

KONULARINA GÖRE

KUR'ÂN-I KERÎM ÂYETLERİ

Doç. Dr. Sıtkı Gülle

HUZUR
YAYINEVİ

KONULARINA GÖRE KUR'ÂN-I KERÎM ÂYETLERİ

2. CİLT

HUZUR YAYINEVİ

Konularına Göre Kur'ân-ı Kerîm Âyetleri

Doç. Dr. Sıtkı Gülle

TK. ISBN: 978-9944-301-88-6

2. Cilt. ISBN: 978-9944-301-90-9

Sertifika No: 16105

İstanbul, 2010

Kur'ân-ı Kerîm Hattı

İsmail Yazıcı

Baskıya Hazırlık

Abdullah Karakuş

İç Düzen

Adem Şenel

Tashih

Hüseyin Rahmi

Baskı

Eren Ofset

II. Matbaacılar Sitesi A Blok Zemin Kat No: 26

Topkapı / İstanbul Tel: 0 212 613 19 16

Cilt

Özgün Ciltevi

KONULARINA GÖRE KUR'ÂN-I KERÎM ÂYETLERİ

2. CİLT

Doç. Dr. Sıtkı Gülle
İst. Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi
Kur'ân-ı Kerîm Okuma ve
Kırâat İlmi Anabilim Dalı Başkanı

HUZUR YAYIN-DAĞITIM
PAZARLAMA TİCARET LTD. ŞTİ.
Çatalçeşme Sok. Yücer Han. No: 46/1
Tel & Fax: (0212) 513 50 57 - 513 01 71
Cağaloğlu-İSTANBUL
www.huzuryayinevi.com.tr

IV) Allah'ın Görmesini ve İşitmesini Yansıtan İsim-Sıfatları Grubu

"Basîr" İsim-Sıfatı

İkili Gruplarda İkinci Sıfat Olarak Yer Aldığı Ayetler

"Semî' " İsim-Sıfatı

"Semî'-Alîm" İsim-Sıfatları

"Semî'-Basîr" İsim-Sıfatları

"Semî' " İsim-Sıfatının Geçmiş Zaman Kipi İle "Semia" Fiili İle Yansıtılması

"Rakîb" İsim-Sıfatı

"Müheymin" İsim-Sıfatı

IV) Allah'ın Görmesini ve İşitmesini Yansıtan İsim-Sıfatları Grubu

بَص۪يرٌ =Basîr İsim-Sıfatı[1]

Allah Neler Yapmakta Olduklarını Pekâlâ Görür

وَلَتَجِدَنَّهُمْ اَحْرَصَ النَّاسِ عَلٰى حَيٰوةٍ وَمِنَ الَّذ۪ينَ اَشْرَكُوا
يَوَدُّ اَحَدُهُمْ لَوْ يُعَمَّرُ اَلْفَ سَنَةٍ وَمَا هُوَ بِمُزَحْزِحِه۪ مِنَ
الْعَذَابِ اَنْ يُعَمَّرَ وَاللّٰهُ بَص۪يرٌ بِمَا يَعْمَلُونَ

Elbette onları (yahudileri) insanların hayata en düşkünleri bulursun. Dahası şirke saplananlardan bile.. Herhangi biri candan bin yıl ömürlü kılınmasını ister. Oysa o ömürlü kılınması kendisini azaptan kurtaracak değildir. **Allah yapageldiklerini pek iyi görmektedir**. (Bakara, 2/96).

---

[1] Çok iyi gören, her şeyin, herkesin açık ve gizli her davranışını gören, karanlıkların görmesini engelliyemediği diye açıklanan ' بَص۪ير = basîr' lafzı, hem müstakil hem de ikili sıfatlar şeklinde en çok kullanılan sıfatlardandır.

هُمْ دَرَجَاتٌ عِنْدَ اللّٰهِ وَاللّٰهُ بَصِيرٌ بِمَا يَعْمَلُونَ

Onlar Allah katında tabaka tabakadırlar. **Allah yapageldiklerini pek iyi görendir**. (Âl-i Imrân, 3/163).

وَحَسِبُوٓا اَلَّا تَكُونَ فِتْنَةٌ فَعَمُوا وَصَمُّوا ثُمَّ تَابَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ
ثُمَّ عَمُوا وَصَمُّوا كَثِيرٌ مِنْهُمْ وَاللّٰهُ بَصِيرٌ بِمَا يَعْمَلُونَ

Bir fitne olmayacak sandılar, kör oldular, sağır kesildiler. Sonra Allah, kendilerine tevbe nasip etti. Sonra içlerinden pek çoğu (yine) körleştiler, sağırlaştılar. **Allah yapageldiklerini pek iyi görendir**. (Mâide, 5/71).

وَقَاتِلُوهُمْ حَتّٰى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ كُلُّهُ لِلّٰهِ
فَاِنِ انْتَهَوْا فَاِنَّ اللّٰهَ بِمَا يَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

Fitne kalmayıp din tamamıyla Allah'ın oluncaya değin onlarla savaşın. Son verirlerse gerçekten **Allah yapageldiklerini pek iyi görendir**. (Enfâl, 8/39).

Bizi Görmektesin

اِنَّكَ كُنْتَ بِنَا بَصِيرًا

Şüphe yok ki Sen **bizi görüp duruyorsun**. (Tâhâ, 20/35).

Rabbin Görmektedir

وَمَٓا اَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنَ الْمُرْسَلِينَ اِلَّٓا اِنَّهُمْ لَيَاْكُلُونَ الطَّعَامَ
وَيَمْشُونَ فِي الْاَسْوَاقِ وَجَعَلْنَا بَعْضَكُمْ لِبَعْضٍ فِتْنَةً اَتَصْبِرُونَ
وَكَانَ رَبُّكَ بَصِيرًا

Biz senden önce de peygamberleri başka türlü göndermedik, şüphesiz onlar da yemek yiyorlar, çarşılarda geziyor, sokaklarda yürüyorlardı. Bir de kiminizi kiminiz için bir sınama aracı yaptık ki bakalım sabır gösterecek misiniz? Öyle ya **Rabbin pekâlâ gören bulunuyor.** (Furkân, 25/20).

بَلٰىۚ اِنَّ رَبَّهُ كَانَ بِه۪ بَص۪يرًاۜ

Hayır! Çünkü Rabbi onu **gözetiyordu.** (İnşikâk, 84/15).

O Her Şeyi Pekâlâ Görmektedir

اَوَلَمْ يَرَوْا اِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَٓافَّاتٍ وَيَقْبِضْنَۜ مَا يُمْسِكُهُنَّ اِلَّا الرَّحْمٰنُۜ
اِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بَص۪يرٌ

Üstlerinde uçan kuşlara kanat süzerlerken veya yumarlarken bakmazlar mı? Onları tutan ancak Rahman'dır. Şüphesiz **O her şeyi görmektedir**. (Mülk, 67/19).

Ne Yaptığınızı Pekâlâ Görür

وَاَق۪يمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَۜ وَمَا تُقَدِّمُوا لِاَنْفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ
تَجِدُوهُ عِنْدَ اللّٰهِۜ اِنَّ اللّٰهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَص۪يرٌ

Namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin. Kendiniz için önden gönderdiğiniz herhangi bir hayrı, Allah katında bulursunuz. Cidden Allah yaptığınızı **pek iyi görmektedir**. (Bakara, 2/110).

وَالْوَالِدَاتُ يُرْضِعْنَ اَوْلَادَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ لِمَنْ اَرَادَ اَنْ يُتِمَّ الرَّضَاعَةَۜ
وَعَلَى الْمَوْلُودِ لَهُ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِۜ لَا تُكَلَّفُ نَفْسٌ اِلَّا وُسْعَهَاۚ
لَا تُضَٓارَّ وَالِدَةٌ بِوَلَدِهَا وَلَا مَوْلُودٌ لَهُ بِوَلَدِه۪ وَعَلَى الْوَارِثِ مِثْلُ ذٰلِكَۚ فَاِنْ اَرَادَا
فِصَالًا عَنْ تَرَاضٍ مِنْهُمَا وَتَشَاوُرٍ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَاۜ وَاِنْ اَرَدْتُمْ اَنْ
تَسْتَرْضِعُٓوا اَوْلَادَكُمْ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ اِذَا سَلَّمْتُمْ مَٓا اٰتَيْتُمْ بِالْمَعْرُوفِۜ
وَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاعْلَمُٓوا اَنَّ اللّٰهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَص۪يرٌ

Anneler, emzirmeyi tamamlatmak isteyen (koca) için çocuklarını tam iki yıl emzirirler. Annelerin yiyeceği ve giyeceği -örfe uygun biçimde- kendisi için doğurulmuş olana (babaya) aittir. Hiç kimse gü-

cünün üzerindekiyle yükümlü tutulmaz. Ne anne çocuğu yüzünden, ne de baba kendisi için doğurulmuş olan çocuğu yüzünden zarara uğratılsın. Mirasçıya da bunun aynısı (yüklenir). Ana-baba anlaşarak ve birbirlerine danışarak çocuğu sütten kesmek isterlerse ikisine de hiçbir günah yoktur. Çocuklarınızı emzirtmek (süt anne tutmak) isterseniz, örfe göre ver(meyi vaadet)diğinizi teslim ettiğinizde size hiçbir günah yoktur. Allah'tan korkun ve bilin ki kuşkusuz Allah yapmakta olduğunuz şeyi **pek iyi görmektedir**. (Bakara, 2/233).

وَاِنْ طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ اَنْ تَمَسُّوهُنَّ وَقَدْ فَرَضْتُمْ لَهُنَّ فَرِيضَةً
فَنِصْفُ مَا فَرَضْتُمْ اِلَّآ اَنْ يَعْفُونَ اَوْ يَعْفُوَا الَّذٖى بِيَدِهٖ عُقْدَةُ النِّكَاحِ
وَاَنْ تَعْفُوٓا اَقْرَبُ لِلتَّقْوٰى وَلَا تَنْسَوُا الْفَضْلَ بَيْنَكُمْ اِنَّ اللّٰهَ بِمَا
تَعْمَلُونَ بَصٖيرٌ

Kendilerine bir mehir kestiğiniz halde onlara dokunmadan kendilerini boşarsanız o zaman kestiğinizin yarısı vardır. Ancak kadınların vazgeçmeleri veya nikâh bağı elinde bulunan kişinin affetmesi müstesna. Bununla birlikte erkekler, sizin affetmeniz (mehrin tümünü vermeniz) takvaya daha yakındır. Aranızda iyilik ve ihsanı unutmayın. Kuşkusuz Allah **yapmakta olduklarınızı görmektedir**. (Bakara, 2/237).

وَمَثَلُ الَّذٖينَ يُنْفِقُونَ اَمْوَالَهُمُ ابْتِغَآءَ مَرْضَاتِ اللّٰهِ وَتَثْبٖيتًا
مِنْ اَنْفُسِهِمْ كَمَثَلِ جَنَّةٍ بِرَبْوَةٍ اَصَابَهَا وَابِلٌ فَاٰتَتْ اُكُلَهَا ضِعْفَيْنِ
فَاِنْ لَمْ يُصِبْهَا وَابِلٌ فَطَلٌّ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصٖيرٌ

Mallarını, Allah'ın hoşnutluğunu kazanmak ve nefislerinde olanı tesbit etmek için dağıtanların durumu ise yüksek bir tepede bulunan ve kendisine bol yağmur düşüp meyvelerini iki kat veren bir bahçenin durumunu andırır. Ona (böyle bir bahçeye) bol yağmur düşmezse mutlaka bir çisinti düşer. Allah yapmakta olduğunuzu **pek iyi görmektedir.** (Bakara, 2/265).

يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا لَا تَكُونُوا كَالَّذ۪ينَ كَفَرُوا وَقَالُوا لِاِخْوَانِهِمْ اِذَا
ضَرَبُوا فِي الْاَرْضِ اَوْ كَانُوا غُزًّى لَوْ كَانُوا عِنْدَنَا مَا مَاتُوا وَمَا قُتِلُوا
لِيَجْعَلَ اللّٰهُ ذٰلِكَ حَسْرَةً ف۪ي قُلُوبِهِمْ وَاللّٰهُ يُحْي۪ وَيُم۪يتُ وَاللّٰهُ
بِمَا تَعْمَلُونَ بَص۪يرٌ

Ey iman edenler! Siz, o küfredenler gibi olmayın ki onlar, yeryüzünde seyahata çıkan veya savaşçılar olarak gazalara katılan (ve ölen) kardeşleri için: "Yanımızda olsalardı ölmezlerdi ve öldürülmezlerdi," dediler. Oysa Allah diriltir ve öldürür ve Allah yapageldiklerinizi **pek iyi görendir**. (Âl-i Imrân, 3/156).

اِنَّ الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا بِاَمْوَالِهِمْ وَاَنْفُسِهِمْ ف۪ي سَب۪يلِ اللّٰهِ
وَالَّذ۪ينَ اٰوَوْا وَنَصَرُٓوا اُو۬لٰٓئِكَ بَعْضُهُمْ اَوْلِيَٓاءُ بَعْضٍ وَالَّذ۪ينَ اٰمَنُوا وَلَمْ
يُهَاجِرُوا مَا لَكُمْ مِنْ وَلَايَتِهِمْ مِنْ شَيْءٍ حَتّٰى يُهَاجِرُواۚ وَاِنِ اسْتَنْصَرُوكُمْ
فِي الدّ۪ينِ فَعَلَيْكُمُ النَّصْرُ اِلَّا عَلٰى قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ م۪يثَاقٌ وَاللّٰهُ
بِمَا تَعْمَلُونَ بَص۪يرٌ

Kuşkusuz iman edenler, göç edenler, mallarıyla, canlarıyla Allah yolunda cihad edenler ile (mühacirleri) barındırıp yardım edenler; işte onlar birbirlerinin dostlarıdır. İmana girdikleri halde henüz hicret etmeyenlere gelince hicret etmelerine değin sizin için onların velayetiyle (korunmalarıyla) ilgili herhangi bir şey yoktur. Sizden din konusunda yardım isterlerse, aranızda antlaşma bulunan bir toplum aleyhine olmamak koşuluyla yardım görevinizdir. Allah yapageldiklerinizi **pek iyi görendir**. (Enfâl, 8/72).

فَاسْتَقِمْ كَمَٓا اُمِرْتَ وَمَنْ تَابَ مَعَكَ وَلَا تَطْغَوْاۜ اِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَص۪يرٌ

Öyle ise emrolunduğun gibi dosdoğru ol! Ve seninle tevbe eden de (dosdoğru olsun)! Taşkınlık yapmayın. Gerçekte O, yapmakta olduklarınızı **çok iyi görendir**. (Hûd, 11/112).

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ اِذْ جَاءَتْكُمْ جُنُودٌ فَاَرْسَلْنَا
عَلَيْهِمْ رِيحًا وَجُنُودًا لَمْ تَرَوْهَا وَكَانَ اللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا

Ey iman etmiş olanlar! Allah'ın üzerinizdeki nimetini anımsayın. Hani bir zaman size ordular gelmişti de onların üzerine bir rüzgâr ve sizin görmediğiniz ordular göndermiştik. Allah yaptıklarınızı **hep görmektedir**. (Ahzâb, 33/9).

اَنِ اعْمَلْ سَابِغَاتٍ وَقَدِّرْ فِي السَّرْدِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا اِنِّي بِمَا
تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

Geniş, fazlalığı olan zırhlar yap ve dokumada ölçüye dikkat et. (Ey Davud hanedanı!) Yararlı iş yapın. Kuşkusuz ben, ne yapmakta olduğunuzu **çok iyi görenim**. (Sebe', 34/11).

اِنَّ الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي اٰيَاتِنَا لَا يَخْفَوْنَ عَلَيْنَا اَفَمَنْ يُلْقٰى فِي النَّارِ خَيْرٌ
اَمْ مَنْ يَأْتِي اٰمِنًا يَوْمَ الْقِيٰمَةِ اِعْمَلُوا مَا شِئْتُمْ اِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

Kuşkusuz âyetlerimiz hakkında doğruluktan ayrılıp eğriliğe sapmakta olanlar, bize gizli kalmazlar. Ateşe bırakılan mı hayırlıdır, yoksa kıyamet günü güvenle gelen mi (görürsünüz)? Dilediğinizi yapın! Kuşkusuz O, yapmakta olduklarınızı **pekâlâ görmektedir**. (Fussılet, 41/40).

وَهُوَ الَّذِي كَفَّ اَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ وَاَيْدِيَكُمْ عَنْهُمْ بِبَطْنِ مَكَّةَ مِنْ بَعْدِ
اَنْ اَظْفَرَكُمْ عَلَيْهِمْ وَكَانَ اللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا

O, Mekke deresinde onlara karşı size zafer vermişken onların ellerini sizden, sizin ellerinizi de onlardan çekmiş olan Zât'tır. Allah yapmakta olduklarınızı **pekâlâ görmektedir.** (Feth, 48/24).

اِنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ غَيْبَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَاللّٰهُ بَصِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ

Kuşkusuz Allah, göklerin ve yerin sırrını bilir. Allah her ne yaparsanız **pekâlâ görür**. (Hucurât, 49/18).

هُوَ الَّذٖى خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ فٖى سِتَّةِ اَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوٰى عَلَى الْعَرْشِ
يَعْلَمُ مَا يَلِجُ فِى الْاَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَٓاءِ وَمَا
يَعْرُجُ فٖيهَا وَهُوَ مَعَكُمْ اَيْنَ مَا كُنْتُمْ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصٖيرٌ

O, gökleri ve yeri altı günde yaratıp sonra Arş üzerine istivâ buyuran Zât'tır. Yere gireni ve ondan çıkanı, gökten ineni ve ona yükseleni, hepsini bilir. Her nerede olsanız O sizinle beraberdir. Hem Allah **ne yaparsanız görür.** (Hadîd, 57/4).

لَنْ تَنْفَعَكُمْ اَرْحَامُكُمْ وَلَٓا اَوْلَادُكُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ يَفْصِلُ بَيْنَكُمْ وَاللّٰهُ بِمَا
تَعْمَلُونَ بَصٖيرٌ

Hısımlarınızın da, evlatlarınızın da size asla yararı olmaz. O, kıyamet gününde aranızı ayırır ve Allah hep yaptıklarınızı çok iyi **görmektedir**. (Mumtehıne, 60/3).

هُوَ الَّذٖى خَلَقَكُمْ فَمِنْكُمْ كَافِرٌ وَمِنْكُمْ مُؤْمِنٌ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصٖيرٌ

O'dur sizi yaratan. Öyle iken içinizden kimi kafir, kimi mümin olur. Bununla birlikte Allah amellerinizi **pekâlâ görmektedir**. (Teğâbün, 64/2).

Kulları Pekâlâ Görmektedir

قُلْ اَؤُنَبِّئُكُمْ بِخَيْرٍ مِنْ ذٰلِكُمْ لِلَّذٖينَ اتَّقَوْا عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتٌ
تَجْرٖى مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ خَالِدٖينَ فٖيهَا وَاَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ
وَرِضْوَانٌ مِنَ اللّٰهِ وَاللّٰهُ بَصٖيرٌ بِالْعِبَادِ

De ki: 'Size bunlardan daha hayırlısını haber vereyim mi? Korunanlar için Rableri katında altından ırmaklar akan, içlerinde sürekli kalacakları cennetler, ayrıca tertemiz çiftler ve Allah'tan bir hoşnutluk vardır. Allah o kulları **pek iyi görendir**. (Âl-i Imrân, 3/15).

فَاِنْ حَآجُّوكَ فَقُلْ اَسْلَمْتُ وَجْهِىَ لِلّٰهِ وَمَنِ اتَّبَعَنِۜ وَقُلْ لِلَّذ۪ينَ اُو۫تُوا الْكِتَابَ وَالْاُمِّيّ۪نَ ءَاَسْلَمْتُمْۜ فَاِنْ اَسْلَمُوا فَقَدِ اهْتَدَوْاۚ وَاِنْ تَوَلَّوْا فَاِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُۜ وَاللّٰهُ بَص۪يرٌ بِالْعِبَادِ

Sana karşı kanıt yarışına yeltenirlerse de ki: "Ben, bana uyanlarla birlikte özümü Allah'a teslim ettim." Ve kendilerine Kitap verilenlere ve o ümmilere söyle: "Siz de teslim oldunuz mu?" Teslim olmuşlarsa gerçekten hidayete ermişlerdir. Yüz çevirirlerse sana düşen sadece tebliğdir. Allah, **kulları pek iyi görendir**. (Âl-i Imrân, 3/20).

وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللّٰهُ النَّاسَ بِمَا كَسَبُوا مَا تَرَكَ عَلٰى ظَهْرِهَا مِنْ دَٓابَّةٍ وَلٰكِنْ يُؤَخِّرُهُمْ اِلٰٓى اَجَلٍ مُسَمًّىۚ فَاِذَا جَٓاءَ اَجَلُهُمْ فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِعِبَادِه۪ بَص۪يرًا

Eğer Allah, insanları kazandıklarıyla sorumlu tutacak olsaydı yeryüzünde hiçbir canlı bırakmazdı. Ne var ki onları belirlenmiş bir süreye erteliyor. Onların ecelleri geldiğinde.. Artık cidden Allah **kullarını çok iyi görendir**. (Fâtır, 35/45).

فَسَتَذْكُرُونَ مَٓا اَقُولُ لَكُمْۜ وَاُفَوِّضُ اَمْر۪ٓي اِلَى اللّٰهِۜ اِنَّ اللّٰهَ بَص۪يرٌ بِالْعِبَادِ

Size söylemekte olduğumu anımsayacaksınız. İşimi Allah'a havale ediyorum. Gerçekten Allah, **kulları çok iyi görendir**. (Mü'min, 40/44).

İkili Gruplarda İkinci Sıfat Olarak Yer Aldığı Âyetler

سَمِيعٌ ، بَصِيرٌ =**Semî'-Basîr İsim-Sıfatları**[2]

خَبِيرٌ ، بَصِيرٌ =**Habîr-Basîr**[3]

سَمِيعٌ =**Semî' İsim-Sıfatı**[4]

Rabbim Yakarışı Çok İyi Duyar

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذٖى وَهَبَ لٖى عَلَى الْكِبَرِ اِسْمٰعٖيلَ وَاِسْحٰقَؕ اِنَّ رَبّٖى لَسَمٖيعُ الدُّعَٓاءِ

Yaşlılığımda bana İsmail ile İshak'ı bağışlayan Allah'a hamdolsun. Gerçekten Rabbim duayı **çok iyi duyandır**. (İbrâhîm, 14/39).

سَمِيعٌ , عَلِيمٌ =**Semî'-Alîm İsim-Sıfatları**

Rabbim Çok İyi Duyar, Çok İyi Bilir

وَاِذْ يَرْفَعُ اِبْرٰهٖيمُ الْقَوَاعِدَ مِنَ الْبَيْتِ وَاِسْمٰعٖيلُؕ رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّاؕ اِنَّكَ اَنْتَ السَّمٖيعُ الْعَلٖيمُ

Bir vakit, İbrahim, İsmail ile Beyt'in temellerini yükseltiyordu. (Şöyle diyorlardı:) "Rabbimiz, bizden kabul buyur, kuşkusuz Sensin **pek iyi duyan, pek iyi bilen."** (Bakara, 2/127).

Allah Çok İyi Duyar Çok İyi Bilir

فَمَنْ بَدَّلَهُ بَعْدَمَا سَمِعَهُ فَاِنَّمَٓا اِثْمُهُ عَلَى الَّذٖينَ يُبَدِّلُونَهُؕ اِنَّ اللّٰهَ سَمٖيعٌ عَلٖيمٌؕ

---

[2] Bkz. 'سَمِيع = Semî' isim-sıfatı

[3] Bkz. ' خَبِير =Habîr' isim-sıfatı

[4] En iyi, en mükemmel işiten, gönüllerimizden geçenleri, işitilme özelliği taşıyan her sesi, her fısıltıyı işiten, bir şeyi işitmesi diğer sesleri işitmesine engel oluşturamayacak bir işitme gücü şeklinde açıklanan 'سَمِيعٌ =semî' İsim-sıfatı, müstakil olarak bir yerde, bunun dışındaki âyetlerde değişik sıfatlarla ikili sıfatların birinci sıfatı olarak geçer.

Kim vasiyyeti duyduktan sonra onu değiştirirse günahı sadece onu değiştirenler üzerinedir. Hiç kuşkusuz Allah **pek iyi duyan ve pek iyi bilendir**. (Bakara, 2/181).

وَلَا تَجْعَلُوا اللّٰهَ عُرْضَةً لِاَيْمَانِكُمْ اَنْ تَبَرُّوا وَتَتَّقُوا وَتُصْلِحُوا بَيْنَ النَّاسِؕ وَاللّٰهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

Allah'ı, iyilik etmeniz, takva sahibi olmanız, insanların arasını bulmanız için yeminlerinize siper yapmayın. **Allah pek iyi işiten, pek iyi bilendir**. (Bakara, 2/224).

وَاِنْ عَزَمُوا الطَّلَاقَ فَاِنَّ اللّٰهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

Boşamağa karar verirlerse kuşkusuz Allah **pek iyi işiten, pek iyi bilendir**. (Bakara, 2/227).

وَقَاتِلُوا فِى سَبِيلِ اللّٰهِ وَاعْلَمُوٓا اَنَّ اللّٰهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

Allah yolunda savaşın ve bilin ki kuşkusuz Allah **pek iyi duyan pek iyi bilendir**. (Bakara, 2/244).

لَٓا اِكْرَاهَ فِى الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّۚ فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللّٰهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقٰى لَا انْفِصَامَ لَهَاؕ وَاللّٰهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

Dinde hiç zorlama yoktur, gerçekten doğruluk sapıklıktan ayrılmıştır. Artık Tâğût'a sırt çevirip Allah'a inanan, hakikaten, kopmayacak en sağlam kulpa yapışmıştır. **Allah pek iyi duyandır, pek iyi bilendir**. (Bakara, 2/256).

ذُرِّيَّةً بَعْضُهَا مِنْ بَعْضٍؕ وَاللّٰهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌۚ

Birbirinden gelen bir soy halinde. Allah **pek iyi duyan, pek iyi bilendir.** (Âl-i Imrân, 3/34).

وَاِذْ غَدَوْتَ مِنْ اَهْلِكَ تُبَوِّئُ الْمُؤْمِنِينَ مَقَاعِدَ لِلْقِتَالِؕ وَاللّٰهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌۙ

Hani bir vakit, müminleri savaş için mevzilere hazırlamak üzere erkenden ailenden ayrılmıştın. Allah **pek iyi duyan, pek iyi bilendir**. (Âl-i Imrân, 3/121).

خُذْ مِنْ اَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكّيهِمْ بِهَا وَصَلِّ عَلَيْهِمْ اِنَّ صَلٰوتَكَ سَكَنٌ لَهُمْ وَاللّٰهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

Mallarından, kendisiyle kendilerini temizleyeceğin, kendilerini arındıracağın bir sadaka al ve onlara dua et. Çünkü senin duaların onlar için bir rahatlatmadır. Allah **çok iyi duyandır, çok iyi bilendir**. (Tevbe, 9/103).

Doğrusu Sen Çok İyi Duyar Çok İyi Bilirsin

اِذْ قَالَتِ امْرَاَتُ عِمْرٰنَ رَبِّ اِنّى نَذَرْتُ لَكَ مَا فى بَطْنى مُحَرَّرًا فَتَقَبَّلْ مِنّى اِنَّكَ اَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

Bir vakit, İmran'ın karısı şöyle demişti: "Rabbim, kuşkusuz ben, karnımdakini özgürce sana adadım. (Bunu) benden kabul eyle. Kuşkusuz Sen, **pek iyi duyan, pek iyi bilensin.**" (Âl-i Imrân, 3/35).

O Çok İyi Duyar Çok İyi Bilir

قُلْ اَتَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مَا لَا يَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا وَاللّٰهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

De ki: Allah'ı bırakıp size ne bir zarar verebilecek, ne de bir fayda sağlayabilecek şeylere mi tapıyorsunuz? Allah **pek iyi duyandır, pek iyi bilendir**. (Mâide, 5/76).

وَلَهُ مَا سَكَنَ فِى الَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

Gecede ve gündüzde barınan her şey O'nundur. O **pek iyi duyan, pek iyi bilendir**. (En'âm, 6/13).

وَتَمَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ صِدْقًا وَعَدْلًا لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِهِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

Rabbinin sözü doğruluk ve adaletçe tamamlandı. O'nun sözlerini değiştirecek hiçbir kimse yoktur. O, pek **iyi duyandır, pek iyi bilendir**. (En'âm, 6/115).

وَإِمَّا يَنْزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْغٌ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ إِنَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

Sana, şeytandan bir fit dokunursa hemen Allah'a sığın. Cidden Allah **pek iyi duyandır, pek iyi bilendir.** (A'râf, 7/200).

وَإِنْ جَنَحُوا لِلسَّلْمِ فَاجْنَحْ لَهَا وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

Barışa yönelirlerse sen de ona yönel ve Allah'a güven. Cidden O, **pek iyi duyandır, pek iyi bilendir**. (Enfâl, 8/61).

وَمِنَ الْأَعْرَابِ مَنْ يَتَّخِذُ مَا يُنْفِقُ مَغْرَمًا وَيَتَرَبَّصُ بِكُمُ الدَّوَائِرَ عَلَيْهِمْ دَائِرَةُ السَّوْءِ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

Bedevilerden kimi var ki infakta bulunduğu şeyi bir ceza ödemesi olarak değerlendirir ve başınıza belalar gelmesini gözetir. Belalar onların tepesine dönsün! Allah **çok iyi duyandır, çok iyi bilendir.** (Tevbe, 9/98).

وَلَا يَحْزُنْكَ قَوْلُهُمْ إِنَّ الْعِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

Onların sözü seni üzmesin. Kuşkusuz izzet tamamiyle Allah'ındır. O, çok **iyi duyan, çok iyi bilendir**. (Yûnus, 10/65).

فَاسْتَجَابَ لَهُ رَبُّهُ فَصَرَفَ عَنْهُ كَيْدَهُنَّ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

Bunun üzerine Rabbi duasını kabul etti ve onların tuzağını kendisinden çevirdi. Gerçekten O, **çok iyi duyan, çok iyi bilendir**. (Yûsuf, 12/34).

قَالَ رَبّى يَعْلَمُ الْقَوْلَ فِى السَّمَاءِ وَالْاَرْضِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

Dedi: Rabbim gökte ve yerde söyleneni bilir, O, **pekâlâ işitendir, pekâlâ bilendir.** (Enbiyâ, 21/4).

وَالْقَوَاعِدُ مِنَ النِّسَاءِ الّتى لَا يَرْجُونَ نِكَاحًا فَلَيْسَ عَلَيْهِنَّ جُنَاحٌ اَنْ يَضَعْنَ ثِيَابَهُنَّ غَيْرَ مُتَبَرِّجَاتٍ بِزِينَةٍ وَاَنْ يَسْتَعْفِفْنَ خَيْرٌ لَهُنَّ وَاللّٰهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

Nikâh umudu kalmamış kadınlar ise, süsleriyle gösterişe çıkmamaları koşuluyla dış örtülerini bırakmalarında kendilerine bir günah yoktur. Ancak sakınmaları kendileri için daha hayırlıdır. Allah **pekâlâ işiten, pekâlâ bilendir**. (Nûr, 24/60).

مَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ اللّٰهِ فَاِنَّ اَجَلَ اللّٰهِ لَاٰتٍ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

Her kim Allah'a kavuşmayı arzu ederse elbette Allah'ın belirlediği süre kesin gelecektir. O, pekâlâ işitir, pekâlâ bilir. (Ankebût, 29/5).

وَكَاَيِّنْ مِنْ دَابَّةٍ لَا تَحْمِلُ رِزْقَهَا اللّٰهُ يَرْزُقُهَا وَاِيَّاكُمْ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

Öyle ya nice hayvanlar var ki rızıklarını taşıyamazlar. Allah onlara da rızık veriyor, size de. O **öyle duyan, öyle bilendir**. (Ankebût, 29/60).

وَاِمَّا يَنْزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْغٌ فَاسْتَعِذْ بِاللّٰهِ اِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

Şeytandan bir dürtüş behemehal seni dürterse hemen Allah'a sığın. Gerçekten O'dur **çok iyi duyan, çok iyi bilen**! (Fussılet, 41/36).

رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ اِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

Rabbinden bir rahmet olarak. Gerçekten O'dur **çok iyi duyan, çok iyi bilen**. (Duhân, 44/6).

سَمِيعٌ بَصِيرٌ =Semî'-Basîr İsim-Sıfatları

Allah Pekâlâ Duyan, Pekâlâ Gören Olagelmiştir

اِنَّ اللّٰهَ يَأْمُرُكُمْ اَنْ تُؤَدُّوا الْاَمَانَاتِ اِلٰٓى اَهْلِهَاۙ وَاِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ اَنْ
تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِۜ اِنَّ اللّٰهَ نِعِمَّا يَعِظُكُمْ بِهٖۜ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ سَمٖيعًا بَصٖيرًا

Gerçekten Allah size emanetleri ehline vermenizi, insanlar arasında hüküm verdiğinizde adaletle hüküm vermenizi emrediyor. Cidden Allah size bununla ne güzel öğüt veriyor. Kuşkusuz **Allah pek iyi duyan, pek iyi işiten olagelmiştir**. (Nisâ, 4/58).

مَنْ كَانَ يُرٖيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللّٰهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِۜ
وَكَانَ اللّٰهُ سَمٖيعًا بَصٖيرًا

Kim dünya sevabını isterse (bilsin ki) dünyanın ve âhiretin sevabı Allah katındadır. **Allah pek iyi duyan, pek iyi işiten olagelmiştir**. (Nisâ, 4/134).

Doğrusu Allah Çok İyi Duyar Çok İyi Görür

ذٰلِكَ بِاَنَّ اللّٰهَ يُولِجُ الَّيْلَ فِى النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِى
الَّيْلِ وَاَنَّ اللّٰهَ سَمٖيعٌ بَصٖيرٌ

Bu böyle. Çünkü Allah geceyi gündüzün içine sokar, gündüzü de gecenin içine sokar ve Allah **pekâlâ duyandır, pekâlâ görendir.** (Hacc, 22/61).

اَللّٰهُ يَصْطَفٖى مِنَ الْمَلٰٓئِكَةِ رُسُلًا وَمِنَ النَّاسِۜ اِنَّ اللّٰهَ سَمٖيعٌ بَصٖيرٌۚ

Allah hem meleklerden elçiler süzer hem insanlardan. Gerçekten Allah **tek işiten, tek görendir.** (Hacc, 22/75).

مَا خَلْقُكُمْ وَلَا بَعْثُكُمْ اِلَّا كَنَفْسٍ وَاحِدَةٍۜ اِنَّ اللّٰهَ سَمٖيعٌ بَصٖيرٌ

Yaratılmanız da diriltilmeniz de başka değil sadece bir tek canlı(nın yaratılması) gibidir. Kuşkusuz Allah **çok iyi duyandır, çok iyi görendir**. (Lokmân, 31/28).

O'dur Çok İyi Duyan Çok İyi Gören

سُبْحَانَ الَّذِى اَسْرٰى بِعَبْدِهٖ لَيْلاً مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ اِلَى الْمَسْجِدِ
الْاَقْصَا الَّذِى بَارَكْنَا حَوْلَهُ لِنُرِيَهُ مِنْ اٰيَاتِنَاۜ اِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ

Kulunu, geceleyin Mescid-i Haram'dan, kendisine bazı âyetlerimizi gösterelim diye çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksa'ya yürüten Zât (bütün eksikliklerden) münezzehtir. Gerçekten **O'dur çok iyi duyan, çok iyi gören**. (İsrâ, 17/1).

وَاللّٰهُ يَقْضِى بِالْحَقِّۜ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهٖ لَا يَقْضُونَ بِشَیْءٍۜ
اِنَّ اللّٰهَ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ

Allah, hak ile hüküm verir. O'ndan başka yakardıkları ise hiçbir şeyle hüküm vermezler. Cidden Allah, **O'dur çok iyi duyan, çok iyi gören.** (Mü'min, 40/20).

اِنَّ الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِى اٰيَاتِ اللّٰهِ بِغَيْرِ سُلْطَانٍ اَتٰيهُمْۙ اِنْ
فِى صُدُورِهِمْ اِلَّا كِبْرٌ مَا هُمْ بِبَالِغِيهِۚ فَاسْتَعِذْ بِاللّٰهِۜ اِنَّهُ هُوَ
السَّمِيعُ الْبَصِيرُ

Kuşkusuz, kendilerine gelmiş bir kanıt olmaksızın Allah'ın âyetleri hakkında tartışıp duran kimselerin sinelerinde sadece, onların kendisine ulaşamayacakları bir büyüklük (kuruntusu)vardır! Öyle ise Allah'a sığın. Gerçekten **O'dur çok iyi duyan, çok iyi gören**. (Mü'min, 40/56).

فَاطِرُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِۜ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ اَنْفُسِكُمْ اَزْوَاجًا وَمِنَ الْاَنْعَامِ
اَزْوَاجًاۚ يَذْرَؤُكُمْ فِيهِۜ لَيْسَ كَمِثْلِهٖ شَیْءٌۚ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ

Göklerin ve yerin yaratanı. Sizden çiftler ve hayvanlardan da çiftler yarattı. Sizi orada çoğaltıyor. O'nun misli gibi hiçbir şey olmadı. **O, çok iyi duyan, çok iyi görendir.** (Şûrâ, 42/11).

سميع = Semî' Sıfatının Anlamının Geçmiş Zaman Kipi سَمِعَ = Fiili ile Yansıtılması

قَدْ سَمِعَ اللّٰهُ قَوْلَ الَّت۪ي تُجَادِلُكَ ف۪ي زَوْجِهَا وَتَشْتَك۪ٓي اِلَى اللّٰهِ وَاللّٰهُ
يَسْمَعُ تَحَاوُرَكُمَاۜ اِنَّ اللّٰهَ سَم۪يعٌ بَص۪يرٌ

Evet Allah, kocası hakkında seninle tartışan ve Allah'a şikâyette bulunan kadının dediğini **gerçekten işitti.** Allah da konuşmanızı dinliyordu. Çünkü Allah **iyi işitir, iyi görür**. (Mücâdele, 58/1).

رقيب =Rakîb İsim Sıfatı[5]

يَٓا اَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذ۪ي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا
وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَث۪يرًا وَنِسَٓاءًۚ وَاتَّقُوا اللّٰهَ الَّذ۪ي تَسَٓاءَلُونَ بِه۪ وَالْاَرْحَامَۜ
اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَق۪يبًا

Ey insanlar! Sizi tek bir candan yaratan, ondan da eşini halkeden ve ikisinden pek çok erkekle kadınları üretip yayan Rabbinizden korkun. Kendisiyle birbirinizden isteklerde bulunduğunuz Allah'tan korkun ve bir de rahimlerden (akrabalık bağlarına saygısızlıktan sakının). Cidden Allah üzerinizde **bir gözcüdür**. (Nisâ, 4/1).

مَا قُلْتُ لَهُمْ اِلَّا مَٓا اَمَرْتَن۪ي بِه۪ٓ اَنِ اعْبُدُوا اللّٰهَ رَبّ۪ي وَرَبَّكُمْۚ وَكُنْتُ عَلَيْهِمْ
شَه۪يدًا مَا دُمْتُ ف۪يهِمْۚ فَلَمَّا تَوَفَّيْتَن۪ي كُنْتَ اَنْتَ الرَّق۪يبَ عَلَيْهِمْۜ وَاَنْتَ عَلٰى
كُلِّ شَيْءٍ شَه۪يدٌ

---

[5] Bütün varlıklar üzerinde bir gözcü, bir şahit, bir nâzır, kullarının yaptıklarını her an gözetleyen diye açıklanan 'رقيب = Rakîb' İsim-Sıfatı birkaç yerde geçmekte ve müstakil kullanılmaktadır. Allah ile doğrudan irtibatının tecellilerinin yansıtıldığı fiil ve masdar şekli tesbit edilememiştir.

Onlara sadece bana ne emretmişti isen onu söylemiştim, benim de Rabbim, sizin de Rabbiniz Allah'a ibadet edin (demiştim). Aralarında olduğum sürece üzerlerinde iyi bir şâhit idim. Benim canımı aldığında artık üzerlerinde yalnız Sen **Rakîb (iyi bir gözcü)** oldun. Sen her şeye iyi bir tanıksın. (Mâide, 5/117).

لَا يَحِلُّ لَكَ النِّسَاءُ مِنْ بَعْدُ وَلَٓا اَنْ تَبَدَّلَ بِهِنَّ مِنْ اَزْوَاجٍ وَلَوْ اَعْجَبَكَ حُسْنُهُنَّ اِلَّا مَا مَلَكَتْ يَمِينُكَۜ وَكَانَ اللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ رَقِيبًا

Bundan böyle sana (başka) kadınlar helal değildir. Yine bunları güzellikleri hoşuna gitse bile (başka) eşlerle değiştirmen de (helal değildir.) Ancak sağının sahip bulunduğu (mülkiyetindeki) cariyeler müstesna. Allah her şey üzerinde **pekâlâ gözeticidir**. (Ahzâb, 33/52).

مُهَيْمِن **=Müheymin İsim-Sıfatı**[6]

***

[6] Her şeyi görüp gözeten, bütün varlıkları yetiştirip varacakları noktalara ulaştıran, zerreden küreye kadar her nesnenin ne yaptığından haberdâr olan anlamlarında açıklanan, مُهَيْمِن **=Müheymin İsim-Sıfatı**, sekiz sıfatın peşpeşe sıralandığı Haşr sûresinin 23. âyetinde geçmektedir. Orada yer alan sıfatların ilk maddesi ' مَلِك = Melik' İsim-Sıfatı idi. Âyet o maddede verildiği için burada yinelenmemiştir.

V) Bildiğini ve Her Şeyden Haberdâr Olduğunu Yansıtan İsim-Sıfatları Grubu

V) Bildiğini ve Her Şeyden Haberdâr Olduğunu Yansıtan İsim-Sıfatları Grubu

عَلِيمٌ ، عَلَّامٌ ، عَالِمٌ =Alîm[1], Allâm, Âlim İsim-Sıfatları[2]

عَلِيمٌ =Alîm İsim-Sıfatı

Allah Her Şeyi Çok İyi Bilendir

هُوَ الَّذ۪ى خَلَقَ لَكُمْ مَا فِى الْاَرْضِ جَم۪يعًا ثُمَّ اسْتَوٰٓى اِلَى السَّمَٓاءِ
فَسَوّٰيهُنَّ سَبْعَ سَمٰوَاتٍ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَل۪يمٌ

O (Allah) öyle bir Zattır ki yerdekilerin tümünü sizler için yarattı. Sonra (iradesini) göğe yöneltip onları yedi gök halinde düzenledi. **O her şeyi pek iyi bilendir**. (Bakara, 2/29).

وَاِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَٓاءَ فَبَلَغْنَ اَجَلَهُنَّ فَاَمْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ اَوْ سَرِّحُوهُنَّ
بِمَعْرُوفٍ وَلَا تُمْسِكُوهُنَّ ضِرَارًا لِتَعْتَدُوا وَمَنْ يَفْعَلْ ذٰلِكَ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ
وَلَا تَتَّخِذُٓوا اٰيَاتِ اللّٰهِ هُزُوًا وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَمَٓا اَنْزَلَ عَلَيْكُمْ مِنَ
الْكِتَابِ وَالْحِكْمَةِ يَعِظُكُمْ بِه۪ وَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاعْلَمُٓوا اَنَّ اللّٰهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَل۪يمٌ

Kadınları boşadığınızda bekleme sürelerini tamamladılar mı artık onları ya iyilikle tutun ya da kendilerini iyilikle salın. (Haklarını) çiğneyesiniz diye zarar vermek için onları tutmayın. Bunu yapan gerçekten kendine zulmetmiştir. Allah'ın ayetlerini eğlence edinmeyin. Hem

---

[1] Her şeyi çok iyi bilen, olmuşları bildiği gibi gerçekleşecek olayları da bilen, ilmi ezelî ve ebedî olan diye açıklanan bu üç sıfattan sıkça anılan عَلِيمٌ = **Alîm** sıfatıdır. Yer Aldığı âyetleri olabildiğince gruplandırmaya özen gösterdik.

[2] Yazım ilkemiz doğrultusunda burada ilgili madde birinci sıfat olarak geçenlere yer verilmiş, ikili gruplarda ikinci sıfat olarak geçtiği âyetler ise ilgili maddeye atfedilmiştir.

Allah'ın üzerinizdeki nimetini, kendisiyle size öğüt vermek için o kitap ve hikmetten size indirdiklerini düşünün. Allah'tan korkun ve bilin ki kuşkusuz **Allah her şeyi pek iyi bilendir.** (Bakara, 2/231).

يَسْتَفْتُونَكَ قُلِ اللّٰهُ يُفْتِيكُمْ فِي الْكَلَالَةِ اِنِ امْرُؤٌا هَلَكَ لَيْسَ لَهُ وَلَدٌ
وَلَهُٓ اُخْتٌ فَلَهَا نِصْفُ مَا تَرَكَ وَهُوَ يَرِثُهَٓا اِنْ لَمْ يَكُنْ لَهَا وَلَدٌ فَاِنْ
كَانَتَا اثْنَتَيْنِ فَلَهُمَا الثُّلُثَانِ مِمَّا تَرَكَ وَاِنْ كَانُٓوا اِخْوَةً رِجَالًا وَنِسَٓاءً
فَلِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْاُنْثَيَيْنِ يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمْ اَنْ تَضِلُّوا وَاللّٰهُ
بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

Senden fetva istiyorlar. De ki: Allah size kelâle hakkında şöyle fetva (hüküm) veriyor. Eğer çocuğu olmayan bir kişi ölür, kendisinin de bi kız kardeşi olursa ölenin bıraktığının yarısı kız kardeşindir. Kız kardeşin çocuğu yoksa erkek kardeş kendisine varis olur. Kız kardeşler iki tane iseler bıraktığından üçte ikisi onlara kalır. Eğer (varisleri) erkekler ile kadınlar olmak üzere (ikiden fazla) kardeş iseler o zaman erkeğe iki dişinin payının aynısı vardır. Allah, sapmayasınız diye size (hükümlerini) açıklıyor. **Allah her şeyi pek iyi bilendir.** (Nisâ, 4/176).

وَلَا تَتَمَنَّوْا مَا فَضَّلَ اللّٰهُ بِهِ بَعْضَكُمْ عَلٰى بَعْضٍ لِلرِّجَالِ
نَصِيبٌ مِمَّا اكْتَسَبُوا وَلِلنِّسَٓاءِ نَصِيبٌ مِمَّا اكْتَسَبْنَ
وَسْـَٔلُوا اللّٰهَ مِنْ فَضْلِهِ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا

Allah'ın kiminizi kimine üstün kıldığı şeyleri ummayın (onlara göz dikmeyin). Erkeklere kazandıklarından bir pay vardır, kadınlara da kazandıklarından bir hisse vardır ve Allah'ın, lutfundan isteyin. **Kuşkusuz Allah her şeyi pek iyi bilendir**. (Nisâ, 4/32).

بَدِيعُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ اَنّٰى يَكُونُ لَهُ وَلَدٌ وَلَمْ تَكُنْ لَهُ صَاحِبَةٌ
وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

Göklerin ve yerin örneksiz yaratıcısı. Eşi olmamışken O'nun nasıl bir çocuğu olabilir? O her şeyi yarattı. **O her şeyi pek iyi bilendir**. (En'âm, 6/101).

وَالَّذِينَ اٰمَنُوا مِنْ بَعْدُ وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا مَعَكُمْ فَاُولٰئِكَ مِنْكُمْ وَاُولُوا الْاَرْحَامِ بَعْضُهُمْ اَوْلٰى بِبَعْضٍ فِى كِتَابِ اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

Sonradan imana girmekle birlikte hicret edenler, yanınızda cihada katılanlar; işte onlar sizdendir. Rahim sahipleri ise, Allah'ın kitabına göre birbirlerine daha yakındırlar. **Kuşkusuz Allah her şeyi pek iyi bilendir.** (Enfâl, 8/75).

وَمَا كَانَ اللّٰهُ لِيُضِلَّ قَوْمًا بَعْدَ اِذْ هَدٰيهُمْ حَتّٰى يُبَيِّنَ لَهُمْ مَا يَتَّقُونَ اِنَّ اللّٰهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

Allah bir topulumu, kendilerini hidayete erdirdikten sonra nelerden sakınacaklarını kendilerine açıklayıncaya değin saptıracak değildir. **Kuşkusuz Allah her şeyi çok iyi bilendir**. (Tevbe, 9/115).

Allah Zalimleri Çok İyi Bilir

وَلَنْ يَتَمَنَّوْهُ اَبَدًا بِمَا قَدَّمَتْ اَيْدِيهِمْ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ

Ellerinin önceden gönderdiği yüzünden hiçbir zaman asla o ölümü istemeyecekler. **Allah o zalimleri pek iyi bilmektedir**. (Bakara, 2/95).

اَلَمْ تَرَ اِلَى الْمَلَاِ مِنْ بَنِى اِسْرَآئِيلَ مِنْ بَعْدِ مُوسٰى اِذْ قَالُوا لِنَبِيٍّ لَهُمُ ابْعَثْ لَنَا مَلِكًا نُقَاتِلْ فِى سَبِيلِ اللّٰهِ قَالَ هَلْ عَسَيْتُمْ اِنْ كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ اَلَّا تُقَاتِلُوا قَالُوا وَمَا لَنَا اَلَّا نُقَاتِلَ فِى سَبِيلِ اللّٰهِ وَقَدْ اُخْرِجْنَا مِنْ دِيَارِنَا

وَاَبْنَٓائِنَاۜ فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ تَوَلَّوْا اِلَّا قَل۪يلاً
مِنْهُمْۜ وَاللّٰهُ عَل۪يمٌ بِالظَّالِم۪ينَ

Musa'nın ardından gelen İsrailoğullarının ileri gelenlerini görmedin mi? Bir vakit bir peygamberlerine: "Bize bir kral gönder Allah yolunda savaşalım" dediler. Peygamber dedi: "Üzerinize savaş yızılırsa savaşmamanız beklenebilir mi?" Şu karşılığı verdiler: "Yurtlarımızdan ve oğullarımız (arasın)dan çıkarılmışken neyimiz var ki Allah yolunda savaşmayalım?" "Derken üzerlerine savaş yazılınca içlerinden pek azı hâriç yüz çevirdiler. **Allah o zâlimleri pek iyi bilendir.** (Bakara, 2/246).

لَوْ خَرَجُوا ف۪يكُمْ مَا زَادُوكُمْ اِلَّا خَبَالاً وَلَاَوْضَعُوا خِلَالَكُمْ
يَبْغُونَكُمُ الْفِتْنَةَۚ وَف۪يكُمْ سَمَّاعُونَ لَهُمْۜ وَاللّٰهُ عَل۪يمٌ بِالظَّالِم۪ينَ

İçinizde çıksalardı size, bozgunculuktan başka bir katkıları olmazdı. Sizi, fitneye düşürmek isteyerek aralarınıza koşarlardı. İçinizde onlara çok iyi kulak verenler vardır. Allah, **o zalimleri çok iyi bilendir.** (Tevbe, 9/47).

وَلَا يَتَمَنَّوْنَهُٓ اَبَداً بِمَا قَدَّمَتْ اَيْد۪يهِمْۜ وَاللّٰهُ عَل۪يمٌ بِالظَّالِم۪ينَ

Oysa ellerinin sunduğu günâhlar yüzünden onu asla temenni etmezler. Allah **zâlimleri pekâlâ bilir.** (Cumua, 62/7).

فَاِنْ تَوَلَّوْا فَاِنَّ اللّٰهَ عَل۪يمٌ بِالْمُفْسِد۪ينَ۟

Yüz çevirirlerse kuşkusuz **Allah o fesatçıları pek iyi bilendir**. (Âl-i Imrân, 3/63).

Allah Yapılan Hayırları/Hayır Yapanları Çok İyi Bilir

يَسْـَٔلُونَكَ مَاذَا يُنْفِقُونَۜ قُلْ مَٓا اَنْفَقْتُمْ مِنْ خَيْرٍ فَلِلْوَالِدَيْنِ وَالْاَقْرَب۪ينَ
وَالْيَتَامٰى وَالْمَسَاك۪ينِ وَابْنِ السَّب۪يلِۜ وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَاِنَّ اللّٰهَ بِه۪ عَل۪يمٌ

Sana nereye harcayacaklarını soruyorlar. De ki: "Verdiğiniz hayır ana-baba, en yakınlar, öksüzler, yoksullar ve yolda kalan için olmalı-

dır. **Ne hayır yaparsanız kuşkusuz Allah onu pek iyi bilir**. (Bakara, 2/215).

لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتّٰى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فَاِنَّ
اللّٰهَ بِهٖ عَلٖيمٌ

Sevdiğiniz şey(ler)den başkalarına verinceye değin asla iyiliğe eremezsiniz. **Her ne harcarsanız kuşkusuz Allah onu pek iyi bilendir**. (Âl-i Imrân, 3/92).

لِلْفُقَرَاۤءِ الَّذٖينَ اُحْصِرُوا فٖي سَبٖيلِ اللّٰهِ لَا يَسْتَطٖيعُونَ ضَرْبًا
فِي الْاَرْضِ يَحْسَبُهُمُ الْجَاهِلُ اَغْنِيَاۤءَ مِنَ التَّعَفُّفِ
تَعْرِفُهُمْ بِسٖيمٰيهُمْ لَا يَسْـَٔلُونَ النَّاسَ اِلْحَافًا وَمَا
تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ فَاِنَّ اللّٰهَ بِهٖ عَلٖيمٌ

Sadakalar, Allah yolunda tutulup kalmış o fakirlerin hakkıdır, ki yeryüzünde dolaşamazlar, onurlu davranmalarından ötürü o cahil kendilerini zenginler sanır. Ama sen onları yüzlerinden tanırsın, yüzsüzlük yapıp insanlardan istemezler. **Hayırdan ne harcarsanız kuşkusuz Allah onu pek iyi bilendir.** (Bakara, 2/273).

وَمَاذَا عَلَيْهِمْ لَوْ اٰمَنُوا بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَاَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقَهُمُ
اللّٰهُ وَكَانَ اللّٰهُ بِهِمْ عَلٖيمًا

Ne olurdu onlar Allah'a ve o son güne inansalardı, Allah'ın kendilerine verdiği rızıktan infakta bulunsalardı. **Allah onları çok iyi bilendir.** (Nisâ, 4/39).

وَيَسْتَفْتُونَكَ فِي النِّسَاۤءِ قُلِ اللّٰهُ يُفْتٖيكُمْ فٖيهِنَّ وَمَا يُتْلٰى عَلَيْكُمْ
فِي الْكِتَابِ فٖي يَتَامَى النِّسَاۤءِ الّٰتٖي لَا تُؤْتُونَهُنَّ مَا كُتِبَ لَهُنَّ

وَتَرْغَبُونَ اَنْ تَنْكِحُوهُنَّ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الْوِلْدَانِ وَاَنْ
تَقُومُوا لِلْيَتَامٰى بِالْقِسْطِ وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِهِ عَلِيمًا

Senden, kadınlar hakkında fetva istiyorlar. De ki: Onlar hakkında size Allah fetva veriyor, yazılmış haklarını kendilerine vermeyip kendilerini nikâhlamak istediğiniz o kadınların yetimleri, zavallı çocuklar ve öksüzler için adaleti ayakta tutmanız hakkında kitapta size okunuyor. **Ne hayır yaparsanız kuşkusuz Allah onu pek iyi bilendir**. (Nisâ, 4/127).

Allah Yaptıklarınızı Pekâlâ Bilmektedir

وَاِنْ كُنْتُمْ عَلٰى سَفَرٍ وَلَمْ تَجِدُوا كَاتِبًا فَرِهَانٌ مَقْبُوضَةٌ فَاِنْ اَمِنَ
بَعْضُكُمْ بَعْضًا فَلْيُؤَدِّ الَّذِي اؤْتُمِنَ اَمَانَتَهُ وَلْيَتَّقِ اللّٰهَ رَبَّهُ وَلَا
تَكْتُمُوا الشَّهَادَةَ وَمَنْ يَكْتُمْهَا فَاِنَّهُ اٰثِمٌ قَلْبُهُ وَاللّٰهُ بِمَا
تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ

Eğer bir yolculukta iseniz ve bir yazıcı da bulamazsanız o zaman alınmış rehinler (yeter). Kiminiz kimine güvenmişse güvenilen emanetini ödesin, Rabbi olan Allah'tan korksun. Tanıklığı gizlemeyin. Tanıklığı gizleyenin kuşkusuz kalbi günahkârdır. **Allah yapmakta olduğunuzu pek iyi bilendir.** (Bakara, 2/283).

اَلَّذِينَ تَتَوَفّٰيهُمُ الْمَلٰٓئِكَةُ ظَالِمِي اَنْفُسِهِمْ فَاَلْقَوُا السَّلَمَ مَا كُنَّا
نَعْمَلُ مِنْ سُوٓءٍ بَلٰى اِنَّ اللّٰهَ عَلِيمٌ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

Kendilerine zulmedip durdukları bir sırada meleklerin canlarını almağa başladığı kimseler: "Biz, herhangi bir kötülük yapıyor değildik" diyerek teslime boyun eğerler. **Hayır! Gerçekten Allah ne yapageldiklerinizi çok iyi bilendir.** (Nahl, 16/28).

فَاِنْ لَمْ تَجِدُوا فِيهَٓا اَحَدًا فَلَا تَدْخُلُوهَا حَتّٰى يُؤْذَنَ لَكُمْ وَاِنْ قِيلَ
لَكُمُ ارْجِعُوا فَارْجِعُوا هُوَ اَزْكٰى لَكُمْ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ

Bunun üzerine oralarda kimse bulamazsanız size bir izin verilmedikçe içeri girmeyin ve eğer size dönün derlerse dönün; o, sizin için daha temizdir ve Allah bütün işlediklerinizi **pekâlâ bilendir.** (Nûr, 24/28).

Allah Ne Yapmakta Olduklarını Çok İyi Bilmektedir

وَجَٓاءَتْ سَيَّارَةٌ فَاَرْسَلُوا وَارِدَهُمْ فَاَدْلٰى دَلْوَهُۜ قَالَ يَا بُشْرٰى
هٰذَا غُلَامٌۜ وَاَسَرُّوهُ بِضَاعَةًۜ وَاللّٰهُ عَلٖيمٌ بِمَا يَعْمَلُونَ

Bir kervan geldi, sucularını gönderdiler. O da kovasını sarkıttı. "Ay müjde! İşte taze bir köle!" dedi. Onu bir ticaret malı olarak sakladılar. **Oysa Allah ne yaptıklarını çok iyi bilendir.** (Yûsuf, 12/19).

Allah Ne İşlediklerini Çok İyi Bilmektedir

وَمَا يَتَّبِعُ اَكْثَرُهُمْ اِلَّا ظَنًّاۜ اِنَّ الظَّنَّ لَا يُغْنٖي مِنَ الْحَقِّ شَيْـًٔاۜ اِنَّ اللّٰهَ عَلٖيمٌ
بِمَا يَفْعَلُونَ

Onların ekserisi sadece zannın ardına düşer. Kuşkusuz zan ise haktan hiçbir şey kazandırmaz. **Doğrusu Allah, neler işlemekte olduklarını çok iyi bilendir.** (Yûnus, 10/36).

اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ يُسَبِّحُ لَهُ مَنْ فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَالطَّيْرُ صَٓافَّاتٍۜ كُلٌّ
قَدْ عَلِمَ صَلَاتَهُ وَتَسْبٖيحَهُۜ وَاللّٰهُ عَلٖيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ

Baksana, gerçekten Allah, o göklerdeki ve yerdeki kimseler, diziler halinde kanat çırpıp süzülen kuşlar hep O'nun için tesbih ediyor, her biri geçekten duasını ve tesbihini bilmiştir. **Allah da ne iş yapıyorlarsa hep biliyor**. (Nûr, 24/41).

Ben Ne Yaptığınızı Çok İyi Bilenim

يَٓا اَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًاۜ اِنّٖي بِمَا تَعْمَلُونَ عَلٖيمٌۜ

Ey peygamberler! Helal ve hoş şeylerden yiyin ve güzel işler yapın. **Çünkü Ben, ne yaparsanız tamamen bilirim.** (Mü'minûn, 23/51).

Allah Ne Sanatlar Yaptıklarını Çok İyi Bilir

أَفَمَنْ زُيِّنَ لَهُ سُوءُ عَمَلِهِ فَرَآهُ حَسَنًا فَإِنَّ اللَّهَ يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي
مَنْ يَشَاءُ فَلَا تَذْهَبْ نَفْسُكَ عَلَيْهِمْ حَسَرَاتٍ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا يَصْنَعُونَ

Ya işinin kötüsü kendisi için bezendirilip de onu güzel gören kimse? Doğrusu Allah, dilediğini saptırır, dilediğini de doğru yola iletir. Öyle ise nefsin onlar uğrunda tahassürle helâk olmasın. **Doğrusu Allah ne sanatlar yaptıklarını çok İyi bilendir** (Fâtır, 35/8).

Allah Korunup Sakınan Müttakileri Çok İyi Bilir

وَمَا يَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَلَنْ يُكْفَرُوهُ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالْمُتَّقِينَ

Hayırdan ne yaparlarsa asla ona nankörlük edilmez. **Allah o müttakileri pek iyi bilendir.** (Âl-i Imrân, 3/115).

لَا يَسْتَأْذِنُكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَنْ يُجَاهِدُوا
بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالْمُتَّقِينَ

Allah'a ve ahiret gününe iman edenler mallarıyla canlarıyla cihad etmeleri hususunda senden izin istemezler. **Allah o takva sahiplerini çok iyi bilendir**. (Tevbe, 9/44).

Allah Sinelerin Özünü Çok İyi Bilir

هَا أَنْتُمْ أُولَاءِ تُحِبُّونَهُمْ وَلَا يُحِبُّونَكُمْ وَتُؤْمِنُونَ بِالْكِتَابِ كُلِّهِ وَإِذَا
لَقُوكُمْ قَالُوا آمَنَّا وَإِذَا خَلَوْا عَضُّوا عَلَيْكُمُ الْأَنَامِلَ مِنَ الْغَيْظِ قُلْ
مُوتُوا بِغَيْظِكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ

İşte siz onlarsınız ki onları seversiniz onlar sizi sevmezler, o Kitab'ın tümüne inanırsınız. Size rastladıklarında: "İnandık" derler Ama yalnız kaldıklarında öfkeden aleyhinizde parmak uçlarını ısırırlar. De ki: "Ɔfkenizle geberin!" Kuşkusuz **Allah sinelerin özünü pek iyi bilendir.** (Âl-i Imrân, 3/119).

وَاذْكُرُوا نِعْمَةَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَمِيثَاقَهُ الَّذ۪ى وَاثَقَكُمْ بِه۪ٓۙ اِذْ قُلْتُمْ
سَمِعْنَا وَاَطَعْنَاۘ وَاتَّقُوا اللّٰهَۜ اِنَّ اللّٰهَ عَل۪يمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ

Allah'ın üzerinizdeki nimetini ve sizden teminat aldığı sözünü anımsayın. Çünkü siz: "Dinledik ve saygı gösterdik," demiştiniz. Allah'tan korkun. **Cidden Allah göğüslerin özünü pek iyi bilendir.** (Mâide, 5/7).

اِذْ يُر۪يكَهُمُ اللّٰهُ ف۪ى مَنَامِكَ قَل۪يلاًۜ وَلَوْ اَرٰيكَهُمْ كَث۪يرًا لَفَشِلْتُمْ
وَلَتَنَازَعْتُمْ فِى الْاَمْرِ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ سَلَّمَۜ اِنَّهُ عَل۪يمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ

O zaman Allah onları sana uykunda az gösteriyordu. Onları sana çok gösterseydi elbette korkmuş ve savaşma konusunda elbette çekişmiştiniz. Ama Allah selamete çıkardı. **Çünkü O, sinelerin özünü pek iyi bilendir.** (Enfâl, 8/43).

وَمَنْ كَفَرَ فَلَا يَحْزُنْكَ كُفْرُهُۜ اِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ فَنُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُواۜ
اِنَّ اللّٰهَ عَل۪يمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ

Kim inkâr ederse onun inkârı seni üzmesin. Onların dönüşü sadece bizedir. Yapmış olduklarını kendilerine haber veririz. **Kuşkusuz Allah sinelerin özünü çok iyi bilendir.** (Lokmân, 31/23).

يَعْلَمُ مَا فِى السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا تُسِرُّونَ وَمَا تُعْلِنُونَۜ وَاللّٰهُ عَل۪يمٌ
بِذَاتِ الصُّدُورِ

O, göklerde ve yerde ne varsa bilir. Sizler her ne sır tutar ve her ne açıklarsanız hepsini bilir. **Allah bütün sinelerin özünü bilir.** (Teğâbun, 64/4)

O, Sinelerin Özünü Çok İyi Bilir

اِنْ تَكْفُرُوا فَاِنَّ اللّٰهَ غَنِىٌّ عَنْكُمْ وَلَا يَرْضٰى لِعِبَادِهِ الْكُفْرَۚ وَاِنْ تَشْكُرُوا
يَرْضَهُ لَكُمْۜ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ اُخْرٰىۜ ثُمَّ اِلٰى رَبِّكُمْ مَرْجِعُكُمْ
فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَۜ اِنَّهُ عَل۪يمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ

Küfre saparsanız kuşkusuz Allah sizden müstağnidir (size ihtiyacı yoktur). Ama O, kulları için küfre rıza göstermez. Şükrederseniz hesabınıza bundan memnun kalır. Hiçbir günahkâr bir diğerinin günahını günah edinmez. Sonra dönüşünüz sadece Rabbinizedir. O size yapmakta olduklarınızı haber verir. **Gerçekten O, sinelerin özünü pekalâ bilendir.** (Zümer, 39/7).

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا فَإِنْ يَشَإِ اللّٰهُ يَخْتِمْ عَلٰى قَلْبِكَ وَيَمْحُ اللّٰهُ الْبَاطِلَ وَيُحِقُّ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهِ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ

Yoksa, Allah'a karşı bir yalan uydurmuş mu diyorlar? Allah dilerse senin kalbine mühür basar, batılı siler ve kelimeleriyle hakkı gerçekleştirir. **Kuşkusuz O, sinelerin özünü çok iyi bilendir.** (Şûrâ, 42/24).

يُولِجُ الَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي الَّيْلِ وَهُوَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ

Geceyi gündüze sokar, gündüzü geceye sokar **ve O, bütün sinelerin özünü çok iyi bilir.** (Hadîd, 57/6).

وَأَسِرُّوا قَوْلَكُمْ أَوِ اجْهَرُوا بِهِ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ

Sözünüzü ister gizleyin ister açığa vurun (farketmez), çünkü O, **bütün sinelerin özünü bilir**. (Mülk, 67/13).

Allah'ın Bilmesi Yeter

ذٰلِكَ الْفَضْلُ مِنَ اللّٰهِ وَكَفٰى بِاللّٰهِ عَلِيمًا

İşte bu lutuf Allah'tandır. **Pek iyi bilen olarak Allah yeter**. (Nisâ, 4/70).

عَلَّامٌ = Allâm İsim-Sıfatı

Gayb Âlemini Çok İyi Bilen Yalnız Allah'tır

يَوْمَ يَجْمَعُ اللّٰهُ الرُّسُلَ فَيَقُولُ مَاذَا أُجِبْتُمْ قَالُوا لَا عِلْمَ لَنَا إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ

Allah bütün peygamberleri topladığı günde: "Size ne cevap verilmişti?" der. "Bizde hiçbir bilgi yoktur, **kuşkusuz gizlileri çok iyi bilen Sensin,"** derler. (Mâide, 5/109).

وَاِذْ قَالَ اللّٰهُ يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ ءَاَنْتَ قُلْتَ لِلنَّاسِ اتَّخِذُونِى وَاُمِّىَ
اِلٰهَيْنِ مِنْ دُونِ اللّٰهِ قَالَ سُبْحَانَكَ مَا يَكُونُ لِى اَنْ اَقُولَ مَا لَيْسَ لِى بِحَقٍّ
اِنْ كُنْتُ قُلْتُهُ فَقَدْ عَلِمْتَهُ تَعْلَمُ مَا فِى نَفْسِى وَلَا اَعْلَمُ مَا فِى
نَفْسِكَ اِنَّكَ اَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ

Allah: "Ey Meryem oğlu İsa! İnsanlara Allah'tan başka beni ve anamı da iki tanrı edinin diye sen mi söyledin?" dediğinde şöyle der: "Hâşâ! Hakkım olmayanı söylemem bana yaraşmaz! Söylemişsem bunu Senin bildiğinde şüphe yoktur. Sen benim öz benliğimde olanı bilirsin ama ben Senin zatındakini bilemem. **Doğrusu, gayıpları** (gözlerden ve hislerden nihan olanları) **çok iyi bilen sensin Sen!** (Mâide, 5/116).

اَلَمْ يَعْلَمُوا اَنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ سِرَّهُمْ وَنَجْوٰيهُمْ وَاَنَّ اللّٰهَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ

Gerçekten Allah'ın onların sırlarını ve fısıltılarını bildiğini hâlâ bilmediler mi? Cidden Allah **gayıpları çok iyi bilendir**. (Tevbe, 9/78).

قُلْ اِنَّ رَبِّى يَقْذِفُ بِالْحَقِّ عَلَّامُ الْغُيُوبِ

De ki: Kuşkusuz Rabbim hakkı atar. O, **gayıpları çok iyi bilendir**. (Sebe', 34/48).

عَالِمُ =Âlim İsim-Sıfatı

Allah Görünmeyeni de Göreni de Bilendir

وَهُوَ الَّذِى خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ وَيَوْمَ يَقُولُ كُنْ
فَيَكُونُ قَوْلُهُ الْحَقُّ وَلَهُ الْمُلْكُ يَوْمَ يُنْفَخُ فِى الصُّورِ عَالِمُ
الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ

O, o Zattır ki, gökleri ve yeri gerçek olarak yaratandır. 'OL' dediği gün hemen oluverir. Sözü haktır. Sura üfleneceği gün hükümranlık O'nundur. **Görünmeyeni de görüneni de bilendir.** O pek hikmetli ve her şeyden haberdardır. (En'âm, 6/73).

يَعْتَذِرُونَ اِلَيْكُمْ اِذَا رَجَعْتُمْ اِلَيْهِمْ قُلْ لَا تَعْتَذِرُوا لَنْ نُؤْمِنَ
لَكُمْ قَدْ نَبَّاَنَا اللّٰهُ مِنْ اَخْبَارِكُمْ وَسَيَرَى اللّٰهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ
ثُمَّ تُرَدُّونَ اِلٰى عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

Kendilerine geri döndüğünüzde size mazeret gösterirler. De ki: "Mazeret göstermeyin, size kesinlikle inanmayız, gerçekten Allah bize durumlarınızdan haber verdi. Allah yaptığınızı görecek. Peygamberi de. Sonra **görünmeyen ve görüneni bilene** döndürülürsünüz, artık O size ne yapageldiklerinizi haber verir." (Tevbe, 9/94).

وَقُلِ اعْمَلُوا فَسَيَرَى اللّٰهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ وَسَتُرَدُّونَ اِلٰى
عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

De ki: "Yapın! Yakında Allah işinizi görecek! Peygamberi de, inananlar da! **Sonra gayb ve şehâdet (âlemlerini) bilene** döndürüleceksiniz. Artık O size yapageldiklerinizi haber verir." (Tevbe, 9/105).

عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْكَبِيرُ الْمُتَعَالِ

(O) **görünmeyeni ve görüneni bilendir,** çok büyüktür, çok yücedir. (Ra'd, 13/9).

عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَتَعَالٰى عَمَّا يُشْرِكُونَ

Görünmeyeni de göreni de bilen (Allah), öyle ise onların koştukları şirklerden çok yüksektir. (Mü'minûn, 23/92).

ذٰلِكَ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ

İşte görünmeyeni de görüneni de bilen, çok güçlü, çok merhametli O'dur. (Secde, 32/6).

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَأْتِينَا السَّاعَةُ قُلْ بَلَى وَرَبِّي لَتَأْتِيَنَّكُمْ
عَالِمِ الْغَيْبِ لَا يَعْزُبُ عَنْهُ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ
وَلَا أَصْغَرُ مِنْ ذَٰلِكَ وَلَا أَكْبَرُ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ

Küfre sapmış olanlar: Bize o saat (kıyamet) gelmez, dedi. De ki: Hayır! **Gaybı bilen** Rabbime andolsun ki o size elbette, behemehal gelecek. Göklerde ve yerde zerre miktarı O'ndan kaçmaz. Ne bundan daha küçük, ne daha büyük, illâ ki her şey apaçık bir kitaptadır. (Sebe', 34/3).

إِنَّ اللَّهَ عَالِمُ غَيْبِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ

Kuşkusuz Allah, **göklerin ve yerin gizlisini bilendir**. Gerçekten O, sinelerin özünü çok iyi bilendir. (Fâtır, 35/38).

قُلِ اللَّهُمَّ فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ عَالِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ أَنْتَ
تَحْكُمُ بَيْنَ عِبَادِكَ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ

De ki: Allah'ım! Ey gökleri ve yeri yaratan! **Ey görünmeyeni ve görüneni bilen!** Hakkında ihtilaf edip durdukları o şeyle ilgili olarak kulların arasında ancak Sen hüküm verirsin. (Zümer, 39/46).

هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ هُوَ الرَّحْمَٰنُ الرَّحِيمُ

O, kendisinden başka tanrı olmayan Allah'tır. **Gizliyi de bilir görüneni de.** O öyle rahmetlidir, öyle merhametlidir. (Haşr, 59/22).

عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

Görünmeyeni de görüneni de bilen, pekâlâ izzetli, pekâlâ hikmetlidir. (Teğâbun, 64/18).

عَالِمُ الْغَيْبِ فَلَا يُظْهِرُ عَلَىٰ غَيْبِهِ أَحَدًا

O, **bütün gaybı bilir** ama gaybından kimseyi apaçık haberdâr etmez. (Cinn, 72/26).

عالِم = Âlim İsim-Sıfatının ' عالِمين =bilenler' Şeklinde Çoğul Olarak Yer Aldığı İki Âyet

وَلَقَدْ اٰتَيْنَٓا اِبْرٰهِيمَ رُشْدَهُ مِنْ قَبْلُ وَكُنَّا بِه۪ عَالِم۪ينَۚ

Şanım hakkı için bundan önce de İbrahim'e olgunluğunu vermiştik ve **onu bilenlerdik.** (Enbiyâ, 21/51).

وَلِسُلَيْمٰنَ الرّ۪يحَ عَاصِفَةً تَجْر۪ي بِاَمْرِه۪ٓ اِلَى الْاَرْضِ الَّت۪ي بَارَكْنَا ف۪يهَاۜ وَكُنَّا بِكُلِّ شَيْءٍ عَالِم۪ينَ

Süleyman için de, içine bereketler verdiğimiz yere emriyle akıp giden o şiddetli rüzgârı verdik. **Biz her şeyi bilenleriz.** (Enbiyâ, 21/81).

İkili Sıfatlar Grubu[3]

عليمٌ، حكيمٌ =Alîm-Hakîm İsim-Sıfatları

Allah Pekâlâ Bilen Pekâlâ Hikmetlidir

قَالُوا سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَٓا اِلَّا مَا عَلَّمْتَنَاۜ اِنَّكَ اَنْتَ الْعَل۪يمُ الْحَك۪يمُ

Melekler dediler: Seni bütün eksikliklerden tenzih ederiz/Sen yücesin! Bizim, Senin bize öğrettiklerin dışında hiçbir bilgimiz yoktur, kuşkusuz Sen (evet) **Sen en iyi bilensin, her şeyi hikmetle yapansın.** (Bakara, 2/32).

يُر۪يدُ اللّٰهُ لِيُبَيِّنَ لَكُمْ وَيَهْدِيَكُمْ سُنَنَ الَّذ۪ينَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَيَتُوبَ عَلَيْكُمْۜ وَاللّٰهُ عَل۪يمٌ حَك۪يمٌ

Allah size açıklamak, size, sizden öncekilerin yollarını (adetlerini) göstermek, tevbelerinizi kabul etmek istiyor. **Allah pek iyi bilendir, pek hikmetlidir.** (Nisâ, 4/26).

---

[3] Hatırlatma: Burada birinci sıfat olarak geçtiği âyetler aktarılmıştır. İkinci sıfat olarak yer aldığı âyetlerde ise kendinden önceki birinci sıfatın yer aldığı gruba bakılmalıdır.

وَيُذْهِبْ غَيْظَ قُلُوبِهِمْ وَيَتُوبُ اللّٰهُ عَلٰى مَنْ يَشَآءُ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ

Hem de (müminlerin) gönüllerinin kinini gidersin. Ve Allah dilediği kimselere tevbe bahşeder. **Allah pek iyi bilendir, pek hikmetlidir.** (Tevbe, 9/15).

يَٓا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوٓا اِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ نَجَسٌ فَلَا يَقْرَبُوا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ بَعْدَ عَامِهِمْ هٰذَا وَاِنْ خِفْتُمْ عَيْلَةً فَسَوْفَ يُغْنِيكُمُ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهٖٓ اِنْ شَآءَ اِنَّ اللّٰهَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ

Ey iman edenler! Müşrikler ancak pisliktir. Artık bu yıllardan sonra Mescid-i Haram'a yaklaşmasınlar. Yoksulluktan korkarsanız, dilerse Allah ileride lutfundan sizi zenginleştirir. Cidden **Allah pek iyi bilendir, pek hikmetlidir.** (Tevbe, 9/28).

وَاِنْ يُرِيدُوا خِيَانَتَكَ فَقَدْ خَانُوا اللّٰهَ مِنْ قَبْلُ فَاَمْكَنَ مِنْهُمْ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ

Sana hainlik yapmak isterlerse gerçekten daha önce de Allah'a hiyanette bulunmuşlardı da Allah (sana) onlara karşı imkân vermişti. **Allah pek iyi bilendir, pek hikmetlidir.** (Enfâl, 8/71).

اِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَآءِ وَالْمَسَاكِينِ وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ وَفِي الرِّقَابِ وَالْغَارِمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللّٰهِ وَابْنِ السَّبِيلِ فَرِيضَةً مِنَ اللّٰهِ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ

Sadakalar, Allah'tan bir farz olarak ancak fakirlere, miskinlere, sadakaları toplamak üzerinde çalışanlara, gönülleri (müslümanlığa) ısındırılacaklara, kölelikte(kilere), borçlulara, Allah yolunda(kilere) ve yol oğluna aittir. **Allah pek iyi bilendir, pek hikmetlidir.** (Tevbe, 9/60).

اَلْاَعْرَابُ اَشَدُّ كُفْرًا وَنِفَاقًا وَاَجْدَرُ اَلَّا يَعْلَمُوا حُدُودَ مَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُ عَلٰى رَسُولِهٖ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ

Bedeviler küfürde ve nifakta daha beterdirler. Bununla birlikte Allah'ın peygamberine indirdiğinin sınırlarını bilmemeye daha müsaittirler. **Allah çok iyi bilendir, pek hikmetlidir.** (Tevbe, 9/97).

وَاٰخَرُونَ مُرْجَوْنَ لِاَمْرِ اللّٰهِ اِمَّا يُعَذِّبُهُمْ وَاِمَّا يَتُوبُ عَلَيْهِمْ وَاللّٰهُ
عَلٖيمٌ حَكٖيمٌ

Diğer bazıları da var ki Allah'ın emrine bırakılmışlardır. Allah, ya onlara azap eder ya da kendilerine tevbe bahşeder. **Allah, çok iyi bilendir, çok hikmetlidir.** (Tevbe, 9/106).

لَا يَزَالُ بُنْيَانُهُمُ الَّذٖى بَنَوْا رٖيبَةً فٖى قُلُوبِهِمْ اِلَّا اَنْ تَقَطَّعَ
قُلُوبُهُمْ وَاللّٰهُ عَلٖيمٌ حَكٖيمٌ

Yaptıkları o yapıları, kalpleri (ölümle) parçalanıncaya değin yüreklerinde bir kuşku olarak sürecek. **Allah çok iyi bilendir, çok hikmetlidir.** (Tevbe, 9/110).

Allah Çok İyi Bilen, Pek Hikmetli Olagelmiştir

يُوصٖيكُمُ اللّٰهُ فٖى اَوْلَادِكُمْ لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْاُنْثَيَيْنِ فَاِنْ كُنَّ نِسَاءً
فَوْقَ اثْنَتَيْنِ فَلَهُنَّ ثُلُثَا مَا تَرَكَ وَاِنْ كَانَتْ وَاحِدَةً فَلَهَا النِّصْفُ
وَلِاَبَوَيْهِ لِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا السُّدُسُ مِمَّا تَرَكَ اِنْ كَانَ لَهُ وَلَدٌ فَاِنْ
لَمْ يَكُنْ لَهُ وَلَدٌ وَوَرِثَهُ اَبَوَاهُ فَلِاُمِّهِ الثُّلُثُ فَاِنْ كَانَ لَهُ اِخْوَةٌ فَلِاُمِّهِ
السُّدُسُ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصٖى بِهَا اَوْ دَيْنٍ اٰبَاؤُكُمْ وَاَبْنَاؤُكُمْ لَا
تَدْرُونَ اَيُّهُمْ اَقْرَبُ لَكُمْ نَفْعًا فَرٖيضَةً مِنَ اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلٖيمًا حَكٖيمًا

Allah size, çocuklarınız hakkında şunu tavsiye ediyor: Erkeğe, iki dişinin payı kadar vardır. Dişiler ikinin üzerinde kadınlar olurlarsa onlara, geride bıraktığının üçte ikisi vardır. Eğer dişi bir kadın ise ona yarı vardır. (Ölenin) bir çocuğu varsa geride bıraktıkla-

rından ana, babası için, ikisinden her biri için altıda bir vardır. Eğer ölenin bir çocuğu yoksa ve kendisine de anası ile babası varis olmuşsa anası için üçte bir (pay) vardır. Ölenin kardeşleri varsa o zaman annesine altıda bir (pay) vardır. (Bütün bunlar ölenin) yapacağı vasiyetten veya borcundan sonradır. Babalarınız ve oğullarınızdan, hangisinin yararca size daha yakın olduğunu bilmezsiniz.Gerçekten **Allah çok iyi bilen, pek hikmetli olagelmiştir.** (Nisâ, 4/11).

إِنَّمَا التَّوْبَةُ عَلَى اللّٰهِ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السُّوٓءَ بِجَهَالَةٍ ثُمَّ يَتُوبُونَ
مِنْ قَرِيبٍ فَاُو۬لٰٓئِكَ يَتُوبُ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ وَكَانَ اللّٰهُ عَلِيمًا حَكِيمًا

Ancak Allah katında (dikkate alınacak) tevbe şu kimselerin (tevbesi)dir ki kötülüğü cahillikle yaparlar sonra tezden tevbe ederler. İşte onlar! Allah onların tevbelerini kabul eder. **Allah çok iyi bilen, pek hikmetli olagelmiştir.**. (Nisâ, 4/17).

وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ النِّسَٓاءِ اِلَّا مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُكُمْ كِتَابَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ
وَاُحِلَّ لَكُمْ مَا وَرَٓاءَ ذٰلِكُمْ اَنْ تَبْتَغُوا بِاَمْوَالِكُمْ مُحْصِنِينَ
غَيْرَ مُسَافِحِينَ فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهِ مِنْهُنَّ فَاٰتُوهُنَّ اُجُورَهُنَّ
فَرِيضَةً وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا تَرَاضَيْتُمْ بِهِ مِنْ بَعْدِ الْفَرِيضَةِ
اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا

Bir de, sahip bulunduğunuz cariyeler müstesna olmak üzere evli kadınlar Allah'ın farzı olarak üzerinize (haram kılındı). Size bu anlatılanların dışında kalanlar ise iffetliler, zinaya sapmamış erkekler olarak mallarınızla istemeniz size helal kılındı. Öyle ise onlardan hangisiyle yararlandınızsa kendilerine mehirlerini belirlendiği şekilde verin. (O mehrin miktarı) belirlendikten sonra birbirinizi razı ettiğiniz hususta (karşılıklı rıza ile mehrin miktarını düşürmekte veya artırmakta) size bir günah yoktur. Gerçekten **Allah çok iyi bilen, pek hikmetli olagelmiştir.** (Nisâ, 4/24).

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ اَنْ يَقْتُلَ مُؤْمِنًا اِلَّا خَطَـًٔا ۚ وَمَنْ قَتَلَ
مُؤْمِنًا خَطَـًٔا فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ وَدِيَةٌ مُسَلَّمَةٌ اِلٰٓى
اَهْلِهٖٓ اِلَّٓا اَنْ يَصَّدَّقُوا ۜ فَاِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ عَدُوٍّ لَكُمْ وَهُوَ
مُؤْمِنٌ فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ ۜ وَاِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ
وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ فَدِيَةٌ مُسَلَّمَةٌ اِلٰٓى اَهْلِهٖ وَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ
مُؤْمِنَةٍ ۚ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ ۘ تَوْبَةً
مِنَ اللّٰهِ ۜ وَكَانَ اللّٰهُ عَلِيمًا حَكِيمًا

Bir müminin bir mümini öldürmesi olacak şey değil. Meğer ki yanlışlıkla ola. Kim bir mümini yanlışlıkla öldürürse o zaman inanmış bir köleyi/cariyeyi özgürlüğe kavuşturmak, öldürülenin ailesine teslim edilecek bir diyet gerekir. Ancak (kölenin ailesinin diyeti) sadaka olarak bağışlamaları başka. Eğer öldürülen kişi size düşman bir toplumdan ve kendisi de mümin ise o zaman inanmış bir köleyi/cariyeyi özgürlüğe kavuşturma(sı) lazımdır. Şayet öldürülen kişi sizinle aralarında bir antlaşma bulunan bir toplumdan ise o zaman ailesine teslim edilecek bir diyet, bir de mümin bir köleyi/cariyeyi özgürlüğe kavuşturma(sı icabeder). Bunları bulamayan Allah'a bir tevbe olmak üzere iki ay peş peşe oruç (tutar). **Allah çok iyi bilen, pek hikmetli olagelmiştir**. (Nisâ, 4/92).

وَلَا تَهِنُوا فِي ابْتِغَٓاءِ الْقَوْمِ ۜ اِنْ تَكُونُوا تَأْلَمُونَ فَاِنَّهُمْ يَأْلَمُونَ كَمَا
تَأْلَمُونَ ۚ وَتَرْجُونَ مِنَ اللّٰهِ مَا لَا يَرْجُونَ ۜ وَكَانَ اللّٰهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ۟

(O düşman) topluluğun peşine düşmekte gevşeklik göstermeyin. Siz acı duyuyorsanız kuşkusuz onlar da acı hissediyorlar. Üstelik siz Allah'tan onların ummayacaklarını umuyorsunuz. **Allah çok iyi bilen, pek hikmetli olagelmiştir** (Nisâ, 4/104).

وَمَنْ يَكْسِبْ اِثْمًا فَاِنَّمَا يَكْسِبُهُ عَلٰى نَفْسِهٖ وَكَانَ اللّٰهُ عَلِيمًا حَكِيمًا

Kim bir günah kazanırsa onu ancak nefsi aleyhine kazanır. Allah **çok iyi bilen, pek hikmetli olagelmiştir** (Nisâ, 4/111).

يَٓا اَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَٓاءَكُمُ الرَّسُولُ بِالْحَقِّ مِنْ رَبِّكُمْ فَاٰمِنُوا خَيْرًا لَكُمْ وَاِنْ تَكْفُرُوا فَاِنَّ لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَكَانَ اللّٰهُ عَلِيمًا حَكِيمًا

Ey insanlar! Cidden size Rabbinizden peygamber gerçekle geldi. Öyle ise kendi hayrınıza olması için iman edin. Küfrederseniz (bilin ki) kuşkusuz göklerdekiler ve yerdekiler Allah'ındır. **Allah çok iyi bilen, pek hikmetli olagelmiştir**. (Nisâ, 4/170).

عَلِيمٌ حَلِيمٌ =Alîm-Halîm İsim-Sıfatları

وَلَكُمْ نِصْفُ مَا تَرَكَ اَزْوَاجُكُمْ اِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُنَّ وَلَدٌ فَاِنْ كَانَ لَهُنَّ وَلَدٌ فَلَكُمُ الرُّبُعُ مِمَّا تَرَكْنَ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِينَ بِهَٓا اَوْ دَيْنٍ وَلَهُنَّ الرُّبُعُ مِمَّا تَرَكْتُمْ اِنْ لَمْ يَكُنْ لَكُمْ وَلَدٌ فَاِنْ كَانَ لَكُمْ وَلَدٌ فَلَهُنَّ الثُّمُنُ مِمَّا تَرَكْتُمْ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ تُوصُونَ بِهَٓا اَوْ دَيْنٍ وَاِنْ كَانَ رَجُلٌ يُورَثُ كَلَالَةً اَوِ امْرَاَةٌ وَلَهُٓ اَخٌ اَوْ اُخْتٌ فَلِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا السُّدُسُ فَاِنْ كَانُٓوا اَكْثَرَ مِنْ ذٰلِكَ فَهُمْ شُرَكَٓاءُ فِي الثُّلُثِ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصٰى بِهَٓا اَوْ دَيْنٍ غَيْرَ مُضَٓارٍّ وَصِيَّةً مِنَ اللّٰهِ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ حَلِيمٌ

Karılarınızın çocuğu yoksa geriye bıraktıklarının yarısı size. Bir çocukları varsa bıraktıklarından dörtte biri sizedir. Bunlar edegeldikleri vasiyetten veya borçları ödendikten sonradır. Sizin çocuğunuz yoksa bıraktıklarınızın dörtte biri onlara (eşlerinize). Şayet bir çocuğunuz varsa o taktirde onlara (eşlerinize) bıraktıklarınızdan sekizde bir (pay) vardır. Bunlar yapageldiğiniz vasiyetten veya borçtan sonradır. Eğer mirası aranılar erkek veya kadının çocuğu ve ana-babası olmayıp bir erkek veya bir kız kardeşi varsa o ikisinden her biri için (hisse) altıda birdir. Eğer onlar bundan daha çok iseler onlar üçte birde ortaktırlar. Bunlar, zarara uğratılmaksızın yapılagelen vasiyetten veya borçtan sonradır. (Bütün bunlar) Allah'tan bir vasiyet (tavsiye) olarak. Allah **pek iyi bilendir, pek hilim sahibidir.** (Nisâ, 4/12).

عَلِيمٌ خَبِيرٌ =Alîm-Habîr İsim-Sıfatları

وَاِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا فَابْعَثُوا حَكَمًا مِنْ اَهْلِهِ وَحَكَمًا مِنْ اَهْلِهَا اِنْ يُرِيدَا اِصْلَاحًا يُوَفِّقِ اللّٰهُ بَيْنَهُمَا اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلِيمًا خَبِيرًا

Karı ile kocanın aralarının açılmasından korkarsanız o zaman bir hakem erkeğin âilesinden, bir hakem de kadının âilesinden gönderin. Bu hakemler barıştırmayı isterlerse Allah ikisi arasına (uzlaşma) başarısı verir. Cidden **Allah pekâlâ bilen, pekâlâ haberli olagelmiştir.** (Nisâ, 4/35).

وَاسِعٌ عَلِيمٌ =Vâsi-Alîm İsim-Sıfatları[4]

سَمِيعٌ عَلِيمٌ =Semî'-Alîm İsim-Sıfatları[5]

شَاكِرٌ عَلِيمٌ =Şâkir–Alîm İsim-Sıfatları[6]

حَكِيمٌ عَلِيمٌ = Hakîm-Alîm[7]

عَزِيزٌ عَلِيمٌ = Azîz-Alîm İsim-Sıfatları[8]

---

4 Bkz. وَاسِعٌ عَلِيمٌ =Vâsi-Alîm İsim-Sıfatı

5 Bkz. سَمِيعٌ عَلِيمٌ =Semî'-Alîm İsim-Sıfatı

6 Bkz شَاكِرٌ عَلِيمٌ =Şâkir-Alîm İsim-Sıfatı

7 Bkz. حَكِيمٌ عَلِيمٌ = Hakîm-Alîm İsim-Sıfatı

8 Bkz. عَزِيزٌ عَلِيمٌ = Azîz-Alîm İsim-Sıfatı

عليم، علاّم، عالم =Alîm, Allâm, Âlim
İsim-Sıfatlarının Manalarının Fiil ve Masdarlar ile Yansıtılması

Allah'ın Bilen İsim-Sıfatının Anlamının Zaman ve Masdar İsimler ile Yansıtılması[9]

Allah'ın Bilen Sıfatının Manasının Üçlü Fiillerden Üçüncü Tekil Şahıs " علم =alime" ve Birinci Çoğul Şahıs " علمنا =alimnâ" Şeklinde Geçmiş Zaman Kipi Fiiller ile Yansıtılması

Allah Geleceğe Yönelik Düşüncelerinizi Bilmiştir

وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا عَرَّضْتُمْ بِهِ مِنْ خِطْبَةِ النِّسَاءِ اَوْ اَكْنَنْتُمْ فِى
اَنْفُسِكُمْ عَلِمَ اللّٰهُ اَنَّكُمْ سَتَذْكُرُونَهُنَّ وَلٰكِنْ لَا تُوَاعِدُوهُنَّ سِرًّا
اِلَّا اَنْ تَقُولُوا قَوْلًا مَعْرُوفًا وَلَا تَعْزِمُوا عُقْدَةَ النِّكَاحِ حَتّٰى يَبْلُغَ
الْكِتَابُ اَجَلَهُ وَاعْلَمُوا اَنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ مَا فِى اَنْفُسِكُمْ فَاحْذَرُوهُ
وَاعْلَمُوا اَنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ حَلِيمٌ

Size, (iddet beklemekteki) kadınlara namzetlik çıtlatmanızda veya bunu içinizde saklamanızda hiçbir günah yoktur. Allah, gerçekten sizin yakında kendilerini anacağınızı **bilmiştir.** Ancak onlarla -meşru bir söz söyleme dışında- gizlice buluşmak için sözleşmeyin. Farz olan iddet süresinin sonuna erinceye kadar da nikâh bağı bağlamağa kalkışmayın. Bilin ki kuşkusuz Allah içinizdekileri **biliyor.** Öyle ise O'ndan sakının. Yine bilin ki kuşkusuz Allah Gafur'dur, Halim'dir. (Bakara, 2/235).

---

[9] Hatırlatma: Eğer bir âyette iki farklı fiil veya bunlarla birlikte masdar isim var ise ilk geçen hangisi ise yazımda o dikkate alınmıştır. Yani geçmiş zaman kipi önce geçiyorsa o âyet o şıkta, şimdiki zaman önce geçiyor ise âyet bu başlıkta yazılmış ve bold (siyah) yazı ile buna vurgu yapılmıştır.

أُحِلَّ لَكُمْ لَيْلَةَ الصِّيَامِ الرَّفَثُ اِلٰى نِسَٓائِكُمْ هُنَّ لِبَاسٌ لَكُمْ
وَاَنْتُمْ لِبَاسٌ لَهُنَّ عَلِمَ اللّٰهُ اَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَخْتَانُونَ اَنْفُسَكُمْ
فَتَابَ عَلَيْكُمْ وَعَفَا عَنْكُمْ فَالْـٰٔنَ بَاشِرُوهُنَّ وَابْتَغُوا مَا كَتَبَ
اللّٰهُ لَكُمْ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتّٰى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْاَبْيَضُ مِنَ
الْخَيْطِ الْاَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ ثُمَّ اَتِمُّوا الصِّيَامَ اِلَى الَّيْلِ وَلَا تُبَاشِرُو
هُنَّ وَاَنْتُمْ عَاكِفُونَ فِى الْمَسَاجِدِ تِلْكَ حُدُودُ اللّٰهِ فَلَا
تَقْرَبُوهَا كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اللّٰهُ اٰيَاتِه۪ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ

Size, oruç gecesi kadınlarınıza yaklaşmak helal kılındı. Onlar sizin için bir giysi, siz de onlar için bir giysi. Allah, cidden sizin, nefislerinize karşı za'f gösterdiğinizi **bildi** de size bağışla yönelip sizi bağışladı. Artık şimdi onlarla ilişkiye girin ve Allah'ın sizin için yazdığını arayın. Size, tan*yerinin beyaz ipliği siyah iplikten seçilinceye kadar yeyin, için. Sonra da orucu geceye değin tamamlayın. Mescitlerde itikâfta bulunduğunuzda kadınlarla ilişkiye girmeyin. Bunlar, Allah'ın sınırlarıdır, öyle ise bunlara yaklaşmayın. Böylece Allah âyetlerini insanlara açıklıyor ki belki onlar korunurlar. (Bakara, 2/187).

Ne Söylediğimi Sen Biliyorsun

وَاِذْ قَالَ اللّٰهُ يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ ءَاَنْتَ قُلْتَ لِلنَّاسِ اتَّخِذُونِى وَاُمِّىَ
اِلٰهَيْنِ مِنْ دُونِ اللّٰهِ قَالَ سُبْحَانَكَ مَا يَكُونُ لِى اَنْ اَقُولَ مَا لَيْسَ لِى بِحَقٍّ
اِنْ كُنْتُ قُلْتُهُ فَقَدْ عَلِمْتَهُ تَعْلَمُ مَا فِى نَفْسِى وَلَا اَعْلَمُ مَا فِى
نَفْسِكَ اِنَّكَ اَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ

Allah: "Ey Meryem oğlu İsa! İnsanlara: 'Allah'tan başka beni ve anamı da iki tanrı edinin,' diye sen mi söyledin?" dediğinde şöyle der: "Hâşâ! Hakkım olmayanı söylemem bana yaraşmaz! Onu söylemiş-

sem Sen onu gerçekten **bilmişsindir.** Sen benim özbenliğimde olanı bilirsin ama ben Senin zatındakini bilmem. Doğrusu gayıpları (gözlerden ve hislerden nihân olanları) çok iyi bilen Sensin Sen. (Mâide, 5/116).

Allah Kendilerinde Bir Hayır Bilse İdi

وَلَوْ عَلِمَ اللّٰهُ فِيهِمْ خَيْرًا لَاَسْمَعَهُمْۜ وَلَوْ اَسْمَعَهُمْ لَتَوَلَّوْا
وَهُمْ مُعْرِضُونَ

Allah, kendilerinde bir hayır olduğunu **bilseydi** elbette onlara işittirirdi. Onlara işittirseydi, onlar yüz çevirenler olarak dönüp giderlerdi. (Enfâl, 8/23).

Allah Sizde Bir Zaaf Bulunduğunu Bildi

اَلْـٰٔنَ خَفَّفَ اللّٰهُ عَنْكُمْ وَعَلِمَ اَنَّ فِيكُمْ ضَعْفًاۜ فَاِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ
مِائَةٌ صَابِرَةٌ يَغْلِبُوا مِائَتَيْنِۚ وَاِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ اَلْفٌ يَغْلِبُٓوا اَلْفَيْنِ
بِاِذْنِ اللّٰهِۜ وَاللّٰهُ مَعَ الصَّابِرِينَ

Şimdi Allah sizden hafifletti ve gerçekten içinizde bir zayıflık olduğunu **bildi**. O halde sizden sabır gösteren yüz kişi olursa iki yüz kişiye üstün gelirler. Sizden bin kişi olursa Allah'ın izniyle iki bin kişiyi yenerler. Allah sabredenlerledir. (Enfâl, 8/66).

لَقَدْ صَدَقَ اللّٰهُ رَسُولَهُ الرُّءْيَا بِالْحَقِّۚ لَتَدْخُلُنَّ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ
اِنْ شَٓاءَ اللّٰهُ اٰمِنِينَۙ مُحَلِّقِينَ رُؤُ۫سَكُمْ وَمُقَصِّرِينَۙ لَا تَخَافُونَۜ
فَعَلِمَ مَا لَمْ تَعْلَمُوا فَجَعَلَ مِنْ دُونِ ذٰلِكَ فَتْحًا قَرِيبًا

Ululuğuna yemin olsun ki Allah, gerçekten Peygamberine o rüyayı hakkıyla doğru gösterdi. Şanına yemin olsun ki Allah izin verirse Mescid-i Haram'a güven duyanlar, başlarını kazıtanlar, kırkanlar, korkmadan kesin olarak gireceksiniz. Ama O, sizin bilmediğiniz şeyleri **bildi** de ondan önce yakın bir fetih yaptı. (Feth, 48/27).

وَلَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَقْدِمِينَ مِنْكُمْ وَلَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَاْخِرِينَ

Andolsun sizden önce geçenleri **bilmişizdir**, andolsun geri kalanları da **bilmişizdir**. (Hıcr, 15/24).

يَٓا اَيُّهَا النَّبِيُّ اِنَّٓا اَحْلَلْنَا لَكَ اَزْوَاجَكَ الّٰت۪ٓي اٰتَيْتَ اُجُورَهُنَّ وَمَا مَلَكَتْ يَم۪ينُكَ مِمَّٓا اَفَٓاءَ اللّٰهُ عَلَيْكَ وَبَنَاتِ عَمِّكَ وَبَنَاتِ عَمَّاتِكَ وَبَنَاتِ خَالِكَ وَبَنَاتِ خَالَاتِكَ الّٰت۪ي هَاجَرْنَ مَعَكَۘ وَامْرَاَةً مُؤْمِنَةً اِنْ وَهَبَتْ نَفْسَهَا لِلنَّبِيِّ اِنْ اَرَادَ النَّبِيُّ اَنْ يَسْتَنْكِحَهَاۗ خَالِصَةً لَكَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِن۪ينَۜ قَدْ عَلِمْنَا مَا فَرَضْنَا عَلَيْهِمْ ف۪ٓي اَزْوَاجِهِمْ وَمَا مَلَكَتْ اَيْمَانُهُمْ لِكَيْلَا يَكُونَ عَلَيْكَ حَرَجٌۜ وَكَانَ اللّٰهُ غَفُوراً رَح۪يماً

Ey Peygamber! Ücretlerini verdiğin eşlerini, Allah'ın sana ganimet olarak bahşettiği şeylerden (cariyelerden) elinin altında bulunanı, amcanın kızlarını, halalarının kızlarını, dayının kızlarını, teyzelerinin seninle birlikte göç etmiş kızlarını ve bir de diğer müminler dışında sırf sana özgü olmak üzere kendini Peygambere hibe eden mümin bir kadını; Peygamberin kendisini nikâhlamak istemesi durumunda diğer müminlere değil, sadece sana helal kıldık. Erkeklere, eşleri ve sağlarının sahip bulundukları (mülkiyetleri altındaki cariyeler) ile ilgili neyi farz kıldığımızı pekâlâ **bilmişizdir**, ki sana bir güçlük olmasın. Allah çok bağışlayıcı ve çok merhametlidir. (Ahzâb, 33/50).

قَدْ عَلِمْنَا مَا تَنْقُصُ الْاَرْضُ مِنْهُمْۚ وَعِنْدَنَا كِتَابٌ حَف۪يظٌ

Fakat biz, yerin onlardan neyi eksilttiğini **bilmekteyiz** ve yanımızda pekâlâ muhafaza eden bir kitap vardır. (Kâf, 50/4).

Allah'ın Bilen Sıfatının Manasının Dörtlü Fiillerden Üçüncü Tekil Şahıs " عَلَّمَ = alleme" ve Birinci Çoğul Şahıs " عَلَّمْنَا = allemnâ" Şeklinde Geçmiş Zaman Kipi Fiiller ile Yansıtılması

Allah Âdem'e İsimleri Öğretti

وَعَلَّمَ اٰدَمَ الْاَسْمَاۤءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى الْمَلٰۤئِكَةِ فَقَالَ اَنْبِؤُ۫ن۪ي
بِاَسْمَاۤءِ هٰۤؤُ۬لَاۤءِ اِنْ كُنْتُمْ صَادِق۪ينَ

Ve Âdem'e bütün isimleri **öğretip** ardından onları meleklere sunup buyurdu: "Eğer doğru sözlülerseniz haydi bana şunların isimlerini haber verin." (Bakara, 2/31).

Size Bilmediklerinizi Öğretti

فَاِنْ خِفْتُمْ فَرِجَالًا اَوْ رُكْبَانًاۚ فَاِذَٓا اَمِنْتُمْ فَاذْكُرُوا اللّٰهَ كَمَا
عَلَّمَكُمْ مَا لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ

(Bir tehlikeden) korkarsanız o zaman yürüyerek veya binit üzerinde (giderken kılın). Güvenceye kavuştuğunuzda artık Allah'ı, bilmediğiniz şeyleri size **öğrettiği** gibi anın. (Bakara, 2/239).

Dilediklerini Öğretti

فَهَزَمُوهُمْ بِاِذْنِ اللّٰهِۙ وَقَتَلَ دَاوُ۫دُ جَالُوتَ وَاٰتٰيهُ اللّٰهُ الْمُلْكَ
وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَهُ مِمَّا يَشَاۤءُۜ وَلَوْلَا دَفْعُ اللّٰهِ النَّاسَ
بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَفَسَدَتِ الْاَرْضُ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ ذُو فَضْلٍ
عَلَى الْعَالَم۪ينَ

Derken, Allah'ın izniyle onları bozguna uğrattılar. Davut, Calut'u öldürdü. Allah ona saltanat ve hikmet verdi ve ona dilediklerini öğretti. Allah, insanları birbiriyle savmasaydı elbette yeryüzünün düzeni bozulurdu. Ama Allah âlemlere karşı lutuf sahibidir. (Bakara, 2/251).

يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُٓوا اِذَا تَدَايَنْتُمْ بِدَيْنٍ اِلٰٓى اَجَلٍ مُسَمًّى فَاكْتُبُوهُۜ وَلْيَكْتُبْ
بَيْنَكُمْ كَاتِبٌ بِالْعَدْلِۖ وَلَا يَأْبَ كَاتِبٌ اَنْ يَكْتُبَ كَمَا عَلَّمَهُ اللّٰهُ فَلْيَكْتُبْۚ
وَلْيُمْلِلِ الَّذ۪ي عَلَيْهِ الْحَقُّ وَلْيَتَّقِ اللّٰهَ رَبَّهُ وَلَا يَبْخَسْ مِنْهُ شَيْـًٔاۜ فَاِنْ كَانَ الَّذ۪ي
عَلَيْهِ الْحَقُّ سَف۪يهًا اَوْ ضَع۪يفًا اَوْ لَا يَسْتَط۪يعُ اَنْ يُمِلَّ هُوَ فَلْيُمْلِلْ وَلِيُّهُ
بِالْعَدْلِۜ وَاسْتَشْهِدُوا شَه۪يدَيْنِ مِنْ رِجَالِكُمْۚ فَاِنْ لَمْ يَكُونَا رَجُلَيْنِ فَرَجُلٌ
وَامْرَاَتَانِ مِمَّنْ تَرْضَوْنَ مِنَ الشُّهَدَٓاءِ اَنْ تَضِلَّ اِحْدٰيهُمَا فَتُذَكِّرَ
اِحْدٰيهُمَا الْاُخْرٰىۜ وَلَا يَأْبَ الشُّهَدَٓاءُ اِذَا مَا دُعُواۜ وَلَا تَسْـَٔمُٓوا اَنْ تَكْتُبُوهُ
صَغ۪يرًا اَوْ كَب۪يرًا اِلٰٓى اَجَلِه۪ۜ ذٰلِكُمْ اَقْسَطُ عِنْدَ اللّٰهِ وَاَقْوَمُ لِلشَّهَادَةِ وَاَدْنٰٓى
اَلَّا تَرْتَابُٓوا اِلَّٓا اَنْ تَكُونَ تِجَارَةً حَاضِرَةً تُد۪يرُونَهَا بَيْنَكُمْ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ
جُنَاحٌ اَلَّا تَكْتُبُوهَاۜ وَاَشْهِدُٓوا اِذَا تَبَايَعْتُمْۖ وَلَا يُضَٓارَّ كَاتِبٌ وَلَا شَه۪يدٌۜ وَاِنْ
تَفْعَلُوا فَاِنَّهُ فُسُوقٌ بِكُمْۜ وَاتَّقُوا اللّٰهَۜ وَيُعَلِّمُكُمُ اللّٰهُۜ وَاللّٰهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَل۪يمٌ

Ey iman edenler! Belirli bir vade ile birbirinize borçlandığınızda onu yazın. Aranızda bir yazıcı adaletle yazsın. Yazıcı, Allah'ın kendisine **öğrettiği** gibi yazmaktan kaçınmasın. Üzerinde hak olan (borçlu) da yazdırsın, Rabbi olan Allah'tan korksun ve ondan bir şey eksiltmesin. Üzerinde hak olan (borçlu) bir bunak veya çaresiz yahut yazdıramayacak biri ise o zaman velisi adaletle yazdırsın. Erkeklerinizden iki şahit tutun. İki şahit iki erkek olmazsa o zaman bir erkek ile şahitliklerine rıza göstereceklerinizden iki kadın olsun ki kadınlardan biri şaşırdığında ikisinden biri ötekine hatırlatıversin. Şahitler -çağırıldıklarında- kaçınmasınlar. Küçük-büyük onu süresine kadar yazmaktan üşenmeyin. Bu size anlatılanlar Allah katında daha adaletli, tanıklık için daha sağlam, kuşkuya kapılmamanıza daha elverişlidir. Ancak, aranızda âdet olduğu üzere peşin bir ticaret olması durumunda o zaman onu yazmamanızda size bir günah yoktur. Bununla birlikte alış-veriş yaptığınızda şahit tutun. Yazıcı da şahit de zarar görmesin. (Böyle bir şey) yaparsanız kuşkusuz o size bir kötülüktür. Allah'tan korkun, Allah size öğretiyor. Allah her şeyi pek iyi bilendir. (Bakara, 2/282).

Sana Bilmediğini Öğretti

وَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكَ وَرَحْمَتُهُ لَهَمَّتْ طَٓائِفَةٌ مِنْهُمْ اَنْ
يُضِلُّوكَۜ وَمَا يُضِلُّونَ اِلَّٓا اَنْفُسَهُمْ وَمَا يَضُرُّونَكَ مِنْ شَيْءٍۜ وَاَنْزَلَ
اللّٰهُ عَلَيْكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَكَ مَا لَمْ تَكُنْ تَعْلَمُۜ
وَكَانَ فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكَ عَظِيمًا

Sana, Allah'ın lutfu ve rahmeti olmasaydı içlerinden bir grup elbette seni saptırmağa (şaşırtmağa) yeltenmişti. Oysa onlar sadece kendilerini saptırırlar, sana hiçbir şekilde zarar veremezler. Allah sana kitabı, hikmeti indirdi, sana senin bilmediğini **öğretti.** Sana Allah'ın lutfu pek azametli oldu. (Nisâ, 4/113).

يَسْـَٔلُونَكَ مَاذَٓا اُحِلَّ لَهُمْۜ قُلْ اُحِلَّ لَكُمُ الطَّيِّبَاتُۙ وَمَا عَلَّمْتُمْ مِنَ الْجَوَارِحِ
مُكَلِّبِينَ تُعَلِّمُونَهُنَّ مِمَّا عَلَّمَكُمُ اللّٰهُ فَكُلُوا مِمَّٓا اَمْسَكْنَ عَلَيْكُمْ وَاذْكُرُوا
اسْمَ اللّٰهِ عَلَيْهِ وَاتَّقُوا اللّٰهَۜ اِنَّ اللّٰهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ

Sana, kendilerine neyin helal kılındığını soruyorlar. De ki: "Size tertemiz (nimet)ler helal kılındı. Allah'ın **size öğrettiği** doğrultuda eğiterek yetiştirdiğiniz avcı hayvanların sizin için tuttuklarından yiyin ve üzerine Allah'ın adını anın. Allah'tan korkun. Cidden Allah pek hızlı hesapçıdır. (Mâide, 5/4).

O'na Şiir Öğretmedik

وَمَا عَلَّمْنَاهُ الشِّعْرَ وَمَا يَنْبَغِي لَهُۜ اِنْ هُوَ اِلَّا ذِكْرٌ وَقُرْاٰنٌ مُبِينٌۙ

Ona şiiri öğretmedik hem ona yaraşmaz da/gerekmez de! O (vahyedilen) sadece bir öğüt ve apaçık bir Kur'andır. (Yâsîn, 36/69).*

* "Alleme" fiilinin geçtiği diğer âyetler için bkz: Mâide, 5/110; Yusuf, 12/37, 68, 101; Kehf, 18/65; Enbiya, 21/80; Rahman, 55/2, 4; Alak, 96/4,5.

Allah'ın Bilen Sıfatının Anlamlarının Şimdiki Zaman Kipleri ile Yansıtılması

Allah'ın Bilen Sıfatının Anlamının Üçlü Fiillerden Birinci Tekil Şahıs " أَعْلَمُ =a'lemu" ve Birinci Çoğul Şahıs " نَعْلَمُ =na'lemu" Şeklinde Şimdiki Zaman Kipi Fiiller ile Yansıtılması

Bilirim

وَاِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلٰٓئِكَةِ اِنّ۪ي جَاعِلٌ فِي الْاَرْضِ خَل۪يفَةًۜ قَالُٓوا اَتَجْعَلُ
ف۪يهَا مَنْ يُفْسِدُ ف۪يهَا وَيَسْفِكُ الدِّمَٓاءَۚ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ
لَكَۜ قَالَ اِنّ۪ٓي اَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ

Bir zamanlar Rabbin meleklere: "Kesinkes Ben yeryüzüne bir halîfe atayacağım," demişti de onlar demişlerdi: "Orada fesat çıkaracak ve kanlar dökecek kimse mi yapacaksın? Oysa biz Sana hamdederek tesbih ediyor, Seni kutsuyoruz." Allah buyurdu: "Hiç kuşkusuz Ben, sizin bilmediklerinizi **biliyorum.**" (Bakara, 2/30).

قَالَ يَٓا اٰدَمُ اَنْبِئْهُمْ بِاَسْمَٓائِهِمْۚ فَلَمَّٓا اَنْبَاَهُمْ بِاَسْمَٓائِهِمْۙ قَالَ اَلَمْ اَقُلْ لَكُمْ اِنّ۪ٓي
اَعْلَمُ غَيْبَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِۙ وَاَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ

Allah: "Ey Âdem, onlara, onları adlarıyla haber ver," buyurdu. Âdem onlara onları adlarıyla haber verdiği zaman Allah: "Ben size hakikaten Ben göklerin, yerin gaybını bilirim. Ve sizin açıkladıklarınızı ve gizleyegeldiklerinizi de **bilirim**," buyurdu. (Bakara, 2/33).

يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوّ۪ي وَعَدُوَّكُمْ اَوْلِيَٓاءَ تُلْقُونَ اِلَيْهِمْ
بِالْمَوَدَّةِ وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَٓاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّۚ يُخْرِجُونَ الرَّسُولَ وَاِيَّاكُمْ اَنْ تُؤْمِنُوا

بِاللّٰهِ رَبِّكُمْۜ اِنْ كُنْتُمْ خَرَجْتُمْ جِهَادًا فٖى سَبٖيلٖى وَابْتِغَٓاءَ مَرْضَاتٖى تُسِرُّونَ
اِلَيْهِمْ بِالْمَوَدَّةِۗ وَاَنَا اَعْلَمُ بِمَٓا اَخْفَيْتُمْ وَمَٓا اَعْلَنْتُمْۜ وَمَنْ يَفْعَلْهُ مِنْكُمْ
فَقَدْ ضَلَّ سَوَٓاءَ السَّبٖيلِ

Ey iman edenler! Düşmanımı ve düşmanınızı dostlar edinmeyin. edinmeyin. Onlar size gelmiş olan hakka küfretmişler iken siz onlara dostluk gösteriyorsunuz. Rabbiniz Allah'a iman ediyorsunuz diye sizi ve Peygamberi çıkarıyorlardı. Eğer sizler Benim yolumda ve hoşnutluğum uğrunda cihad için çıktınızsa kendilerine dostlukla (nasıl) sır verirsiniz(?) Oysa Ben sizin gizlediklerinizi de açıkladıklarınızı da **hepsini bilirim**. İçinizden her kim onu yaparsa artık düz yolun ortasında şaşırmış olur. (Mümtehıne, 60/1).

Biz Biliriz

وَكَذٰلِكَ جَعَلْنَاكُمْ اُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَٓاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ
الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهٖيدًاۜ وَمَا جَعَلْنَا الْقِبْلَةَ الَّتٖى كُنْتَ عَلَيْهَٓا اِلَّا
لِنَعْلَمَ مَنْ يَتَّبِعُ الرَّسُولَ مِمَّنْ يَنْقَلِبُ عَلٰى عَقِبَيْهِۜ وَاِنْ كَانَتْ لَكَبٖيرَةً
اِلَّا عَلَى الَّذٖينَ هَدَى اللّٰهُۜ وَمَا كَانَ اللّٰهُ لِيُضٖيعَ اٖيمَانَكُمْۜ اِنَّ اللّٰهَ
بِالنَّاسِ لَرَؤُ۫فٌ رَحٖيمٌ

İşte böyle! Sizi, insanlara karşı tanık olmanız, o Peygamberin de üstünüzde şahit olması için orta bir ümmet yaptık. Üzerinde bulunduğun o kıbleyi, sırf Peygamberi izleyecekleri iki ökçesi üzerine geri döneceklerden **bilelim** (ayıralım) diye çevirdik. Gerçi bu, Allah'ın hidayet ettiği kimselerden başkalarına pek ağır gelmiştir. Allah, imanınızı ziyan edecek değildir. Cidden Allah insanlara karşı şefkatli, çok merhametlidir. (Bakara, 2/143).

قَدْ نَعْلَمُ اِنَّهُ لَيَحْزُنُكَ الَّذٖى يَقُولُونَ فَاِنَّهُمْ لَا يُكَذِّبُونَكَ وَلٰكِنَّ
الظَّالِمٖينَ بِاٰيَاتِ اللّٰهِ يَجْحَدُونَ

Söyleyegeldiklerinin seni üzdüğünü pek iyi **biliyoruz**. Kuşkusuz onlar seni yalancı saymıyorlar. Ne var ki o zalimler Allah'ın âyetlerini inkâr ediyorlar. (En'âm, 6/33).

Onları Sen Bilmesen de Biz Biliyoruz

وَمِمَّنْ حَوْلَكُمْ مِنَ الْاَعْرَابِ مُنَافِقُونَ وَمِنْ اَهْلِ الْمَدٖينَةِ مَرَدُوا
عَلَى النِّفَاقِ لَا تَعْلَمُهُمْ نَحْنُ نَعْلَمُهُمْ سَنُعَذِّبُهُمْ مَرَّتَيْنِ ثُمَّ
يُرَدُّونَ اِلٰى عَذَابٍ عَظٖيمٍ

Çevrenizdeki bedevilerden münafıklar var. Medine halkından da münafıklıkta uzmanlaşmış olanlar bulunmakta. Onları sen **bilmezsin, biz onları biliyoruz.** Yakında kendilerini iki kere azaba çarptıracağız, ardından büyük bir azaba itilecekter. (Tevbe, 9/101).

وَلَقَدْ نَعْلَمُ اَنَّهُمْ يَقُولُونَ اِنَّمَا يُعَلِّمُهُ بَشَرٌ لِسَانُ الَّذٖى
يُلْحِدُونَ اِلَيْهِ اَعْجَمِيٌّ وَهٰذَا لِسَانٌ عَرَبِيٌّ مُبٖينٌ

Andolsun ki onların: "Ona ancak bir insan öğretiyor," demekte olduklarını **biliyoruz.** Haktan sapıp nisbete kalkıştıkları adamın dili Arapça değil, yabancıdır. Oysa bu (Kur'an'ın dili) apaçık Arapça bir dildir. (Nahl, 16/103).

ثُمَّ بَعَثْنَاهُمْ لِنَعْلَمَ اَيُّ الْحِزْبَيْنِ اَحْصٰى لِمَا لَبِثُوا اَمَدًا

Sonra kendilerini uykudan uyandırdık ki o iki gruptan hangisi onların kalış sürelerini daha iyi hesap edendir **bilelim diye**. (Kehf, 18/12).

وَمَا كَانَ لَهُ عَلَيْهِمْ مِنْ سُلْطَانٍ اِلَّا لِنَعْلَمَ مَنْ يُؤْمِنُ بِالْاٰخِرَةِ مِمَّنْ هُوَ مِنْهَا
فٖى شَكٍّ وَرَبُّكَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ حَفٖيظٌ

Oysa şeytan için onlar üzerinde hiçbir hükümranlık yoktu. Ancak ahirete inanan kimseyi, ondan kuşku içinde bulunanlardan (ayırıp) **bilelim diye** (kendisine imkân tanımıştık). Rabbin her şey üzerinde çok iyi bir muhafızdır. (Sebe', 34/21).

فَلَا يَحْزُنْكَ قَوْلُهُمْ اِنَّا نَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ

Öyle ise onların sözleri seni üzmesin! Cidden biz onların neyi gizlemekte olduklarını neyi açıklayacaklarını **biliyoruz.** (Yâsîn, 36/76).

وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ حَتّٰى نَعْلَمَ الْمُجَاهِدِينَ مِنْكُمْ وَالصَّابِرِينَ وَنَبْلُوَا اَخْبَارَكُمْ

Ululuğum hakkı için sizi, içinizden mücahitler ile sabır gösterenleri belirleyip **bilmemize** ve haberlerinizi sınav alanlarında örnek göstermemize değin sınayacağız. (Muhammed, 47/31).

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ وَنَعْلَمُ مَا تُوَسْوِسُ بِهٖ نَفْسُهُ وَنَحْنُ اَقْرَبُ اِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ

Hem ululuğuma yemin ederim ki gerçekten insanı Biz yarattık, nefsinin onu ne ile vesveselendirdiğini **biliriz**. Biz ona şah damarından daha yakınız. (Kâf, 50/16).

وَاِنَّا لَنَعْلَمُ اَنَّ مِنْكُمْ مُكَذِّبِينَ

Bunu nla birlikte Biz sizden inanmayanların var olduğunu **biliyoruz.** (Hâkka, 69/49).

Allah'ın Bilen Sıfatının Manasının Üçlü Fiillerden Üçüncü Tekil Şahıs ' يَعْلَم =ya'lemu' ve İkinci Tekil Şahıs ' تَعْلَم =ta'lemu' Şeklinde Şimdiki Zaman Kipi Fiiller ile Yansıtılması

Allah Bilir

اَوَلَا يَعْلَمُونَ اَنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ

Kuşkusuz Allah'ın gizlediklerini de, açıkladıklarını da **bilip durduğunu** bilmiyorlar mı? (Bakara, 2/77).

اَلْحَجُّ اَشْهُرٌ مَعْلُومَاتٌ فَمَنْ فَرَضَ فِيهِنَّ الْحَجَّ فَلَا
رَفَثَ وَلَا فُسُوقَ وَلَا جِدَالَ فِي الْحَجِّ وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ

خَيْرٍ يَعْلَمْهُ اللّٰهُ وَتَزَوَّدُوا فَاِنَّ خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوٰى
وَاتَّقُونِ يَٓا اُو۬لِي الْاَلْبَابِ

Hac (ayları) bilinen aylardır. Kim o aylarda haccı kendisine farz (gerekli) kılarsa artık hac içinde ne kadına yaklaşmak, ne günah işlemek, ne de kavga vardır. Allah, ne hayır yaparsanız onu **bilir.** Azık edinin, kuşkusuz azığın hayırlısı takvadır. Korkun Benden, ey akıl sahipleri. (Bakara, 2/197).

Allah Bilir Siz Bilmezsiniz

كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ وَهُوَ كُرْهٌ لَكُمْۚ وَعَسٰٓى اَنْ تَكْرَهُوا شَيْـًٔا
وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْۚ وَعَسٰٓى اَنْ تُحِبُّوا شَيْـًٔا وَهُوَ شَرٌّ لَكُمْۜ وَاللّٰهُ
يَعْلَمُ وَاَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ۟

Hoşunuza gitmese de savaş üzerinize yazıldı, belki hoşlanmayacağınız bir şey sizin hayrınızadır. Umulur ki seveceğiniz bir şey de sizin şerrinizedir. Oysa **Allah bilir siz bilmezsiniz.** (Bakara, 2/216).

وَاِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَٓاءَ فَبَلَغْنَ اَجَلَهُنَّ فَلَا تَعْضُلُوهُنَّ اَنْ يَنْكِحْنَ اَزْوَاجَهُنَّ
اِذَا تَرَاضَوْا بَيْنَهُمْ بِالْمَعْرُوفِۜ ذٰلِكَ يُوعَظُ بِه۪ مَنْ كَانَ مِنْكُمْ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ
وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِۜ ذٰلِكُمْ اَزْكٰى لَكُمْ وَاَطْهَرُۜ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ وَاَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ

Kadınları boşadığınızda bekleme sürelerini bitirdiler mi, aralarında örfe uygun meşru bir biçimde anlaştıklarında (eski) kocalarına nikâhlanmaları hususunda kendilerine engel olmayın. İşte bu! Bununla, içinizden Allah'a ve o son güne inanana öğüt veriliyor. Bu, sizin için daha erdemli, daha temizdir. **Allah bilir siz bilmezsiniz**. (Bakara, 2/232).

هَٓا اَنْتُمْ هٰٓؤُ۬لَٓاءِ حَاجَجْتُمْ ف۪يمَا لَكُمْ بِه۪ عِلْمٌ فَلِمَ تُحَٓاجُّونَ ف۪يمَا
لَيْسَ لَكُمْ بِه۪ عِلْمٌۜ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ وَاَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ

İşte siz onlarsınız! Hakkında bilginiz olan şey hakkında tartıştınız; peki hakkında bilginiz olmayan hususta neden tartışıyorsunuz? **Allah bilir, siz bilmezsiniz.** (Âl-i Imrân, 3/66).

فَلَا تَضْرِبُوا لِلّٰهِ الْاَمْثَالَ اِنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ وَاَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ

Artık Allah için örnekler vermeyin. **Kuşkusuz Allah bilir, siz bilmezsiniz**. (Nahl, 16/74).

اِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ اَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِينَ اٰمَنُوا لَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ
فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ وَاَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ

Müminler arasında edepsizce sözlerin yayılmasını arzu edenler için dünya ve âhirette acı veren bir azap vardır. **Öyle ya, siz bilmezsiniz, Allah bilir.** (Nûr, 24/19).

Onları Siz Bilmezsiniz, Allah Bilir

وَاَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهِبُونَ
بِهِ عَدُوَّ اللّٰهِ وَعَدُوَّكُمْ وَاٰخَرِينَ مِنْ دُونِهِمْ لَا تَعْلَمُونَهُمْ اَللّٰهُ يَعْلَمُهُمْ
وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ يُوَفَّ اِلَيْكُمْ وَاَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ

Onlara karşı, gücünüz yettiğince güç ve bağlı atlardan hazırlayın, ki bununla (bu hazırlığınızla) hem Allah'ın düşmanını, hem kendi düşmanınızı ve hem de onların dışında **sizin kendilerini bilmeyip Allah'ın kendilerini bildiği** diğerlerini (öteki sinsi düşmanları) korkutursunuz. Allah yolunda ne harcarsanız o size eksiksiz ödenir, siz zulüm görmezsiniz. (Enfâl, 8/60).

Allah Kimin Fesatçı Kimin Islahatçı Olduğunu Bilir

فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ وَيَسْـَٔلُونَكَ عَنِ الْيَتَامٰى قُلْ اِصْلَاحٌ لَهُمْ خَيْرٌ
وَاِنْ تُخَالِطُوهُمْ فَاِخْوَانُكُمْ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ الْمُفْسِدَ مِنَ الْمُصْلِحِ
وَلَوْ شَاءَ اللّٰهُ لَاَعْنَتَكُمْ اِنَّ اللّٰهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

Dünyâ ve âhiret hakkında (belki düşünürsünüz).. Sana öksüzleri soruyorlar. De ki: "Onlar için işlerini düzeltmek hayırdır. Kendilerine karışırsanız kardeşlerinizdir. **Allah bozguncuyu ıslahatçıdan (ayırıp) bilir**. Allah dileseydi elbette sizi zora koşardı. Kuşkusuz Allah Aziz (pek onurlu), Hakim (pek hikmetli)dir. (Bakara, 2/220).

وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ نَفَقَةٍ أَوْ نَذَرْتُمْ مِنْ نَذْرٍ فَإِنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُهُ
وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ

İnfak ettiğiniz nafakayı veya adadığınız adağı kuşkusuz Allah **bilir.** Zalimlere yardımcılar yoktur. (Bakara, 2/270).

هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ
وَأُخَرُ مُتَشَابِهَاتٌ فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ
ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللّٰهُ وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ
يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ رَبِّنَا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُوا الْأَلْبَابِ

O, sana bu Kitâb'ı indiren Zât'tır. Onun bir kısmı muhkem âyetler olup Kitâb'ın anası/kaynağı konumundadırlar. Muhkemlerin dışındakiler ise müteşâbih (benzeşik) âyetlerdir. Kalplerinde eğrilik bulunanlar, fitne aramak, (keyiflerince) yorumlamak için anlamı benzeşiklerin ardına düşerler. Oysa (gerçek) yorumunu Allah'tan başkası bilmez. İlimde derinleşenler ise: "Ona inandık, hepsi Rabbimiz katından" derler. Temiz ve duru akıl sahiplerinden başkası iyice düşünmez. (Âl-i Imrân, 3/7).

قُلْ إِنْ تُخْفُوا مَا فِي صُدُورِكُمْ أَوْ تُبْدُوهُ يَعْلَمْهُ اللّٰهُ وَيَعْلَمُ مَا
فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

De ki: Göğüslerinizdekini gizleseniz de, açıklasanız da Allah onu **bilir.** (Allah) göklerdekileri ve yerdekileri bilir. Allah, her şeye karşı pek güçlüdür. (Âl-i Imrân, 3/29).

إِنْ يَمْسَسْكُمْ قَرْحٌ فَقَدْ مَسَّ الْقَوْمَ قَرْحٌ مِثْلُهُ وَتِلْكَ الْاَيَّامُ
نُدَاوِلُهَا بَيْنَ النَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللّٰهُ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَيَتَّخِذَ مِنْكُمْ
شُهَدَاءَ وَاللّٰهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ

Size bir yara dokunuyorsa onlara da benzeri bir yara gerçekten dokunmuştu. İşte o günler.. Onları insanlar arasında evirip-çeviriyoruz. (Bunu bir de) Allah iman edenleri **bilsin** (ortaya koysun) ve sizden şehitler (şahitler) edinsin diye (yapıyor). Allah o zalimleri sevmez. (Âl-i Imrân, 3/140).

اَمْ حَسِبْتُمْ اَنْ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَعْلَمِ اللّٰهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا
مِنْكُمْ وَيَعْلَمَ الصَّابِرِينَ

Yoksa siz, Allah içinizden cihad edenleri hiç **bilmeden** (belirlemeden), o sabredenleri belirlemeden cennete gireceğinizi mi sandınız? (Âl-i Imrân, 3/142).

وَمَا اَصَابَكُمْ يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِ فَبِاِذْنِ اللّٰهِ وَلِيَعْلَمَ الْمُؤْمِنِينَ

O iki ordunun karşılaştığı gün başınıza gelen de Allah'ın izniyledir ve inananları **bilmesi** (belirlemesi) içindir. (Âl-i Imrân, 3/166).

وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ نَافَقُوا وَقِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا قَاتِلُوا فِى سَبِيلِ اللّٰهِ اَوِ ادْفَعُوا قَالُوا
لَوْ نَعْلَمُ قِتَالًا لَاتَّبَعْنَاكُمْ هُمْ لِلْكُفْرِ يَوْمَئِذٍ اَقْرَبُ مِنْهُمْ لِلْاِيمَانِ
يَقُولُونَ بِاَفْوَاهِهِمْ مَا لَيْسَ فِى قُلُوبِهِمْ وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا يَكْتُمُونَ

Hem de o münafıklık edenleri bilmesi (ortaya koyması) içindir. Onlara: "Gelin, Allah yolunda savaşın veya savunma yapın," denilmişti de: "Savaş olacağını (savaşmayı) bilsek sizi izlerdik," demişlerdi. O gün onların yakınlıkları imandan çok küfre idi. Kalplerinde olmayanı ağızlarıyla söylüyorlardı. Oysa Allah saklayageldiklerini **daha iyi bilmektedir.** (Âl-i Imrân, 3/167).

أُو۬لٰٓئِكَ الَّذِينَ يَعْلَمُ اللّٰهُ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ
وَعِظْهُمْ وَقُلْ لَهُمْ فِي أَنْفُسِهِمْ قَوْلًا بَلِيغًا

İşte onlar o kimseler ki Allah, gönüllerindekileri **biliyor.** Öyle ise onlardan yüz çevir, onlara öğüt ver, onlara kendileri hakkında etkili söz söyle. (Nisâ, 4/63).

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَيَبْلُوَنَّكُمُ اللّٰهُ بِشَيْءٍ مِنَ الصَّيْدِ تَنَالُهُ أَيْدِيكُمْ وَرِمَاحُكُمْ
لِيَعْلَمَ اللّٰهُ مَنْ يَخَافُهُ بِالْغَيْبِ فَمَنِ اعْتَدٰى بَعْدَ ذٰلِكَ فَلَهُ عَذَابٌ أَلِيمٌ

Ey iman edenler! Allah, gıyabında kendisinden korkanları **bilmesi** için elbette kesin kes sizi, ellerinizin ve mızraklarınızın kendisine erişeceği av türünden bir şeyle sınayacak. Kim bundan sonra sınırı aşarsa ona pek acı veren bir azap vardır. (Mâide, 5/94).

جَعَلَ اللّٰهُ الْكَعْبَةَ الْبَيْتَ الْحَرَامَ قِيَامًا لِلنَّاسِ وَالشَّهْرَ الْحَرَامَ وَالْهَدْيَ
وَالْقَلَائِدَ ذٰلِكَ لِتَعْلَمُوا أَنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
وَأَنَّ اللّٰهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

Allah, Kabe'yi, saygıya değer o evi, o saygıya değer ay'ı, hedy'i ve tasmalı kurbanlıkları insanlar için bir dayanak yaptı. Bunu yaptı ki cidden Allah'ın, göklerde ve yerdekileri **bildiğini**, Allah'ın her şeyi pek iyi bilen olduğunu bilesiniz diye. (Mâide, 5/97).

Allah Açıkça Yaptıklarınızı da Gizlediklerinizi de Bilir

مَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا تَكْتُمُونَ

Peygamberin görevi sadece tebliğdir. Allah, açıklayageldiklerinizi ve saklayageldiklerinizi **biliyor**. (Mâide, 5/99).

وَهُوَ اللّٰهُ فِي السَّمٰوَاتِ وَفِي الْأَرْضِ يَعْلَمُ سِرَّكُمْ وَجَهْرَكُمْ وَيَعْلَمُ مَا تَكْسِبُونَ

Göklerde ve yerde Allah O'dur. Gizlinizi de açığınızı da **bilir**, kazanageldiklerinizi de bilir. (En'âm, 6/3).

لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ اَنْ تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ مَسْكُونَةٍ فِيهَا مَتَاعٌ
لَكُمْ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا تَكْتُمُونَ

İçlerinde size ait eşyaların bulunduğu oturulmayan evlere girmenizde size bir günah yoktur. **Neyi açıklar ve neyi saklarsanız Allah bilir.** (Nûr, 24/29).

اَلَمْ يَعْلَمُوٓا اَنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ سِرَّهُمْ وَنَجْوٰيهُمْ وَاَنَّ اللّٰهَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ

Gerçekten Allah'ın onların **sırlarını ve fısıltılarını bildiğini hâlâ bilmediler mi**? Cidden Allah gayıpları çok iyi bilendir. (Tevbe, 9/78).

وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مَا تُسِرُّونَ وَمَا تُعْلِنُونَ

Allah, **neyi gizliyor, neyi açığa vuruyorsanız bilir**. (Nahl, 16/19).

Allah Karada ve Denizde Olanları Bilir

وَعِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَٓا اِلَّا هُوَ وَيَعْلَمُ مَا فِى الْبَرِّ وَالْبَحْرِ
وَمَا تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ اِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا حَبَّةٍ فِى ظُلُمَاتِ الْاَرْضِ
وَلَا رَطْبٍ وَلَا يَابِسٍ اِلَّا فِى كِتَابٍ مُبِينٍ

Gaybın (gözlerden ve hislerden nihan olanların/gizli alemlerin) anahtarları O'nun yanındadır, onları sadece O **bilir**. Karadakileri ve denizdekileri bilir. Bir yaprak düşmeye dursun muhakkak onu bilir. Ne yerin karanlıklarındaki bir dane, ne yaş, ne kuru yoktur ki açık bir kitap içinde yer almasın. (En'âm, 6/59).

Gündüzleyin Ne Yaptığınızı Bilir

وَهُوَ الَّذٖى يَتَوَفّٰيكُمْ بِالَّيْلِ وَيَعْلَمُ مَا جَرَحْتُمْ بِالنَّهَارِ ثُمَّ يَبْعَثُكُمْ فٖيهِ لِيُقْضٰى
اَجَلٌ مُسَمًّى ثُمَّ اِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ ثُمَّ يُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

O, o Zat ki geceleyin sizi öldürür, **gündüzleyin elde ettiğinizi bilir**. Sonra sizi -belirlenmiş bir sürenin gereğinin yerine getirilmesi için- gündüz içinde diriltir, sonra dönüşünüz O'nadır. Daha sonra da size, yapageldiklerinizi haber verir. (En'âm,6/60)

يَٓا اَيُّهَا النَّبِىُّ قُلْ لِمَنْ فٖٓى اَيْدٖيكُمْ مِنَ الْاَسْرٰٓى اِنْ يَعْلَمِ اللّٰهُ فٖى قُلُوبِكُمْ
خَيْرًا يُؤْتِكُمْ خَيْرًا مِمَّٓا اُخِذَ مِنْكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَحٖيمٌ

Ey Peygamber! Ellerinizde esir olan o kimselere söyle: "Allah, kalplerinizde bir hayır olduğunu **bilirse** size, sizden alınanlardan daha hayırlısını verir ve sizi bağışlar. Allah çok bağışlayıcı çok merhametlidir." (Enfâl, 8/70).

اَمْ حَسِبْتُمْ اَنْ تُتْرَكُوا وَلَمَّا يَعْلَمِ اللّٰهُ الَّذٖينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ
وَلَمْ يَتَّخِذُوا مِنْ دُونِ اللّٰهِ وَلَا رَسُولِهٖ وَلَا الْمُؤْمِنٖينَ وَلٖيجَةً وَاللّٰهُ
خَبٖيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ

Yoksa siz, kendi halinize bırakılacağınızı, Allah'ın, içinizden cihad edenleri, Allah'tan, Peygamberinden ve müminlerden başkalarını sırdaş edinmeyenleri hiç **bilmeyeceğini mi** sandınız? Oysa Allah, yapageldiklerinizden haberdârdır. (Tevbe, 9/16).

لَوْ كَانَ عَرَضًا قَرٖيبًا وَسَفَرًا قَاصِدًا لَاتَّبَعُوكَ وَلٰكِنْ بَعُدَتْ عَلَيْهِمُ
الشُّقَّةُ وَسَيَحْلِفُونَ بِاللّٰهِ لَوِ اسْتَطَعْنَا لَخَرَجْنَا مَعَكُمْ يُهْلِكُونَ
اَنْفُسَهُمْ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ اِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ

Eğer o, yakın bir ganimet ve orta bir sefer olsaydı elbette ardına düşerlerdi. Ama o meşakkatlı sefer kendilerine uzak geldi. Yakında: "Gücümüz yetseydi kesinlikle sizinle çıkardık," diye ant verecekler, kendilerini helak edecekler. Allah **biliyor,** gerçekten onlar pek yalancılardır. (Tevbe, 9/42).

وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ
هٰٓؤُلَٓاءِ شُفَعَٓاؤُ۬نَا عِنْدَ اللّٰهِۜ قُلْ اَتُنَبِّؤُ۫نَ اللّٰهَ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي
السَّمٰوَاتِ وَلَا فِي الْاَرْضِۜ سُبْحَانَهُ وَتَعَالٰى عَمَّا يُشْرِكُونَ

Allah'tan başka kendilerine ne zarar veren, ne de menfaat sağlayan şeylere ibadet ediyorlar ve: "İşte bunlar, Allah katında şefaatçılarımızdır," diyorlar. De ki: Allah'a, göklerde ve yerde **bilmediği** bir şeyi mi haber vereceksiniz? O münezzehtir! Onların ortak koşageldiklerinden çok yücedir. (Yûnus, 10/18).

اَلَٓا اِنَّهُمْ يَثْنُونَ صُدُورَهُمْ لِيَسْتَخْفُوا مِنْهُۜ اَلَا حِينَ يَسْتَغْشُونَ ثِيَابَهُمْۙ
يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَۚ اِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ

Dikkat! Onlar, ondan gizlenmeleri için göğüslerini büküyorlar. Dikkat! Örtülerine büründükleri zamanda da (Allah) neyi gizliyorlarsa ve neyi açığa vuruyorlarsa **bilir**. Kuşkusuz O, sinelerin özünü çok iyi bilendir. (Hûd, 11/5).

وَمَا مِنْ دَٓابَّةٍ فِي الْاَرْضِ اِلَّا عَلَى اللّٰهِ رِزْقُهَا وَيَعْلَمُ مُسْتَقَرَّهَا
وَمُسْتَوْدَعَهَاۜ كُلٌّ فِي كِتَابٍ مُبِينٍ

Yeryüzünde hiçbir canlı yoktur ki rızkı sadece Allah'a ait olmasın. **Bilir** onun karargâhını ve emanet bırakıldığı yeri. Her şey apaçık bir Kitap'tadır. (Hûd, 11/6).

اَللّٰهُ يَعْلَمُ مَا تَحْمِلُ كُلُّ اُنْثٰى وَمَا تَغِيضُ الْاَرْحَامُ وَمَا تَزْدَادُۜ
وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ بِمِقْدَارٍ

Allah, her dişinin neyi yüklendiğini ve rahimlerin neyi eksiltip neyi artırdığını **bilir.** Her şey O'nun yanında bir ölçü iledir. (Ra'd, 13/8).

وَقَدْ مَكَرَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلِلّٰهِ الْمَكْرُ جَمِيعًا يَعْلَمُ مَا تَكْسِبُ
كُلُّ نَفْسٍ وَسَيَعْلَمُ الْكُفَّارُ لِمَنْ عُقْبَى الدَّارِ

Gerçekten, onlardan öncekiler de tuzak kurmuştu. Bütün tuzaklar Allah'ındır. Her canın ne kazanacağını **bilir.** O kâfirler de bu yurdun sonu kimindir, yakında bilecekler. (Ra'd, 13/42).

لَا جَرَمَ اَنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ اِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْتَكْبِرِينَ

Hiç kuşku yok, cidden Allah, onların gizleyegeldikilerini de açığa vurup durduklarını da **biliyor.** Hakikaten O, büyüklük taslayanları sevmez. (Nahl, 16/23).

وَاَوْفُوا بِعَهْدِ اللّٰهِ اِذَا عَاهَدْتُمْ وَلَا تَنْقُضُوا الْاَيْمَانَ بَعْدَ تَوْكِيدِهَا
وَقَدْ جَعَلْتُمُ اللّٰهَ عَلَيْكُمْ كَفِيلًا اِنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ

Antlaşma yaptığınızda Allah adına verdiğiniz sözü yerine getirin, kendilerini pekiştirdikten sonra yeminleri bozmayın. (Nasıl bozabilirsiniz ki) gerçekten Allah'ı üzerinize kefil yapmıştınız. **Kuşkusuz Allah ne yapıyorsanız bilir**. (Nahl, 16/91).

وَاِنْ تَجْهَرْ بِالْقَوْلِ فَاِنَّهُ يَعْلَمُ السِّرَّ وَاَخْفٰى

Sen bu sözü yükseltsen de (yükseltmesen de farketmez.) O, hem gizliyi hem de daha gizlisini **bilir**. (Tâhâ, 20/7).

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ اَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِهِ عِلْمًا

O, onların önlerindekini ve arkalarındakini **bilir**. Onlar ise onu bilgice kuşatamazlar. (Tâhâ, 20/110).

قَالَ رَبِّي يَعْلَمُ الْقَوْلَ فِي السَّمَاءِ وَالْاَرْضِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

(Peygamber) dedi: Rabbim gökte ve yerde söyleneni **bilir**. O, pekâlâ işitendir, pekâlâ bilendir. (Enbiyâ, 21/4).

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ اَيْد۪يهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يَشْفَعُونَۙ اِلَّا لِمَنِ ارْتَضٰى وَهُمْ
مِنْ خَشْيَتِه۪ مُشْفِقُونَ

O, onların önlerindekini, arkalarındakini **bilir** ve onlar O'nun rızalık verdiği kimselerden başkasına şefâat etmezler ve hepsi O'nun haşyetinden titrerler. (Enbiyâ, 21/28).

اِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ مِنَ الْقَوْلِ وَيَعْلَمُ مَا تَكْتُمُونَ

Şüphe yok ki O, söylenenden açığa vurulanı da **bilir** gizlediğinizi de bilir. (Enbiyâ, 21/110).

اَلَمْ تَعْلَمْ اَنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاۤءِ وَالْاَرْضِؕ اِنَّ ذٰلِكَ ف۪ي كِتَابٍؕ
اِنَّ ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ يَس۪يرٌ

Bilmez misin ki Allah, gökte ve yerde ne varsa **bilir**, muhakkak o bir kitaptadır. Kesin o, Allah'a göre kolaydır. (Hacc, 22/70).

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ اَيْد۪يهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْؕ وَاِلَى اللّٰهِ تُرْجَعُ الْاُمُورُ

Hepsinin önlerindekini ve arkalarındakini **bilir** ve bütün işler hep Allah'a döndürülür. (Hacc, 22/76).

لَا تَجْعَلُوا دُعَاۤءَ الرَّسُولِ بَيْنَكُمْ كَدُعَاۤءِ بَعْضِكُمْ بَعْضًاؕ قَدْ
يَعْلَمُ اللّٰهُ الَّذ۪ينَ يَتَسَلَّلُونَ مِنْكُمْ لِوَاذًاۚ فَلْيَحْذَرِ الَّذ۪ينَ يُخَالِفُونَ
عَنْ اَمْرِه۪ٓ اَنْ تُص۪يبَهُمْ فِتْنَةٌ اَوْ يُص۪يبَهُمْ عَذَابٌ اَل۪يمٌ

Peygamberin çağrısını, aranızda birbirinize yaptığınız çağrı gibi değerlendirmeyin, içinizden birbirini siper ederek sıvışıp sıvışıp gidenleri **Allah kesin biliyor**. Öyle ise O'nun emrinden uzaklaşıp aykırı gidenler başlarına bir fitne veya elem veren bir azap inmesinden sakınsınlar. (Nûr, 24/63).

اَلَآ اِنَّ لِلّٰهِ مَا فِى السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ قَدْ يَعْلَمُ مَآ اَنْتُمْ عَلَيْهِ وَيَوْمَ
يُرْجَعُونَ اِلَيْهِ فَيُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا وَاللّٰهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

Uyanın! Kesin göklerde ve yerde ne varsa hep Allah'ındır. Muhakkak O, sizin ne üzerinde bulunduğunuzu **bilir.** Hele O'na döndürülecekleri gün ne yaptıklarını kendilerine haber verecektir. Allah, her şeyi pekâlâ bilendir. (Nûr, 24/64).

قُلْ اَنْزَلَهُ الَّذٖى يَعْلَمُ السِّرَّ فِى السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ اِنَّهُ كَانَ غَفُورًا رَحٖيمًا

De ki: Onu, o göklerde ve yerde sırrı **bilen** o Zat indirdi. Gerçekten O, pekâlâ bağışlayan, pekâlâ merhamet edendir. (Furkân, 25/6).

اَلَّا يَسْجُدُوا لِلّٰهِ الَّذٖى يُخْرِجُ الْخَبْءَ فِى السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ
وَيَعْلَمُ مَا تُخْفُونَ وَمَا تُعْلِنُونَ

Göklerde ve yerde gizli olanı çıkaran, gizlediğinizi ve acığa vurduğunuz şeyleri **bilen** Allah'a secde etmemeleri için. (Neml, 27/25).

وَاِنَّ رَبَّكَ لَيَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ وَمَا يُعْلِنُونَ

Oysa sineleri ne gizliyor ve ne açığa vuruyorlarsa Rabbin kesin hepsini **biliyor**. (Neml, 27/74).

وَرَبُّكَ يَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ وَمَا يُعْلِنُونَ

Sineleri ne saklıyor ve kendileri ne açığa vuruyorlar, Rabbin **bilir**. (Kasas, 28/69).

وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذٖينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللّٰهُ الَّذٖينَ صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبٖينَ

Şânım hakkı için Biz kendilerinden öncekilerini ne fitnelerle sınadık. Yine Allah elbette sadakat gösterenleri **bilecek** ve elbette yalancıları bilecek. (Ankebût, 29/3).

اِنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِه۪ مِنْ شَيْءٍۜ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَك۪يمُ

Kesin Allah onların O'nun berisinden nelere, ne gibi şeylere yalvarmakta olduklarını **biliyor.** Oysa O'dur pekâlâ güçlü, pekâlâ hikmetli. (Ankebût, 29/42).

اُتْلُ مَٓا اُو۫حِيَ اِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ وَاَقِمِ الصَّلٰوةَۜ اِنَّ الصَّلٰوةَ تَنْهٰى
عَنِ الْفَحْشَٓاءِ وَالْمُنْكَرِۜ وَلَذِكْرُ اللّٰهِ اَكْبَرُۜ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ

Sana vahyolunan kitabı güzel güzel oku ve namazı kıl. Gerçekten namaz edepsizlikten, uygunsuzluktan alıkoyar. Elbette Allah'ın anılması en büyük iştir. Ve Allah her ne işlerseniz **bilir**. (Ankebût, 29/45).

قُلْ كَفٰى بِاللّٰهِ بَيْن۪ي وَبَيْنَكُمْ شَه۪يداًۚ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ
وَالْاَرْضِۜ وَالَّذ۪ينَ اٰمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللّٰهِۙ اُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ

De ki: Aramla aranızda tanık olarak Allah yeter. O, göklerde ve yerde ne varsa **bilir.** Bâtıla inanıp da Allah'a küfredenler, işte zarara uğrayanlar hep onlardır. (Ankebût, 29/52).

اِنَّ اللّٰهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِۚ وَيُنَزِّلُ الْغَيْثَۚ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْاَرْحَامِۜ وَمَا تَدْر۪ي
نَفْسٌ مَاذَا تَكْسِبُ غَداًۜ وَمَا تَدْر۪ي نَفْسٌ بِاَيِّ اَرْضٍ تَمُوتُۜ اِنَّ اللّٰهَ عَل۪يمٌ خَب۪يرٌ

Kuşkusuz Allah, o saatın bilgisi O'nun katındadır. Yağmuru indirir. Rahimlerdekini **bilir.** Oysa hiçbir can yarın ne kazanacağını bilmez. Hiçbir can hangi toprakta öleceğini bilmez. Doğrusu Allah, çok iyi bilendir, çok iyi haberi olandır. (Lokmân, 31/34).

قَدْ يَعْلَمُ اللّٰهُ الْمُعَوِّق۪ينَ مِنْكُمْ وَالْقَٓائِل۪ينَ لِاِخْوَانِهِمْ هَلُمَّ اِلَيْنَاۚ وَلَا يَأْتُونَ
الْبَأْسَ اِلَّا قَل۪يلاًۙ

Allah, içinizden alıkoyanları ve kardeşlerine: "Bize gelin," diyenleri **pekâlâ biliyor(du).** Hem onlar savaşa pek az geliyorlar(dı). (Ahzâb, 33/18).

تُرْجِي مَنْ تَشَاءُ مِنْهُنَّ وَتُؤْوِي إِلَيْكَ مَنْ تَشَاءُ وَمَنِ ابْتَغَيْتَ
مِمَّنْ عَزَلْتَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكَ ذَلِكَ أَدْنَى أَنْ تَقَرَّ أَعْيُنُهُنَّ وَلَا يَحْزَنَّ
وَيَرْضَيْنَ بِمَا آتَيْتَهُنَّ كُلُّهُنَّ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا فِي قُلُوبِكُمْ وَكَانَ اللَّهُ
عَلِيمًا حَلِيمًا

O kadınlardan dilediğini geri bırakır ve yine dilediğini yanına alırsın. Geri bıraktıklarından arzulamış olduğunu yanına almakta sana hiçbir günah yoktur. İşte bu, onların gözlerinin aydın olması, üzülmemeleri ve hepsinin senin kendilerine verdiğin şeyle hoşnut olmaları için en elverişli (bir yöntem)dir. **Allah kalplerinizdekini biliyor**. Allah çok iyi bilendir, pek uysaldır. (Ahzâb, 33/51).

يَعْلَمُ مَا يَلِجُ فِي الْأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا
يَعْرُجُ فِيهَا وَهُوَ الرَّحِيمُ الْغَفُورُ

Yere gireni, ondan çıkanı, gökten ineni, oraya yükselini **bilir.** O, çok merhametlidir, çok bağışlayandır. (Sebe', 34/2).

قَالُوا رَبُّنَا يَعْلَمُ إِنَّا إِلَيْكُمْ لَمُرْسَلُونَ

Dediler: Rabbimiz **biliyor**. Hakikaten biz size elçi olarak gönderilmişleriz. (Yâsîn, 36/16).

يَعْلَمُ خَائِنَةَ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ

Gözlerin hâin olanını ve sinelerin gizlemekte olduğunu **bilir**. (Mü'min, 40/19).

وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَتِرُونَ أَنْ يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ سَمْعُكُمْ وَلَا أَبْصَارُكُمْ وَلَا
جُلُودُكُمْ وَلَكِنْ ظَنَنْتُمْ أَنَّ اللَّهَ لَا يَعْلَمُ كَثِيرًا مِمَّا تَعْمَلُونَ

Ne kulaklarınızın, ne gözlerinizin, ne de derilerinizin aleyhinizde tanıklık yapmasından sakınıyordunuz. Ancak cidden Allah'ın, yapmakta olduklarınızdan çoğunu **bilmeyeceğini** sanmıştınız. (Fussılet, 41/22).

وَهُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَعْفُوا عَنِ السَّيِّئَاتِ وَيَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ

O, kullarından tevbeyi kabul eden, kötülükleri affeden ve işlemekte olduklarınızı **bilen** Zât'tır. (Şûrâ, 42/25).

فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا اللَّهُ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ
مُتَقَلَّبَكُمْ وَمَثْوَاكُمْ

Şimdi şunu bil ki: Başka tanrı yoktur, ancak bir Allah var. Bil de günahına, inanan erkeklerle inanan kadınlar için istiğfar et. Allah dolaştığınız yeri de **bilir,** durduğunuz yeri de. (Muhammed, 47/19).

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لِلَّذِينَ كَرِهُوا مَا نَزَّلَ اللَّهُ سَنُطِيعُكُمْ فِي
بَعْضِ الْأَمْرِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِسْرَارَهُمْ

Öyledir, çünkü bunlar Allah'ın indirdiğinden hoşlanmayanlara: "Biz size bazı işlerde itâat edeceğiz," demişlerdi. Allah ise onların gizlediklerini **bilip duruyor**. (Muhammed, 47/26).

وَلَوْ نَشَاءُ لَأَرَيْنَاكَهُمْ فَلَعَرَفْتَهُمْ بِسِيمَاهُمْ وَلَتَعْرِفَنَّهُمْ فِي لَحْنِ الْقَوْلِ
وَاللَّهُ يَعْلَمُ أَعْمَالَكُمْ

Dileseydik elbette onları sana gösteriverirdik de kendilerini bütün simalarıyla tanırdın ve kesin sen onları lakırdılarının üslubundan tanırsın. Allah ise bütün yaptıklarınızı **bilir.** (Muhammed, 47/30).

قُلْ أَتُعَلِّمُونَ اللَّهَ بِدِينِكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

De ki: Siz Allah'a dininizi mi öğreteceksiniz? Oysa Allah göklerdeki ile yerdekini **bilir** ve Allah her şeyi pekâlâ bilendir. (Hucurât, 49/16).

إِنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ غَيْبَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَاللّٰهُ بَصِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ

Kuşkusuz Allah, göklerin ve yerin sırrını **bilir**. Allah her ne yaparsanız pekâlâ görür. (Hucurât, 49/18).

هُوَ الَّذ۪ي خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ ف۪ي سِتَّةِ اَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوٰى عَلَى الْعَرْشِ
يَعْلَمُ مَا يَلِجُ فِي الْاَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَٓاءِ وَمَا
يَعْرُجُ ف۪يهَا وَهُوَ مَعَكُمْ اَيْنَ مَا كُنْتُمْ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَص۪يرٌ

O, gökleri ve yeri altı günde yaratıp sonra Arş üzerine istivâ buyuran Zât'tır. Yere gireni ve ondan çıkanı, gökten ineni ve ona yükseleni hep **bilir**. Her nerede olsanız O sizinle beraberdir. Hem Allah ne yaparsanız görür. (Hadîd, 57/4).

لَقَدْ اَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَاَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْم۪يزَانَ
لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ وَاَنْزَلْنَا الْحَد۪يدَ ف۪يهِ بَأْسٌ شَد۪يدٌ وَمَنَافِعُ
لِلنَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللّٰهُ مَنْ يَنْصُرُهُ وَرُسُلَهُ بِالْغَيْبِ اِنَّ اللّٰهَ قَوِيٌّ عَز۪يزٌ

Ululuğum hakkı için Biz peygamberlerimizi açık delillerle gönderdik ve beraberlerinde kitap ve mizan (ölçü) indirdik ki insanlar adaletle tutunsunlar. Bir de demiri indirdik, içinde hem çetin bir sertlik, hem de insanlar için birçok yararlar vardır. Çünkü Allah kendisine ve peygamberlerine gıyabında yardım edenleri **bilecek**. Kuşkusuz Allah çok güçlüdür, çok izzetlidir. (Hadîd, 57/25).

اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ مَا يَكُونُ مِنْ نَجْوٰى
ثَلٰثَةٍ اِلَّا هُوَ رَابِعُهُمْ وَلَا خَمْسَةٍ اِلَّا هُوَ سَادِسُهُمْ وَلَٓا اَدْنٰى مِنْ ذٰلِكَ
وَلَٓا اَكْثَرَ اِلَّا هُوَ مَعَهُمْ اَيْنَ مَا كَانُوا ثُمَّ يُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا يَوْمَ الْقِيٰمَةِ
اِنَّ اللّٰهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَل۪يمٌ

Allah'ın göklerdekini ve yerdekini hep **bilmekte** olduğunu görmez misin? Herhangi bir üç kişinin bir fısıltısı oluyor mu kesin onların dördüncüsü O'dur, beş kişinin de altıncısı kesin O'dur. Gerek bundan daha az gerek daha çok, her nerede olsalar muhakkak O yanlarındadır. Sonra bütün yaptıklarını kıyamet günü kendilerine haber verir. Haberiniz olsun ki Allah her şeyi tamamıyla bilir. (Mücâdele, 58/7).

إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ قَالُوا نَشْهَدُ إِنَّكَ لَرَسُولُ اللّٰهِ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ إِنَّكَ
لَرَسُولُهُ وَاللّٰهُ يَشْهَدُ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَكَاذِبُونَ

Münafıklar sana geldiklerinde: "Tanıklık ederiz, gerçekten sen şüphesiz Allah'ın Rasûlüsün," dediler. Allah da **biliyor** ki gerçekten sen şüphesiz O'nun Rasûlüsün. Bununla birlikte Allah da tanıklık ediyor ki doğrusu münafıklar kesinlikle yalancıdırlar!

لِيَعْلَمَ اَنْ قَدْ اَبْلَغُوا رِسَالَاتِ رَبِّهِمْ وَاَحَاطَ بِمَا لَدَيْهِمْ وَاَحْصٰى كُلَّ شَيْءٍ عَدَدًا

Rab'lerinin mesajlarını hakkıyla ulaştırdıklarını, O'nun onların yanındakini kuşattığını ve her şeyi sayısıyla bir bir saydığını **bilsin diye.** (Cin, 72/28).

اِنَّ رَبَّكَ يَعْلَمُ اَنَّكَ تَقُومُ اَدْنٰى مِنْ ثُلُثَيِ الَّيْلِ وَنِصْفَهُ وَثُلُثَهُ وَطَٓائِفَةٌ مِنَ الَّذِينَ
مَعَكَ وَاللّٰهُ يُقَدِّرُ الَّيْلَ وَالنَّهَارَ عَلِمَ اَنْ لَنْ تُحْصُوهُ فَتَابَ عَلَيْكُمْ فَاقْرَؤُا
مَا تَيَسَّرَ مِنَ الْقُرْاٰنِ عَلِمَ اَنْ سَيَكُونُ مِنْكُمْ مَرْضٰى وَاٰخَرُونَ يَضْرِبُونَ فِي الْاَرْضِ
يَبْتَغُونَ مِنْ فَضْلِ اللّٰهِ وَاٰخَرُونَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ فَاقْرَؤُا مَا تَيَسَّرَ مِنْهُ
وَاَقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ وَاَقْرِضُوا اللّٰهَ قَرْضًا حَسَنًا وَمَا تُقَدِّمُوا لِاَنْفُسِكُمْ
مِنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِنْدَ اللّٰهِ هُوَ خَيْرًا وَاَعْظَمَ اَجْرًا وَاسْتَغْفِرُوا اللّٰهَ اِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

Gerçekten Rabbin, senin muhakkak gecenin üçte ikisine yakınını, yarısını ve üçte birini ibadetle geçirdiğini, seninle birlikte olanlardan bir grubun da böyle yaptığını **biliyor.** Oysa geceyi gündüzü Allah takdir eder. Sizin bundan ötesini başaramayacağınızı bildiği için

size lutufla tevbe bahşetti. Bundan böyle Kur'ân'dan kolayınıza geleni okuyun. İçinizden hastalar olacağını, diğer birtakımlarının Allah'ın lutfundan bir kâr aramak üzere yeryüzünde yol tepeceklerini, diğer bir grubun da Allah yolunda çarpışacaklarını bildi. O halde ondan ne kolayınıza gelirse okuyun, namazı kılın, zekâtı verin ve Allah'a güzel bir borç verin. Kendinizin hesabına hayır olarak önceden ne sunarsanız onu Allah yanında daha hayırlı ve karşılıkça daha büyük olarak bulacaksınız. Hem de Allah'tan bağışlanma dileyin. Şüphesiz Allah pekâlâ bağışlayandır, pekâlâ merhametlidir. (Müzzemmil, 73/20).

اِلَّا مَا شَٓاءَ اللّٰهُۜ اِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ وَمَا يَخْفٰى

Yalnız Allah'ın dilediği başka, çünkü O açığı da **bilir,** gizliyi de. (A'lâ, 87/7).

Allah'ın Bilen İsim-Sıfatının Manasının تَعْلَمُ =ta'lemu (bilirsin) Şeklinde İkinci Tekil Şahıs Zamiri ile Yansıtılması

رَبَّنَٓا اِنَّكَ تَعْلَمُ مَا نُخْفٖي وَمَا نُعْلِنُۜ وَمَا يَخْفٰى عَلَى اللّٰهِ مِنْ شَيْءٍ فِي الْاَرْضِ وَلَا فِي السَّمَٓاءِ

Rabbimiz! Kuşkusuz Sen, neyi gizlersek ve neyi açığa vurursak **biliyorsun.** Öyle ya ne yerde ne de gökte Allah'a hiçbir şey gizli kalmaz. (İbrâhîm, 14/38).

Allah'ın Bilen Sıfatının Manasının Dörtlü Fiillerden Üçüncü Tekil Şahıs يُعَلِّمُ =yuallimu ve Birinci Çoğul Şahıs نُعَلِّمُ =nuallimu Şeklinde Şimdiki Zaman Kipi Fiiller ile Yansıtılması

وَكَذٰلِكَ يَجْتَبٖيكَ رَبُّكَ وَيُعَلِّمُكَ مِنْ تَاْوٖيلِ الْاَحَادٖيثِ وَيُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَعَلٰٓى اٰلِ يَعْقُوبَ كَمَٓا اَتَمَّهَا عَلٰٓى اَبَوَيْكَ مِنْ قَبْلُ اِبْرٰهٖيمَ وَاِسْحٰقَۜ اِنَّ رَبَّكَ عَلٖيمٌ حَكٖيمٌ

İşte böyle, Rabbin seni seçecek, sana olayların yorumundan bir kısmını **öğretecek,** sana ve Yakup Hânedânına, daha önce ataların İbrahim ile İshak'a tamamladığı gibi nimetini tamamlayacak. Kuşkusuz Rabbin çok bilendir, çok hikmetlidir. (Yûsuf, 12/6).

وَقَالَ الَّذ۪ى اشْتَرٰيهُ مِنْ مِصْرَ لِامْرَاَتِه۪ٓ اَكْرِم۪ى مَثْوٰيهُ عَسٰٓى اَنْ يَنْفَعَنَٓا
اَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًاۜ وَكَذٰلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِى الْاَرْضِۘ وَلِنُعَلِّمَهُ مِنْ تَاْو۪يلِ
الْاَحَاد۪يثِۜ وَاللّٰهُ غَالِبٌ عَلٰٓى اَمْرِه۪ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

Mısır'dan kendisini satın alan kişi hanımına: "Onun makamına değer ver, belki bize faydası olur veya onu evlat ediniriz," dedi. Böylece Yusuf için o yerde imkân hazırladık, ki kendisine olayların yorumunu **öğretelim**. Allah emrine hakimdir. Ne var ki insanların çoğunluğu bilmiyorlar. (Yûsuf, 12/21).

Allah'ın عالم =Âlim İsim-Sıfatının Anlamının İsm-i Tafdîl Kipi " أَعْلَم = en iyi bilir" Lafzı ile Yansıtılması

فَلَمَّا وَضَعَتْهَا قَالَتْ رَبِّ اِنّ۪ى وَضَعْتُهَٓا اُنْثٰىۜ وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا وَضَعَتْۜ
وَلَيْسَ الذَّكَرُ كَالْاُنْثٰىۚ وَاِنّ۪ى سَمَّيْتُهَا مَرْيَمَ وَاِنّ۪ٓى اُع۪يذُهَا بِكَ وَذُرِّيَّتَهَا
مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّج۪يمِ

Onu doğurunca -Allah ne doğurduğunu **daha iyi bilirken**- dedi: "Rabbim cidden onu kız doğurdum, erkek kız gibi değildir, ona Meryem adını verdim, hakikat ben onu ve soyunu kovulmuş şeytandan sana sığındırıyorum." (Âl-i Imrân, 3/36).

Allah İmanınızı Daha İyi Bilir

وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ مِنْكُمْ طَوْلًا اَنْ يَنْكِحَ الْمُحْصَنَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ فَمِنْ
مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُكُمْ مِنْ فَتَيَاتِكُمُ الْمُؤْمِنَاتِۜ وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِا۪يمَانِكُمْۜ
بَعْضُكُمْ مِنْ بَعْضٍۚ فَانْكِحُوهُنَّ بِاِذْنِ اَهْلِهِنَّ وَاٰتُوهُنَّ اُجُورَهُنَّ
بِالْمَعْرُوفِ مُحْصَنَاتٍ غَيْرَ مُسَافِحَاتٍ وَلَا مُتَّخِذَاتِ اَخْدَانٍۚ فَاِذَٓا

أُحْصِنَّ فَاِنْ اَتَيْنَ بِفَاحِشَةٍ فَعَلَيْهِنَّ نِصْفُ مَا عَلَى الْمُحْصَنَاتِ
مِنَ الْعَذَابِۜ ذٰلِكَ لِمَنْ خَشِيَ الْعَنَتَ مِنْكُمْۜ وَاَنْ تَصْبِرُوا
خَيْرٌ لَكُمْۜ وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ

İçinizden, hür mümin kadınları nikâhla alacak bir zenginliğe güç yetiremeyen kimseye, sahip bulunduğunuz mümin genç cariyelerinizden var. Allah imanlarınızı **daha iyi bilir.** Kiminiz kiminizden (meydana gelmiş)dir. Öyle ise onlardan iffetli olanları, zina yapmayanları ve gizli dostlar edinmeyenleri örfe göre kendilerine ücretlerini vererek sahiplerinin izniyle nikâhlayın. Evlendirildiklerinde açık bir fuhuş yaparlarsa onlara hür kadınlara uygulanan cezanın yarısı vardır. Bu (izin, cariyelerle evlenme müsadesi) içinizden zinaya yönelmekten korkanlar içindir. Bununla birlikte sabır göstermeniz sizin için daha hayırlıdır. Allah pek bağışlayıcı, pek merhametlidir. (Nisâ, 4/25).

Allah Düşmanlarınızı Daha İyi Bilir

وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِاَعْدَٓائِكُمْۜ وَكَفٰى بِاللّٰهِ وَلِيًّاۗ وَكَفٰى بِاللّٰهِ نَصِيرًا

Allah düşmanlarınızı **en iyi bilendir**. Dost olarak Allah yeter, çok iyi yardımcı olarak Allah yeter. (Nisâ, 4/45).

Allah Saklananları/Sinelerde Gizlenenleri En İyi Bilendir

وَاِذَا جَٓاؤُ۫كُمْ قَالُٓوا اٰمَنَّا وَقَدْ دَخَلُوا بِالْكُفْرِ وَهُمْ قَدْ خَرَجُوا بِه۪ۜ وَاللّٰهُ اَعْلَمُ
بِمَا كَانُوا يَكْتُمُونَ

Size geldiklerinde: "İman ettik" derler. Oysa (yanınıza) küfürle girmiş, onunla çıkmışlardır. Allah saklayageldiklerini **en iyi bilendir**. (Mâide, 5/61)

وَلَٓا اَقُولُ لَكُمْ عِنْدِي خَزَٓائِنُ اللّٰهِ وَلَٓا اَعْلَمُ الْغَيْبَ وَلَٓا اَقُولُ اِنّ۪ي مَلَكٌ
وَلَٓا اَقُولُ لِلَّذ۪ينَ تَزْدَر۪ٓي اَعْيُنُكُمْ لَنْ يُؤْتِيَهُمُ اللّٰهُ خَيْرًاۜ اَللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا
ف۪ٓي اَنْفُسِهِمْۚ اِنّ۪ٓي اِذًا لَمِنَ الظَّالِم۪ينَ

Size: "Allah'ın hazineleri benim yanımda" demiyorum. Gaybı bilmem! "Ben gerçekten meleğim" de demiyorum. Gözlerinizin hor gördüğü kimseler için de: "Allah asla kendilerine bir hayır vermez" demem. Allah, **onların benliklerindekini çok iyi bilendir**. (Böyle bir şey dersem) o zaman gerçekten ben o zâlimlerden olurum. (Hûd, 11/31).

رَبُّكُمْ اَعْلَمُ بِمَا فى نُفُوسِكُمْ اِنْ تَكُونُوا صَالِحِينَ فَاِنَّهُ كَانَ لِلْاَوَّابِينَ غَفُورًا

Rabbiniz, içinizdekini **en iyi bilendir**. Eğer iyi kimseler olursanız kuşkusuz O, kendisine yönelip duranlar için pek bağışlayıcıdır. (İsrâ, 17/25).

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ اٰمَنَّا بِاللّٰهِ فَاِذَٓا اُوذِىَ فِى اللّٰهِ جَعَلَ فِتْنَةَ النَّاسِ
كَعَذَابِ اللّٰهِ وَلَئِنْ جَٓاءَ نَصْرٌ مِنْ رَبِّكَ لَيَقُولُنَّ اِنَّا كُنَّا مَعَكُمْ اَوَلَيْسَ
اللّٰهُ بِاَعْلَمَ بِمَا فى صُدُورِ الْعَالَمِينَ

İnsanlardan kimi de vardır ki: Allah'a iman ettik der. Ama Allah uğrunda bir eziyete ugradığında insanların işkencesini Allah'ın azabı gibi tutar. Yüceliğim hakkı için Rabbinden bir yardım gelirse: Gerçekten biz sizinle beraberdik diyeceklerinde kuşku yoktur. Peki Allah, bütün âlemlerin sinelerindekini **daha iyi bilen değil mi?** (Ankebût, 29/10).

وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا يُوعُونَ

Oysa Allah sinelerinde sakladıklarını **en iyi bilendir**. (İnşikâk, 84/23).

Allah Şükredenleri/Doğru Gidenleri Daha İyi Bilir

وَكَذٰلِكَ فَتَنَّا بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لِيَقُولُوٓا اَهٰٓؤُلَٓاءِ مَنَّ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ
مِنْ بَيْنِنَا اَلَيْسَ اللّٰهُ بِاَعْلَمَ بِالشَّاكِرِينَ

İşte böylece kimilerini kimiyle: "Allah aramızdan bunlara mı lutufta bulundu" desinler diye sınadık. Allah şükredenleri **en iyi bilen** değil midir? (En'âm, 6/53).

اِنَّ رَبَّكَ هُوَ اَعْلَمُ مَنْ يَضِلُّ عَنْ سَبِيلِه۪ۚ وَهُوَ اَعْلَمُ بِالْمُهْتَد۪ينَ

Kuşkusuz Rabbin, kendi yolundan kimin sapmakta olduğunu **en iyi bilendir.** O, **hidayete erdirilmişleri en iyi bilendir**. (En'âm, 6/117).

اُدْعُ اِلٰى سَب۪يلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ
بِالَّت۪ي هِيَ اَحْسَنُۜ اِنَّ رَبَّكَ هُوَ اَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَب۪يلِه۪ وَهُوَ
اَعْلَمُ بِالْمُهْتَد۪ينَ

Rabbinin yoluna hikmetle, güzel öğütle davet et, kendilerine karşı o en güzel mücadele şekliyle mücadelede bulun. Kuşkusuz Rabbin, kendi yolundan sapanı **en iyi bilendir.** O, **doğru yolu bulmuş olanları da en iyi bilendir**. (Nahl, 16/125).

اِنَّكَ لَا تَهْد۪ي مَنْ اَحْبَبْتَ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ يَهْد۪ي مَنْ يَشَٓاءُۚ وَهُوَ اَعْلَمُ
بِالْمُهْتَد۪ينَ

Doğrusu sen sevdiğini hidâyete erdiremezsin, ama Allah dilediğine hidâyet verir ve **hidâyete erecekleri O daha iyi bilir**. (Kasas, 28/56).

اِنَّ رَبَّكَ هُوَ اَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَب۪يلِه۪ۖ وَهُوَ اَعْلَمُ بِالْمُهْتَد۪ينَ

Şüphesiz Rabbin, O'dur en bilen yolundan sapanı, yine **O'dur en bilen hidâyete erenleri.** (Kalem, 68/7).

قُلْ كُلٌّ يَعْمَلُ عَلٰى شَاكِلَتِه۪ۜ فَرَبُّكُمْ اَعْلَمُ بِمَنْ هُوَ اَهْدٰى سَب۪يلًا۟ ع

De ki: "Herkes kendi karakterine göre iş yapar. O halde **yolca daha doğru giden kimdir, onu Rabbiniz daha iyi bilir.** (İsrâ, 17/84).

وَقَالَ مُوسٰى رَبّ۪ٓي اَعْلَمُ بِمَنْ جَٓاءَ بِالْهُدٰى مِنْ عِنْدِه۪ وَمَنْ
تَكُونُ لَهُ عَاقِبَةُ الدَّارِۜ اِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ

Musa: "Rabbim, katından kimin hidâyetle geldiğini ve bu dünya yurdunda güzel sonun kimin olacağını **daha iyi bilir.** Doğrusu zâlimler kurtuluşa eremezler," dedi. (Kasas, 28/37).

إِنَّ الَّذِي فَرَضَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لَرَادُّكَ إِلَىٰ مَعَادٍ ۚ قُل رَّبِّي أَعْلَمُ مَن
جَاءَ بِالْهُدَىٰ وَمَنْ هُوَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ

Kuşkusuz sana o Kur'ân'ı farz kılan, seni muhakkak döndürülecek yere kadar geri getirecektir. De ki: Rabbim, **kimin hidâyetle geldiğini** ve kimin de apaçık bir sapıklık içinde bulunduğunu **daha iyi bilir**. (Kasas, 28/85).

ذَٰلِكَ مَبْلَغُهُم مِّنَ الْعِلْمِ ۚ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَن ضَلَّ عَن سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ
بِمَنِ اهْتَدَىٰ

İşte onların ilimden erebildikleri zirve odur. Kuşkusuz Rabbin, yolundan sapanı en iyi bilen O'dur, yine **O'dur en iyi bilen doğru yolu tutanı**. (Necm, 53/30).

الَّذِينَ يَجْتَنِبُونَ كَبَائِرَ الْإِثْمِ وَالْفَوَاحِشَ إِلَّا اللَّمَمَ ۚ إِنَّ رَبَّكَ وَاسِعُ
الْمَغْفِرَةِ ۚ هُوَ أَعْلَمُ بِكُمْ إِذْ أَنشَأَكُم مِّنَ الْأَرْضِ وَإِذْ أَنتُمْ أَجِنَّةٌ فِي بُطُونِ
أُمَّهَاتِكُمْ ۖ فَلَا تُزَكُّوا أَنفُسَكُمْ ۖ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنِ اتَّقَىٰ

Onlar ki -ufak tefek kusur başka- günahın büyüklerinden ahlaksızlıklardan kaçınırlar. Kuşkusuz Rabbin geniş mağfiretlidir, sizi yerden meydana getirdiği sırada ve sizler analarınızın karınlarında ceninler iken sizin durumlarınızı **en iyi bilendir.** Şimdi nefislerinizi aklamağa kalkışmayın! **O'dur korunup sakınan kişiyi en iyi bilen**. (Necm, 53/32).

Allah Zalimleri/Mütecavizleri/ Bozguncuları Daha İyi Bilir

قُل لَّوْ أَنَّ عِندِي مَا تَسْتَعْجِلُونَ بِهِ لَقُضِيَ الْأَمْرُ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ ۗ
وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِالظَّالِمِينَ

De ki: "Acele istediğiniz o (azap) gerçekten benim elimde olsaydı sizinle aramdaki mesele elbette bitirilmişti." Allah **o zâlimleri daha iyi bilendir**. (En'âm, 6/58).

وَمَا لَكُمْ اَلَّا تَاْكُلُوا مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللّٰهِ عَلَيْهِ وَقَدْ فَصَّلَ لَكُمْ مَا حَرَّمَ عَلَيْكُمْ اِلَّا مَا اضْطُرِرْتُمْ اِلَيْهِۜ وَاِنَّ كَث۪يرًا لَيُضِلُّونَ بِاَهْوَٓائِهِمْ بِغَيْرِ عِلْمٍۜ اِنَّ رَبَّكَ هُوَ اَعْلَمُ بِالْمُعْتَد۪ينَ

O size, yemeğe mecbur bırakıldıklarınız hariç olmak üzere üzerinize neyi haram kıldığını gerçekten ayrıntılarıyla açıklamışken sizin, Allah adının üzerine anılmış olduğu şeylerden yememeniz de ne oluyor? Cidden çokları bilgisizce saptırıyorlar. Kuşkusuz Rabbin o (sınır tanımaz) **mütecâvizleri en iyi bilendir.** (En'âm, 6/119).

وَمِنْهُمْ مَنْ يُؤْمِنُ بِه۪ وَمِنْهُمْ مَنْ لَا يُؤْمِنُ بِه۪ۜ وَرَبُّكَ اَعْلَمُ بِالْمُفْسِد۪ينَ

İçlerinden ona inanacak kimse de var, aralarından ona inanmayacak kimse de var. Rabbin o **bozguncuları en iyi bilendir.** (Yûnus, 10/40).

Allah Kime Peygamberlik Vereceğini Daha İyi Bilir

وَاِذَا جَٓاءَتْهُمْ اٰيَةٌ قَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ حَتّٰى نُؤْتٰى مِثْلَ مَٓا اُو۫تِيَ رُسُلُ اللّٰهِۜ اَللّٰهُ اَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُۜ سَيُص۪يبُ الَّذ۪ينَ اَجْرَمُوا صَغَارٌ عِنْدَ اللّٰهِ وَعَذَابٌ شَد۪يدٌ بِمَا كَانُوا يَمْكُرُونَ

Onlara bir âyet (bir mucize) geldiğinde: "Allah'ın elçilerine verilenin aynısı bize de verilinceye değin asla iman etmeyeceğiz!" dediler. Allah, kime peygamberlik vereceğini **en iyi bilendir.** Suç işlemiş olanlara, kurdukları tuzaklar yüzünden yakında Allah katından bir zillet ve çetin bir azap ilişecek. (En'âm, 6/124).

Allah Daha İyi Bilir

قَالُوا اِنْ يَسْرِقْ فَقَدْ سَرَقَ اَخٌ لَهُ مِنْ قَبْلُ فَاَسَرَّهَا يُوسُفُ
فِى نَفْسِهِ وَلَمْ يُبْدِهَا لَهُمْ قَالَ اَنْتُمْ شَرٌّ مَكَانًا وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا تَصِفُونَ

Dediler: "Çalmışsa daha önce de gerçekten kardeşi (Yusuf) çalmıştı. "Yusuf bunu içinde sakladı, bunu kendilerine açıklamadı ve: "Siz konumca çok kötü durumdasınız! Allah, **nitelediklerinizi en iyi bilendir**," dedi. (Yûsuf, 12/77).

وَاِذَا بَدَّلْنَا اٰيَةً مَكَانَ اٰيَةٍ وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا يُنَزِّلُ قَالُوا اِنَّمَا اَنْتَ
مُفْتَرٍ بَلْ اَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ

Bir âyetin yerine bir başka âyeti bedel yaptığımızda -ki Allah neyi indirmekte olduğunu **en iyi bilendir**- derler: "Sen ancak bir iftiracısın!" Hayır! Onların çoğunluğu bilmiyorlar. (Nahl, 16/101).

نَحْنُ اَعْلَمُ بِمَا يَسْتَمِعُونَ بِهِ اِذْ يَسْتَمِعُونَ اِلَيْكَ وَاِذْ هُمْ نَجْوٰى اِذْ يَقُولُ
الظَّالِمُونَ اِنْ تَتَّبِعُونَ اِلَّا رَجُلًا مَسْحُورًا

Biz, seni dinlerlerken hangi amaçla dinlemekte olduklarını, onlar fısıldaşırlarken o zâlimlerin: "Siz sadece büyülenmiş bir adamın peşine takılıyorsunuz!" demekte bulunduklarını **en iyi bileniz.** (İsrâ, 17/47).

رَبُّكُمْ اَعْلَمُ بِكُمْ اِنْ يَشَاْ يَرْحَمْكُمْ اَوْ اِنْ يَشَاْ يُعَذِّبْكُمْ وَمَا اَرْسَلْنَاكَ
عَلَيْهِمْ وَكِيلًا

Rabbiniz sizi **en iyi bilendir**. Dilerse size rahmet eder, dilerse sizi azaba çarptırır. Seni üzerlerine vekil göndermedik. (İsrâ, 17/54).

وَرَبُّكَ اَعْلَمُ بِمَنْ فِى السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَلَقَدْ فَضَّلْنَا بَعْضَ النَّبِيِّنَ
عَلٰى بَعْضٍ وَاٰتَيْنَا دَاوُدَ زَبُورًا

Rabbin, göklerde ve yerdeki akıl sahiplerini **en iyi bilendir.** Hakikaten peygamberlerden kimini kimine üstün kıldık. Davud'a Zebûr verdik. (İsrâ, 17/55).

وَكَذٰلِكَ بَعَثْنَاهُمْ لِيَتَسَٓاءَلُوا بَيْنَهُمْۜ قَالَ قَٓائِلٌ مِنْهُمْ كَمْ لَبِثْتُمْۜ
قَالُوا لَبِثْنَا يَوْمًا اَوْ بَعْضَ يَوْمٍۜ قَالُوا رَبُّكُمْ اَعْلَمُ بِمَا لَبِثْتُمْ فَابْعَثُٓوا
اَحَدَكُمْ بِوَرِقِكُمْ هٰذِهٖٓ اِلَى الْمَدٖينَةِ فَلْيَنْظُرْ اَيُّهَٓا اَزْكٰى طَعَامًا
فَلْيَأْتِكُمْ بِرِزْقٍ مِنْهُ وَلْيَتَلَطَّفْ وَلَا يُشْعِرَنَّ بِكُمْ اَحَدًا

İşte böyle! Aralarında birbirlerine soru sormaları için kendilerini dirilttik. İçlerinden bir sözcü: "Ne kadar kaldınız?" dedi. Dediler: "Bir gün veya bir günün bir bölümü (kadar kaldık)." Dediler: "Ne kadar kaldığınızı **en iyi Rabbiniz bilir**, haydi birinizi bu gümüş paranızla şehre gönderin baksın, şehrin hangi yiyeceği daha temizdir size ondan bir rızık getirsin, ama çok dikkatli davransın, sizi hiç kimseye sezdirmesin!" (Kehf, 18/19).

وَكَذٰلِكَ اَعْثَرْنَا عَلَيْهِمْ لِيَعْلَمُٓوا اَنَّ وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ وَاَنَّ السَّاعَةَ
لَا رَيْبَ فٖيهَاۚ اِذْ يَتَنَازَعُونَ بَيْنَهُمْ اَمْرَهُمْ فَقَالُوا ابْنُوا عَلَيْهِمْ بُنْيَانًاۜ
رَبُّهُمْ اَعْلَمُ بِهِمْۜ قَالَ الَّذٖينَ غَلَبُوا عَلٰٓى اَمْرِهِمْ لَنَتَّخِذَنَّ عَلَيْهِمْ مَسْجِدًا

İşte böylece (insanları) onlardan haberdâr ettik ki gerçekten Allah'ın va'dinin hak olduğunu ve gerçekten saatı (kıyameti) onda hiç kuşku bulunmadığını bilsinler. Çünkü aralarında onların işini çekişiyorlardı. Şöyle dediler: "Üzerlerine bir bina yapın, Rableri onları **en iyi bilendir**." Onların işine vakıf olanlar ise dediler: "Elbette ve kesinlikle üzerlerine bir mescit yapacağız.." (Kehf, 18/21).

سَيَقُولُونَ ثَلٰثَةٌ رَابِعُهُمْ كَلْبُهُمْۚ وَيَقُولُونَ خَمْسَةٌ سَادِسُهُمْ كَلْبُهُمْ
رَجْمًا بِالْغَيْبِۚ وَيَقُولُونَ سَبْعَةٌ وَثَامِنُهُمْ كَلْبُهُمْۜ قُلْ رَبّٖٓي اَعْلَمُ
بِعِدَّتِهِمْ مَا يَعْلَمُهُمْ اِلَّا قَلٖيلٌ۟ فَلَا تُمَارِ فٖيهِمْ اِلَّا مِرَٓاءً ظَاهِرًاۖ
وَلَا تَسْتَفْتِ فٖيهِمْ مِنْهُمْ اَحَدًا

Gaybı taşlar gibi diyecekler: "(Onlar) üçtür, dördüncüleri köpekleridir". Derler: "Beştir, altıncıları köpekleridir." Derler: "Yedidir, sekizincileri köpekleridir." De ki: "Rabbim sayılarını en **iyi bilendir.**" Onları ancak pek az kimse bilir. Onlar konusunda sadece apaçık bir tartışma ile tartış, onlar hakkında kendilerinden hiç kimseye bir şey sorma. (Kehf, 18/22).

قُلِ اللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا لَبِثُوا لَهُ غَيْبُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ اَبْصِرْ بِهِ وَاَسْمِعْ مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ اَحَدًا

De ki: "Onların ne kadar kaldıklarını **en iyi Allah bilir**. Göklerin ve yerin gaybı O'nundur. Ne yaman gördü! Ne yaman işitti! Onlar için O'ndan başka hiçbir dost yoktur. Ve hükmünde hiç kimseye ortaklık vermez. (Kehf, 18/26).

ثُمَّ لَنَحْنُ اَعْلَمُ بِالَّذِينَ هُمْ اَوْلٰى بِهَا صِلِيًّا

Sonra elbette Biz o cehenneme yaslanmaya en yaraşacakların kimler olduğunu **daha iyi biliriz.** (Meryem, 19/70).

نَحْنُ اَعْلَمُ بِمَا يَقُولُونَ اِذْ يَقُولُ اَمْثَلُهُمْ طَرِيقَةً اِنْ لَبِثْتُمْ اِلَّا يَوْمًا

Ne diyeceklerini **biz daha iyi biliyoruz.** Çünkü içlerinden en doğru yolu tutmuş olanları: "(Kabirde) sadece bir gün durdunuz." der. (Tâhâ, 20/104).

وَاِنْ جَادَلُوكَ فَقُلِ اللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ

Eğer sana karşı mücadele ederlerse de ki: Ne yapmakta olduğunuzu **Allah daha iyi biliyor.** (Hacc, 22/68).

اِدْفَعْ بِالَّتِي هِيَ اَحْسَنُ السَّيِّئَةَ نَحْنُ اَعْلَمُ بِمَا يَصِفُونَ

Sen o kötülüğü en güzel olan hasletle savuştur. Biz onların **ne ile niteleyeceklerini daha iyi biliriz.** (Mü'minûn, 23/96).

قَالَ رَبِّي اَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ

Dedi: Yapmakta olduklarınızı Rabbim **daha iyi biliyor**. (Şuarâ, 26/188).

قَالَ اِنَّ فِيهَا لُوطًاۜ قَالُوا نَحْنُ اَعْلَمُ بِمَنْ فِيهَاۘ لَنُنَجِّيَنَّهُ
وَاَهْلَهُٓ اِلَّا امْرَاَتَهُۘ كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ

(İbrahim): "Â! Orada Lût var," dedi. "Biz orada kimin olduğunu **daha iyi biliriz**, kesin onu ve ailesini kurtaracağız; ancak karısı ötekilerden oldu," dediler. (Ankebût, 29/32).

اَمْ يَقُولُونَ افْتَرٰيهُۜ قُلْ اِنِ افْتَرَيْتُهُ فَلَا تَمْلِكُونَ لِي مِنَ اللّٰهِ شَيْـًٔاۜ هُوَ اَعْلَمُ
بِمَا تُفِيضُونَ فِيهِۜ كَفٰى بِهِ شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْۜ وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ

Yoksa onu (Kur'an'ı) uydurdu mu diyorlar. De ki: Ben onu uydurdumsa siz beni Allah'tan kurtaracak hiçbir şeye sahip olamazsınız ve O sizin neye yaygara edip durduğunuzu **daha iyi bilir.** Ona benimle aranızda tanık olarak O yeter. O, pek bağışlayıcıdır, pek merhametlidir. (Ahkâf, 46/8).

نَحْنُ اَعْلَمُ بِمَا يَقُولُونَ وَمَٓا اَنْتَ عَلَيْهِمْ بِجَبَّارٍ فَذَكِّرْ بِالْقُرْاٰنِ مَنْ يَخَافُ وَعِيدِ

Biz ne söylemekte olduklarını **daha iyi biliyoruz.** Bununla birlikte sen onlara karşı bir zorba değilsin. Şimdi sen Benim tehditlerimden korkacaklara bu Kur'ân ile öğüt ver. (Kâf, 50/45).

يَٓا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوٓا اِذَا جَٓاءَكُمُ الْمُؤْمِنَاتُ مُهَاجِرَاتٍ فَامْتَحِنُوهُنَّۜ اَللّٰهُ اَعْلَمُ
بِاِيمَانِهِنَّ فَاِنْ عَلِمْتُمُوهُنَّ مُؤْمِنَاتٍ فَلَا تَرْجِعُوهُنَّ اِلَى الْكُفَّارِۜ لَا هُنَّ حِلٌّ لَهُمْ
وَلَا هُمْ يَحِلُّونَ لَهُنَّۜ وَاٰتُوهُمْ مَٓا اَنْفَقُواۜ وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ اَنْ تَنْكِحُوهُنَّ اِذَٓا اٰتَيْتُمُوهُنَّ
اُجُورَهُنَّۜ وَلَا تُمْسِكُوا بِعِصَمِ الْكَوَافِرِ وَسْـَٔلُوا مَٓا اَنْفَقْتُمْ وَلْيَسْـَٔلُوا مَٓا اَنْفَقُواۜ ذٰلِكُمْ
حُكْمُ اللّٰهِۜ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْۜ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ

Ey iman edenler! İnanmış kadınlar hicret ederek size geldikleri zaman kendilerini imtihan edin. İmanlarını **Allah daha iyi bilir**.

İmtihan üzerine onları inanmışlar olarak bilirseniz artık onları kâfirlere geri çevirmeyin. İnanmış kadınlar kâfirlere helal değil, kâfirler de inanmış kadınlara helal olmazlar. Bununla birlikte harcadıkları mehri o kâfirlere verin. Sizin o inanmış kadınları nikâh etmenizde de -kendilerine mehirlerini verdiğiniz taktirde- üzerinize bir günah yoktur. Kâfir kadınların ise ısmetlerine[10] (nikâhlarına) yapışmayın ve harcadığınızı isteyin, kâfirler de harcadıklarını istesinler. Bunlar size Allah'ın hükmüdür, aranızda hükmediyor. Allah pekâlâ bilendir, pekâlâ hikmetlidir. (Mümtehıne, 60/10).

Allah'ın " عالم =âlim" İsim-Sıfatının Manasının İsim ve Masdar İsim Olarak " علم =ilm" Lafzı ile Yansıtılması

اَللّٰهُ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَۚ اَلْحَيُّ الْقَيُّومُۚ لَا تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌۜ لَهُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِۜ مَنْ ذَا الَّذ۪ي يَشْفَعُ عِنْدَهُٓ اِلَّا بِاِذْنِه۪ۜ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ اَيْد۪يهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْۚ وَلَا يُح۪يطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِه۪ٓ اِلَّا بِمَا شَٓاءَۚ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَۚ وَلَا يَؤُ۫دُهُ حِفْظُهُمَاۚ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظ۪يمُ

Allah, O'ndan başka hiçbir tanrı yoktur. O Hayy ve Kayyum'dur. Kendisini ne gaflet basar ne de uyku. Göklerde ve yerde ne varsa O'nundur, O'nun izni olmadan huzurunda kimmiş şefaat edecek? Önlerindekini, arkalarındakini (geçmişlerini-geleceklerini, yaptıklarını-yapacaklarını) bilir. Oysa (onlar) O'nun dilediği dışında **ilminden** hiçbir şey kavrayıp kuşatamazlar. Kürsüsü gökleri ve yeri kaplamıştır. Onları (gökleri ve yeri) korumak kendisine ağır gelmez. O, Aliyy'dir, Azim'dir. (Bakara, 2/255)

لٰكِنِ اللّٰهُ يَشْهَدُ بِمَٓا اَنْزَلَ اِلَيْكَ اَنْزَلَهُ بِعِلْمِه۪ۚ وَالْمَلٰٓئِكَةُ يَشْهَدُونَۜ وَكَفٰى بِاللّٰهِ شَه۪يدًاۜ

Ne var ki Allah, onu, sana **ilmiyle** indirdiğine tanıklık eder. Melekler de tanıklık ederler. Kaldı ki Allah pek iyi bir tanık olarak yetmiştir. (Nisâ, 4/166).

---

[10] Bkz. Kelime Anlamlı Kur'ân-ı Kerîm Meâli adlı eserimiz, III, 452. S.G.

وَحَاجَّهُ قَوْمُهُ قَالَ اَتُحَاجُّونِّى فِى اللّٰهِ وَقَدْ هَدٰينِ وَلَٓا اَخَافُ مَا تُشْرِكُونَ بِه۪ٓ اِلَّٓا اَنْ يَشَٓاءَ رَبّ۪ى شَيْـًٔا وَسِعَ رَبّ۪ى كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا اَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ

Kavmi kendisiyle tartıştı. O da dedi: Beni doğru yola iletmişken Allah hakkında benimle tartışmağa mı kalkışıyorsunuz? Kendisiyle ortak koştuklarınızdan korkmam. Ancak Rabbimin bir şeyi **dilemesi** hariç. Rabbim, her şeyi bilgice kuşatmıştır. Artık düşünmüyor musunuz? (En'âm, 6/80).

فَلَنَقُصَّنَّ عَلَيْهِمْ بِعِلْمٍ وَمَا كُنَّا غَٓائِب۪ينَ

Ve kendilerine (olup-biteni) bir **bilgi** ile anlatacağız. Biz (onların yaptıklarından) habersizler değildik. (A'râf, 7/7).

وَلَقَدْ جِئْنَاهُمْ بِكِتَابٍ فَصَّلْنَاهُ عَلٰى عِلْمٍ هُدًى وَرَحْمَةً لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ

Gerçekten onlara; inanan bir toplum için kendisini bir **bilgi** çerçevesinde ayrıntılarıyla açıkladığımız bir kitabı, bir rehber ve bir rahmet olarak getirdik. (A'râf, 7/52).

قَدِ افْتَرَيْنَا عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا اِنْ عُدْنَا ف۪ى مِلَّتِكُمْ بَعْدَ اِذْ نَجّٰينَا اللّٰهُ مِنْهَا وَمَا يَكُونُ لَنَٓا اَنْ نَعُودَ ف۪يهَٓا اِلَّٓا اَنْ يَشَٓاءَ اللّٰهُ رَبُّنَا وَسِعَ رَبُّنَا كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا عَلَى اللّٰهِ تَوَكَّلْنَا رَبَّنَا افْتَحْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ قَوْمِنَا بِالْحَقِّ وَاَنْتَ خَيْرُ الْفَاتِح۪ينَ

Allah bizi ondan kurtarmışken dininize dönersek doğrusu Allah'a bir yalanı iftira atmışızdır, ona dönmemiz bizim için olamaz. Meğer ki Rabbimiz Allah dilemiş olsun. Rabbimiz **bilgice** her şeyi kuşatmıştır. Yalnız Allah'a güvendik. Rabbimiz! Bizimle toplumumuz arasında hak ile karar ver, Sen karar verenlerin en hayırlısısın. (A'râf, 7/89).

يَسْـَٔلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ اَيَّانَ مُرْسٰيهَا قُلْ اِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ رَبّ۪ى لَا يُجَلّ۪يهَا لِوَقْتِهَٓا اِلَّا هُوَ ثَقُلَتْ فِى السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ لَا تَأْت۪يكُمْ اِلَّا بَغْتَةً يَسْـَٔلُونَكَ كَاَنَّكَ حَفِيٌّ عَنْهَا قُلْ اِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ اللّٰهِ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

Sana, "gerçekleşme zamanı ne vakit" diye o saatten (kıyametten) soruyorlar. De ki: "Onun **bilgisi** yalnız Rabbim katındadır, onu açıklayacak sadece O'dur." O (saat olayı) göklere ve yere ağır bastı. Size ansızın baskın yapar. Sanki ondan, ısrarla sorup haberdarmışsın gibi sana soruyorlar. De ki: "Onun **bilgisi** ancak Allah katındadır, ne var ki insanların çoğu bilmiyorlar." (A'râf, 7/187).

فَاِلَّمْ يَسْتَجِيبُوا لَكُمْ فَاعْلَمُوا اَنَّمَا اُنْزِلَ بِعِلْمِ اللّٰهِ وَاَنْ لَا اِلٰهَ
اِلَّا هُوَ فَهَلْ اَنْتُمْ مُسْلِمُونَ

Eğer size cevap ver(e)mezlerse o zaman onun ancak Allah'ın **bilgisiyle** indirildiğini, O'ndan başka hiçbir tanrı olmadığını bilin. Artık var mısınız müslümanlar (olmağa)? (Hûd, 11/14).

Gebe Kalmak da Doğurmak da O'nun Bilgisi Altında Gerçekleşir

وَاللّٰهُ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ جَعَلَكُمْ اَزْوَاجًا وَمَا تَحْمِلُ
مِنْ اُنْثٰى وَلَا تَضَعُ اِلَّا بِعِلْمِهِ وَمَا يُعَمَّرُ مِنْ مُعَمَّرٍ وَلَا يُنْقَصُ مِنْ عُمُرِه۪ٓ
اِلَّا ف۪ي كِتَابٍ اِنَّ ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ يَس۪يرٌ

Allah sizi bir topraktan yarattı, sonra bir nutfeden, sonra sizi eşler yaptı. O'nun **bilgisi** dışında hiçbir dişi ne gebe kalır, ne de doğurur. Ömrü uzatılmış olanın ömrünün uzatılması da, ömrünün kısaltılması da muhakkak bir kitaptadır. Kuşkusuz bu, Allah'a çok kolaydır. (Fâtır, 35/11).

اِلَيْهِ يُرَدُّ عِلْمُ السَّاعَةِ وَمَا تَخْرُجُ مِنْ ثَمَرَاتٍ مِنْ اَكْمَامِهَا وَمَا تَحْمِلُ
مِنْ اُنْثٰى وَلَا تَضَعُ اِلَّا بِعِلْمِهِ وَيَوْمَ يُنَاد۪يهِمْ اَيْنَ شُرَكَٓائ۪ي قَالُٓوا
اٰذَنَّاكَ مَا مِنَّا مِنْ شَه۪يدٍ

O saatın (kıyamet anının) bilgisi yalnız O'na bırakılır. O'nun **bilgisi dışında** ne meyveler tomurcuklarından çıkar, ne bir dişi gebe kalır, ne de doğurur. "Ortaklarım nerede?" diye kendilerine seslendiği gün derler ki: "Bizden hiçbir tanık olmadığını sana arzederiz!" (Fussılet, 41/47).

خَبِيرٌ =Habîr İsim-Sıfatı[1]

خَبِيرٌ =Habîr İsim-Sıfatının Yer Aldığı Âyetlerde En Son Kelime Olduğu Âyetler

Allah Yapmakta Olduklarınızdan Pekâlâ Haberdârdır

وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ اَزْوَاجًا يَتَرَبَّصْنَ بِاَنْفُسِهِنَّ اَرْبَعَةَ اَشْهُرٍ وَعَشْرًا فَاِذَا بَلَغْنَ اَجَلَهُنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا فَعَلْنَ فِى اَنْفُسِهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ

İçinizden ölüp de geride eşler bırakanlar(ın eşleri bekleyip) dört ay on gün kendilerini gözetirler. Sürelerini tamamladıklarında artık örfe göre kendi haklarında yaptıkları uygulamada size hiçbir günah yoktur. Allah, yapmakta olduklarınızdan **iyice haberdardır.** (Bakara, 2/234).

اِنْ تُبْدُوا الصَّدَقَاتِ فَنِعِمَّا هِىَ وَاِنْ تُخْفُوهَا وَتُؤْتُوهَا الْفُقَرَاءَ فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَيُكَفِّرُ عَنْكُمْ مِنْ سَيِّاٰتِكُمْ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ

Verdiğiniz sadakaları açıklarsanız (veya açık açık verirseniz) bu güzel bir davranış sayılır. Ama onları gizler ve yoksullara böyle verirseniz bu sizin için daha hayırlı olup günahlarınızın bir bölümünün silinmesini sağlar. Allah yapmakta olduğunuz her hareketten **çok iyi haberdârdır**. (Bakara, 2/271).

---

[1] Doğru haber veren, her şeyden haberdâr olan, varlıkların gizli durumlarını, içyüzlerini pek mükemmel bilen, gönüllerde saklanıp başkalarına açıklanmayan sırlar kendisine gizli kalmayan diye açıklanan خَبِيرٌ = **Habîr** İsim-Sıfatı da hem müstakil, hem de ikili sıfatlarla zikredilmiştir. Burada müstakil ve birinci sıfat olarak yer aldığı âyetler aktarılmış, diğerleri ise kendinden önceki isim-sıfat maddesine atfedilmiştir. Allah'ın bu sıfatı da, anlamı fiil ve masdarlarla yansıtılmayan sıfatlardandır.

وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَبْخَلُونَ بِمَا اٰتٰيهُمُ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهِ هُوَ خَيْرًا
لَهُمْ بَلْ هُوَ شَرٌّ لَهُمْ سَيُطَوَّقُونَ مَا بَخِلُوا بِهِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَلِلّٰهِ مِيرَاثُ
السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ

Allah'ın kendilerine, lutfundan verdiğinde cimrilik yapanlar sakın bunun kendileri için bir hayır olduğunu sanmasın. Aksine o, onlar için bir şerdir. Kıyamet günü, o cimrilik konusu yaptıkları şeyle tasmalanırlar. Göklerin ve yerin mirası Allah'ındır. Allah yapıp durduklarınızdan **pekâlâ haberdârdır**. (Âl-i Imrân, 3/180).

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اِذَا ضَرَبْتُمْ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ فَتَبَيَّنُوا
وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ اَلْقٰى اِلَيْكُمُ السَّلَامَ لَسْتَ مُؤْمِنًا تَبْتَغُونَ
عَرَضَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللّٰهِ مَغَانِمُ كَثِيرَةٌ كَذٰلِكَ كُنْتُمْ مِنْ
قَبْلُ فَمَنَّ اللّٰهُ عَلَيْكُمْ فَتَبَيَّنُوا اِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا

Ey iman edenler! Allah yolunda (savaşa) çıktığınızda iyice anlayın (araştırın); size o selamı veren kimseye dünya hayatının geçici menfaatını arayarak "Sen mümin değilsin," demeyin. Allah katında pek çok ganimetler vardır. Bundan önce siz de böyle idiniz, Allah size lutufta bulundu. Öyle ise iyice arayın/araştırın. Kuşkusuz Allah yapageldiklerinizden **pekâlâ haberdârdır.** (Nisâ, 4/94).

وَاِنِ امْرَاَةٌ خَافَتْ مِنْ بَعْلِهَا نُشُوزًا اَوْ اِعْرَاضًا فَلَا جُنَاحَ
عَلَيْهِمَا اَنْ يُصْلِحَا بَيْنَهُمَا صُلْحًا وَالصُّلْحُ خَيْرٌ وَاُحْضِرَتِ الْاَنْفُسُ
الشُّحَّ وَاِنْ تُحْسِنُوا وَتَتَّقُوا فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا

Eğer bir kadın, kocasının hırçınlığından veya yüz çevirmesinden ötürü kocasından korkarsa barışmak için kendi aralarını düzeltmelerinde üzerlerine bir günah yoktur. Barışmak daha hayırlıdır. Nefisler cimriliğe hazır edilmiştir. Güzellik sergilerseniz, sakınırsanız

kuşkusuz Allah yapageldiklerinizden **pekâlâ haberdârdır.** (Nisâ, 4/128).

يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا كُونُوا قَوَّام۪ينَ بِالْقِسْطِ شُهَدَٓاءَ لِلّٰهِ وَلَوْ عَلٰٓى
اَنْفُسِكُمْ اَوِ الْوَالِدَيْنِ وَالْاَقْرَب۪ينَۚ اِنْ يَكُنْ غَنِيًّا اَوْ فَق۪يرًا فَاللّٰهُ اَوْلٰى
بِهِمَا فَلَا تَتَّبِعُوا الْهَوٰٓى اَنْ تَعْدِلُواۚ وَاِنْ تَلْوُٓا اَوْ تُعْرِضُوا فَاِنَّ اللّٰهَ
كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَب۪يرًا

Ey iman edenler! Kendilerinizin, ebeveyninizin ve en yakınlarınızın -fakir veya zengin olsun- aleyhine bile olsa adaleti yerine getirenler, Allah için tanıklık edenler olun. Çünkü Allah o ikisine daha yakındır. Öyle ise dönmeniz için heves ardına düşmeyin. Dillerinizi eğip bükerseniz veya yüz çevirirseniz kuşkusuz Allah yapageldiklerinizden **pekâlâ haberdâr olagelmiştir.** (Nisâ, 4/135).

O, Yapmakta Olduklarından Pekâlâ Haberlidir

وَاِنَّ كُلًّا لَمَّا لَيُوَفِّيَنَّهُمْ رَبُّكَ اَعْمَالَهُمْۜ اِنَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ خَب۪يرٌ

Kuşkusuz hepsi, Rabbinin, amellerinin karşılığını kendilerine tam vereceği kimselerdendir. **O, Yapmakta Olduklarından Pekâlâ Haberlidir.** (Hûd, 11/111).

وَتَوَكَّلْ عَلَى الْحَيِّ الَّذ۪ي لَا يَمُوتُ وَسَبِّحْ بِحَمْدِه۪ۜ وَكَفٰى بِه۪
بِذُنُوبِ عِبَادِه۪ خَب۪يرًاۚ

O, dipdiri ölmez Zâta güven, hamdiyle tesbihte bulun. Kullarının günahlarından **O'nun haberdâr olması yeter.** (Furkân, 25/58).

اَلَّذ۪ي خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا ف۪ي سِتَّةِ اَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوٰى
عَلَى الْعَرْشِۚ اَلرَّحْمٰنُ فَسْـَٔلْ بِه۪ خَب۪يرًا

O, dipdiri ölmez Zât ki gökleri, yeri ve aralarındakileri altı günde yarattı ve sonra Arş üzerine istiva buyurdu. O Rahman, haydi ne dileyeceksen o pek haberliden dile. (Furkân, 25/59).

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللّٰهَ يُولِجُ الَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي الَّيْلِ وَسَخَّرَ
الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى وَأَنَّ اللّٰهَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ٢٩

Görmedin mi? Cidden Allah geceyi gündüzün içine, gündüzü de gecenin içine sokuyor. Göneş ile ayı da buyruğu altına almıştır. Hepsi belirlenmiş bir süreye doğru akıyor. Kuşkusuz Allah yapmakta olduklarınızdan haberdardır. (Lokmân, 31/29).

وَاتَّبِعْ مَا يُوحَى إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ إِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ٢

Sana vahyedilene uy. Kuşkusuz Allah yapıp durduğunuzdan **çok iyi haberdardır.** (Ahzâb, 33/2).

إِنْ تَدْعُوهُمْ لَا يَسْمَعُوا دُعَاءَكُمْ وَلَوْ سَمِعُوا مَا اسْتَجَابُوا لَكُمْ
وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ يَكْفُرُونَ بِشِرْكِكُمْ وَلَا يُنَبِّئُكَ مِثْلُ خَبِيرٍ ١٤

Onlara yakarırsanız yakarışınızı duymazlar. Duysalar bile size cevap vermezler. Kıyamet günü şirkinizi inkâr ederler. Sana, **çok haberli olan gibi** (hiç kimse) haber veremez. (Fâtır, 35/14).

سَيَقُولُ لَكَ الْمُخَلَّفُونَ مِنَ الْأَعْرَابِ شَغَلَتْنَا أَمْوَالُنَا وَأَهْلُونَا فَاسْتَغْفِرْ
لَنَا يَقُولُونَ بِأَلْسِنَتِهِمْ مَا لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ قُلْ فَمَنْ يَمْلِكُ لَكُمْ مِنَ
اللّٰهِ شَيْئًا إِنْ أَرَادَ بِكُمْ ضَرًّا أَوْ أَرَادَ بِكُمْ نَفْعًا بَلْ كَانَ اللّٰهُ بِمَا
تَعْمَلُونَ خَبِيرًا

Bedevîlerden savaştan geri bırakılanlar yakında sana: "Bizleri mallarımız ve ailelerimiz oyaladı, onun için bize istiğfar ediver" diyecekler. Kalplerinde olmayan şeyi ağızlarıyla söyleyecekler. De ki: "Allah size bir zarar isterse veya bir menfaat murat buyurursa şimdi hakkınızda Allah'a karşı kim bir şey yapabilir? Doğrusu Allah ne yapmakta olduğunuzdan **pekâlâ haberli bulunuyor."** (Feth, 48/11).

وَمَا لَكُمْ اَلَّا تُنْفِقُوا فِى سَبِيلِ اللّٰهِ وَلِلّٰهِ مِيرَاثُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ لَا يَسْتَوِى
مِنْكُمْ مَنْ اَنْفَقَ مِنْ قَبْلِ الْفَتْحِ وَقَاتَلَ اُولٰئِكَ اَعْظَمُ دَرَجَةً مِنَ الَّذِينَ اَنْفَقُوا
مِنْ بَعْدُ وَقَاتَلُوا وَكُلًّا وَعَدَ اللّٰهُ الْحُسْنٰى وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ

Hem Allah yolunda ne diye harcama yapmayacaksınız? Oysa göklerin ve yerin mîrâsı zâten Allah'ın (hepsi ona kalacaktır). Fetihten önce harcayıp çarpışanlarınız diğerlerine eşit olmaz. Onlar sonradan harcama yapıp çarpışanlardan derece bakımından daha büyüktür. Bununla birlikte Allah hepsine de en güzeli söz verdi. Allah her ne yaparsanız **pekâlâ haberlidir.** (Hadîd, 57/10).

وَالَّذِينَ يُظَاهِرُونَ مِنْ نِسَائِهِمْ ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا قَالُوا فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مِنْ
قَبْلِ اَنْ يَتَمَاسَّا ذٰلِكُمْ تُوعَظُونَ بِهِ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ

Öyle kadınlarından 'zıhâr' ile ayrılmağa kalkıp da sonra dediklerini geri alacak olanların ikisi de ilişkide bulunmadan önce bir köle âzâd etmek gerekir. Bunu duydunuz a! İşte siz bununla öğütleniyorsunuz. **Allah her ne yaparsanız haberlidir.** (Mücâdele, 58/3).

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اِذَا قِيلَ لَكُمْ تَفَسَّحُوا فِى الْمَجَالِسِ فَافْسَحُوا
يَفْسَحِ اللّٰهُ لَكُمْ وَاِذَا قِيلَ انْشُزُوا فَانْشُزُوا يَرْفَعِ اللّٰهُ الَّذِينَ اٰمَنُوا مِنْكُمْ
وَالَّذِينَ اُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ

Ey iman edenler! Sizlere meclislerde: "Genişleyin (yer açın)," denildiğinde yer açın ki Allah da size genişlik versin, "kalkın" denildiğinde de kalkıverin ki Allah iman edenlerinizi yükseltsin, ilim verilenleri ise derecelerle! Allah **her ne yaparsanız pekâlâ haberdârdır.** (Mücâdele, 58/11).

فَاٰمِنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ وَالنُّورِ الَّذِى اَنْزَلْنَا وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ

Onun için siz Allah'a, Peygamberine ve indirdiğimiz nura iman ediniz. **Allah her ne yaparsanız pekâlâ haberlidir.** (Teğâbun, 64/8).

خَبِيرٌ =Habîr İsim-Sıfatının Yer Aldığı Âyetlerde Son Cümlecikten Önce Bulunduğu Âyetler

اِذْ تُصْعِدُونَ وَلَا تَلْوُنَ عَلٰٓى اَحَدٍ وَالرَّسُولُ يَدْعُوكُمْ
فِىٓ اُخْرٰيكُمْ فَاَثَابَكُمْ غَمًّا بِغَمٍّ لِكَيْلَا تَحْزَنُوا عَلٰى
مَا فَاتَكُمْ وَلَا مَٓا اَصَابَكُمْ وَاللّٰهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ

O vakit siz uzaklaşıp duruyordunuz, dönüp kimseye bakmıyordunuz. Peygamber ise arkanızda (düşmanlar arasında) sizi çağırıyordu. Derken (Allah) sizi keder üstüne kederle cezalandırdı ki elinizden kaçan ve başınıza gelen için üzülmeyesiniz. Allah yapmakta olduklarınızdan **pekâlâ haberdârdır**. (Âl-i Imrân, 3/153).

يَٓا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ لِلّٰهِ شُهَدَٓاءَ بِالْقِسْطِ وَلَا
يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاٰنُ قَوْمٍ عَلٰٓى اَلَّا تَعْدِلُوا اِعْدِلُوا هُوَ اَقْرَبُ
لِلتَّقْوٰى وَاتَّقُوا اللّٰهَ اِنَّ اللّٰهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ

Ey iman edenler! Allah için (hakkı) ayakta tutanlar, adaletle pek şahitlik edenler olun. Bir kavme olan kin(iniz) adil davranmamanız için sakın sizi cürüm yapmağa sürüklemesin. Adil davranın, o takvaya daha yakındır. Allah'tan korkun. Hiç kuşkusuz Allah **yapıp durduklarınızdan pekâlâ haberdârdır**. (Mâide, 5/8).

اَمْ حَسِبْتُمْ اَنْ تُتْرَكُوا وَلَمَّا يَعْلَمِ اللّٰهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ
وَلَمْ يَتَّخِذُوا مِنْ دُونِ اللّٰهِ وَلَا رَسُولِهِ وَلَا الْمُؤْمِنِينَ وَلِيجَةً وَاللّٰهُ
خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ

Yoksa siz, kendi halinize bırakılacağınızı, Allah'ın, içinizden cihad edenleri, Allah'tan, Peygamberinden ve müminlerden başkalarını

sırdaş edinmeyenleri hiç bilmeyeceğini mi sandınız? Oysa Allah, **yapıp durduklarınızdan pekâlâ haberdardır**. (Tevbe, 9/16).

قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ اَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذٰلِكَ
اَزْكٰى لَهُمْ اِنَّ اللّٰهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ

Mümin erkeklere söyle: Gözlerini sakınsınlar ve ırzlarını korusunlar. Bu, kendileri için daha temizdir. **Kesin Allah ne iş yaparlarsa pekâlâ haberlidir.** (Nûr, 24/30).

وَاَقْسَمُوا بِاللّٰهِ جَهْدَ اَيْمَانِهِمْ لَئِنْ اَمَرْتَهُمْ لَيَخْرُجُنَّ قُلْ لَا تُقْسِمُوا
طَاعَةٌ مَعْرُوفَةٌ اِنَّ اللّٰهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ

Ötekiler (münafıklar), vallahi kendilerine emredersen kesin tereddüt göstermeden çıkıp giderlermiş diye Allah'a en kuvvetli yeminleriyle yemin ettiler. De ki: Yemin etmeyin, sizinki bilinen bir itâat! Muhakkak Allah bütün yaptıklarınızdan **ve yapacaklarınızdan pekâlâ haberlidir.** (Nûr, 24/53).

وَتَرَى الْجِبَالَ تَحْسَبُهَا جَامِدَةً وَهِيَ تَمُرُّ مَرَّ السَّحَابِ صُنْعَ اللّٰهِ الَّذٖى
اَتْقَنَ كُلَّ شَيْءٍ اِنَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَفْعَلُونَ

Bir de o dağları görür, onları donukmuş (cansızmış) sanırsın. Oysa onlar bulut geçer gibi geçip giderler. Her şeyi sapasağlam yapan Allah'ın sanatıdır. O, şüphesiz ne yapıyorsanız **pekâlâ haberlidir.** (Neml, 27/88).

ءَاَشْفَقْتُمْ اَنْ تُقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيْ نَجْوٰيكُمْ صَدَقَاتٍ فَاِذْ لَمْ تَفْعَلُوا وَتَابَ
اللّٰهُ عَلَيْكُمْ فَاَقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ وَاَطِيعُوا اللّٰهَ وَرَسُولَهُ وَاللّٰهُ خَبِيرٌ
بِمَا تَعْمَلُونَ

Ya!.. Fısıltınızdan önce sadakalar vermekten korktunuz mu? Madem yapmadınız Allah da size tevbe lutfetti, artık namaza devam edin, zekâtı verin ve Allah ile Peygamberine itâat edin. **Allah her ne yaparsanız pekâlâ haberdârdır.** (Mücâdele, 58/13).

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ وَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ مَا قَدَّمَتْ لِغَدٍ وَاتَّقُوا اللّٰهَ اِنَّ اللّٰهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ

Ey iman edenler! Hep Allah'a sığının. Kişi de yarın için ne göndermiş olduğuna baksın, Hem Allah'tan korkun, çünkü **Allah her ne yaparsanız şüphesiz haberlidir**. (Haşr, 59/18).

وَلَنْ يُؤَخِّرَ اللّٰهُ نَفْسًا اِذَا جَاءَ اَجَلُهَا وَاللّٰهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ

Oysa Allah bir canı süresi geldiği zaman asla ertelemez. **Allah her ne yaparsanız pekâlâ haberlidir.** (Munâfıkûn, 63/11).

خبير =Habîr İsim-Sıfatının İkinci Sıfat Olarak Yer Aldığı Âyetler

عليمٌ خبير =Alîm-Habîr İsim-Sıfatları[2]

حكيمٌ خبير =Hakîm-Habîr İsim-Sıfatları[3]

لطيفٌ خبير =Latîf-Habîr İsim-Sıfatları[4]

خبيرٌ بصير =Habîr-Basîr İsim-Sıfatları

وَكَمْ اَهْلَكْنَا مِنَ الْقُرُونِ مِنْ بَعْدِ نُوحٍ وَكَفٰى بِرَبِّكَ بِذُنُوبِ عِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا

Nuhtan sonra, asırlardan (kuşaklardan) nicelerini helâk etmişizdir. Kullarının günahlarından **çok iyi haberdâr** ve çok iyi gören olarak Rabbin yetmiştir! (İsrâ, 17/17).

اِنَّ رَبَّكَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ اِنَّهُ كَانَ بِعِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا

Kuşkusuz Rabbin hem dilediğine rızkı yayar, hem de sıkar. Gerçekten O, kullarından **çok iyi haberdardır,** (onları) çok iyi görendir. (İsrâ, 17/30).

---

[2] Bkz. عليمٌ خبيرٌ =Alîm-Habîr İsim-Sıfatı

[3] Bkz. حكيمٌ خبيرٌ =Hakîm-Habîr İsim-Sıfatları

[4] Bkz. لطيفٌ خبيرٌ =Latîf-Habîr İsim-Sıfatları

قُلْ كَفٰى بِاللّٰهِ شَهِيدًا بَيْن۪ي وَبَيْنَكُمْۜ اِنَّهُ كَانَ بِعِبَادِه۪ خَب۪يرًا بَص۪يرًا

De ki: Allah, şahit olarak aramda ve aranızda yeter. Gerçekten O, kullarından **çok iyi haberdârdır,** (onları) çok iyi görendir. (İsrâ, 17/96).

وَالَّذ۪ٓي اَوْحَيْنَٓا اِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ هُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِۜ
اِنَّ اللّٰهَ بِعِبَادِه۪ لَخَب۪يرٌ بَص۪يرٌ

Kitaptan sana vahyettiğimiz o şey, senden öncekileri tasdik eden gerçektir. Hakikaten Allah kullarından **çok iyi haberli,** (onları) çok iyi görendir. (Fâtır, 35/31).

وَلَوْ بَسَطَ اللّٰهُ الرِّزْقَ لِعِبَادِه۪ لَبَغَوْا فِي الْاَرْضِ وَلٰكِنْ يُنَزِّلُ بِقَدَرٍ مَا يَشَٓاءُۜ
اِنَّهُ بِعِبَادِه۪ خَب۪يرٌ بَص۪يرٌ

Eğer Allah, kulları için rızkı yaysaydı elbette yeryüzünde azgınlaşırlardı. Ancak O, dilediğini bir ölçü ile indirir. Kuşkusuz O, kullarından **çok iyi haberdârdır**, (onları) çok iyi görendir. (Şûrâ, 42/27).

حسيب ، حاسب =Hasîb, Hâsib İsim-Sıfatları Grubu[5]

Allah'ın Hesaba Çekeceği Kesin

وَابْتَلُوا الْيَتَامٰى حَتّٰٓى اِذَا بَلَغُوا النِّكَاحَۚ فَاِنْ اٰنَسْتُمْ مِنْهُمْ رُشْدًا فَادْفَعُٓوا اِلَيْهِمْ
اَمْوَالَهُمْۚ وَلَا تَأْكُلُوهَٓا اِسْرَافًا وَبِدَارًا اَنْ يَكْبَرُواۜ وَمَنْ كَانَ غَنِيًّا فَلْيَسْتَعْفِفْۚ
وَمَنْ كَانَ فَق۪يرًا فَلْيَأْكُلْ بِالْمَعْرُوفِۜ فَاِذَا دَفَعْتُمْ اِلَيْهِمْ اَمْوَالَهُمْ فَاَشْهِدُوا
عَلَيْهِمْۜ وَكَفٰى بِاللّٰهِ حَس۪يبًا

5 Hesap soran, hesap sormak için kulların yaptıklarını tesbit eden, ayrıntılarıyla hesabını tutan anlamında açıklanan حسيب = **Hasîb** İsim-Sıfatının hem ism-i fâil, hem ism-i failin çoğulu hem de fiil ve masdar şekilleri kullanılmıştır. Burada Allah ile doğrudan ilintili olanlara yer verilmiştir.

Yetimleri nikâh çağına gelmelerine kadar gözetin. Sonra kendilerinden bir olgunluk hissettiğinizde mallarını kendilerine verin, büyüyüp ellerine alacaklar diye sakın o malları savurganlıkla ve tezelden yemeyin. Zengin olan iffetli davransın, fakir olan da örfe göre yesin. Mallarını onlara verdiğiniz zaman kendilerine karşı şahit tutun. **Hesap soran** olarak Allah yeter. (Nisâ, 4/6).

وَاِذَا حُيِّيتُمْ بِتَحِيَّةٍ فَحَيُّوا بِاَحْسَنَ مِنْهَا اَوْ رُدُّوهَا اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ حَسِيبًا

Bir selamla selamlandığınızda ondan daha güzeliyle selam verin veya aynısını iâde edin. Kuşkusuz Allah her şeye karşı **hesap sorandır**. (Nisâ 4/86).

اَلَّذِينَ يُبَلِّغُونَ رِسَالَاتِ اللّٰهِ وَيَخْشَوْنَهُ وَلَا يَخْشَوْنَ اَحَدًا اِلَّا اللّٰهَ وَكَفٰى بِاللّٰهِ حَسِيبًا

(Daha önce geçenler) o kimseler ki Allah'ın mesajlarını iletiyorlar, O'ndan korkuyorlardı, Allah'tan başka hiç kimseden çekinmiyorlardı. Allah **hesaba çeken** olarak yeter. (Ahzâb, 33/39).

Allah'ın Hesabında Kimseye Haksızlık Yapılmaz

وَنَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيٰمَةِ فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْـًٔا وَاِنْ كَانَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ اَتَيْنَا بِهَا وَكَفٰى بِنَا حَاسِبِينَ

Biz kıyamet günü için adaleti terazilere koyarız. Bunun sonucunda hiçbir can zerrece zulme uğratılmaz, bir hardal danesi ağırlığında da olsa onu getirir hesaba katarız. **Hesap görenler olarak** da Biz yeteriz.. (Enbiyâ, 21/47).

أَسْرَعُ الْحَاسِبِينَ **=Esrau'l-Hâsibîn** (Hesap Soranların En Hızlısı) **İsim-Sıfatı**

ثُمَّ رُدُّوٓا اِلَى اللّٰهِ مَوْلٰيهُمُ الْحَقِّۜ اَلَا لَهُ الْحُكْمُ وَهُوَ اَسْرَعُ الْحَاسِبِينَ

Sonra, gerçek Mevlâ'ları Allah'a götürülmüşlerdir. **O, hesap görenlerin en hızlısıdır.** (En'âm, 6/62).

سَرِيعُ الْحِسَابِ **=Serîu'l-Hisâb**

Allah Çok Çabuk Hesap Görür

اُو۬لٰٓئِكَ لَهُمْ نَصِيبٌ مِمَّا كَسَبُواۜ وَاللّٰهُ سَرِيعُ الْحِسَابِ

İşte onlara, kazandıklarından bir pay vardır. Allah, **hesabı pek çabuk görendir**. (Bakara, 2/202).

اِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللّٰهِ الْاِسْلَامُ۠ وَمَا اخْتَلَفَ الَّذِينَ اُو۫تُوا الْكِتَابَ
اِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَٓاءَهُمُ الْعِلْمُ بَغْيًا بَيْنَهُمْۜ وَمَنْ يَكْفُرْ بِاٰيَاتِ
اللّٰهِ فَاِنَّ اللّٰهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ

Kuşkusuz Allah katında din İslâm'dır. O kitap verilenlerin anlaşmazlıkları sadece kendilerine ilim geldikten sonra aralarındaki taşkınlıktan (kıskançlıktan) ötürüdür. Her kim Allah'ın âyetlerini inkâr ederse cidden **Allah, hesabı pek çabuk görendir.** (Âl-i Imrân, 3/19).

وَاِنَّ مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ لَمَنْ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَمَٓا اُنْزِلَ اِلَيْكُمْ وَمَٓا اُنْزِلَ
اِلَيْهِمْ خَاشِعِينَ لِلّٰهِۙ لَا يَشْتَرُونَ بِاٰيَاتِ اللّٰهِ ثَمَنًا قَلِيلًاۜ اُو۬لٰٓئِكَ
لَهُمْ اَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْۜ اِنَّ اللّٰهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ

Gerçekten, Kitap Ehlinden bazıları Allah'a inanır, size ve kendilerine indirilene de. Allah'a karşı derin saygı gösterirler, Allah'ın ayetlerini pek az bir değere satmazlar. İşte onlar! Onlara ödülleri Rab'le-

ri katındadır. **Şüphesiz Allah, hesabı pek hızlı görendir.** (Âl-i Imrân, 3/199).

يَسْـَٔلُونَكَ مَاذَٓا اُحِلَّ لَهُمْ قُلْ اُحِلَّ لَكُمُ الطَّيِّبَاتُ وَمَا عَلَّمْتُمْ مِنَ الْجَوَارِحِ
مُكَلِّبِينَ تُعَلِّمُونَهُنَّ مِمَّا عَلَّمَكُمُ اللّٰهُ فَكُلُوا مِمَّٓا اَمْسَكْنَ عَلَيْكُمْ وَاذْكُرُوا
اسْمَ اللّٰهِ عَلَيْهِ وَاتَّقُوا اللّٰهَ اِنَّ اللّٰهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ

Sana, kendilerine neyin helal kılındığını soruyorlar. De ki: "Size tertemiz (nimet)ler helal kılındı. "Allah'ın size öğrettiği doğrultuda eğiterek yetiştirdiğiniz avcı hayvanların sizin için tuttuklarından yiyin ve üzerine Allah'ın adını anın. Allah'tan korkun. **Cidden Allah pek hızlı hesapçıdır.** (Mâide, 5/4).

اَوَلَمْ يَرَوْا اَنَّا نَاْتِي الْاَرْضَ نَنْقُصُهَا مِنْ اَطْرَافِهَا وَاللّٰهُ يَحْكُمُ لَا مُعَقِّبَ
لِحُكْمِهِ وَهُوَ سَرِيعُ الْحِسَابِ

Bizim o arza gelip onun uçlarından eksilttiğimizi görmediler mi? Allah hüküm verir. O'nun hükmünün ardına düşüp geri çevirecek yoktur. **O, hesabı çok çabuk görendir.** (Ra'd, 13/41).

لِيَجْزِيَ اللّٰهُ كُلَّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ اِنَّ اللّٰهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ

Allah, her nefse kazandığının cezasını versin diye (böyle yapar). **Cidden Allah hesabı pek hızlı görendir.** (İbrâhîm, 14/51).

وَالَّذِينَ كَفَرُٓوا اَعْمَالُهُمْ كَسَرَابٍ بِقِيعَةٍ يَحْسَبُهُ الظَّمْاٰنُ مَٓاءً حَتّٰٓى اِذَا جَٓاءَهُ
لَمْ يَجِدْهُ شَيْـًٔا وَوَجَدَ اللّٰهَ عِنْدَهُ فَوَفّٰيهُ حِسَابَهُ وَاللّٰهُ سَرِيعُ الْحِسَابِ

Küfredenlerin yaptıkları ise engin bir çölde serap gibidir; susayan onu bir su sanır. Sonunda yanına vardığında bir şey bulmaz da vicdanı, yanında Allah'ı bulur ve O da onun hesabını tamamıyla görüverir. **Allah, hesabı pek hızlı görür.** (Nûr, 24/39).

اَلْيَوْمَ تُجْزٰى كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْۜ لَا ظُلْمَ الْيَوْمَۜ اِنَّ اللّٰهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ

Bugün, herkes kazandığıyla cezalandırılır. Bugün hiç haksızlık yoktur. **Kuşkusuz Allah, hesabı pek süratlı görür.** (Mü'min, 40/17).

حسيب =Hasîb İsim-Sıfatının Anlamının Dörtlü Fiillerden Birinci Çoğul Şahıs " حَاسَبْنَا =hâsebnâ (hesaba çektik)" ve Üçüncü Tekil Şahıs " يُحَاسِبُ =yuhâsibu (hesaba çeker)" Şeklinde Şimdiki Zaman Kipi Fiiller ile Yansıtılması

وَكَاَيِّنْ مِنْ قَرْيَةٍ عَتَتْ عَنْ اَمْرِ رَبِّهَا وَرُسُلِهٖ فَحَاسَبْنَاهَا حِسَابًا شَدِيدًا وَعَذَّبْنَاهَا عَذَابًا نُكْرًا

Nice memleket (nice şenlik) Rabbinin ve peygamberlerinin emrinden çıkıp azdı da Biz onu yaman **bir hesaba çektik** ve görülmedik bir azaba uğrattık. (Talâk, 65/8).

لِلّٰهِ مَا فِى السَّمٰوَاتِ وَمَا فِى الْاَرْضِۜ وَاِنْ تُبْدُوا مَا فٖٓى اَنْفُسِكُمْ اَوْ تُخْفُوهُ يُحَاسِبْكُمْ بِهِ اللّٰهُۜ فَيَغْفِرُ لِمَنْ يَشَٓاءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَٓاءُۜ وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

Göklerde ve yerde olanlar yalnız Allah'ındır. İçinizdekini açığa vursanız da onu saklasanız da Allah, sizi onunla **sorgular.** Artık (bunun ardından) dilediğini bağışlar, dilediğine de azap eder. Allah, her şeye karşı pek güçlüdür. (Bakara, 2/284).

حسيب =Hasîb İsim-Sıfatının Manasının Masdar İsim ile Aksettirilmesi

Hesap Sormak Bize Âittir

وَاِنْ مَا نُرِيَنَّكَ بَعْضَ الَّذٖى نَعِدُهُمْ اَوْ نَتَوَفَّيَنَّكَ فَاِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ وَعَلَيْنَا الْحِسَابُ

Ya onları tehdit ettiğimizin bir kısmını sana gösteririz, ya da senin canını alırız. Sana düşen sadece tebliğdir. **Hesap sormak bize aittir.** (Ra'd, 13/40).

ثُمَّ اِنَّ عَلَيْنَا حِسَابَهُمْ

Sonra da muhakkak **Bize hesap verecekler!** (Ğâşiye, 88/26).

شَهِيدٌ ، شاهد =Şehîd-Şâhid İsim-Sıfatları[6]

Allah'ın Tanıklığı Yeter

مَٓا اَصَابَكَ مِنْ حَسَنَةٍ فَمِنَ اللّٰهِ وَمَٓا اَصَابَكَ مِنْ سَيِّئَةٍ فَمِنْ نَفْسِكَ وَاَرْسَلْنَاكَ لِلنَّاسِ رَسُولاًۜ وَكَفٰى بِاللّٰهِ شَهِيداً

Sana ulaşan her iyilik Allah'tan, sana ulaşan her kötülük de kendindendir. Seni insanlara bir peygamber olarak gönderdik. **Pek iyi bir tanık olarak Allah yeter.** (Nisâ, 4/79).

مَا قُلْتُ لَهُمْ اِلَّا مَٓا اَمَرْتَنٖي بِهٖٓ اَنِ اعْبُدُوا اللّٰهَ رَبّٖي وَرَبَّكُمْۚ وَكُنْتُ عَلَيْهِمْ شَهٖيداً مَا دُمْتُ فٖيهِمْۚ فَلَمَّا تَوَفَّيْتَنٖي كُنْتَ اَنْتَ الرَّقٖيبَ عَلَيْهِمْۜ وَاَنْتَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ شَهٖيدٌ

Onlara sadece bana ne emretmişti isen onu söylemiştim, benim de Rabbim sizin de Rabbiniz Allah'a ibadet edin (demiştim). Aralarında olduğum sürece üzerlerinde iyi bir şâhit idim. Benim canımı aldığında da artık üzerlerinde yalnız Sen Rakîb/iyi bir gözcü oldun. **Sen her şeye iyi bir tanıksın**. (Mâide, 5/117).

قُلْ اَيُّ شَيْءٍ اَكْبَرُ شَهَادَةًۜ قُلِ اللّٰهُ شَهٖيدٌ بَيْنٖي وَبَيْنَكُمْ وَاُوحِيَ اِلَيَّ هٰذَا الْقُرْاٰنُ لِاُنْذِرَكُمْ بِهٖ وَمَنْ بَلَغَۜ اَئِنَّكُمْ لَتَشْهَدُونَ اَنَّ مَعَ اللّٰهِ اٰلِهَةً اُخْرٰىۜ قُلْ لَٓا اَشْهَدُۚ قُلْ اِنَّمَا هُوَ اِلٰهٌ وَاحِدٌ وَاِنَّنٖي بَرٖٓيءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَۢ

[6] Her zaman her yerde hâzır ve nâzır olan, yapılan her işi çok iyi gören, her olaya pekâlâ tanık bulunan شَهِيد = **Şehîd** İsim-Sıfatı bulunduğu âyetlerde hem âyet ortalarında hem de sonlarında yer aldığı gibi anlamı da fiil ve masdarlarla yansıtılmıştır. Ancak Allah ile doğrudan ilintisi noktasından شاهد = şâhid şekli tekil olarak değil çoğul şekli ile geçer.

De ki: "Şâhitlik noktasından hangi şey daha büyüktür?" De ki: "Allah, benimle aranızda **bir şâhittir.** Bu Kur'ân bana, sizi ve ulaştığı herkesi onunla uyarayım diye vahy olundu. Siz, Allah ile birlikte başka tanrıların bulunduğuna tanıklık mı ediyorsunuz?" De ki: "Ben böyle bir tanıklık yapmam!" De ki: "O, ancak bir tek tanrıdır ve gerçekten ben sizin ortak koştuklarınızdan uzağım!" (En'âm, 6/19).

فَكَفٰى بِاللّٰهِ شَهِيدًا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ اِنْ كُنَّا عَنْ عِبَادَتِكُمْ لَغَافِلِينَ

Sizinle aramızda Allah **çok iyi şahit** olarak yeter.Doğrusu biz biz, ibadetinizden elbette habersizlerdik. (Yûnus, 10/29).

وَاِمَّا نُرِيَنَّكَ بَعْضَ الَّذٖى نَعِدُهُمْ اَوْ نَتَوَفَّيَنَّكَ فَاِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ ثُمَّ اللّٰهُ شَهٖيدٌ عَلٰى مَا يَفْعَلُونَ

Kendilerini tehdit ettiğimizin bir kısmını sana göstersek de veya senin canını alsak da dönüşleri yalnız Bizedir. Kaldı ki Allah ne yapacaklarına **çok iyi tanıktır**. (Yûnus, 10/46).

وَيَقُولُ الَّذٖينَ كَفَرُوا لَسْتَ مُرْسَلًاۜ قُلْ كَفٰى بِاللّٰهِ شَهٖيدًا بَيْنٖى وَبَيْنَكُمْۙ وَمَنْ عِنْدَهُ عِلْمُ الْكِتَابِ

O küfredenler: "Sen, gönderilmiş bir elçi değilsin," diyor. De ki: "Benimle aranızda **çok iyi şâhid** olarak Allah ve bir de yanında o Kitab'ın bilgisi bulunanlar yeter." (Ra'd, 13/43).

قُلْ كَفٰى بِاللّٰهِ شَهٖيدًا بَيْنٖى وَبَيْنَكُمْۜ اِنَّهُ كَانَ بِعِبَادِهٖ خَبٖيرًا بَصٖيرًا

De ki: Allah, **çok iyi şahit** olarak aramda ve aranızda yeter. Gerçekten O, kullarından çok iyi haberdârdır, (onları çok iyi görendir. (İsrâ, 17/96).

اِنَّ الَّذٖينَ اٰمَنُوا وَالَّذٖينَ هَادُوا وَالصَّابِئٖينَ وَالنَّصَارٰى وَالْمَجُوسَ وَالَّذٖينَ اَشْرَكُواۗ اِنَّ اللّٰهَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِۜ اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَیْءٍ شَهٖيدٌ

Kuşkusuz iman etmiş olanlar ile yahudi, sâbiî, hıristiyan, mecûsî ve şirk koşanları, kesinlikle Allah kıyamet günü bunları birbirinden ayıracaktır. Çünkü Allah her şeye **pekâlâ şahiddir.** (Hacc, 22/17).

لَا جُنَاحَ عَلَيْهِنَّ ف۪ٓي اٰبَٓائِهِنَّ وَلَٓا اَبْنَٓائِهِنَّ وَلَٓا اِخْوَانِهِنَّ وَلَٓا اَبْنَٓاءِ
اِخْوَانِهِنَّ وَلَٓا اَبْنَٓاءِ اَخَوَاتِهِنَّ وَلَا نِسَٓائِهِنَّ وَلَا مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُهُنَّ
وَاتَّق۪ينَ اللّٰهَۜ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ شَه۪يدًا

Peygamberin hanımlarının üzerlerine babaları hakkında hiçbir günah yoktur, oğulları hakkında da yoktur, biraderleri hakkında da yoktur, biraderlerinin oğulları hakkında da yoktur, bacılarının oğulları hakkında da yoktur, kadınları hakkında da yoktur, sağlarının sahip bulundukları hakkında da yoktur. Allah'tan korkun. Kuşkusuz **Allah her şeye çok iyi tanıktır.** (Ahzâb, 33/55).

قُلْ مَا سَاَلْتُكُمْ مِنْ اَجْرٍ فَهُوَ لَكُمْۜ اِنْ اَجْرِيَ اِلَّا عَلَى اللّٰهِۚ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ شَه۪يدٌ

De ki: Eğer sizden herhangi bir ücret istersem o sizin olsun. Benim ücretim sadece Allah'adır. **O, her şey üzerinde çok iyi tanıktır**. (Sebe', 34/47).

سَنُر۪يهِمْ اٰيَاتِنَا فِي الْاٰفَاقِ وَف۪ٓي اَنْفُسِهِمْ حَتّٰى يَتَبَيَّنَ لَهُمْ اَنَّهُ الْحَقُّۜ
اَوَلَمْ يَكْفِ بِرَبِّكَ اَنَّهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ شَه۪يدٌ

Onlara âyetlerimizi, hem ufuklarda (dış âlemde) hem de vicdanlarında (zihin dünyalarında) göstereceğiz, ki gerçekten onun (Kur'ân'ın hak olduğu kendilerine iyice belli olsun. Rabbinin, hakikaten O'nun her şeye **çok iyi tanık olduğu** yetmez mi? (Fussılet, 41/53).

اَمْ يَقُولُونَ افْتَرٰيهُۜ قُلْ اِنِ افْتَرَيْتُهُ فَلَا تَمْلِكُونَ ل۪ي مِنَ اللّٰهِ شَيْـًٔاۜ هُوَ اَعْلَمُ
بِمَا تُف۪يضُونَ ف۪يهِۜ كَفٰى بِه۪ شَه۪يدًا بَيْن۪ي وَبَيْنَكُمْۜ وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّح۪يمُ

Yoksa: "Onu uydurdu" mu diyorlar. De ki: "Ben onu uydurdumsa siz beni Allah'tan kurtaracak hiçbir şeye sahip olamazsınız ve O sizin neye yaygara edip durduğunuzu pekâlâ bilir. Bu hususta benimle aranızda **çok iyi tanık** olarak O yeter. O, pekâlâ bağışlayıcıdır, pekâlâ merhametlidir." (Ahkâf, 46/8).

هُوَ الَّذٖى اَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدٰى وَدٖينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدّٖينِ كُلِّهٖ
وَكَفٰى بِاللّٰهِ شَهٖيدًا

O, onu her dinin üstüne çıkarması için peygamberini hidâyet rehberi ve hak din ile gönderen Zât'tır. Allah **çok iyi şahit** olarak yeter. (Feth, 48/28).

يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللّٰهُ جَمٖيعًا فَيُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُواۜ اَحْصٰيهُ اللّٰهُ وَنَسُوهُۜ
وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ شَهٖيدٌ

O gün ki Allah onları hep diriltecek de bütün yaptıklarını kendilerine haber verecek. Allah onu bir bir saymış, onlarsa onu unutmuşlardır. **Allah her şeye pekâlâ tanıktır**. (Mücâdele, 58/6).

اَلَّذٖى لَهُ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِۜ وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ شَهٖيدٌ

Ki bütün göklerin ve yeryüzünün mülkü O'nundur ve Allah her şeye **çok iyi şahiddir.** (Burûc, 85/9).

Allah ile İrtibatlı, شَهٖيدٌ =Şehîd'in Çoğul Şekli "شُهُود =şuhûd (çok iyi şahitler)" ve شاهد =şâhid Lafzının Çoğulu "شاهدين =şâhidîn (tanıklar)" Sıfatlarının Geçtiği Âyetler

وَمَا تَكُونُ فٖى شَاْنٍ وَمَا تَتْلُوا مِنْهُ مِنْ قُرْاٰنٍ وَلَا تَعْمَلُونَ مِنْ عَمَلٍ
اِلَّا كُنَّا عَلَيْكُمْ شُهُودًا اِذْ تُفٖيضُونَ فٖيهِۜ وَمَا يَعْزُبُ عَنْ رَبِّكَ مِنْ
مِثْقَالِ ذَرَّةٍ فِى الْاَرْضِ وَلَا فِى السَّمَاۤءِ وَلَاۤ اَصْغَرَ مِنْ ذٰلِكَ وَلَاۤ اَكْبَرَ
اِلَّا فٖى كِتَابٍ مُبٖينٍ

Sen hangi işte bulunsan, Kur'an'dan ne okusan ve sizler ne iş yaparsanız yapın, onun içine daldığınızda muhakkak **üzerinizde çok iyi gözcülerizdir!** Ne yerde, ne gökte zerre ağırlınca bir şey, ne bundan daha küçüğü, ne de daha büyüğü Rabbinden nihân değildir, illâ ki apaçık bir kitaptadır. (Yûnus, 10/61).

وَدَاوُدَ وَسُلَيْمٰنَ اِذْ يَحْكُمَانِ فِى الْحَرْثِ اِذْ نَفَشَتْ فِيهِ غَنَمُ الْقَوْمِۚ وَكُنَّا لِحُكْمِهِمْ شَاهِدٖينَۙ

Davud ile Süleyman'ı da an. Hani ikisi de ekin hakkında hüküm veriyorlardı. Hani bir kavmin davarları ekin içinde geceleyin yayılmıştı, **Biz de hükümlerine şahittik.** (Enbiyâ, 21/78).

شهيد =Şehîd İsim-Sıfatının Anlamının Üçlü Fiillerden Üçüncü Tekil Şahıs " شَهِدَ **=şehide** (tanık oldu)" **ve Dörtlü Fiillerden Üçüncü Tekil Şahıs "** أَشْهَدَ **=eşhede** (tanık tuttu)" **Şeklinde Geçmiş Zaman Kipi Fiiller ile Yansıtılması**

شَهِدَ اللّٰهُ اَنَّهُ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَۙ وَالْمَلٰٓئِكَةُ وَاُو۬لُوا الْعِلْمِ قَٓائِمًا بِالْقِسْطِؕ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْعَزٖيزُ الْحَكٖيمُؕ

Allah, kesinlikle şuna **tanıklık etti**. Kendisinden başka hiçbir tanrı yoktur. Melekler ve adaleti ayakta tutan ilim sahipleri de O'ndan başka hiçbir tanrı yoktur (diye tanıklık ettiler). O Azîz'dir, Hakîm'dir. (Âl-i Imrân, 3/18).

وَاِذْ اَخَذَ رَبُّكَ مِنْ بَنٖٓي اٰدَمَ مِنْ ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَاَشْهَدَهُمْ عَلٰٓى اَنْفُسِهِمْۚ اَلَسْتُ بِرَبِّكُمْۜ قَالُوا بَلٰىۚ شَهِدْنَاۚ اَنْ تَقُولُوا يَوْمَ الْقِيٰمَةِ اِنَّا كُنَّا عَنْ هٰذَا غَافِلٖينَۙ

Bir zaman Rabbin Âdemoğullarının sırtlarından zürriyetlerini aldı, onları kendilerine karşı şahit tuttu ve: "Ben, Rabbiniz değil miyim?" dedi. Onlar da: "Tabiî (Rabbimizsin), **şahit olduk**" dediler. (Bu

anıklığı yapmamızın nedeni) kıyamet günü: "Doğrusu biz bundan afillerdik" demeyesiniz diyedir. (A'râf, 7/172).

Onları Tanık Tutmadım

مَٓا اَشْهَدْتُهُمْ خَلْقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَلَا خَلْقَ اَنْفُسِهِمْۖ وَمَا كُنْتُ مُتَّخِذَ الْمُضِلّ۪ينَ عَضُدًا

Onları, ne gökler ile yerin yaratılışına, ne de kendilerinin yaratılışına **tanık tuttum.** Saptıranları yardımcı tutmadım. (Kehf, 18/51).

شهيد =Şehîd İsim-Sıfatının Anlamının Üçlü Fiillerden Üçüncü Tekil Şahıs " يَشْهَدُ =yeşhedu (tanıklık yapar)" **Şeklinde Şimdiki Zaman Kipi Fiiller ile Yansıtılması**

لٰكِنِ اللّٰهُ يَشْهَدُ بِمَٓا اَنْزَلَ اِلَيْكَ اَنْزَلَهُ بِعِلْمِه۪ۚ وَالْمَلٰٓئِكَةُ يَشْهَدُونَۜ وَكَفٰى بِاللّٰهِ شَه۪يدًا

Ama Allah, sana indirdiğine, onu ilmiyle indirdiğine **tanıklık eder**. Melekler de tanıklık ederler. Kaldı ki tanık olarak Allah yeter. (Nisâ, 4/166).

وَالَّذ۪ينَ اتَّخَذُوا مَسْجِدًا ضِرَارًا وَكُفْرًا وَتَفْر۪يقًا بَيْنَ الْمُؤْمِن۪ينَ وَاِرْصَادًا لِمَنْ حَارَبَ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ مِنْ قَبْلُۜ وَلَيَحْلِفُنَّ اِنْ اَرَدْنَٓا اِلَّا الْحُسْنٰىۜ وَاللّٰهُ يَشْهَدُ اِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ

Bir de (müslümanlara) zarar vermek, kâfirlik yapmak, müminler arasına ayrılık sokmak ve daha önce Allah ve Peygamberine savaş açmış olanların gelmelerini gözetmek için bir mescit edinmiş olanlar ise: "'Sadece biz en iyi olanı istedik (biz çok iyi niyetliyiz)," diye kesin kesin yemin ederler. Oysa Allah **şahittir ki** gerçekten onlar yaman yalancılardır. (Tevbe, 9/107).

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ نَافَقُوا يَقُولُونَ لِإِخْوَانِهِمُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ
لَئِنْ أُخْرِجْتُمْ لَنَخْرُجَنَّ مَعَكُمْ وَلَا نُطِيعُ فِيكُمْ أَحَدًا أَبَدًا وَإِنْ
قُوتِلْتُمْ لَنَنْصُرَنَّكُمْ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ

Şu münafıklık yapanlara bakmaz mısın? Kitap Ehlinden o inkâr eden kardeşlerine: "Yemin ederiz ki eğer siz çıkarılırsanız elbette biz de sizinle birlikte çıkarız ve sizin hakkınızda hiçbir zaman kimseye itâat etmeyiz; şâyet size savaş yapılırsa muhakkak size yardım ederiz," diyorlar. Oysa Allah **şahitlik ediyor** ki onlar kesin yalancıdırlar. (Haşr, 59/11).

إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ قَالُوا نَشْهَدُ إِنَّكَ لَرَسُولُ اللَّهِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِنَّكَ
لَرَسُولُهُ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَكَاذِبُونَ

Münafıklar sana geldiklerinde: "Tanıklık ederiz, gerçekten sen Allah'ın Rasûlüsün," dediler. Allah da biliyor ki gerçekten sen şüphesiz O'nun Rasûlüsün. Bununla birlikte Allah da **tanıklık ediyor** ki doğrusu münafıklar kesinlikle yalancıdırlar. (Munâfikûn, 63/1).

شَهِيدٌ =Şehîd İsim-Sıfatının Anlamının Allah ile İrtibatlandırılan شَهَادَةٌ =şehâdet Masdarı ile Yansıtılması

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا شَهَادَةُ بَيْنِكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ حِينَ الْوَصِيَّةِ
اثْنَانِ ذَوَا عَدْلٍ مِنْكُمْ أَوْ آخَرَانِ مِنْ غَيْرِكُمْ إِنْ أَنْتُمْ ضَرَبْتُمْ فِي الْأَرْضِ
فَأَصَابَتْكُمْ مُصِيبَةُ الْمَوْتِ تَحْبِسُونَهُمَا مِنْ بَعْدِ الصَّلٰوةِ فَيُقْسِمَانِ
بِاللَّهِ إِنِ ارْتَبْتُمْ لَا نَشْتَرِي بِهِ ثَمَنًا وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبٰى وَلَا نَكْتُمُ شَهَادَةَ
اللَّهِ إِنَّا إِذًا لَمِنَ الْآثِمِينَ

Ey iman edenler! Birinize ölüm (belirtileri) gelip çattığında vasiyet sırasında aranızdaki şahitlik (şöyle olmalıdır): İçinizden adalet

sahibi iki kişi; eğer yeryüzünde yolculuğa çıkmış durumda iseniz ve ölüm belası (belirtileri) de tepenize binmişse o zaman sizin dışınızda (müslüman olmayanlardan) diğer iki şahit tutmaktır. Kuşkulanırsanız o iki şahidi namazdan sonra alıkoyarsınız ve "Akraba da olsa o yemini hiçbir değere satmayacağız, **Allah'ın şahitliğini** gizlemeyeceğiz, yoksa cidden biz elbette günahkârlardan oluruz," diye Allah'a yemin ederler. (Mâide, 5/106).

لَطِيفٌ =Latîf İsim-Sıfatı[7]

وَرَفَعَ اَبَوَيْهِ عَلَى الْعَرْشِ وَخَرُّوا لَهُ سُجَّدًا وَقَالَ يَٓا اَبَتِ هٰذَا تَاْوِيلُ رُءْيَايَ مِنْ قَبْلُ قَدْ جَعَلَهَا رَبّ۪ي حَقًّا وَقَدْ اَحْسَنَ ب۪ٓي اِذْ اَخْرَجَن۪ي مِنَ السِّجْنِ وَجَٓاءَ بِكُمْ مِنَ الْبَدْوِ مِنْ بَعْدِ اَنْ نَزَغَ الشَّيْطَانُ بَيْن۪ي وَبَيْنَ اِخْوَت۪ي اِنَّ رَبّ۪ي لَط۪يفٌ لِمَا يَشَٓاءُ اِنَّهُ هُوَ الْعَل۪يمُ الْحَك۪يمُ

Ebeveynini tahtın üstüne çıkardı ve (kardeşleri) secde edenler olarak önünde yerlere kapandılar. (Yusuf): "Babacığım! Önceden gördüğüm rüyamın yorumu işte bu! Rabbim onu gerçekleştirdi. Hakikaten bana ihsanda bulundu, çünkü beni zindandan çıkardı. Şeytan kardeşlerimle aramı bozduktan sonra sizi çölden getirdi. Hakikaten Rabbim, dilediği şeyi çok ince yapan bir Latiftir. Gerçekten O'dur çok iyi bilen, pek hikmetli." dedi. (Yûsuf, 12/100).

اَللّٰهُ لَط۪يفٌ بِعِبَادِه۪ يَرْزُقُ مَنْ يَشَٓاءُ وَهُوَ الْقَوِيُّ الْعَز۪يزُ

«Allah, kullarına pek **lutufkârdır**, dilediği kimseyi rızıklandırır. O, çok kuvvetlidir, çok güçlüdür. (Şûrâ, 42/19).

İkili Sıfatlarda Birinci Sıfat Olarak Geçtiği Âyetler

لَطِيفٌ خَبِيرٌ =Latîf-Habîr İsim Sıfatları

لَا تُدْرِكُهُ الْاَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ الْاَبْصَارَ وَهُوَ اللَّط۪يفُ الْخَب۪يرُ

[7] Olaylardaki en ince noktalara vâkıf olan, her şeyi gözetim altında bulunduran, en farkedilmez meseleleri bilen, çok lutuflarda bulunan anlamında لطيف = **Latîf** İsim-Sıfatı âyetlerde az geçen sıfatlardandır. Âyetlerde Müstakil geçtiği gibi خبير = habîr sıfatı ile birinci sıfat olarak da geçer.

O'nu gözler algılamaz, oysa O gözleri algılar. O **Latîf (olayları en ince ayrıntılarına kadar pek iyi bilen)** pek haberlidir. (En'âm, 6/103).

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللّٰهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَتُصْبِحُ الْأَرْضُ
مُخْضَرَّةً إِنَّ اللّٰهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ

Görmedin mi Allah, semâdan bir su indirmekle yeryüzü yemyeşil oluveriyor. Gerçekten **Allah Latîf (olayları en ince ayrıntılarına kadar pek iyi bilen)**, pek haberlidir. (Hacc, 22/63).

يَا بُنَيَّ إِنَّهَا إِنْ تَكُ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ فَتَكُنْ فِي صَخْرَةٍ أَوْ فِي
السَّمٰوَاتِ أَوْ فِي الْأَرْضِ يَأْتِ بِهَا اللّٰهُ إِنَّ اللّٰهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ

Yavrucuğum! Gerçekten o bir hardal danesi ağırlığı olsa da bir kayanın içinde veya göklerde yahut yerin dibinde bulunsa Allah onu getirir. Kuşkusuz Allah Latif **(olayları en ince ayrıntılarına kadar pek iyi bilen)**, pek haberlidir. (Lokmân, 31/16).

وَاذْكُرْنَ مَا يُتْلٰى فِي بُيُوتِكُنَّ مِنْ اٰيَاتِ اللّٰهِ وَالْحِكْمَةِ إِنَّ اللّٰهَ
كَانَ لَطِيفًا خَبِيرًا

Evlerinizde Allah'ın âyetlerinden ve hikmetten okunanları hatırlayın. Kuşkusuz Allah **olayları en ince ayrıntılarına kadar pek iyi bilen**, pek haberli olagelmiştir (Ahzâb, 33/34).

أَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ

Bilmez mi o yaratan ki O öyle Latîf **(olayları en ince ayrıntılarına kadar pek iyi bilen)**, pek haberlidir (Mülk, 67/14).

* * *

VI) Yaratıcı Olduğunu Yansıtan İsim-Sıfatları Grubu

VI) Yaratıcı Olduğunu Yansıtan İsim-Sıfatları Grubu

بَارِئٌ =Bâri' İsim-Sıfatı[1]

وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ يَا قَوْمِ إِنَّكُمْ ظَلَمْتُمْ أَنْفُسَكُمْ بِاتِّخَاذِكُمُ الْعِجْلَ فَتُوبُوا إِلَى بَارِئِكُمْ فَاقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ عِنْدَ بَارِئِكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ

Yine, Musa'nın kavmine: "Ey kavmim! Siz o buzağıyı (tanrı) edinmekle kendinize yazık ettiniz, Öyle ise **Bâri**'nize (Yaratıcınıza) dönün de nefislerinizi öldürün. Bu, **Bâri**'niz (Yaratıcınız) katında sizin için hayırlıdır" dediği ve size tevbe bahşettiği zamanı hatırlayın. Gerçekten O, öyle tevbe kabul eden, öyle merhametlidir. (Bakara, 2/54).

هُوَ اللَّهُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى يُسَبِّحُ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

O, yaratan, **var eden**, şekillendirendir. En güzel isimler O'nun. Bütün göklerdekiler ve yerde bulunanlar O'na tesbih eder. O, öyle izzetli, öyle hikmetlidir. (Haşr, 59/24).

بَارِئٌ =Bâri' İsim-Sıfatının Anlamının Üçlü Fiillerden Birinci Çoğul Şahıs نَبْرَأُ =nebrau (yaratırız) Şeklinde Şimdiki Zaman Kipi Fiili ile Yansıtılması

مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي أَنْفُسِكُمْ إِلَّا فِي كِتَابٍ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَبْرَأَهَا إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ

[1] Eşyayı bütün unsurları ile birbirine uygun olarak meydana getiren anlamındaki, بَارِئٌ =**Bâri'** İsim-Sıfatı Allah ile irtibatı açısından üç kez sıfat olarak geçmekte bir kez de manası fiil ile aksettirilmektedir.

Yeryüzünde ve canlarınızda herhangi bir belâ meydana gelmemiştir ki onları **yaratmamızdan** önce bir kitapta yazılmış olmasın. Şüphesiz bu, Allah'a göre pek kolaydır. (Hadîd, 57/22).

بَدِيعٌ =Bedi' İsim-Sıfatı[2]

بَدِيعُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِۜ وَاِذَا قَضٰٓى اَمْرًا فَاِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ

Gökleri ve yeri **örneksiz en güzel biçimde yaratandır**. Bir şeye karar verdiğinde ona sadece: 'Ol' der, (o da) hemen oluverir. (Bakara, 2/117).

بَدِيعُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِۜ اَنّٰى يَكُونُ لَهُ وَلَدٌ وَلَمْ تَكُنْ لَهُ صَاحِبَةٌۜ وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍۚ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

Gökleri ve yeri **örneksiz en güzel biçimde yaratandır**. Eşi olmamışken O'nun nasıl bir çocuğu olabilir? O her şeyi yarattı. O her şeyi pek iyi bilendir. (En'âm, 6/101).

خَالِقٌ ، خَلاَّقٌ =Hâlik-Hallâk İsim-Sıfatları[3]

Her Şeyin Yaratıcısı

ذٰلِكُمُ اللّٰهُ رَبُّكُمْۚ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَۚ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ فَاعْبُدُوهُۚ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ

İşte size Rabbiniz Allah. O'ndan başka hiçbir tanrı yoktur, her şeyin **yaratıcısıdır**. Öyle ise O'na kulluk edin. O, her şeye Vekîl'dir. (En'âm, 6/102).

اَللّٰهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍۘ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ

Allah **her şeyin yaratıcısı.** O, her şeye Vekîl'dir. (Zümer, 39/62).

---

[2] Örneksiz, orijinal, en güzel biçimde, insanı hayran bırakan güzellikte yaratan anlamındaki بديع = **Bedi'** İsim Sıfatı, Allah ile ilintisi noktasından iki yerde geçmektedir.

[3] Yaratan, yaratacağı her şeyi hikmeti gereği takdir edip var eden, gerçek yaratıcı anlamlarındaki bu sıfat, Allah ile doğrudan irtibatı açısından fiil şekilleri de en çok kullanılanlardandır. Sıfat olarak, خَالِقٌ = Hâlik ve خَلاَّقٌ = Hallâk şekilleri geçmektedir

ذٰلِكُمُ اللّٰهُ رَبُّكُمْ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ فَاَنّٰى تُؤْفَكُونَ

İşte bu size (nitelenen) Allah, Rabbiniz! **Her şeyin yaratıcısı!** Hiçbir tanrı yoktur, sadece O! Peki nasıl çevriliyorsunuz? (Mü'min, 40/62).

قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ قُلِ اللّٰهُ قُلْ اَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِه۪ٓ اَوْلِيَٓاءَ لَا يَمْلِكُونَ لِاَنْفُسِهِمْ نَفْعاً وَلَا ضَرّاً قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْاَعْمٰى وَالْبَص۪يرُ اَمْ هَلْ تَسْتَوِي الظُّلُمَاتُ وَالنُّورُ اَمْ جَعَلُوا لِلّٰهِ شُرَكَٓاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِه۪ فَتَشَابَهَ الْخَلْقُ عَلَيْهِمْ قُلِ اللّٰهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ

De ki: "Göklerin ve yerin Rabbi kimdir?" de ki: "Allah'tır!" De ki: "O'ndan başka kendilerine ne bir fayda, ne de bir zarar vermeğe güç yetiremeyen dostlar mı edindiniz." De ki: "Hiç körle gören bir olur mu? Veya karanlıklar ile aydınlık eşit olur mu?" Yoksa Allah'a, birtakım ortaklar tanıdılar da onlar da O'nun yarattığı gibi yarattılar ve bunun sonucunda yaratış kendilerine benzeşir mi oldu? De ki: "Allah'tır her şeyin **yaratıcısı**. O tektir, Kahhârdır." (Ra'd, 13/16).

Bir İnsan Yaratacağım

وَاِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلٰٓئِكَةِ اِنّ۪ي خَالِقٌ بَشَراً مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَاٍ مَسْنُونٍ

Bir zaman Rabbin meleklere: "Ben pişmemiş kuru çamurdan, değişmiş/şekillendirilmiş balçıktan bir insan **yaratacağım"** demişti. (Hıcr, 15/28).

اِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلٰٓئِكَةِ اِنّ۪ي خَالِقٌ بَشَراً مِنْ ط۪ينٍ

Bir zaman Rabbin meleklere demişti: Doğrusu ben bir çamurdan bir insan **yaratmaktayım**. (Sâd, 38/71).

Allah'tan Başka Bir Yaratıcı mı Var?

يَٓا اَيُّهَا النَّاسُ اذْكُرُوا نِعْمَتَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ هَلْ مِنْ خَالِقٍ غَيْرُ اللّٰهِ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَٓاءِ وَالْاَرْضِ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ فَاَنّٰى تُؤْفَكُونَ

Ey insanlar! Allah'ın üzerinizdeki nimetini anın. Allah dışında size, gökten ve yerden rızık veren **bir yaratıcı** mı var? O'ndan başka hiçbir tanrı yoktur. Nereden çevriliyorsunuz? (Fâtır, 35/3).

هُوَ اللّٰهُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْاَسْمَٓاءُ الْحُسْنٰى يُسَبِّحُ لَهُ مَا فِى السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَهُوَ الْعَز۪يزُ الْحَك۪يمُ

O, **yaratan,** var eden ve şekil veren Allah'tır. En güzel adlar O'nundur. Göklerde ve yerde ne varsa O'na doğru yüzer, O'nu anar. O, pek izzetlidir, pek hikmetlidir. (Haşr, 59/24)

خالِقٌ =Hâlik İsim-Sıfatının Çoğul Şekli

Allah'tan Başkasına 'Yaratıcı' Denilebilir mi?[4]

ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظَامًا فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا ثُمَّ اَنْشَاْنَاهُ خَلْقًا اٰخَرَ فَتَبَارَكَ اللّٰهُ اَحْسَنُ الْخَالِق۪ينَ

Sonra o nutfeyi bir alaka (pıhtı) olarak **yarattık**. Ardından o alakayı (pıhtıyı) bir çiğnem et olarak yarattık, derken o çiğnem eti kemikler olarak yarattık ve o kemiklere bir et giydirdik. Sonra ona diğer bir hılkat neş'eti verdik (onu başka bir yaratılışla inşâ ettik). Bak ne şanlı o Allah! **Yaratanların en güzeli** (Mü'minûn, 23/14).

اَتَدْعُونَ بَعْلًا وَتَذَرُونَ اَحْسَنَ الْخَالِق۪ينَ

Yaratanların en güzelini bırakıyorsunuz da Ba'l'e mi yakarıyorsunuz? (Sâffât, 37/125).

ءَاَنْتُمْ تَخْلُقُونَهُٓ اَمْ نَحْنُ الْخَالِقُونَ

[4] Ülkemizde Kur'ân'ı bilmemekten kaynaklanan ve din adına tepki gösterilen kavramlardan biri de Allah'tan başkalarına yaratıcı denilemeyeceği, bunu âdeta din dışına çıkmak gibi değerlendirme yanılgısıdır. Oysa âyetlerde de görüldüğü gibi Allah bu sıfatı başkalarına da uygun görmüş, ama en mükemmel yaratıcının kendisi olduğuna da vurgu yapmıştır. Bize göre bu sıfatının da 'görme', 'işitme' sıfatlarının yaratıklara nisbetinde nasıl sakınca yoksa bir mucidin de, ortaya orijinal bir eser koyan bir sanatkârın, bir bilim adamının bu sıfatla nitelendirilmesinde bir mahzur yoktur. Allah Teâlâ mahzuru yok diyorsa yoktur. Bunun dışındaki laflar lafu güzaftır.

Onu siz mi yaratıyorsunuz yoksa **biz miyiz yaratanlar**? (Vâkıa, 56/59).

خَلَّاقٌ =Hallâk İsim-Sıfatı

اِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْخَلَّاقُ الْعَلِيمُ

Kuşkusuz Rabbin, O'dur pek **iyi yaratıcı**, çok iyi bilen. (Hıcr, 15/86).

اَوَلَيْسَ الَّذٖى خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ بِقَادِرٍ عَلٰٓى اَنْ يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ بَلٰى وَهُوَ الْخَلَّاقُ الْعَلِيمُ

Gökleri ve yeri yaratmış olan o Zat, onlar gibisini yaratmaya muktedir değil midir? Evet, tabîî (muktedirdir!) O, **pekâlâ yaratan**, çok iyi bilendir. (Yâsîn, 36/81).

خَالِقٌ =Hâlik İsim-Sıfatının Anlamının Fiiller ile Yansıtılması

Geçmiş Zaman Üçüncü Tekil Şahıs Kipi " خَلَقَ =haleka (yarattı)" **ve ikinci Tekil Şahıs Kipi " خَلَقْتَ =halakte** (yarattın)" **Fiilleri ile Yansıtılması**

يَٓا اَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذٖى خَلَقَكُمْ وَالَّذٖينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَۙ

Ey bütün insanlar! Sizi ve sizden öncekileri **yaratan** Rabbinize ibadet edin ki, belki takva sahibi olursunuz. (Bakara, 2/21).

هُوَ الَّذٖى خَلَقَ لَكُمْ مَا فِى الْاَرْضِ جَمٖيعًا ثُمَّ اسْتَوٰٓى اِلَى السَّمَٓاءِ فَسَوّٰيهُنَّ سَبْعَ سَمٰوَاتٍ وَهُوَ بِكُلِّ شَیْءٍ عَلٖيمٌ

O Allah öyle bir Zâttır ki yerdekilerin tümünü sizler için **yarattı.** Sonra (irâdesini) göğe yöneltip onları yedi gök halinde düzenledi. O, her şeyi pek iyi bilendir. (Bakara, 2/29).

وَالْمُطَلَّقَاتُ يَتَرَبَّصْنَ بِاَنْفُسِهِنَّ ثَلٰثَةَ قُرُوٓءٍۜ وَلَا يَحِلُّ لَهُنَّ اَنْ يَكْتُمْنَ
مَا خَلَقَ اللّٰهُ ف۪ٓي اَرْحَامِهِنَّ اِنْ كُنَّ يُؤْمِنَّ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِۜ وَبُعُولَتُهُنَّ اَحَقُّ
بِرَدِّهِنَّ ف۪ي ذٰلِكَ اِنْ اَرَادُٓوا اِصْلَاحاًۜ وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذ۪ي عَلَيْهِنَّ بِالْمَعْرُوفِۖ
وَلِلرِّجَالِ عَلَيْهِنَّ دَرَجَةٌۜ وَاللّٰهُ عَز۪يزٌ حَك۪يمٌ

Boşanmış kadınlar kendi başlarına üç temizlenme süresi beklerler. Allah'a ve son güne inanıyorlarsa Allah'ın rahimlerinde **yarattığını** gizlemeleri kendilerine helal olmaz. Bu süreçte kocaları, barışmak isterlerse kendilerini geri almaya daha çok hak sahibidirler. Kadınlar için üzerlerindeki hakkın aynısı meşru suretle erkekler üzerinde vardır. Bununla birlikte erkekler için kadınlar üzerinde bir derece üstünlük farkı vardır. Allah pek izzetlidir, pek hikmetlidir. (Bakara, 2/228).

اِنَّ مَثَلَ ع۪يسٰى عِنْدَ اللّٰهِ كَمَثَلِ اٰدَمَۜ خَلَقَهُ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ قَالَ
لَهُ كُنْ فَيَكُونُ

Kuşkusuz Allah katında İsa'nın durumu Adem'in durumu gibidir. Onu topraktan **yarattı.** Sonra ona 'ol' dedi. O da oluveriyor. (Âl-i İmrân, 3/59).

يَٓا اَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذ۪ي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا
وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالاً كَث۪يراً وَنِسَٓاءًۚ وَاتَّقُوا اللّٰهَ الَّذ۪ي تَسَٓاءَلُونَ بِه۪ وَالْاَرْحَامَۜ
اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَق۪يباً

Ey bütün insanlar! Sizi tek bir candan **yaratan**, ondan da eşini halkeden ve ikisinden pek çok erkekle kadınları üretip yayan Rabbinizden korkun. Kendisiyle birbirinizden isteklerde bulunduğunuz Allah'tan korkun ve bir de rahimlerden (akrabalık bağlarına saygısızlıktan sakının). Cidden Allah üzerinizde pekâlâ bir gözcü olagelmiştir. (Nisâ, 4/1).

وَقَالَتِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارٰى نَحْنُ اَبْنَٓاءُ اللّٰهِ وَاَحِبَّٓاؤُ۬هُ قُلْ فَلِمَ يُعَذِّبُكُمْ
بِذُنُوبِكُمْ بَلْ اَنْتُمْ بَشَرٌ مِمَّنْ خَلَقَ يَغْفِرُ لِمَنْ يَشَٓاءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَٓاءُ
وَلِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَاِلَيْهِ الْمَصٖيرُ

Yahudilerle Hıristiyanlar: "Biz Allah'ın oğulları ve sevgilileriyiz" dediler. De ki: "Öyle ise neden size günahlarınız yüzünden azap ediyor? Bilakis siz, O'nun **yarattıklarından** birer beşersiniz. Dilediğini bağışlar, dilediğine azap eder. Göklerin, yerin ve bu ikisi arasındakilerinin egemenliği O'nundur. Son dönüş ancak O'nadır." (Mâide, 5/18).

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذٖى خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَجَعَلَ الظُّلُمَاتِ وَالنُّورَ
ثُمَّ الَّذٖينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ يَعْدِلُونَ

Gökleri ve yeri **yaratan**, karanlıkları ve aydınlığı var eden Allah'a hamdolsun. Ne var ki küfre sapmış olanlar (bunları) Rab'lerine denk tutuyorlar. (En'âm, 6/1).

هُوَ الَّذٖى خَلَقَكُمْ مِنْ طٖينٍ ثُمَّ قَضٰٓى اَجَلًا وَاَجَلٌ مُسَمًّى عِنْدَهُ ثُمَّ اَنْتُمْ تَمْتَرُونَ

O, sizi bir çamurdan **yaratmış** olandır. Sonra bir süreç takdir etti. Belirlenmiş bir süreç de O'nun katındadır. Sonra siz kalkmış hâlâ şüpheleniyorsunuz. (En'âm, 6/2).

وَهُوَ الَّذٖى خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ وَيَوْمَ يَقُولُ كُنْ
فَيَكُونُ قَوْلُهُ الْحَقُّ وَلَهُ الْمُلْكُ يَوْمَ يُنْفَخُ فِى الصُّورِ عَالِمُ
الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ وَهُوَ الْحَكٖيمُ الْخَبٖيرُ

O, gökleri ve yeri yerli-yerince yaratan Zât'tır. 'Ol' diyeceği gün hak sözü hemen oluverir. Sûra üfleneceği gün hükümranlık O'nundur. Görünmeyeni de görüneni de bilendir. O, pek hikmetli ve pek haberlidir. (En'âm, 6/73).

وَجَعَلُوا لِلّٰهِ شُرَكَٓاءَ الْجِنَّ وَخَلَقَهُمْ وَخَرَقُوا لَهُ بَن۪ينَ وَبَنَاتٍ بِغَيْرِ
عِلْمٍۜ سُبْحَانَهُ وَتَعَالٰى عَمَّا يَصِفُونَ

Allah'a cinleri ortak yaptılar. Oysa onları o **yaratmıştır.** Bilgisizce O'na oğullar, kızlar uydurdular. O münezzehtir, nitelediklerinden yücedir. (En'âm, 6/100).

بَد۪يعُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِۜ اَنّٰى يَكُونُ لَهُ وَلَدٌ وَلَمْ تَكُنْ لَهُ صَاحِبَةٌۜ
وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍۚ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَل۪يمٌ

Göklerin ve yerin örneksiz en güzel biçimde yaratıcısı. Eşi olmamış iken O'nun nasıl bir çocuğu olabilir? O **her şeyi yarattı**. O her şeyi pek iyi bilendir. (En'âm, 6/101).

قَالَ مَا مَنَعَكَ اَلَّا تَسْجُدَ اِذْ اَمَرْتُكَۜ قَالَ اَنَا۬ خَيْرٌ مِنْهُۚ خَلَقْتَن۪ي مِنْ نَارٍ
وَخَلَقْتَهُ مِنْ ط۪ينٍ

Allah buyurdu: "Sana emrettiğimde senin secde etmeni ne engelledi?" İblis: "Ben ondan hayırlıyım, beni bir ateşten **yarattın,** onu ise bir çamurdan **yarattın**" dedi. (A'râf, 7/12).

اَوَلَمْ يَنْظُرُوا ف۪ي مَلَكُوتِ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَمَا خَلَقَ اللّٰهُ مِنْ شَيْءٍۙ وَاَنْ
عَسٰٓى اَنْ يَكُونَ قَدِ اقْتَرَبَ اَجَلُهُمْۚ فَبِاَيِّ حَد۪يثٍ بَعْدَهُ يُؤْمِنُونَ

Göklerin ve yerin melekûtuna, Allah'ın yarattığı herhangi bir şeye, belki de ecellerinin gerçekten yaklaşmış olabileceği konusuna bakmadılar mı? Artık buna inanmadıktan sonra hangi söze inanacaklar: (A'râf, 7/185).

هُوَ الَّذ۪ي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَجَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا لِيَسْكُنَ
اِلَيْهَاۚ فَلَمَّا تَغَشّٰيهَا حَمَلَتْ حَمْلاً خَف۪يفاً فَمَرَّتْ بِه۪ۚ فَلَمَّٓا اَثْقَلَتْ
دَعَوَا اللّٰهَ رَبَّهُمَا لَئِنْ اٰتَيْتَنَا صَالِحاً لَنَكُونَنَّ مِنَ الشَّاكِر۪ينَ

O, sizi bir tek candan **yaratan** ve eşini de kendisiyle huzura ersin diye ondan (o ilk insandan) meydana getiren Zât'tır. Onu bürüyünce (onunlu ilişkiye girince) kadın hafif bir yük yüklendi. Bir süre böyle geçti. Kadın ağırlaşınca ikisi birlikte Rab'leri Allah'a dua ettiler: "Bize sâlih bir çocuk verirsen elbette şükredenlerden oluruz." (A'râf, 7/189).

إِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ عِنْدَ اللّٰهِ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا فِى كِتَابِ اللّٰهِ
يَوْمَ خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ مِنْهَآ اَرْبَعَةٌ حُرُمٌ ذٰلِكَ الدِّينُ
الْقَيِّمُ فَلَا تَظْلِمُوا فِيهِنَّ اَنْفُسَكُمْ وَقَاتِلُوا الْمُشْرِكِينَ
كَآفَّةً كَمَا يُقَاتِلُونَكُمْ كَآفَّةً وَاعْلَمُوٓا اَنَّ اللّٰهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ

Gökleri ve yeri **yarattığı** gündeki Allah'ın yazısına göre gerçekten Allah katında ayların sayısı on ikidir. Bunlardan dördü haram (ay)lardır. İşte budur dosdoğru din. Öyle ise onlarda (yasakları çiğneyerek) kendilerinize zulmetmeyin. Size karşı topyekûn nasıl savaşıyorlarsa siz de müşriklerle topyekûn savaşın. Bilin ki kesinkes Allah takva sahipleriyledir. (Tevbe, 9/36).

إِنَّ رَبَّكُمُ اللّٰهُ الَّذِى خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ فِى سِتَّةِ اَيَّامٍ ثُمَّ
اسْتَوٰى عَلَى الْعَرْشِ يُدَبِّرُ الْاَمْرَ مَا مِنْ شَفِيعٍ اِلَّا مِنْ بَعْدِ اِذْنِهِ ذٰلِكُمُ
اللّٰهُ رَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ اَفَلَا تَذَكَّرُونَ

Kuşkusuz Rabbiniz, gökleri ve yeri altı günde **yaratan,** sonra işi tedbir etmek üzere Arş üzerine kurulan Allah'tır. Hiçbir şefaatçı yoktur ancak O'nun izninden sonra (bu sözkonusudur). İşte size nitelenen bu Allah Rabbiniz! Öyle ise O'na kulluk edin. Hâlâ ibret almayacak mısınız? (Yûnus, 10/3).

هُوَ الَّذِى جَعَلَ الشَّمْسَ ضِيَآءً وَالْقَمَرَ نُورًا وَقَدَّرَهُ مَنَازِلَ لِتَعْلَمُوا
عَدَدَ السِّنِينَ وَالْحِسَابَ مَا خَلَقَ اللّٰهُ ذٰلِكَ اِلَّا بِالْحَقِّ يُفَصِّلُ الْاٰيَاتِ
لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ

O, güneşi ısı ve ışık kaynağı, ayı bir nur yaptı ve yılların sayısını ve hesabı bilmeniz için ona menziller belirledi. Bunları ancak hak ile **yarattı**. Bilen bir toplum için âyetleri ayrıntılı açıklıyor. (Yûnus, 10/5).

اِنَّ ف۪ى اخْتِلَافِ الَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَمَا خَلَقَ اللّٰهُ فِى السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ
لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَّقُونَ

Kuşkusuz gece ile gündüzün arka arkaya gelişinde ve Allah'ın gökler ile yeryüzünde **yarattıklarında** sakınan bir toplum için âyetler vardır. (Yûnus, 10/6).

وَهُوَ الَّذ۪ى خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ ف۪ى سِتَّةِ اَيَّامٍ وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى
الْمَٓاءِ لِيَبْلُوَكُمْ اَيُّكُمْ اَحْسَنُ عَمَلاًۜ وَلَئِنْ قُلْتَ اِنَّكُمْ مَبْعُوثُونَ مِنْ
بَعْدِ الْمَوْتِ لَيَقُولَنَّ الَّذ۪ينَ كَفَرُٓوا اِنْ هٰذَٓا اِلَّا سِحْرٌ مُب۪ينٌ

O, hanginiz daha güzel iş yapacak diye sizi sınamak üzere gökleri ve yeri altı günde **yaratan** Zât'tır. O zaman Arş'ı su üzerinde idi. Bununla birlikte andolsun sen: "Gerçekten siz ölüm sonrası kuşkusuz diriltileceksiniz," dersen o küfredenler kesinkes: "Bu, apaçık büyüden başka bir şey değil," derler. (Hûd, 11/7).

اِلَّا مَنْ رَحِمَ رَبُّكَۜ وَلِذٰلِكَ خَلَقَهُمْۜ وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ لَاَمْلَئَنَّ
جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ اَجْمَع۪ينَ

Rabbinin rahmet ettiği kimse hariç. İşte bunun için onları **yarattı** ve Rabbinin: "Elbette cehennemi cinlerden ve inanlardan, hepsinden dolduracağım," sözü tam yerine geldi. (Hûd, 11/119).

اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّۜ اِنْ يَشَاْ يُذْهِبْكُمْ
وَيَاْتِ بِخَلْقٍ جَد۪يدٍۙ

Gerçekten Allah'ın gökleri ve yeri **hak** ile yaratmış olduğunu görmedin mi? Dilerse sizi silip götürür ve yerinize yepyeni bir **halk** getirir. (İbrâhîm, 14/19).

اَللّٰهُ الَّذ۪ي خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَاَنْزَلَ مِنَ السَّمَٓاءِ مَٓاءً فَاَخْرَجَ
بِه۪ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْۚ وَسَخَّرَ لَكُمُ الْفُلْكَ لِتَجْرِيَ فِي الْبَحْرِ
بِاَمْرِه۪ۚ وَسَخَّرَ لَكُمُ الْاَنْهَارَ

Allah o Zat ki, gökleri ve yeri **yarattı**. Gökten bir su indirip onunla size rızık olmak üzere bütün ürünlerden çıkardı, buyruğuyla denizde akıp gitmeleri için gemileri size boyun eğdirdi, ırmakları emrinize verdi. (İbrâhîm, 14/32).

خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّۜ تَعَالٰى عَمَّا يُشْرِكُونَ

Allah, gökleri ve yeri hak ile **yarattı**. O, onların ortak koşmalarından yücedir. (Nahl, 16/3).

خَلَقَ الْاِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ فَاِذَا هُوَ خَص۪يمٌ مُب۪ينٌ

O, insanı bir nutfeden **yarattı.** Derken o, (Yaratıcısına kafa tutup) deliller ileri süren bir hasım kesiliverdi! (Nahl, 16/4).

وَالْاَنْعَامَ خَلَقَهَاۚ لَكُمْ ف۪يهَا دِفْءٌ وَمَنَافِعُ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَۖ

Küçük ve büyük baş hayvanları da, onları da **yarattı.** Onlarda sizin için ısınma/korunma araçları ve faydalar vardır. Bazılarını da yersiniz. (Nahl, 16/5).

اَوَلَمْ يَرَوْا اِلٰى مَا خَلَقَ اللّٰهُ مِنْ شَيْءٍ يَتَفَيَّؤُا ظِلَالُهُ عَنِ الْيَم۪ينِ
وَالشَّمَٓائِلِ سُجَّدًا لِلّٰهِ وَهُمْ دَاخِرُونَ

Allah'ın herhangi bir şeyden **yarattığına** bakmadılar mı? Gölgeleri, kendileri hor ve zelil bir halde yerlerde sürünerek sağ ve sollardan Allah'a secdeler ederek döner durur. (Nahl, 16/48).

وَاللّٰهُ خَلَقَكُمْ ثُمَّ يَتَوَفّٰيكُمْ وَمِنْكُمْ مَنْ يُرَدُّ اِلٰٓى اَرْذَلِ الْعُمُرِ لِكَيْ لَا يَعْلَمَ
بَعْدَ عِلْمٍ شَيْـًٔاۜ اِنَّ اللّٰهَ عَل۪يمٌ قَد۪يرٌ

Allah sizi **yarattı**. Sonra canınızı alacak. İçinizden kimisi biraz bilgiden sonra bir şey bilmesin diye ömrün en alçağına itilir. Kuşkusuz Allah çok iyi bilendir, çok güçlüdür. (Nahl, 16/70).

وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُمْ مِمَّا خَلَقَ ظِلَالًا وَجَعَلَ لَكُمْ مِنَ الْجِبَالِ اَكْنَانًا
وَجَعَلَ لَكُمْ سَرَابٖيلَ تَقٖيكُمُ الْحَرَّ وَسَرَابٖيلَ تَقٖيكُمْ بَأْسَكُمْ
كَذٰلِكَ يُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تُسْلِمُونَ

Allah, **yarattığı** şeylerden sizin için gölgeler yaptı, sizin için dağlardan siperler oluşturdu, sizin için sizi sıcaktan koruyacak gömlekler, sizi savaşın en yaman konumundan koruyacak giysiler halketti. Size yönelik nimetini işte böyle tamamlıyor ki belki teslimiyet gösterirsiniz. (Nahl, 16/81).

قَالَ لَهُ صَاحِبُهُ وَهُوَ يُحَاوِرُهُ اَكَفَرْتَ بِالَّذٖى خَلَقَكَ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ
نُطْفَةٍ ثُمَّ سَوّٰيكَ رَجُلًا

Kendisiyle konuşup cevap veren arkadaşı ona: “Seni topraktan, ardından bir nutfeden **yaratan** sonra seni bir adam şeklinde biçimlendiren o Zât'a nankörlük mü ettin?” dedi. (Kehf, 18/37).

تَنْزٖيلًا مِمَّنْ خَلَقَ الْاَرْضَ وَالسَّمٰوَاتِ الْعُلٰى

Yeri ve yüce gökleri **yaratandan** peyder pey bir indirilişle indirdik (Tâhâ, 20/4).

وَهُوَ الَّذٖى خَلَقَ الَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ فٖى فَلَكٍ يَسْبَحُونَ

O, geceyi, gündüzü, güneşi, ayı **yaratmış** olandır. Hepsi bir yörüngede yüzüyorlar. (Enbiyâ, 21/33).

مَا اتَّخَذَ اللّٰهُ مِنْ وَلَدٍ وَمَا كَانَ مَعَهُ مِنْ اِلٰهٍ اِذًا لَذَهَبَ كُلُّ اِلٰهٍ بِمَا
خَلَقَ وَلَعَلَا بَعْضُهُمْ عَلٰى بَعْضٍ سُبْحَانَ اللّٰهِ عَمَّا يَصِفُونَ

Allah herhangi bir çocuk edinmedi. Kendisiyle birlikte herhangi bir tanrı yoktur. (Başka tanrı olsaydı) o zaman her tanrı elbette **ya-**

rattığıyla gider ve onlardan kimi kimine üstün gelirdi. Allah, onların niteleyegeldiklerinden münezzehtir. (Mü'minûn, 23/91).

وَاللّٰهُ خَلَقَ كُلَّ دَٓابَّةٍ مِنْ مَٓاءٍۚ فَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشٖي عَلٰى بَطْنِهٖۚ وَمِنْهُمْ
مَنْ يَمْشٖي عَلٰى رِجْلَيْنِۚ وَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشٖي عَلٰٓى اَرْبَعٍۜ يَخْلُقُ اللّٰهُ مَا يَشَٓاءُۜ
اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدٖيرٌ

Allah her canlıyı sudan **yarattı.** Onlardan kimi karnı üzerinde yürür, içlerinden kimi iki ayak üzerinde yürür, onlardan kimi dört ayak üzerinde yürür. Allah ne diliyorsa yaratır. Allah her şeye hakkıyla kadirdir. (Nûr, 24/45).

اَلَّذٖي لَهُ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَلَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرٖيكٌ
فِي الْمُلْكِ وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَّرَهُ تَقْدٖيرًا

O, göklerin ve yerin mülkü kendisinin olan Zât'tır. Ne bir çocuk edinmiş, ne mülkünde ortağı olmuştur. Her şeyi **yaratmış** ve yarattığı her şeyi de iyice biçimlendirmiştir. (Furkân, 25/2).

وَهُوَ الَّذٖي خَلَقَ مِنَ الْمَٓاءِ بَشَرًا فَجَعَلَهُ نَسَبًا وَصِهْرًاۜ وَكَانَ رَبُّكَ قَدٖيرًا

O, sudan bir insan **yaratan** ve onu soy-sop yapan Zât'tır. Rabbin hakkıyla muktedirdir. (Furkân, 25/54).

اَلَّذٖي خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فٖي سِتَّةِ اَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوٰى
عَلَى الْعَرْشِۚ اَلرَّحْمٰنُ فَسْـَٔلْ بِهٖ خَبٖيرًا

O, gökleri, yeri ve ikisinin arasındakini altı günde **yaratan** Zât'tır. Sonra Arş'a kuruldu. Rahman'dır. Haydi, onu bir bilene sor. (Furkân, 25/59).

اَلَّذٖي خَلَقَنٖي فَهُوَ يَهْدٖينِۙ

O beni **yaratmış** olan Zât'tır. Sonuçta da O beni doğru yola iletir. (Şuarâ, 26/78).

وَتَذَرُونَ مَا خَلَقَ لَكُمْ رَبُّكُمْ مِنْ اَزْوَاجِكُمْ بَلْ اَنْتُمْ قَوْمٌ عَادُونَ

Rabbinizin sizin için **yaratmış** olduğu eşlerinizi bırakıyorsunuz. Doğrusu siz sınır tanımaz bir toplumsunuz. (Şuarâ, 26/166).

وَاتَّقُوا الَّذِى خَلَقَكُمْ وَالْجِبِلَّةَ الْاَوَّلِينَ

Sizi ve önceki nesilleri **yaratmış** olan Zât'tan korkun. (Şuarâ, 26/184).

اَمَّنْ خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَاَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ السَّمَٓاءِ مَٓاءً
فَاَنْبَتْنَا بِهِ حَدَٓائِقَ ذَاتَ بَهْجَةٍ مَا كَانَ لَكُمْ اَنْ تُنْبِتُوا شَجَرَهَا
ءَاِلٰهٌ مَعَ اللّٰهِ بَلْ هُمْ قَوْمٌ يَعْدِلُونَ

Yoksa gökler ile yeri **yaratmış** ve sizin için gökten bir su indirmiş olan Zât mı (hayırlıdır)? Ki o su sayesinde sizin bir tek bitkisini bile bitiremeyeceğiniz güzellik sahibi bahçeler bitirdik. Şimdi Allah ile birlikte bir başka tanrı mı? Doğrusu onlar sapıp duran bir toplumdur. (Neml, 27/60).

خَلَقَ اللّٰهُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِلْمُؤْمِنِينَ

Allah, gökleri ve yeri hak denge ile **yarattı**. Kuşkusuz bunda inananlara elbette bir ibret vardır. (Ankebût, 29/44).

وَلَئِنْ سَاَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ
لَيَقُولُنَّ اللّٰهُ فَاَنّٰى يُؤْفَكُونَ

Yüceliğim hakkı için kendilerine: "Gökleri ve yeri yaratıp güneş ve ayı buyruğuna alan kimdir?" diye sorsan, şüphesiz: "Allah'tır" derler. O halde nasıl (başka yöne) çevriliyorlar? (Ankebût, 29/61).

اَوَلَمْ يَتَفَكَّرُوا فِى اَنْفُسِهِمْ مَا خَلَقَ اللّٰهُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَمَا
بَيْنَهُمَا اِلَّا بِالْحَقِّ وَاَجَلٍ مُسَمًّى وَاِنَّ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ بِلِقَٓائِ رَبِّهِمْ لَكَافِرُونَ

Vicdanlarında hiç düşünmediler mi? Allah gökleri, yeri ve aralarındakini ancak hak (gerçek) ile ve belirlenmiş bir süreye göre **yaratmıştır.** Doğrusu insanlardan çoğu Rab'lerine kavuşmayı inkâr ediyorlar. (Rûm, 30/8).

وَمِنْ اٰيَاتِهٖٓ اَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ اِذَٓا اَنْتُمْ بَشَرٌ تَنْتَشِرُونَ

Sizi topraktan **yaratması** O'nun delillerindendir. Sonra siz birden bir insan oldunuz, etrafa yayılıyorsunuz. (Rûm, 30/20).

وَمِنْ اٰيَاتِهٖٓ اَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ اَنْفُسِكُمْ اَزْوَاجًا لِتَسْكُنُٓوا اِلَيْهَا وَجَعَلَ
بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةًۜ اِنَّ فٖي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ

Size nefislerinizden kendilerine ısınmanız için eşler **yaratması,** aranıza sevgi ve merhamet koyması da O'nun delillerindendir. Gerçekten bunda tefekkür eden bir toplum için elbette ibretler vardır. (Rûm, 30/21).

اَللّٰهُ الَّذٖي خَلَقَكُمْ ثُمَّ رَزَقَكُمْ ثُمَّ يُمٖيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيٖيكُمْۜ هَلْ مِنْ
شُرَكَٓائِكُمْ مَنْ يَفْعَلُ مِنْ ذٰلِكُمْ مِنْ شَيْءٍۜ سُبْحَانَهُ وَتَعَالٰى عَمَّا يُشْرِكُونَ

Allah, sizi **yaratan,** ardından size rızık veren Zât'tır. O sonra sizin canınızı alacak, akabinde de sizi diriltecek. Peki ortak koştuklarınızdan bunlardan herhangi birini yapacak var mı? O, münezzehtir, pek yücedir onların ortak koşup durduklarından.! (Rûm, 30/40).

خَلَقَ السَّمٰوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا وَاَلْقٰى فِي الْاَرْضِ رَوَاسِيَ اَنْ
تَمٖيدَ بِكُمْ وَبَثَّ فٖيهَا مِنْ كُلِّ دَٓابَّةٍۜ وَاَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَٓاءِ مَٓاءً فَاَنْبَتْنَا
فٖيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ كَرٖيمٍ

(Allah) gökleri direksiz **yarattı**. Onların direksiz olduğunu görüyorsunuz. Sizi çalkalar diye yeryüzüne de (ağırlıklar) bıraktı ve orada her türden canlıları yaydı. Gökten bir su indirdik de orada her hoş çiftten bitirdik. (Lokman, 31/10).

وَلَئِنْ سَاَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ لَيَقُولُنَّ اللّٰهُ قُلِ الْحَمْدُ
لِلّٰهِ بَلْ اَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ

Andolsun eğer onlara: "Gökleri ve yeri kim **yarattı?**" diye sorarsan elbette,: "Allah" derler. "Allah'a hamdolsun," de. Doğrusu onların çoğunluğu bilmiyorlar. (Lokman, 31/25).

اَللّٰهُ الَّذ۪ي خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا ف۪ي سِتَّةِ اَيَّامٍ ثُمَّ
اسْتَوٰى عَلَى الْعَرْشِ مَا لَكُمْ مِنْ دُونِه۪ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا شَف۪يعٍ اَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ

Allah, gökleri, yeri ve ikisi arasında bulunanları altı günde **yaratıp** sonra Arş üzerine hükümranlık kuran Zât'tır. Sizin için O'ndan başka ne herhangi bir dost, ne de herhangi bir şefaatçı vardır. Hâlâ düşünmüyor musunuz? (Secde, 32/4).

وَاللّٰهُ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ جَعَلَكُمْ اَزْوَاجًا وَمَا تَحْمِلُ
مِنْ اُنْثٰى وَلَا تَضَعُ اِلَّا بِعِلْمِه۪ وَمَا يُعَمَّرُ مِنْ مُعَمَّرٍ وَلَا يُنْقَصُ مِنْ عُمُرِه۪
اِلَّا ف۪ي كِتَابٍ اِنَّ ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ يَس۪يرٌ

Allah sizi bir topraktan **yarattı,** sonra bir nutfeden. Sonra sizi eşler yaptı. O'nun bilgisi dışında hiçbir dişi ne gebe kalır, ne de doğurur. Ömrü uzatılmış olanın ömrünün uzatılması da ömrünün kısaltılması da muhakkak bir kitaptadır. Kuşkusuz bu, Allah'a çok kolaydır. (Fâtır, 35/11).

سُبْحَانَ الَّذ۪ي خَلَقَ الْاَزْوَاجَ كُلَّهَا مِمَّا تُنْبِتُ الْاَرْضُ وَمِنْ اَنْفُسِهِمْ
وَمِمَّا لَا يَعْلَمُونَ

Yerden, kendilerinden ve bilmeyecekleri nice şeylerden bütün çiftleri **yaratmış** olan o Zât münezzehtir. (Yâsîn, 36/36).

وَاللّٰهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ

Oysa sizi de, yapmakta olduklarınızı da Allah **yaratmıştır**. (Sâffât, 37/96).

قَالَ اَنَا خَيْرٌ مِنْهُۜ خَلَقْتَن۪ي مِنْ نَارٍ وَخَلَقْتَهُ مِنْ ط۪ينٍ

Dedi: Ben ondan hayırlıyım, beni bir ateşten **yarattın,** onu ise bir çamurdan **yarattın**. (Sâd, 38/76).

خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّۚ يُكَوِّرُ الَّيْلَ عَلَى النَّهَارِ وَيُكَوِّرُ النَّهَارَ
عَلَى الَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَۜ كُلٌّ يَجْر۪ي لِاَجَلٍ مُسَمًّىۜ اَلَا هُوَ
الْعَز۪يزُ الْغَفَّارُ

Gökleri ve yeri hak ile **yarattı.** Geceyi gündüzün üzerine atıyor, gündüzü de gecenin üzerine bırakıyor. Güneşe ve aya boyun eğdirdi.Her biri belirlenmiş bir süre için akmakta. Dikkat! O, çok güçlüdür, çok bağışlayandır. (Zümer, 39/5).

وَلَئِنْ سَاَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ لَيَقُولُنَّ اللّٰهُۜ قُلْ
اَفَرَاَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ اِنْ اَرَادَنِيَ اللّٰهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ كَاشِفَاتُ
ضُرِّه۪ٓ اَوْ اَرَادَن۪ي بِرَحْمَةٍ هَلْ هُنَّ مُمْسِكَاتُ رَحْمَتِه۪ۜ قُلْ حَسْبِيَ
اللّٰهُۜ عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ الْمُتَوَكِّلُونَ

Andolsun eğer onlara: "Gökleri ve yeri kim **yarattı**?" diye sorarsan, elbette: "Allah!" derler. De ki: "Ne dersiniz? Eğer Allah bana bir zarar murat ederse Allah'tan ayrı yalvarmakta olduklarınız, onlar O'nun zarar vermesini önleyebilirler mi? Veya bana bir rahmet dilerse onlar O'nun rahmetini engelleyebilirler mi?" De ki: "Bana Allah yeter. Tevekkül edenler sadece O'na dayanırlar." (Zümer, 39/38).

هُوَ الَّذ۪ي خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ يُخْرِجُكُمْ
طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُٓوا اَشُدَّكُمْ ثُمَّ لِتَكُونُوا شُيُوخًاۚ وَمِنْكُمْ مَنْ يُتَوَفّٰى
مِنْ قَبْلُ وَلِتَبْلُغُٓوا اَجَلًا مُسَمًّى وَلَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ

O, sizi bir topraktan, sonra bir meniden, sonra bir alakadan **yaratan** Zât'tır. Sonra sizi bir çocuk olarak çıkarır. Ardından olgunluk çağlarınıza eresiniz diye, akabinde de yaşlılar olmanız için size ömür verir. İçinizden kiminin de önceden canı alınır. Bütün bunlar belirlenmiş bir süreye ulaşmanız için. Belki siz aklınızı çalıştırırsınız. (Mü'min, 40/67).

قُلْ اَئِنَّكُمْ لَتَكْفُرُونَ بِالَّذٖى خَلَقَ الْاَرْضَ فٖى يَوْمَيْنِ وَتَجْعَلُونَ لَهُٓ اَنْدَادًاۜ
ذٰلِكَ رَبُّ الْعَالَمٖينَۚ

De ki: Cidden siz mi yeryüzünü iki günde **yaratmış** olan Zât'a küfrediyorsunuz, O'nun için denkler uyduruyorsunuz. O, âlemlerin Rabbidir. (Fussılet, 41/9).

فَاَمَّا عَادٌ فَاسْتَكْبَرُوا فِى الْاَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَقَالُوا مَنْ اَشَدُّ مِنَّا قُوَّةًۜ اَوَلَمْ يَرَوْا
اَنَّ اللّٰهَ الَّذٖى خَلَقَهُمْ هُوَ اَشَدُّ مِنْهُمْ قُوَّةًۜ وَكَانُوا بِاٰيَاتِنَا يَجْحَدُونَ

Ad'a gelince: Yeryüzünde haksızca büyüklük tasladılar ve: "Kuvvetçe bizden daha yaman kimdir?" dediler. Onlar, kendilerini **yaratmış** bulunan Allah'ın, O'nun onlardan gerçekten daha güçlü olduğunu görmemişler miydi? Ayetlerimizi inadına inkâr ediyorlar. (Fussılet, 41/15).

وَقَالُوا لِجُلُودِهِمْ لِمَ شَهِدْتُمْ عَلَيْنَاۜ قَالُٓوا اَنْطَقَنَا اللّٰهُ الَّذٖىٓ اَنْطَقَ
كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ خَلَقَكُمْ اَوَّلَ مَرَّةٍ وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

Derilerine: "Neden aleyhimizde tanıklık yaptınız?" derler. Onlar da: "Bizi her şeyi konuşturan o Allah konuşturdu. Sizi ilk kez de O **yaratmıştı.** İşte şimdi sırf O'na döndürülüyorsunuz," derler. (Fussılet, 41/21).

وَمِنْ اٰيَاتِهِ الَّيْلُ وَالنَّهَارُ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُۜ لَا تَسْجُدُوا لِلشَّمْسِ وَلَا
لِلْقَمَرِ وَاسْجُدُوا لِلّٰهِ الَّذٖى خَلَقَهُنَّ اِنْ كُنْتُمْ اِيَّاهُ تَعْبُدُونَ

Gece ile gündüz, güneş ile ay O'nun delillerindendir. Ne güneşe secde edin, ne de aya. Eğer O'na kulluk edenlerseniz onları **yaratmış** olan o Allah'a secde edin. (Fussılet, 41/37).

وَلَئِنْ سَاَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ لَيَقُولُنَّ خَلَقَهُنَّ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ

Andolsun eğer onlara: "Gökleri ve yeri kim yarattı?" diye sorarsan elbette, behemehal: "Onları, çok güçlü, çok bilen **yarattı**," derler. (Zuhruf, 43/9).

وَالَّذٖى خَلَقَ الْاَزْوَاجَ كُلَّهَا وَجَعَلَ لَكُمْ مِنَ الْفُلْكِ وَالْاَنْعَامِ مَا تَرْكَبُونَ

O ki bütün çiftleri **yarattı,** sizin için gemilerden, küçük ve büyük baş hayvanlardan bineceklerinizi yaptı. (Zuhruf, 43/12).

وَلَئِنْ سَاَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَهُمْ لَيَقُولُنَّ اللّٰهُ فَاَنّٰى يُؤْفَكُونَ

Andolsun onlara kendilerini kim **yaratmış** diye sorsan elbette kesin: "Allah" derler. Peki nasıl çevriliyorlar? (Zuhruf, 43/87).

وَخَلَقَ اللّٰهُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ وَلِتُجْزٰى كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ

Allah, gökleri ve yeri hak (denge) ile ve her kişi kendi kazandığının karşılığını görsün diye **yarattı.** Onlar haksızlığa uğratılmazlar. (Câsiye, 45/22).

وَاَنَّهُ خَلَقَ الزَّوْجَيْنِ الذَّكَرَ وَالْاُنْثٰى

Kuşkusuz O, iki çifti, erkeği ve dişiyi **yarattı**. (Necm, 53/45).

خَلَقَ الْاِنْسَانَ

İnsanı **yarattı**. (Rahman, 55/3).

خَلَقَ الْاِنْسَانَ مِنْ صَلْصَالٍ كَالْفَخَّارِ

İnsanı, fağfur gibi tıngır tıngır ses veren pişmiş çamurdan **yarattı**. (Rahman, 55/14).

وَخَلَقَ الْجَانَّ مِنْ مَارِجٍ مِنْ نَارٍ

Cinleri de dumansız ateşten **yarattı**. (Rahman, 55/15).

هُوَ الَّذ۪ي خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ ف۪ي سِتَّةِ اَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوٰى عَلَى الْعَرْشِۜ
يَعْلَمُ مَا يَلِجُ فِي الْاَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَٓاءِ وَمَا
يَعْرُجُ ف۪يهَاۜ وَهُوَ مَعَكُمْ اَيْنَ مَا كُنْتُمْۜ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَص۪يرٌ

O, gökler ve yeri altı günde **yaratıp** sonra Arş üzerine istivâ eden Zât'tır. Yere gireni, ondan çıkmakta olanı, gökten ineni ve ona yükselmekte bulunanı bilir. O, nerede olsanız sizinledir. Allah yapmakta olduklarınızı pekâlâ görmektedir. (Hadîd, 57/4).

هُوَ الَّذ۪ي خَلَقَكُمْ فَمِنْكُمْ كَافِرٌ وَمِنْكُمْ مُؤْمِنٌۜ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَص۪يرٌ

O, sizi **yaratmış** olan Zât'tır. Aranızda kâfir de var, aranızda inanan da var. Allah yapmakta olduğunuzu pekâlâ görmektedir. (Teğâbun, 64/2).

خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ وَصَوَّرَكُمْ فَاَحْسَنَ صُوَرَكُمْۚ وَاِلَيْهِ الْمَص۪يرُ

Gökleri ve yeri hak (gerçek) olarak **yarattı.** Sizi şekillendirdi ve şekillerinizi güzel yaptı. Son varış yalnız O'nadır. (Teğâbun, 64/3).

اَللّٰهُ الَّذ۪ي خَلَقَ سَبْعَ سَمٰوَاتٍ وَمِنَ الْاَرْضِ مِثْلَهُنَّۜ يَتَنَزَّلُ الْاَمْرُ بَيْنَهُنَّ
لِتَعْلَمُٓوا اَنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَد۪يرٌۙ وَاَنَّ اللّٰهَ قَدْ اَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْماً

Allah, yedi kat gökleri ve yerden de onlar gibisini **yaratmış** olan o Zât'tır. Buyruk bunların arasından iner. (Bu) gerçekten Allah'ın her şeye karşı pekâlâ muktedir bulunduğunu ve doğrusu Allah'ın her şeyi bilgi bakımından hakikaten kuşattığını bilmeniz içindir. (Talâk, 65/12).

اَلَّذ۪ي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيٰوةَ لِيَبْلُوَكُمْ اَيُّكُمْ اَحْسَنُ عَمَلاًۜ وَهُوَ الْعَز۪يزُ الْغَفُورُۙ

O, hanginiz daha güzel davranacak diye sizi sınamak için ölümü ve hayatı **yaratmış** olan Zât'tır. O, çok güçlüdür, çok bağışlayandır. (Mülk, 67/2).

اَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ

Yaratmış olan kimse hiç bilmez mi? O, Latîf'tir, pekâlâ haberlidir. (Mülk, 67/14).

وَقَدْ خَلَقَكُمْ اَطْوَارًا

Oysa O, sizi aşama aşama **yarattı**. (Nûh, 71/14).

اَلَمْ تَرَوْا كَيْفَ خَلَقَ اللّٰهُ سَبْعَ سَمٰوَاتٍ طِبَاقًا

Allah'ın yedi göğü tabakalar halinde nasıl **yaratmış** olduğunu görmediniz mi? (Nûh, 71/15).

ثُمَّ كَانَ عَلَقَةً فَخَلَقَ فَسَوّٰى

Sonra bir alaka (rahme asılan bir embriyo) oldu. Derken Rabbi onu **yarattı** ve düzenledi. (Kıyâme, 75/38).

مِنْ اَيِّ شَيْءٍ خَلَقَهُ

Onu hangi şeyden **yarattı**? (Abese, 80/18).

مِنْ نُطْفَةٍ خَلَقَهُ فَقَدَّرَهُ

Bir nutfeden. Onu **yarattı** ve ona biçim verdi. (Abese, 80/19).

اَلَّذ۪ي خَلَقَكَ فَسَوّٰيكَ فَعَدَلَكَ

O ki seni **yarattı**, derken seni biçimlendirdi ve seni dengeledi. (İnfitâr, 82/7).

اَلَّذ۪ي خَلَقَ فَسَوّٰى

O **yaratıp** düzenleyen Zât'ın. (A'lâ, 87/2).

وَمَا خَلَقَ الذَّكَرَ وَالْاُنْثٰى

Erkeği ve dişiyi **yaratmış** olana. (Leyl,92/3).

اِقْرَاْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذ۪ى خَلَقَۚ

Yaratmış olan Rabbinin adıyla oku. (Alak, 96/1).

خَلَقَ الْاِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍۚ

İnsanı kan pıhtısından **yarattı.** (Alak, 96/2).

مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَۙ

Yarattıklarının şerrinden. (Felak, 113/2).

قَالَ لَمْ اَكُنْ لِاَسْجُدَ لِبَشَرٍ خَلَقْتَهُ مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَاٍ مَسْنُونٍ

İblis: "Ben, kendisini pişmemiş kuru bir çamurdan, değişmiş/kara bir balçıktan **yarattığın** bir insana secde etmem için var olmadım," dedi. (Hıcr, 15/33).

وَاِذْ قُلْنَا لِلْمَلٰٓئِكَةِ اسْجُدُوا لِاٰدَمَ فَسَجَدُٓوا اِلَّٓا اِبْل۪يسَۜ قَالَ ءَاَسْجُدُ لِمَنْ خَلَقْتَ ط۪ينًاۚ

Bir zaman meleklere: "Adem'e secde edi," demiştik. Onlar da secde etmişlerdi. Ancak İblis secde etmemiş, "çamur olarak **yarattığın** bir kimseye mi secde edeceğim?" demişti. (İsrâ, 17/61).

خَالِقُ =Hâlik İsim-Sıfatının Anlamının Geçmiş Zaman Birinci Tekil Şahıs Kipi " خَلَقْتُ =halaktü (yarattım)" ve Çoğul Şahıs Kipi " خَلَقْنَا =halaknâ (yarattık)" Fiilleri ile Yansıtılması

قَالَ كَذٰلِكَۚ قَالَ رَبُّكَ هُوَ عَلَيَّ هَيِّنٌ وَقَدْ خَلَقْتُكَ مِنْ قَبْلُ وَلَمْ تَكُ شَيْـٔاً

Buyurdu: İş böyledir. Buyurdu Rabbin: "O, bana göre pek kolaydır. Öyle ya daha önce de sen hiçbir şey değilken seni **yaratmıştım.**" (Meryem, 19/9).

قَالَ يَٓا اِبْل۪يسُ مَا مَنَعَكَ اَنْ تَسْجُدَ لِمَا خَلَقْتُ بِيَدَيَّۜ اَسْتَكْبَرْتَ اَمْ كُنْتَ مِنَ الْعَال۪ينَ

Buyurdu: "Ey İblis! İki elimle **yarattığıma** secde etmenden seni ne alıkoydu? Kibirlenmek mi istedin, yoksa yücelerden mi oldun?" (Sâd, 38/75).

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْاِنْسَ اِلَّا لِيَعْبُدُونِ

İnsanları ve cinleri sırf Bana kulluk etsinler diye **yarattım**. (Zâriyât, 51/56).

ذَرْنٖى وَمَنْ خَلَقْتُ وَحٖيدًاۙ

Beni, tek olarak **yarattığım** o kimse ile başbaşa bırak. (Müddessir, 74/11).

وَلَقَدْ جِئْتُمُونَا فُرَادٰى كَمَا خَلَقْنَاكُمْ اَوَّلَ مَرَّةٍ وَتَرَكْتُمْ مَا خَوَّلْنَاكُمْ وَرَآءَ ظُهُورِكُمْۚ وَمَا نَرٰى مَعَكُمْ شُفَعَآءَكُمُ الَّذٖينَ زَعَمْتُمْ اَنَّهُمْ فٖيكُمْ شُرَكٰٓؤُاۜ لَقَدْ تَقَطَّعَ بَيْنَكُمْ وَضَلَّ عَنْكُمْ مَا كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ

Gerçekten bize, sizi ilk kez **yarattığımızdaki** gibi teker teker geldiniz ve size verdiğimiz şeyleri sırtlarınızın arkasına bıraktınız! Şimdi içinizde, kendilerinin Allah'ın ortakları olduklarını ileri sürdüğünüz şefaatçılarınızı da yanınızda görmüyoruz! Doğrusu aranızdaki bağlar iyice koptu. Şefaatçılarınız olduklarını zannettikleriniz yanınızdan kaybolup gitti! (En'âm, 6/94).

وَلَقَدْ خَلَقْنَاكُمْ ثُمَّ صَوَّرْنَاكُمْ ثُمَّ قُلْنَا لِلْمَلٰٓئِكَةِ اسْجُدُوا لِاٰدَمَۗ فَسَجَدُوٓا اِلَّٓا اِبْلٖيسَۜ لَمْ يَكُنْ مِنَ السَّاجِدٖينَ

Gerçekten sizi **yarattık** ve ardından sizi biçimlendirdik. Sonra meleklere: "Adem'e secde edin," dedik. Hemen secde ettiler. Ancak İblis etmedi, o, secde edenlerden olmadı. (A'râf, 7/11).

وَمِمَّنْ خَلَقْنَٓا اُمَّةٌ يَهْدُونَ بِالْحَقِّ وَبِهٖ يَعْدِلُونَ

Yarattıklarımızdan hakkı gösteren, onunla adalet sunan bir ümmet vardır. (A'râf, 7/181).

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَإٍ مَسْنُونٍ

Andolsun insanı pişmemiş kuru çamurdan, değişmiş (şekillenmiş) balçıktan **yarattık**. (Hıcr, 15/26).

وَالْجَانَّ خَلَقْنَاهُ مِنْ قَبْلُ مِنْ نَارِ السَّمُومِ

Cini, onu da daha önceden semûm ateşinden **yaratmıştık**. (Hıcr, 15/27).

وَمَا خَلَقْنَا السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا اِلَّا بِالْحَقِّ وَاِنَّ السَّاعَةَ لَاٰتِيَةٌ فَاصْفَحِ الصَّفْحَ الْجَم۪يلَ

Gökleri, yeri ve aralarındakini ancak gerçekle **yarattık**. Kuşkusuz o saat elbette gelecek. Haydi kendilerine güzel bir müsamaha ile müsamahada bulun. (Hıcr, 15/85).

وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَن۪ٓي اٰدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلٰى كَث۪يرٍ مِمَّنْ خَلَقْنَا تَفْض۪يلًا

Yemin olsun, Âdemoğullarını şereflendirdik, onları karada ve denizde taşıdık, kendilerini tertemiz rızıklardan besledik. Onları, **yarattığımız** akıllı kimselerden pek çoğu karşısında gerçekten üstün kıldık. (İsrâ, 17/70).

وَعُرِضُوا عَلٰى رَبِّكَ صَفًّاۜ لَقَدْ جِئْتُمُونَا كَمَا خَلَقْنَاكُمْ اَوَّلَ مَرَّةٍۘ بَلْ زَعَمْتُمْ اَلَّنْ نَجْعَلَ لَكُمْ مَوْعِدًا

Ve sıra halinde Rabbine arzedilmişlerdir. Yemin olsun ki bize, sizi ilk kez **yarattığımız** gibi geldiniz. Doğrusu siz, sizin için bir buluşma zamanı belirlemeyeceğimizi sanmıştınız. (Kehf, 18/48).

مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَف۪يهَا نُع۪يدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً اُخْرٰى

Sizi topraktan **yarattık** yine ona döndüreceğiz, sizi bir başka kez yine ondan çıkaracağız. (Tâhâ, 20/55).

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَاعِبِينَ

Göğü, yeri ve ikisinin arasındakileri onlar eğlensinler diye **yaratmadık**. (Enbiyâ, 21/16).

يَا اَيُّهَا النَّاسُ اِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِنَ الْبَعْثِ فَاِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ
تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ مِنْ مُضْغَةٍ مُخَلَّقَةٍ وَغَيْرِ
مُخَلَّقَةٍ لِنُبَيِّنَ لَكُمْ وَنُقِرُّ فِي الْاَرْحَامِ مَا نَشَاءُ اِلَى اَجَلٍ مُسَمًّى
ثُمَّ نُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوا اَشُدَّكُمْ وَمِنْكُمْ مَنْ يُتَوَفّٰى وَمِنْكُمْ
مَنْ يُرَدُّ اِلَى اَرْذَلِ الْعُمُرِ لِكَيْلَا يَعْلَمَ مِنْ بَعْدِ عِلْمٍ شَيْـًٔا وَتَرَى
الْاَرْضَ هَامِدَةً فَاِذَا اَنْزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ وَاَنْبَتَتْ
مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَهِيجٍ

Ey insanlar! Eğer ölüm sonrası dirilişten bir kuşku içinde iseniz şunu bilin: Cidden biz sizi önce topraktan, sonra nutfeden, sonra alakadan sonra tam şekillendirilmiş ve şekillendirilmemiş bir çiğnem etten **yarattık** ki size (ne olduğunuzu) açıklayalım. Belirlenmiş bir süreye değin de rahimlerde dilediğimizi durdururuz. Ardından da gücünüze ermeniz için sizi bir bebek olarak çıkarırız. Bununla birlikte içinizden kiminin (daha önce) canı alınıyor, içinizden kimi de -bilgi sahibi olduktan sonra hiçbir şey bilmesin diye- ömrün en perişan sürecine itiliyor. Yeryüzünü kupkuru görürsün. Derken üzerine suyu indirdiğimizde titreşir, kabarır ve her güzel çiftten bitirir. (Hacc, 22/5)

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ طِينٍ

Andolsun insanı çamurdan elde edilmiş bir süzmeden **yarattık**. (Mü'minûn, 23/12).

اَفَحَسِبْتُمْ اَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَاَنَّكُمْ اِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ

Sizi sadece boşuna **yarattığımızı** ve gerçekten sizin bize döndürülmeyeceğinizi mi sanmıştınız? (Mü'minûn, 23/115).

لِنُحْيِيَ بِهِ بَلْدَةً مَيْتًا وَنُسْقِيَهُ مِمَّا خَلَقْنَا أَنْعَامًا وَأَنَاسِيَّ كَثِيرًا

Ki onunla ölü bir beldeye can verelim, **yarattıklarımızdan** nice hayvanları ve pek çok insanı onunla sulayalım. (Furkân, 25/49).

وَخَلَقْنَا لَهُمْ مِنْ مِثْلِهِ مَا يَرْكَبُونَ

Ve onlar için onun gibi binecekleri şeyi **yaratmamız** da (O'nun kudretini yansıtan delillerdendir.) (Yâsîn, 36/42).

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا خَلَقْنَا لَهُمْ مِمَّا عَمِلَتْ أَيْدِينَا أَنْعَامًا فَهُمْ لَهَا مَالِكُونَ

Cidden bizim ellerimizin yaptıklarından kendileri için hayvanlar **yaratmış** olduğumuzu, kendilerinin onlara sahip bulunduklarını görmediler mi? (Yâsîn, 36/71).

أَوَلَمْ يَرَ الْإِنْسَانُ أَنَّا خَلَقْنَاهُ مِنْ نُطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُبِينٌ

İnsan kendisini bir nutfeden **yarattığımızı** görmedi mi? Derken birden o, apaçık bir hasım (kesiliverdi). (Yâsîn, 36/77).

أَمْ خَلَقْنَا الْمَلَائِكَةَ إِنَاثًا وَهُمْ شَاهِدُونَ

Yoksa onların tanıklığında melekleri dişiler mi **yaratmışız**? (Sâffât, 37/150).

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا بَاطِلًا ذَلِكَ ظَنُّ الَّذِينَ كَفَرُوا
فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنَ النَّارِ

Göğü, yeri ve aralarındakini boşuna **yaratmadık.** O, küfre sapmışların sanısı. O küfretmiş olanların ateşten dolayı vay hallerine! (Sâd, 38/27).

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَاعِبِينَ

Gökleri, yeri ve bunların arasındakileri oyuncak diye **yaratmadık**. (Duhân, 44/38).

مَا خَلَقْنَاهُمَآ اِلَّا بِالْحَقِّ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ

O ikisini sadece hak denge ile **yarattık.** Ne var ki onların çoğunluğu bilmiyorlar. (Duhân, 44/39).

مَا خَلَقْنَا السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَآ اِلَّا بِالْحَقِّ وَاَجَلٍ مُسَمًّىۜ وَالَّذِينَ كَفَرُوا عَمَّآ اُنْذِرُوا مُعْرِضُونَ

Gökleri, yeri, bu ikisinin arasındakini ancak hak sebeple ve belirlenmiş bir süre ile **yarattık.** Küfretmiş kimseler ise uyarıldıkları şeyden yüz çevirmekteler. (Ahkâf, 46/3).

يَآ اَيُّهَا النَّاسُ اِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَاُنْثٰى وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَآئِلَ لِتَعَارَفُواۜ اِنَّ اَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللّٰهِ اَتْقٰيكُمْۜ اِنَّ اللّٰهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ

Ey insanlar! Doğrusu Biz sizi bir erkek ve bir dişiden **yarattık**, tanışasınız diye sizi milletlere ve kabilelere ayırdık. Kuşkusuz Allah katında en değerliniz günahlardan en çok korunanızdır. Gerçekten Allah pekâlâ bilendir, pekâlâ haberi olandır. (Hucurât, 49/13).

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ وَنَعْلَمُ مَا تُوَسْوِسُ بِهٖ نَفْسُهُۚ وَنَحْنُ اَقْرَبُ اِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ

Andolsun gerçekten Biz insanı **yarattık**, nefsinin ne ile fitlemekte olduğunu biliriz. Biz ona şah damarından daha yakınız. (Kâf, 50/16).

وَلَقَدْ خَلَقْنَا السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فٖى سِتَّةِ اَيَّامٍۗ وَمَا مَسَّنَا مِنْ لُغُوبٍ

Andolsun gerçekten gökleri, yeri ve aralarındakini altı günde **yarattık** ve Bize hiçbir yorgunluk ilişmedi. (Kâf, 50/38).

وَمِنْ كُلِّ شَيْءٍ خَلَقْنَا زَوْجَيْنِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ

Her şeyi çift **yarattık.** Belki siz düşünüp ibret alırsınız. (Zâriyât, 51/49).

اِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ

Kesin biz her şeyi, bir ölçü ile **yarattık**. (Kamer, 54/49).

نَحْنُ خَلَقْنَاكُمْ فَلَوْلَا تُصَدِّقُونَ

Biz sizi **yarattık,** tasdik etmiyor musunuz? (Vâkıa, 56/57).

كَلَّا اِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِمَّا يَعْلَمُونَ

Hayır asla! Cidden biz onları bildikleri şeyden **yarattık**. (Meâric, 70/39).

اِنَّا خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ اَمْشَاجٍ نَبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا بَصِيرًا

Cidden biz insanı karışık bir nutfeden **yarattık.** Kendisini sınayalım diye onu duyan ve gören yaptık. (İnsân, 76/2).

نَحْنُ خَلَقْنَاهُمْ وَشَدَدْنَا اَسْرَهُمْ وَاِذَا شِئْنَا بَدَّلْنَا اَمْثَالَهُمْ تَبْدِيلًا

Biz onları yarattık ve bağlarını sıkıca **bağladık**. Dilediğimizde biçimlerini değiştirir de değiştiririz (İnsân, 76/28).

وَخَلَقْنَاكُمْ اَزْوَاجًا

Sizi çiftler **yarattık**. (Nebe', 78/8).

لَقَدْ خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ فِى كَبَدٍ

Elbette insanı bir zorluk içinde **yarattık**. (Beled, 90/4).

لَقَدْ خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ فِى اَحْسَنِ تَقْوِيمٍ

Andolsun gerçekten insanı en güzel biçimde **yarattık**. (Tîn, 95/4).

خَالِقٌ =Hâlik İsim-Sıfatının Anlamının Şimdiki Zaman Üçüncü Tekil Şahıs Kipi "يَخْلُقُ =yahluku (yaratır)" ve Birinci Çoğul Şahıs Kipi " نَخْلُقُ =nahluku (yaratırız)" Fiilleri ile Yansıtılması

قَالَتْ رَبِّ اَنّٰى يَكُونُ لِى وَلَدٌ وَلَمْ يَمْسَسْنِى بَشَرٌ قَالَ كَذٰلِكِ اللّٰهُ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ اِذَا قَضٰى اَمْرًا فَاِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ

Dedi: Rabbim! Bana bir insan dokunmamışken benim nasıl çocuğum olur? Buyurdu: İşte böyle, Allah ne dilerse **yaratır.** Bir işe hükmettiğinde sadece ona 'ol' der. O da oluverir. (Âl-i Imrân, 3/47).

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا اِنَّ اللّٰهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ قُلْ فَمَنْ يَمْلِكُ مِنَ اللّٰهِ شَيْـًٔا اِنْ اَرَادَ اَنْ يُهْلِكَ الْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَاُمَّهُ وَمَنْ فِى الْاَرْضِ جَمِيعًا وَلِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ

Gerçekten: "Allah Meryemoğlu Mesîh'tir," diyenler küfre sapmıştır. De ki: "Allah, Meryemoğlu Mesîh'i, annesini, yeryüzündekilerini, hepsini helâk etmeyi istese kim Allah'tan kurtarabilir? Göklerin, yerin ve aralarındakilerin saltanatı Allah'ındır. Dilediğini **yaratır**. Allah her şeye karşı pek güçlüdür. (Mâide, 5/17).

وَالْخَيْلَ وَالْبِغَالَ وَالْحَمِيرَ لِتَرْكَبُوهَا وَزِينَةً وَيَخْلُقُ مَا لَا تَعْلَمُونَ

Hem kendilerine binmeniz ve hem de bir süs olarak atları, katırları ve eşekleri de (yarattı). Ve daha bilmeyeceğiniz şeyleri **yaratır**. (Nahl, 16/8).

اَفَمَنْ يَخْلُقُ كَمَنْ لَا يَخْلُقُۜ اَفَلَا تَذَكَّرُونَ

Yaratan, yaratmayan gibi midir? Hâlâ öğüt almıyor musunuz? (Nahl, 16/17).

وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَٓاءُ وَيَخْتَارُۜ مَا كَانَ لَهُمُ الْخِيَرَةُۜ سُبْحَانَ اللّٰهِ وَتَعَالٰى عَمَّا يُشْرِكُونَ

Rabbin dilediğini **yaratır** ve seçer. Onlar için seçim hakkı yoktur. Allah, onların ortak koştuklarından münezzehtir, pek yücedir. (Kasas, 28/68).

لَوْ اَرَادَ اللّٰهُ اَنْ يَتَّخِذَ وَلَدًا لَاصْطَفٰى مِمَّا يَخْلُقُ مَا يَشَٓاءُۙ سُبْحَانَهُۜ هُوَ اللّٰهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ

Allah bir çocuk edinmek isteseydi elbette **yaratmakta** olduklarından dilediğini süzüp seçerdi. O münezzehtir! O, tek ve pekâlâ kahreden Allah'tır. (Zümer, 39/4)

لِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِۜ يَخْلُقُ مَا يَشَٓاءُۜ يَهَبُ لِمَنْ يَشَٓاءُ اِنَاثًا وَيَهَبُ لِمَنْ يَشَٓاءُ الذُّكُورَۙ

Göklerin ve yerin hükümranlığı Allah'ın tekelindedir. Dileyeceğini **yaratır**. Dileyeceği kimseye kız çocuk bahşeder, dileyeceği kimseye de erkek çocuk bahşeder. (Şûrâ, 42/49).

اَمِ اتَّخَذَ مِمَّا يَخْلُقُ بَنَاتٍ وَاَصْفٰيكُمْ بِالْبَنٖينَ

Yoksa O, **yarattıklarından** kızlar edinip oğulları size mi seçti? (Zuhruf, 43/16).

اَلَمْ نَخْلُقْكُمْ مِنْ مَٓاءٍ مَهٖينٍۙ

Sizi bayağı bir sudan **yaratmadık mı**? (Mürselât, 77/20).

خَالِقٌ =Hâlik İsim-Sıfatının Anlamının Doğrudan veya Dolaylı Olarak" خَلْقٌ =halk (yaratma/ yaratılma/yaratılış)" Lafzı ile Aksettirilmesi

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ
وَالْفُلْكِ الَّتِي تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِمَا يَنْفَعُ النَّاسَ وَمَا
أَنْزَلَ اللّٰهُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ مَاءٍ فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا
وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ وَتَصْرِيفِ الرِّيَاحِ وَالسَّحَابِ
الْمُسَخَّرِ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ

Göklerin ve yerin **yaratılışında**, gece ile gündüzün birbiri ardınca gelişinde, insanlara fayda verecek şeylerle denizde akıp giden o gemide, Allah'ın gökten indirip sayesinde yeryüzünü ölümünden sonra diriltmesi ve üzerine bütün canlıları yaymasında, rüzgârların çevrilmesinde, gökle yer arasında emre hazır kılınmış bulutlarda aklını işleten bir topluluk için elbette âyetler/deliller/işâretler/izler vardır. (Bakara, 2/164).

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ
لِأُولِي الْأَلْبَابِ

Cidden göklerin ve yerin **yaratılışında**, gece ile gündüzün birbirini izlemesinde temiz akıl sahipleri için elbette ibretler vardır. (Âl-i Imrân, 3/190).

وَلَأُضِلَّنَّهُمْ وَلَأُمَنِّيَنَّهُمْ وَلَآمُرَنَّهُمْ فَلَيُبَتِّكُنَّ آذَانَ الْأَنْعَامِ وَلَآمُرَنَّهُمْ
فَلَيُغَيِّرُنَّ خَلْقَ اللّٰهِ وَمَنْ يَتَّخِذِ الشَّيْطَانَ وَلِيًّا مِنْ دُونِ اللّٰهِ
فَقَدْ خَسِرَ خُسْرَانًا مُبِينًا

Elbette onları saptıracağım, kesinlikle onları kuruntulara kaptıracağım, muhakkak kendilerine emredeceğim de hayvanların kulaklarını yaracaklar, kesin emredeceğim kendilerine muhakkak Allah'ın **yaratışını** bozacaklar. Kim Allah'ı bırakıp şeytanı dost edinirse gerçekten apaçık bir hüsranla hüsrana uğramıştır (Nisâ, 4/119).

أَوَعَجِبْتُمْ أَنْ جَاءَكُمْ ذِكْرٌ مِنْ رَبِّكُمْ عَلَى رَجُلٍ مِنْكُمْ لِيُنْذِرَكُمْ
وَاذْكُرُوا إِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَاءَ مِنْ بَعْدِ قَوْمِ نُوحٍ وَزَادَكُمْ فِي الْخَلْقِ
بَصْطَةً فَاذْكُرُوا آلَاءَ اللّٰهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ
يقرأ بالسين

Sizi uyarsın diye sizden bir adam aracılığıyla Rabbinizden size bir öğüt geldi diye şaştınız mı? Sonra hatırlayın, bir vakit sizi, Nuh'un toplumundan sonra onların yerine geçirmiş ve **yaratılışta** kuvvetçe sizi üstün kılmıştı. Allah'ın nimetlerini anın belki siz murada erersiniz. (A'râf, 7/69).

إِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا وَعْدَ اللّٰهِ حَقًّا إِنَّهُ يَبْدَؤُا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ لِيَجْزِيَ
الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ بِالْقِسْطِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ شَرَابٌ
مِنْ حَمِيمٍ وَعَذَابٌ اَلِيمٌ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ

Allah'ın gerçek bir vaadi olarak topluca dönüşünüz ancak O'nadır. Gerçekten O, **yaratmaya** başlar. Sonra, iman edip iyi işler yapanları âdilâne ödüllendirmesi için o yaratmayı iâde eder/ölüm sonrası dirilişi gerçekleştirir. Küfredenlere gelince onlara, kâfirlik yapagelmeleri yüzünden kaynar sudan bir içki ve elem veren bir azap vardır. (Yûnus, 10/4).

قُلْ هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ مَنْ يَبْدَؤُا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ قُلِ اللّٰهُ يَبْدَؤُا الْخَلْقَ
ثُمَّ يُعِيدُهُ فَاَنّٰى تُؤْفَكُونَ

De ki: Ortak tanıdıklarınızdan **yaratmaya** ilk başlayan, sonra onu iâde edecek (çevirip yeniden yaratacak olan) var mı? De ki: Allah **yaratmaya** ilk başlar sonra onu geri çevirip tekrar yaratır. Nereden çeviriliyorsunuz? (Yûnus, 10/34).

وَقَالُوٓا ءَاِذَا كُنَّا عِظَامًا وَرُفَاتًا ءَاِنَّا لَمَبْعُوثُونَ خَلْقًا جَدِيدًا

Dediler: Biz, bir sürü kemik ve toz-toprak olduğumuzda mı, gerçekten biz mi yepyeni bir **yaratılışla** diriltilmiş olacağız? (İsrâ, 17/49).

اَوْ خَلْقًا مِمَّا يَكْبُرُ فِى صُدُورِكُمْ فَسَيَقُولُونَ مَنْ يُعِيدُنَا قُلِ الَّذِى فَطَرَكُمْ اَوَّلَ مَرَّةٍ فَسَيُنْغِضُونَ اِلَيْكَ رُؤُسَهُمْ وَيَقُولُونَ مَتٰى هُوَ قُلْ عَسٰٓى اَنْ يَكُونَ قَرِيبًا

Veya sinelerinizde (zihinlerinizde) büyüyen şeylerden en güçlü telakkilerinizden herhangi bir **yaratık** olun. Diyecekler: "Kim bizi diriltecek?" De ki: "Sizi ilk kez yaratmış olan!" Başlarını sana doğru hareket ettirecekler ve: "Ne zaman o diriltme?" diyecekler. De ki: "Yakın olması umulur!" (İsrâ, 17/51).

ذٰلِكَ جَزَٓاؤُهُمْ بِاَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاٰيَاتِنَا وَقَالُوٓا ءَاِذَا كُنَّا عِظَامًا وَرُفَاتًا ءَاِنَّا لَمَبْعُوثُونَ خَلْقًا جَدِيدًا

İşte bu, onların cezası. Çünkü onlar âyetlerimize küfretmişler ve: "Biz bir sürü kemik ve toz-toprak olduğumuzda mı yepyeni bir **yaratılışla** diriltilmiş olacağız?" dediler. (İsrâ, 17/98).

مَٓا اَشْهَدْتُهُمْ خَلْقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَلَا خَلْقَ اَنْفُسِهِمْ وَمَا كُنْتُ مُتَّخِذَ الْمُضِلِّينَ عَضُدًا

Onları (İblis'i ve soyunu), ne gökler ile yerin **yaratılışına,** ne de kendilerinin yaratılışına tanık tuttum. Saptıranları yardımcı tutmadım. (Kehf, 18/51).

قَالَ رَبُّنَا الَّذِىٓ اَعْطٰى كُلَّ شَىْءٍ خَلْقَهُ ثُمَّ هَدٰى

Dedi: Rabbimiz, her şeye **yaratılışını** verip ardından yol göstermiş Zât'tır. (Tâhâ, 20/50).

يَوْمَ نَطْوِي السَّمَاءَ كَطَيِّ السِّجِلِّ لِلْكُتُبِ كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ
نُعِيدُهُ وَعْدًا عَلَيْنَا إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ

O günde göğü, kitap sayfalarının dürülüşü gibi düreriz. **Yaratışın** evvelinde başladığımız gibi üstlendiğimiz bir vaad olarak göğü iâde ederiz. Cidden biz (vaadettiğimizi) yaparız. (Enbiyâ, 21/104).

أَمَّنْ يَبْدَؤُا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَمَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَإِلٰهٌ مَعَ
اللّٰهِ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

Yoksa **yaratmaya** ilk başlayan, sonra onu tekrar edecek olan ve sizi gökten ve yerden rızıklandıran Zât mı (hayırlıdır)? Şimdi Allah ile birlikte bir başka tanrı mı? De ki: Doğru söyleyenler iseniz kanıtınızı getirin. (Neml, 27/64).

وَإِنْ تُكَذِّبُوا فَقَدْ كَذَّبَ أُمَمٌ مِنْ قَبْلِكُمْ وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا
الْبَلَاغُ الْمُبِينُ

Görmediler mi Allah **yaratmayı** nasıl başlatıyor? Sonra onu tekrar edecek. Cidden bu, Allah'a pek kolaydır. (Ankebût, 29/19).

قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ بَدَأَ الْخَلْقَ ثُمَّ اللّٰهُ يُنْشِئُ
النَّشْأَةَ الْآخِرَةَ إِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

De ki: "Yeryüzünde gezin de **yaratmaya** nasıl başladığına bakın. Sonra Allah öteki oluşumu meydana getirir." Kuşkusuz Allah, her şeye karşı pek güçlüdür. (Ankebût, 29/20).

اَللّٰهُ يَبْدَؤُا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

Allah **yaratmaya** başlar, ardından onu tekrar eder. Sonra yalnız O'na döndürülürsünüz. (Rum, 30/11).

وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافُ أَلْسِنَتِكُمْ وَأَلْوَانِكُمْ
إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِلْعَالِمِينَ

Göklerin ve yerin **yaratılışı,** dillerinizin ve renklerinizin farklı oluşu da O'nun delillerindendir. Cidden bunda bilen kimseler için elbette ibretler vardır. (Rûm, 30/22).

وَهُوَ الَّذِي يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَهُوَ أَهْوَنُ عَلَيْهِ وَلَهُ الْمَثَلُ
الْأَعْلَىٰ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

O, **yaratmaya** ilk başlayan, sonra onu çevirip tekrar eden Zât'tır. Bu kendisine daha kolaydır. Göklerde ve yerde en üstün örnek yalnız O'nundur. O'dur çok güçlü, çok hikmetli. (Rûm, 30/27).

فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا
تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ذَٰلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

Öyle ise yüzünü bir muvahhit olarak dine çevir, Allah'ın fıtratına ki insanları onun üzerine yaratmıştır. Allah'ın **yaratışı** için asla değişme yoktur. İşte odur dosdoğru din. Ne var ki insanların çoğunluğu bilmiyorlar. (Rûm, 30/30).

مَا خَلْقُكُمْ وَلَا بَعْثُكُمْ إِلَّا كَنَفْسٍ وَاحِدَةٍ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ

Yaratılmanız da diriltilmeniz de başka değil sadece bir tek canlının yaratılması gibidir. Kuşkusuz Allah çok iyi duyandır, çok iyi görendir. (Lokman, 31/28).

وَقَالُوا أَإِذَا ضَلَلْنَا فِي الْأَرْضِ أَإِنَّا لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ بَلْ هُمْ بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ كَافِرُونَ

Dediler: Toprakta kaybolduğumuzda mı, cidden biz mi yepyeni bir **yaratılış içinde** olacak mışız? Doğrusu onlar Rablerine kavuşmayı inkâr etmekteler. (Secde, 32/10).

الْحَمْدُ لِلَّهِ فَاطِرِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ جَاعِلِ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا أُولِي أَجْنِحَةٍ
مَثْنَىٰ وَثُلَاثَ وَرُبَاعَ يَزِيدُ فِي الْخَلْقِ مَا يَشَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

Hamd, gökleri ve yeri yaratan, melekleri ikişer, üçer, dörder kanatlı elçiler yapan Allah'a hamdolsun. **Yaratmada** dilediğini artırır. Doğrusu Allah her şeye pekâlâ güç yetirendir. (Fâtır, 35/1).

إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ

Dilerse sizi yok eder ve yerinize yepyeni bir **halk** getirir. (Fâtır, 35/16).

وَمَنْ نُعَمِّرْهُ نُنَكِّسْهُ فِي الْخَلْقِ أَفَلَا يَعْقِلُونَ

Ömürlü kıldığımız kimseyi, onu **yaratılışta** tersine çeviririz. Akıl işletmiyorlar mı? (Yâsîn, 36/68).

وَضَرَبَ لَنَا مَثَلًا وَنَسِيَ خَلْقَهُ قَالَ مَنْ يُحْيِي الْعِظَامَ وَهِيَ رَمِيمٌ

Yaratılışını unutarak bize bir örnek getirdi ve: "Çürümüş o kemiklere kim hayat verecek?" dedi. (Yâsîn, 36/78).

قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي أَنْشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ

De ki: Onlara, onları ilk kez meydana getirmiş olan O Zât hayat verecek. O, her yaratmayı çok iyi bilendir. (Yâsîn, 36/79).

لَخَلْقُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ أَكْبَرُ مِنْ خَلْقِ النَّاسِ وَلٰكِنَّ أَكْثَرَ
النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

Elbette göklerin ve yerin **yaratılışı** insanların **yaratılışından** daha büyüktür. Ne var ki insanların çoğunluğu bilmiyorlar. (Mü'min, 40/57).

وَمِنْ اٰيَاتِهِ خَلْقُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَثَّ فِيهِمَا مِنْ دَابَّةٍ وَهُوَ عَلٰى
جَمْعِهِمْ إِذَا يَشَاءُ قَدِيرٌ

Gökleri ve yeri **yaratması** ve bunlarda yaydığı canlılar O'nun varlığının delillerindendir. O, dilediği zaman bunları bir araya getirmeye pekâlâ güç yetirendir. (Şûrâ, 42/29).

وَجَعَلُوا الْمَلٰٓئِكَةَ الَّذِينَ هُمْ عِبَادُ الرَّحْمٰنِ اِنَاثًاۜ اَشَهِدُوا خَلْقَهُمْۜ سَتُكْتَبُ شَهَادَتُهُمْ وَيُسْـَٔلُونَ

Rahman'ın kulları olan melekleri dişiler saydılar. Onların **yaratılışlarına** tanık mı olmuşlar? Tanıklıkları yazılacak ve sorgulanacak. (Zuhruf, 43/19).

وَف۪ي خَلْقِكُمْ وَمَا يَبُثُّ مِنْ دَٓابَّةٍ اٰيَاتٌ لِقَوْمٍ يُوقِنُونَۙ

Yaratılışınızda ve yaymakta olduğu canlılarda kesin inanan bir kavim için elbette ibretler vardır. (Câsiye, 45/4).

اَفَعَي۪ينَا بِالْخَلْقِ الْاَوَّلِۜ بَلْ هُمْ ف۪ي لَبْسٍ مِنْ خَلْقٍ جَد۪يدٍ

İlk **yaratışta** acziyet mi göster mişiz/yorulmuş muyuz? Doğrusu onlar yeni bir **yaratılıştan** şaşkınlık içindeler. (Kâf, 50/15).

ءَاَنْتُمْ اَشَدُّ خَلْقًا اَمِ السَّمَٓاءُۜ بَنٰيهَا

Yaratılış açısından siz mi daha çetinsiniz, yoksa gök mü? Onu Allah bina etti. (Nâziât, 79/27).

خَالِقٌ =Hâlik İsim-Sıfatının Anlamının Farklı Fiil ve Masdarların Birlikte Geçtiği[5] Âyetler

اَلَّذ۪ينَ يَذْكُرُونَ اللّٰهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلٰى جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ ف۪ي خَلْقِ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِۚ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هٰذَا بَاطِلاًۚ سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

Onlar ki, Allah'ı ayakta iken, otururken ve yanları üstünde iken anarlar, göklerin ve yerin **yaratılışında** derin derin düşünürler. "Rabbimiz! Sen bunu boşuna **yaratmadın**, Sen münezzehsin, öyle ise koru bizi o ateşin azabından," (derler). (Âl-i Imrân, 3/191).

---

[5] Sıfat nitelikli olanlar bu kapsamın dışında tutulmuş.

إِنَّ رَبَّكُمُ اللّٰهُ الَّذ۪ي خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ ف۪ي سِتَّةِ اَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوٰى
عَلَى الْعَرْشِ يُغْشِي الَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَث۪يثًاۙ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومَ
مُسَخَّرَاتٍ بِاَمْرِه۪ۜ اَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْاَمْرُۜ تَبَارَكَ اللّٰهُ رَبُّ الْعَالَم۪ينَ

Kuşkusuz Rabbiniz, O Allah'tır ki, gökleri ve yeri altı günde **yarattı.** Sonra Arş'a hükümran oldu. O, geceyi hızla kendisini kovalayan gündüze bürüyüp örter. Yine güneşi, ayı ve yıldızları emrine boyun eğmiş oldukları halde yarattı. Dikkat! **yaratış** da emir veriş de sadece O'nun. Alemlerin Rabbi Allah ne yüce! (A'râf, 7/54).

اَوَلَمْ يَرَوْا اَنَّ اللّٰهَ الَّذ۪ي خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ قَادِرٌ عَلٰٓى اَنْ يَخْلُقَ
مِثْلَهُمْ وَجَعَلَ لَهُمْ اَجَلًا لَا رَيْبَ ف۪يهِۜ فَاَبَى الظَّالِمُونَ اِلَّا كُفُورًا

Görmediler mi gökleri ve yeri **yaratmış** olan Allah gerçekten kendileri gibisini **yaratmaya** kadirdir ve onlar için kendisinde hiç kuşku bulunmayan bir süre belirlemiştir. O zâlimler sadece kafirlikte direniyorlar. (İsrâ, 17/99).

وَلَقَدْ خَلَقْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعَ طَرَٓائِقَۗ وَمَا كُنَّا عَنِ الْخَلْقِ غَافِل۪ينَ

Andolsun üstünüzde yedi yol **yarattık**. **Yaratmaktan** da gafiller değildik. (Mü'minûn, 23/17).

اَللّٰهُ الَّذ۪ي خَلَقَكُمْ مِنْ ضَعْفٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ ضَعْفٍ قُوَّةً ثُمَّ جَعَلَ
مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ ضَعْفًا وَشَيْبَةًۜ يَخْلُقُ مَا يَشَٓاءُۚ وَهُوَ الْعَل۪يمُ الْقَد۪يرُ

Allah o Zât ki sizi bir güçsüzlükten **yarattı.** Sonra güçsüzlüğün ardından bir güç yaptı, sonra gücün arkasından bir güçsüzlük, bir ihtiyarlık **halketti.** Dilediğini yaratıyor. O, çok iyi bilendir, çok güçlüdür. (Rûm, 30/54).

هٰذَا خَلْقُ اللّٰهِ فَاَرُون۪ي مَاذَا خَلَقَ الَّذ۪ينَ مِنْ دُونِه۪ۜ بَلِ الظَّالِمُونَ ف۪ي ضَلَالٍ مُب۪ينٍ

Bu, Allah'ın **yaratışı.** Haydi bana gösterin O'ndan başkaları neyi **yaratmış?** Doğrusu o zalimler apaçık bir sapıklık içindeler. (Lokman, 31/11).

اَلَّذٖى اَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلَقَهُ وَبَدَاَ خَلْقَ الْاِنْسَانِ مِنْ طٖينٍ

O, **yarattığı** her şeyi güzel yapan ve insanı **yaratmaya** çamurdan başlayan Zât'tır. (Secde, 32/7).

فَاسْتَفْتِهِمْ اَهُمْ اَشَدُّ خَلْقًا اَمْ مَنْ خَلَقْنَا اِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِنْ طٖينٍ لَازِبٍ

Öyle ise kendilerine sor bakalım onlar mı **yaratma** açısından daha yaman yoksa **bizim yarattığımız** kimse mi? Doğrusu biz onları yapışkan bir çamurdan yarattık. (Sâffât, 37/11).

خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَاَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ
الْاَنْعَامِ ثَمَانِيَةَ اَزْوَاجٍ يَخْلُقُكُمْ فٖى بُطُونِ اُمَّهَاتِكُمْ خَلْقًا مِنْ بَعْدِ خَلْقٍ
فٖى ظُلُمَاتٍ ثَلٰثٍ ذٰلِكُمُ اللّٰهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ فَاَنّٰى تُصْرَفُونَ

Sizi bir tek candan **yarattı**. Sonra ondan onun eşini yaptı. Sizin için büyük ve küçük baş hayvanlardan sekiz çift indirdi. Sizi annelerinizin karınlarında üç karanlık içinde bir **yaratış** sonrasından **yaratıp duruyor**. İşte bu Allah sizin Rabbiniz! Hükümranlık yalnız O'nun. Hiçbir tanrı yoktur, sadece O var. Peki nasıl çevriliyorsunuz? (Zümer, 39/6).

اَوَلَمْ يَرَوْا اَنَّ اللّٰهَ الَّذٖى خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَلَمْ يَعْیَ بِخَلْقِهِنَّ
بِقَادِرٍ عَلٰٓى اَنْ يُحْيِيَ الْمَوْتٰى بَلٰٓى اِنَّهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدٖيرٌ

Gökler ile yeri **yaratan** ve bunları **yaratmakla** yorulmayan Allah'ın gerçekten ölüleri diriltmeye kadir olacağını düşünmediler mi? Evet gerçekten O, her şeye pekâlâ güç yetirendir. (Ahkâf, 46/33).

اَلَّذٖى خَلَقَ سَبْعَ سَمٰوَاتٍ طِبَاقًا مَا تَرٰى فٖى خَلْقِ الرَّحْمٰنِ مِنْ تَفَاوُتٍ
فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرٰى مِنْ فُطُورٍ

Yedi göğü birbirine uygun tabakalar halinde **yaratmış** Zât! Rahman'ın **yaratışında** bir uyumsuzluk göremezsin. Haydi gözünü çevir, bir çatlak görüyor musun? (Mülk, 67/3).

فَعَّالٌ ، فَاعِلِ =Fe'âl, Fâil, İsim-Sıfatları[6]

خَالِدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ السَّمٰوَاتُ وَالْاَرْضُ اِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ اِنَّ رَبَّكَ فَعَّالٌ لِمَا يُرِيدُ

Gökler ve yer sürdükçe -Rabbinin dilediği hariç- orada sürekli kalacaklar. Kuşkusuz Rabbin istediğini **pekâlâ yapandır**. (Hûd, 11/107).

فَعَّالٌ لِمَا يُرِيدُ

Dilediğini **çok iyi yapandır**. (Burûc, 85/16).

لَوْ اَرَدْنَا اَنْ نَتَّخِذَ لَهْوًا لَاتَّخَذْنَاهُ مِنْ لَدُنَّا اِنْ كُنَّا فَاعِلِينَ

Bir eğlence edinmemizi isteseydik bunu katımızdan edinirdik. Çünkü **yapanlar** biziz. (Enbiyâ, 21/17).

فَفَهَّمْنَاهَا سُلَيْمٰنَ وَكُلًّا اٰتَيْنَا حُكْمًا وَعِلْمًا وَسَخَّرْنَا مَعَ دَاوُدَ الْجِبَالَ يُسَبِّحْنَ وَالطَّيْرَ وَكُنَّا فَاعِلِينَ

Hemen onu Süleyman'a kavrattık. Bununla birlikte her birine bir hüküm ve bir ilim vermiştik. Davud'un maiyyetinde dağlara boyun eğdirmiştik, kuşlarla birlikte tesbih ediyorlardı. **Biz yapanlar olageldik**. (Enbiyâ, 21/79).

يَوْمَ نَطْوِى السَّمَاءَ كَطَيِّ السِّجِلِّ لِلْكُتُبِ كَمَا بَدَاْنَا اَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ وَعْدًا عَلَيْنَا اِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ

---

6 Pekâla yapan, pekâla gerçekleştiren anlamındaki فَعَّالٌ=Fe'âl İsim-Sıfatı ve bunun pekiştirme anlamı taşımayan فَاعِلِ = fâil şekli ilgili hadiste yer almayan sıfatlardandır. فَاعِلِ =fâil şeklinin tekili değil çoğulu kullanılmıştır.

O gün ki göğü defter dürer gibi düreceğiz, ilk yaratmağa başladığımız gibi onu yeniden yaratacağız. Bu üstlendiğimiz bir vaaddir. Şüphe yok ki **Biz yapanlarız**. (Enbiyâ, 21/104).

فَاعِل =Fâil İsim-Sıfatının Anlamının Geçmiş Zaman Birinci Çoğul Şahıs Kipi " فَعَلْنَا **=fealnâ** (yaptık)" **ve Üçüncü Tekil Şahıs Kipi "** فَعَلَ **=feale** (yaptı)" **Fiilleri ile Yansıtılması**

وَسَكَنْتُمْ فِى مَسَاكِنِ الَّذِينَ ظَلَمُوٓا اَنْفُسَهُمْ وَتَبَيَّنَ لَكُمْ كَيْفَ فَعَلْنَا بِهِمْ وَضَرَبْنَا لَكُمُ الْاَمْثَالَ

Siz de, kendilerine zulüm yapmış olanların meskenlerine yerleşmiştiniz. Oysa onlara neler **yaptığımız** size açık-seçik belli olmuş, hem de size örnekleri vermiştik. (İbrâhîm, 14/45).

اَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِعَادٍ

Rabbinin Âd'a neler **yaptığını** görmedin mi? (Fecr, 89/6).

اَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِاَصْحَابِ الْفِيلِ

Rabbinin fîl sahiplerine neler **yaptığını** görmedin mi? (Fîl, 105/1).

فَاعِل =Fâil İsim-Sıfatının Anlamının Şimdiki Zaman Üçüncü Tekil Şahıs Kipi " يَفْعَلُ **=yef'alu** (yapar)" **Fiili ile Yansıtılması**

تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلٰى بَعْضٍ مِنْهُمْ مَنْ كَلَّمَ اللّٰهُ وَرَفَعَ بَعْضَهُمْ دَرَجَاتٍ وَاٰتَيْنَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ الْبَيِّنَاتِ وَاَيَّدْنَاهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ وَلَوْ شَاءَ اللّٰهُ مَا اقْتَتَلَ الَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَلٰكِنِ اخْتَلَفُوا فَمِنْهُمْ مَنْ اٰمَنَ وَمِنْهُمْ مَنْ كَفَرَ وَلَوْ شَاءَ اللّٰهُ مَا اقْتَتَلُوا وَلٰكِنَّ اللّٰهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ

İşte şunlar o elçiler! Kimilerini kimisine üstün kıldık. İçlerinden kimine Allah konuştu, bazılarını derecelerle yükseltti. Meryem oğlu İsa'ya o apaçık mucizeleri verdik, kendisini Rahulkudüs ile destekledik. Allah dileseydi onların arkasından gelenler -kendilerine onca ayetler geldikten sonra- birbirlerini öldürmezlerdi. Ne var ki ihtilafa düştüler, içlerinden kimisi inandı, içlerinden kimi de kâfir oldu. Allah dileseydi birbirlerini öldürmezlerdi. Ama Allah dilediğini **yapıyor**. (Bakara, 2/253).

قَالَ رَبِّ اَنّٰى يَكُونُ لٖى غُلَامٌ وَقَدْ بَلَغَنِىَ الْكِبَرُ وَامْرَاَتٖى عَاقِرٌۜ قَالَ كَذٰلِكَ اللّٰهُ يَفْعَلُ مَا يَشَٓاءُ

(Zekeriyya) dedi: "Rabbim! Benim için bir oğul nasıl olabilir? Gerçekten bana, ihtiyarlık erişmiş, üstelik karım da kısır." Buyurdu: İşte böyle, Allah istediğini **yapar**. (Âl-i Imrân, 3/40).

يُثَبِّتُ اللّٰهُ الَّذٖينَ اٰمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِى الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَفِى الْاٰخِرَةِۚ وَيُضِلُّ اللّٰهُ الظَّالِمٖينَ وَيَفْعَلُ اللّٰهُ مَا يَشَٓاءُ

Allah, iman edenlere dünya hayatında ve âhirette sâbit sözle sebat verir, Allah o zâlimleri saptırır, Allah dilediğini **yapar.** (İbrâhîm, 14/27).

لَا يُسْـَٔلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْـَٔلُونَ

O, **yaptığından** sorumlu olmaz, onlar ise sorumludurlar. (Enbiyâ, 21/23).

اِنَّ اللّٰهَ يُدْخِلُ الَّذٖينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرٖى مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُۜ اِنَّ اللّٰهَ يَفْعَلُ مَا يُرٖيدُ

Şüphe yok ki Allah, iman edip yararlı işler işleyenleri altından ırmaklar akar cennetlere koyacak. Şüphe yok ki Allah ne isterse onu **yapar**. (Hacc, 22/14).

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللّٰهَ يَسْجُدُ لَهُ مَنْ فِي السَّمٰوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ
وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ وَالْجِبَالُ وَالشَّجَرُ وَالدَّوَابُّ
وَكَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ وَكَثِيرٌ حَقَّ عَلَيْهِ الْعَذَابُ وَمَنْ يُهِنِ اللّٰهُ
فَمَا لَهُ مِنْ مُكْرِمٍ إِنَّ اللّٰهَ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ

Görmedin mi? Göklerdeki kimseler, yerdeki kimseler, güneş, ay, yıldızlar, dağlar, ağaçlar, bütün hayvanlar ve insanlardan birçoğu hep Allah'a secde ediyorlar. Birçoğunun da üzerine azap hak olmuştur. Allah her kimi horlarsa artık onu şereflendirecek yoktur. Şüphesiz Allah ne dilerse **yapar.** (Hacc, 22/18).

إِنَّا كَذٰلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ

Kesin biz o mücrimlere böyle **yaparız**. (Sâffât, 37/34).

كَذٰلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ

Biz öyle **yaparız** suçlulara! (Mürselât, 77/18).

مُصَوِّرُ =Musavvir İsim-Sıfatı[7]

مُصَوِّرُ =Musavvir İsim-Sıfatının Anlamının Şimdiki Zaman Üçüncü Tekil Şahıs Kipi " يُصَوِّرُ =yusavviru (şekil verir)," Geçmiş Zaman Birinci Çoğul Şahıs Şekli " صَوَّرْنَا =savvernâ (şekil verdik)" ve Üçüncü Tekil Şahıs Kipi " صَوَّرَ =savvera"Fiilleri ile Yansıtılması

هُوَ الَّذِي يُصَوِّرُكُمْ فِي الْأَرْحَامِ كَيْفَ يَشَاءُ لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

O, sizi, rahimlerde istediği şekilde **şekillendiren** zattır. O'ndan başka hiçbir tanrı yoktur. O Azîz'dir, Hakîm'dir. (Âl-i Imrân, 3/6).

---

[7] Varlıklara sûret ve şekil veren, her şeyi bir özellikle yaratan; nesneleri birbirinden ayıran husûsiyetlerde yaratan diye yorumlanan " الْمُصَوِّرُ =el-Musavvir" lafzı, Haşr sûresinin 24. âyetinde sekiz isim-sıfatın peşpeşe sıralandığı sekizli grupta yer almakta ve sıfat şekli yalnız işâret edilen âyette geçmektedir. Bkz. 'Halik' İsim-Sıfatı

وَلَقَدْ خَلَقْنَاكُمْ ثُمَّ صَوَّرْنَاكُمْ ثُمَّ قُلْنَا لِلْمَلٰٓئِكَةِ اسْجُدُوا لِاٰدَمَ فَسَجَدُوٓا
اِلَّٓا اِبْلٖيسَؕ لَمْ يَكُنْ مِنَ السَّاجِدٖينَ

Gerçekten sizi yarattık, ardından sizi **biçimlendirdik**, sonra meleklere: "Adem'e secde edin," dedik. Hemen secde ettiler. Ancak iblis (etmedi), o secde edenlerden olmadı. (A'râf, 7/11).

اَللّٰهُ الَّذٖى جَعَلَ لَكُمُ الْاَرْضَ قَرَارًا وَالسَّمَٓاءَ بِنَٓاءً وَصَوَّرَكُمْ
فَاَحْسَنَ صُوَرَكُمْ وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِؕ ذٰلِكُمُ اللّٰهُ رَبُّكُمْۚ
فَتَبَارَكَ اللّٰهُ رَبُّ الْعَالَمٖينَ

Allah, o Zât ki, sizin için yeryüzünü bir karargâh, göğü de bir bina yapmış, sizi **şekillendirip** şekillerinizi de güzelleştirmiş ve sizi tertemiz (nimetlerden) rızıklandırmıştır. İşte bu Allah'tır sizin Rabbiniz! Âlemlerin Rabbi Allah çok yücedir! (Mü'min, 40/64).

خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ وَصَوَّرَكُمْ فَاَحْسَنَ صُوَرَكُمْۚ وَاِلَيْهِ الْمَصٖيرُ

O, gökleri ve yeri hak ile yarattı, size **şekil verdi**, şekillerinizi güzel de yaptı. Sonunda gidiş O'nadır. (Teğâbun, 64/3).

مُنْشِؤُنَ =Münşiûn İsim-Sıfatı[8]

ءَاَنْتُمْ اَنْشَاْتُمْ شَجَرَتَهَٓا اَمْ نَحْنُ الْمُنْشِؤُنَ

Onun ağacını siz mi inşa ettiniz yoksa Biz miyiz **inşa edenler?** (Vâkıa, 56/72).

[8] İnşâ edenler, meydana getirenler, yaratanlar, aşama aşama oluşturanlar anlamına gelen bu lafzın Kur'an'da çoğul ve fiil şekilleri geçmektedir.

مُنْشِؤُونَ =Münşiûn İsim-Sıfatının Anlamı Dörtlü Fiillerden Geçmiş Zaman Birinci Çoğul Şahıs Kipi " أَنْشَأْنَا =enşe'nâ (aşama aşama meydana getirdik)"; Geçmiş Zaman Üçüncü Tekil Şahıs Şekli " أَنْشَأَ =enşee" Fiilleri ile Yansıtılması

اَلَمْ يَرَوْا كَمْ اَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ قَرْنٍ مَكَّنَّاهُمْ فِى الْاَرْضِ مَا لَمْ نُمَكِّنْ لَكُمْ وَاَرْسَلْنَا السَّمَاۤءَ عَلَيْهِمْ مِدْرَارًا وَجَعَلْنَا الْاَنْهَارَ تَجْرِى مِنْ تَحْتِهِمْ فَاَهْلَكْنَاهُمْ بِذُنُوبِهِمْ وَاَنْشَاْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قَرْنًا اٰخَرِينَ

Kendilerinden önce nice sivrilmiş nesilleri helak ettiğimizi görmediler mi? Yeryüzünde size vermediğimiz imkânları onlara vermiştik, gökten üzerlerine bolca yağmur göndermiştik, altlarından akan ırmaklar yapmıştık. Derken günahları sebebiyle kendilerini helak etmiştik, arkalarından da başka nesiller **meydana getirmiştik**. (En'âm, 6/6).

وَكَمْ قَصَمْنَا مِنْ قَرْيَةٍ كَانَتْ ظَالِمَةً وَاَنْشَاْنَا بَعْدَهَا قَوْمًا اٰخَرِينَ

Oysa Biz, zulmetmekte olan nice memleketleri kırdık geçirdik ve arkasından da diğerlerini başka bir topluluk olarak **meydana getirdik**. (Enbiyâ, 21/11).

ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظَامًا فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا ثُمَّ اَنْشَاْنَاهُ خَلْقًا اٰخَرَ فَتَبَارَكَ اللّٰهُ اَحْسَنُ الْخَالِقِينَ

Sonra o nutfeyi bir alaka (pıhtı) olarak yarattık. Ardından o alakayı bir çiğnem et olarak yarattık, derken o eti kemikler olarak yarattık ve o kemiklere bir et giydirdik. Sonra ona diğer **bir hılkat neş'eti verdik (onu başka bir yaratılışla inşâ ettik)**. Bak ne şanlı o Allah! Yaratanların en güzeli. (Mü'minûn, 23/14).

فَاَنْشَاْنَا لَكُمْ بِهٖ جَنَّاتٍ مِنْ نَخٖيلٍ وَاَعْنَابٍ لَكُمْ فٖيهَا فَوَاكِهُ كَثٖيرَةٌ وَمِنْهَا تَاْكُلُونَ

Öyle iken durdurduk da onunla sizin için hurmalıklar, üzümlükler kabilinden bağlar, bahçeler **yaptık;** içlerinde sizin için birçok meyveler var, onlardan yer ve geçinirsiniz. (Mü'minûn, 23/19).

ثُمَّ اَنْشَاْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قَرْنًا اٰخَرٖينَ

Sonra onların ardından başka bir kuşak **meydana getirdik**. (Mü'minûn, 23/31).

ثُمَّ اَنْشَاْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قُرُونًا اٰخَرٖينَ

Sonra onların ardından başka nesiller **meydana getirdik**. (Mü'minûn, 23/42).

وَلٰكِنَّا اَنْشَاْنَا قُرُونًا فَتَطَاوَلَ عَلَيْهِمُ الْعُمُرُ وَمَا كُنْتَ ثَاوِيًا فٖى اَهْلِ مَدْيَنَ تَتْلُوا عَلَيْهِمْ اٰيَاتِنَا وَلٰكِنَّا كُنَّا مُرْسِلٖينَ

Ama Biz birçok kuşaklar **meydana getirdik de** üzerlerine ömür uzadı. Sen Medyen halkı arasında ikamet ederek âyetlerimizi onlardan okuyup öğrenmedin de! Ancak Biz peygamberlik verip gönderenler olduk. (Kasas, 28/45).

اِنَّا اَنْشَاْنَاهُنَّ اِنْشَاءً

Biz o kadınları yeniden **inşâ etmişizdir**. (Vâkıa, 56/35).

***

وَهُوَ الَّذٖى اَنْشَاَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ فَمُسْتَقَرٌّ وَمُسْتَوْدَعٌ قَدْ فَصَّلْنَا الْاٰيَاتِ لِقَوْمٍ يَفْقَهُونَ

O, sizi (başlangıçta) bir tek candan **meydana getirendir**. Öyle ise bir karar yeri var, bir de emanet bırakılan yer. İyice kavrayan bir toplum için ayetleri cidden ayrıntılı bir şekilde açıkladık. (En'âm, 6/98).

وَرَبُّكَ الْغَنِيُّ ذُو الرَّحْمَةِ اِنْ يَشَاْ يُذْهِبْكُمْ وَيَسْتَخْلِفْ
مِنْ بَعْدِكُمْ مَا يَشَٓاءُ كَمَٓا اَنْشَاَكُمْ مِنْ ذُرِّيَّةِ قَوْمٍ اٰخَرِينَ

Zengin olan Rabbin merhamet sahibidir. Dilerse sizi ortadan kaldırır, başka bir kavmi soyundan **meydana getirdiği gibi**; arkanızdan dilediğini yerinize getirir. (En'âm, 6/133).

وَهُوَ الَّذ۪ٓي اَنْشَاَ جَنَّاتٍ مَعْرُوشَاتٍ وَغَيْرَ مَعْرُوشَاتٍ وَالنَّخْلَ
وَالزَّرْعَ مُخْتَلِفًا اُكُلُهُ وَالزَّيْتُونَ وَالرُّمَّانَ مُتَشَابِهًا وَغَيْرَ
مُتَشَابِهٍ كُلُوا مِنْ ثَمَرِه۪ٓ اِذَٓا اَثْمَرَ وَاٰتُوا حَقَّهُ يَوْمَ حَصَادِه۪
وَلَا تُسْرِفُوا اِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِف۪ينَ

O, o Zat ki asmalı ve asmasız (üzüm) bağlarını, yemişleri/tatları farklı hurmaları, ekinleri, zeytinleri, benzeşen ve benzeşmeyen narları **yarattı**. (Her biri) meyve verdiğinde meyvesinden yiyin, devşirilmesi gününde hakkını verin. İsraf etmeyin. Gerçekten O, israf edenleri sevmez. (En'âm, 6/141).

وَاِلٰى ثَمُودَ اَخَاهُمْ صَالِحًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ مَا لَكُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَيْرُهُ
هُوَ اَنْشَاَكُمْ مِنَ الْاَرْضِ وَاسْتَعْمَرَكُمْ ف۪يهَا فَاسْتَغْفِرُوهُ ثُمَّ تُوبُٓوا
اِلَيْهِ اِنَّ رَبّ۪ي قَر۪يبٌ مُج۪يبٌ

Semud'a da kardeşleri Salih'i gönderdik. Dedi: Ey toplumum! Allah'a kulluk edin, sizin için O'ndan başka bir tanrı yoktur. O, sizi yerden **meydana getirdi** ve size orada ömür sürdürdü. Öyle ise O'ndan mağfiret isteyin, ardından kendisine yönelin. Gerçekten Rabbim pek yakındır, cevap verendir. (Hûd, 11/61).

وَهُوَ الَّذ۪ٓي اَنْشَاَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْاَبْصَارَ وَالْاَفْـِٔدَةَۜ قَل۪يلاً مَا تَشْكُرُونَ

Oysa sizin için o kulağı, o gözleri, o gönülleri **inşâ eden** O. Siz pek az şükrediyorsunuz. (Mü'minûn, 23/78).

قُلْ يُحْي۪يهَا الَّذ۪ٓي اَنْشَاَهَٓا اَوَّلَ مَرَّةٍۜ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَل۪يمٌۙ

De ki: Onlara, onları ilk kez **meydana getirmiş olan** o Zât hayat verecek! O, her yaratmayı çok iyi bilendir. (Yâsîn, 36/79).

اَلَّذ۪ينَ يَجْتَنِبُونَ كَبَٓائِرَ الْاِثْمِ وَالْفَوَاحِشَ اِلَّا اللَّمَمَۜ اِنَّ رَبَّكَ وَاسِعُ
الْمَغْفِرَةِۜ هُوَ اَعْلَمُ بِكُمْ اِذْ اَنْشَاَكُمْ مِنَ الْاَرْضِ وَاِذْ اَنْتُمْ اَجِنَّةٌ فِي بُطُونِ
اُمَّهَاتِكُمْۚ فَلَا تُزَكُّٓوا اَنْفُسَكُمْۜ هُوَ اَعْلَمُ بِمَنِ اتَّقٰى

Onlar ki -ufak-tefek kusur başka- günahın büyüklerinden ahlaksızlıklardan kaçınırlar. Kuşkusüz Rabbin geniş mağfiretlidir, sizi yerden **meydana getirdiği** sıra ve sizler analarınızın karınlarında ceninler iken sizin durumlarınızı en iyi bilendir. Şimdi nefislerinizi aklamağa kalkışmayın! O'dur korunup sakınan kişiyi en iyi bilen. (Necm, 53/32).

قُلْ هُوَ الَّذ۪ٓي اَنْشَاَكُمْ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْاَبْصَارَ وَالْاَفْـِٔدَةَۜ قَل۪يلاً مَا تَشْكُرُونَ

De ki: O'dur ancak sizi **inşâ eden**, size dinleyecek kulak, görecek gözler, duyacak gönüller veren. Fakat sizler pek az şükrediyorsunuz. (Mülk, 67/23).

مُنْشِؤُونَ =Münşiûn İsim-Sıfatının Anlamının Dörtlü Fiillerden Şimdiki Zaman Birinci Tekil Şahıs Kipi "يُنْشِئُ =yunşiu (aşama aşama meydana getirir ve)" **Birinci Çoğul Şahıs Kipi " نُنْشِئُ =nunşiu" Fiilleri ile Yansıtılması**

هُوَ الَّذٖى يُرٖيكُمُ الْبَرْقَ خَوْفًا وَطَمَعًا وَيُنْشِئُ السَّحَابَ الثِّقَالَ

O Zât ki size, korku ve umut için şimşeği gösterir, (yağmurlarla yüklü) ağır ağır bulutları **yaratır**. (Ra'd, 13/12).

قُلْ سٖيرُوا فِى الْاَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ بَدَاَ الْخَلْقَ ثُمَّ اللّٰهُ يُنْشِئُ النَّشْاَةَ الْاٰخِرَةَ اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَىْءٍ قَدٖيرٌ

De ki: Yeryüzünde bir gezinin de bakın, yaratmayı başlangıçta nasıl yapmış? Sonra da Allah **son yapışı meydana** getirecek. Şüphesiz Allah her şeye karşı pekâlâ güçlüdür. (Ankebût, 29/20).

عَلٰٓى اَنْ نُبَدِّلَ اَمْثَالَكُمْ وَنُنْشِئَكُمْ فٖى مَا لَا تَعْلَمُونَ

Kılıklarınızı değiştirmemiz ve sizi bilemeyeceğiniz bir **oluşumda inşâ etmemiz** doğrultusunda. (Vâkıa, 56/61).

مُنْشِؤُونَ =Münşiûn İsim-Sıfatının Anlamının نَشْاَة =neş'eh Masdar İsim ile Yansıtılması

وَاَنَّ عَلَيْهِ النَّشْاَةَ الْاُخْرٰى

Kuşkusuz sonraki **neş'et** (**oluşum**) da O'na aittir. (Necm, 53/47).

وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ النَّشْاَةَ الْاُولٰى فَلَوْلَا تَذَكَّرُونَ

Elbette ilk **oluşumu** biliyorsunuz, o halde düşünsenize! (Vâkıa, 56/62).

جَاعِلٌ =Câil İsim-Sıfatı[9]

وَاِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلٰٓئِكَةِ اِنّ۪ي جَاعِلٌ فِي الْاَرْضِ خَل۪يفَةًۜ قَالُٓوا اَتَجْعَلُ
ف۪يهَا مَنْ يُفْسِدُ ف۪يهَا وَيَسْفِكُ الدِّمَٓاءَۚ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ
لَكَۜ قَالَ اِنّ۪ٓي اَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ

Bir zamanlar Rabbin meleklere: "Ben yeryüzüne bir halîfe **atayacağım"** demişti de onlar: "Orada fesat çıkaracak ve kanlar dökecek kimse mi yapacaksın? Oysa biz hamdinle tesbih ediyor, Seni kutsuyoruz" dediler. Bunun üzerine Allah: "Hiç kuşkusuz Ben, sizin bilmediklerinizi biliyorum" buyurdu. (Bakara, 2/30).

وَاِذِ ابْتَلٰٓى اِبْرٰه۪يمَ رَبُّهُ بِكَلِمَاتٍ فَاَتَمَّهُنَّۜ قَالَ اِنّ۪ي جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ اِمَاماًۜ
قَالَ وَمِنْ ذُرِّيَّت۪يۜ قَالَ لَا يَنَالُ عَهْدِي الظَّالِم۪ينَ

Bir vakit Rabbi, İbrahim'i bazı kelimelerle sınamıştı. O da onları tamamlayınca (Allah): "Seni insanlara önder **yapacağım**" buyurmuştu. "Soyumdan da (yap)" deyince (Allah): "Benim ahdim zalimlere ermez" buyurdu. (Bakara, 2/124).

اِذْ قَالَ اللّٰهُ يَا ع۪يسٰٓى اِنّ۪ي مُتَوَفّ۪يكَ وَرَافِعُكَ اِلَيَّ وَمُطَهِّرُكَ
مِنَ الَّذ۪ينَ كَفَرُوا وَجَاعِلُ الَّذ۪ينَ اتَّبَعُوكَ فَوْقَ الَّذ۪ينَ كَفَرُٓوا
اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِۚ ثُمَّ اِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَاَحْكُمُ بَيْنَكُمْ ف۪يمَا
كُنْتُمْ ف۪يهِ تَخْتَلِفُونَ

---

[9] Sözlükte; olmak, meydana getirmek, bir şeyi bir başka şeyden oluşturmak ve cümledeki konumuna göre dilimize çeşitli sözcüklerle aktarılan "ca'l" lafzından türetilen ' جَاعِل = câil' lafzı, Allah'ın sıftatı olarak yapan, yaratan, meydana getiren, atayan anlamlarında kullanılır. ' جَاعِلٌ =câil' ile aşağıda gelecek olan فَاطِر = Fâtır, ve فَالِقُ =falik İsim-Sıfatları bölümün başlarında işâret edilen ve Allah'ın doksan dokuz ismi bulunduğunu bildiren hadiste geçmediklerine telmih için yaratma grubunda sonraya bırakılmışlardır.

Allah şöyle demişti: Ey İsa! Kuşkusuz ben seni öldüreceğim, seni kendime kaldıracağım, seni o küfredenlerden temizleyeceğim, sana uyanları kıyamet gününe değin, o küfredenlerin üstünde **tutacağım,** sonra yalnız bana olacak dönüşünüz ve ihtilaf edegeldiğiniz şeyler hususunda aranızda hüküm vereceğim. (Âl-i Imrân, 3/55).

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ فَاطِرِ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ جَاعِلِ الْمَلٰٓئِكَةِ رُسُلًا اُو۬لٖٓي اَجْنِحَةٍ
مَثْنٰى وَثُلٰثَ وَرُبَاعَۜ يَز۪يدُ فِي الْخَلْقِ مَا يَشَٓاءُۜ اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَد۪يرٌ

Hamd, gökleri ve yeri yaratan, melekleri ikişer, üçer, dörder kanatlı elçiler **yapan** Allah'a olsun. Yaratmada dilediğini artırır. Doğrusu Allah her şeye pekala güç yetirendir. (Fâtır, 35/1).

وَاِنَّا لَجَاعِلُونَ مَا عَلَيْهَا صَع۪يدًا جُرُزًاۜ

Cidden biz onun (yeryüzünün) üzerindekileri gerçekten kupkuru toprak **yapanlarız.** (Kehf, 18/8).

وَاَوْحَيْنَٓا اِلٰٓى اُمِّ مُوسٰٓى اَنْ اَرْضِع۪يهِۚ فَاِذَا خِفْتِ عَلَيْهِ فَاَلْق۪يهِ فِي
الْيَمِّ وَلَا تَخَاف۪ي وَلَا تَحْزَن۪يۚ اِنَّا رَٓادُّوهُ اِلَيْكِ وَجَاعِلُوهُ مِنَ الْمُرْسَل۪ينَ

O sırada Musa'nın annesine: "Onu emzir, ona bir zarar gelmesinden endişe duyduğunda kendisini denize bırakıver, hem korkma ve üzülme, Biz kesin onu sana geri getireceğiz ve onu peygamberlerden **yapacağız,"** diye vahyetttik. (Kasas, 28/7).

جاعل =Câil İsim-Sıfatının Anlamının Fiiller İle Yansıtılması

Geçmiş Zaman Üçüncü Tekil Şahıs Kipi "جعل =ceale" Fiili ile Yansıtılması

اَلَّذ۪ي جَعَلَ لَكُمُ الْاَرْضَ فِرَاشًا وَالسَّمَٓاءَ بِنَٓاءًۖ وَاَنْزَلَ مِنَ السَّمَٓاءِ
مَٓاءً فَاَخْرَجَ بِه۪ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْۚ فَلَا تَجْعَلُوا لِلّٰهِ اَنْدَادًا
وَاَنْتُمْ تَعْلَمُونَ

O Rab ki sizin için yeri bir döşek, göğü bir çatı **yaptı.** Ve sizin için gökten bir su indirdi de onunla ürünlerden sizin için bir rızık çıkardı. Öyle ise bilip durduğunuz halde siz, Allah'a ortaklar koşmayın. (Bakara, 2/22).

وَمَا جَعَلَهُ اللّٰهُ اِلَّا بُشْرٰى لَكُمْ وَلِتَطْمَئِنَّ قُلُوبُكُمْ بِهٖ وَمَا النَّصْرُ اِلَّا
مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ الْعَزٖيزِ الْحَكٖيمِ

Allah bunu sırf size bir müjde olsun ve kalpleriniz bununla yatışsın diye **yaptı.** Yardım yalnız ve yalnız Aziz ve Hakim Allah katından gelir. (Âl-i Imrân, 3/126).

وَلَا تُؤْتُوا السُّفَهَاۤءَ اَمْوَالَكُمُ الَّتٖى جَعَلَ اللّٰهُ لَكُمْ قِيَامًا وَارْزُقُوهُمْ فٖيهَا وَاكْسُوهُمْ
وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا مَعْرُوفًا

Allah'ın sizin için ayakta durma aracı **yaptığı** o mallarınızı sefihlere vermeyin, onları o mallar içinde besleyin, kendilerini giydirin, onlara iyi bir söz söyleyin. (Nisâ, 4/5).

وَاِذْ قَالَ مُوسٰى لِقَوْمِهٖ يَا قَوْمِ اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ اِذْ جَعَلَ فٖيكُمْ
اَنْبِيَاۤءَ وَجَعَلَكُمْ مُلُوكًا وَاٰتٰيكُمْ مَا لَمْ يُؤْتِ اَحَدًا مِنَ الْعَالَمٖينَ

Bir zaman Musa kavmine şöyle demişti: Ey kavmim! Allah'ın üzerinizdeki nimetini hatırlayın, çünkü içinizde peygamberler **yarattı,** sizi krallar **yaptı,** âlemlerden hiç kimseye (hiçbir topluma) vermediğini size verdi. (Mâide, 5/20).

وَاَنْزَلْنَا اِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ
وَمُهَيْمِنًا عَلَيْهِ فَاحْكُمْ بَيْنَهُمْ بِمَا اَنْزَلَ اللّٰهُ وَلَا تَتَّبِعْ اَهْوَاۤءَهُمْ عَمَّا جَاۤءَكَ
مِنَ الْحَقِّ لِكُلٍّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا وَلَوْ شَاۤءَ اللّٰهُ لَجَعَلَكُمْ
اُمَّةً وَاحِدَةً وَلٰكِنْ لِيَبْلُوَكُمْ فٖى مَاۤ اٰتٰيكُمْ فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ اِلَى اللّٰهِ
مَرْجِعُكُمْ جَمٖيعًا فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ فٖيهِ تَخْتَلِفُونَ

Sana, öncesindeki (Senden önceki) kitabın bir bölümünü doğrulayıcı ve ona şahit olan kitabı gerçekle indirdik. Öyle ise aralarında Allah'ın indirdiğiyle hüküm verin, sana gelmiş olan gerçekten sapıp onların heveslerine uyma. Sizden her biriniz için bir şeriat, bir yol yaptık. Allah dileseydi elbette bir tek ümmet **yapardı**. Ancak, size verdiklerinde sizi sınayacak. Öyle ise hayırlara koşun. Hepinizin dönüşü sadece Allah'adır, anlaşmazlığa düştüğünüz hususlarda gerçeğin ne oludğunu size haber verecek. (Mâide, 5/48).

قُلْ هَلْ أُنَبِّئُكُمْ بِشَرٍّ مِنْ ذٰلِكَ مَثُوبَةً عِنْدَ اللّٰهِ مَنْ لَعَنَهُ اللّٰهُ وَغَضِبَ عَلَيْهِ وَجَعَلَ
مِنْهُمُ الْقِرَدَةَ وَالْخَنَازِيرَ وَعَبَدَ الطَّاغُوتَ أُولٰئِكَ شَرٌّ مَكَانًا وَأَضَلُّ عَنْ سَوَاءِ السَّبِيلِ

De ki: Size, ceza bakımından Allah katında bundan daha kötüsünü haber vereyim mi? Allah'ın kendisine lanet ettiği, kendisine gazap buyurduğu kimse ile kendilerinden maymun ve domuzlar **yaptığı** ve Tâğut'a perestişte bulunanlar. İşte onlar! Yerce en kötü durumda ve yolun düzünden en çok sapmış olanlardır. (Mâide, 5/60).

جَعَلَ اللّٰهُ الْكَعْبَةَ الْبَيْتَ الْحَرَامَ قِيَامًا لِلنَّاسِ وَالشَّهْرَ الْحَرَامَ وَالْهَدْىَ
وَالْقَلَٓائِدَ ذٰلِكَ لِتَعْلَمُوٓا اَنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ مَا فِى السَّمٰوَاتِ وَمَا فِى الْاَرْضِ
وَاَنَّ اللّٰهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

Allah, Kabe'yi, saygıya değer o evi, o saygıya değer ay'ı, hedy'i ve tasmalı kurbanlıkları insanlar için bir dayanak **yaptı.** Bunu yaptı ki, göklerde ve yerdekileri Allah'ın bildiğini, Allah'ın her şeyi pek iyi bilen olduğunu bilesiniz diye. (Mâide, 5/97).

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذٖى خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَجَعَلَ الظُّلُمَاتِ وَالنُّورَ
ثُمَّ الَّذٖينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ يَعْدِلُونَ

Gökleri ve yeri yaratan, karanlıkları ve aydınlığı **var eden** Allah'a hamdolsun. Ne var ki küfre sapmış olanlar (bunları) Rab'lerine denk tutuyorlar. (En'âm, 6/1).

فَالِقُ الْاِصْبَاحِۚ وَجَعَلَ الَّيْلَ سَكَناً وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ حُسْبَاناًۜ ذٰلِكَ
تَقْدٖيرُ الْعَزٖيزِ الْعَلٖيمِ

Tan yerini yarıp sabahı ortaya çıkarandır. O geceyi dinlenme zamanı, güneşi ve ayı hesaplı **yaptı.** Bu, pek güçlünün, pek iyi bilenin ölçülendirmesidir. (En'âm, 6/96).

وَهُوَ الَّذٖي جَعَلَ لَكُمُ النُّجُومَ لِتَهْتَدُوا بِهَا فٖي ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِۜ
قَدْ فَصَّلْنَا الْاٰيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ

O, karanın ve denizin karanlıklarında kendileriyle yol bulasınız diye yıldızları sizin için **yaratmış** olandır. Bilen bir toplum için âyetleri gerçekten ayrıntılı açıkladık. (En'âm, 6/97).

وَهُوَ الَّذٖي جَعَلَكُمْ خَلَٓائِفَ الْاَرْضِ وَرَفَعَ بَعْضَكُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ
لِيَبْلُوَكُمْ فٖي مَٓا اٰتٰيكُمْۜ اِنَّ رَبَّكَ سَرٖيعُ الْعِقَابِۘ وَاِنَّهُ لَغَفُورٌ رَحٖيمٌ

O, sizi yeryüzünün halifeleri **yapan** ve sizi, size verdiği şeylerde sınamak için kiminizi kimine derecelerle yükseltti. Cidden Rabbin azabı pek hızlı olandır. Kuşkusuz O, elbette pek bağışlayıcı, pek merhametlidir. (En'âm, 6/165).

اَوَعَجِبْتُمْ اَنْ جَٓاءَكُمْ ذِكْرٌ مِنْ رَبِّكُمْ عَلٰى رَجُلٍ مِنْكُمْ لِيُنْذِرَكُمْۜ
وَاذْكُرُٓوا اِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَٓاءَ مِنْ بَعْدِ قَوْمِ نُوحٍ وَزَادَكُمْ فِي الْخَلْقِ
بَصْطَةًۚ فَاذْكُرُٓوا اٰلَٓاءَ اللّٰهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ
يقرأ بالسين

Sizi uyarsın diye sizden bir adam aracılığıyla Rabbinizden size bir öğüt geldi diye şaştınız mı? Sonra hatırlayın bir vakit sizi, Nuh'un toplumundan sonra **onların yerine geçirmiş** ve yaratılışta kuvvetçe sizi üstün kılmıştı. Allah'ın nimetlerini anın belki siz murada erersiniz. (A'râf, 7/69).

وَلَمَّا جَاءَ مُوسَى لِمِيقَاتِنَا وَكَلَّمَهُ رَبُّهُ قَالَ رَبِّ أَرِنِي أَنْظُرْ
إِلَيْكَ قَالَ لَنْ تَرَانِي وَلَكِنِ انْظُرْ إِلَى الْجَبَلِ فَإِنِ اسْتَقَرَّ مَكَانَهُ
فَسَوْفَ تَرَانِي فَلَمَّا تَجَلَّى رَبُّهُ لِلْجَبَلِ جَعَلَهُ دَكًّا وَخَرَّ مُوسَى
صَعِقًا فَلَمَّا أَفَاقَ قَالَ سُبْحَانَكَ تُبْتُ إِلَيْكَ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُؤْمِنِينَ

Musa, belirlediğimiz süre için gelip Rabbi ona konuşunca dedi: "Rabbim! Göster bana kendini bakayım sana." Buyurdu: "Sen Beni asla göremezsin, ancak dağa bak, yerinde durursa Beni görürsün." Rabbi dağa tecelli edince onu **yerle bir etti** ve Musa baygın yüzükoyun yere düştü. Ayıkınca: "Sen münezzehsin! Sana tevbe ettim, benim inanların ilki!" dedi. (A'râf, 7/143).

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَجَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا لِيَسْكُنَ
إِلَيْهَا فَلَمَّا تَغَشَّاهَا حَمَلَتْ حَمْلًا خَفِيفًا فَمَرَّتْ بِهِ فَلَمَّا أَثْقَلَتْ
دَعَوَا اللَّهَ رَبَّهُمَا لَئِنْ آتَيْتَنَا صَالِحًا لَنَكُونَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ

O, sizi bir tek candan **yaratan** ve eşini de kendisiyle huzura ersin diye ondan (o ilk insandan) meydana getiren Zât'tır. Onu bürüyünce (onunla ilişkiye girince) kadın hafif bir yük yüklendi. Bir süre böyle geçti. Kadın ağırlaşınca ikisi birlikte Rab'leri Allah'a dua ettiler: "Bize sâlih bir çocuk verirsen elbette şükredenlerden oluruz." (A'râf, 7/189).

وَمَا جَعَلَهُ اللَّهُ إِلَّا بُشْرَى وَلِتَطْمَئِنَّ بِهِ قُلُوبُكُمْ وَمَا النَّصْرُ إِلَّا
مِنْ عِنْدِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

Allah bunu sırf bir müjde olsun ve gönülleriniz bununla yatışsın diye **yapmıştı.** Yardım yalnız ve yalnız Allah tarafındandır. Cidden Allah Azîz'dir, Hakîm'dir. (Enfâl, 8/10).

إِلَّا تَنْصُرُوهُ فَقَدْ نَصَرَهُ اللّٰهُ اِذْ اَخْرَجَهُ الَّذِينَ كَفَرُوا ثَانِيَ اثْنَيْنِ اِذْ هُمَا فِي الْغَارِ اِذْ يَقُولُ لِصَاحِبِهِ لَا تَحْزَنْ اِنَّ اللّٰهَ مَعَنَاۚ فَاَنْزَلَ اللّٰهُ سَكِينَتَهُ عَلَيْهِ وَاَيَّدَهُ بِجُنُودٍ لَمْ تَرَوْهَا وَجَعَلَ كَلِمَةَ الَّذِينَ كَفَرُوا السُّفْلٰىۜ وَكَلِمَةُ اللّٰهِ هِيَ الْعُلْيَاۜ وَاللّٰهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

Ona yardım etmezseniz gerçekten Allah, o küfredenler kendisini çıkardıklarında ona, ikinin ikincisi olarak yardım etmişti. Hani o iki kişi mağarada iken arkadaşına şöyle diyordu: "Üzülme! Gerçekten Allah bizimle!" Bunun üzerine Allah onun üzerine sükunetini indirmiş, kendisini görmediğiniz askerlerle desteklemiş ve o küfredenlerin kelimesini en sefil **kılmıştı.** Allah'ın sözü ise en yücedir. Allah Aziz'dir, Hakim'dir. (Tevbe, 9/40).

هُوَ الَّذِي جَعَلَ الشَّمْسَ ضِيَاءً وَالْقَمَرَ نُورًا وَقَدَّرَهُ مَنَازِلَ لِتَعْلَمُوا عَدَدَ السِّنِينَ وَالْحِسَابَۜ مَا خَلَقَ اللّٰهُ ذٰلِكَ اِلَّا بِالْحَقِّۚ يُفَصِّلُ الْاٰيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ

O, Güneş'i ısı ve ışık kaynağı, Ay'ı bir nur **yaptı** ve yılların sayısını ve hesabı bilmeniz için ona menziller belirledi. Bunları ancak hak ile yarattı.Bilen bir toplum için âyetleri ayrıntılı açıklıyor. (Yûnus, 10/5).

هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الَّيْلَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًاۜ اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يَسْمَعُونَ

O, kendisinde dinlenesiniz diye sizin için geceyi, gündüzü de aydınlatıcı olarak **yarattı.** Kuşkusuz bunda dinleyecek bir toplum için ibretler vardır. (Yûnus, 10/67).

وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَجَعَلَ النَّاسَ اُمَّةً وَاحِدَةً وَلَا يَزَالُونَ مُخْتَلِفِينَۙ

Rabbin dileseydi elbette bütün insanları bir tek ümmet **yapardı.** Ama ihtilaf edenler olarak sürüp gidiyorlar. (Hûd, 11/118).

وَرَفَعَ اَبَوَيْهِ عَلَى الْعَرْشِ وَخَرُّوا لَهُ سُجَّدًا وَقَالَ يَٓا اَبَتِ هٰذَا تَاْوٖيلُ رُءْيَايَ مِنْ قَبْلُ قَدْ جَعَلَهَا رَبّٖى حَقًّا وَقَدْ اَحْسَنَ بٖٓى اِذْ اَخْرَجَنٖى مِنَ السِّجْنِ وَجَٓاءَ بِكُمْ مِنَ الْبَدْوِ مِنْ بَعْدِ اَنْ نَزَغَ الشَّيْطَانُ بَيْنٖى وَبَيْنَ اِخْوَتٖى اِنَّ رَبّٖى لَطٖيفٌ لِمَا يَشَٓاءُ اِنَّهُ هُوَ الْعَلٖيمُ الْحَكٖيمُ

Ebeveynini tahtın üstüne çıkardı ve (kardeşleri) secde edenler olarak önünde yerlere kapandılar. (Yusuf): "Babacığım! Önceden gördüğüm rüyamın yorumu işte bu! Rabbim onu **gerçekleştirdi.** Hakikaten bana ihsanda bulundu, çünkü beni zindandan çıkardı, şeytan kardeşlerimle aramı bozduktan sonra sizi çölden getirdi. Hakikaten Rabbim, dilediği şeyi çok ince yapan bir Latif'tir. Gerçekten O'dur çok iyi bilen, pek hikmetli." (Yûsuf, 12/100).

وَهُوَ الَّذٖى مَدَّ الْاَرْضَ وَجَعَلَ فٖيهَا رَوَاسِيَ وَاَنْهَارًا وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ جَعَلَ فٖيهَا زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ يُغْشِى الَّيْلَ النَّهَارَ اِنَّ فٖى ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ

O Zât ki yeri uzatıp döşedi, orada oturaklı dağlar ve ırmaklar **yaptı,** meyvelerin hepsinden kendilerinin içinde (erkek ve dişi olmak üzere) iki çifti yaptı. Geceyi gündüze bürüyor. Bunlarda tefekkür edip duran bir toplum için elbette deliller vardır. (Ra'd, 13/3).

وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ اَنْفُسِكُمْ اَزْوَاجًا وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ اَزْوَاجِكُمْ بَنٖينَ وَحَفَدَةً وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ اَفَبِالْبَاطِلِ يُؤْمِنُونَ وَبِنِعْمَتِ اللّٰهِ هُمْ يَكْفُرُونَ

Allah, sizin için kendilerinizden eşler **yaptı,** eşlerinizden sizin zin için oğlanlar ve torunlar yarattı. Size tertemiz nimetlerden rızıklar sundu. Hâlâ bâtıla mı inanıyorlar? Allah'ın nimetine mi onlar nankörlük ediyorlar? (Nahl, 16/72).

وَاللّٰهُ اَخْرَجَكُمْ مِنْ بُطُونِ اُمَّهَاتِكُمْ لَا تَعْلَمُونَ شَيْـًٔا وَجَعَلَ
لَكُمُ السَّمْعَ وَالْاَبْصَارَ وَالْاَفْـِٔدَةَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

Allah sizi, annelerinizin karınlarından çıkardı, ki hiçbir şey bilmiyorsunuz. Ve size işitme (gücü), gözler ve gönüller **verdi.** Belki şükredersiniz diye. (Nahl, 16/78).

وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ بُيُوتِكُمْ سَكَنًا وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ جُلُودِ
الْاَنْعَامِ بُيُوتًا تَسْتَخِفُّونَهَا يَوْمَ ظَعْنِكُمْ وَيَوْمَ اِقَامَتِكُمْ
وَمِنْ اَصْوَافِهَا وَاَوْبَارِهَا وَاَشْعَارِهَا اَثَاثًا وَمَتَاعًا اِلٰى حِينٍ

Allah, evlerinizden sizin için bir dinlenme yeri **yaptı,** sizin için büyük ve küçük baş hayvanların derilerinden gerek göç gününüzde gerekse ikâmet gününüzde kendilerini kolayca taşıyacacağınız (çadırlar, portatif) evler; yünlerinden, tüylerinden ve kıllarından bir zamana değin yaygılar ve giyimlikler ile geçimlik aracı **yaptı**. (Nahl, 16/80).

وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُمْ مِمَّا خَلَقَ ظِلَالًا وَجَعَلَ لَكُمْ مِنَ الْجِبَالِ اَكْنَانًا
وَجَعَلَ لَكُمْ سَرَابِيلَ تَقِيكُمُ الْحَرَّ وَسَرَابِيلَ تَقِيكُمْ بَاْسَكُمْ
كَذٰلِكَ يُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تُسْلِمُونَ

Allah, yarattığı şeylerden sizin için gölgeler **yaptı,** sizin için dağlardan siperler **oluşturdu,** sizin için, sizi sıcaktan koruyacak gömlekler, sizi savaşınızın en yaman konumunda koruyacak giysiler **halketti**. Size yönelik nimetini işte böyle tamamlıyor ki belki teslimiyet gösterirsiniz. (Nahl, 16/81).

وَلَوْ شَٓاءَ اللّٰهُ لَجَعَلَكُمْ اُمَّةً وَاحِدَةً وَلٰكِنْ يُضِلُّ مَنْ يَشَٓاءُ وَيَهْدٖى
مَنْ يَشَٓاءُ وَلَتُسْـَٔلُنَّ عَمَّا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

Allah dileseydi sizi elbette bir tek ümmet **yapardı**. Ne var ki O, dilediğini saptırır, dilediğini de hidâyete erdirir. Bununla birlikte elbette, yaptıklarınızdan sorgulanacaksınız. (Nahl, 16/93).

اَوَلَمْ يَرَوْا اَنَّ اللّٰهَ الَّذٖى خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ قَادِرٌ عَلٰٓى اَنْ يَخْلُقَ
مِثْلَهُمْ وَجَعَلَ لَهُمْ اَجَلًا لَا رَيْبَ فٖيهِۜ فَاَبَى الظَّالِمُونَ اِلَّا كُفُورًا

Görmediler mi gökleri ve yeri yaratmış olan Allah gerçekten kendileri gibisini yaratmağa kadirdir ve onlar için kendisinde hiç kuşku bulunmayan bir süre **belirlemiştir**. O zâlimler sadece kâfirlikte direniyorlar. (İsrâ, 17/99).

قَالَ هٰذَا رَحْمَةٌ مِنْ رَبّٖىۚ فَاِذَا جَٓاءَ وَعْدُ رَبّٖى جَعَلَهُ دَكَّٓاءَۚ وَكَانَ وَعْدُ رَبّٖى حَقًّاۜ

Zülkarneyn: "Bu, Rabbimden bir rahmettir, Rabbimin vaadi geldiğinde onu dümdüz **edecektir.** Rabbimin vaadi de hak oldu," dedi. (Kehf, 18/98).

فَنَادٰيهَا مِنْ تَحْتِهَٓا اَلَّا تَحْزَنٖى قَدْ جَعَلَ رَبُّكِ تَحْتَكِ سَرِيًّا

Derken altından ona şöyle seslendi: Sakın üzülme, Rabbin senin altında bir su arkı **yaptı.** (Meryem, 19/24).

قَالَ اِنّٖى عَبْدُ اللّٰهِۜ اٰتٰينِىَ الْكِتَابَ وَجَعَلَنٖى نَبِيًّاۙ

(Beşikteki çocuk) dedi: Haberiniz olsun, ben Allah'ın kuluyum, O bana kitap verdi ve beni bir peygamber **yaptı.** (Meryem, 19/30).

وَجَعَلَنٖى مُبَارَكًا اَيْنَ مَا كُنْتُۖ وَاَوْصَانٖى بِالصَّلٰوةِ وَالزَّكٰوةِ مَا دُمْتُ حَيًّاۖ

Beni her nerede olsam kutlu **kıldı,** hayatta olduğum sürece bana namaz ve zekâtı tavsiye etti. (Meryem, 19/31).

اَلَّذٖى جَعَلَ لَكُمُ الْاَرْضَ مَهْدًا وَسَلَكَ لَكُمْ فٖيهَا سُبُلًا وَاَنْزَلَ مِنَ
السَّمَٓاءِ مَٓاءًۜ فَاَخْرَجْنَا بِهٖٓ اَزْوَاجًا مِنْ نَبَاتٍ شَتّٰى

O, sizin için yeryüzünü bir beşik **yapan,** onda size yollar açan ve gökten bir su indiren Zâttır. Ki bu sebeple çeşitli bitkilerden çiftler çıkarmaktayız. (Tâhâ, 20/53).

وَجَاهِدُوا فِي اللّٰهِ حَقَّ جِهَادِهِ هُوَ اجْتَبٰيكُمْ وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ
فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ مِلَّةَ اَبِيكُمْ اِبْرٰهِيمَ هُوَ سَمّٰيكُمُ الْمُسْلِمِينَ
مِنْ قَبْلُ وَفِي هٰذَا لِيَكُونَ الرَّسُولُ شَهِيدًا عَلَيْكُمْ وَتَكُونُوا
شُهَدَٓاءَ عَلَى النَّاسِ فَاَقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ وَاعْتَصِمُوا
بِاللّٰهِ هُوَ مَوْلٰيكُمْ فَنِعْمَ الْمَوْلٰى وَنِعْمَ النَّصِيرُ

Allah uğrunda cihadın gerektirdiği şekilde cihad edin. Sizi O seçti, üzerinize dinde bir zorluk da **yükletmedi.** Haydi atanız İbrahim'in dinine! Bundan önce ve bunda (Kur'ân'da) size müslüman adını o Allah taktı, ki Peygamber size karşı şahid olsun, siz de bütün insanlara karşı şahidler olasınız. Haydi namazı kılın, zekâtı verin ve Allah'a sıkı tutunun. O'dur Mevlânız! Ne güzel Mevlâ! Ne güzel yardımcı! (Hacc, 22/78).

تَبَارَكَ الَّذِٓي اِنْ شَٓاءَ جَعَلَ لَكَ خَيْرًا مِنْ ذٰلِكَ جَنَّاتٍ تَجْرِي
مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ وَيَجْعَلْ لَكَ قُصُورًا

O öyle yücedir ki dilerse sana ondan daha iyisini, altından ırmaklar akan bahçeler **verir,** sana köşkler de **yapar.** (Furkân, 25/10).

اَلَمْ تَرَ اِلٰى رَبِّكَ كَيْفَ مَدَّ الظِّلَّ وَلَوْ شَٓاءَ لَجَعَلَهُ سَاكِنًا ثُمَّ جَعَلْنَا
الشَّمْسَ عَلَيْهِ دَلِيلًا

Rabbini görmez misin, gölgeyi nasıl uzatmakta? Dileseydi elbette onu hareketsiz **kılardı.** Sonra güneşi ona nasıl delil kılmışız? (Furkân, 25/45).

وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الَّيْلَ لِبَاسًا وَالنَّوْمَ سُبَاتًا وَجَعَلَ النَّهَارَ نُشُورًا

O, size geceyi bir örtü yapan, uykuyu bir dinlence, gündüzü de yayılma (yeni bir hayat) **kılan** Zât'tır. (Furkân, 25/47).

وَهُوَ الَّذِى مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ هٰذَا عَذْبٌ فُرَاتٌ وَهٰذَا مِلْحٌ اُجَاجٌ
وَجَعَلَ بَيْنَهُمَا بَرْزَخًا وَحِجْرًا مَحْجُورًا

O, iki deryayı birbirine salmış, şu tatlı, yürek tazeler, şu tuzlu çorak, aralarına da bir boğaz ve bir kıstak **koyan** Zat'tır. (Furkân, 25/53).

وَهُوَ الَّذِى خَلَقَ مِنَ الْمَٓاءِ بَشَرًا فَجَعَلَهُ نَسَبًا وَصِهْرًاۜ وَكَانَ رَبُّكَ قَدِيرًا

O, sudan bir beşer yaratan ve onu bir soy-sop yapan Zât'tır. Rabbin pekâlâ kudretli **bulunuyor.** (Furkân, 25/54).

تَبَارَكَ الَّذِى جَعَلَ فِى السَّمَٓاءِ بُرُوجًا وَجَعَلَ فِيهَا سِرَاجًا وَقَمَرًا مُنِيرًا

Ne yüce, ne kutludur o Zât ki gökte burçlar **yapmış,** içlerinde de bir kandil, bir de nurlu bir ay asmış. (Furkân, 25/61).

وَهُوَ الَّذِى جَعَلَ الَّيْلَ وَالنَّهَارَ خِلْفَةً لِمَنْ اَرَادَ اَنْ يَذَّكَّرَ اَوْ اَرَادَ شُكُورًا

Yine O, o Zât'tır ki iyice düşünmek veya şükretmek isteyenler için gece ile gündüzü birbiri ardınca **getirmiştir.** (Furkân, 25/62).

اَمَّنْ جَعَلَ الْاَرْضَ قَرَارًا وَجَعَلَ خِلَالَهَٓا اَنْهَارًا وَجَعَلَ لَهَا رَوَاسِىَ
وَجَعَلَ بَيْنَ الْبَحْرَيْنِ حَاجِزًاۜ ءَاِلٰهٌ مَعَ اللّٰهِۜ بَلْ اَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَۜ

Yoksa yeryüzünü bir karargâh **kılıp** aralarında ırmaklar akıtan ve onun için oturaklı dağlar **yapıp** iki deniz arasına bir gergi **koyan mı?** Allah ile birlikte bir tanrı mı var? Hayır, çoğunluğu bilgi sahibi değiller. (Neml, 27/61).

قُلْ اَرَاَيْتُمْ اِنْ جَعَلَ اللّٰهُ عَلَيْكُمُ الَّيْلَ سَرْمَدًا اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ
مَنْ اِلٰهٌ غَيْرُ اللّٰهِ يَاْتِيكُمْ بِضِيَٓاءٍۜ اَفَلَا تَسْمَعُونَ

De ki: Söyleyin bakayım, eğer Allah geceyi üzerinizde kıyamet gününe kadar sürekli **kılarsa** Allah'tan başka size bir ışık getirecek tanrı kim? Hâlâ dinlemeyecek misiniz? (Kasas, 28/71).

قُلْ اَرَاَيْتُمْ اِنْ جَعَلَ اللّٰهُ عَلَيْكُمُ النَّهَارَ سَرْمَدًا اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ
مَنْ اِلٰهٌ غَيْرُ اللّٰهِ يَاْتٖيكُمْ بِلَيْلٍ تَسْكُنُونَ فٖيهِۜ اَفَلَا تُبْصِرُونَ

De ki: Ne dersiniz, eğer Allah gündüzü kıyamet gününe değin üzerinizde sürekli **kılarsa** size içinde dinleneceğiniz geceyi Allah'tan başka getirecek tanrı kimdir? Hâlâ görmeyecek misiniz? (Kasas, 28/72).

وَمِنْ رَحْمَتِهٖ جَعَلَ لَكُمُ الَّيْلَ وَالنَّهَارَ لِتَسْكُنُوا فٖيهِ وَلِتَبْتَغُوا
مِنْ فَضْلِهٖ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

Rahmetinden, sizin için geceyi ve gündüzü **yaptı** ki hem içinde dinlenesiniz, hem de çalışıp lutfundan isteyesiniz de şükredesiniz. (Kasas, 28/73).

وَمِنْ اٰيَاتِهٖٓ اَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ اَنْفُسِكُمْ اَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوٓا اِلَيْهَا وَجَعَلَ
بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةًۜ اِنَّ فٖي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ

Size sayelerinde rahata ermeniz için kendi cinsinizden eşler yaratması ve aranıza merhamet ve sevgi **koyması** da O'nun delillerindendir. Gerçekten bunda tefekkür eden bir toplum için elbette ibretler vardır. (Rûm, 30/21).

اَللّٰهُ الَّذٖي خَلَقَكُمْ مِنْ ضَعْفٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ ضَعْفٍ قُوَّةً ثُمَّ جَعَلَ
مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ ضَعْفًا وَشَيْبَةًۜ يَخْلُقُ مَا يَشَٓاءُۚ وَهُوَ الْعَلٖيمُ الْقَدٖيرُ

Allah o Zat ki, sizi bir güçsüzlükten yarattı. Sonra güçsüzlüğün ardından bir **güç yaptı**, sonra gücün arkasından bir güçsüzlük, bir ihtiyarlık **halketti**. O, dilediğini yaratıyor. O çok iyi bilendir, çok güçlüdür. (Rûm, 30/54).

ثُمَّ جَعَلَ نَسْلَهُ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ مَٓاءٍ مَهٖينٍۚ

Sonra onun neslini bir özden, hor bir sudan **yaptı.** (Secde, 32/8).

ثُمَّ سَوّٰيهُ وَنَفَخَ ف۪يهِ مِنْ رُوحِه۪ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْاَبْصَارَ وَالْاَفْـِٔدَةَۜ
قَل۪يلاً مَا تَشْكُرُونَ

Sonra onu biçimlendirdi, içine ruhundan üfledi. Ve sizin için işitme (gücü), gözler ve gönüller **halk etti.** Ne az şükrediyorsunuz! (Secde, 32/9).

مَا جَعَلَ اللّٰهُ لِرَجُلٍ مِنْ قَلْبَيْنِ ف۪ي جَوْفِه۪ۚ وَمَا جَعَلَ اَزْوَاجَكُمُ
الّٰٓـئ۪ تُظَاهِرُونَ مِنْهُنَّ اُمَّهَاتِكُمْۚ وَمَا جَعَلَ اَدْعِيَٓاءَكُمْ اَبْنَٓاءَكُمْۜ
ذٰلِكُمْ قَوْلُكُمْ بِاَفْوَاهِكُمْۜ وَاللّٰهُ يَقُولُ الْحَقَّ وَهُوَ يَهْدِي السَّب۪يلَ

Allah bir adam için (göğüs) boşluğunda iki kalp **yaratmamıştır**. Kendilerinden Zıhâr yaptığınız eşlerinizi de anneleriniz kılmamıştır. Evlatlıklarınızı da oğullarınız yapmamıştır. Bunlar, ağızlarınızda lafınızdır. Allah hakkı söyler ve O, yola getirir. (Ahzâb, 33/4).

وَاللّٰهُ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ جَعَلَكُمْ اَزْوَاجاًۜ وَمَا تَحْمِلُ
مِنْ اُنْثٰى وَلَا تَضَعُ اِلَّا بِعِلْمِه۪ۜ وَمَا يُعَمَّرُ مِنْ مُعَمَّرٍ وَلَا يُنْقَصُ مِنْ عُمُرِه۪ٓ
اِلَّا ف۪ي كِتَابٍۜ اِنَّ ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ يَس۪يرٌ

Allah sizi bir topraktan yarattı, sonra bir nutfeden, sonra sizi eşler **yaptı.** O'nun bilgisi dışında hiçbir dişi ne gebe kalır, ne de doğurur. Ömrü uzatılmış olanın ömrünün uzatılması da ömrünün kısaltılması da muhakkak bir kitaptadır. Kuşkusuz bu, Allah'a çok kolaydır. (Fâtır, 35/11).

هُوَ الَّذ۪ي جَعَلَكُمْ خَلَٓائِفَ فِي الْاَرْضِۜ فَمَنْ كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُۜ وَلَا يَز۪يدُ
الْكَافِر۪ينَ كُفْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ اِلَّا مَقْتاًۚ وَلَا يَز۪يدُ الْكَافِر۪ينَ كُفْرُهُمْ
اِلَّا خَسَاراً

O, sizi yeryüzünde halifeler **yapmış** olan Zâttır. Öyle ise kim küfrederse küfrü kendi zararınadır. Kâfirlere küfürleri Rableri katında gazaptan başka bir katkıda bulunmaz! Kâfirlere, küfürlerinin ziyandan başka bir artırımı olmaz. (Fâtır, 35/39).

بِمَا غَفَرَ لٖي رَبّٖي وَجَعَلَنٖي مِنَ الْمُكْرَمٖينَ

Rabbimin beni bağışladığını ve beni ikrama mazhar **kılınanlardan** yaptığını (bilselerdi). (Yâsîn, 36/27).

اَلَّذٖي جَعَلَ لَكُمْ مِنَ الشَّجَرِ الْاَخْضَرِ نَارًا فَاِذَٓا اَنْتُمْ مِنْهُ تُوقِدُونَ

Sizin için yemyeşil bir ağaçtan bir ateş **yapan** o Zat! İşte bakın siz ondan (o ağaçtan) tutuşturuyorsunuz. (Yâsîn, 36/80).

خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَاَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ
الْاَنْعَامِ ثَمَانِيَةَ اَزْوَاجٍ يَخْلُقُكُمْ فٖي بُطُونِ اُمَّهَاتِكُمْ خَلْقًا مِنْ بَعْدِ خَلْقٍ
فٖي ظُلُمَاتٍ ثَلٰثٍ ذٰلِكُمُ اللّٰهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ فَاَنّٰى تُصْرَفُونَ

Sizi bir tek candan yarattı. Sonra ondan eşini **yaptı**. Sizin için büyük ve küçük baş hayvanlardan sekiz çift indirdi. Sizi anneleriniz karınlarında üç karanlık içinde bir yaratış sonrasından yaratıp duruyor. İşte bu Allah sizin Rabbiniz! Hükümranlık yalnız O'nun! Hiçbir tanrı yoktur sadece O var! Peki nasıl çevriliyorsunuz?! (Zümer, 39/6).

وَاِذَا مَسَّ الْاِنْسَانَ ضُرٌّ دَعَا رَبَّهُ مُنٖيبًا اِلَيْهِ ثُمَّ اِذَا خَوَّلَهُ نِعْمَةً مِنْهُ
نَسِيَ مَا كَانَ يَدْعُٓوا اِلَيْهِ مِنْ قَبْلُ وَجَعَلَ لِلّٰهِ اَنْدَادًا لِيُضِلَّ عَنْ
سَبٖيلِهٖ قُلْ تَمَتَّعْ بِكُفْرِكَ قَلٖيلًا اِنَّكَ مِنْ اَصْحَابِ النَّارِ

İnsana bir zarar iliştiğinde Rabbine yönelerek dua eder. Sonra onu tarafından bir nimete sahip kıldığında önceden kendisine dua etmekte olduğunu unutur, yolundan saptırmak için Allah'a eşler (uydurup) **yapar**. De ki: Küfrünle biraz faydalan! Kesin sen ateş halkındansın. (Zümer, 39/8).

اَللّٰهُ الَّذٖى جَعَلَ لَكُمُ الَّيْلَ لِتَسْكُنُوا فٖيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًاۜ اِنَّ اللّٰهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ

Allah, kendisinde istirahat edesiniz diye geceyi, (göresiniz diye de) gündüzü sizin için **yaratan** Zât'tır. Gerçekten Allah insanlara karşı elbette lutuf sahibidir. Ne var ki insanların çoğunluğu şükretmiyorlar. (Mü'min, 40/61).

اَللّٰهُ الَّذٖى جَعَلَ لَكُمُ الْاَرْضَ قَرَارًا وَالسَّمَٓاءَ بِنَٓاءً وَصَوَّرَكُمْ فَاَحْسَنَ صُوَرَكُمْ وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِۜ ذٰلِكُمُ اللّٰهُ رَبُّكُمْۚ فَتَبَارَكَ اللّٰهُ رَبُّ الْعَالَمٖينَ

Allah, o Zât ki, sizin için yeryüzünü bir karargâh, göğü de bir bina **yapmış,** sizi şekillendirip şekillerinizi de güzelleştirmiş ve sizi tertemiz (nimet)lerden rızıklandırmıştır. İşte bu Allah sizin Rabbiniz! Âlemlerin Rabbi Allah çok yücedir! (Mü'min, 40/64).

اَللّٰهُ الَّذٖى جَعَلَ لَكُمُ الْاَنْعَامَ لِتَرْكَبُوا مِنْهَا وَمِنْهَا تَاْكُلُونَۘ

Allah, kiminden binit edinesiniz ve kiminden de yiyesiniz diye sizin için büyük ve küçük baş hayvanları **yaratmış** olan Zât'tır. (Mü'min, 40/79).

وَجَعَلَ فٖيهَا رَوَاسِىَ مِنْ فَوْقِهَا وَبَارَكَ فٖيهَا وَقَدَّرَ فٖيهَٓا اَقْوَاتَهَا فٖٓى اَرْبَعَةِ اَيَّامٍۜ سَوَٓاءً لِلسَّٓائِلٖينَ

Orada üstünden baskılar **yaptı,** içine bereket koydu ve orada azıklarını muhtaçlar için eşit bir şekilde dört günde takdir etti. (Fussılet, 41/10).

وَلَوْ شَٓاءَ اللّٰهُ لَجَعَلَهُمْ اُمَّةً وَاحِدَةً وَلٰكِنْ يُدْخِلُ مَنْ يَشَٓاءُ فٖى رَحْمَتِهٖۜ وَالظَّالِمُونَ مَا لَهُمْ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصٖيرٍ

Allah dileseydi elbette onları bir tek ümmet **yapardı.** Ancak dilediğini rahmetine sokuyor. Oysa zalimler, onlar için ne bir dost, ne de bir yardımcı vardır. (Şûrâ, 42/8).

فَاطِرُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِۜ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ اَنْفُسِكُمْ اَزْوَاجاً وَمِنَ الْاَنْعَامِ
اَزْوَاجاًۚ يَذْرَؤُ۬كُمْ ف۪يهِۜ لَيْسَ كَمِثْلِه۪ شَيْءٌۚ وَهُوَ السَّم۪يعُ الْبَص۪يرُ

Göklerin ve yerin yaratanı. Sizin için kendilerinizden eşler, hayvanlardan da çiftler **yarattı.** Sizi orada çoğaltıyor. O'nun misli gibi hiçbir şey olmadı. O, çok iyi duyan, çok iyi görendir. (Şûrâ, 42/11).

اَلَّذ۪ي جَعَلَ لَكُمُ الْاَرْضَ مَهْداً وَجَعَلَ لَكُمْ ف۪يهَا سُبُلاً
لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَۚ

O ki, yeryüzünü sizin için bir beşik **yaptı** ve orada sizin için yollar **oluşturdu**, ki siz doğru gidesiniz. (Zuhruf, 43/10).

وَالَّذ۪ي خَلَقَ الْاَزْوَاجَ كُلَّهَا وَجَعَلَ لَكُمْ مِنَ الْفُلْكِ وَالْاَنْعَامِ
مَا تَرْكَبُونَۙ

O ki, bütün çiftleri yarattı, sizin için gemilerden, küçük ve büyük baş hayvanlardan bineceklerinizi **yaptı**. (Zuhruf, 43/12).

وَجَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً ف۪ي عَقِبِه۪ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ

Ve onu ardında kalıcı bir söz **yaptı** ki, belki onlar dönerler. (Zuhruf, 43/28).

اَفَرَاَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ اِلٰهَهُ هَوٰيهُ وَاَضَلَّهُ اللّٰهُ عَلٰى عِلْمٍ وَخَتَمَ عَلٰى سَمْعِه۪ وَقَلْبِه۪
وَجَعَلَ عَلٰى بَصَرِه۪ غِشَاوَةًۜ فَمَنْ يَهْد۪يهِ مِنْ بَعْدِ اللّٰهِۜ اَفَلَا تَذَكَّرُونَ

Keyfini tanrısı edinmiş, Allah'ın bir bilgi üzerine kendisini saptırdığı, kulağına, gönlüne mühür vurduğu, gözünün üstüne de bir perde **çektiği** kimseyi gördün mü? Allah'tan sonra artık ona kim hidayet edebilir? Öğüt almıyor musunuz? (Câsiye, 45/23).

لَقَدْ صَدَقَ اللّٰهُ رَسُولَهُ الرُّءْيَا بِالْحَقِّۚ لَتَدْخُلُنَّ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ
اِنْ شَٓاءَ اللّٰهُ اٰمِن۪ينَۙ مُحَلِّق۪ينَ رُؤُ۫سَكُمْ وَمُقَصِّر۪ينَۙ لَا تَخَافُونَۜ
فَعَلِمَ مَا لَمْ تَعْلَمُوا فَجَعَلَ مِنْ دُونِ ذٰلِكَ فَتْحًا قَر۪يبًا

Ululuğuna yemin olsun ki Allah, gerçekten Peygamberine o rüyayı hakkıyla doğru gösterdi. Şanına yemin olsun ki Allah izin verirse Mescid-i Haram'a güven duyanlar, başlarınızı kazıtanlar, kırkanlar, korkmadan kesin olarak gireceksiniz. Ama O, sizin bilmediğiniz şeyleri bildi de ondan önce yakın bir fetih **yaptı**. (Feth, 48/27).

اٰمِنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِه۪ وَاَنْفِقُوا مِمَّا جَعَلَكُمْ مُسْتَخْلَف۪ينَ ف۪يهِۜ فَالَّذ۪ينَ اٰمَنُوا
مِنْكُمْ وَاَنْفَقُوا لَهُمْ اَجْرٌ كَب۪يرٌ

Allah'a ve Peygamberine iman edin. Sizi istihlâf buyurduğu (hakkında tasarruf sahipleri **yaptığı)** şeylerden infak edin ki iman edip de harcama yapanlarınız için büyük bir mükâfât vardır. (Hadîd, 57/7).

وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُۜ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِ فَهُوَ حَسْبُهُۜ
اِنَّ اللّٰهَ بَالِغُ اَمْرِه۪ۜ قَدْ جَعَلَ اللّٰهُ لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا

Ve onu hatır ve hayaline gelmez yönden rızıklandırır. Her kim Allah'a tevekkül ederse O, ona yetişir. Kuşkusuz Allah emrini yerine getirir. Allah her şey için bir ölçü **belirlemiştir.** (Talâk, 65/3).

هُوَ الَّذ۪ي جَعَلَ لَكُمُ الْاَرْضَ ذَلُولًا فَامْشُوا ف۪ي مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِنْ رِزْقِه۪ۜ وَاِلَيْهِ النُّشُورُ

O, yeryüzünü size iyice boyun eğer konuma **getirmiş** olan Zât'tır. Öyle ise omuzlarında, etrafında, bölgelerinde yürüyün de Allah'ın rızkından yiyin. Dönüş yalnız O'nadır. (Mülk, 67/15).

قُلْ هُوَ الَّذ۪ٓي اَنْشَاَكُمْ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْاَبْصَارَ وَالْاَفْـِٔدَةَۜ قَل۪يلًا مَا تَشْكُرُونَ

De ki: O sizi meydana getirmiş, sizin için işitme duyusunu, gözleri, gönülleri **yapmış** olan Zât'tır. Pek az şükrediyorsunuz. (Mülk, 67/23).

فَاجْتَبٰيهُ رَبُّهُ فَجَعَلَهُ مِنَ الصَّالِحِينَ

Fakat Rabbi onu seçti de salihlerden **yaptı.** (Kalem, 68/50).

وَجَعَلَ الْقَمَرَ فِيهِنَّ نُورًا وَجَعَلَ الشَّمْسَ سِرَاجًا

Ay'ı içlerinde bir aydınlık, güneşi de bir lamba **kılmış!** (Nûh, 71/16).

وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُمُ الْاَرْضَ بِسَاطًاۙ

Ve Allah yeryüzünü sizin için bir sergi **yapmıştır**. (Nûh, 71/19).

فَجَعَلَ مِنْهُ الزَّوْجَيْنِ الذَّكَرَ وَالْاُنْثٰىۜ

Ondan da iki eşi **yaptı**: Erkek ve dişi! (Kıyâme, 75/39).

فَجَعَلَهُ غُثَٓاءً اَحْوٰىۜ

Derken onu kapkara kuru bir sel atığı **yaptı.** (A'lâ, 87/5).

فَجَعَلَهُمْ كَعَصْفٍ مَأْكُولٍ

Böylece onları yenilmiş ekin yaprağı gibi **yaptı.** (Fîl, 105/5).

جَاعِلٌ =Câil İsim-Sıfatının Anlamının Geçmiş Zaman Birinci Tekil Şahıs Kipi " جَعَلْتُ =cealtu" **Fiili ile Yansıtılması**

وَجَعَلْتُ لَهُ مَالًا مَمْدُودًاۙ

Kendine bolca mal **verdim.** (Müddessir, 74/12)

Geçmiş Zaman Birinci Çoğul Şahıs Kipi " جَعَلْنَا **=cealnâ** (yaptık/kıldık)" **Fiili ile Yansıtılması**

فَجَعَلْنَاهَا نَكَالًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهَا وَمَا خَلْفَهَا وَمَوْعِظَةً لِلْمُتَّقِينَ

Ve bunu (maymuna çevirme olayını) olayı görenler ile ardından geleceklere ibretli bir ceza, takva sahiplerine de bir öğüt **yaptık.** (Bakara, 2/66).

وَاِذْ جَعَلْنَا الْبَيْتَ مَثَابَةً لِلنَّاسِ وَاَمْناًۜ وَاتَّخِذُوا مِنْ مَقَامِ اِبْرٰه۪يمَ
مُصَلًّىۜ وَعَهِدْنَٓا اِلٰٓى اِبْرٰه۪يمَ وَاِسْمٰع۪يلَ اَنْ طَهِّرَا بَيْتِيَ لِلطَّٓائِف۪ينَ
وَالْعَاكِف۪ينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ

O zaman Beyt'i (Kâ'be'yi) insanlar için bir sevap kazanma ve güvenilir bir sığınak **yapmıştık.** Siz de Makam-ı İbrahim'den bir namazgâh edinin. İbrahim ile İsmail'e şöyle ahitte bulunmuştuk: İkiniz, Beytim'i, tavaf edenler, kendilerini ibadete verenler, rüku edenler ve secdeye kapananlar için temizleyin. (Bakara, 2/125).

وَكَذٰلِكَ جَعَلْنَاكُمْ اُمَّةً وَسَطاً لِتَكُونُوا شُهَدَٓاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ
الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَه۪يداًۜ وَمَا جَعَلْنَا الْقِبْلَةَ الَّت۪ي كُنْتَ عَلَيْهَٓا اِلَّا
لِنَعْلَمَ مَنْ يَتَّبِعُ الرَّسُولَ مِمَّنْ يَنْقَلِبُ عَلٰى عَقِبَيْهِۜ وَاِنْ كَانَتْ لَكَب۪يرَةً
اِلَّا عَلَى الَّذ۪ينَ هَدَى اللّٰهُۜ وَمَا كَانَ اللّٰهُ لِيُض۪يعَ ا۪يمَانَكُمْۜ اِنَّ اللّٰهَ
بِالنَّاسِ لَرَؤُ۫فٌ رَح۪يمٌ

İşte böyle! Sizi, insanlara karşı tanık olmanız, o peygamberin de üstünüzde şahit olması için orta bir ümmet **yaptık.** Üzerinde bulunduğun o kıbleyi, sırf peygamberi izleyecekleri iki ökçesi üzerine geri döneceklerden ayırmak için çevirdik. Gerçi bu, Allah'ın hidayet ettiği kimselerden başkalarına pek ağır gelmiştir. Allah, imanınızı ziyan edecek değildir. Cidden Allah insanlara karşı cidden şefkatli, çok merhametlidir. (Bakara, 2/143).

وَلِكُلٍّ جَعَلْنَا مَوَالِيَ مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْاَقْرَبُونَۜ وَالَّذ۪ينَ عَقَدَتْ
اَيْمَانُكُمْ فَاٰتُوهُمْ نَص۪يبَهُمْۜ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ شَه۪يداً

(Erkek ve dişiden) her biri için ana ve baba ile en yakınların geride bıraktıklarından vârisler **yaptık.** Yeminlerinizin bağladığı kimse-

lere paylarını verin. Kuşkusuz Allah her şey üzerine tanıktır. (Nisâ, 4/33).

سَتَجِدُونَ اٰخَرِينَ يُرِيدُونَ اَنْ يَاْمَنُوكُمْ وَيَاْمَنُوا قَوْمَهُمْ كُلَّمَا رُدُّوا اِلَى
الْفِتْنَةِ اُرْكِسُوا فِيهَا فَاِنْ لَمْ يَعْتَزِلُوكُمْ وَيُلْقُوا اِلَيْكُمُ السَّلَمَ وَيَكُفُّوا
اَيْدِيَهُمْ فَخُذُوهُمْ وَاقْتُلُوهُمْ حَيْثُ ثَقِفْتُمُوهُمْ وَاُولٰئِكُمْ جَعَلْنَا
لَكُمْ عَلَيْهِمْ سُلْطَانًا مُبِينًا

Yakında diğer bazılarını bulacaksınız ki hem sizden, hem de kendi toplumlarından güvencede olmalarını isterler. Ama fitneye her itildiklerinde baş aşağı onun içine atılırlar. Sizden uzaklaşmaz, size barış teklif etmezler, ellerini sizden çekmezlerse onları tutun, onları, kendilerini yakaladığınız yerde öldürün. İşte onlar size! Aleyhlerinde size apaçık bir ferman **verdik.** (Nisâ, 4/91).

فَبِمَا نَقْضِهِمْ مِيثَاقَهُمْ لَعَنَّاهُمْ وَجَعَلْنَا قُلُوبَهُمْ قَاسِيَةً
يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ عَنْ مَوَاضِعِهِ وَنَسُوا حَظًّا مِمَّا ذُكِّرُوا بِهِ وَلَا
تَزَالُ تَطَّلِعُ عَلٰى خَائِنَةٍ مِنْهُمْ اِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ فَاعْفُ
عَنْهُمْ وَاصْفَحْ اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ

Misaklarını (sözleşmelerini) bozmaları yüzünden kendilerini lanetledik, kalplerini **kaskatı yaptık.** Kelimeleri yerlerinden oynatıyorlar. Kendisiyle öğütlendikleri şeyden pay almayı unuttular. İçlerinden pek azı dışında onlardan hep bir hainliği görüp duracaksın. Yine de kendilerini affet, aldırma. Cidden Allah güzellik sergileyenleri sever. (Mâide, 5/13).

اَلَمْ يَرَوْا كَمْ اَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ قَرْنٍ مَكَّنَّاهُمْ فِى الْاَرْضِ مَا لَمْ نُمَكِّنْ
لَكُمْ وَاَرْسَلْنَا السَّمَاۤءَ عَلَيْهِمْ مِدْرَارًا وَجَعَلْنَا الْاَنْهَارَ تَجْرِى مِنْ تَحْتِهِمْ
فَاَهْلَكْنَاهُمْ بِذُنُوبِهِمْ وَاَنْشَاْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قَرْنًا اٰخَرِينَ

Kendilerinden önce nice sivrilmiş nesilleri helak ettiğimizi görmediler mi? Yeryüzünde size vermediğimiz imkânları onlara vermiştik, gökten üzerlerine bolca yağmur göndermiştik, altlarından akan ırmaklar **yapmıştık.** Derken günahları sebebiyle kendilerini helak etmiştik, arkalarından da başka nesiller meydana getirmiştik. (En'âm, 6/6).

وَلَوْ جَعَلْنَاهُ مَلَكاً لَجَعَلْنَاهُ رَجُلاً وَلَلَبَسْنَا عَلَيْهِمْ مَا يَلْبِسُونَ

Onu (o Peygamberi) bir melek **yapsaydık** elbette onu erkek bir kişi suretinde gönderir ve onları içine düştükleri kuşkuya yine düşürürdük. (En'âm, 6/9).

وَمِنْهُمْ مَنْ يَسْتَمِعُ اِلَيْكَ وَجَعَلْنَا عَلٰى قُلُوبِهِمْ اَكِنَّةً اَنْ يَفْقَهُوهُ وَفٖٓي اٰذَانِهِمْ
وَقْراًۜ وَاِنْ يَرَوْا كُلَّ اٰيَةٍ لَا يُؤْمِنُوا بِهَاۜ حَتّٰٓى اِذَا جَٓاؤُ۫كَ يُجَادِلُونَكَ يَقُولُ الَّذٖينَ
كَفَرُوٓا اِنْ هٰذَٓا اِلَّٓا اَسَاطٖيرُ الْاَوَّلٖينَ

İçlerinden kimi kulak verip seni dinliyor. Onu iyice anlamalarını engellemek için kalpleri üzerine kat kat örtüler **geçirdik,** kulaklarına da bir ağırlık koyduk. Her mucizeyi görseler de ona inanmazlar. Sonunda sana geldiklerinde seninle tartışmağa koyulurlar. O küfre sapanlar "Bu, öncekilerin zamanla masala dönüşmüş efsanelerinden başka bir şey değildir," derler. (En'âm, 6/25).

وَلَوْ شَٓاءَ اللّٰهُ مَٓا اَشْرَكُواۜ وَمَا جَعَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفٖيظاًۚ وَمَٓا اَنْتَ
عَلَيْهِمْ بِوَكٖيلٍ

Allah dileseydi onlar Allah'a ortak koşmazlardı. Seni üzerlerine vekil **yapmadık,** onlara vekil de değilsin. (En'âm, 6/107).

وَكَذٰلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا شَيَاطٖينَ الْاِنْسِ وَالْجِنِّ يُوحٖي
بَعْضُهُمْ اِلٰى بَعْضٍ زُخْرُفَ الْقَوْلِ غُرُوراًۜ وَلَوْ شَٓاءَ رَبُّكَ مَا
فَعَلُوهُ فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ

Böylece, her peygambere insan ve cin şeytanlarını bir düşman **yaptık**. Bunlar birbirlerini aldatmak için kimileri kimine sözün yaldızlısını telkin ederler, vesvese verirler. Rabbin dileseydi bunu yapmazlardı! Öyle ise onları uydurageldikleri iftiralarıyla başbaşa bırak. (En'âm, 6/112).

أَوَمَنْ كَانَ مَيْتًا فَأَحْيَيْنَاهُ وَجَعَلْنَا لَهُ نُورًا يَمْشِي بِهِ فِي النَّاسِ
كَمَنْ مَثَلُهُ فِي الظُّلُمَاتِ لَيْسَ بِخَارِجٍ مِنْهَا كَذَلِكَ زُيِّنَ لِلْكَافِرِينَ
مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

Bir ölü iken kendisine hayat verdiğimiz, ona, sayesinde insanlar arasında yürüyeceği bir ışık **sunduğumuz** kimse; içinden çıkamaz bir konumda karanlıklar içinde kalmış kişinin durumu gibi midir? İşte böyledir! O kâfirlere de yapageldikleri süslü gösterilmiştir. (En'âm, 6/122).

وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا فِي كُلِّ قَرْيَةٍ أَكَابِرَ مُجْرِمِيهَا لِيَمْكُرُوا فِيهَا وَمَا
يَمْكُرُونَ إِلَّا بِأَنْفُسِهِمْ وَمَا يَشْعُرُونَ

Bunun gibi, her yerleşim biriminde ileri gelenleri oranın suçluları **yaptık** ki orada tuzaklar kursunlar. Oysa sade kendilerine tuzak kuruyorlar da farkında değiller. (En'âm, 6/123).

وَلَقَدْ مَكَّنَّاكُمْ فِي الْأَرْضِ وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا مَعَايِشَ قَلِيلًا مَا تَشْكُرُونَ

Gerçekten sizi yeryüzünde yerleştirdik ve sizin için orada geçim sebepleri **yarattık.** Ne kadar az şükrediyorsunuz! (A'râf, 7/10).

يَا بَنِي آدَمَ لَا يَفْتِنَنَّكُمُ الشَّيْطَانُ كَمَا أَخْرَجَ أَبَوَيْكُمْ مِنَ الْجَنَّةِ يَنْزِعُ
عَنْهُمَا لِبَاسَهُمَا لِيُرِيَهُمَا سَوْآتِهِمَا إِنَّهُ يَرَاكُمْ هُوَ وَقَبِيلُهُ مِنْ حَيْثُ لَا
تَرَوْنَهُمْ إِنَّا جَعَلْنَا الشَّيَاطِينَ أَوْلِيَاءَ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ

Ey Âdemoğulları! Şeytan, anne ve babanızı, çirkin yerlerini kendilerine göstermek için elbiselerini soyarak cennetten çıkardığı gibi si-

zi de sakın fitneye, belaya sürüklemesin. Çünkü o, (evet) o ve askerleri sizi, sizin kendilerini görmediğiniz yerlerden görürler. Gerçekten biz, şeytanları imana gelmeyenler için dost **yaptık.** (A'râf, 7/27).

ثُمَّ جَعَلْنَاكُمْ خَلَائِفَ فِي الْأَرْضِ مِنْ بَعْدِهِمْ لِنَنْظُرَ كَيْفَ تَعْمَلُونَ

Sonra onların ardından sizi yeryüzünde halifeler (hükümdarlar) **yaptık** ki bakalım nasıl davranacaksınız? (Yûnus, 10/14).

إِنَّمَا مَثَلُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا كَمَاءٍ اَنْزَلْنَاهُ مِنَ السَّمَاءِ فَاخْتَلَطَ بِهِ نَبَاتُ الْأَرْضِ مِمَّا يَأْكُلُ النَّاسُ وَالْأَنْعَامُ حَتّٰى إِذَا اَخَذَتِ الْأَرْضُ زُخْرُفَهَا وَازَّيَّنَتْ وَظَنَّ اَهْلُهَا اَنَّهُمْ قَادِرُونَ عَلَيْهَا اَتٰيهَا اَمْرُنَا لَيْلًا اَوْ نَهَارًا فَجَعَلْنَاهَا حَصِيدًا كَاَنْ لَمْ تَغْنَ بِالْاَمْسِ كَذٰلِكَ نُفَصِّلُ الْاٰيَاتِ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ

Dünya hayatının durumu sırf, kendisini gökten indirdiğimiz bir suyu andırır: İnsanların ve hayvanların yediklerinden olan yeryüzü bitkisi onunla karışmış; derken yeryüzü takılarını takıp süslenmiş, halkı, kendilerinin yeryüzüne hakim olduğunu düşünmeğe başlamışken, tam bu sırada buyruğumuz geceleyin veya gündüzün gelmiş ve onu, sanki dün hiç yokmuş gibi biçilmiş **yapmışızdır.** Tefekkür eden bir topum için âyetleri işte böyle ayrıntılandırıyoruz. (Yûnus, 10/24).

فَكَذَّبُوهُ فَنَجَّيْنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ فِي الْفُلْكِ وَجَعَلْنَاهُمْ خَلَائِفَ وَاَغْرَقْنَا الَّذِينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُنْذَرِينَ

Yine de onu yalanladılar. Bunun üzerine onu ve gemide maiyyetinde bulunanları kurtardık, kendilerini halifeler **yaptık.** Âyetlerimizi yalanlamağa kalkışanları ise boğduk. Bak, o uyarılanların sonu nasıl oldu?! (Yûnus, 10/73).

فَلَمَّا جَاءَ اَمْرُنَا جَعَلْنَا عَالِيَهَا سَافِلَهَا وَاَمْطَرْنَا عَلَيْهَا حِجَارَةً مِنْ سِجِّيلٍ مَنْضُودٍ

Buyruğumuz gelince oranın üstünü altına **getirdik,** üzerine çamurdan pişmiş, istif edilmiş taş yağdırdık. (Hûd, 11/82).

وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا رُسُلاً مِنْ قَبْلِكَ وَجَعَلْنَا لَهُمْ اَزْوَاجاً وَذُرِّيَّةً وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ اَنْ يَاْتِيَ بِاٰيَةٍ اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِ لِكُلِّ اَجَلٍ كِتَابٌ

Gerçekten senden önce de peygamberler gönderdik, onlara da eşler ve zürriyet **verdik**. Allah'ın izni olmadıkça hiçbir pegamberin bir mucize getirmesi olmamıştır. Her süre için bir yazı vardır. (Ra'd, 13/38).

وَلَقَدْ جَعَلْنَا فِي السَّمَاءِ بُرُوجاً وَزَيَّنَّاهَا لِلنَّاظِرِينَ

Andolsun biz gökte burçlar **yaptık** ve onu (göğü) seyredenler için süsledik. (Hıcr, 15/16).

وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا مَعَايِشَ وَمَنْ لَسْتُمْ لَهُ بِرَازِقِينَ

Orada, sizin için ve sizin kendilerine rızık verici olmadığınız başkaları için geçimlikler **yaptık.** (Hıcr, 15/20).

فَجَعَلْنَا عَالِيَهَا سَافِلَهَا وَاَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ حِجَارَةً مِنْ سِجِّيلٍ

Hemen oranın üstünü altına **getirdik,** üzerlerine pişmiş çamurdan taş yağdırdık. (Hıcr, 15/74).

وَاٰتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَجَعَلْنَاهُ هُدًى لِبَنِي اِسْرَاۤئِيلَ اَلَّا تَتَّخِذُوا مِنْ دُونِي وَكِيلاً

Musa'ya o Kitabı verdik, kendisini: Benim dışımda bir vekil tutmayın diye İsrailoğullarına rehber **yaptık.** (İsrâ, 17/2).

ثُمَّ رَدَدْنَا لَكُمُ الْكَرَّةَ عَلَيْهِمْ وَاَمْدَدْنَاكُمْ بِاَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَجَعَلْنَاكُمْ اَكْثَرَ نَفِيراً

Sonra onlara karşı size tekrar devlet (üstünlük) verdik, size mallarla, oğullarla yardım ettik. Sizi toplum olarak daha kalabalık **yaptık**. (İsrâ, 17/6).

عَسٰى رَبُّكُمْ اَنْ يَرْحَمَكُمْۚ وَاِنْ عُدْتُمْ عُدْنَاۢ وَجَعَلْنَا جَهَنَّمَ لِلْكَافِرِينَ حَصِيرًا

Rabbinizin size merhamet etmesi umulur. Dönerseniz biz de döneriz. Cehennemi kâfirler için bir zindan **yaptık.** (İsrâ, 17/8).

وَجَعَلْنَا الَّيْلَ وَالنَّهَارَ اٰيَتَيْنِ فَمَحَوْنَٓا اٰيَةَ الَّيْلِ وَجَعَلْنَٓا اٰيَةَ النَّهَارِ مُبْصِرَةً لِتَبْتَغُوا فَضْلًا مِنْ رَبِّكُمْ وَلِتَعْلَمُوا عَدَدَ السِّنِينَ وَالْحِسَابَۜ وَكُلَّ شَيْءٍ فَصَّلْنَاهُ تَفْصِيلًا

Gece ile gündüzü iki âyet **kıldık.** Derken gece âyetini sildik› gündüz âyetini gösteren **kıldık** ki Rabbinizin lutfundan arayasınız, senelerin sayısını ve hesabı bilesiniz. Artık her şeyi iyice ayrıntılandırdık. (İsrâ, 17/12).

وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتٖي حَرَّمَ اللّٰهُ اِلَّا بِالْحَقِّۜ وَمَنْ قُتِلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لِوَلِيِّهٖ سُلْطَانًا فَلَا يُسْرِفْ فِي الْقَتْلِۜ اِنَّهُ كَانَ مَنْصُورًا

Allah'ın haram (dokunulmaz, muhterem) kıldığı canı haklı bir sebep dışında öldürmeyin. Mazlum olarak öldürülen kişinin velisine **yetki verdik.** Bununla birlikte o da öldürmede aşırılığa kaçmasın. Çünkü o, yardım gören olmuştur. (İsrâ, 17/33).

وَاِذَا قَرَاْتَ الْقُرْاٰنَ جَعَلْنَا بَيْنَكَ وَبَيْنَ الَّذٖينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ حِجَابًا مَسْتُورًاۙ

Kur'ân'ı okuduğunda, senin ile âhirete inanmayanlar arasına gizli bir **perde çekeriz**. (İsrâ, 17/45).

وَجَعَلْنَا عَلٰى قُلُوبِهِمْ اَكِنَّةً اَنْ يَفْقَهُوهُ وَفٖٓي اٰذَانِهِمْ وَقْرًاۜ وَاِذَا ذَكَرْتَ رَبَّكَ فِي الْقُرْاٰنِ وَحْدَهُ وَلَّوْا عَلٰٓى اَدْبَارِهِمْ نُفُورًا

Ve onu (Kur'ân'ı) anlamalarını engellemek için kalplerinin üzerine örtüler, kulaklarının içine de bir ağırlık **koyarız.** Kur'ân'da Rabbini, birliğini andığında uzaklaşarak arkalarına dönüp giderler. (İsrâ, 17/46).

وَاِذْ قُلْنَا لَكَ اِنَّ رَبَّكَ اَحَاطَ بِالنَّاسِۜ وَمَا جَعَلْنَا الرُّءْيَا الَّت۪ٓي اَرَيْنَاكَ
اِلَّا فِتْنَةً لِلنَّاسِ وَالشَّجَرَةَ الْمَلْعُونَةَ فِي الْقُرْاٰنِۜ وَنُخَوِّفُهُمْۙ فَمَا
يَز۪يدُهُمْ اِلَّا طُغْيَانًا كَب۪يرًا

Bir zaman sana: "Kuşkusuz Rabbin insanları çepçevre kuşatmıştır," demiştik. Sana gösterdiğimiz o temâşâyı da, Kur'ân'da lanetlenmiş o soy ağacını da insanlar için bir sınav olmak üzere **yapmıştık.** Kendilerini korkutuyoruz, bu da sadece onların, büyük oranda taşkınlıklarını artırıyor. (İsrâ, 17/60).

اِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى الْاَرْضِ ز۪ينَةً لَهَا لِنَبْلُوَهُمْ اَيُّهُمْ اَحْسَنُ عَمَلًا

Kuşkusuz biz, yeryüzündekilerini onun için bir süs **yaptık**, ki kendilerini, onlardan hangisi amelce daha güzeldir diye sınayalım. (Kehf, 18/7).

وَاضْرِبْ لَهُمْ مَثَلًا رَجُلَيْنِ جَعَلْنَا لِاَحَدِهِمَا جَنَّتَيْنِ مِنْ اَعْنَابٍ
وَحَفَفْنَاهُمَا بِنَخْلٍ وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمَا زَرْعًاۜ

Onlara şu iki adamı örnek ver: O ikisinden birine üzümlerden iki bağ **verip** o iki bağın çevrelerini hurmalıklarla donattık ve ikisinin arasını da ekinlik yaptık. (Kehf, 18/32).

وَيَوْمَ يَقُولُ نَادُوا شُرَكَٓائِيَ الَّذ۪ينَ زَعَمْتُمْ فَدَعَوْهُمْ فَلَمْ يَسْتَج۪يبُوا
لَهُمْ وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ مَوْبِقًا

(Allah) bir gün buyurur: "O bir şey sandığınız ortaklarıma seslenin!" Hemen onları çağırmışlarsa da kendilerine cevap vermemişlerdir. Aralarına derin bir kıstak **koymuşuzdur**. (Kehf, 18/52).

وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بِاٰيَاتِ رَبِّهٖ فَاَعْرَضَ عَنْهَا وَنَسِيَ مَا قَدَّمَتْ
يَدَاهُۜ اِنَّا جَعَلْنَا عَلٰى قُلُوبِهِمْ اَكِنَّةً اَنْ يَفْقَهُوهُ وَفٖٓي اٰذَانِهِمْ وَقْرًاۜ
وَاِنْ تَدْعُهُمْ اِلَى الْهُدٰى فَلَنْ يَهْتَدُٓوا اِذًا اَبَدًا

Rabbinin âyetleriyle öğütlendiği halde hemen onlardan yüz çeviren, iki elinin önceden gönderdiğini unutan kimseden daha zalim kimdir? Cidden biz, Kur'an'ı anlamalarını engellemek için kalplerinin üzerine örtüler/kabuklar, kulaklarının içine de bir ağırlık **koymuşuzdur.** Onları hidâyete çağırsan da onlar bu durumda ebediyyen asla hidâyete ermezler. (Kehf, 18/57).

وَتِلْكَ الْقُرٰٓى اَهْلَكْنَاهُمْ لَمَّا ظَلَمُوا وَجَعَلْنَا لِمَهْلِكِهِمْ مَوْعِدًا

İşte o yerleşim kentler! Zulmettiklerinde kendilerini helak etmiştik ve onları helak etmek için de bir süre **belirlemiştik.** (Kehf, 18/59).

فَلَمَّا اعْتَزَلَهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِۙ وَهَبْنَا لَهُٓ اِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَۜ وَكُلًّا
جَعَلْنَا نَبِيًّا

Onları ve Allah'tan başka taptıklarını bırakıp çekilince Biz de ona İshak'ı ve Yakub'u bahşeyledik ve her birini birer peygamber **yaptık.** (Meryem, 19/49).

وَوَهَبْنَا لَهُمْ مِنْ رَحْمَتِنَا وَجَعَلْنَا لَهُمْ لِسَانَ صِدْقٍ عَلِيًّا

Bunlara rahmetimizden ihsanlarda bulunduk, hepsine dillerde yüksek bir doğruluk anışı **verdik.** (Meryem, 19/50).

وَمَا جَعَلْنَاهُمْ جَسَدًا لَا يَأْكُلُونَ الطَّعَامَ وَمَا كَانُوا خَالِدِينَ

Biz onları yemek yemez bir ceset **yapmadık,** hem de sürekli kalanlar da değildiler. (Enbiyâ, 21/8).

فَمَا زَالَتْ تِلْكَ دَعْوٰيهُمْ حَتّٰى جَعَلْنَاهُمْ حَصِيدًا خَامِدِينَ

Artık onların bütün davaları bu oldu kaldı. Sonunda onları biçilmişler, sönenler (nesilleri kesilmişler) **yaptık**. (Enbiyâ, 21/15).

أَوَلَمْ يَرَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضَ كَانَتَا رَتْقًا فَفَتَقْنَاهُمَا
وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ أَفَلَا يُؤْمِنُونَ

Peki o küfredenler görmediler mi ki gökler ve yer bitişiktiler de Biz onları ayırdık. Hayatı olan her şeyi sudan **yaptık.** Hâlâ inanmıyorlar mı? (Enbiyâ, 21/30).

وَجَعَلْنَا فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ أَنْ تَمِيدَ بِهِمْ وَجَعَلْنَا فِيهَا فِجَاجًا
سُبُلًا لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ

Yeryüzünde onları çalkalar diye baskılar **yaptık**, doğru gidebilsinler diye de o dağlar arasında yollar şeklinde geniş menfezler **açtık.** (Enbiyâ, 21/31).

وَجَعَلْنَا السَّمَاءَ سَقْفًا مَحْفُوظًا وَهُمْ عَنْ آيَاتِهَا مُعْرِضُونَ

Göğü de korunmuş bir tavan **yaptık.** Onlar ise O'nun âyetlerinden yüz çeviriyorlar. (Enbiyâ, 21/32).

وَأَرَادُوا بِهِ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْأَخْسَرِينَ

Ona bir dolap kurmak istediler, Biz de kendilerini daha çok zarara uğrayanlar **yaptık**. (Enbiyâ, 21/70).

وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَ نَافِلَةً وَكُلًّا جَعَلْنَا صَالِحِينَ

Ona İshak'ı ihsan ettik ve fazladan (torunu) Yakub'u da. Ve her birini salih kişiler **yaptık.** (Enbiyâ, 21/72).

وَجَعَلْنَاهُمْ أَئِمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِمْ فِعْلَ الْخَيْرَاتِ
وَإِقَامَ الصَّلٰوةِ وَإِيتَاءَ الزَّكٰوةِ وَكَانُوا لَنَا عَابِدِينَ

Hepsini emrimizle yol gösteren rehberler **yaptık**, kendilerine hayırlar işlemeyi, namaz kılmayı ve zekât vermeyi vahyettik. Hepsi bize ibadet edenlerdiler. (Enbiyâ, 21/73).

وَالَّتِىٓ اَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهَا مِنْ رُوحِنَا وَجَعَلْنَاهَا وَابْنَهَٓا اٰيَةً لِلْعَالَمِينَ

Ve o dişiyi (Meryem'i) de, ki namusunu sağlam korudu da kendisine ruhumuzdan üfledik, onu ve oğlunu âlemlere bir mu'cize **yaptık**. (Enbiyâ, 21/91).

اِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ الَّذِى جَعَلْنَاهُ لِلنَّاسِ سَوَٓاءًۨ الْعَاكِفُ فِيهِ وَالْبَادِۜ وَمَنْ يُرِدْ فِيهِ بِاِلْحَادٍ بِظُلْمٍ نُذِقْهُ مِنْ عَذَابٍ اَلِيمٍ

Ama küfretmiş olanlar Allah'ın yolundan ve kendisini mukim ve misafir (yerli ve yabancı), içinde eşit şekilde hareket etmek üzere bütün insanlar için **yapmış** olduğumuz Mescid-i Harâm'dan engelliyorlar. Her kim orada zulümle sapmak isterse ona pek elem veren bir azaptan tattırırız. (Hacc, 22/25).

وَلِكُلِّ اُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا لِيَذْكُرُوا اسْمَ اللّٰهِ عَلٰى مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهِيمَةِ الْاَنْعَامِۜ فَاِلٰهُكُمْ اِلٰهٌ وَاحِدٌ فَلَهُٓ اَسْلِمُواۜ وَبَشِّرِ الْمُخْبِتِينَ

Her ümmet için, Allah'ın kendilerini rızıklandırdığı kurbanlık hayvanlar üzerine adını ansınlar diye bir ma'bed **yapmışızdır.** Şimdi hepinizin tanrısı bir tek tanrıdır. Onun için yalnız O'na teslim olan müslümanlar olun. İtâat eden alçak gönüllü kimseleri müjdele. (Hacc, 22/34).

وَالْبُدْنَ جَعَلْنَاهَا لَكُمْ مِنْ شَعَٓائِرِ اللّٰهِ لَكُمْ فِيهَا خَيْرٌۗ فَاذْكُرُوا اسْمَ اللّٰهِ عَلَيْهَا صَوَٓافَّۚ فَاِذَا وَجَبَتْ جُنُوبُهَا فَكُلُوا مِنْهَا وَاَطْعِمُوا الْقَانِعَ وَالْمُعْتَرَّۜ كَذٰلِكَ سَخَّرْنَاهَا لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

Hem o bedeneler, o gövdeli hayvanlar var ya, Biz onları Allah'ın nişânelerinden **kıldık.** Sizin için onlarda hayır vardır. Öyle ise ön ayaklarının biri bağlı olarak bir dizi halinde üzerlerine Allah'ın adını anın, yanları yere yaslandığında da onlardan yiyin. Kanaat edip istemeyene de , isteyene de yedirin. O, böylece onları sizin emrinize verdi ki şükredesiniz. (Hacc, 22/36).

لِكُلِّ اُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا هُمْ نَاسِكُوهُ فَلَا يُنَازِعُنَّكَ فِى الْاَمْرِ وَادْعُ اِلٰى رَبِّكَۜ اِنَّكَ لَعَلٰى هُدًى مُسْتَق۪يمٍ

Biz her ümmet için bir ibadet yolu **yapmışızdır** ki onlar onun âbidleridir. Öyle ise bu işte seninle çekişmesinler ve Rabbine çağır. Çünkü sen gerçekten hakka götüren doğru bir yol üzerindesin. (Hacc, 22/67).

ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً ف۪ى قَرَارٍ مَك۪ينٍ

Sonra onu oturaklı bir karargâhta bir nutfe **yaptık**. (Mü'minûn, 23/13).

فَاَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ بِالْحَقِّ فَجَعَلْنَاهُمْ غُثَٓاءًۚ فَبُعْدًا لِلْقَوْمِ الظَّالِم۪ينَ

Derken onları, kokunç bir ses hakkıyla yakaladı. Kendilerini sel süprüntüsü **yapıverdik.** Kahrolsun o zâlimler topluluğu! (Mü'minûn, 23/41).

ثُمَّ اَرْسَلْنَا رُسُلَنَا تَتْرَاۜ كُلَّمَا جَٓاءَ اُمَّةً رَسُولُهَا كَذَّبُوهُ فَاَتْبَعْنَا بَعْضَهُمْ بَعْضًا وَجَعَلْنَاهُمْ اَحَاد۪يثَۚ فَبُعْدًا لِقَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ

Sonra ardı ardına peygamberlerimizi gönderdik. Her ümmete peygamberi geldikçe onu yalanladılar. Biz de onları birbiri ardınca yuvarladık ve hepsini birer efsane **yaptık.** Artık imana gelmez öyle bir topluluk defolsun! (Mü'minûn, 23/44).

وَجَعَلْنَا ابْنَ مَرْيَمَ وَاُمَّهُٓ اٰيَةً وَاٰوَيْنَاهُمَٓا اِلٰى رَبْوَةٍ ذَاتِ قَرَارٍ وَمَع۪ينٍ

Meryem oğlu İsa'yı da anasıyla bir mu'cize **kıldık** ve ikisini oturaklı ve temiz sulu bir tepede barındırdık. (Mü'minûn, 23/50).

وَمَا أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنَ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا إِنَّهُمْ لَيَأْكُلُونَ الطَّعَامَ
وَيَمْشُونَ فِي الْأَسْوَاقِ ۗ وَجَعَلْنَا بَعْضَكُمْ لِبَعْضٍ فِتْنَةً أَتَصْبِرُونَ ۚ
وَكَانَ رَبُّكَ بَصِيرًا

Biz senden önce de peygamberleri başka türlü göndermedik, şüphesiz onlar da yemek yiyorlar, çarşılarda geziyorlardı (sokaklarda yürüyorlardı). Bir de kiminizi kiminiz için bir sınama aracı **yaptık** ki bakalım sabır gösterecek misiniz? Öyle ya, Rabbin pekâlâ görendir. (Furkân, 25/20).

وَقَدِمْنَا إِلَىٰ مَا عَمِلُوا مِنْ عَمَلٍ فَجَعَلْنَاهُ هَبَاءً مَنْثُورًا

Varmışız da her ne yapmışlar onu çevreye saçılmış zerrelere **çevirmişizdir**. (Furkân, 25/23).

وَكَذَٰلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ ۗ وَكَفَىٰ بِرَبِّكَ هَادِيًا وَنَصِيرًا

İşte böyle Biz her peygamber için mücrimlerden bir düşman **yapmışızdır.** Bununla birlikte yol gösteren ve yardım eden olarak da Rabbin yeter. (Furkân, 25/31).

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَجَعَلْنَا مَعَهُ أَخَاهُ هَارُونَ وَزِيرًا ۚ

Yüceliğim hakkı için Musa'ya o kitabı verdik, kardeşi Harun'u da yanında vezir **yaptık.** (Furkân, 25/35).

وَقَوْمَ نُوحٍ لَمَّا كَذَّبُوا الرُّسُلَ أَغْرَقْنَاهُمْ وَجَعَلْنَاهُمْ لِلنَّاسِ آيَةً ۖ
وَأَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ عَذَابًا أَلِيمًا ۚ

Nûh kavmini de, peygamberleri yalanladıklarında boğduk ve kendilerini insanlara bir **ibret kıldık.** Zâlimlere de acıtan bir azap hazırladık. (Furkân, 25/37).

فَفَرَرْتُ مِنْكُمْ لَمَّا خِفْتُكُمْ فَوَهَبَ لِي رَبِّي حُكْمًا وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُرْسَلِينَ

Bunun üzerine sizden korktuğumda içinizden kaçtım. Derken Rabbim bana hüküm ihsan buyurdu ve beni peygamberlerden **yaptı**. (Şuarâ, 26/21).

اَلَمْ يَرَوْا اَنَّا جَعَلْنَا الَّيْلَ لِيَسْكُنُوا فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًاۜ اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ

İçinde dinlensiler diye geceyi, göz açmak üzere de gündüzü **yaptığımızı** görmediler mi? Elbette bunda, iman edecek bir kavim için âyetler vardır. (Neml, 27/86).

وَجَعَلْنَاهُمْ اَئِمَّةً يَدْعُونَ اِلَى النَّارِۚ وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ لَا يُنْصَرُونَ

Biz onları ateşe çağıran başkumandanlar **yaptık**. Ve kıyamet günü yardım görmezler. (Kasas, 28/41).

فَاَنْجَيْنَاهُ وَاَصْحَابَ السَّفِينَةِ وَجَعَلْنَاهَا اٰيَةً لِلْعَالَمِينَ

Sonuçta onu ve gemi arkadaşlarını kurtardık ve o gemiyi âlemlere bir âyet **kıldık**. (Ankebût, 29/15).

وَوَهَبْنَا لَهُ اِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَ وَجَعَلْنَا فِى ذُرِّيَّتِهِ النُّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ وَاٰتَيْنَاهُ اَجْرَهُ فِى الدُّنْيَاۚ وَاِنَّهُ فِى الْاٰخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ

Biz de ona İshak ile Yakub'u lutfettik ve peygamberlikle kitabı soyunda **kıldık,** kendisine dünyada ecrini (mükâfâtını) verdik. Kuşkusuz o, âhirette de elbette iyilerdendir. (Ankebût, 29/27).

اَوَلَمْ يَرَوْا اَنَّا جَعَلْنَا حَرَمًا اٰمِنًا وَيُتَخَطَّفُ النَّاسُ مِنْ حَوْلِهِمْۜ اَفَبِالْبَاطِلِ يُؤْمِنُونَ وَبِنِعْمَةِ اللّٰهِ يَكْفُرُونَ

Çevrelerinden insanlar çarpılıp kapılarak götürülürken Bizim (Mekkeyi) güven içinde kutsal bir yer **yaptığımızı** görmediler mi? Artık bâtıla inanıyorlar da Allah'ın nimetine nankörlük mü ediyorlar? (Ankebût, 29/67).

وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَلَا تَكُنْ فٖى مِرْيَةٍ مِنْ لِقَٓائِهٖ وَجَعَلْنَاهُ
هُدًى لِبَنٖٓى اِسْرَٓائٖيلَ

Andolsun gerçekten Musa'ya, o Kitab'ı verdik. Sakın (Allah ile) buluşması hakkında bir kuşku içinde olma. Onu, İsrailoğullarına bir rehber **yaptık.** (Secde, 32/23).

وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ اَئِمَّةً يَهْدُونَ بِاَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُواؕ وَكَانُوا بِاٰيَاتِنَا يُوقِنُونَ

İçlerinden -sabrettiklerinde- buyruğumuzla rehberlik yapan önderler **yapmıştık.** Ayetlerimize kesin şekilde inanıyorlardı. (Secde, 32/24).

وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ الْقُرَى الَّتٖى بَارَكْنَا فٖيهَا قُرًى ظَاهِرَةً وَقَدَّرْنَا
فٖيهَا السَّيْرَؕ سٖيرُوا فٖيهَا لَيَالِىَ وَاَيَّامًا اٰمِنٖينَ

Onlarla içine bereket koyduğumuz kentler arasında meydanda (sırt-sırta vermiş) yerleşim birimleri **yaptık** ve oralarda yürümeyi takdir ettik. Oralarda güven içinde geceleri ve gündüzleri gezin. (Sebe', 34/18).

فَقَالُوا رَبَّنَا بَاعِدْ بَيْنَ اَسْفَارِنَا وَظَلَمُٓوا اَنْفُسَهُمْ فَجَعَلْنَاهُمْ اَحَادٖيثَ
وَمَزَّقْنَاهُمْ كُلَّ مُمَزَّقٍؕ اِنَّ فٖى ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ

Sonra dediler: Rabbimiz! Yolculuklarımızın arasını uzaklaştır! Böylece kendilerine zulmettiler. Neticede onları masallara **çevirdik,** kendilerini paramparça ettik. Gerçekten bunda her çok sabreden, çok şükreden için elbette ibretler vardır. (Sebe', 34/19).

اِنَّا جَعَلْنَا فٖٓى اَعْنَاقِهِمْ اَغْلَالًا فَهِىَ اِلَى الْاَذْقَانِ فَهُمْ مُقْمَحُونَ

Cidden biz, boyunlarına halkalar **geçirmişizdir.** O halkalar çenelere kadar dayanmıştır. Bu yüzden onların başları kalkıktır. (Yâsîn, 36/8).

وَجَعَلْنَا مِنْ بَيْنِ اَيْدٖيهِمْ سَدًّا وَمِنْ خَلْفِهِمْ سَدًّا فَاَغْشَيْنَاهُمْ فَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ

Önlerinden bir set, arkalarından da bir set **çektik**, kendilerini her taraflarından sardık. Artık onlar görmezler. (Yâsîn, 36/9).

وَجَعَلْنَا فٖيهَا جَنَّاتٍ مِنْ نَخٖيلٍ وَاَعْنَابٍ وَفَجَّرْنَا فٖيهَا مِنَ الْعُيُونِ

Orada hurma bahçeleri, üzüm bağları **yaptık,** orada kaynaklar fışkırttık. (Yâsîn, 36/34).

اِنَّا جَعَلْنَاهَا فِتْنَةً لِلظَّالِمٖينَ

Cidden biz onu zalimler için bir fitne (deneme) **yaptık**. (Sâffât, 37/63).

وَجَعَلْنَا ذُرِّيَّتَهُ هُمُ الْبَاقٖينَ

Onun soyunu, onları kalıcılar **yaptık**. (Sâffât, 37/77).

فَاَرَادُوا بِهٖ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْاَسْفَلٖينَ

Ona bir tuzak kurmak istediler. Ama kendilerini en sefiller **yaptık**. (Sâffât, 37/98).

يَا دَاوُدُ اِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلٖيفَةً فِى الْاَرْضِ فَاحْكُمْ بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوٰى فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبٖيلِ اللّٰهِ اِنَّ الَّذٖينَ يَضِلُّونَ عَنْ سَبٖيلِ اللّٰهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدٖيدٌ بِمَا نَسُوا يَوْمَ الْحِسَابِ

Ey Davud! Cidden biz seni yeryüzünde bir halife **yaptık**, öyle ise insanlar arasında hak ile hükmeyle, keyfine uyma, yoksa seni Allah yolundan saptırır. Kuşkusuz Allah yolundan sapan kimseler, onlara, hesap gününü unuttukları için pek yaman bir azap vardır. (Sâd, 38/26).

وَلَوْ جَعَلْنَاهُ قُرْاٰنًا اَعْجَمِيًّا لَقَالُوا لَوْلَا فُصِّلَتْ اٰيَاتُهُ ءَاَعْجَمِىٌّ وَعَرَبِىٌّ قُلْ هُوَ لِلَّذٖينَ اٰمَنُوا هُدًى وَشِفَاءٌ وَالَّذٖينَ لَا يُؤْمِنُونَ فٖى اٰذَانِهِمْ وَقْرٌ وَهُوَ عَلَيْهِمْ عَمًى اُولٰئِكَ يُنَادَوْنَ مِنْ مَكَانٍ بَعٖيدٍ

Eğer onu yabancı (dilden) bir Kur'ân **yapsaydık**: "Âyetleri ayrıntılı açıklanmış olmalı değil miydi? Yabancı dilden mi? Oysa (peygamber) Arap" derlerdi. De ki: "O, inanmış kimseler için bir rehber ve bir şifadır. İman etmeyenlere gelince, onların kulaklarında bir ağırlık vardır ve Kur'ân onlara bir zulmettir. İşte onlara, uzak bir yerden seslenilir. (Fussılet, 41/44).

وَكَذٰلِكَ اَوْحَيْنَٓا اِلَيْكَ رُوحًا مِنْ اَمْرِنَاۜ مَا كُنْتَ تَدْر۪ي مَا الْكِتَابُ وَلَا
الْا۪يمَانُ وَلٰكِنْ جَعَلْنَاهُ نُورًا نَهْد۪ي بِه۪ مَنْ نَشَٓاءُ مِنْ عِبَادِنَاۜ وَاِنَّكَ
لَتَهْد۪ٓي اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَق۪يمٍۙ

İşte böylece sana da emrimizden bir ruh vahyettik. Kitap nedir, iman nedir bilmiyordun! Ancak onu bir nur **yaptık**, kullarımızdan dileyeceğimiz kimseyi onunla doğru yola iletiriz. Kuşkusuz sen, elbette dosdoğru bir yola götürüyorsun. (Şûrâ, 42/52).

اِنَّا جَعَلْنَاهُ قُرْءٰنًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَۚ

Cidden biz onu Arapça bir Kur'an **yaptık**, ki belki siz aklınızı işletirsiniz. (Zuhruf, 43/3).

وَلَوْلَٓا اَنْ يَكُونَ النَّاسُ اُمَّةً وَاحِدَةً لَجَعَلْنَا لِمَنْ يَكْفُرُ بِالرَّحْمٰنِ لِبُيُوتِهِمْ
سُقُفًا مِنْ فِضَّةٍ وَمَعَارِجَ عَلَيْهَا يَظْهَرُونَۙ

İnsanların bir tek millet olması (ihtimali) bulunmasaydı, Rahman'a küfreden kimseler için elbette, evlerine gümüşten tavanlar ve üzerlerinde çıkacakları çıkma araçları **yapardık**. (Zuhruf, 43/33).

وَسْـَٔلْ مَنْ اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رُسُلِنَاۗ اَجَعَلْنَا مِنْ دُونِ الرَّحْمٰنِ اٰلِهَةً
يُعْبَدُونَ۟

Elçilerimizden, senden önce gönderdiklerimize sor, Rahman'dan başka tapınılan tanrılar **yaptık mı**? (Zuhruf, 43/45).

فَجَعَلْنَاهُمْ سَلَفًا وَمَثَلًا لِلْاٰخِر۪ينَ۟

Böylece onları, sonrakiler (onların yaptıklarını yapacaklar) için bir geçmiş ve (onların başlarına gelenlerden ibret alacaklar için de) bir örnek **yaptık**. (Zuhruf, 43/56).

إِنْ هُوَ إِلَّا عَبْدٌ أَنْعَمْنَا عَلَيْهِ وَجَعَلْنَاهُ مَثَلًا لِبَنِي إِسْرَائِيلَ

O, kendisine nimet verdiğimiz bir kuldan başkası değildir. Kendisini İsrailoğullarına örnek **yapmıştık**. (Zuhruf, 43/59).

وَلَوْ نَشَاءُ لَجَعَلْنَا مِنْكُمْ مَلَائِكَةً فِي الْأَرْضِ يَخْلُفُونَ

Dilersek sizden de yeryüzünde (size halef olacak) melekler **yaparız!** (Zuhruf, 43/60).

ثُمَّ جَعَلْنَاكَ عَلَى شَرِيعَةٍ مِنَ الْأَمْرِ فَاتَّبِعْهَا وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

Sonra seni emirden bir Şeriat üzerine **koyduk.** Öyle ise onu izle, bilmeyen kimselerin keyiflerine uyma! (Câsiye, 45/18).

وَلَقَدْ مَكَّنَّاهُمْ فِيمَا إِنْ مَكَّنَّاكُمْ فِيهِ وَجَعَلْنَا لَهُمْ سَمْعًا وَأَبْصَارًا وَأَفْئِدَةً
فَمَا أَغْنَى عَنْهُمْ سَمْعُهُمْ وَلَا أَبْصَارُهُمْ وَلَا أَفْئِدَتُهُمْ مِنْ شَيْءٍ إِذْ كَانُوا
يَجْحَدُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ

Yeminle söylüyorum: Doğrusu Biz onlara size vermediğimiz güç ve imkanı **vermiştik**. Hem kendileri için kulak, gözler ve gönüller yapmıştık ki; ne kulakları ne gözleri ne gönülleri kendilerine bir yarar sağladı. Çünkü Allah'ın âyetlerini inkar ediyorlardı. O alay ettikleri şey de kendilerini kuşatıverdi. (Ahkâf, 46/26).

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَى وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا
وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ

Ey bütün insanlar! Biz sizi bir erkekle bir dişiden yarattık ve birbirinizle tanışasınız diye sizi millet millet ve kabile kabile **yaptık.** Haberiniz olsun ki Allah yanında en değerliniz, en çok korunanızdır. Kuşkusuz Allah pekâlâ bilendir, pekâlâ haberlidir. (Hucurât, 49/13).

فَجَعَلْنَاهُنَّ اَبْكَارًاۙ

Onları bakireler **yapmışızdır**. (Vâkıa, 56/36).

لَوْ نَشَٓاءُ لَجَعَلْنَاهُ حُطَامًا فَظَلْتُمْ تَفَكَّهُونَ

İstesek onları bir çöpe **çevirirdik** de şöyle geveler dururdunuz: (Vâkıa, 56/65).

لَوْ نَشَٓاءُ جَعَلْنَاهُ اُجَاجًا فَلَوْلَا تَشْكُرُونَ

Dileseydik onu acı bir çorak **yapardık**, o halde şükretsenize! (Vâkıa, 56/70).

نَحْنُ جَعَلْنَاهَا تَذْكِرَةً وَمَتَاعًا لِلْمُقْوٖينَۚ

Biz onu hem bir andıran hem de alandaki ihtiyaç sahipleri (çöl yolcuları) için bir faydalanma aracı **yaptık**. (Vâkıa, 56/73).

وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا نُوحًا وَاِبْرٰهٖيمَ وَجَعَلْنَا فٖي ذُرِّيَّتِهِمَا النُّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ
فَمِنْهُمْ مُهْتَدٍۚ وَكَثٖيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ

Ululuğum hakkı için Nuh'u ve İbrahim'i gönderdik, soylarına da peygamberliği ve kitabı **bahşettik.** Öyle iken içlerinden kimisi hidâyeti kabul etmiş, çokları ise yoldan çıkmış fasıklardır. (Hadîd, 57/26).

ثُمَّ قَفَّيْنَا عَلٰٓى اٰثَارِهِمْ بِرُسُلِنَا وَقَفَّيْنَا بِعٖيسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَاٰتَيْنَاهُ
الْاِنْجٖيلَ وَجَعَلْنَا فٖي قُلُوبِ الَّذٖينَ اتَّبَعُوهُ رَاْفَةً وَرَحْمَةًۜ وَرَهْبَانِيَّةً
ابْتَدَعُوهَا مَا كَتَبْنَاهَا عَلَيْهِمْ اِلَّا ابْتِغَٓاءَ رِضْوَانِ اللّٰهِ فَمَا رَعَوْهَا
حَقَّ رِعَايَتِهَاۚ فَاٰتَيْنَا الَّذٖينَ اٰمَنُوا مِنْهُمْ اَجْرَهُمْۚ وَكَثٖيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ

Sonra onların izleri üzerinde elçilerimizle iz izlettik, bir de Meryem oğlu İsa ile iz izlettik, ona İncil'i verdik, onun peşinden gidenlerin kalplerinde bir yufkalık, bir merhamet **yarattık.** Bir de ruhbanlık ki onu onlar uydurdular, Biz onu üzerlerine yazmamıştık,

ancak Allah rızasını aramak için yaptılar, sonra da ona gerektiği gibi özen göstermediler. Biz de içlerinden iman etmiş olanlara ücretlerini verdik. Çokları ise yoldan çıkmış fasıklardır. (Hadîd, 57/27).

وَلَقَدْ زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ وَجَعَلْنَاهَا رُجُومًا لِلشَّيَاطِينِ وَاَعْتَدْنَا
لَهُمْ عَذَابَ السَّعِيرِ

Ululuğum hakkı için Biz o dünya göğünü takım takım kandillerle donattık ve onları şeytanlar için atış yapılan mermiler **yaptık.** Hem onlar için o çılgın ateş azabını hazırladık. (Mülk, 67/5).

وَمَا جَعَلْنَا اَصْحَابَ النَّارِ اِلَّا مَلٰئِكَةً وَمَا جَعَلْنَا عِدَّتَهُمْ اِلَّا فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا لِيَسْتَيْقِنَ
الَّذِينَ اُوتُوا الْكِتَابَ وَيَزْدَادَ الَّذِينَ اٰمَنُوا اِيمَانًا وَلَا يَرْتَابَ الَّذِينَ اُوتُوا الْكِتَابَ وَالْمُؤْمِنُونَ
وَلِيَقُولَ الَّذِينَ فِى قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ وَالْكَافِرُونَ مَاذَا اَرَادَ اللّٰهُ بِهٰذَا مَثَلًا كَذٰلِكَ يُضِلُّ اللّٰهُ
مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِى مَنْ يَشَاءُ وَمَا يَعْلَمُ جُنُودَ رَبِّكَ اِلَّا هُوَ وَمَا هِىَ اِلَّا ذِكْرٰى لِلْبَشَرِ

Biz o ateşin bekçilerini hep melekler **yaptık**, sayılarını da inkârcılar için sırf bir sınama aracı **kıldık** ki kendilerine kitap verilmiş olanlar kesin inanç edinsinler, iman etmiş olanların imanlarını arttırsın ve bir de kitap verilenler ile inananlar şüphelenmesin. Kalplerinde bir hastalık bulunanlar ile kâfirler de: "Allah bununla mesela ne demek istemiş?" desinler. İşte böyle, Allah dilediğini şaşırtır, dilediğini de yola getirir. Rabbinin ordularını ancak kendisi bilir ve o ancak düşünmek için insanlara bir öğüttür. (Müddessir, 74/31).

اِنَّا خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ اَمْشَاجٍ نَبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا بَصِيرًا

Çünkü Biz o insanı birtakım katkılarla mezcedilmiş (emşâc) bir nutfeden yarattık, evire, çevire mübtela kılmak üzere de onu pekâlâ duyan, pekâlâ gören **yaptık**. (İnsân, 76/2).

فَجَعَلْنَاهُ فِى قَرَارٍ مَكِينٍ

Onu sağlam bir karargâha **koyduk**. (Mürselât, 77/21).

وَجَعَلْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ شَامِخَاتٍ وَاَسْقَيْنَاكُمْ مَاءً فُرَاتًا

Ve orada yüce yüce dağlar **yaptık** ve size tatlı bir su içirdik. (Mürselât, 77/27).

وَجَعَلْنَا نَوْمَكُمْ سُبَاتًا

Uykunuzu bir dinlenme **yaptık**. (Nebe', 78/9).

وَجَعَلْنَا الَّيْلَ لِبَاسًا

Geceyi bir elbise **yaptık**. (Nebe', 78/10).

وَجَعَلْنَا النَّهَارَ مَعَاشًا

Gündüzü bir geçim vakti **yaptık**. (Nebe', 78/11).

وَجَعَلْنَا سِرَاجًا وَهَّاجًا

Alabildiğine parlayan bir kandil de **yaptık**. (Nebe', 78/13).

جَاعِلٌ =Câil İsim-Sıfatının Anlamının Şimdiki Zaman Birinci Çoğul Şahıs Kipi " نَجْعَلُ **=nec'alu** (yaparız)" **Fiili ile Yansıtılması**

اَوْ كَالَّذ۪ي مَرَّ عَلٰى قَرْيَةٍ وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلٰى عُرُوشِهَاۚ قَالَ اَنّٰى يُحْي۪ هٰذِهِ اللّٰهُ بَعْدَ مَوْتِهَاۚ فَاَمَاتَهُ اللّٰهُ مِائَةَ عَامٍ ثُمَّ بَعَثَهُۜ قَالَ كَمْ لَبِثْتَۜ قَالَ لَبِثْتُ يَوْمًا اَوْ بَعْضَ يَوْمٍۜ قَالَ بَلْ لَبِثْتَ مِائَةَ عَامٍ فَانْظُرْ اِلٰى طَعَامِكَ وَشَرَابِكَ لَمْ يَتَسَنَّهْۚ وَانْظُرْ اِلٰى حِمَارِكَ وَلِنَجْعَلَكَ اٰيَةً لِلنَّاسِ وَانْظُرْ اِلَى الْعِظَامِ كَيْفَ نُنْشِزُهَا ثُمَّ نَكْسُوهَا لَحْمًاۜ فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُۙ قَالَ اَعْلَمُ اَنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَد۪يرٌ

Veya çatıları çökmüş (altı üstüne gelmiş) bir kasabaya uğrayıp da: "Allah, burasını ölümden sonra nasıl hayata kavuşturacak?" diyen kimseyi görmedin mi? Ki o böyle söyleyince Allah onun yüz yıllık bir süre için canını almış, sonra kendisini diriltip şöyle sormuştu:

"Burada ne kadar kaldın?" O da:

"Bir gün veya günün bir kısmı (kadar) kaldım." demişti. Allah buyurdu ki:

"Hayır! Yüz yıl kaldın! Şimdi yiyeceğine ve içeceğine bak bozulmamış. Bir de eşeğine bak. (Bütün bunlar) seni, insanlara ibret **yapalım** diyedir. Kemiklere bak onları nasıl birbiri üzerine kaldırıp düzenliyoruz, sonra da kendilerine et giydiriyoruz." (Bu işler) ona apaçık belli olunca şöyle demişti:

- "Kuşkusuz Allah'ın her şeye gücü yettiğini biliyorum."('Bakara, 2/259).

وَعُرِضُوا عَلٰى رَبِّكَ صَفًّاۜ لَقَدْ جِئْتُمُونَا كَمَا خَلَقْنَاكُمْ اَوَّلَ مَرَّةٍۘ بَلْ زَعَمْتُمْ اَلَّنْ نَجْعَلَ لَكُمْ مَوْعِدًا

Ve sıra halinde Rabbine arzedilmişlerdir. Andolsun ki, sizi ilk kez yarattığımız gibi gerçekten bize geldiniz. Doğrusu siz, sizin için kesinlikle bir buluşma zamanı **belirlemeyeceğimizi** sanmıştınız. (Kehf, 18/48).

حَتّٰٓى اِذَا بَلَغَ مَطْلِعَ الشَّمْسِ وَجَدَهَا تَطْلُعُ عَلٰى قَوْمٍ لَمْ نَجْعَلْ لَهُمْ مِنْ دُونِهَا سِتْرًاۙ

Sonunda güneş doğu yönüne vardığında onu bir kavim üzerine doğuyor buldu ki onlara güneşin önünden bir siper **yapmamıştık**. (Kehf, 18/90).

يَا زَكَرِيَّٓا اِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَامٍۨ اسْمُهُ يَحْيٰىۙ لَمْ نَجْعَلْ لَهُ مِنْ قَبْلُ سَمِيًّا

(Allah buyurdu:) Ey Zekeriyya! Haberin olsun Biz sana bir oğul müjdeliyoruz, adı Yahya, bundan önce ona hiçbir adaş **yapmadık**. (Meryem, 19/7).

قَالَ كَذٰلِكِۚ قَالَ رَبُّكِ هُوَ عَلَيَّ هَيِّنٌۚ وَلِنَجْعَلَهُٓ اٰيَةً لِلنَّاسِ وَرَحْمَةً مِنَّاۚ وَكَانَ اَمْرًا مَقْضِيًّا

Öyle dedi. Fakat Rabbin: "O bana göre kolaydır. Hem de onu insanlara kudretimizin bir delili ve tarafımızdan bir rahmet **kılacağımız** için. Bir de o karara bağlanmış bir iş bulunuyor" buyurdu. (Meryem, 19/21).

وَنُر۪يدُ اَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذ۪ينَ اسْتُضْعِفُوا فِي الْاَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ
اَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِث۪ينَ

Biz de istiyorduk ki o yerde ezilmekte olanlara lutufta bulunalım, onları önderler **yapalım** ve kendilerini varisler kılalım. (Kasas, 28/5).

تِلْكَ الدَّارُ الْاٰخِرَةُ نَجْعَلُهَا لِلَّذ۪ينَ لَا يُر۪يدُونَ عُلُوًّا فِي الْاَرْضِ وَلَا فَسَادًا
وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّق۪ينَ

İşte o âhiret evi (son yurt), onu, yeryüzünde ululanmak ve bozgunculuk amacı gütmeyen kimselere **veririz.** Ve o mutlu son korunan takva sahiplerinindir. (Kasas, 28/83).

وَقَالَ الَّذ۪ينَ اسْتُضْعِفُوا لِلَّذ۪ينَ اسْتَكْبَرُوا بَلْ مَكْرُ الَّيْلِ وَالنَّهَارِ اِذْ
تَأْمُرُونَنَا اَنْ نَكْفُرَ بِاللّٰهِ وَنَجْعَلَ لَهُٓ اَنْدَادًا وَاَسَرُّوا النَّدَامَةَ لَمَّا رَاَوُا
الْعَذَابَ وَجَعَلْنَا الْاَغْلَالَ ف۪ٓي اَعْنَاقِ الَّذ۪ينَ كَفَرُوا هَلْ يُجْزَوْنَ اِلَّا
مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

Hor görülmüş olanlar da büyüklük taslamış kimselere derler: Hayır (bu), gece ve gündüz tuzağıdır, hani bize Allah'a küfretmemizi, O'na eşler koşmamızı emrediyordunuz. Azabı gördüklerinde pişmanlık gösterirler. O küfre sapmışların boyunlarına demir halkaları **geçirmişizdir**. Onlar yapageldiklerinin dışında bir şeyle cezalandırılırlar mı!? (Sebe', 34/33).

اَمْ نَجْعَلُ الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِد۪ينَ فِي الْاَرْضِ اَمْ
نَجْعَلُ الْمُتَّق۪ينَ كَالْفُجَّارِ

İman edip yararlı işleri yapmış olanları yeryüzünde bozgunculuk çıkaranlar gibi değerlendirir miyiz? Takva sahiplerini arsız, ahlaksızlar gibi **tutar mıyız?** (Sâd, 38/28).

أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ اجْتَرَحُوا السَّيِّئَاتِ أَنْ نَجْعَلَهُمْ كَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَوَاءً مَحْيَاهُمْ وَمَمَاتُهُمْ سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ

Yoksa kötülükleri fi'len işlemiş bulunanlar, dirimlerinin de ölümlerinin de bir olarak kendilerini, inanıp yararlı işleri yapmış kimseler gibi **değerlendireceğimizi mi** sandılar? Varmakta oldukları yargı ne kötü! (Câsiye, 45/21).

أَفَنَجْعَلُ الْمُسْلِمِينَ كَالْمُجْرِمِينَ

Ya artık müslümanları suçlular gibi **kılar mıyız?** (Kalem, 68/35).

لِنَجْعَلَهَا لَكُمْ تَذْكِرَةً وَتَعِيَهَا أُذُنٌ وَاعِيَةٌ

Onu sizlere bir ibret **yapalım** ve belleyici kulaklar onu bellesin diye. (Hâkka, 69/12).

أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ كِفَاتًا

Peki yeryüzünü bir toplanma yeri **yapmadık mı?** (Mürselât, 77/25).

أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ مِهَادًا

Yeryüzünü bir döşek **yapmadık mı?**. (Nebe', 78/6).

أَلَمْ نَجْعَلْ لَهُ عَيْنَيْنِ

Vermedik mi Biz ona iki göz? (Beled, 90/8).

جاعِلٌ =Câil İsim-Sıfatının Anlamının Şimdiki Zaman Üçüncü Tekil Şahıs Kipi " يَجْعَلُ =yec'alu (yapar)" Fiili ile Yansıtılması

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ كَفَرُوا وَقَالُوا لِإِخْوَانِهِمْ إِذَا ضَرَبُوا فِي الْأَرْضِ أَوْ كَانُوا غُزًّى لَوْ كَانُوا عِنْدَنَا مَا مَاتُوا وَمَا قُتِلُوا

لِيَجْعَلَ اللّٰهُ ذٰلِكَ حَسْرَةً ف۪ي قُلُوبِهِمْۜ وَاللّٰهُ يُحْي۪ وَيُم۪يتُۜ وَاللّٰهُ
بِمَا تَعْمَلُونَ بَص۪يرٌ

Ey iman edenler! Siz, o küfredenler gibi olmayın ki onlar, yeryüzünde seyahata çıkan veya savaşçılar olarak gazalara katılan (ve ölen) kardeşleri için: "Yanımızda olsalardı ölmezlerdi ve öldürülmezlerdi," dediler. Allah bunu yüreklerinde acı bir hasret **yaptığı için** (böyle söylerler). Oysa Allah diriltir ve öldürür ve Allah yapageldiklerinizi pek iyi görendir. (Âl-i Imrân, 3/156).

وَلَا يَحْزُنْكَ الَّذ۪ينَ يُسَارِعُونَ فِي الْكُفْرِۚ اِنَّهُمْ لَنْ يَضُرُّوا اللّٰهَ شَيْـٔاًۜ
يُر۪يدُ اللّٰهُ اَلَّا يَجْعَلَ لَهُمْ حَظّاً فِي الْاٰخِرَةِۚ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظ۪يمٌ

Küfür içinde koşuşanlar seni üzmesin. Allah'a hiçbir şekilde asla zarar veremezler. Allah onlara ahirette bir pay **vermemeyi** istiyor. Onlara pek büyük bir azap var. (Âl-i Imrân, 3/176).

يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا لَا يَحِلُّ لَكُمْ اَنْ تَرِثُوا النِّسَٓاءَ كَرْهاًۜ وَلَا
تَعْضُلُوهُنَّ لِتَذْهَبُوا بِبَعْضِ مَٓا اٰتَيْتُمُوهُنَّ اِلَّٓا اَنْ يَأْت۪ينَ بِفَاحِشَةٍ
مُبَيِّنَةٍۚ وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِۚ فَاِنْ كَرِهْتُمُوهُنَّ فَعَسٰٓى
اَنْ تَكْرَهُوا شَيْـٔاً وَيَجْعَلَ اللّٰهُ ف۪يهِ خَيْراً كَث۪يراً

Ey iman edenler! Kadınlara zorla varis olmanız size helal değildir. Kendilerine verdiğinizin bir kısmını kurtarmanız için onları sıkıştırmayınız. Ancak açık bir fuhuş yapmaları başka. Onlarla iyi geçinin. Kendilerinden hoşlanmazsanız, olabilir ki bir şeyi hoşlanmamanıza karşın Allah onun içinde pek çok hayır **yaratır.** (Nisâ, 4/19).

اَلَّذ۪ينَ يَتَرَبَّصُونَ بِكُمْۚ فَاِنْ كَانَ لَكُمْ فَتْحٌ مِنَ اللّٰهِ قَالُٓوا اَلَمْ نَكُنْ
مَعَكُمْۘ وَاِنْ كَانَ لِلْكَافِر۪ينَ نَص۪يبٌۙ قَالُٓوا اَلَمْ نَسْتَحْوِذْ

عَلَيْكُمْ وَنَمْنَعْكُمْ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فَاللّٰهُ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ
وَلَنْ يَجْعَلَ اللّٰهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلاً

Sizi gözetleyip duran kimseler, size Allah'tan bir fetih/zafer geldiğinde: "Sizinle beraber değil miydik?" derler. Şayet kâfirler için (zaferden) bir pay olursa bu kez: "Size üstün gelmedik mi, sizi müminlerden korumadık mı?" diye söylerler. Allah kıyamet günü aralarında hüküm verir. Allah asla kâfirler için müminler aleyhine bir yol **yapmaz**. (Nisâ, 4/141).

يَٓا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوٓا اِذَا قُمْتُمْ اِلَى الصَّلٰوةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ
وَاَيْدِيَكُمْ اِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُؤُسِكُمْ وَاَرْجُلَكُمْ اِلَى الْكَعْبَيْنِ
وَاِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا وَاِنْ كُنْتُمْ مَرْضٰٓى اَوْ عَلٰى سَفَرٍ اَوْ
جَٓاءَ اَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَٓائِطِ اَوْ لٰمَسْتُمُ النِّسَٓاءَ فَلَمْ تَجِدُوا
مَٓاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَاَيْدِيكُمْ
مِنْهُ مَا يُرِيدُ اللّٰهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ وَلٰكِنْ يُرِيدُ
لِيُطَهِّرَكُمْ وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

Ey inananlar! Namaza durmak istediğinizde yüzlerinizi, dirseklere kadar ellerinizi yıkayın, başlarınıza ve iki topuğa kadar da ayaklarınıza meshedin. Cünüp iseniz iyice temizlenin (boy abdesti alın). Hasta veya bir yolculukta iseniz yahut içinizden biri ayak yolundan gelmişse veya kadınlara dokunmuşsanız ve bu durumlarda bir su bulamamışsanız o zaman tertemiz bir toprağa teyemmüm edin. Yani yüzlerinize ve ellerinize ondan sürün. Allah size bir zorluk vermek istemiyor, ancak O, sizi tertemiz yapmayı, size yönelik nimetini tamamlamayı murat ediyor, belki siz şükredersiniz. (Mâide, 5/6).

وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا صُمٌّ وَبُكْمٌ فِى الظُّلُمَاتِ مَنْ يَشَاِ اللّٰهُ يُضْلِلْهُ
وَمَنْ يَشَاْ يَجْعَلْهُ عَلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ

Âyetlerimizi yalan sayanlar karanlıklar içinde kalmış sağırlardır, dilsizlerdir. Allah dilediği kimseyi saptırır, dilediği kimseyi de dosdoğru yol üzerine **koyar.** (En'âm, 6/39).

وَاِذَا جَٓاءَتْهُمْ اٰيَةٌ قَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ حَتّٰى نُؤْتٰى مِثْلَ مَٓا اُو۫تِيَ رُسُلُ اللّٰهِۜ اَللّٰهُ
اَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُۜ سَيُص۪يبُ الَّذ۪ينَ اَجْرَمُوا صَغَارٌ عِنْدَ
اللّٰهِ وَعَذَابٌ شَد۪يدٌ بِمَا كَانُوا يَمْكُرُونَ

Onlara bir âyet (bir mucize) geldiğinde: "Allah'ın elçilerine verilenin aynısı bize de verilinceye değin asla iman etmeyeceğiz!" dediler. Allah, kime peygamberlik **vereceğini** en iyi bilendir. Suç işlemiş olanlara, kurdukları tuzaklar yüzünden yakında Allah katından bir zillet ve çetin bir azap ilişecek. (En'âm, 6/124).

فَمَنْ يُرِدِ اللّٰهُ اَنْ يَهْدِيَهُ يَشْرَحْ صَدْرَهُ لِلْاِسْلَامِۚ وَمَنْ يُرِدْ اَنْ يُضِلَّهُ
يَجْعَلْ صَدْرَهُ ضَيِّقاً حَرَجاً كَاَنَّمَا يَصَّعَّدُ فِي السَّمَٓاءِۜ كَذٰلِكَ
يَجْعَلُ اللّٰهُ الرِّجْسَ عَلَى الَّذ۪ينَ لَا يُؤْمِنُونَ

Allah, hidâyete erdirmeyi murat buyurduğu kimsenin göğsünü İslâm'a açar. Saptırmak istediğinin göğsünü de öyle **daraltır** ki o kişi göğe doğru tırmanıyormuş gibi olur. Allah, iman etmeyenler üzerine pis azabı işte böyle çökertir.. (En'âm, 6/125).

يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُٓوا اِنْ تَتَّقُوا اللّٰهَ يَجْعَلْ لَكُمْ فُرْقَاناً وَيُكَفِّرْ
عَنْكُمْ سَيِّـَٔاتِكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْۜ وَاللّٰهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظ۪يمِ

Ey iman edenler! Allah'tan korkarsanız Allah size furkan (iyiyi kötüden ayırma gücü) **bahşeder,** sizden günahlarınızı siler, sizin için mağfirette bulunur. Allah, büyük lutuf sahibidir. (Enfâl, 8/29).

لِيَم۪يزَ اللّٰهُ الْخَب۪يثَ مِنَ الطَّيِّبِ وَيَجْعَلَ الْخَب۪يثَ بَعْضَهُ عَلٰى بَعْضٍ
فَيَرْكُمَهُ جَم۪يعاً فَيَجْعَلَهُ ف۪ي جَهَنَّمَۜ اُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ

Ki Allah, murdarı temizden ayıklasın ve bütün murdarları birbiri üzerine **koyup** yığsın ve topunu cehenemin içine atsın diye yapıyor! İşte onlar! Onlardır hüsrana uğrayanlar. (Enfâl, 8/37).

وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ اَنْ تُؤْمِنَ اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِ وَيَجْعَلُ الرِّجْسَ عَلَى الَّذٖينَ
لَا يَعْقِلُونَ

Allah'ın izni olmadıkça hiçbir kimsenin iman etmesi mükün değildir. Akıllarını işletmeyenler üzerine azabı **bırakır**. (Yûnus, 10/100).

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذٖٓى اَنْزَلَ عَلٰى عَبْدِهِ الْكِتَابَ وَلَمْ يَجْعَلْ لَهُ عِوَجًا

Hamd, O Allah'a ki, kuluna o Kitab'ı indirdi ve ona hiçbir eğrilik **yapmadı**. (Kehf, 18/1).

وَبَرًّا بِوَالِدَتٖى وَلَمْ يَجْعَلْنٖى جَبَّارًا شَقِيًّا

Beni anama saygılı kıldı. Beni haydut bir zorba **yapmadı**. (Meryem, 19/32).

اِنَّ الَّذٖينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَيَجْعَلُ لَهُمُ الرَّحْمٰنُ وُدًّا

İman edip yararlı işler yapanlar ise, muhakkak Rahman onlar için bir sevgi **verecek** (onları gönüllere sevdirecektir). (Meryem, 19/96).

اَوْ كَظُلُمَاتٍ فٖى بَحْرٍ لُجِّيٍّ يَغْشٰيهُ مَوْجٌ مِنْ فَوْقِهٖ مَوْجٌ مِنْ فَوْقِهٖ سَحَابٌ
ظُلُمَاتٌ بَعْضُهَا فَوْقَ بَعْضٍ اِذَٓا اَخْرَجَ يَدَهُ لَمْ يَكَدْ يَرٰيهَا وَمَنْ لَمْ يَجْعَلِ
اللّٰهُ لَهُ نُورًا فَمَا لَهُ مِنْ نُورٍ

Yahut (küfredenlerin yaptıkları) derin bir denizdeki karanlıklar gibidir ki onu bir dalga bürür, üstünden bir dalga, üstünden bir bulut; öyle ki üst üste yığılmış karanlıklar. Elini çıkardığında onu görme ihtimali yok. Her kime de Allah, bir nur **vermemişse** artık onun için hiçbir nur yoktur. (Nûr, 24/40).

اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ يُزْج۪ي سَحَاباً ثُمَّ يُؤَلِّفُ بَيْنَهُ ثُمَّ يَجْعَلُهُ رُكَاماً فَتَرَى الْوَدْقَ
يَخْرُجُ مِنْ خِلَالِه۪ۚ وَيُنَزِّلُ مِنَ السَّمَٓاءِ مِنْ جِبَالٍ ف۪يهَا مِنْ بَرَدٍ فَيُص۪يبُ بِه۪
مَنْ يَشَٓاءُ وَيَصْرِفُهُ عَنْ مَنْ يَشَٓاءُۜ يَكَادُ سَنَا بَرْقِه۪ يَذْهَبُ بِالْاَبْصَارِۜ

Şu gerçeğe baksana: Allah bir bulut gönderiyor, sonra onun açıklığını birleştiriyor, sonra **onu yoğunlaştırıyor da** sen onun içinden yağmurun çıkmakta olduğunu görüyorsun. Bir de o gökten, ondaki dağlardan bir dolu yağdırıyor da dilediğini onunla belaya uğratıyor ve dilediğinden onu uzaklaştırıyor. Şimşeğinin parıltısı da neredeyse gözleri alıverecek. (Nûr, 24/43).

اَمَّنْ يُج۪يبُ الْمُضْطَرَّ اِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّٓوءَ وَيَجْعَلُكُمْ
خُلَفَٓاءَ الْاَرْضِۜ ءَاِلٰهٌ مَعَ اللّٰهِۜ قَل۪يلاً مَا تَذَكَّرُونَۜ

Yoksa sıkılan kendisine dua ettiği zaman duasını kabul edip sıkıntısını açan ve sizi yeryüzünün halifeleri **kılan mı?** Allah ile birlikte bir tanrı mı var? Siz pek az düşünüyorsunuz? (Neml, 27/62).

اَللّٰهُ الَّذ۪ي يُرْسِلُ الرِّيَاحَ فَتُث۪يرُ سَحَاباً فَيَبْسُطُهُ فِي السَّمَٓاءِ كَيْفَ يَشَٓاءُ
وَيَجْعَلُهُ كِسَفاً فَتَرَى الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ خِلَالِه۪ۚ فَاِذَٓا اَصَابَ بِه۪ مَنْ يَشَٓاءُ مِنْ
عِبَادِه۪ٓ اِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ

Allah O Zâttır ki rüzgârları gönderir de bulutu savururlar, derken onu gökte nasıl diliyorsa öyle yayar ve onu parça parça **yapar,** derken arasından çıkıp duran yağmuru görürsün. Onu, kullarından dilediklerine indirdiğinde hemen onlar sevinirler. (Rûm, 30/48).

اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ اَنْزَلَ مِنَ السَّمَٓاءِ مَٓاءً فَسَلَكَهُ يَنَاب۪يعَ فِي الْاَرْضِ ثُمَّ يُخْرِجُ بِه۪
زَرْعاً مُخْتَلِفاً اَلْوَانُهُ ثُمَّ يَه۪يجُ فَتَرٰيهُ مُصْفَرّاً ثُمَّ يَجْعَلُهُ حُطَاماًۜ اِنَّ ف۪ي ذٰلِكَ
لَذِكْرٰى لِاُو۬لِي الْاَلْبَابِ

Gerçekten Allah'ın gökten bir su indirdiğini ve onu yerde kaynaklara soktuğunu görmedin mi? Sonra onunla renkleri değişik bir ekin çıkarır, ardından o ekin kurur da kendisini sapsarı kesilmiş görürsün, akabinde onu kuru bir kırıntı **yapar.** Kuşkusuz bunda elbette saf akıl sahipleri için bir öğüt vardır. (Zümer, 39/21).

اَوْ يُزَوِّجُهُمْ ذُكْرَانًا وَاِنَاثًاۚ وَيَجْعَلُ مَنْ يَشَٓاءُ عَقِيمًاۜ اِنَّهُ عَلِيمٌ قَدِيرٌ

Veya onları erkekler ve dişiler olmak üzere çift **yapar.** Dileyeceği kimseyi de kısır bırakır. Hakikaten O, çok iyi bilendir, çok güçlüdür. (Şûrâ, 42/50).

يَٓا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ وَاٰمِنُوا بِرَسُولِه۪ يُؤْتِكُمْ كِفْلَيْنِ مِنْ رَحْمَتِه۪ وَيَجْعَلْ لَكُمْ نُورًا تَمْشُونَ بِه۪ وَيَغْفِرْ لَكُمْۜ وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَح۪يمٌۙ

Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve Peygamberine iman edin ki sizlere Rahmetinden iki pay versin ve size sayesinde yürüyeceğiniz bir nur **bahşetsin** ve sizi bağışlasın. Allah öyle bağışlayan öyle merhametlidir. (Hadîd, 57/28).

عَسَى اللّٰهُ اَنْ يَجْعَلَ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ الَّذ۪ينَ عَادَيْتُمْ مِنْهُمْ مَوَدَّةًۜ وَاللّٰهُ قَد۪يرٌۜ وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَح۪يمٌ

Umulur ki Allah sizinle onlar içinden birbirinize düşmanlık yaptıklarınız arasında bir dostluk **meydana getirir**. Allah pekâlâ güçlüdür, pekâlâ bağışlayandır, pekâlâ merhametlidir. (Mümtehine, 60/7).

فَاِذَا بَلَغْنَ اَجَلَهُنَّ فَاَمْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ اَوْ فَارِقُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ وَاَشْهِدُوا ذَوَيْ عَدْلٍ مِنْكُمْ وَاَق۪يمُوا الشَّهَادَةَ لِلّٰهِۜ ذٰلِكُمْ يُوعَظُ بِه۪ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِۜ وَمَنْ يَتَّقِ اللّٰهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًاۙ

Sonra sürelerini doldurmağa yaklaştıklarında onları güzellikle tutun yahut güzellikle ayrılın ve sizlerden adalet sahibi iki erkeği de şahit tutun. Şahitliği de Allah için doğru yapın. Bu size söylenenleri duydunuz â! Bununla Allah'a ve âhiret gününe iman eden kimselere öğüt verilir. Her kim de Allah'tan korkarsa Allah ona bir çıkış noktası **sağlar**. (Talâk, 65/2).

وَالّٰٓـئِى يَئِسْنَ مِنَ الْمَحِيضِ مِنْ نِسَٓائِكُمْ اِنِ ارْتَبْتُمْ فَعِدَّتُهُنَّ ثَلٰثَةُ اَشْهُرٍ وَالّٰٓـئِى لَمْ يَحِضْنَ وَاُولَاتُ الْاَحْمَالِ اَجَلُهُنَّ اَنْ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ وَمَنْ يَتَّقِ اللّٰهَ يَجْعَلْ لَهُ مِنْ اَمْرِه۪ يُسْرًا

Hayızdan kesilmiş kadınlarınız, -şüphelendinizse- onların iddeti üç aydır. Hayız görmeyenler de öyle. Yüklülerin ise süreleri yüklerini bırakmalarıdır. Her kim Allah'a sığınırsa Allah onun işine bir kolaylık **verir**. (Talâk, 65/4).

لِيُنْفِقْ ذُو سَعَةٍ مِنْ سَعَتِه۪ وَمَنْ قُدِرَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ فَلْيُنْفِقْ مِمَّٓا اٰتٰيهُ اللّٰهُ لَا يُكَلِّفُ اللّٰهُ نَفْسًا اِلَّا مَٓا اٰتٰيهَا سَيَجْعَلُ اللّٰهُ بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا

Varlığı olan varlığına göre nafaka versin, rızkı dar olan da Allah'ın ona verdiğinden nafaka versin. Allah bir kimseyi kendisine verdiğinden başkasıyla yükümlü kılmaz. Allah bir güçlüğün arkasından bir kolaylık **yapar**. (Talâk, 65/7).

وَيُمْدِدْكُمْ بِاَمْوَالٍ وَبَن۪ينَ وَيَجْعَلْ لَكُمْ جَنَّاتٍ وَيَجْعَلْ لَكُمْ اَنْهَارًا

Size mallar ve oğullarla yardım etsin, sizin için cennetler **yapsın**, sizin için ırmaklar yapsın. (Nûh, 71/12).

قُلْ اِنْ اَدْر۪ٓى اَقَر۪يبٌ مَا تُوعَدُونَ اَمْ يَجْعَلُ لَهُ رَبّ۪ٓى اَمَدًا

De ki: "Ben, o size vaad olan yakın mı, yoksa Rabbim onun için uzun bir süre mi **kor** bilmem." (Cinn, 72/25).

اَلَمْ يَجْعَلْ كَيْدَهُمْ ف۪ى تَضْل۪يلٍ

Tuzaklarını başarısızlığa mahkûm **etmedi mi?** (Fîl, 105/2).

فَاطِر =Fâtır İsim-Sıfatı[10]

قُلْ اَغَيْرَ اللّٰهِ اَتَّخِذُ وَلِيًّا فَاطِرِ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَهُوَ يُطْعِمُ وَلَا يُطْعَمُۜ قُلْ اِنّٖٓي اُمِرْتُ اَنْ اَكُونَ اَوَّلَ مَنْ اَسْلَمَ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكٖينَ

De ki: "Göklerin ve yerin **yaratıcısı** Allah'tan başkasını mı iyi bir dost edineceğim? Oysa O, yedirir yedirilmez/O besler beslenilmez." De ki: "Gerçekten ben, İslam'a girenlerin ilki olmam hususunda emir aldım ve: 'Sakın müşriklerden olma' (diye buyuruldu)." (En'âm, 6/14).

رَبِّ قَدْ اٰتَيْتَنٖي مِنَ الْمُلْكِ وَعَلَّمْتَنٖي مِنْ تَاْوٖيلِ الْاَحَادٖيثِۚ فَاطِرَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ اَنْتَ وَلِيّٖ فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِۚ تَوَفَّنٖي مُسْلِمًا وَاَلْحِقْنٖي بِالصَّالِحٖينَ

"Rabbim, gerçekten bana saltanattan bir pay verdin, bana olayların/düşlerin yorumundan öğrettin. Ey göklerin ve yerin **yaratıcısı!** Sensin dünya ve âhirette Velim! Beni müslüman olarak öldür ve beni salihler arasına kat." (Yûsuf, 12/101).

قَالَتْ رُسُلُهُمْ اَفِي اللّٰهِ شَكٌّ فَاطِرِ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِۜ يَدْعُوكُمْ لِيَغْفِرَ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُؤَخِّرَكُمْ اِلٰٓى اَجَلٍ مُسَمًّىۜ قَالُوٓا اِنْ اَنْتُمْ اِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَاۜ تُرٖيدُونَ اَنْ تَصُدُّونَا عَمَّا كَانَ يَعْبُدُ اٰبَاؤُنَا فَاْتُونَا بِسُلْطَانٍ مُبٖينٍ

---

[10] Yukarıda da değinildiği gibi bu bölümde birkaç kez atıf yapılan ve Allah'ın doksan dokuz ismi bulunduğundan söz edilen hadis metninde yer alan sıfatlar arasında **'yaratıcı olduğunu sezdirecek bir özellikte süzerek orijinal, ayrıntılı olarak yaratan'** anlamındaki فَاطِر =Fâtır İsim-Sıfatı ile; **'ayırarak yaratan'** manasındaki فَالِق =fâlık İsim-Sıfatları geçmemektedir.

Peygamberleri kendilerine: "Göklerin ve yerin **ayrıntılı yaratıcısı** Allah hakkında mı kuşku? Sizi, günahlarınızı bağışlaması için çağırıyor, sizi belirlenmiş bir süreye değin erteliyor," dediler. Cevap verdiler: "Siz de sadece bizim gibi insanlarsınız, bizi, atalarımızın tapındıklarından döndürmek istiyorsunuz, haydi açık bir delil getirin." (İbrâhîm, 14/10).

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ فَاطِرِ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ جَاعِلِ الْمَلٰٓئِكَةِ رُسُلًا اُو۬لٖٓي اَجْنِحَةٍ
مَثْنٰى وَثُلٰثَ وَرُبَاعَۜ يَز۪يدُ فِي الْخَلْقِ مَا يَشَٓاءُۜ اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَد۪يرٌ

Hamd, gökleri ve yeri **ayrıntılı yaratan**, melekleri ikişer, üçer, dörder kanatlı elçiler yapan Allah'a olsun. Yaratmada dilediğini artırır. Doğrusu Allah her şeye güç yetirendir. (Fâtır, 35/1).

قُلِ اللّٰهُمَّ فَاطِرَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ عَالِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ اَنْتَ
تَحْكُمُ بَيْنَ عِبَادِكَ ف۪ي مَا كَانُوا ف۪يهِ يَخْتَلِفُونَ

De ki: Allah'ım! Ey gökleri ve yeri **ayrıntılarıyla yaratan**! Ey görünme yeni ve görüneni bilen! Hakkında ihtilaf edip durdukları o şeyle ilgili olarak kulların arasında ancak Sen hüküm verirsin. (Zümer, 39/46).

فَاطِرُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِۜ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ اَنْفُسِكُمْ اَزْوَاجًا وَمِنَ الْاَنْعَامِ
اَزْوَاجًاۚ يَذْرَؤُ۬كُمْ ف۪يهِۜ لَيْسَ كَمِثْلِه۪ شَيْءٌۚ وَهُوَ السَّم۪يعُ الْبَص۪يرُ

Göklerin ve yerin **ayrıntılı yaratanı.** Sizin için kendilerinizden eşler, hayvanlardan da çiftler yarattı. Sizi orada çoğaltıyor. Hiçbir şey O'nun misli olmadı. O, çok iyi duyan, çok iyi görendir. (Şûrâ, 42/11).

فَاطِر =Fâtır' İsim-Sıfatının Anlamının Üçlü Fiillerden Birinci Tekil Şahıs فَطَرَ =fatara Şeklinde Geçmiş Zaman Fiil Kipi ile Yansıtılması

اِنّ۪ي وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذ۪ي فَطَرَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ حَن۪يفًا
وَمَٓا اَنَا۬ مِنَ الْمُشْرِك۪ينَۚ

Cidden ben bir muvahhit olarak yüzümü **gökleri ve yeri ayrıntılarıyla yaratmış** olana çevirdim. Ben müşriklerden değilim. (En'âm, 6/79).

يَا قَوْمِ لَٓا اَسْـَٔلُكُمْ عَلَيْهِ اَجْرًاۜ اِنْ اَجْرِيَ اِلَّا عَلَى الَّذ۪ي فَطَرَن۪يۜ اَفَلَا تَعْقِلُونَ

Ey toplumum! Buna karşılık sizden bir ücret istemiyorum, ancak benim ücretim beni **bütün özelliklerimle yaratmış olan Zat'adır**. (Hûd, 11/51).

اَوْ خَلْقًا مِمَّا يَكْبُرُ ف۪ي صُدُورِكُمْۚ فَسَيَقُولُونَ مَنْ يُع۪يدُنَاۜ قُلِ الَّذ۪ي فَطَرَكُمْ اَوَّلَ مَرَّةٍۚ فَسَيُنْغِضُونَ اِلَيْكَ رُؤُ۫سَهُمْ وَيَقُولُونَ مَتٰى هُوَۜ قُلْ عَسٰٓى اَنْ يَكُونَ قَر۪يبًا

Veya sinelerinizde büyüyen şeylerden herhangi bir yaratık olun. Diyecekler: "Kim bizi diriltecek?" De ki: "Sizi ilk kez **yaratmış olan**!" Başlarını sana doğru hareket ettirecekler ve: "Ne zaman o?" diyecekler. De ki: "Çok yakın olması umulur!" (İsrâ, 17/51).

قَالُوا لَنْ نُؤْثِرَكَ عَلٰى مَا جَٓاءَنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَالَّذ۪ي فَطَرَنَا فَاقْضِ مَٓا اَنْتَ قَاضٍۜ اِنَّمَا تَقْض۪ي هٰذِهِ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَاۜ

Dediler: İhtimali yok, bize gelen bu açık mucizelere ve bizi **bütün özelliklerimizle yaratana** karşı seni tercih edemeyiz, artık neye hükmün geçer, ne yapabilirsen yap. Senin olsa olsa bu dünya hayatına hükmün geçer. (Tâhâ, 20/72).

قَالَ بَلْ رَبُّكُمْ رَبُّ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ الَّذ۪ي فَطَرَهُنَّۘ وَاَنَا۬ عَلٰى ذٰلِكُمْ مِنَ الشَّاهِد۪ينَ

İbrahim şöyle dedi: Doğrusu Rabbiniz o göklerin ve yerin Rabbidir ki onları **yaratmıştır** ve ben buna tanıklık edenlerdenim. (Enbiyâ, 21/56).

وَمَا لِيَ لَٓا اَعْبُدُ الَّذ۪ي فَطَرَن۪ي وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

Bana ne olmuş ki beni **her özelliğimle yaratmış** olan O Zât'a kulluk etmeyeyim? Yalnız O'na döndürüleceksiniz. (Yâsîn, 36/22).

إِلَّا الَّذِي فَطَرَنِي فَإِنَّهُ سَيَهْدِينِ

Ancak beni **yaratmış** olan müstesna! Kesin O, beni doğruya iletecek. (Zuhruf, 43/27).

'فاطر =Fâtır' İsim-Sıfatının Anlamının "فِطْرَة =fıtrat" Şeklinde İsim Masdar ile Yansıtılması

فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

Öyle ise yüzünü bir muvahhit olarak dine, Allah'ın insanları üzerinde **yarattığı** fıtratına çevir. Allah'ın yaratışı için asla değiştirme yoktur. İşte dosdoğru din budur. Ne var ki insanların çoğunluğu bilmiyorlar. (Rûm, 30/30).

فالق =Fâlık İsim-Sıfatı[11]

إِنَّ اللَّهَ فَالِقُ الْحَبِّ وَالنَّوَى يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَمُخْرِجُ الْمَيِّتِ مِنَ الْحَيِّ ذَلِكُمُ اللَّهُ فَأَنَّى تُؤْفَكُونَ

Gerçekten Allah, daneyi ve çekirdeği **yararak yaratandır**. Diriyi ölüden ölüyü diriden çıkarmakta olandır. Size (diyorum) işte bu Allah. Peki hâlâ nasıl (ters yöne) çevriliyorsunuz?! (En'âm, 6/95).

فَالِقُ الْإِصْبَاحِ وَجَعَلَ اللَّيْلَ سَكَنًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ حُسْبَانًا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ

Tan yerini **yarıp sabahı ortaya çıkarandır**. O geceyi dinlenme zamanı, güneşi ve ayı hesaplı yaptı. Bu, pek güçlünün, pek iyi bilenin ölçülendirmesidir. (En'âm, 6/96).

---

[11] Bkz. Bir önceki dip not.

VII) Hükümlerinin Hikmete Dayandığını Yansıtan İsim-Sıfatları Grubu

"Hakîm" İsim Sıfatı

"Hakîm" Sıfatının Yansıtılması Olarak Hikmet

"Hakem-Hâkim" İsim-Sıfatları

"Hâkim" İsim-Sıfatının Anlamının Fiiller ile Yansıtılması

"Hâkim" İsim-Sıfatının Anlamının "Hükm" Masdarı ile Yansıtılması

VII) Hükümlerinin Hikmete Dayandığını Yansıtan İsim-Sıfatları Grubu

حَكِيمٌ =Hakîm İsim Sıfatı[1]

وَهُوَ الْقَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهِ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ

O, kulları üzerinde Kahırdır (mutlak galiptir) eğemenlik sahibidir. O, **pek hikmetli** ve her şeyden haberdâr. (En'âm, 6/18).

وَهُوَ الَّذِى خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ وَيَوْمَ يَقُولُ كُنْ
فَيَكُونُ قَوْلُهُ الْحَقُّ وَلَهُ الْمُلْكُ يَوْمَ يُنْفَخُ فِى الصُّورِ عَالِمُ
الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ

---

[1] Bütün işlerinde tam hikmet sahibi, emir ve yasakları sırf hikmet olan anlamındaki bu İsim-Sıfat da yoğun kullanılan sıfatlar grubundandır. Biz burada da ilkemiz doğrultusunda birinci İsim-Sıfat olarak yer aldığı âyetleri aldık, ikinci bir İsim-Sıfattan sonra geçtiği âyetleri kendinden önceki İsim-Sıfatın birinci sıfat olarak bulunduğu âyetlere havâle ettik. Dolayısıyla bu lafız için ayrıca 'وَاسِعٌ حَكِيمٌ ، عَزِيزٌ حَكِيمٌ ، عَلِيمٌ حَكِيمٌ ، عَلِيٌّ حَكِيمٌ ، تَوَّابٌ حَكِيمٌ' gruplarına da bkz.

O, gökleri ve yeri gerçek olarak yaratan Zat'tır. 'Ol' diyeceği gün (emir alan şey) hemen oluverir. Sözü haktır. Sura üfleneceği gün hükümranlık O'nundur. Görünmeyeni de, görüneni de bilendir. **O pek hikmetli** ve her şeyden haberdardır. (En'âm, 6/73).

الٓرٰ كِتَابٌ اُحْكِمَتْ اٰيَاتُهُ ثُمَّ فُصِّلَتْ مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ خَبِيرٍ

Elif, Lâm, Râ. Bu, **pek hikmetli** ve her şeyden haberdâr olan tarafından âyetleri sağlamlaştırılmış, sonra ayrıntılandırılmış bir Kitap'tır. (Hûd, 11/1).

وَتِلْكَ حُجَّتُنَٓا اٰتَيْنَاهَٓا اِبْرٰهِيمَ عَلٰى قَوْمِهِ نَرْفَعُ دَرَجَاتٍ مَنْ نَشَٓاءُ
اِنَّ رَبَّكَ حَكِيمٌ عَلِيمٌ

İşte bunlar toplumuna karşı İbrahim'e verdiğimiz kanıtımızdır. Dilediğimizi derece derece yükseltiriz. Cidden Rabbin **pek hikmetli** ve pek iyi bilendir. (En'âm, 6/83).

وَقَالُوا مَا فِى بُطُونِ هٰذِهِ الْاَنْعَامِ خَالِصَةٌ لِذُكُورِنَا وَمُحَرَّمٌ عَلٰٓى
اَزْوَاجِنَا وَاِنْ يَكُنْ مَيْتَةً فَهُمْ فِيهِ شُرَكَٓاءُ سَيَجْزِيهِمْ وَصْفَهُمْ
اِنَّهُ حَكِيمٌ عَلِيمٌ

Bir de şunu söylediler: "Bu hayvanların karınlarındakiler katışıksız sade erkeklerimizedir, zevcelerimize haram kılınmıştır. Eğer (döl) ölü olursa erkekler ve zevceler onda ortaktırlar." Bu nitelemelerinden ötürü (Allah) yakında onları cezalandıracak. Gerçekten **O pek hikmetlidir**, çok iyi bilendir. (En'âm, 6/139).

وَاِنَّ رَبَّكَ هُوَ يَحْشُرُهُمْ اِنَّهُ حَكِيمٌ عَلِيمٌ

Kuşkusuz Rabbin, onları toplayacak. Gerçekten **O, çok hikmetlidir**, çok bilendir. (Hıcr, 15/25).

وَاِنَّكَ لَتُلَقَّى الْقُرْاٰنَ مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ عَلِيمٍ

Ve inan ki sen bu Kur'ân'a, bilgisine son olmayan **pekâlâ bir hikmetlinin** katından erdiriliyorsun. (Neml, 27/6).

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذٖى لَهُ مَا فِى السَّمٰوَاتِ وَمَا فِى الْاَرْضِ وَلَهُ الْحَمْدُ
فِى الْاٰخِرَةِ وَهُوَ الْحَكٖيمُ الْخَبٖيرُ

Göklerde ve yerde bulunanlar kendisinin olan o Allah'a hamdolsun. Âhirette de hamd sadece O'nadır. **O, çok hikmetlidir**, pek haberlidir. (Sebe', 34/1).

لَا يَأْتٖيهِ الْبَاطِلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهٖ تَنْزٖيلٌ مِنْ حَكٖيمٍ حَمٖيدٍ

Ona, ne önünden ne de arkasından bâtıl gelir! **Çok hikmetliden,** çok övülenden bir indirilmedir. (Fussılet, 41/42).

وَهُوَ الَّذٖى فِى السَّمَاۤءِ اِلٰهٌ وَفِى الْاَرْضِ اِلٰهٌ وَهُوَ الْحَكٖيمُ الْعَلٖيمُ

O, o Zât ki gökte de bir Tanrıdır, yerde de bir Tanrıdır. **O'dur çok hikmetli,** çok bilen. (Zuhruf, 43/84).

قَالُوا كَذٰلِكِ قَالَ رَبُّكِ اِنَّهُ هُوَ الْحَكٖيمُ الْعَلٖيمُ

Onlar kadına hitaben: Bu böyle, Rabbin buyurdu! **Şüphesiz pekâlâ hikmetli O!** Pekâlâ bilen O, dediler. (Zâriyât, 51/30).

حَكٖيمٌ =Hakîm Sıfatının Yansıması Olarak Hikmet[2]

رَبَّنَا وَابْعَثْ فٖيهِمْ رَسُولًا مِنْهُمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ اٰيَاتِكَ وَيُعَلِّمُهُمُ
الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُزَكّٖيهِمْ اِنَّكَ اَنْتَ الْعَزٖيزُ الْحَكٖيمُ

Rabbimiz, onlara içlerinden kendilerine senin âyetlerini okuyacak, onlara o kitabı, o **hikmeti** öğretecek ve onları tertemiz yapacak bir elçi gönder. Kuşkusuz Sensin izzet sahibi, **hikmet sahibi**. (Bakara, 2/129).

---

[2] Hikmet, lugat ve terim olarak şu anlamlarda kullanılır: a) İyi bilip, bildiği gibi yapmak demektir. Bundan dolayı çoğu kez ilim ve amel diye tefsir olunur. b) İcâd, ilim ve muhkem fiiller olmak üzere üç manaya gelir. c) Her şeyi yerli yerine koymaktır. d) Bir işe, işi yapanın fonksiyonu olmadan bağlı olan fayda, gaye, maslahattır. e) Usulcülerin ıstılahında: Bir hükmün meşru sayılmasına bâis olan maslahattır. f) Allah'ın emirleri üzerinde düşünmek ve ona uymaktır. g) Allah'a tâat, fıkıh, din ve ameldir.

كَمَٓا اَرْسَلْنَا فٖيكُمْ رَسُولًا مِنْكُمْ يَتْلُوا عَلَيْكُمْ اٰيَاتِنَا وَيُزَكّٖيكُمْ وَيُعَلِّمُكُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُعَلِّمُكُمْ مَا لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَۜ

Nitekim içinizden, size âyetlerimizi okuyan, sizi tertemiz yapan, size kitab ile **hikmeti** öğreten, size bilmediklerinizi öğreten bir peygamber gönderdik. (Bakara, 2/151).

وَاِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَٓاءَ فَبَلَغْنَ اَجَلَهُنَّ فَاَمْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ اَوْ سَرِّحُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍۖ وَلَا تُمْسِكُوهُنَّ ضِرَارًا لِتَعْتَدُواۚ وَمَنْ يَفْعَلْ ذٰلِكَ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُۜ وَلَا تَتَّخِذُٓوا اٰيَاتِ اللّٰهِ هُزُوًاۘ وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَمَٓا اَنْزَلَ عَلَيْكُمْ مِنَ الْكِتَابِ وَالْحِكْمَةِ يَعِظُكُمْ بِهٖۜ وَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاعْلَمُٓوا اَنَّ اللّٰهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلٖيمٌ

Kadınları boşadığınızda bekleme sürelerini tamamladılar mı artık onları ya iyilikle tutun ya da kendilerini iyilikle salın. (Haklarını) çiğneyesiniz diye zarar vermek için onları tutmayın. Bunu yapan gerçekten kendine zulmetmiştir. Allah'ın ayetlerini eğlence edinmeyin. Hem Allah'ın üzerinizdeki nimetini, kendisiyle size öğüt vermek için o kitap ve **hikmetten** size indirdiklerini düşünün. Allah'tan korkun ve bilin ki kuşkusuz Allah her şeyi pek iyi bilendir. (Bakara, 2/231).

يُؤْتِي الْحِكْمَةَ مَنْ يَشَٓاءُۚ وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ اُو۫تِيَ خَيْرًا كَثٖيرًاۜ وَمَا يَذَّكَّرُ اِلَّٓا اُو۬لُوا الْاَلْبَابِ

(Allah) dilediğine **hikmeti** verir. Kime de **hikmet** verilirse ona gerçekten pek çok hayır verilmiştir. Duru akıl sahiplerinden başkası düşünüp anlamaz. (Bakara, 2/269).

وَيُعَلِّمُهُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَالتَّوْرٰيةَ وَالْاِنْجٖيلَۚ

Ona kitabı/yazıyı, **hikmet'i**, Tevrat'ı ve İncil'i öğretecek. (Âl-i Imrân, 3/48).

وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ النَّبِيِّينَ لَمَا آتَيْتُكُمْ مِنْ كِتَابٍ وَحِكْمَةٍ ثُمَّ
جَاءَكُمْ رَسُولٌ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَكُمْ لَتُؤْمِنُنَّ بِهِ وَلَتَنْصُرُنَّهُ قَالَ
أَأَقْرَرْتُمْ وَأَخَذْتُمْ عَلَى ذَلِكُمْ إِصْرِي قَالُوا أَقْرَرْنَا قَالَ
فَاشْهَدُوا وَأَنَا مَعَكُمْ مِنَ الشَّاهِدِينَ

Bir vakit Allah peygamberlerden: "Yemin olsun ki size kitaptan ve **hikmetten** verdim. Sonra size, beraberinizdekini doğrulayan bir peygamber geldi mi kesinlikle ona inanacak ve ona yardımda bulunacaksınız" diye misaklarını almış ve: "Bunu kabul ettiniz mi? Bu ağır yükümü üzerinize aldınız mı?" demişti. Onlar da: "Kabul ettik" demişlerdi. (Allah da): "Şahit olun ben de sizinle birlikte şahitlerdenim" buyurmuştu. (Âl-i Imrân, 3/81).

لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولًا مِنْ أَنْفُسِهِمْ يَتْلُوا
عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِنْ كَانُوا مِنْ
قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ

Gerçekten Allah müminlere lutufta bulunmuştur, çünkü kendi içlerinden onlara âyetlerini okuyan, onları aklayan, onlara kitabı ve **hikmeti** öğreten bir elçi gönderdi. Oysa daha önce apaçık bir sapıklık içindeydiler. (Âl-i Imrân, 3/164).

أَمْ يَحْسُدُونَ النَّاسَ عَلَى مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ فَقَدْ آتَيْنَا آلَ إِبْرَاهِيمَ
الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَآتَيْنَاهُمْ مُلْكًا عَظِيمًا

Yoksa Allah'ın lutfundan kendilerine ihsanda bulunduğu insanları kıskanıyorlar mı? Gerçekten biz ibrahim Hânedanına kitabı, **hikmeti** vermiştik, onlara azametli bir saltanat vermiştik. (Nisâ, 4/54).

وَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكَ وَرَحْمَتُهُ لَهَمَّتْ طَٓائِفَةٌ مِنْهُمْ اَنْ
يُضِلُّوكَ وَمَا يُضِلُّونَ اِلَّٓا اَنْفُسَهُمْ وَمَا يَضُرُّونَكَ مِنْ شَيْءٍ وَاَنْزَلَ
اللّٰهُ عَلَيْكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَكَ مَا لَمْ تَكُنْ تَعْلَمُ
وَكَانَ فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكَ عَظِيمًا

Sana, Allah'ın lutfu ve rahmeti olmasaydı içlerinden bir grup elbette seni şaşırtmağa yeltenmişti. Oysa onlar sadece kendilerini saptırırlar, sana hiçbir şekilde zarar veremezler. Allah sana kitabı, **hikmeti** indirdi, sana bilmediğini öğretti. Sana Allah'ın lutfu pek azametli oldu. (Nisâ, 4/113).

اِذْ قَالَ اللّٰهُ يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ اذْكُرْ نِعْمَتٖي عَلَيْكَ وَعَلٰى وَالِدَتِكَ
اِذْ اَيَّدْتُكَ بِرُوحِ الْقُدُسِ تُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ وَكَهْلًا وَاِذْ عَلَّمْتُكَ
الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَالتَّوْرٰيةَ وَالْاِنْجٖيلَ وَاِذْ تَخْلُقُ مِنَ الطّٖينِ
كَهَيْـَٔةِ الطَّيْرِ بِاِذْنٖي فَتَنْفُخُ فٖيهَا فَتَكُونُ طَيْرًا بِاِذْنٖي وَتُبْرِئُ
الْاَكْمَهَ وَالْاَبْرَصَ بِاِذْنٖي وَاِذْ تُخْرِجُ الْمَوْتٰى بِاِذْنٖي وَاِذْ
كَفَفْتُ بَنٖٓي اِسْرَٓائٖيلَ عَنْكَ اِذْ جِئْتَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَقَالَ
الَّذٖينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ اِنْ هٰذَٓا اِلَّا سِحْرٌ مُبٖينٌ

O zaman Allah buyurur: "Ey Meryem oğlu İsa! Senin üzerindeki, annenin üzerindeki nimetimi hatırla. Hani seni Ruhulkudüs ile desteklemiştim de insanlara beşikte ve yetişkin iken konuşuyordun. Sana Kitab'ı, **hikmeti**, Tevrat'ı ve İncil'i öğretmiştim. O çamurdan o kuş görümünde benim iznimle yaratıyor, sonra içine üflüyordun da benim iznimle bir kuş oluveriyordu. Doğuştan körü ve abraşı iznimle iyileştiriyordun. Yine iznimle ölüleri (mezardan) çıkarıp geçici bir sü-

re hayata döndürüyordun. İsrailoğullarını senden uzak tutmuştum, çünkü kendilerine apaçık delillerle gelmiştin de içlerinden küfre sapanlar: "Bu, açık bir büyüden başka şey değildir" demişlerdi. (Mâide, 5/110).

ادْعُ اِلٰى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِى هِىَ اَحْسَنُۜ اِنَّ رَبَّكَ هُوَ اَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِه۪ وَهُوَ اَعْلَمُ بِالْمُهْتَد۪ينَ

Rabbinin yoluna **hikmetle**, güzel öğütle davet et, kendilerine karşı o en güzel mücadele şekliyle mücadelede bulun. Kuşkusuz Rabbin, kendi yolundan sapanı en iyi bilendir, doğru yolu bulmuş olanları en iyi bilendir. (Nahl, 16/125).

وَلَقَدْ اٰتَيْنَا لُقْمٰنَ الْحِكْمَةَ اَنِ اشْكُرْ لِلّٰهِۜ وَمَنْ يَشْكُرْ فَاِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِه۪ۚ وَمَنْ كَفَرَ فَاِنَّ اللّٰهَ غَنِىٌّ حَم۪يدٌ

Andolsun gerçekten Lokman'a: "Allah'a şükreyle" diye **hikmeti** verdik. şükreden, ancak kendisi için şükreder. Kim küfrederse kuşkusuz Allah pek zengindir, pek övülmüştür. (Lokmân, 31/12).

وَاذْكُرْنَ مَا يُتْلٰى ف۪ى بُيُوتِكُنَّ مِنْ اٰيَاتِ اللّٰهِ وَالْحِكْمَةِۜ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ لَط۪يفًا خَب۪يرًا۟

Evlerinizde Allah'ın âyetlerinden ve **hikmetten** okunanları hatırlayın. Kuşkusuz Allah Latîftir, haberdardır. (Ahzâb, 33/34).

وَشَدَدْنَا مُلْكَهُ وَاٰتَيْنَاهُ الْحِكْمَةَ وَفَصْلَ الْخِطَابِ

Hükümranlığını güçlendirmiştik, kendisine **hikmeti** ve güzel konuşma kabiliyetini vermiştik. (Sâd, 38/20).

وَلَمَّا جَٓاءَ ع۪يسٰى بِالْبَيِّنَاتِ قَالَ قَدْ جِئْتُكُمْ بِالْحِكْمَةِ وَلِاُبَيِّنَ لَكُمْ بَعْضَ الَّذ۪ى تَخْتَلِفُونَ ف۪يهِۚ فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاَط۪يعُونِ

İsa açık delillerle geldiğinde dedi: "Hakikaten size **hikmetle** ve hakkında ihtilaf edip durduğunuz o şeyin bir bölümünü size açıklayayım diye geldim. Öyle ise Allah'tan korkun ve bana saygı gösterin." (Zuhruf, 43/63).

حِكْمَةٌ بَالِغَةٌ فَمَا تُغْنِ النُّذُرُ

Üstün **bir hikmet**, ama uyarılar fayda vermiyor. (Kamer, 54/5).

هُوَ الَّذ۪ي بَعَثَ فِي الْاُمِّيّ۪نَ رَسُولاً مِنْهُمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ اٰيَاتِه۪ وَيُزَكّ۪يهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَۗ وَاِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَف۪ي ضَلَالٍ مُب۪ينٍ

O, ümmîler içinde kendilerinden olup karşılarında O'nun âyetlerini okuyan, onları temize çıkarıp parlatan, onlara kitap ve **hikmet** öğreten bir peygamber gönderen Zat'tır. Oysa bundan önce açık bir sapıklık içinde idiler. (Cuma, 62/2).

حَكَم، حاكم =Hakem-Hâkim İsim-Sıfatları[3]

Allah'tan Başkasını mı Hakem Olarak Arayacağım?

اَفَغَيْرَ اللّٰهِ اَبْتَغ۪ي حَكَماً وَهُوَ الَّذ۪ٓي اَنْزَلَ اِلَيْكُمُ الْكِتَابَ مُفَصَّلاًۜ وَالَّذ۪ينَ اٰتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْلَمُونَ اَنَّهُ مُنَزَّلٌ مِنْ رَبِّكَ بِالْحَقِّ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَر۪ينَ

O, size Kitab'ı detaylandırılmış olarak indirmiş bir Zat iken Allah'tan başkasını mı **hakem** olarak arayacağım? Kendilerine o Kitab'ı verdiklerimiz gerçekten onun/Kur'an'ın Rabb'inden gerçekle indirilmiş bulunduğunu biliyorlar. O halde sakın kuşkuya düşenlerden olma. (En'âm, 6/114).

---

3 Hükmeden, hâkim, yaptığını hikmetle yapan, her şey hakkında gerçek hüküm veren ve verecek olan anlamındaki حَكَم =hakem sıfatı bir tek yerde geçmektedir. Aynı anlamdaki حاكم =Hâkim lafzı ise birkaç yerde zikredilmiştir.

Hüküm Verenlerin En Hayırlısı

وَاِنْ كَانَ طَٓائِفَةٌ مِنْكُمْ اٰمَنُوا بِالَّذ۪ٓي اُرْسِلْتُ بِه۪ وَطَٓائِفَةٌ لَمْ
يُؤْمِنُوا فَاصْبِرُوا حَتّٰى يَحْكُمَ اللّٰهُ بَيْنَنَاۚ وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِم۪ينَ

İçinizden bir grup benim kendisiyle gönderildiğime iman ederken bir grup iman etmemişse Allah aramızda **hüküm verinceye değin** sabredin. **O, hüküm verenlerin en hayırlısıdır.** (A'râf, 7/87)

وَاتَّبِعْ مَا يُوحٰٓى اِلَيْكَ وَاصْبِرْ حَتّٰى يَحْكُمَ اللّٰهُۚ وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِم۪ينَ

Sana vahyedilene uy ve Allah hüküm verinceye değin sabreyle. **O, hükmedenlerin en hayırlısıdır.** (Yûnus, 10/109).

فَلَمَّا اسْتَيْـَٔسُوا مِنْهُ خَلَصُوا نَجِيًّاۜ قَالَ كَب۪يرُهُمْ اَلَمْ تَعْلَمُٓوا
اَنَّ اَبَاكُمْ قَدْ اَخَذَ عَلَيْكُمْ مَوْثِقًا مِنَ اللّٰهِ وَمِنْ قَبْلُ مَا فَرَّطْتُمْ
ف۪ي يُوسُفَۚ فَلَنْ اَبْرَحَ الْاَرْضَ حَتّٰى يَأْذَنَ ل۪ٓي اَب۪ٓي اَوْ يَحْكُمَ اللّٰهُ
ل۪يۚ وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِم۪ينَ

Ondan (Yusuf'tan) umudu kestiklerinde fısıldaşarak bir kenara çekildiler. Büyükleri dedi: "Gerçekten babanızın aleyhinizde Allah adına sağlam bir söz aldığını ve daha önceden de Yusuf'a karşı yaptığınız kusuru bilmiyor musunuz? Babam bana izin verinceye veya Allah benim için **hükmedinceye** değin kesinlikle buradan ayrılmam. **O, hükmedenlerin en hayırlısıdır."** (Yûsuf, 12/80).

Hüküm Verenlerin En Sağlam Hüküm Vereni

وَنَادٰى نُوحٌ رَبَّهُ فَقَالَ رَبِّ اِنَّ ابْن۪ي مِنْ اَهْل۪ي وَاِنَّ وَعْدَكَ الْحَقُّ وَاَنْتَ
اَحْكَمُ الْحَاكِم۪ينَ

Nuh Rabbine seslendi ve dedi: "Rabbim! Cidden oğlum ailemdendir, kuşkusuz senin vaadin haktır ve **Sen hüküm verenlerin en hâkimisin!** (Hûd, 11/45).

أَلَيْسَ اللّٰهُ بِأَحْكَمِ الْحَاكِمِينَ

Allah hâkimlerin **en hâkimi değil mi**? (Tîn, 95/8).

حَاكِم =Hâkim İsim-Sıfatının Anlamının Fiiller ile Yansıtılması

Geçmiş Zaman Üçüncü Tekil Şahıs Kipi حَكَم =hakeme" Fiili ile Yansıtılması

Cehennemde İkrar

قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا كُلٌّ فِيهَا إِنَّ اللّٰهَ قَدْ حَكَمَ بَيْنَ الْعِبَادِ

Kibirlenmiş olanlar der: Doğrusu biz, hepimiz (ateşin) içindeyiz! Kuşkusuz Allah, kullar arasında kesin **hüküm** verdi. (Mü'min, 40/48).

Şimdiki Zaman Birinci Tekil Şahıs Kipi " أَحْكُمُ =ahkumu (hüküm veririm)" Fiili ile Yansıtılması

إِذْ قَالَ اللّٰهُ يَا عِيسٰى إِنِّي مُتَوَفِّيكَ وَرَافِعُكَ إِلَيَّ وَمُطَهِّرُكَ مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَجَاعِلُ الَّذِينَ اتَّبَعُوكَ فَوْقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ ثُمَّ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأَحْكُمُ بَيْنَكُمْ فِيمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ

Allah şöyle demişti: Ey İsa! Kuşkusuz ben seni öldüreceğim, seni kendime kaldıracağım, seni o küfredenlerden temizleyeceğim, sana uyanları kıyamet gününe değin, o küfredenlerin üstünde tutacağım, sonra yalnız bana olacak dönüşünüz ve ihtilaf edegeldiğiniz şeyler hususunda aranızda **hüküm vereceğim.** (Âl-i Imrân, 3/55).

Şimdiki Zaman Üçüncü Tekil Şahıs Kipi "يَحْكُمُ =yahkumu (hüküm verir)" Fiili ile Yansıtılması

وَقَالَتِ الْيَهُودُ لَيْسَتِ النَّصَارٰى عَلٰى شَيْءٍۖ وَقَالَتِ النَّصَارٰى لَيْسَتِ الْيَهُودُ عَلٰى شَيْءٍۙ وَهُمْ يَتْلُونَ الْكِتَابَۜ كَذٰلِكَ قَالَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ مِثْلَ قَوْلِهِمْۚ فَاللّٰهُ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ

Yahudiler: "Hıristiyanlar bir şey (bir temel) üzerinde değil," dedi; Hıristiyanlar da: "Yahudiler bir şey üzerinde değildir," dedi. Oysa onlar o kitabı okuyup duruyorlar. Bilmeyenler de onların sözünün aynısını söyledi. Artık Allah, ayrılığa düştükleri o hususta kıyamet günü aralarında **hüküm verir.** (Bakara, 2/113).

يَٓا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوٓا اَوْفُوا بِالْعُقُودِۜ اُحِلَّتْ لَكُمْ بَهِيمَةُ الْاَنْعَامِ اِلَّا مَا يُتْلٰى عَلَيْكُمْ غَيْرَ مُحِلِّي الصَّيْدِ وَاَنْتُمْ حُرُمٌۜ اِنَّ اللّٰهَ يَحْكُمُ مَا يُرِيدُ

Ey iman edenler! Akitleri yerine getirin. İhramlı olduğunuz halde avlanmayı helal görenler olmamak şartıyla ve size (ileride) okunacaklar dışında en'am denilen hayvanlar size helal kılındı. **Kuşkusuz Allah murat buyurduğunu hükmeder**. (Mâide, 5/1).

اَوَلَمْ يَرَوْا اَنَّا نَاْتِي الْاَرْضَ نَنْقُصُهَا مِنْ اَطْرَافِهَاۜ وَاللّٰهُ يَحْكُمُ لَا مُعَقِّبَ لِحُكْمِهِۜ وَهُوَ سَرِيعُ الْحِسَابِ

O kâfirler görmüyorlar mı ki, biz arazilerini (müslümanlara feth ettirmekle) etrafından azaltıp duruyoruz? Allah öyle **hüküm verir** ki, onun hükmünü takip edecek (üzerinde tesir edecek hiç bir kuvvet) yoktur. Allah hesabı çok çabuk görendir. (Ra'd, 13/41).

اِنَّمَا جُعِلَ السَّبْتُ عَلَى الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِۜ وَاِنَّ رَبَّكَ لَيَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ

Cumartesi tatili ancak onda ihtilâfa düşmüş olanlara (farz) kılındı. Kuşkusuz Rabbin, onların hakkında ihtilâf edegeldikleri şey hususunda kıyamet günü aralarında **elbette hüküm verir**. (Nahl, 16/124).

اَلْمُلْكُ يَوْمَئِذٍ لِلّٰهِ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فَالَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ فِى جَنَّاتِ النَّعِيمِ

Mülk o gün tek olan Allah'ındır. Aralarında **hükmünü verir.** Artık iman edip yararlı işler yapmış olanlar Naîm cennetlerindedir. (Hacc, 22/56).

اَللّٰهُ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فِيمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ

Hakkında ayrılığa düşüp durduğunuz konuda Allah kıyamet günü aranızda **hükmünü verecek**. (Hacc, 22/69).

اَلَا لِلّٰهِ الدِّينُ الْخَالِصُ وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ اَوْلِيَاءَ مَا نَعْبُدُهُمْ
اِلَّا لِيُقَرِّبُونَا اِلَى اللّٰهِ زُلْفٰى اِنَّ اللّٰهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فِى مَا هُمْ فِيهِ
يَخْتَلِفُونَ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِى مَنْ هُوَ كَاذِبٌ كَفَّارٌ

Dikkat! Katışıksız din sadece Allah'ındır. O'ndan başka birtakım dostlar edinmiş kimseler: "Biz onlara sırf bizi Allah'a daha çok yaklaştırsınlar diye tapıyoruz" (diyorlar). Kuşkusuz Allah, hakkında ihtilaf edegeldikleri konuda aralarında **hüküm verecek.** Hakikaten Allah yalancı ve kâfir olan kişiye rehberlik yapmaz. (Zümer, 39/3).

حاكم =Hâkim İsim-Sıfatının Anlamının
حُكْم =hükm Masdarı ile Yansıtılması

Hüküm Allah'ındır

أَفَحُكْمَ الْجَاهِلِيَّةِ يَبْغُونَ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ حُكْمًا لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ

Cahiliye hükmünü mü arıyorlar? Kesin şekilde inanana gelen bir toplum için Allah'tan daha güzel **hüküm** veren kimdir? (Mâide, 5/50).

قُلْ إِنِّي عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّي وَكَذَّبْتُمْ بِهِ مَا عِنْدِي مَا تَسْتَعْجِلُونَ
بِهِ إِنِ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ يَقُصُّ الْحَقَّ وَهُوَ خَيْرُ الْفَاصِلِينَ

De ki: Gerçekten ben, Rabbim'den gelen apaçık bir belge üzerindeyim, ama onu yalan saydınız. Çarçabuk gelmesini istediğiniz şey (azap) benim elimde değil. **Hüküm sadece Allah'ındır.** O, gerçeği anlatır ve O, çözüme kavuşturanların en hayırlısıdır. (En'âm, 6/57).

ثُمَّ رُدُّوا إِلَى اللَّهِ مَوْلَاهُمُ الْحَقِّ أَلَا لَهُ الْحُكْمُ وَهُوَ أَسْرَعُ الْحَاسِبِينَ

Sonra, gerçek Mevlâ'ları Allah'a götürülmüşlerdir. **Dikkat! Hüküm O'nundur.** O hesap görenlerin en hızlısıdır. (En'âm, 6/62).

مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا أَسْمَاءً سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ
مَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ إِنِ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ أَمَرَ أَلَّا تَعْبُدُوا
إِلَّا إِيَّاهُ ذَٰلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

O'ndan başka, birtakım isimlere perestişte bulunuyorsunuz ki onları da siz ve atalarınız koydunuz! Oysa Allah onlarla ilgili hiçbir delil indirmemiştir. **Hüküm yalnız Allah'ındır,** yalnız kendisine kulluk etmenizi ferman buyurdu. İşte (bütün varlığı ayakta tutan) din budur. Ama insanların çoğu bilmiyorlar. (Yûsuf, 12/40).

وَقَالَ يَا بَنِيَّ لَا تَدْخُلُوا مِنْ بَابٍ وَاحِدٍ وَادْخُلُوا مِنْ اَبْوَابٍ
مُتَفَرِّقَةٍ وَمَا اُغْنِي عَنْكُمْ مِنَ اللّٰهِ مِنْ شَيْءٍ اِنِ الْحُكْمُ اِلَّا لِلّٰهِ
عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَعَلَيْهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ

Dedi: "Oğullarım! Tek kapıdan girmeyin, ayrı ayrı kapılardan girin. Bununla birlikte Allah'tan gelecek hiçbir şeyi sizden savamam. **Hüküm yalnız Allah'ındır**. Sadece O'na dayandım. Dayananlar ancak O'na dayansın." (Yûsuf, 12/67).

قُلِ اللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا لَبِثُوا لَهُ غَيْبُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ اَبْصِرْ بِهِ
وَاَسْمِعْ مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ اَحَدًا

De ki: "Onların ne kadar kaldıklarını en iyi Allah bilir. Göklerin ve yerin gaybı O'nundur. Ne yaman gördü! Ne yaman işitti! Onlar için O'ndan başka hiçbir dost yoktur. **Ve hükmünde hiç kimseyi ortak etmez.** (Kehf, 18/26).

اِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ بِحُكْمِهِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ

Elbette Rabbin **hükmüyle** aralarında yargısını infaz buyuracaktır. O öyle güçlüdür, O öyle bilendir. (Neml, 27/78).

وَهُوَ اللّٰهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ لَهُ الْحَمْدُ فِي الْاُولٰى وَالْاٰخِرَةِ وَلَهُ الْحُكْمُ وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

Allah'tan başka tanrı yoktur. Önünde de sonunda da övgü O'nun, **hüküm O'nun.** Sonunda döndürülüp O'na götürüleceksiniz. (Kasas, 28/70).

وَلَا تَدْعُ مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا اٰخَرَ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ اِلَّا وَجْهَهُ
لَهُ الْحُكْمُ وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

Allah'ın yanında diğer bir tanrıya daha çağırma, başka tanrı yok ancak O var! O'nun zatından başka her şey helak olmaktadır. **Hüküm O'nun** ve sonunda döndürülüp O'na götürüleceksiniz. (Kasas, 28/88).

ذٰلِكُمْ بِاَنَّهُٓ اِذَا دُعِيَ اللّٰهُ وَحْدَهُ كَفَرْتُمْۚ وَاِنْ يُشْرَكْ بِه۪ تُؤْمِنُواۜ فَالْحُكْمُ لِلّٰهِ الْعَلِيِّ الْكَب۪يرِ

Bu böyle. Çünkü Allah bir olarak çağırıldığında küfretmiştiniz. O'na ortak koşulduğunda ise inanırdınız. **Sonuçta hüküm çok yüce**, çok ulu Allah'ındır. (Mü'min, 40/12).

وَمَا اخْتَلَفْتُمْ ف۪يهِ مِنْ شَيْءٍ فَحُكْمُهُٓ اِلَى اللّٰهِۜ ذٰلِكُمُ اللّٰهُ رَبّ۪ي عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُۗ وَاِلَيْهِ اُن۪يبُ

Hakkında ihtilafa düştüğünüz şeyin **hükmü Allah'a aittir**. İşte bu Allah'tır benim Rabbim! Yalnız O'na dayandım, sadece O'na yönelirim. (Şûrâ, 42/10).

وَلَقَدْ اٰتَيْنَا بَن۪ٓي اِسْرَٓائ۪لَ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى الْعَالَم۪ينَۚ

Andolsun ki biz, İsrailoğullarına Kitab'ı, hükmü ve peygamberliği verdik. Onları güzel rızıklarla besledik ve onları dünyada bazı kavimlere üstün kıldık. (Casiye, 45/16).

وَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ فَاِنَّكَ بِاَعْيُنِنَا وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ ح۪ينَ تَقُومُۙ

Rabbinin hükmüne sabret. Çünkü sen Bizim gözetimimiz altındasın, kalktığında Rabbine hamd ile tesbih eyle. (Tûr, 52/48).

فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تَكُنْ كَصَاحِبِ الْحُوتِۢ اِذْ نَادٰى وَهُوَ مَكْظُومٌۜ

Öyle ise **Rabbinin hükmüne sabır göster** de balık sahibi gibi olma, hani o öfkeye boğulmuştu da seslenmişti. (Kalem, 68/48).

فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تُطِعْ مِنْهُمْ اٰثِماً اَوْ كَفُوراًۚ

O halde Rabbinin **hükmünü vermesi için de sabret.** Onlardan bir günahkâra veya nanköre itâat etme. (İnsân, 76/24).

VIII) Sıfat Olarak Bilinen Ama Anlamları Kur'an'da Yalnız Fiil ve Masdar İsimler ile Vurgulanan Bazı İsim-Sıfatlar

VIII) Sıfat Olarak Bilinen Ama Anlamları Kur'an'da Yalnız Fiil ve Masdar İsimler İle Vurgulanan Bazı İsim-Sıfatlar

Önbilgiler

Bu grupta da hareket noktamız bu bölümün başlarında "Önbilgiler ve Tesbitler" başlığı altında kaydedilen ve Allah'ın doksan dokuz ismi olduğunu bildiren hadis-i şeriftir. O hadiste sayılan ama Kuran'da Allah ile irtibatı, isim, fiil ve masdar olarak doğrudan bulunmayan sıfatlara[1] yer verilmemiştir. Bununla birlikte hadiste sıfat olarak geçtiği halde[2] Kur'an'da sıfat şekli ile geçmeyip sadece manaları fiil ve masdarlarla yansıtılan isim-sıfatlara yer verilmiştir. Aslında bu sıfatlar incelendiğinde bunların İlâhî kudreti yansıtan sıfatlar grubu çerçevesinde değerlendirilebilecekleri görülür. Ancak hadiste ayrıca anılıp manaları fiil ve masdarlar ile aksettirildiklerinden bir ek niteliğinde son grup olarak yazılmalarını uygun gördük. Bu sıfatlar sırasıyla 'باسط =Bâsit, مُميت =Mümit, مذل =Müzill, باعث =Bâis, قابض =Kâbıd, والي=Vâli, رضى =rıza masdarı (ve müştakkatı), معيد =Muîd, مؤخر =Muahhir, محصى =Muhsî, واجد =Vâcid, مقدم =Mukaddim.

1 العدل =el-Adl, الصبور es-Sabûr, المقسط el-Muksıt gibi. Kur'an'da bu sıfatlarla kök birliği oluşturan pek çok âyet vardır ama hiçbir âyette Allah'ın bu sıfatlarla doğrudan veya dolaylı olarak nitelendirildiği tesbit edilememiştir.

2 Allah'ın hoşnutluğunu yansıtan 'rıza' kelimesinin sıfat şekli ilgili hadiste geçmemekle birlikte fiil ve masdar isim olarak çeşitli kullanımları âyetlerde yoğun şekilde yer aldığından burada aktarılmasından vâreste kalınamamıştır.

باسط =Bâsıt İsim-Sıfatı[3]

باسط =Bâsıt İsim-Sıfatının Allah ile Doğrudan İrtibatlı Geçmiş Zaman, Şimdiki Zaman ve İsm-i Mef'ûl Kipleri

Geçmiş Zaman Üçüncü Tekil Şahıs Kipi "بَسَطَ =beseta (yaydı)" Fiili

وَلَوْ بَسَطَ اللّٰهُ الرِّزْقَ لِعِبَادِهٖ لَبَغَوْا فِى الْاَرْضِ وَلٰكِنْ يُنَزِّلُ بِقَدَرٍ مَا يَشَٓاءُۜ اِنَّهُ بِعِبَادِهٖ خَبِيرٌ بَصِيرٌ

Eğer Allah, kulları için rızkı **yaysaydı** elbette yeryüzünde azgınlaşırlardı. Ancak o, dilediğini bir ölçü ile indirir. Kuşkusuz O, kullarından haberdardır, (onları) çok iyi görendir. (Şûrâ, 42/27).

Şimdiki Zaman Üçüncü Tekil Şahıs Kipi "يَبْسُطُ =yebsutu (yayar/genişletir/bollaştırır)" Fiili

Allah İstediğine Az Verir, İstediğine Bol

مَنْ ذَا الَّذٖى يُقْرِضُ اللّٰهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفَهُ لَهُ اَضْعَافًا كَثٖيرَةًۜ وَاللّٰهُ يَقْبِضُ وَيَبْصُۜطُ وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

Allah'a güzel bir şekilde borç verecek o kimse kimdir? Ki o vereceği borcu Allah onun için pek çok katlarla katlasın. Öyle ya, Allah kısar da **genişletir** de. Ancak O'na döndürüleceksiniz. (Bakara, 2/245).

اَللّٰهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَٓاءُ وَيَقْدِرُۜ وَفَرِحُوا بِالْحَيٰوةِ الدُّنْيَاۜ وَمَا الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا فِى الْاٰخِرَةِ اِلَّا مَتَاعٌ

[3] Bolluk, genişlik veren, bol rızık vererek kulunu genişliğe kavuşturan veya gönüllere inşirâh veren, kalpleri açan, genişleten ve bu sûretle kendilerini hayırlara yönlendiren anlamlarında tefsir edilen باسط =Bâsıt sıfatı yukarıda kaydedildiği gibi Kur'an'da bu kipi ile geçmemektedir.

Allah, dilediği kimse için rızkı **bol verir** ve daraltır. Dünya hayatıyla sevindiler. Oysa dünya hayatı âhiret yanında sadece geçici bir yararlanmadır. (Ra'd, 13/26).

إِنَّ رَبَّكَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّهُ كَانَ بِعِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا

Kuşkusuz Rabbin hem dilediğine rızkı **yayar,** hem de sıkar. Gerçekten O, kullarından çok iyi haberdardır, çok iyi görendir. (İsrâ, 17/30).

وَأَصْبَحَ الَّذِينَ تَمَنَّوْا مَكَانَهُ بِالْأَمْسِ يَقُولُونَ وَيْكَأَنَّ اللَّهَ يَبْسُطُ
الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَوْلَا أَنْ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْنَا لَخَسَفَ
بِنَا وَيْكَأَنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ

Dün onun yerinde olmayı temenni edenler de bu sabah şöyle diyorlardı: "Vay be! Demek ki Allah rızkı kullarından dilediğine **seriyor** ve kısıyor; eğer Allah bize lutfetmeseydi bizi de batırmıştı. Demek ki gerçek bu: Kâfirler murada ermeyecek!" (Kasas, 28/82).

اللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَهُ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

Allah kullarından dilediğine rızkı **bol bol verir** de, kısar da ona. Allah her şeyi pekâlâ bilendir. (Ankebût, 29/62).

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ
لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ

Görmediler mi? Gerçekten Allah, dilediği kimseye rızkı **bolca veriyor**, (dilediğine de) kısıyor? Kuşkusuz bunda inanan bir toplum için elbette ibretler vardır. (Rûm, 30/37).

اللَّهُ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيَاحَ فَتُثِيرُ سَحَابًا فَيَبْسُطُهُ فِي السَّمَاءِ كَيْفَ يَشَاءُ
وَيَجْعَلُهُ كِسَفًا فَتَرَى الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ خِلَالِهِ فَإِذَا أَصَابَ بِهِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ
عِبَادِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ

Allah bulutları savuran, onları gökte istediği gibi yayan ve parça parça yapan Zât'tır. Yağmuru görürsün onların arasından çıkar. Onu, dilediği kullarına indirdiğinde seviniverirler. (Rûm, 30/48).

قُلْ اِنَّ رَبّ۪ي يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَٓاءُ وَيَقْدِرُ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

De ki: Kuşkusuz Rabbim rızkı dilediğine **bol bol verir,** (dilediğine de) kısar. Ne var ki insanların çoğu bilmiyorlar. (Sebe', 34/36).

قُلْ اِنَّ رَبّ۪ي يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَٓاءُ مِنْ عِبَادِه۪ وَيَقْدِرُ لَهُ وَمَٓا اَنْفَقْتُمْ
مِنْ شَيْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُ وَهُوَ خَيْرُ الرَّازِق۪ينَ

De ki: Kuşkusuz Rabbim kullarından dilediğine rızkı **hem bol verir, hem de onun için kısar.** (Allah uğrunda) herhangi bir şey harcarsanız O, onu bedellendirir. O, rızık verenlerin en hayırlısıdır. (Sebe', 34/39).

اَوَلَمْ يَعْلَمُٓوا اَنَّ اللّٰهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَٓاءُ وَيَقْدِرُ اِنَّ ف۪ي ذٰلِكَ
لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ

Gerçekten Allah'ın dilediği **kimseye rızkı serdiğini ve kıstığını** bilmediler mi? Kuşkusuz bunda inanan bir toplum için elbette ibretler vardır. (Zümer, 39/52).

لَهُ مَقَال۪يدُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَٓاءُ وَيَقْدِرُ
اِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَل۪يمٌ

Göklerin ve yerin anahtarları O'nun. Rızkı dilediğine serer ve kısar. Cidden O, her şeyi çok iyi bilendir. (Şûrâ, 42/12).

Mef'ûl İsim Kipi " مبسوط **=mebsût** (yayılmış/genış/açık)" **Lafzı**

وَقَالَتِ الْيَهُودُ يَدُ اللّٰهِ مَغْلُولَةٌ غُلَّتْ اَيْدٖيهِمْ وَلُعِنُوا بِمَا قَالُوا بَلْ يَدَاهُ
مَبْسُوطَتَانِ يُنْفِقُ كَيْفَ يَشَٓاءُ وَلَيَزٖيدَنَّ كَثٖيرًا مِنْهُمْ مَٓا اُنْزِلَ اِلَيْكَ
مِنْ رَبِّكَ طُغْيَانًا وَكُفْرًا وَاَلْقَيْنَا بَيْنَهُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَٓاءَ اِلٰى يَوْمِ
الْقِيٰمَةِ كُلَّمَٓا اَوْقَدُوا نَارًا لِلْحَرْبِ اَطْفَاَهَا اللّٰهُ وَيَسْعَوْنَ فِي الْاَرْضِ فَسَادًا
وَاللّٰهُ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدٖينَ

Yahudiler: "Allah'ın eli bağlıdır," dediler. Dedikleri yüzünden elleri bağlandı ve lanete uğradılar! Bilakis O'nun iki eli **açıktır**, nasıl dilerse infakta bulunur. Rabbinden sana indirilen gerçekten onlardan pek çoğunun azgınlığını ve küfrünü artıracak. Aralarına kıyamet gününe değin düşmanlığı ve kini bıraktık. Her ne zaman harp için bir ateş tutuştururlarsa Allah onu söndürür. Yeryüzünde bozgunculuğa koşarlar. Allah fesatçıları sevmez. (Mâide, 5/64).

مميت =Mümît İsim-Sıfatı[4]

مميت =Mümît İsim-Sıfatının, Allah ile Doğrudan İrtibatlı Geçmiş Zaman, Şimdiki Zaman ve Masdar-İsim Kipleri

Geçmiş Zaman Üçüncü Tekil Şahıs Kipi " أمات **=emât** (öldürdü/canını aldı)" **Fiili**

Allah Can Verdi Can Aldı

اَوْ كَالَّذٖي مَرَّ عَلٰى قَرْيَةٍ وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلٰى عُرُوشِهَاۚ قَالَ اَنّٰى يُحْيٖي
هٰذِهِ اللّٰهُ بَعْدَ مَوْتِهَاۚ فَاَمَاتَهُ اللّٰهُ مِائَةَ عَامٍ ثُمَّ بَعَثَهُۜ قَالَ كَمْ

[4] Öldüren, can alan anlamında olup hadiste geçtiğinden yazım ilkemiz gereği burada yer almıştır.

لَبِثْتَ قَالَ لَبِثْتُ يَوْمًا اَوْ بَعْضَ يَوْمٍ قَالَ بَلْ لَبِثْتَ مِائَةَ عَامٍ
فَانْظُرْ اِلٰى طَعَامِكَ وَشَرَابِكَ لَمْ يَتَسَنَّهْ وَانْظُرْ اِلٰى حِمَارِكَ
وَلِنَجْعَلَكَ اٰيَةً لِلنَّاسِ وَانْظُرْ اِلَى الْعِظَامِ كَيْفَ نُنْشِزُهَا ثُمَّ
نَكْسُوهَا لَحْمًا فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ قَالَ اَعْلَمُ اَنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

Veya çatıları çökmüş (altı üstüne gelmiş) bir kasabaya uğrayıp da: "Allah, burasını ölümünden sonra nasıl hayata kavuşturacak?" diyen kimseyi görmedin mi? Ki o böyle söyleyince Allah onun yüz yıllık bir süre için **canını almış**, sonra kendisini diriltip şöyle demişti:

"Burada ne kadar kaldın?" O da:

"Bir gün veya günün bir kısmı (kadar) kaldım." demişti. Allah buyurdu ki:

"Hayır! Yüz yıl kaldın! Şimdi yiyeceğine ve içeceğine bak, bozulmamış. Bir de eşeğine bak. (Bütün bunlar) seni, insanlara ibret yapalım diyedir. Kemiklere bak onları nasıl birbiri üzerine kaldırıp düzenliyoruz, sonra da kendilerine et giydiriyoruz." (Bu işler) ona apaçık belli olunca şöyle demişti:

"Kuşkusuz Allah'ın her şeye gücü yettiğini biliyorum." (Bakara, 2/259).

قَالُوا رَبَّنَا اَمَتَّنَا اثْنَتَيْنِ وَاَحْيَيْتَنَا اثْنَتَيْنِ فَاعْتَرَفْنَا بِذُنُوبِنَا
فَهَلْ اِلٰى خُرُوجٍ مِنْ سَبِيلٍ

Dediler: Rabbimiz! Bizi iki kere **öldürdün,** iki kere dirilttin. İşte günahlarımızı itiraf ettik. (Buradan) çıkmaya herhangi bir yol var mı? (Mü'min, 40/11).

وَاَنَّهُ هُوَ اَمَاتَ وَاَحْيَا

Gerçekten O **can aldı** can verdi. (Necm, 53/44).

ثُمَّ اَمَاتَهُ فَاَقْبَرَهُ

Sonra onun **canını aldı** ve kabre gömdürdü. (Abese, 80/21).

مميت =Mümît İsim-Sıfatının Şimdiki Zaman Üçüncü Tekil Şahıs Kipi " يميت **=yümitü** (öldürür)" **Fiili**

Allah Can Verir, Can Alır

كَيْفَ تَكْفُرُونَ بِاللّٰهِ وَكُنْتُمْ اَمْوَاتًا فَاَحْيَاكُمْۚ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ ثُمَّ اِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

Allah'a nasıl nankörlük ediyorsunuz? Oysa siz ölülerdiniz, sizi diriltti. Sonra sizi **öldürecek,** sonra sizi diriltecek, daha sonra da O'na döndürüleceksiniz. (Bakara, 2/28).

اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذ۪ي حَٓاجَّ اِبْرٰه۪يمَ ف۪ي رَبِّه۪ٓ اَنْ اٰتٰيهُ اللّٰهُ الْمُلْكَۢ اِذْ قَالَ اِبْرٰه۪يمُ رَبِّيَ الَّذ۪ي يُحْي۪ وَيُم۪يتُۙ قَالَ اَنَا۬ اُحْي۪ وَاُم۪يتُۜ قَالَ اِبْرٰه۪يمُ فَاِنَّ اللّٰهَ يَأْت۪ي بِالشَّمْسِ مِنَ الْمَشْرِقِ فَأْتِ بِهَا مِنَ الْمَغْرِبِ فَبُهِتَ الَّذ۪ي كَفَرَۜ وَاللّٰهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِم۪ينَۚ

Allah kendisine saltanat verdi diye (şımarıp) Rabbi hakkında İbrahim ile tartışmağa yelteneni görmedin mi? Hani İbrahim: "Benim Rabbim can veren ve **can alan** Zât'tır" demişti. O da: "Ben de can veriyor can alıyorum" diye karşılık vermişti. İbrahim: "Kuşkusuz Allah, güneşi doğudan getiriyor, haydi sen onu batıdan getir" deyince o küfreden apışıp kalmıştı. Allah zalimler topluluğunu hidayete erdirmez. (Bakara, 2/258).

يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا لَا تَكُونُوا كَالَّذ۪ينَ كَفَرُوا وَقَالُوا لِاِخْوَانِهِمْ اِذَا ضَرَبُوا فِي الْاَرْضِ اَوْ كَانُوا غُزًّى لَوْ كَانُوا عِنْدَنَا مَا مَاتُوا وَمَا قُتِلُواۚ لِيَجْعَلَ اللّٰهُ ذٰلِكَ حَسْرَةً ف۪ي قُلُوبِهِمْۜ وَاللّٰهُ يُحْي۪ وَيُم۪يتُۜ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَص۪يرٌ

Ey iman edenler! Siz, o küfredenler gibi olmayın ki onlar, yeryüzünde seyahata çıkan veya savaşçılar olarak gazalara katılan (ve ölen) kardeşleri için: "Yanımızda olsalardı ölmezlerdi ve öldürülmezlerdi," dediler. Allah bunu yüreklerinde acı bir hasret **yaptığı için** (böyle söylerler). Oysa Allah diriltir ve **öldürür** ve Allah yapageldiklerinizi pek iyi görendir. (Âl-i Imrân, 3/156)

قُلْ يَٓا اَيُّهَا النَّاسُ اِنّ۪ي رَسُولُ اللّٰهِ اِلَيْكُمْ جَم۪يعًا اۨلَّذ۪ي لَهُ مُلْكُ
السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِۚ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ يُحْي۪ وَيُم۪يتُۖ فَاٰمِنُوا
بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ النَّبِيِّ الْاُمِّيِّ الَّذ۪ي يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَكَلِمَاتِه۪ وَاتَّبِعُوهُ
لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ

De ki: Ey bütün insanlar! Gerçekten ben, sizin hepinize Allah'ın (gönderilmiş) elçisiyim. Göklerin ve yerin saltanatı yalnız O'nundur. Başka hiçbir tanrı yoktur, sadece O var! Can verir, **can alır!** Öyle ise Allah'a, O'nun ümmi peygamber elçisine iman edin ki o peygamber Allah'a, O'nun sözlerine inanıyor, ona uyun ki doğru yola girmiş olasınız. (A'râf, 7/158).

اِنَّ اللّٰهَ لَهُ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِۜ يُحْي۪ وَيُم۪يتُۜ وَمَا لَكُمْ
مِنْ دُونِ اللّٰهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَص۪يرٍ

Kuşkusuz Allah, göklerin ve yerin hükümranlığı O'nundur. Diriltir, **öldürür**. Sizin için Allah'tan başka ne bir dost, ne de bir yardımcı vardır. (Tevbe, 9/116).

هُوَ يُحْي۪ وَيُم۪يتُ وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

O, diriltir ve **öldürür**. Ancak O'na döndürülürsünüz. (Yûnus, 10/56).

وَهُوَ الَّذ۪ٓي اَحْيَاكُمْۘ ثُمَّ يُم۪يتُكُمْ ثُمَّ يُحْي۪يكُمْۜ اِنَّ الْاِنْسَانَ لَكَفُورٌ

Size hayatı veren de O'dur. Sonra **canınızı alır**, sonra sizi yine diriltir. Gerçekten insan çok nankördür. (Hacc, 22/66).

وَهُوَ الَّذٖى يُحْيٖ وَيُمٖيتُ وَلَهُ اخْتِلَافُ الَّيْلِ وَالنَّهَارِۜ اَفَلَا تَعْقِلُونَ

O **öldüren** ve dirilten. Gece ve gündüzün birbirini izlemesi de hep O'nun. Artık akıllanmayacak mısınız? (Mü'minûn, 23/80).

وَالَّذٖى يُمٖيتُنٖى ثُمَّ يُحْيٖينِۙ

O ki **canımı alır,** sonra beni diriltir. (Şuarâ, 26/81).

اَللّٰهُ الَّذٖى خَلَقَكُمْ ثُمَّ رَزَقَكُمْ ثُمَّ يُمٖيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيٖيكُمْۜ هَلْ مِنْ شُرَكَٓائِكُمْ مَنْ يَفْعَلُ مِنْ ذٰلِكُمْ مِنْ شَیْءٍۜ سُبْحَانَهُ وَتَعَالٰى عَمَّا يُشْرِكُونَ۟

Allah, sizi yaratan, ardından size rızık veren Zât'tır. Sonra sizi **öldürecek,** akabinde de sizi diriltecek! Peki, ortak koştuklarınızdan bunlardan herhangi birini yapacak var mı? O, münezzehtir! Pek yücedir onların ortak koşup durduklarından! (Rûm, 30/40).

هُوَ الَّذٖى يُحْيٖ وَيُمٖيتُۚ فَاِذَا قَضٰٓى اَمْرًا فَاِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ۟

O, hayat veren ve **öldüren** Zat'tır. Bir işe hüküm verdiğinde sadece ona "Ol" der, o da hemen oluverir. (Mü'min, 40/68).

لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ يُحْيٖ وَيُمٖيتُۜ رَبُّكُمْ وَرَبُّ اٰبَٓائِكُمُ الْاَوَّلٖينَ

Hiçbir tanrı yoktur, yalnız O var! Can verir, **can alır**! Rabbiniz ve ilk atalarınızın Rabbi! (Duhân, 44/8).

قُلِ اللّٰهُ يُحْيٖيكُمْ ثُمَّ يُمٖيتُكُمْ ثُمَّ يَجْمَعُكُمْ اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ لَا رَيْبَ فٖيهِ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ۟

Söyle: Allah sizi diriltir, sonra sizi **öldürür**, ardından sizi, kendisinde hiç kuşku bulunmayan kıyamet gününe toplar. Ne var ki insanların çoğunluğu bilmiyorlar. (Câsiye, 45/26).

لَهُ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

Göklerin ve yerin mülkü O'nundur. Hem diriltir, **hem öldürür.** O, her şeye karşı pekâlâ güçlüdür. (Hadîd, 57/2).

نميت =Mümît İsim-Sıfatının Birinci Çoğul Şahıs Kipi ' نُمِيتُ =nümîtü' Fiili

Biz Can Verir, Can Alırız

وَاِنَّا لَنَحْنُ نُحْيِي وَنُمِيتُ وَنَحْنُ الْوَارِثُونَ

Hiç kuşkusuz Biz diriltir ve **öldürürüz**. Biziz vârisler. (Hıcr, 15/23).

اِنَّا نَحْنُ نُحْيِي وَنُمِيتُ وَاِلَيْنَا الْمَصِيرُ

Şüphesiz Biz, diriltir ve **öldürürüz**. Dönüş yalnız Bizedir. (Kâf, 50/43).

مذل =Müzill İsim-Sıfatı[5]

مذل =Müzill İsim-Sıfatının, Allah ile Doğrudan İrtibatlı Geçmiş Zaman Birinci Çoğul Şahıs ' ذَلَّلْنَا =zellelnâ' ile Şimdiki Zaman İkinci Tekil Şahıs ' تُذِلُّ =tüzillü' Fiil Kipleri

وَذَلَّلْنَاهَا لَهُمْ فَمِنْهَا رَكُوبُهُمْ وَمِنْهَا يَاْكُلُونَ

Onları kendilerine **boyun eğdirdik**, onlardan kimine biniyorlar, kiminden de yiyorlar. (Yâsîn, 36/72).

قُلِ اللّٰهُمَّ مَالِكَ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ

---

5 Daha önce birkaç kez işâret edilen hadiste yer alan bu sıfat, zillete düşüren, hor-hakir kılan, maddî-ma'nevi şerefin doruğuna erdirdikleri yanında bazılarını da izzetten ve itibardan düşüren şeklinde şerh edilmiş ve Kur'anda geçmiş ve şimdiki zaman kipleri birer yerde zikredilmiştir.

تَشَٓاءُ وَتُعِزُّ مَنْ تَشَٓاءُ وَتُذِلُّ مَنْ تَشَٓاءُۜ بِيَدِكَ الْخَيْرُۜ اِنَّكَ عَلٰى كُلِّ
شَيْءٍ قَد۪يرٌ

De ki: Allah'ım! Ey mülkün sahibi! Egemenliği dilediğine verir, dilediklerinden de çekip alırsın, dilediğini yüceltir aziz edersin, dilediğini de **alçaltır zelil düşürürsün.** Hayır (her imkân) Senin elinde! Cidden Sen, her şeye karşı pek güçlüsün. (Âl-i Imrân, 3/26).

باعث =Bâis İsim-Sıfatı[6]

باعث =bâis İsim-Sıfatının Anlamının, Allah ile Doğrudan İrtibatlı Geçmiş Zaman Birinci Çoğul Şahıs Kipi ' بعثنا =beasnâ' Fiili ile Yansıtılması

ثُمَّ بَعَثْنَاكُمْ مِنْ بَعْدِ مَوْتِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

Sonra sizi, ölümünüzün ardından **diriltmiştik,** belki şükredersiniz. (Bakara, 2/56).

وَلَقَدْ اَخَذَ اللّٰهُ م۪يثَاقَ بَن۪ٓي اِسْرَٓائ۪يلَۚ وَبَعَثْنَا مِنْهُمُ اثْنَيْ عَشَرَ
نَق۪يبًاۜ وَقَالَ اللّٰهُ اِنّ۪ي مَعَكُمْۜ لَئِنْ اَقَمْتُمُ الصَّلٰوةَ وَاٰتَيْتُمُ الزَّكٰوةَ
وَاٰمَنْتُمْ بِرُسُل۪ي وَعَزَّرْتُمُوهُمْ وَاَقْرَضْتُمُ اللّٰهَ قَرْضًا حَسَنًا
لَاُكَفِّرَنَّ عَنْكُمْ سَيِّـَٔاتِكُمْ وَلَاُدْخِلَنَّكُمْ جَنَّاتٍ تَجْر۪ي مِنْ تَحْتِهَا
الْاَنْهَارُۚ فَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذٰلِكَ مِنْكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَٓاءَ السَّب۪يلِ

Yemin olsun Allah, İsrailoğullarından sağlam söz aldı. İçlerinden on iki kefil **görevlendirdik**. Allah (şöyle) buyurdu: "Kuşkusuz Ben

---

[6] Değişik âyetlerde ölüleri diriltip kabirlerinden çıkaran, seçtiği bazı zatları peygamber olarak gönderen, peygamberlere ve daha başkalarına görevler veren anlamlarında kullanılmıştır.

sizinle beraberim. Eğer namazı kılar, zekâtı verir, elçilerime inanır, onları savunur, Allah'a gerçekten güzel bir borç verirseniz kesinlikle günahlarınızı silerim, sizi altından ırmaklar akan cennetlere sokarım. Bundan sonra içinizden kim küfrederse artık o, düz yolan sapmıştır." (Mâide, 5/12).

ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ مُوسٰى بِاٰيَاتِنَٓا اِلٰى فِرْعَوْنَ وَمَلَا۬ئِهٖ فَظَلَمُوا
بِهَاۚ فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدٖينَ

Sonra arkalarından Musa'yı âyetlerimizle Firavun ve onun ileri gelenlerine **gönderdik** de o âyetler karşısında zalimce davrandılar. Bak nasıl oldu o bozguncuların sonu! (A'râf, 7/103).

ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهٖ رُسُلًا اِلٰى قَوْمِهِمْ فَجَٓاؤُ۫هُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانُوا
لِيُؤْمِنُوا بِمَا كَذَّبُوا بِهٖ مِنْ قَبْلُۜ كَذٰلِكَ نَطْبَعُ عَلٰى قُلُوبِ الْمُعْتَدٖينَ

Sonra ardından toplumlarına pek çok elçiler **gönderdik**, onlara apaçık belgelerle vardılar. Ama önceden yalan saydıklarına inanacak değillerdi. İşte böyle mühür basarız o mütecâvizlerin kalplerine. (Yûnus, 10/74).

ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ مُوسٰى وَهٰرُونَ اِلٰى فِرْعَوْنَ وَمَلَا۬ئِهٖ بِاٰيَاتِنَا
فَاسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا مُجْرِمٖينَ

Sonra, onların arkasından Musa ile Harun'u ayetlerimizle Firavun ve ileri gelenlerine **gönderdik**. Büyüklük tasladılar. Suçlular topluluğu idiler. (Yûnus, 10/75).

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فٖي كُلِّ اُمَّةٍ رَسُولًا اَنِ اعْبُدُوا اللّٰهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَۚ
فَمِنْهُمْ مَنْ هَدَى اللّٰهُ وَمِنْهُمْ مَنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلَالَةُۜ فَسٖيرُوا
فِي الْاَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبٖينَ

Andolsun her ümmet içinde: "Allah'a kulluk edin, Tâğût'tan uzak durun," diye (tebliğle görevli) bir peygamber **göndermişizdir.** On-

lardan kimine Allah hidâyet etmiş, içlerinden kimine de sapıklık hak olmuştu. Haydi yeryüzünde gezin ve o yalancıların sonu nasıl olmuş görün. (Nahl, 16/36).

فَاِذَا جَٓاءَ وَعْدُ اُو۫لٰيهُمَا بَعَثْنَا عَلَيْكُمْ عِبَادًا لَنَٓا اُو۫لٖى بَأْسٍ شَدٖيدٍ فَجَاسُوا خِلَالَ الدِّيَارِۜ وَكَانَ وَعْدًا مَفْعُولًا

O ikiden birincisinin vadesi geldiğinde üzerinize, yaman savaş sahipleri kullarımızı **göndeririz** de evlerin içlerine varana değin girip (saklananları) iyice araştırırlar. Bu, yerine getirilmiş bir vaad oldu. (İsrâ, 17/5).

وَلَوْ شِئْنَا لَبَعَثْنَا فٖى كُلِّ قَرْيَةٍ نَذٖيرًا

Dileseydik elbette her köye bir uyarıcı **gönderirdik**. (Furkân, 25/51).

باعث =bâis İsim-Sıfatının Anlamının, Allah ile Doğrudan İrtibatlı Geçmiş Zaman Birinci Tekil Şahıs Kipi ' بعث =bease' Fiili ile Yansıtılması

كَانَ النَّاسُ اُمَّةً وَاحِدَةً فَبَعَثَ اللّٰهُ النَّبِيّٖنَ مُبَشِّرٖينَ وَمُنْذِرٖينَۖ وَاَنْزَلَ مَعَهُمُ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِيَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ فٖيمَا اخْتَلَفُوا فٖيهِۜ وَمَا اخْتَلَفَ فٖيهِ اِلَّا الَّذٖينَ اُو۫تُوهُ مِنْ بَعْدِ مَا جَٓاءَتْهُمُ الْبَيِّنَاتُ بَغْيًا بَيْنَهُمْۚ فَهَدَى اللّٰهُ الَّذٖينَ اٰمَنُوا لِمَا اخْتَلَفُوا فٖيهِ مِنَ الْحَقِّ بِاِذْنِهٖۜ وَاللّٰهُ يَهْدٖى مَنْ يَشَٓاءُ اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقٖيمٍ

İnsanlar bir tek ümmetti de Allah o peygamberleri müjdeciler ve uyarıcılar olarak **gönderdi,** anlaşmazlığa düştükleri hususlarda insanlar arasında hükmetsin(ler) diye kendileriyle birlikte o kitabı gerçekle indirdi. Onda (o kitapta) da yalnız kendilerine o kitap veri-

lenler, kendilerine apaçık kanıtlar geldikten sonra sırf aralarındaki hırs/kıskançlık yüzünden anlaşmazlığa düştüler. Bunun üzerine Allah izniyle, iman edenleri, onların anlaşmazlığa düştükleri Hakk'a doğrudan ulaştırdı. Öyle ya, Allah dilediği kimseyi dosdoğru yola iletir. (Bakara, 2/213).

وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ اِنَّ اللّٰهَ قَدْ بَعَثَ لَكُمْ طَالُوتَ مَلِكًاۜ قَالُوٓا اَنّٰى
يَكُونُ لَهُ الْمُلْكُ عَلَيْنَا وَنَحْنُ اَحَقُّ بِالْمُلْكِ مِنْهُ وَلَمْ يُؤْتَ سَعَةً
مِنَ الْمَالِۜ قَالَ اِنَّ اللّٰهَ اصْطَفٰيهُ عَلَيْكُمْ وَزَادَهُ بَسْطَةً فِي الْعِلْمِ
وَالْجِسْمِۜ وَاللّٰهُ يُؤْتِي مُلْكَهُ مَنْ يَشَٓاءُۜ وَاللّٰهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ

Peygamberleri onlara dedi: "Kuşkusuz Allah gerçekten size Talut'u kral olarak **gönderdi.**" Dediler: "Onun üzerimize krallığı nasıl olabilir? Biz krallığa ondan daha layıkız, kaldı ki ona bir mal genişliği de verilmemiş." (Peygamber) dedi: "Cidden Allah onu üstünüze seçti; hem onun bilgisini ve fiziğini genişçe artırmıştır. Şu da var: Allah saltanatını dilediğine verir. Allah Vâsi'dir, Alîm'dir." (Bakara, 2/247).*

لَقَدْ مَنَّ اللّٰهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ اِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولًا مِنْ اَنْفُسِهِمْ يَتْلُوا
عَلَيْهِمْ اٰيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَۚ وَاِنْ كَانُوا مِنْ
قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ

Gerçekten Allah müminlere lutufta bulunmuştur, çünkü kendi içlerinden onlara ayetlerini okuyan, onları temizleyen, onlara kitabı ve hikmeti öğreten bir elçi **gönderdi**. Oysa daha önce apaçık bir sapıklık içindeydiler (Âl-i Imrân, 3/164).

---

* Ayrıca Mümît maddesinde aktarılan Bakara, 2/259 âyetine de bkz.

فَبَعَثَ اللّٰهُ غُرَابًا يَبْحَثُ فِى الْاَرْضِ لِيُرِيَهُ كَيْفَ يُوَارِى سَوْاَةَ
اَخِيهِ قَالَ يَا وَيْلَتٰى اَعَجَزْتُ اَنْ اَكُونَ مِثْلَ هٰذَا الْغُرَابِ فَاُوَارِىَ سَوْاَةَ
اَخِى فَاَصْبَحَ مِنَ النَّادِمِينَ

Akabinde Allah bir karga **gönderdi**, karga kardeşinin cesedini nasıl saklayacağını göstermesi için yerde eşeleniyordu. “Yuh bana! Bu karga gibi olmaktan bile aciz miyim ki kardeşimin cesedini saklayayım?!” dedi ve pişmanlık duyanlardan oldu. (Mâide, 5/31).

وَاِذَا رَاَوْكَ اِنْ يَتَّخِذُونَكَ اِلَّا هُزُوًا اَهٰذَا الَّذِى بَعَثَ اللّٰهُ رَسُولًا

Seni de gördüklerinde sırf alaya alıyorlar ve: “Allah'ın peygamber olarak **gönderdiği** o kişi bu mu?” diyorlar. (Furkân, 25/41).

هُوَ الَّذِى بَعَثَ فِى الْاُمِّيِّنَ رَسُولًا مِنْهُمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ اٰيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ
وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَاِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِى ضَلَالٍ مُبِينٍ

O, ümmîler içinde kendilerinden olup karşılarında O'nun âyetlerini okuyan, onları temizize çıkarıp parlatan, onlara kitap ve hikmet öğreten bir peygamber, **gönderen** Zat'tır. Oysa bundan önce açık bir sapıklık içinde idiler. (Cuma, 62/2).

باعث =bâis İsim-Sıfatının Anlamının, Allah ile Doğrudan İrtibatlı Şimdiki Zaman Üçüncü Tekil Şahıs Kipi ‘ يبعث =yeb'asü’ Fiili ile Yansıtılması

اِنَّمَا يَسْتَجِيبُ الَّذِينَ يَسْمَعُونَ وَالْمَوْتٰى يَبْعَثُهُمُ اللّٰهُ ثُمَّ اِلَيْهِ يُرْجَعُونَ

Ancak işitenler (çağrıya) uyar. Ölülere gelince Allah onları **diriltir,** ardından O'na döndürülürler. (En'âm, 6/36).

وَهُوَ الَّذِى يَتَوَفّٰيكُمْ بِالَّيْلِ وَيَعْلَمُ مَا جَرَحْتُمْ بِالنَّهَارِ ثُمَّ يَبْعَثُكُمْ فِيهِ لِيُقْضٰى
اَجَلٌ مُسَمًّى ثُمَّ اِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ ثُمَّ يُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

O Zat ki geceleyin sizi öldürür, gündüzleyin elde ettiğinizi bilir. Sonra sizi -belirlenmiş bir sürenin gereğinin yerine getirilmesi için- gündüz içinde **diriltir**, sonra dönüşünüz O'nadır. Daha sonra da size, yapageldiklerinizi haber verir. (En'âm, 6/60).

قُلْ هُوَ الْقَادِرُ عَلٰٓى اَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عَذَابًا مِنْ فَوْقِكُمْ اَوْ مِنْ تَحْتِ اَرْجُلِكُمْ
اَوْ يَلْبِسَكُمْ شِيَعًا وَيُذٖيقَ بَعْضَكُمْ بَأْسَ بَعْضٍۜ اُنْظُرْ كَيْفَ نُصَرِّفُ الْاٰيَاتِ
لَعَلَّهُمْ يَفْقَهُونَ

De ki: O, üstünüzden veya ayaklarınızın altından üzerinize bir azap **göndermeğe** veya sizi fırkalara bölmeğe yahut kiminize kiminin hıncını tattırmağa kadirdir. Bak bakalım âyetleri nasıl açıklıyoruz. Belki onlar iyice kavrarlar. (En'âm, 6/65).

وَاِذْ تَاَذَّنَ رَبُّكَ لَيَبْعَثَنَّ عَلَيْهِمْ اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ مَنْ يَسُومُهُمْ سُٓوءَ
الْعَذَابِۜ اِنَّ رَبَّكَ لَسَرٖيعُ الْعِقَابِۚ وَاِنَّهُ لَغَفُورٌ رَحٖيمٌ

O zaman Rabbin: "Elbette kesinlikle üzerlerine kıyamet gününe değin kendilerine o azabın kötüsünü reva görecek kimseleri **gönderecek**," diye bildirdi. Cidden Rabbin azabı pek hızlıdır. Kuşkusuz O pek bağışlayıcıdır, pek merhametlidir. (A'râf, 7/167).

وَاَقْسَمُوا بِاللّٰهِ جَهْدَ اَيْمَانِهِمْ لَا يَبْعَثُ اللّٰهُ مَنْ يَمُوتُۜ بَلٰى وَعْدًا
عَلَيْهِ حَقًّا وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَۙ

"Allah ölen kimseyi **diriltmez**" diye bütün güçleriyle yemin ettiler. Hayır! Diriltecek! Bu, O'nun üstlendiği gerçek bir vaadidir, ne var ki insanların çoğunluğu bilmezler. (Nahl, 16/38).

وَيَوْمَ نَبْعَثُ مِنْ كُلِّ اُمَّةٍ شَهٖيدًا ثُمَّ لَا يُؤْذَنُ لِلَّذٖينَ كَفَرُوا وَلَا هُمْ
يُسْتَعْتَبُونَ

Gün gelir her ümmetten bir tanık **göndeririz**. İşte ondan sonra o küfretmiş olanlara izin verilmez. Onlar, rızalık istenecekler de değiller. (Nahl, 16/84).

وَيَوْمَ نَبْعَثُ فِي كُلِّ اُمَّةٍ شَهِيدًا عَلَيْهِمْ مِنْ اَنْفُسِهِمْ وَجِئْنَا بِكَ
شَهِيدًا عَلٰى هٰٓؤُلَٓاءِ وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تِبْيَانًا لِكُلِّ شَيْءٍ
وَهُدًى وَرَحْمَةً وَبُشْرٰى لِلْمُسْلِمِينَ

Gün olur, her ümmet içinde kendilerinden üzerlerine bir tanık **göndeririz** ve seni de onların üzerine tanık olarak getiririz. Sana, her şey için bir açıklama, bir kılavuz, bir rahmet ve müslümanlara da bir müjde olmak üzere Kitab'ı indirdik. (Nahl, 16/89).

مَنِ اهْتَدٰى فَاِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ وَمَنْ ضَلَّ فَاِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا وَلَا تَزِرُ
وَازِرَةٌ وِزْرَ اُخْرٰى وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتّٰى نَبْعَثَ رَسُولًا

Yola gelen kendi için yola gelmiştir, sapıtan da kendi aleyhine sapıtmıştır. Hiçbir günahkâr başka birinin günahını yüklenmez. Bir peygamber **göndermemize** değin azap edenler olmadık. (İsrâ, 17/15).

وَمِنَ الَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهِ نَافِلَةً لَكَ عَسٰٓى اَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَحْمُودًا

Gecenin bir kısmında da sana özgü bir fazlalık olmak üzere onunla (Kur'an ile) uyanık bulun. Rabbinin seni övülmüş bir makama (Makâm-ı Mahmûd'a) **göndermesi** umulur. (İsrâ, 17/79).

وَاَنَّ السَّاعَةَ اٰتِيَةٌ لَا رَيْبَ فِيهَا وَاَنَّ اللّٰهَ يَبْعَثُ مَنْ فِي الْقُبُورِ

Ve gerçekten o saat (kıyamet) gelecektir, onda hiç kuşku yoktur ve gerçekten Allah kabirlerdeki kimseleri **diriltip** kaldıracaktır. (Hacc, 22/7).

وَمَا كَانَ رَبُّكَ مُهْلِكَ الْقُرٰى حَتّٰى يَبْعَثَ ف۪ٓي اُمِّهَا رَسُولًا يَتْلُوا
عَلَيْهِمْ اٰيَاتِنَاۚ وَمَا كُنَّا مُهْلِكِي الْقُرٰٓى اِلَّا وَاَهْلُهَا ظَالِمُونَ

Bir de Rabbbin memleketleri, oraların ana noktasında kendilerine âyetlerimizi okuyan bir peygamber **göndermedikçe** helak etmemiştir. Biz o memleketleri hep halkları zulüm yaparlarken helak etmişizdir. (Kasas, 28/59).

وَلَقَدْ جَٓاءَكُمْ يُوسُفُ مِنْ قَبْلُ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا زِلْتُمْ ف۪ي شَكٍّ مِمَّا
جَٓاءَكُمْ بِه۪ۜ حَتّٰٓى اِذَا هَلَكَ قُلْتُمْ لَنْ يَبْعَثَ اللّٰهُ مِنْ بَعْدِه۪ رَسُولًاۜ
كَذٰلِكَ يُضِلُّ اللّٰهُ مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ مُرْتَابٌۚ

Andolsun gerçekten daha önce de Yusuf size (atalarınıza) apaçık kanıtlarla gelmişti de size getirdiği o şey hakkında kuşku içinde kalmıştınız. Sonunda öldüğünde: "Allah, onun ardından asla bir peygamber **gönderme**z," demiştiniz. İşte Allah, kendisi aşırı giden kuşkucu kimseyi böyle saptırır. (Mü'min, 40/34).

يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللّٰهُ جَم۪يعًا فَيُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُواۜ اَحْصٰيهُ اللّٰهُ وَنَسُوهُۜ
وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ شَه۪يدٌ

O gün ki, Allah onları hep **diriltecek** de bütün yaptıklarını kendilerine haber verecek. Allah onu bir bir saymış, onlarsa onu unutmuşlardır. Allah her şeye pekâlâ tanıktır. (Mücâdele, 58/6).

يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللّٰهُ جَم۪يعًا فَيَحْلِفُونَ لَهُ كَمَا يَحْلِفُونَ لَكُمْ وَيَحْسَبُونَ اَنَّهُمْ
عَلٰى شَيْءٍۜ اَلَٓا اِنَّهُمْ هُمُ الْكَاذِبُونَ

O gün ki, Allah onları toplayarak **diriltecek** de size yemin ettikleri gibi O'na da yemin edecekler ve bir şey yapıyorlar sanacaklar. İşte onlar hep o yalancılardır. (Mücâdele, 58/18).

وَاَنَّهُمْ ظَنُّوا كَمَا ظَنَنْتُمْ اَنْ لَنْ يَبْعَثَ اللّٰهُ اَحَدًا

Doğrusu onlar, sizin zannettiğiniz gibi Allah, asla hiç kimseyi **göndermeyecek** sanmışlardı. (Cinn, 72/7).

قابض =Kâbıd İsim-Sıfatı[7]

قابض =Kâbıd İsim-Sıfatının Anlamının, Allah ile Doğrudan İrtibatlı Geçmiş Zaman Birinci Çoğul Şahıs Kipi ' قَبَضَ =kabada,' Şimdiki Zaman Üçüncü Tekil Şahıs Kipi ' يَقْبِضُ =yakbidu' Fiilleri ve ' قَبْض =kabd' Masdarı ile Yansıtılması

ثُمَّ قَبَضْنَاهُ اِلَيْنَا قَبْضًا يَسِيرًا

Sonra onu nasıl tutup azar azar kendimize **almaktayız.** (Furkân, 25/46).

مَنْ ذَا الَّذٖى يُقْرِضُ اللّٰهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفَهُ لَهُ اَضْعَافًا كَثٖيرَةً وَاللّٰهُ يَقْبِضُ وَيَبْصُۜطُ وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

Allah'a güzel bir şekilde borç verecek kimse kimdir ki o vereceği borcu Allah onun için (veren için) pek çok katlarla katlasın. Öyle ya, Allah **kısar** da genişletir de. Ancak O'na döndürüleceksiniz. (Bakara, 2/245).

وَمَا قَدَرُوا اللّٰهَ حَقَّ قَدْرِهٖ وَالْاَرْضُ جَمٖيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَالسَّمٰوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ بِيَمٖينِهٖ سُبْحَانَهُ وَتَعَالٰى عَمَّا يُشْرِكُونَ

Allah'ı, kadrinin gerektirdiği şekilde takdir etmediler. Yeryüzü kıyamet günü tamamen O'nun **avucunun içindedir, O'nun için bir avuçtur.** Gökler sağıyla dürülmüşlerdir. O, münezzehtir. Ortak koşageldiklerinden pek yücedir. (Zümer, 39/67).

---

7 Darlık veren, sıkıntıya sokan, kimi kullarının rızıklarını kısıp fakirleştiren, darlığa düşüren, kimi kullarının da yüreklerini sıkıp daraltan diye tefsir edilir.

والى =Vâli İsim-Sıfatı[8]

والى =Vâli, İsim-Sıfatının Anlamının, Allah İle Doğrudan İrtibatlı ' وَلَايَةُ =velâyet' İsim Masdarı ile Yansıtılması

هُنَالِكَ الْوَلَايَةُ لِلّٰهِ الْحَقِّ هُوَ خَيْرٌ ثَوَابًا وَخَيْرٌ عُقْبًا

İşte burada **velâyet/dostluk/koruma/hükümranlık** hak olan Allah'ındır. O, karşılık verme bakımından da hayırlı, âkibet açısından da hayırlıdır. (Kehf, 18/44).

رضى =Rıza-Hoşnutluk- Masdarı ve Müştakkatı[9]

Allah'ın Hoşnutluğunun Fiil ve Masdarlar ile Yansıtılması

Allah'ın Hoşnutluğunun رَضِىَ، يَرْضَى، تَرْضَى =radıye, yerda ve terdâ Fiilleri ile Vurgulanması

a) Allah'ın Hoşnutluğunun Geçmiş Zaman Kipi ile Yansıtılması

Allah'ın Beğendiği Din

حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ وَالدَّمُ وَلَحْمُ الْخِنْزِيرِ وَمَٓا اُهِلَّ لِغَيْرِ اللّٰهِ بِهٖ وَالْمُنْخَنِقَةُ وَالْمَوْقُوذَةُ وَالْمُتَرَدِّيَةُ وَالنَّطِيحَةُ وَمَٓا اَكَلَ السَّبُعُ اِلَّا مَا ذَكَّيْتُمْ وَمَا ذُبِحَ عَلَى النُّصُبِ وَاَنْ تَسْتَقْسِمُوا بِالْاَزْلَامِ ذٰلِكُمْ فِسْقٌ اَلْيَوْمَ يَئِسَ الَّذِينَ

---

8 Kâinâtı, kâinâtta meydana gelen olayları tek başına idâre eden, yöneten anlamındaki bu sıfatın aynı kökten 'veliyy' isim-sıfatına bkz.

9 Burada ' رضى =rıdan' masdarından kaynaklanan ve doğrudan Allah ile bağlantılı fiil ve isimlere yer verilmiştir. Mecâzî olarak Allah'ın hoşnutluğu anlamıyla karşılanan ' وَجْه رَبّ =vec hu rabb' ve benzeri terkiplerdeki ' وجه =vech' lafzı konu dışı tutulmuştur. O kendi grubunda işlenecek. Allah'ın hoşnutluğu farklı isim ve cümle kalıpları ile gündeme getirilmiştir, Biz de bunları olabildiğince kendi içlerinde sınıflandırdık. S.G.

كَفَرُوا مِنْ دِينِكُمْ فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِ ۜ اَلْيَوْمَ اَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ
وَاَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْاِسْلَامَ دِينًا ۜ فَمَنِ اضْطُرَّ فِي
مَخْمَصَةٍ غَيْرَ مُتَجَانِفٍ لِاِثْمٍ ۙ فَاِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

Size şunlar haram kılındı: Murdar olmuş hayvan, kan, domuz eti, Allah'tan başkasının adı anılarak kesilen, -(henüz canı üstünde iken yetişip) kestikleriniz hariç- boğulmuş, vurulmuş, yukarıdan düşmüş (yuvarlanmış), süsülmüş (boynuzlanmış), yırtıcı hayvanın yediği, dikili adak taşları üzerinde boğazlanan hayvanlar ve fal oklarıyla şans aramanız. Bütün bunlar Hak yolundan çıkıştır. Bugün o küfredenler dininizden (dininizi bastıracaklarından) ümit kestiler. Artık onlardan korkmayın, Ben'den korkun. Bugün dininizi sizin için kemale erdirdim, üzerinize nimetimi tamamladım, sizin için din olarak İslâm'a **razı oldum**. Her kim aşırı açlık durumunda çarekiz kalırsa günaha yönelmeksizin (bu haram edilenlerden yiyebilir). Kuşkusuz Allah pek bağışlayıcıdır, pek merhametlidir. (Mâide, 5/3).

Allah'ın Hoşnut Kaldığı Kişi ve Topluluklara Lutufları

قَالَ اللّٰهُ هٰذَا يَوْمُ يَنْفَعُ الصَّادِقِينَ صِدْقُهُمْ ۜ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا
الْاَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا اَبَدًا ۜ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ۜ ذٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

Allah (şöyle) der: Bu, doğrulara doğruluklarının fayda verdiği bir gündür, onlara altlarından ırmaklar akan içlerinde hep sürekli kalacakları cennetler vardır. Allah onlardan **hoşnut olmuş, onlar da Allah'tan hoşnut kalmışlardır.** İşte en büyük kurtuluş budur! (Mâide, 5/119).

وَالسَّابِقُونَ الْاَوَّلُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْاَنْصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ
بِاِحْسَانٍ ۙ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ وَاَعَدَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي تَحْتَهَا
الْاَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا اَبَدًا ۜ ذٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

Mühacirler ile Ensar'dan (İslam'ı kabulde) öne geçenler ile güzellikle onların ardından onların yolunda gidenler; **Allah onlardan razı oldu, onlar da O'ndan hoşnut kaldılar.** Kendilerine, altlarından ırmaklar akan cennetler hazırladı. Oralarda sürekli, ebedi kalacaklar. İşte budur en büyük kurtuluş! (Tevbe, 9/100).

لَقَدْ رَضِيَ اللّٰهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ اِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ فَعَلِمَ مَا فِى
قُلُوبِهِمْ فَاَنْزَلَ السَّكِينَةَ عَلَيْهِمْ وَاَثَابَهُمْ فَتْحًا قَرِيبًا

Gerçekten Allah o müminlerden, o ağacın altında sana bîat sunarlarken **razı oldu.** Kalplerindekini bildi de üzerlerine o huzuru indirdi ve kendilerini yakın bir fetihle ödüllendirdi. (Feth, 48/18).

لَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ
وَلَوْ كَانُوا اٰبَاءَهُمْ اَوْ اَبْنَاءَهُمْ اَوْ اِخْوَانَهُمْ اَوْ عَشِيرَتَهُمْ اُولٰئِكَ كَتَبَ فِى
قُلُوبِهِمُ الْاِيمَانَ وَاَيَّدَهُمْ بِرُوحٍ مِنْهُ وَيُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِى مِنْ تَحْتِهَا
الْاَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ اُولٰئِكَ حِزْبُ اللّٰهِ اَلَا اِنَّ
حِزْبَ اللّٰهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

Allah'a ve âhiret gününe iman eden hiçbir topluluğu Allah ve Peygamberine karşı sınırlar koyma yarışına kalkışan kimselerle -babaları veya oğulları veya kardeşleri veya yakınları olsalar da- sevişir bulamazsın. İşte Allah öyle kimseleri sevmeyen bir toplumun kalplerine imanı yazmış ve kendilerini tarafından bir ruh ile desteklemiştir. Onları altından ırmaklar akan cennetlere koyacak, içlerinde ebedî olarak kalacaklardır. **Allah onlardan hoşnut olmuş, onlar da Allah'tan hoşnut kalmışlardır.** İşte onlar Allah taraftarıdır. Uyanık ol ki Allah'ın taraftarı kesin hep kurtuluşa erenlerdir. (Mücâdele, 58/22).

جَزَٓاؤُ۬هُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْر۪ي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ خَالِد۪ينَ ف۪يهَٓا اَبَداًۜ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُۜ ذٰلِكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهُ

Onların ödülü Rab'leri katında altından ırmaklar akan ve içlerinde ebedî olarak kalacakları Adn cennetleridir. **Allah onlardan hoşnut olmuş, onlar da O'ndan hoşnut kalmışlardır.** İşte bu, Rabbinden saygıyla ürperen kimseler içindir! (Beyyine, 98/8).

Rahman'ın Hoşnut Kaldıkları Başka

يَوْمَئِذٍ لَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ اِلَّا مَنْ اَذِنَ لَهُ الرَّحْمٰنُ وَرَضِيَ لَهُ قَوْلاً

O gün, Rahmanın izin verdiği ve sözüne **razı olduğu kimse** dışında hiç kimsenin şefâatı fayda vermez. (Tâhâ, 20/109).

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ اَيْد۪يهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يَشْفَعُونَۙ اِلَّا لِمَنِ ارْتَضٰى وَهُمْ مِنْ خَشْيَتِه۪ مُشْفِقُونَ

Allah, onların önlerindekini de, arkalarındaki de (yaptıklarını ve yapacaklarını) bilir ve onlar, O'nun **hoşnut olduğu** kimselerden başkasına şefaat edemezler. Hepsi O'nun Korkusundan titrerler. (Enbiya, 21/28)

b) Allah'ın Hoşnutluğunun Şimdiki Zaman Kipi ile Yansıtılması

Allah'ın Hoşlanmadığı Topluluk

يَحْلِفُونَ لَكُمْ لِتَرْضَوْا عَنْهُمْۚ فَاِنْ تَرْضَوْا عَنْهُمْ فَاِنَّ اللّٰهَ لَا يَرْضٰى عَنِ الْقَوْمِ الْفَاسِق۪ينَ

Kendilerinden hoşnut olmanız için karşınızda yeminler ederler. Siz onlardan razı olursanız kuşkusuz Allah **o fasıklar topluluğundan razı olmaz.** (Tevbe, 9/96).

Allah Küfre Rıza Göstermez

إِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ اللّٰهَ غَنِيٌّ عَنْكُمْ وَلَا يَرْضٰى لِعِبَادِهِ الْكُفْرَ وَإِنْ تَشْكُرُوا يَرْضَهُ لَكُمْ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرٰى ثُمَّ إِلٰى رَبِّكُمْ مَرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ

Küfre saparsanız kuşkusuz Allah sizden müstağnidir (size ihtiyacı yoktur). Ama O, kulları için **küfre rıza göstermez.** Şükrederseniz sizin hesabınıza bundan memnun kalır. Hiçbir günahkâr bir diğerinin günahını yüklenmez. Sonra dönüşünüz sadece Rabbinizedir. O size yapmakta olduklarınızı haber verir. Gerçekten O, sinelerin özünü pekalâ bilendir. (Zümer, 39/7).

Allah'ın Hoşnut Kalması İçin

قَالَ هُمْ أُولَاءِ عَلٰى أَثَرِي وَعَجِلْتُ إِلَيْكَ رَبِّ لِتَرْضٰى

Musa: "Onlar benim izim üzerindeler, Rabbim! Ben Sana **hoşnut olasın** diye çabucak geldim," dedi. (Tâhâ, 20/84).

فَتَبَسَّمَ ضَاحِكًا مِنْ قَوْلِهَا وَقَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلٰى وَالِدَيَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَدْخِلْنِي بِرَحْمَتِكَ فِي عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ

O da bunun üzerine tebessüm etti ve: "Rabim! Beni nefsime hâkim kıl ki bana ve anama-babama lutfettiğin nimetine şükredeyim ve **hoşnut kalacağın** iyi bir iş yapayım ve beni rahmetinle iyi kullarının arasına sok," dedi. (Neml, 27/19).

وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ إِحْسَانًا حَمَلَتْهُ أُمُّهُ كُرْهًا وَوَضَعَتْهُ كُرْهًا وَحَمْلُهُ وَفِصَالُهُ ثَلَاثُونَ شَهْرًا حَتّٰى إِذَا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَبَلَغَ أَرْبَعِينَ سَنَةً قَالَ رَبِّ

أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَى وَالِدَيَّ وَأَنْ أَعْمَلَ
صَالِحًا تَرْضٰيهُ وَأَصْلِحْ لِي فِي ذُرِّيَّتِي إِنِّي تُبْتُ إِلَيْكَ وَإِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ

Biz o insana annesine-babasına güzel davranmayı tavsiye ettik. Annesi onu güçlükle taşıdı ve onu güçlükle doğurdu. Taşınması ve sütten kesimi de otuz aydır. Sonunda olgunluğuna erdiği ve kırk yaşına girdiği zaman: “Rabbim! Beni öyle yönlendir ki bana, anama ve babama bahşettiğin nimetine şükredeyim ve **hoşnut kalacağın** yararlı bir iş yapayım. Soyum hakkında da benim için dürüstlük nasip eyle. Çünkü ben gerçekten tevbe ile Sana yöneldim ve ben gerçekten müslümanlardanım” dedi. (Ahkâf, 46/15).

Meleklerin Şefaatı da Allah'ın İznine Bağlıdır

وَكَمْ مِنْ مَلَكٍ فِي السَّمٰوَاتِ لَا تُغْنِي شَفَاعَتُهُمْ شَيْئًا إِلَّا مِنْ بَعْدِ أَنْ يَأْذَنَ اللّٰهُ لِمَنْ
يَشَاءُ وَيَرْضٰى

Göklerde nice melek var ki, onların şefâatı sadece Allah'ın dileyip **hoşnut kaldığı** kimseler için izin vermesinden sonra yarar sağlar. (Necm, 53/26).

Allah'ın Hoşnutluğunun رِضوان ، مرضات =Mardât ve Rıdvân İsim-Masdarları ile Vurgulanması

Allah'ın Hoşnutluğunun ‘ مَرْضَات =Mardât’ İsim-Masdarı ile Yansıtılması

Allah'ın Hoşnutluğunu Arayanlar

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْرِي نَفْسَهُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللّٰهِ وَاللّٰهُ
رَؤُفٌ بِالْعِبَادِ

İnsanlardan kimi de vardır ki kendini, **Allah'ın hoşnutluğuna ermek** için fedâ eder. Allah da kullar(ın)a karşı pek şefkatlidir. (Bakara, 2/207).

وَمَثَلُ الَّذ۪ينَ يُنْفِقُونَ اَمْوَالَهُمُ ابْتِغَٓاءَ مَرْضَاتِ اللّٰهِ وَتَثْب۪يتًا
مِنْ اَنْفُسِهِمْ كَمَثَلِ جَنَّةٍ بِرَبْوَةٍ اَصَابَهَا وَابِلٌ فَاٰتَتْ اُكُلَهَا ضِعْفَيْنِۚ
فَاِنْ لَمْ يُصِبْهَا وَابِلٌ فَطَلٌّۜ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَص۪يرٌ

Mallarını, **Allah'ın hoşnutluğunu kazanmak** ve nefislerinde olanı tesbit etmek için dağıtanların durumu ise yüksek bir tepede bulunan ve kendisine bol yağmur düşüp meyvelerini iki kat veren bir bahçenin durumunu andırır. Ona bol yağmur düşmezse mutlaka bir çisinti düşer. Allah yapmakta olduğunuzu pek iyi görmektedir. (Bakara, 2/265).

لَا خَيْرَ ف۪ي كَث۪يرٍ مِنْ نَجْوٰيهُمْ اِلَّا مَنْ اَمَرَ بِصَدَقَةٍ اَوْ مَعْرُوفٍ
اَوْ اِصْلَاحٍ بَيْنَ النَّاسِۜ وَمَنْ يَفْعَلْ ذٰلِكَ ابْتِغَٓاءَ مَرْضَاتِ اللّٰهِ
فَسَوْفَ نُؤْت۪يهِ اَجْرًا عَظ۪يمًا

Onların fısıldaşmalarının çoğunda hiçbir hayır yoktur. Ancak bir sadaka ile veya bir iyilikle veya insanlar arasını bulmakla emredenin fısıldaşması başka. Kim bunu **Allah'ın hoşnutluğunu elde etmek için yaparsa** yakında ona pek büyük bir ödül veririz. (Nisâ, 4/114).

يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوّ۪ي وَعَدُوَّكُمْ اَوْلِيَٓاءَ تُلْقُونَ اِلَيْهِمْ
بِالْمَوَدَّةِ وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَٓاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّۚ يُخْرِجُونَ الرَّسُولَ وَاِيَّاكُمْ اَنْ تُؤْمِنُوا
بِاللّٰهِ رَبِّكُمْۜ اِنْ كُنْتُمْ خَرَجْتُمْ جِهَادًا ف۪ي سَب۪يل۪ي وَابْتِغَٓاءَ مَرْضَات۪ي تُسِرُّونَ
اِلَيْهِمْ بِالْمَوَدَّةِۗ وَاَنَا۬ اَعْلَمُ بِمَٓا اَخْفَيْتُمْ وَمَٓا اَعْلَنْتُمْۜ وَمَنْ يَفْعَلْهُ مِنْكُمْ
فَقَدْ ضَلَّ سَوَٓاءَ السَّب۪يلِ

Ey iman edenler! Düşmanımı ve düşmanınızı dostlar edinmeyin. Onlar size gelmiş olan hakka küfretmişler iken siz onlara dostluk mu gösteriyorsunuz. Rabbiniz Allah'a iman ediyorsunuz diye sizi ve Paygamberi çıkarıyorlardı. Sizler Benim yolumda ve **hoşnutluğum** uğrunda cihad için çıktınızsa kendilerine dostlukla (nasıl) sır verirsiniz? Oysa Ben sizin gizlediklerinizi de açıkladıklarınızı da hepsini bilirim. İçinizden her kim onu yaparsa artık düz yolun ortasında şaşırmış olur. (Mümtehine, 60/1).

Allah'ın Hoşnutluğunun ' رِضْوَانٌ =Rıdvân' İsim-Masdarı ile Yansıtılması

Allah'ın Hoşnutluğunun Sonuçları

قُلْ اَؤُنَبِّئُكُمْ بِخَيْرٍ مِنْ ذٰلِكُمْ لِلَّذِينَ اتَّقَوْا عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتٌ تَجْرِى مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَاَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ وَرِضْوَانٌ مِنَ اللّٰهِ وَاللّٰهُ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ

De ki: Size bunlardan daha hayırlısını haber vereyim mi? Korunanlar için Rableri katında altından ırmaklar akan içlerinde sürekli kalacakları cennetler, ayrıca tertemiz eşler ve **Allah'tan bir hoşnutluk vardır**. Allah o kulları pek iyi görendir. (Âl-i Imrân, 3/15).

يُبَشِّرُهُمْ رَبُّهُمْ بِرَحْمَةٍ مِنْهُ وَرِضْوَانٍ وَجَنَّاتٍ لَهُمْ فِيهَا نَعِيمٌ مُقِيمٌ

Rab'leri, onları kendinden bir rahmet ile, **hoşnutlukla** ve cennetlerle müjdeliyor. Orada sürüp giden nimetler yalnız onlarındır. (Tevbe, 9/21).

وَعَدَ اللّٰهُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِى مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَمَسَاكِنَ طَيِّبَةً فِى جَنَّاتِ عَدْنٍ وَرِضْوَانٌ مِنَ اللّٰهِ اَكْبَرُ ذٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

Allah, erkek müminlere de kadın müminlere de -içlerinde ebedi kalanlar olmak üzere- altlarından ırmaklar akan cennetler ile Adn cennetlerinde hoş meskenler vaad etti. **Allah'tan bir hoşnutluk** ise daha büyüktür. İşte budur büyük kurtuluş! (Tevbe, 9/72).

اَفَمَنْ اَسَّسَ بُنْيَانَهُ عَلٰى تَقْوٰى مِنَ اللّٰهِ وَرِضْوَانٍ خَيْرٌ اَمْ مَنْ اَسَّسَ بُنْيَانَهُ عَلٰى شَفَا جُرُفٍ هَارٍ فَانْهَارَ بِهٖ فٖى نَارِ جَهَنَّمَ وَاللّٰهُ لَا يَهْدِى الْقَوْمَ الظَّالِمٖينَ

Peki, yapısını Allah korkusu ve **hoşnutluğu üzerine** kuran mı hayırlıdır, yoksa yapısını yıkılmak üzere olan çatlak bir yar kenarına kurup da onunla birlikte cehennem ateşine yuvarlanan mı? Allah, o zalimler topluluğuna hidayet etmez. (Tevbe, 9/109).

اِعْلَمُوٓا اَنَّمَا الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهْوٌ وَزٖينَةٌ وَتَفَاخُرٌ بَيْنَكُمْ وَتَكَاثُرٌ فِى الْاَمْوَالِ وَالْاَوْلَادِ كَمَثَلِ غَيْثٍ اَعْجَبَ الْكُفَّارَ نَبَاتُهُ ثُمَّ يَهٖيجُ فَتَرٰيهُ مُصْفَرًّا ثُمَّ يَكُونُ حُطَامًا وَفِى الْاٰخِرَةِ عَذَابٌ شَدٖيدٌ وَمَغْفِرَةٌ مِنَ اللّٰهِ وَرِضْوَانٌ وَمَا الْحَيٰوةُ الدُّنْيَآ اِلَّا مَتَاعُ الْغُرُورِ

Biliniz ki dünya hayatı bir oyun, bir eğlence, bir süs ve aranızda bir övünme, mal ve çocuklar da bir çokluk yarışından ibarettir. Bu bir yağmurun durumunu andırır ki otu ziraatçıları imrendirir, sonra heyecana gelir onu sapsarı kesilmiş görürsün, sonra da çörçöp olur. Âhirette ise yaman bir azap, bir de bağışlanma ve **hoşnutluk vardır**. Dünya hayatı bir aldanış metâından (çıkarından) başka bir şey değildir. (Hadîd, 57/20).

Hoşnutluğunu Kazanmanın Peşine Düşenlere Vaad Edilenler

اَفَمَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَ اللّٰهِ كَمَنْ بَٓاءَ بِسَخَطٍ مِنَ اللّٰهِ وَمَاْوٰيهُ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمَصٖيرُ

Ya, **Allah'ın hoşnutluğuna uyan kimse** Allah'tan bir hışma uğrayan ve varacağı yer cehennem olan kimse gibi midir? Ne kötü varış yeri! (Âl-i Imrân, 3/162).

فَانْقَلَبُوا بِنِعْمَةٍ مِنَ اللّٰهِ وَفَضْلٍ لَمْ يَمْسَسْهُمْ سُوٓءٌ وَاتَّبَعُوا رِضْوَانَ اللّٰهِ وَاللّٰهُ ذُو فَضْلٍ عَظِيمٍ

Sonra da Allah'tan bir nimet ve lutufla geri döndüler. Kendilerine de hiçbir kötülük dokunmamıştı. **Allah'ın hoşnutluğunu izlediler.** Allah pek büyük bir lutuf sahibidir. (Âl-i Imrân, 3/174).

يَهْدٖى بِهِ اللّٰهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ سُبُلَ السَّلَامِ وَيُخْرِجُهُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ اِلَى النُّورِ بِاِذْنِهٖ وَيَهْدٖيهِمْ اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقٖيمٍ

Allah, hoşnutluğunu **izleyenleri** onunla selamet yollarına iletir, kendilerini izniyle karanlıklardan aydınlığa çıkarır, onları dosdoğru bir yola iletir. (Mâide, 5/16).

Allah'ın Hoşnutluğunu İstemeyenlerin Durumları

ذٰلِكَ بِاَنَّهُمُ اتَّبَعُوا مَٓا اَسْخَطَ اللّٰهَ وَكَرِهُوا رِضْوَانَهُ فَاَحْبَطَ اَعْمَالَهُمْ

Öyle, çünkü onlar Allah'ın hışmına sebep olan şeylerin ardına düştüler de **O'nun hoşnutluğunu istemediler.** O da onların bütün işlerini boşa çıkarmıştır. (Muhammed, 47/28).

Allah'ın Lutfunu ve Rızasını İstemek

يَٓا اَيُّهَا الَّذٖينَ اٰمَنُوا لَا تُحِلُّوا شَعَٓائِرَ اللّٰهِ وَلَا الشَّهْرَ الْحَرَامَ وَلَا الْهَدْيَ وَلَا الْقَلَٓائِدَ وَلَٓا اٰمّٖينَ الْبَيْتَ الْحَرَامَ يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنْ رَبِّهِمْ وَرِضْوَانًا وَاِذَا حَلَلْتُمْ فَاصْطَادُوا وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاٰنُ قَوْمٍ اَنْ صَدُّوكُمْ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ اَنْ تَعْتَدُوا وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوٰى وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْاِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَاتَّقُوا اللّٰهَ اِنَّ اللّٰهَ شَدٖيدُ الْعِقَابِ

Ey iman edenler! Allah'ın işaretlerine, hürmetli aya, hediyelik kurbana, gerdanlıklara, Rablerinden bir lutuf ve **bir hoşnutluk** arar bir halde Beyt-i Haram'ı kasdedip gelenlere saygısızlık etmeyin. İhramdan çıktığınızda avlanın. Sizi Mescid-i Haram'dan engellediler diye bir topluluğa karşı duyduğunuz kin (hınç), sakın sizi saldırganlık yapmaya sürükleyip size suç işletmesin. İyilik ve takva üzerinde yardımlaşın. Günah ve düşmanlık üzerinde yardımlaşmayın. Allah'tan korkun. Cidden Allah pek yaman azaplıdır. (Mâide, 5/2).

مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللّٰهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ اَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ
تَرٰيهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللّٰهِ وَرِضْوَانًا سِيمَاهُمْ فِي
وُجُوهِهِمْ مِنْ اَثَرِ السُّجُودِ ذٰلِكَ مَثَلُهُمْ فِي التَّوْرٰيةِ وَمَثَلُهُمْ فِي الْاِنْجِيلِ
كَزَرْعٍ اَخْرَجَ شَطْـَٔهُ فَاٰزَرَهُ فَاسْتَغْلَظَ فَاسْتَوٰى عَلٰى سُوقِهِ يُعْجِبُ
الزُّرَّاعَ لِيَغِيظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ وَعَدَ اللّٰهُ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْهُمْ
مَغْفِرَةً وَاَجْرًا عَظِيمًا

Muhammed Allah'ın peygamberidir, O'nun yanındakiler ise kâfirlere karşı çok çetin, kendi aralarında son derecede merhametlidirler. Onları rüku edenler, secde edenler olarak görürsün. Allah'tan lutuf ve **hoşnutluk isterler.** Secde izinden kaynaklanan nişanları yüzlerindedir. Bu, onların Tevrât'taki nitelikleri. İncildeki mebenzetilmeleri de şöyle bir ekin gibidir: Filizini çıkarmış, derken onu güçlendirmiş, ardından kalınlaşmış ve çiftçilerin hoşuna gidecek şekilde sapları üzerinde dümdüz dikilmiştir. (Bu temsil) onlarla (Muhammed'in sahabeleriyle) kâfirleri öfkelendirmesi içindir. Onlardan iman edip de yararlı işler yapanlara Allah bir bağışlama ve büyük bir mükâfât vaad etti. (Feth, 48/29).

ثُمَّ قَفَّيْنَا عَلٰى اٰثَارِهِمْ بِرُسُلِنَا وَقَفَّيْنَا بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَاٰتَيْنَاهُ
الْاِنْجِيلَ وَجَعَلْنَا فِي قُلُوبِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ رَاْفَةً وَرَحْمَةً وَرَهْبَانِيَّةً
ابْتَدَعُوهَا مَا كَتَبْنَاهَا عَلَيْهِمْ اِلَّا ابْتِغَاءَ رِضْوَانِ اللّٰهِ فَمَا رَعَوْهَا
حَقَّ رِعَايَتِهَا فَاٰتَيْنَا الَّذِينَ اٰمَنُوا مِنْهُمْ اَجْرَهُمْ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ

Sonra onların izleri üzerinde elçilerimizle iz izlettik, bir de Meryem oğlu İsa ile iz izlettik, ona İncil'i verdik, onun peşinden gidenlerin kalplerinde bir yufkalık, bir merhamet yarattık. Bir de ruhbanlık ki onu onlar uydurdular, Biz onu üzerlerine yazmamıştık, ancak Allah rızasını aramak için yaptılar, sonra da ona gerektiği gibi özen göstermediler. Biz de içlerinden iman etmiş olanlara ücretlerini verdik. Çokları ise yoldan çıkmış fasıklardır. (Hadîd, 57/27).

لِلْفُقَرَاءِ الْمُهَاجِرِينَ الَّذِينَ اُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَاَمْوَالِهِمْ يَبْتَغُونَ فَضْلاً مِنَ اللّٰهِ وَرِضْوَانًا وَيَنْصُرُونَ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ اُولٰئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ

(O gelirler bir de) yurtlarından ve mallarından çıkarılmış olan o fakirler içindir ki Allah'tan bir lutuf ve hoşnutluk ararlar, Allah'a ve Peygamberine hizmet ederler. İşte onlar, onlardır doğru olanlar. (Haşr, 59/8).

معيد **=Muîd**[10]

اِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا وَعْدَ اللّٰهِ حَقًّا اِنَّهُ يَبْدَؤُا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ لِيَجْزِىَ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ بِالْقِسْطِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ شَرَابٌ مِنْ حَمِيمٍ وَعَذَابٌ اَلِيمٌ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ

Allah'ın gerçek bir vaadi olarak topluca dönüşünüz ancak O'nadır. Gerçekten O, yaratmaya başlar. Sonra, iman edip iyi işleri yapanları âdilâne ödüllendirmesi için onu geri çevirir. Küfredenlere gelince onlara, kâfirlik (nankörlük) yapmaları yüzünden kaynar sudan bir içki ve elem veren bir azap vardır. (Yûnus, 10/4).

قُلْ هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ مَنْ يَبْدَؤُا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ قُلِ اللّٰهُ يَبْدَؤُا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ فَاَنّٰى تُؤْفَكُونَ

---

10 Canlarını aldığı varlıkları sonra yeniden diriltip kendisine döndürecek olan. Bu grubun baş tarafındaki dipnotta da belirtildiği gibi bu sıfatla bundan sonraki sıfatların Kur'an'da Allah ile irtibatları ism-i fâil/etken ortaç şekilleri değil, fiil şekilleri ile geçmektedir.

De ki: "Ortak tanıdıklarınızdan yaratmaya ilk başlayan, sonra onu eski haline **döndürecek** (çevirip yeniden yaratacak) olan var mı?" De ki: "Allah, yaratmaya ilk başlar, sonra onu eski haline **geri çevirip** tekrar yaratır. Peki (gerçeklerden) nasıl çevriliyorsunuz." (Yûnus, 10/34).

عَسٰى رَبُّكُمْ اَنْ يَرْحَمَكُمْۚ وَاِنْ عُدْتُمْ عُدْنَاۢ وَجَعَلْنَا جَهَنَّمَ
لِلْكَافِرِينَ حَصِيرًا

Rabbinizin size merhamet etmesi umulur. Siz bize dönerseniz, biz de size **döneriz**. Cehennemi kâfirler için bir zindan yaptık. (İsrâ, 17/8).

اَمْ اَمِنْتُمْ اَنْ يُعِيدَكُمْ فِيهِ تَارَةً اُخْرٰى فَيُرْسِلَ عَلَيْكُمْ قَاصِفًا مِنَ
الرِّيحِ فَيُغْرِقَكُمْ بِمَا كَفَرْتُمْۙ ثُمَّ لَا تَجِدُوا لَكُمْ عَلَيْنَا بِهٖ تَبِيعًا

Yoksa sizi tekrar bir başka kez denize **döndürüp** üzerinize kırıp geçiren bir rüzgâr salmasından ve küfretmeniz yüzünden sizi boğmasından (böyle bir şey yapmaz diye) teminat mı aldınız? Sonra karşımızda durup sizin için onun öcünü alan bulamazsınız. (İsrâ, 17/69).

مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً اُخْرٰى

Sizi topraktan yarattık. Yine sizi ona **döndüreceğiz** ve sizi ondan bir defa daha çıkaracağız. (Tâhâ, 20/55).

يَوْمَ نَطْوِي السَّمَٓاءَ كَطَيِّ السِّجِلِّ لِلْكُتُبِۜ كَمَا بَدَاْنَٓا اَوَّلَ خَلْقٍ
نُعِيدُهُۜ وَعْدًا عَلَيْنَاۜ اِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ

O gün ki göğü defter dürer gibi düreceğiz, ilk yaratmağa başladığımız gibi onu **yeniden yaratacağız.** Bu üstlendiğimiz bir vaaddir. Şüphe yok ki Biz (vaadini) yapanlarız. (Enbiyâ, 21/104).

اَمَّنْ يَبْدَؤُا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعٖيدُهُ وَمَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْاَرْضِ ءَاِلٰهٌ مَعَ
اللّٰهِ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقٖينَ

Yoksa yaratmağa ilk başlayan, sonra onu **tekrar eski haline döndürecek** olan ve size gökten, yerden rızık veren mi (daha hayırlıdır)? Allah ile birlikte bir başka tanrı mı var? Deki: "Eğer doğru söyleyenler iseniz haydi getirin kanıtınızı!" (Neml, 27/64)

اَوَلَمْ يَرَوْا كَيْفَ يُبْدِئُ اللّٰهُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعٖيدُهُ اِنَّ ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ يَسٖيرٌ

Allah'ın yaratma işini başlangıçta nasıl yaptığını görmediler mi? Sonra onu **tekrar eski haline döndürür.** Şüphesiz bu, Allah'a göre pek kolaydır. (Ankebût, 29/19).

اَللّٰهُ يَبْدَؤُا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعٖيدُهُ ثُمَّ اِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

Allah yaratmaya başlar, ardından onu tekrar **eski haline döndürür**. Sonra yalnız O'na döndürülürsünüz. (Rûm, 30/11).

وَهُوَ الَّذٖى يَبْدَؤُا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعٖيدُهُ وَهُوَ اَهْوَنُ عَلَيْهِ وَلَهُ الْمَثَلُ
الْاَعْلٰى فِى السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَهُوَ الْعَزٖيزُ الْحَكٖيمُ

O, yaratmağa başlayan, sonra onu **çevirip eski haline döndüren** Zât'tır. Bu döndürme işi kendisine daha kolaydır. Göklerde ve yerde en yüce örnek yalnız O'nundur. O'dur çok güçlü, çok hikmetli. (Rûm, 30/27).

قُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَمَا يُبْدِئُ الْبَاطِلُ وَمَا يُعٖيدُ

De ki: Hak geldi. Bâtıl ise ne bir şeyi başlatır, ne de **eski haline geri çevirir.** (Sebe', 34/49).

ثُمَّ يُعٖيدُكُمْ فٖيهَا وَيُخْرِجُكُمْ اِخْرَاجًا

Sonra sizi ona **geri çevirecek** ve sizi bir çıkışla daha çıkaracak. (Nûh, 71/18).

إِنَّهُ هُوَ يُبْدِئُ وَيُعِيدُ

Çünkü O'dur ilk başlatan ve **eski haline döndüren**. (Burûc, 85/13).

مؤخر **=Muahhir**[11]

Geçmiş Zaman Kipi

وَلَئِنْ اَخَّرْنَا عَنْهُمُ الْعَذَابَ اِلٰٓى اُمَّةٍ مَعْدُودَةٍ لَيَقُولُنَّ مَا يَحْبِسُهُ اَلَا يَوْمَ يَأْتِيهِمْ لَيْسَ مَصْرُوفًا عَنْهُمْ وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِؤُنَ

Kendilerinden (mukadder) o azabı sayılı bir süreye kadar **ertelediğimizde**: "Onu ne engelliyor?" derler. Dikkat! Başlarına geldiği gün onlardan artık geri çevrilmiş değildir, eğlenegeldikleri o azap kendilerini sarmıştır. (Hûd, 11/8).

Gelecek Zaman Kipi

وَمَا نُؤَخِّرُهُٓ اِلَّا لِاَجَلٍ مَعْدُودٍ

Onu sadece sayılı bir süre için **erteliyoruz.** (Hûd, 11/104).

قَالَتْ رُسُلُهُمْ اَفِي اللّٰهِ شَكٌّ فَاطِرِ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ يَدْعُوكُمْ لِيَغْفِرَ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُؤَخِّرَكُمْ اِلٰٓى اَجَلٍ مُسَمًّى قَالُوٓا اِنْ اَنْتُمْ اِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا تُرِيدُونَ اَنْ تَصُدُّونَا عَمَّا كَانَ يَعْبُدُ اٰبَٓاؤُنَا فَاْتُونَا بِسُلْطَانٍ مُبِينٍ

Peygamberleri kendilerine: "Göklerin ve yerin yaratıcısı Allah hakkında mı kuşku? Sizi, günahlarınızı bağışlaması için çağırıyor, sizi belirlenmiş bir süreye değin **erteliyor**," dediler. Cevap verdiler: "Siz de sadece bizim gibi insanlarsınız, bizi, atalarımızın tapındıklarından döndürmek istiyorsunuz. Haydi bize açık bir delil getirin." (İbrâhîm, 14/10).

---

[11] Tehir eden, geri bırakan, insanları dergâh-i rubûbiyyetinden uzaklaştıran anlamlarında açıklanmıştır.

وَلَا تَحْسَبَنَّ اللّٰهَ غَافِلًا عَمَّا يَعْمَلُ الظَّالِمُونَۜ اِنَّمَا يُؤَخِّرُهُمْ لِيَوْمٍ
تَشْخَصُ فِيهِ الْاَبْصَارُۙ

Allah'ın o zâlimlerin yaptıklarından gafil olduğunu sanma! O sadece onları, gözlerin dehşetten donup kalacağı bir gün için **erteliyor**. (İbrâhîm, 14/42).

وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللّٰهُ النَّاسَ بِمَا كَسَبُوا مَا تَرَكَ عَلٰى ظَهْرِهَا مِنْ دَٓابَّةٍ وَلٰكِنْ يُؤَخِّرُهُمْ اِلٰٓى اَجَلٍ
مُسَمًّىۚ فَاِذَا جَٓاءَ اَجَلُهُمْ فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِعِبَادِه۪ بَص۪يرًا

Eğer Allah, insanları kendi kazandıklarıyla sorumlu tutacak olsaydı yeryüzünde hiçbir canlı bırakmazdı. Ne var ki onları belirlenmiş bir süreye **erteliyor**. Onların süresi geldiğinde artık Allah kullarına, (onları) çok iyi gören biri olarak davranır. (Fâtır, 35/45).

وَلَنْ يُؤَخِّرَ اللّٰهُ نَفْسًا اِذَا جَٓاءَ اَجَلُهَاۜ وَاللّٰهُ خَب۪يرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ

Oysa Allah bir canı süresi geldiği zaman **asla ertelemez.** Allah her ne yaparsanız pekâlâ haberlidir. (Munâfıkûn, 63/11).

يَغْفِرْ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُؤَخِّرْكُمْ اِلٰٓى اَجَلٍ مُسَمًّىۜ اِنَّ اَجَلَ اللّٰهِ اِذَا جَٓاءَ لَا يُؤَخَّرُ
لَوْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ

Ki günahlarınızı bağışlasın ve sizi belirli bir vakte kadar **ertelesin.** Kesin Allah'ın takdir ettiği süre gelince ertelenmez, eğer bilseydiniz. (Nûh, 71/4).

محصى **=Muhsî**[12]

Geçmiş Zaman

لَقَدْ اَحْصٰيهُمْ وَعَدَّهُمْ عَدًّاۜ

Yemin olsun ki hepsini topluca saymış, hepsini **sayısıyla birbir saymıştır.** (Meryem, 19/94).

[12] **Muhsi:** Tüm varlıkları bir bir sayan, sayılarını bir bir bilen, istatistiğini tutan, demektir.

إِنَّا نَحْنُ نُحْيِ الْمَوْتٰى وَنَكْتُبُ مَا قَدَّمُوا وَاٰثَارَهُمْ وَكُلَّ شَيْءٍ
اَحْصَيْنَاهُ فٖى اِمَامٍ مُبٖينٍ

Cidden Biz, Biz ölüleri diriltiriz. Onların önceden gönderdiklerini ve izlerini yazarız. Her şeyi, apaçık bir kütükte **bir bir saymışızdır.** (Yâsîn, 36/12).

يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللّٰهُ جَمٖيعًا فَيُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا اَحْصٰيهُ اللّٰهُ وَنَسُوهُ
وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ شَهٖيدٌ

O gün ki, Allah onları hep diriltecek de bütün yaptıklarını kendilerine haber verecek. Allah onu **bir bir saymış,** onlarsa onu unutmuşlardır. Allah her şeye pekâlâ tanıktır. (Mücâdele, 58/6).

لِيَعْلَمَ اَنْ قَدْ اَبْلَغُوا رِسَالَاتِ رَبِّهِمْ وَاَحَاطَ بِمَا لَدَيْهِمْ وَاَحْصٰى كُلَّ شَيْءٍ عَدَدًا

Rablerinin mesajlarını ulaştırdıklarını bilmesi için (böyle yapar. Allah) onların yanındakilerini kuşatmış ve her şeyi **tek tek saymıştır.** (Cin, 72/28).

وَكُلَّ شَيْءٍ اَحْصَيْنَاهُ كِتَابًا

Oysa her şeyi Biz **bir bir sayarak** bir kitaba yazmışızdır. (Nebe', (78/29).

واجد =Vâcid[13]

Geçmiş Zaman

فَمَا وَجَدْنَا فٖيهَا غَيْرَ بَيْتٍ مِنَ الْمُسْلِمٖينَ

Fakat orada bir evden başka müslüman da **bulmadık.** (Zâriyât, 51/36).

وَوَجَدَكَ ضَالًّا فَهَدٰى

[13] İstediğini istediği zaman bulan.

Seni şaşırmış olarak **buldu** da sana rehberlik etti. (Duhâ, 93/7).

وَوَجَدَكَ عَٓائِلًا فَاَغْنٰىۜ

Hem seni yoksul **buldu** da zengin etti. (Duhâ, 93/8).

Şimdiki Zaman

وَلَقَدْ عَهِدْنَٓا اِلٰٓى اٰدَمَ مِنْ قَبْلُ فَنَسِيَ وَلَمْ نَجِدْ لَهُ عَزْمًا۟

Gerçekten bundan önce Âdem'e emir verdik de unuttu ve Biz onda bir kararlılık **bulmadık.** (Tâhâ, 20/115).

اَلَمْ يَجِدْكَ يَت۪يمًا فَاٰوٰىۖ

Seni bir yetim olarak **bulup da** barındırmadı mı? (Duhâ, 93/6).

مقدم **=Mukaddim**[14]

Geçmiş Zaman

وَقَدِمْنَٓا اِلٰى مَا عَمِلُوا مِنْ عَمَلٍ فَجَعَلْنَاهُ هَبَٓاءً مَنْثُورًا

Yaptıkları her işin **önüne geçmiş** ve onu çevreye saçılmış zerrelere çevirmişizdir. (Furkân, 25/23).

قَالَ لَا تَخْتَصِمُوا لَدَيَّ وَقَدْ قَدَّمْتُ اِلَيْكُمْ بِالْوَع۪يدِ

(Allah) buyurur: "Huzurumda çekişmeyin! Ben size **daha önce** bu tehditleri haber veren bir tehditçi (uyarıcı) **göndermiştim**." (Kâf, 50/28).

---

14 İleri götüren, öne geçiren/geçen, insanları kendisine yaklaştıran.

İkinci Bölüm

Meleklere İman

- Önbilgiler ve Tesbitler
- Meleklere İnanmayı Öngören Âyetler
- İsim veya Vasıfları ile Anılan Melekler
- Melekler ve İnsanlar
- Gayb Konusu Kapsamında Ruh, Cin, Şeytan ve Nefs Kavramları ile İlgili Âyetler
- Tanım ve Tesbitler
  - A) Gayb ile İlgili Âyetler
  - B) Rûh
  - C) Cinler
  - D) Şeytan
  - E) Nefs

Meleklere İman

1) Meleklere İman

•Önbilgiler ve Tesbitler • Meleklere İnanmayı Öngören Âyetler • Allah, Meleklerine Düşmanlığı Kendine Düşmanlıkla Bir Tuttuğu Gibi Onların Tanrı Edinilmesine de Karşıdır • Allah, Kendilerine Perestiş Edilen Melekleri Sorgulayacak • O Dönemdeki Müşrikler de Melekleri Kabul Ediyor Ama Onları Farklı Değerlendiriyorlardı, Bir Mu'cize Olarak Kendilerine Meleklerin Gelmesini Bekliyorlardı • Melekleri Dişi Olarak Değerlendiriyorlardı • Mu'cizevî Meleklerin Görülmesi Kafirlerin İmana Gelmesi İçin Yeterli Değildir • İnanmayanlar Mucize Olarak Meleklerin İndirilmesini İstemişlerdi • Meleklerin Açıktan Görülecekleri Gün de Gelecek • Allah, Birliğine ve Yaptıklarına Melekleri de Şahit Göstermektedir • Meleklere Melek Elçi • Melekler, Yeryüzüne Görevli Olarak İndirilirler • Melekler, Süresi Elli Bin Yıla Tekabül Eden Bir Günde İlâhi Huzura Varırlar • Melekler Sürekli Allah'ı Kutsayıp Överler.

2) İsim veya Vasıfları ile Anılan Melekler

• Melekler Somut Varlıklardır • Âyetlerden Meleklerin İnsan Kılığına Girdiklerini Öğreniyoruz • Kanatlı Elçi Melekler • Cebrâil ve Mîkâîl • Bâbil'de Büyü Öğreten İki Melek • Mukarrep Melekler • Koruyucu ve Yazıcı Melekler • Allah'ın Arşını Taşıyan Melekler • Ölüm Meleği/Melekleri • Ölüm Meleklerinin Müminler ile Kâfirlere Farklı Muameleleri • Ölüm Melekleri Ellerini Uzatırlar • Kâfirleri Tekme-Tokat Cehenneme Sürmeleri • İyi Kişilerin Canlarını Müjdeler Vererek Alırlar • Meleklerin Cennetlikleri Selamlamaları • Azap Melekleri • Cehennem Görevlileri • Meleklerin Laneti.

3) **Melekler ve İnsanlar**

• Âdem'in Meleklerden Üstün Olduğunun Vurgulanması • Meleklere Âdem'e Secde Etmeleri Emrinin Verilmesi • Şeytan'ın Âdem ile Eşini: 'Melek Olursunuz' Diye Fitleyip Aldatması • Melekler Hz. Musa'dan Miras Kalan Kutsal Emanetler Sandığını Taşımışlardı • Melekler Zekeriyya ve Meryem'i Ne ile Muştulamışlardı? Hz. Peygamber'e Başkalarının Göreceği Şekilde Mu'cizevî Bir Melek İndirilmemişti • Hz. Peygamber: 'Size Melek Olduğumu Söylemiyorum' • Binlerce Melek Sahabelere Yardımla Görevlendirilmişti • Melekler Bizler İçin Dua Ederler • Meleklerin Şefaatlarının Yarar Sağlamasının Koşulu

1) Meleklere İman

Önbilgiler ve Tesbitler

İslâm'ın iman esaslarından ikincisini 'Meleklere İman' oluşturur. Allah'ın tanıttığı ve nitelediği nitelikleri ile meleklere inanmak iman dâiresine girebilmenin şartlarındandır.

Çoğulu **'Melâike=**melekler' olan **'Melek'** lafzının elçilik anlamına gelen **'ülûke'** kelimesinden türediğini kaydedenler olduğu gibi, kuvvet, iktidar manasına gelen **'milk'** yahut **'melk'** masdarlarından alındığını kaydedenler de vardır. Meleklerin, Allah'ın elçileri, peygamberlerine ve sevdiği dostlarına gönderdiği elçileri olduklarını dikkate alanlar **'melek'** kelimesinin **'ülûke'**den türediğini tercih ederler.

Âyetler incelendiğinde onların birer nesne gibi değerlendirilmedikleri, insan gibi somut varlıklar oldukları, çeşitli görevlerle görevlendirildikleri, verilen görevleri kusursuzca yerine getirdikleri, Allah'tan son derecede korktukları, O'nu övüp kutsadıkları, kanatları olduğu, peygamberlere ve bazı peygamber yakınlarına insan kılığına girerek göründükleri, kıyamet gününde ve âhiret sürecinde meleklerin görüleceği, ama bu görmenin kâfirlere bir yarar sağlamayacağı

gözlemlenir. Dolayısıyla melekleri mecâzî anlamda soyut, fiziksel yapılardan yoksun varlıklar olarak değerlendirilmesi görüşlerine katılmadığımızı belirtmeliyiz.

Meleklere İnanmayı Öngören Âyetler

لَيْسَ الْبِرَّ اَنْ تُوَلُّوا وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلٰكِنَّ
الْبِرَّ مَنْ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَالْمَلٰٓئِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّنَۚ وَاٰتَى
الْمَالَ عَلٰى حُبِّه۪ ذَوِي الْقُرْبٰى وَالْيَتَامٰى وَالْمَسَاك۪ينَ وَابْنَ السَّب۪يلِ
وَالسَّٓائِل۪ينَ وَفِي الرِّقَابِۚ وَاَقَامَ الصَّلٰوةَ وَاٰتَى الزَّكٰوةَۚ وَالْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ
اِذَا عَاهَدُواۚ وَالصَّابِر۪ينَ فِي الْبَأْسَٓاءِ وَالضَّرَّٓاءِ وَح۪ينَ الْبَأْسِۜ اُو۬لٰٓئِكَ الَّذ۪ينَ
صَدَقُواۜ وَاُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ

"Yüzlerinizi doğu ve batı yönüne çevirmeniz birr (iyilik),erginlik değildir. Ama asıl birr Allah'a, son güne**, meleklere**, Kitab'a, peygamberlere inanan, mala olan tutkusuna karşın malını akrabalarına, öksüzlere, yoksullara, yolda kalmışa, dilenenlere ve esirleri kurtarma uğrunda veren; namazı dosdoğru kılan, zekatı veren ile sözleştiklerinde ahitlerine vefalı olanlar, sıkıntıda, hastalıkta ve şiddet (savaş) anında sabredenler(in iyiliğidir asıl iyilik). İşte onlardır sadakat gösterenler! İşte onlardır müttakiler." (Bakara, 2/177).

اٰمَنَ الرَّسُولُ بِمَٓا اُنْزِلَ اِلَيْهِ مِنْ رَبِّه۪ وَالْمُؤْمِنُونَۜ كُلٌّ اٰمَنَ بِاللّٰهِ
وَمَلٰٓئِكَتِه۪ وَكُتُبِه۪ وَرُسُلِه۪ۜ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ اَحَدٍ مِنْ رُسُلِه۪ۗ وَقَالُوا
سَمِعْنَا وَاَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَاِلَيْكَ الْمَص۪يرُ

"O elçi, Rabbinden kendisine indirilene inandı. Müminler de. Hepsi Allah'a, **meleklerine,** kitaplarına ve elçilerine inandı. Elçilerinden hiçbiri arasında ayırım yapmayız. 'Dinledik itaat ettik, Rabbi-

miz bağışlamanı isteriz, dönüş yalnız sanadır' (dediler)." (Bakara, 2/285).

يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُٓوا اٰمِنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِه۪ وَالْكِتَابِ الَّذ۪ي نَزَّلَ عَلٰى
رَسُولِه۪ وَالْكِتَابِ الَّذ۪ٓي اَنْزَلَ مِنْ قَبْلُۜ وَمَنْ يَكْفُرْ بِاللّٰهِ وَمَلٰٓئِكَتِه۪
وَكُتُبِه۪ وَرُسُلِه۪ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَع۪يدًا

"Ey iman edenler! Allah'a, Peygamberi'ne, Peygamberi'ne indirdiği kitaba ve daha önce indirmiş bulunduğu o kitaba inanın. Kim Allah'ı, **meleklerini**, kitaplarını, peygamberlerini ve o son günü inkâr ederse gerçekten pek uzak (derin) bir sapıklıkla sapıtmıştır." (Nisâ, 4/136).

Allah, Meleklerine Düşmanlığı Kendine Düşmanlıkla Bir Tuttuğu Gibi Onların Tanrı Edinilmesine de Karşıdır

مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِلّٰهِ وَمَلٰٓئِكَتِه۪ وَرُسُلِه۪ وَجِبْر۪يلَ وَم۪يكَالَ فَاِنَّ
اللّٰهَ عَدُوٌّ لِلْكَافِر۪ينَ

"Kim, Allah'a, **meleklerine**, peygamberlerine, Cebrail ve Mîkâil'e düşman ise bilsin ki kuşkusuz Allah kâfirlere düşmandır." (Bakara, 2/98).

وَلَا يَأْمُرَكُمْ اَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلٰٓئِكَةَ وَالنَّبِيّ۪نَ اَرْبَابًاۜ اَيَأْمُرُكُمْ بِالْكُفْرِ
بَعْدَ اِذْ اَنْتُمْ مُسْلِمُونَ

"Size, **melekleri** ve peygamberleri tanrılar edinmenizi de emretmez. Siz, müslümanlar olduktan sonra size hiç inkârı emreder mi?" (Âl-i Imrân, 3/80).

Allah Kendilerine Perestiş Edilen Melekleri Sorgulayacak

وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ جَم۪يعًا ثُمَّ يَقُولُ لِلْمَلٰٓئِكَةِ اَهٰٓؤُلَٓاءِ اِيَّاكُمْ كَانُوا يَعْبُدُونَ

"O günde onları topluca bir araya getirir sonra **meleklere**: 'Şunlar mı size tapıyorlardı?' buyurur." (Sebe', 34/40).[1]

O Dönemdeki Müşrikler de Melekleri Kabul Ediyor Ama Onları Farklı Değerlendiriyor, Bir Mu'cize Olarak Kendilerine Meleklerin Gelmesini Bekliyorlardı

هَلْ يَنْظُرُونَ اِلَّٓا اَنْ يَأْتِيَهُمُ اللّٰهُ ف۪ي ظُلَلٍ مِنَ الْغَمَامِ
وَالْمَلٰٓئِكَةُ وَقُضِيَ الْاَمْرُۜ وَاِلَى اللّٰهِ تُرْجَعُ الْاُمُورُ

"Onlar, sadece Allah'ın ve **meleklerin** gölgeler içinde kendilerine gelmesini ve işin bitirilmesini mi gözetiyorlar? Bütün işler yalnız Allah'a döndürülür." (Bakara, 2/210).

هَلْ يَنْظُرُونَ اِلَّٓا اَنْ تَأْتِيَهُمُ الْمَلٰٓئِكَةُ اَوْ يَأْتِيَ رَبُّكَ اَوْ يَأْتِيَ بَعْضُ اٰيَاتِ رَبِّكَۜ
يَوْمَ يَأْت۪ي بَعْضُ اٰيَاتِ رَبِّكَ لَا يَنْفَعُ نَفْساً ا۪يمَانُهَا لَمْ تَكُنْ اٰمَنَتْ مِنْ قَبْلُ
اَوْ كَسَبَتْ ف۪ٓي ا۪يمَانِهَا خَيْراًۜ قُلِ انْتَظِرُٓوا اِنَّا مُنْتَظِرُونَ

"(Sapıklığı bırakmaları için) illâ kendilerine **meleklerin** gelmesini veya Rabbinin gelmesini yahut Rabbinin âyetlerinden birinin gelmesini mi bekliyorlar? Rabbinin âyetlerinden kimi geldiği günde, daha önce iman etmemiş veya imanında bir hayır kazanmamış hiç kimseye (o andaki) imanı fayda vermez. De ki: Bekleyin! Gerçekten biz de bekleyenleriz." (En'âm, 6/158).

هَلْ يَنْظُرُونَ اِلَّٓا اَنْ تَأْتِيَهُمُ الْمَلٰٓئِكَةُ اَوْ يَأْتِيَ اَمْرُ رَبِّكَۜ كَذٰلِكَ فَعَلَ
الَّذ۪ينَ مِنْ قَبْلِهِمْۜ وَمَا ظَلَمَهُمُ اللّٰهُ وَلٰكِنْ كَانُٓوا اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ

"Onlar, kendilerine illâ **meleklerin** gelmesini veya Rabbinin buyruğunu gelmesini mi bekliyorlar? Onlardan öncekiler de böyle

---

[1] Sorgulanacak meleklerin şöyle cevap verecekleri haber veriliyor: "Derler: Hâşâ! Seni tenzih ederiz, onlardan beri Sensin sahibimiz! Bilakis onlar cinlere tapıyorlardı. Onların çoğunluğu onlara inananlardı." (Sebe', 34/41)

davranmıştı. Allah onlara zulümde bulunmamıştı, ne var ki onlar kendi kendilerine zulüm yapıyorlardı." (Nahl, 16/33).

أَوْ تُسْقِطَ السَّمَٓاءَ كَمَا زَعَمْتَ عَلَيْنَا كِسَفًا اَوْ تَأْتِيَ بِاللّٰهِ وَالْمَلٰٓئِكَةِ قَبِيلًاۙ

"Veya -ileri sürdüğün gibi- göğü üzerimize parçalar halinde düşürmene kadar yahut Allah'ı ve **melekleri** karşımıza getirmene değin (sana iman edecek değiliz);" (İsrâ, 17/92).

فَقَالَ الْمَلَؤُا الَّذ۪ينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِه۪ مَا هٰذَٓا اِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْۙ يُر۪يدُ
اَنْ يَتَفَضَّلَ عَلَيْكُمْۜ وَلَوْ شَٓاءَ اللّٰهُ لَاَنْزَلَ مَلٰٓئِكَةًۚ مَا سَمِعْنَا بِهٰذَا ف۪ٓي
اٰبَٓائِنَا الْاَوَّل۪ينَۚ

"Toplumundan ileri gelen inkârcılar: 'Bu da ancak sizin gibi bir insan, başınıza geçmek istiyor. Oysa Allah dileseydi elbette birtakım **melekler** gönderirdi. Biz önceki atalarımız içinde böyle bir şey duymadık' dediler." (Mü'minûn, 23/24).

وَقَالُوا مَالِ هٰذَا الرَّسُولِ يَأْكُلُ الطَّعَامَ وَيَمْش۪ي فِي الْاَسْوَاقِۜ لَوْلَٓا
اُنْزِلَ اِلَيْهِ مَلَكٌ فَيَكُونَ مَعَهُ نَذ۪يرًاۙ

"Bir de: 'Bu ne biçim peygamber! Yemek yiyor, sokaklarda, çarşılarda gezip dolaşıyor! Ona bir **melek** indirilse de yanında onunla beraber uyarıcı olsa ya!' dediler." (Furkân, 25/7).

وَقَالَ الَّذ۪ينَ لَا يَرْجُونَ لِقَٓاءَنَا لَوْلَٓا اُنْزِلَ عَلَيْنَا الْمَلٰٓئِكَةُ اَوْ نَرٰى
رَبَّنَاۜ لَقَدِ اسْتَكْبَرُوا ف۪ٓي اَنْفُسِهِمْ وَعَتَوْ عُتُوًّا كَب۪يرًا

"Bununla birlikte Bizimle buluşmayı umut etmeyenler: 'O **melekler** bizim üzerimize indirilse ya; yahut Rabbimizi görsek ya' dediler. Yüceliğime yemin ederim ki doğrusu vicdanlarında kendilerini büyük gördüler, büyük azgınlık ettiler." (Furkân, 25/21).

اِذْ جَٓاءَتْهُمُ الرُّسُلُ مِنْ بَيْنِ اَيْد۪يهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ اَلَّا تَعْبُدُٓوا اِلَّا اللّٰهَۜ قَالُوا
لَوْ شَٓاءَ رَبُّنَا لَاَنْزَلَ مَلٰٓئِكَةً فَاِنَّا بِمَٓا اُرْسِلْتُمْ بِه۪ كَافِرُونَ

"Hani onlara: 'Allah'tan başkasına tapmayın' diye önlerinden ve arkalarından elçiler gelmişti de: 'Rabbimiz dileseydi elbette bize **melekler** gönderirdi, bunun için cidden biz sizin getirdiğiniz şeyi inkâr edenleriz' demişlerdi." (Fussılet, 41/14).

Melekleri Dişi Olarak Değerlendiriyorlardı

أَفَأَصْفَيكُمْ رَبُّكُمْ بِالْبَنِينَ وَاتَّخَذَ مِنَ الْمَلٰٓئِكَةِ اِنَاثًا اِنَّكُمْ لَتَقُولُونَ قَوْلًا عَظِيمًا

"Rabbiniz, size oğulları seçip özgülemiş, kendisine de **meleklerden** dişiler edinmiş öyle mi? Gerçekten siz, elbette pek büyük (yaman) bir söz söylüyorsunuz! " (İsrâ, 17/40).

وَجَعَلُوا الْمَلٰٓئِكَةَ الَّذِينَ هُمْ عِبَادُ الرَّحْمٰنِ اِنَاثًا اَشَهِدُوا خَلْقَهُمْ سَتُكْتَبُ شَهَادَتُهُمْ وَيُسْـَٔلُونَ

"Kendileri Rahman'ın kulları olan **melekleri** dişiler saydılar. Onların yaratılışlarına tanık mı olmuşlar? Tanıklıkları yazılacak ve sorgulanacaklar!" (Zuhruf, 43/19).

اِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ لَيُسَمُّونَ الْمَلٰٓئِكَةَ تَسْمِيَةَ الْاُنْثٰى

"Evet âhirete imanı olmayanlar **Meleklere** dişi adı takıp duruyorlar." (Necm, 53/27).

Mu'cizevî Meleklerin Görülmesi Kâfirlerin İmana Gelmeleri İçin Yeterli Değildir

وَلَوْ اَنَّنَا نَزَّلْنَٓا اِلَيْهِمُ الْمَلٰٓئِكَةَ وَكَلَّمَهُمُ الْمَوْتٰى وَحَشَرْنَا عَلَيْهِمْ كُلَّ شَيْءٍ قُبُلًا مَا كَانُوا لِيُؤْمِنُٓوا اِلَّٓا اَنْ يَشَٓاءَ اللّٰهُ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ يَجْهَلُونَ

"Gerçekten biz onlara **melekleri** gönderseydik, kendilerine ölüler konuşsaydı, karşılarında her şeyi bölük bölük toplasaydık -Allah'ın dilemesi dışında- imana gelmezlerdi. Ne var ki onların çoğu cehalet sergiliyorlar." (En'âm, 6/111).

İnanmayanlar Mucize Olarak Meleklerin İndirilmesini İstemişlerdi

لَوْمَا تَأْتِينَا بِالْمَلٰٓئِكَةِ اِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ

"Doğru sözlülerden isen bize **melekleri** getirsene!" (Hıcr, 15/7).

فَلَوْلَٓا اُلْقِيَ عَلَيْهِ اَسْوِرَةٌ مِنْ ذَهَبٍ اَوْ جَٓاءَ مَعَهُ الْمَلٰٓئِكَةُ مُقْتَرِنِينَ

"(Dediği gibi ise) o zaman üstünde altın bilezikler bulunmalı veya maiyyetinde **melekler** peşpeşe sıralanmış olmalı değil miydi?" (Zuhruf, 43/53).

Meleklerin Açıktan Görülecekleri Gün de Gelecek

يَوْمَ يَرَوْنَ الْمَلٰٓئِكَةَ لَا بُشْرٰى يَوْمَئِذٍ لِلْمُجْرِمِينَ وَيَقُولُونَ حِجْرًا مَحْجُورًا

"**Melekleri** görecekleri gün, suçlulara o gün müjde yoktur. 'Yasak, yasak' diyecekler!" (Furkân, 25/22).

وَيَوْمَ تَشَقَّقُ السَّمَٓاءُ بِالْغَمَامِ وَنُزِّلَ الْمَلٰٓئِكَةُ تَنْزِيلًا

"Göğün bulutlarla yarılacağı ve **meleklerin** peyder pey indirildiği gün;" (Furkân, 25/25).

Allah, Birliğine ve Yaptıklarına Melekleri de Şahit Göstermektedir

شَهِدَ اللّٰهُ اَنَّهُ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَۙ وَالْمَلٰٓئِكَةُ وَاُولُوا الْعِلْمِ قَٓائِمًا بِالْقِسْطِۜ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُۜ

"Allah, kesinlikle şuna tanıklık etti: Kendisinden başka hiçbir tanrı yoktur. **Melekler** ile adaleti ayakta tutan ilim sahipleri de O'ndan başka hiçbir tanrı yoktur diye tanıklık ettiler. O Azîz'dir, Hakîm'dir." (Âl-i Imrân, 3/18).

لٰكِنِ اللّٰهُ يَشْهَدُ بِمَٓا اَنْزَلَ اِلَيْكَ اَنْزَلَهُ بِعِلْمِهٖ وَالْمَلٰٓئِكَةُ يَشْهَدُونَ وَكَفٰى بِاللّٰهِ شَهِيدًا

"Ne var ki Allah, sana indirdiğine, onu bilerek indirdiğine tanıklık eder. **Melekler** de tanıklık ederler. Kaldı ki Allah pek iyi bir tanık olarak yeter." (Nisâ, 4/166).

Meleklere Melek Elçi

قُلْ لَوْ كَانَ فِى الْاَرْضِ مَلٰٓئِكَةٌ يَمْشُونَ مُطْمَئِنّٖينَ لَنَزَّلْنَا عَلَيْهِمْ مِنَ السَّمَٓاءِ مَلَكًا رَسُولًا

"De ki: Yeryüzünde sakin sakin yürüyen **melekler** olsaydı elbette onlara da gökten **bir meleği elçi** olarak indirirdik." (İsrâ, 17/95).

اَللّٰهُ يَصْطَفٖى مِنَ الْمَلٰٓئِكَةِ رُسُلًا وَمِنَ النَّاسِ اِنَّ اللّٰهَ سَمٖيعٌ بَصٖيرٌ

"Allah hem **meleklerden** rasûller=elçiler süzüp seçer hem insanlardan. Gerçekten Allah çok iyi işitir, çok iyi görür." (Hacc, 22/75).

Melekler Yeryüzüne Görevli Olarak İndirilirler

مَا نُنَزِّلُ الْمَلٰٓئِكَةَ اِلَّا بِالْحَقِّ وَمَا كَانُٓوا اِذًا مُنْظَرٖينَ

"Biz o **melekleri** ancak hak ile indiririz! O zaman da kendilerine göz açtırılmazlar." (Hıcr, 15/8).

يُنَزِّلُ الْمَلٰٓئِكَةَ بِالرُّوحِ مِنْ اَمْرِهٖ عَلٰى مَنْ يَشَٓاءُ مِنْ عِبَادِهٖٓ اَنْ اَنْذِرُٓوا اَنَّهُ لَٓا اِلٰهَ اِلَّٓا اَنَا فَاتَّقُونِ

"(Allah) **melekleri**, kendi tarafından bir vahy (ruh) ile kullarından dilediği kimselere, 'Benden başka tanrı yoktur, o halde Bana karşı gelmekten sakının' diye uyarmak üzere gönderir." (Nahl, 16/2).

تَنَزَّلُ الْمَلٰٓئِكَةُ وَالرُّوحُ فٖيهَا بِاِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ كُلِّ اَمْرٍ

"**Melekler** ve Ruh o gece Rab'lerinin izniyle her bir iş için iner. (Kadr, 97/4).

Melekler Süresi Elli Bin Yıla Tekabül Eden Bir Günde İlâhi Huzura Varırlar

تَعْرُجُ الْمَلٰٓئِكَةُ وَالرُّوحُ اِلَيْهِ فٖى يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسٖينَ اَلْفَ سَنَةٍ

"**Melekler** ve Ruh O'na süresi elli bin yıl tutan bir günde yükselir." (Meâric, 70/4).

Melekler Sürekli Allah'ı Kutsayıp Överler

وَيُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِهٖ وَالْمَلٰٓئِكَةُ مِنْ خٖيفَتِهٖ وَيُرْسِلُ الصَّوَاعِقَ
فَيُصٖيبُ بِهَا مَنْ يَشَٓاءُ وَهُمْ يُجَادِلُونَ فِى اللّٰهِ وَهُوَ شَدٖيدُ الْمِحَالِ

"Gök gürültüsü överek içtenlikle tesbih eder. **Melekler** de kendisinden korktuğundan. Yıldırımları gönderir de onlarla dilediklerini çarpar. O (Allah) çok güçlü iken onlar Allah hakkında tartışıp duruyorlar." (Ra'd, 13/13).

وَتَرَى الْمَلٰٓئِكَةَ حَٓافّٖينَ مِنْ حَوْلِ الْعَرْشِ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ
وَقُضِىَ بَيْنَهُمْ بِالْحَقِّ وَقٖيلَ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمٖينَ

"**Melekleri** de görürsün, Arş'ı çevresinden kuşatmış olarak Rab'lerini överek içtenlikle tesbih etmektedirler. Aralarında hak ile hüküm verilmiştir. Âlemlerin Rabbi Allah'a hep hamdolsun." (Zümer, 39/75).

تَكَادُ السَّمٰوَاتُ يَتَفَطَّرْنَ مِنْ فَوْقِهِنَّ وَالْمَلٰٓئِكَةُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ
رَبِّهِمْ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِمَنْ فِى الْاَرْضِ اَلَٓا اِنَّ اللّٰهَ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحٖيمُ

"Gökler, nerede ise üstlerinden çatlayacaklar. **Melekler,** Rab'lerini överek içtenlikle tesbih ederler ve yeryüzündeki kimseler için istiğfarda bulunurlar. Dikkat! Kuşkusuz Allah, O'dur çok bağışlayan, çok merhametli." (Şûrâ, 42/5).

2) İsim Veya Vasıfları İle Anılan Melekler

Melekler Somut Varlıklardır

Âyetlerden Meleklerin İnsan Kılığına Girdiklerini Öğreniyoruz

وَلَقَدْ جَاءَتْ رُسُلُنَا إِبْرَاهِيمَ بِالْبُشْرَىٰ قَالُوا سَلَامًا قَالَ سَلَامٌ
فَمَا لَبِثَ أَنْ جَاءَ بِعِجْلٍ حَنِيذٍ

"Gerçekten (melek) **elçilerimiz** İbrahim'e müjde getirmişti. Dediler: 'Selam.' Dedi: 'Selam.' Derken fazla eğlenmeden kızartılmış bir buzağı getirdi." (Hûd, 11/69).

وَلَمَّا جَاءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِيءَ بِهِمْ وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا وَقَالَ هَٰذَا يَوْمٌ عَصِيبٌ

"**(Melek) elçilerimiz** Lut'a gelince onların yüzünden fenalaştı, onların gelişiyle göğsü daraldı ve: 'Bu, yaman bir gündür' dedi." (Hûd, 11/77).

قَالُوا يَا لُوطُ إِنَّا رُسُلُ رَبِّكَ لَنْ يَصِلُوا إِلَيْكَ فَأَسْرِ بِأَهْلِكَ بِقِطْعٍ مِنَ اللَّيْلِ
وَلَا يَلْتَفِتْ مِنْكُمْ أَحَدٌ إِلَّا امْرَأَتَكَ إِنَّهُ مُصِيبُهَا مَا أَصَابَهُمْ إِنَّ
مَوْعِدَهُمُ الصُّبْحُ أَلَيْسَ الصُّبْحُ بِقَرِيبٍ

"(Melekler): 'Ey Lut! Gerçekten biz, Rabbinin (melek) **elçileriyiz**, asla sana ulaşamazlar. Haydi sen gecenin bir kesitinde ailenle yürü, içinizden hiç kimse geri dönüp bakmasın. Ancak karın hâriç. Gerçekten onlara erişecek azap ona da erişecek! Onların azap zamanı sabah vaktidir. Sabah yakın değil mi?' dediler." (Hûd, 11/81).

قَالَ فَمَا خَطْبُكُمْ أَيُّهَا الْمُرْسَلُونَ

"Dedi: 'Ey gönderilmişler/elçiler işiniz nedir?' " (Hıcr, 15/57).

فَلَمَّا جَٓاءَ اٰلَ لُوطٍ الْمُرْسَلُونَۙ

"O gönderilmiş **elçi (melek)ler** Lut ailesine geldiklerinde" (Hıcr, 15/61).

قَالَ اِنَّمَٓا اَنَا رَسُولُ رَبِّكِۗ لِاَهَبَ لَكِ غُلَامًا زَكِيًّا

"Ben sana gâyet temiz bir oğlan vermek için Rabbinin **elçisiyim,** dedi." (Meryem, 19/19).

وَلَمَّا جَٓاءَتْ رُسُلُنَٓا اِبْرٰهٖيمَ بِالْبُشْرٰىۙ قَالُوٓا اِنَّا مُهْلِكُوٓا اَهْلِ
هٰذِهِ الْقَرْيَةِۚ اِنَّ اَهْلَهَا كَانُوا ظَالِمٖينَۚ

"(Melek) elçilerimiz İbrahim'e o müjde ile vardıklarında: 'Haberin olsun biz bu kentin halkını helak edecekleriz, çünkü halkı hep zâlim oldular', dediler." (Ankebût, 29/31).

وَلَمَّٓا اَنْ جَٓاءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سٖٓيءَ بِهِمْ وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا
وَقَالُوا لَا تَخَفْ وَلَا تَحْزَنْ اِنَّا مُنَجُّوكَ وَاَهْلَكَ اِلَّا امْرَاَتَكَ
كَانَتْ مِنَ الْغَابِرٖينَ

"(Melek) elçilerimiz Lût'a varınca onların yüzünden fenalaştı, haklarında eli-kolu daraldı. Onlar da: 'Korkma, kederlenme, çünkü biz seni ve aileni kurtaracağız, ancak karın ötekilerden oldu', dediler." (Ankebût, 29/33).

وَلَوْ نَشَٓاءُ لَجَعَلْنَا مِنْكُمْ مَلٰٓئِكَةً فِي الْاَرْضِ يَخْلُفُونَ

"Dilersek sizden de yeryüzünde (size) halef olacak **melekle**r yaparız!" (Zuhruf, 43/60).

قَالَ فَمَا خَطْبُكُمْ اَيُّهَا الْمُرْسَلُونَ

"İbrahim: 'O halde ey **elçiler** asıl göreviniz nedir?' dedi." (Zâriyât, 51/31).

يَوْمَ يَقُومُ الرُّوحُ وَالْمَلٰٓئِكَةُ صَفًّاۜ لَا يَتَكَلَّمُونَ اِلَّا مَنْ اَذِنَ لَهُ الرَّحْمٰنُ وَقَالَ صَوَابًا

"O gün Ruh ve **melekler** saf saf kıyama duracaklar. Rahman'ın izin verip onun da doğruyu söylediği dışında(kiler) bir kelime söyleyemezler." (Nebe', 78/38).

وَجَٓاءَ رَبُّكَ وَالْمَلَكُ صَفًّا صَفًّاۚ

"Rabbinin emri gelip **melek**(ler) sıra sıra dizildiğinde;" (Fecr, 89/22).

Kanatlı Elçi Melekler

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ فَاطِرِ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ جَاعِلِ الْمَلٰٓئِكَةِ رُسُلًا اُو۬لٖٓي اَجْنِحَةٍ
مَثْنٰى وَثُلٰثَ وَرُبَاعَۜ يَزٖيدُ فِي الْخَلْقِ مَا يَشَٓاءُۜ اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدٖيرٌ

"Hamd, gökleri ve yeri yaratan, **melekleri ikişer, üçer, dörder kanatlı elçiler yapan** Allah'a olsun. Yaratmada dilediğini artırır. Doğrusu Allah her şeye güç yetirendir." (Fâtır, 35/1).

Cebrâil ve Mîkâîl

قُلْ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِجِبْرٖيلَ فَاِنَّهُ نَزَّلَهُ عَلٰى قَلْبِكَ بِاِذْنِ اللّٰهِ
مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَهُدًى وَبُشْرٰى لِلْمُؤْمِنٖينَ

"Söyle: Her kim önündekini doğrulayan, müminlere bir hidayet ve bir müjde olan Kur'ân'ı senin kalbine parça parça indirmiş olan **Cebrail**'e düşman ise;" (Bakara, 2/97).

مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِلّٰهِ وَمَلٰٓئِكَتِهٖ وَرُسُلِهٖ وَجِبْرٖيلَ وَمٖيكَالَ فَاِنَّ
اللّٰهَ عَدُوٌّ لِلْكَافِرٖينَ

"Kim, Allah'a, meleklerine, peygamberlerine, **Cebrail** ve **Mîkâil**'e düşman ise bilsin ki kuşkusuz Allah kâfirlere düşmandır." (Bakara, 2/98).

اِنْ تَتُوبَٓا اِلَى اللّٰهِ فَقَدْ صَغَتْ قُلُوبُكُمَاۚ وَاِنْ تَظَاهَرَا عَلَيْهِ فَاِنَّ اللّٰهَ هُوَ مَوْلٰيهُ
وَجِبْرٖيلُ وَصَالِحُ الْمُؤْمِنٖينَۚ وَالْمَلٰٓئِكَةُ بَعْدَ ذٰلِكَ ظَهٖيرٌ

"(Peygamberin hanımları) eğer ikiniz Allah'a tevbe ederseniz ne iyi! Çünkü ikinizin de kalpleriniz eğildi. Eğer ona (peygambere) karşı birbirinize destek çıkmağa kalkışırsanız haberiniz olsun ki Allah onun dostu, hem **Cebrail** ve inananların salih kişisi (dürüstü), onun arkasından da melekler ona arka çıkandır." (Tahrîm, 66/4).

Bâbil'de Büyü Öğreten İki Melek

وَاتَّبَعُوا مَا تَتْلُوا الشَّيَاطِينُ عَلَى مُلْكِ سُلَيْمٰنَ وَمَا كَفَرَ سُلَيْمٰنُ وَلٰكِنَّ الشَّيَاطِينَ كَفَرُوا يُعَلِّمُونَ النَّاسَ السِّحْرَ وَمَا اُنْزِلَ عَلَى الْمَلَكَيْنِ بِبَابِلَ هَارُوتَ وَمَارُوتَ وَمَا يُعَلِّمَانِ مِنْ اَحَدٍ حَتّٰى يَقُولَا اِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلَا تَكْفُرْ فَيَتَعَلَّمُونَ مِنْهُمَا مَا يُفَرِّقُونَ بِهِ بَيْنَ الْمَرْءِ وَزَوْجِهِ وَمَا هُمْ بِضَارّٓينَ بِهِ مِنْ اَحَدٍ اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِ وَيَتَعَلَّمُونَ مَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَلَقَدْ عَلِمُوا لَمَنِ اشْتَرٰيهُ مَا لَهُ فِى الْاٰخِرَةِ مِنْ خَلَاقٍ وَلَبِئْسَ مَا شَرَوْا بِهٓ اَنْفُسَهُمْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ

"Şeytanların, Süleyman'ın saltanatı hakkında okuyageldikleri şeye uydular. Oysa Süleyman küfre sapmamıştı. Ne var ki şeytanlar (şeytan ruhlu insanlar) küfre sapmışlardı. Halka sihri ve Babil'de **o iki meleğe** Harut ile Marut'a indirileni öğretiyorlardı. Halbuki o iki melek: 'Biz bir imtihan aracıyız, sakın küfre sapma' demedikçe hiç kimseye öğretmiyorlardı. **O iki melekten**, sayesinde kişi ile eşinin arasını açacakları şeyi öğreniyorlardı. Bununla birlikte o öğrendikleriyle Allah'ın izni olmadıkça kimseye zarar verenler değillerdi. Kendilerine zarar verecek, kendilerine menfaatı dokunmayacak şeyi öğreniyorlardı. Yemin olsun ki her kim onu almışsa onun için ahirette hiç nasip olmayacağını gerçekten bilmişlerdi. Karşılığında canlarını sattıkları ne çirkindir! Keşke bilselerdi." (Bakara, 2/102).

Mukarrep Melekler

لَنْ يَسْتَنْكِفَ الْمَسِيحُ اَنْ يَكُونَ عَبْدًا لِلّٰهِ وَلَا الْمَلٰٓئِكَةُ الْمُقَرَّبُونَ وَمَنْ يَسْتَنْكِفْ عَنْ عِبَادَتِهِ وَيَسْتَكْبِرْ فَسَيَحْشُرُهُمْ اِلَيْهِ جَمِيعًا

"Mesih de, yakın **melekler** de Allah'ın bir kulu olmaktan asla geri durmazlar. Kim O'na ibadetten geri durur, büyüklük taslarsa onları topluca huzuruna toplar." (Nisâ, 4/172).

وَلِلّٰهِ يَسْجُدُ مَا فِى السَّمٰوَاتِ وَمَا فِى الْاَرْضِ مِنْ دَٓابَّةٍ وَالْمَلٰٓئِكَةُ وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ

"Canlılardan göklerde olanlarla yerde olanlar Allah'a secde ederler. **Melekler** de (secde ederler). Onlar kibirlenmek istemezler." (Nahl, 16/49).

Koruyucu ve Yazıcı Melekler

وَهُوَ الْقَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهٖ وَيُرْسِلُ عَلَيْكُمْ حَفَظَةًۜ حَتّٰٓى اِذَا جَٓاءَ اَحَدَكُمُ الْمَوْتُ تَوَفَّتْهُ رُسُلُنَا وَهُمْ لَا يُفَرِّطُونَ

"O, kulları üstünde egemendir.Üzerinize **koruyuculr** gönderir. Birinize ölüm geldiğinde elçilerimiz onu öldürür, onlar görevlerinde kusur göstermezler." (En'âm, 6/61).

لَهُ مُعَقِّبَاتٌ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهٖ يَحْفَظُونَهُ مِنْ اَمْرِ اللّٰهِۜ اِنَّ اللّٰهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتّٰى يُغَيِّرُوا مَا بِاَنْفُسِهِمْۜ وَاِذَٓا اَرَادَ اللّٰهُ بِقَوْمٍ سُٓوءًا فَلَا مَرَدَّ لَهُۚ وَمَا لَهُمْ مِنْ دُونِهٖ مِنْ وَالٍ

"İnsan için önünden ve arkasından takip edenler vardır. Kendisini, Allah'ın **emri gereği korurlar.** Kuşkusuz Allah bir toplumdaki nimeti, kendi özlerindekilerini değiştirmelerine değin değiştirmez. Allah bir topluma bir kötülüğü murat buyurduğunda onun engellenme ihtimali yoktur. Onlar için O'ndan başka bir koruyucu da yoktur." (Ra'd, 13/11).

اَمْ يَحْسَبُونَ اَنَّا لَا نَسْمَعُ سِرَّهُمْ وَنَجْوٰيهُمْۜ بَلٰى وَرُسُلُنَا لَدَيْهِمْ يَكْتُبُونَ

"Yoksa hakikaten bizim onların sırlarını ve fısıltılarını işetmediğimizi mi sanıyorlar? Hayır! Elçilerimiz yanlarında **yazıyorlar**." (Zuhruf, 43/80).

وَاِنَّ عَلَيْكُمْ لَحَافِظِينَۙ

"Üzerinizde **koruyucular** var," (İnfitâr, 82/10).

كِرَامًا كَاتِبِينَۙ

"Değerli **yazıcılar** var," (İnfitâr, 82/11).

اِنْ كُلُّ نَفْسٍ لَمَّا عَلَيْهَا حَافِظٌۜ

"Hiçbir kişi yoktur ki üzerinde **bir bekçi** olmasın." (Târık , 86/4).

Allah'ın Arşını Taşıyan Melekler

وَالْمَلَكُ عَلٰٓى اَرْجَٓائِهَاۜ وَيَحْمِلُ عَرْشَ رَبِّكَ فَوْقَهُمْ يَوْمَئِذٍ ثَمَانِيَةٌۜ

"Melekler de kenarları üzerindedir ve üstlerinde o gün Rabbinin Arş'ını **sekiz melek** taşır." (Hâkka, 69/17).

Ölüm Meleği/Melekleri

قُلْ يَتَوَفّٰيكُمْ مَلَكُ الْمَوْتِ الَّذ۪ي وُكِّلَ بِكُمْ ثُمَّ اِلٰى رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ۟

"De ki: Size vekil edilmiş olan **ölüm meleği** canınızı alacak, ardından da Rabbinize döndürüleceksiniz." (Secde, 32/11).

اَلَّذ۪ينَ تَتَوَفّٰيهُمُ الْمَلٰٓئِكَةُ ظَالِم۪ٓي اَنْفُسِهِمْۖ فَاَلْقَوُا السَّلَمَ مَا كُنَّا نَعْمَلُ مِنْ سُٓوءٍۜ بَلٰٓى اِنَّ اللّٰهَ عَل۪يمٌ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

"Kendilerine zulmedip durdukları bir sırada meleklerin canlarını almağa başladığı kimseler: 'Biz, herhangi bir kötülük yapıyor değildik' diyerek teslime boyun eğerler. Hayır! Gerçekten Allah ne yapageldiklerini çok iyi bilendir." (Nahl, 16/28).

Ölüm Meleklerinin Müminler ile Kâfirlere Farklı Muameleleri

اِنَّ الَّذ۪ينَ تَوَفّٰيهُمُ الْمَلٰٓئِكَةُ ظَالِم۪ٓي اَنْفُسِهِمْ قَالُوا ف۪يمَ كُنْتُمْۜ قَالُوا كُنَّا مُسْتَضْعَف۪ينَ فِي الْاَرْضِۜ قَالُٓوا اَلَمْ تَكُنْ اَرْضُ اللّٰهِ وَاسِعَةً فَتُهَاجِرُوا ف۪يهَاۜ فَاُو۬لٰٓئِكَ مَأْوٰيهُمْ جَهَنَّمُۜ وَسَٓاءَتْ مَص۪يرًاۙ

"Kuşkusuz **melekler,** kendilerine zulmedenlerin canlarını alırlarken: 'Ne işte idiniz?' derler. 'Yeryüzünde zayıf, düşürülmüşler/ezilip horlanmışlardık' diye cevap verirler. (Melekler de) 'Allah'ın yeri geniş değil miydi ki oradan başka yere göç edeydiniz ya!' dediler. İşte onlar! Dönecekleri yer cehennemdir. Ne kötü varılacak yer." (Nisâ, 4/97).

Ölüm Melekleri Ellerini Uzatırlar

وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا اَوْ قَالَ اُوحِيَ اِلَيَّ وَلَمْ يُوحَ اِلَيْهِ
شَيْءٌ وَمَنْ قَالَ سَاُنْزِلُ مِثْلَ مَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُۜ وَلَوْ تَرٰٓى اِذِ الظَّالِمُونَ ف۪ي غَمَرَاتِ
الْمَوْتِ وَالْمَلٰٓئِكَةُ بَاسِطُٓوا اَيْد۪يهِمْۚ اَخْرِجُٓوا اَنْفُسَكُمْۜ اَلْيَوْمَ تُجْزَوْنَ
عَذَابَ الْهُونِ بِمَا كُنْتُمْ تَقُولُونَ عَلَى اللّٰهِ غَيْرَ الْحَقِّ وَكُنْتُمْ عَنْ اٰيَاتِه۪
تَسْتَكْبِرُونَ

"Allah'a karşı bir yalan uyduran veya kendisine hiçbir şey vahyedilmemişken: 'Bana vahyolundu!' diyenden ve bir de: 'Allah'ın indirdiğinin benzerini yakında ben de indireceğim!' diyen kimseden daha zalim kim olabilir? O zalimler, ölümün dalgaları içinde ve **melekler** ellerini uzatmış bir halde: 'Haydi canlarınızı çıkarın (verin)! Allah'a karşı gerçek dışı şeyleri söyleyegelmeniz ve büyüklük taslayıp onun âyetlerinden yüzçevirmeniz yüzünden bugün horluk azabına çarptırılacaksınız' (dediklerinde o zalimleri) bir görsen!" (En'âm, 6/93).

Kâfirleri Tekme-Tokat Cehenneme Sürmeleri

وَلَوْ تَرٰٓى اِذْ يَتَوَفَّى الَّذ۪ينَ كَفَرُواۙ الْمَلٰٓئِكَةُ يَضْرِبُونَ وُجُوهَهُمْ
وَاَدْبَارَهُمْۚ وَذُوقُوا عَذَابَ الْحَر۪يقِ

"**Melekler** o küfredenlerin canlarını alırken, yüzlerine ve arkalarına vurarak: 'Tadın o yangın azabını.' dediklerini bir görsen." (Enfâl, 8/50).

فَكَيْفَ اِذَا تَوَفَّتْهُمُ الْمَلٰٓئِكَةُ يَضْرِبُونَ وُجُوهَهُمْ وَاَدْبَارَهُمْ

"O halde melekler onların yüzlerine ve arkalarına vura vura canlarını alırlarken nasıl olacak bakalım?" (Muhammed, 47/27).

İyi Kişilerin Canlarını Müjdeler Vererek Alırlar

اَلَّذِينَ تَتَوَفّٰيهُمُ الْمَلٰٓئِكَةُ طَيِّبِينَۙ يَقُولُونَ سَلَامٌ عَلَيْكُمُۙ ادْخُلُوا الْجَنَّةَ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

"Melekler, onların canlarını hoş kimseler olarak alırlarken: 'Selam size! Yapageldikleriniz sayesinde girin cennete!' derler." (Nahl, 16/32).

Meleklerin Cennetlikleri Selamlamaları

جَنَّاتُ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا وَمَنْ صَلَحَ مِنْ اٰبَٓائِهِمْ وَاَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ وَالْمَلٰٓئِكَةُ يَدْخُلُونَ عَلَيْهِمْ مِنْ كُلِّ بَابٍۚ

"(O sonuç) Adn cennetleridir. Buralara hem kendileri girerler hem de atalarından, eşlerinden ve zürriyetlerinden salih olanlar. Üstelik **melekler de** her kapıdan yanlarına girerler." (Ra'd, 13/23).

لَا يَحْزُنُهُمُ الْفَزَعُ الْاَكْبَرُ وَتَتَلَقّٰيهُمُ الْمَلٰٓئِكَةُۜ هٰذَا يَوْمُكُمُ الَّذ۪ي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ

"O en büyük korku onları üzmeyecek ve kendilerini **melekler** şöyle karşılayacaklar: Bu işte size sözverilegeldiğiniz gününüzdür." (Enbiyâ, 21/103).

اِنَّ الَّذ۪ينَ قَالُوا رَبُّنَا اللّٰهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلٰٓئِكَةُ اَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَاَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّت۪ي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ

"Doğrusu Rabbimiz Allah deyip sonra dosdoğru gidenler, **melekler** (şöyle diyerek) onların üzerine iner de iner: Hey korkmayın! Üzülmeyin, va'dolunageldiğiniz cennet ile sevinin." (Fussılet, 41/30).

Azap Melekleri

يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا قُوٓا اَنْفُسَكُمْ وَاَهْل۪يكُمْ نَاراً وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ
عَلَيْهَا مَلٰٓئِكَةٌ غِلَاظٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ اللّٰهَ مَٓا اَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ

"Ey iman edenler! Kendilerinizi ve ailelerinizi yakacağı insanlar ve taşlar olan bir ateşten koruyun ki o ateşin üzerinde yoğun mu yoğun, çetin mi çetin **melekler** vardır. Allah kendilerine ne emrettiyse ona karşı gelmezler ve her ne ile görevli iseler onu yaparlar." (Tahrîm, 66/6).

Cehennem Görevlileri

وَمَا جَعَلْنَٓا اَصْحَابَ النَّارِ اِلَّا مَلٰٓئِكَةًۖ وَمَا جَعَلْنَا عِدَّتَهُمْ اِلَّا فِتْنَةً لِلَّذ۪ينَ كَفَرُواۙ لِيَسْتَيْقِنَ
الَّذ۪ينَ اُو۫تُوا الْكِتَابَ وَيَزْدَادَ الَّذ۪ينَ اٰمَنُٓوا ا۪يمَاناً وَلَا يَرْتَابَ الَّذ۪ينَ اُو۫تُوا الْكِتَابَ وَالْمُؤْمِنُونَۙ
وَلِيَقُولَ الَّذ۪ينَ ف۪ي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ وَالْكَافِرُونَ مَاذَٓا اَرَادَ اللّٰهُ بِهٰذَا مَثَلاًۜ كَذٰلِكَ يُضِلُّ اللّٰهُ
مَنْ يَشَٓاءُ وَيَهْد۪ي مَنْ يَشَٓاءُۜ وَمَا يَعْلَمُ جُنُودَ رَبِّكَ اِلَّا هُوَۜ وَمَا هِيَ اِلَّا ذِكْرٰى لِلْبَشَرِ

"Biz o ateşin bekçilerini hep **melekler yaptık**, sayılarını da inkârcılar için sırf bir sınama aracı kıldık ki kendilerine kitap verilmiş olanlar kesin inanç edinsinler, iman etmiş olanlara imanlarını artırsın ve bir de kitap verilenler ile inananlar şüphelenmesin, kalplerinde bir hastalık bulunanlar ile kafirler de: 'Allah bununla mesela ne demek istemiş?' desinler. İşte böyle, Allah dilediğini şaşırtır, dilediğini de yola getirir. Rabbinin ordularını ancak kendisi bilir ve o ancak düşünmek için insanlara bir öğüttür." (Müddessir, 74/31).

Meleklerin Laneti

اِنَّ الَّذ۪ينَ كَفَرُوا وَمَاتُوا وَهُمْ كُفَّارٌ اُو۬لٰٓئِكَ عَلَيْهِمْ لَعْنَةُ اللّٰهِ
وَالْمَلٰٓئِكَةِ وَالنَّاسِ اَجْمَع۪ينَۙ

"Kuşkusuz küfredenler ve kâfir oldukları halde ölenler, işte Allah'ın, **meleklerin** ve tüm insanların laneti sırf onların üzerine." (Bakara, 2/161).

أُولٰئِكَ جَزَآؤُهُمْ اَنَّ عَلَيْهِمْ لَعْنَةَ اللّٰهِ وَالْمَلٰٓئِكَةِ وَالنَّاسِ اَجْمَع۪ينَۙ

"İşte onlar! Cezaları, kuşkusuz Allah'ın, **meleklerin** ve bütün insanların ilenci üzerlerine." (Âl-i Imrân, 3/87).

3) Melekler ve İnsanlar

Âdem'in Meleklerden Üstün Olduğunun Vurgulanması

وَاِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلٰٓئِكَةِ اِنّ۪ي جَاعِلٌ فِي الْاَرْضِ خَل۪يفَةًۜ قَالُٓوا اَتَجْعَلُ
ف۪يهَا مَنْ يُفْسِدُ ف۪يهَا وَيَسْفِكُ الدِّمَٓاءَۚ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ
لَكَۜ قَالَ اِنّ۪ٓي اَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ

"Bir zamanlar Rabbin **meleklere**: 'Kesinkes Ben yeryüzünde bir halîfe atayacağım,' demişti de onlar da demişlerdi: 'Orada fesat çıkaracak ve kanlar dökecek kimse mi yapacaksın? Oysa biz Sana hamdederek tesbih ediyor, Seni kutsuyoruz.' Bunun üzerine Allah: 'Hiç kuşkusuz Ben, sizin bilmediklerinizi biliyorum' buyurdu." (Bakara, 2/30).

قَالُوا سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَٓا اِلَّا مَا عَلَّمْتَنَاۜ اِنَّكَ اَنْتَ الْعَل۪يمُ الْحَك۪يمُ

"**(Melekler)** dediler: Seni bütün eksikliklerden tenzih ederiz Bizim, Senin bize öğrettiklerin dışında hiçbir bilgimiz yoktur, kuşkusuz Sen, en iyi bilensin, her şeyi hikmetle yapansın." (Bakara, 2/32).

قَالَ يَٓا اٰدَمُ اَنْبِئْهُمْ بِاَسْمَٓائِهِمْۚ فَلَمَّٓا اَنْبَاَهُمْ بِاَسْمَٓائِهِمْۙ قَالَ اَلَمْ اَقُلْ لَكُمْ اِنّ۪ٓي
اَعْلَمُ غَيْبَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِۙ وَاَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ

"Allah: 'Ey Âdem onlara (**meleklere**), onları adlarıyla haber ver' buyurdu. Âdem onlara adlarıyla haber verdiği zaman Allah: 'Ben size söylemedim mi ki, Ben göklerin, yerin gaybını bilirim. Ve sizin açıkladıklarınızı ve gizleyegeldiklerinizi de bilirim' buyurdu." (Bakara, 2/33).

وَعَلَّمَ اٰدَمَ الْاَسْمَٓاءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى الْمَلٰٓئِكَةِ فَقَالَ اَنْبِـُٔونٖى
بِاَسْمَٓاءِ هٰٓؤُ۬لَٓاءِ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقٖينَ

"Ve Âdem'e bütün isimleri öğretip ardından onları **meleklere** sunup buyurdu: Eğer doğru sözlülerseniz haydi bana şunların isimlerini haber verin." (Bakara, 2/31).

Meleklere Âdem'e Secde Etmeleri Emrinin Verilmesi

وَاِذْ قُلْنَا لِلْمَلٰٓئِكَةِ اسْجُدُوا لِاٰدَمَ فَسَجَدُٓوا اِلَّٓا اِبْلٖيسَۜ اَبٰى وَاسْتَكْبَرَ
وَكَانَ مِنَ الْكَافِرٖينَ

"Ve o vakit **meleklere**: 'Âdem'e secde edin' dedik; hemen secde ettiler. Ancak İblis dayattı, kibirlenmek istedi. Zâten o kâfirlerdendi." (Bakara, 2/34).

وَلَقَدْ خَلَقْنَاكُمْ ثُمَّ صَوَّرْنَاكُمْ ثُمَّ قُلْنَا لِلْمَلٰٓئِكَةِ اسْجُدُوا لِاٰدَمَۗ فَسَجَدُٓوا
اِلَّٓا اِبْلٖيسَۜ لَمْ يَكُنْ مِنَ السَّاجِدٖينَ

"Gerçekten sizi yarattık, ardından sizi biçimlendirdik, sonra **meleklere**: 'Âdem'e secde edin' dedik. Hemen secde ettiler. Ancak iblis secde edenlerden olmadı." (A'râf, 7/11).

وَاِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلٰٓئِكَةِ اِنّٖى خَالِقٌ بَشَرًا مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَاٍ مَسْنُونٍ

"Bir zaman Rabbin **meleklere:** 'Gerçekten ben, pişmemiş kuru kara çamurdan, değişmiş (şekillendirilmiş, bozulunca kötü kokan) balçıktan bir insan yaratacağım' demişti." (Hıcr, 15/28).

فَاِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فٖيهِ مِنْ رُوحٖى فَقَعُوا لَهُ سَاجِدٖينَ

"Onu düzenleyip ruhumdan içine üflediğimde hemen kendisi için secdelere kapanın." (Hıcr, 15/29).

فَسَجَدَ الْمَلٰٓئِكَةُ كُلُّهُمْ اَجْمَعُونَۙ

"Sonuçta **melekler**, onların hepsi, toptan secde ettiler." (Hıcr, 15/30).

وَاِذْ قُلْنَا لِلْمَلٰٓئِكَةِ اسْجُدُوا لِاٰدَمَ فَسَجَدُوٓا اِلَّٓا اِبْلِيسَۜ قَالَ ءَاَسْجُدُ
لِمَنْ خَلَقْتَ طٖينًاۚ

"Bir zaman **meleklere**: 'Âdeme secde edin' demiştik. Onlar da secde etmişlerdi. Ancak iblis (secde etmemiş şöyle demişti: Çamur olarak yarattığın bir kimseye mi secde edeceğim?" (İsrâ, 17/61).

وَاِذْ قُلْنَا لِلْمَلٰٓئِكَةِ اسْجُدُوا لِاٰدَمَ فَسَجَدُوٓا اِلَّٓا اِبْلِيسَۜ كَانَ مِنَ الْجِنِّ
فَفَسَقَ عَنْ اَمْرِ رَبِّهٖۜ اَفَتَتَّخِذُونَهُ وَذُرِّيَّتَهُٓ اَوْلِيَٓاءَ مِنْ دُونٖى وَهُمْ لَكُمْ
عَدُوٌّۜ بِئْسَ لِلظَّالِمٖينَ بَدَلًا

"Bir zaman **meleklere**: 'Adem için secde edin' demiştik de hemen secdeye varmışlardı. Ancak iblis secde etmemişti. O cinlerdendi, Rabbinin buyruğundan çıktı. Şimdi benim dışımda onu ve soyunu mu dostlar ediniyorsunuz? Oysa onlar size düşmandır. Zâlimler için ne kötü bir trampa!" (Kehf, 18/50).

وَاِذْ قُلْنَا لِلْمَلٰٓئِكَةِ اسْجُدُوا لِاٰدَمَ فَسَجَدُوٓا اِلَّٓا اِبْلِيسَۜ اَبٰى

"Ve o zamanı düşün ki **meleklere**: 'Âdeme secde edin,' dedi, hemen secde ettiler. Ancak İblis direnip secde etmedi." (Tâhâ, 20/116).

اِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلٰٓئِكَةِ اِنّٖى خَالِقٌ بَشَرًا مِنْ طٖينٍ

"Bir zaman Rabbin **meleklere** demişti: Doğrusu ben çamurdan bir insan yaratmaktayım." (Sâd, 38/71).

فَاِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فٖيهِ مِنْ رُوحٖى فَقَعُوا لَهُ سَاجِدٖينَ

"Ona biçim verip içine ruhumdan üflediğimde hemen onun için secdelere kapanın." (Sâd, 38/72).

فَسَجَدَ الْمَلٰٓئِكَةُ كُلُّهُمْ اَجْمَعُونَۙ

"Sonuçte meleklerin hepsi, toptan secde ettiler." (Sâd, 38/73).

Şeytan'ın Âdem ile Eşini: 'Melek Olursunuz' Diye Fitleyip Aldatması

فَوَسْوَسَ لَهُمَا الشَّيْطَانُ لِيُبْدِيَ لَهُمَا مَا وُرِيَ عَنْهُمَا مِنْ سَوْاٰتِهِمَا وَقَالَ مَا
نَهٰيكُمَا رَبُّكُمَا عَنْ هٰذِهِ الشَّجَرَةِ اِلَّٓا اَنْ تَكُونَا مَلَكَيْنِ اَوْ تَكُونَا مِنَ الْخَالِدِينَ

"Derken şeytan, ikisinden gizlenmiş olan ayıp yerlerini açmak için ikisine vesvese/fit verdi ve: 'Sizi Rabbiniz bu ağaçtan **sırf iki melek olursunuz** veya ikiniz sonsuza değin kalanlardan olursunuz diye yasakladı' dedi." (A'râf, 7/20).

Melekler Hz. Musa'dan Miras Kalan Kutsal Emanetler Sandığını Taşımışlardı

وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ اِنَّ اٰيَةَ مُلْكِه۪ٓ اَنْ يَاْتِيَكُمُ التَّابُوتُ ف۪يهِ
سَك۪ينَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَبَقِيَّةٌ مِمَّا تَرَكَ اٰلُ مُوسٰى وَاٰلُ هٰرُونَ
تَحْمِلُهُ الْمَلٰٓئِكَةُ اِنَّ ف۪ي ذٰلِكَ لَاٰيَةً لَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِن۪ينَ

"Peygamberleri onlara: 'Kuşkusuz onun krallığının alâmeti, size, içinde Rabbiniz'den bir huzur ve Musa Hanedanı ile Harun Hanedanının bıraktıklarından bir kalıntı bulunan **meleklerin** taşıdığı o sandığın gelmesidir. İnananlarsanız kuşkusuz bunda elbette sizin için bir ibret vardır' dedi." (Bakara, 2/248).

Melekler Zekeriyya ve Meryem'i Ne ile Muştulamışlardı?

فَنَادَتْهُ الْمَلٰٓئِكَةُ وَهُوَ قَٓائِمٌ يُصَلّ۪ي فِي الْمِحْرَابِۙ اَنَّ اللّٰهَ يُبَشِّرُكَ بِيَحْيٰى
مُصَدِّقًا بِكَلِمَةٍ مِنَ اللّٰهِ وَسَيِّدًا وَحَصُورًا وَنَبِيًّا مِنَ الصَّالِح۪ينَ

"Derken, (Zekeriyya) Mihrap'ta divan durmuş namaz kılarken **melekler** kenidisine: 'Kuşkusuz Allah sana, Allah'tan bir kelimeyi doğrulayıcı olarak Yahya'yı, bir efendiyi, bir zâhidi, salihlerden bir peygamberi muştuluyor' diye seslendi." (Âl-i Imrân, 3/39).

وَإِذْ قَالَتِ الْمَلٰٓئِكَةُ يَا مَرْيَمُ إِنَّ اللّٰهَ اصْطَفٰيكِ وَطَهَّرَكِ وَاصْطَفٰيكِ عَلٰى نِسَٓاءِ الْعَالَمِينَ

"**Melekler:** 'Ey Meryem! Cidden Allah seni seçti, seni tertemiz yaptı, seni âlemlerin (dünya) kadınlarına seçip üstün kıldı' dedi." (Âl-i Imrân, 3/42).

إِذْ قَالَتِ الْمَلٰٓئِكَةُ يَا مَرْيَمُ إِنَّ اللّٰهَ يُبَشِّرُكِ بِكَلِمَةٍ مِنْهُ اسْمُهُ الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ وَجِيهًا فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ وَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ

"Bir vakit **melekle**r şöyle demişti: Ey Meryem! Kuşkusuz Allah seni kendinden bir kelime ile muştuluyor, ki adı Meryem oğlu İsa Mesih'tir, dünyada ve âhirette yüzakıdır ve (Allah'a) yaklaştırılmışlardandır." (Âl-i Imrân, 3/45).

Hz. Peygamber'e Başkalarının Göreceği Şekilde Mu'cizevî Bir Melek İndirilmemişti

وَقَالُوا لَوْلَٓا أُنْزِلَ عَلَيْهِ مَلَكٌ وَلَوْ أَنْزَلْنَا مَلَكًا لَقُضِيَ الْأَمْرُ ثُمَّ لَا يُنْظَرُونَ

"Dediler: Kendisine **bir melek indirilmeli değil miydi**? Bir melek indirseydik elbette o iş bitirilmiş olur, sonra kendilerine süre verilmezdi (göz açtırılmazdı)." (En'âm, 6/8).

فَلَعَلَّكَ تَارِكٌ بَعْضَ مَا يُوحٰٓى إِلَيْكَ وَضَٓائِقٌ بِهِ صَدْرُكَ أَنْ يَقُولُوا لَوْلَٓا أُنْزِلَ عَلَيْهِ كَنْزٌ أَوْ جَٓاءَ مَعَهُ مَلَكٌ إِنَّمَٓا أَنْتَ نَذِيرٌ وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ

"Senin: 'Ona bir hazine indirilmeli veya kendisiyle **bir melek gelmeli değil miydi?**' demelerinden ötürü sana vahyedilenin bir bölümünü bırakman ve bununla göğsünün daralması muhtemeldir. Sen sadece bir uyarıcısın. Allah, her şey üzerinde Vekil'dir." (Hûd, 11/12).

Hz. Peygamber: 'Size Melek Olduğumu Söylemiyorum'

قُلْ لَٓا اَقُولُ لَكُمْ عِنْدٖي خَزَٓائِنُ اللّٰهِ وَلَٓا اَعْلَمُ الْغَيْبَ وَلَٓا اَقُولُ لَكُمْ
اِنّٖي مَلَكٌۚ اِنْ اَتَّبِعُ اِلَّا مَا يُوحٰٓى اِلَيَّۜ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْاَعْمٰى وَالْبَصٖيرُۜ
اَفَلَا تَتَفَكَّرُونَ

"De ki: 'Size, Allah'ın hazineleri benim yanımda demiyorum. Gaybı da bilmiyorum. Size **gerçekten ben bir meleğim de demiyorum**. Ben sadece bana vahyedilene uyarım. De ki: Kör ile gören eşit olur mu? Düşünmüyor musunuz?" (En'âm, 6/50).

وَلَٓا اَقُولُ لَكُمْ عِنْدٖي خَزَٓائِنُ اللّٰهِ وَلَٓا اَعْلَمُ الْغَيْبَ وَلَٓا اَقُولُ اِنّٖي مَلَكٌ
وَلَٓا اَقُولُ لِلَّذٖينَ تَزْدَرٖٓي اَعْيُنُكُمْ لَنْ يُؤْتِيَهُمُ اللّٰهُ خَيْرًاۜ اَللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا
فٖٓي اَنْفُسِهِمْۚ اِنّٖٓي اِذًا لَمِنَ الظَّالِمٖينَ

"Size: 'Allah'ın hazineleri benim yanımda' demiyorum. Gaybı da bilmem! **'Gerçekten ben bir meleğim'** de demiyorum. Gözlerinizin hor gördüğü kimseler için de: 'Allah asla kendilerine bir hayır vermez' demem. Allah, onların içlerinde gizlediklerini çok iyi bilendir. Böyle bir şey dersem o zaman gerçekten ben zâlimlerden olurum." (Hûd, 11/31).

Binlerce Melek Sahabelere Yardımla Görevlendirilmişti

اِذْ تَقُولُ لِلْمُؤْمِنٖينَ اَلَنْ يَكْفِيَكُمْ اَنْ يُمِدَّكُمْ رَبُّكُمْ بِثَلٰثَةِ
اٰلَافٍ مِنَ الْمَلٰٓئِكَةِ مُنْزَلٖينَۜ

"O zaman müminlere: 'İndirilmiş **üç bin melekle** Rabbinizin size yardım etmesi yetmiyor mu size?' diyordun." (Âl-i Imrân, 3/124).

بَلٰٓىۙ اِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا وَيَأْتُوكُمْ مِنْ فَوْرِهِمْ هٰذَا يُمْدِدْكُمْ رَبُّكُمْ
بِخَمْسَةِ اٰلَافٍ مِنَ الْمَلٰٓئِكَةِ مُسَوِّمٖينَ

"Evet öyle de değil; sabrederseniz, sakınırsanız ve bu (düşman da) acele ederek size saldırırsa Rabbiniz size nişan vurulmuş **beş bin melekle** yardım eder." (Âl-i Imrân, 3/125).

Melekler Bizler İçin Dua Ederler

هُوَ الَّذٖى يُصَلّٖى عَلَيْكُمْ وَمَلٰٓئِكَتُهُ لِيُخْرِجَكُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ اِلَى النُّورِ ط وَكَانَ بِالْمُؤْمِنٖينَ رَحٖيمًا

"O, sizi, karanlıklardan aydınlığa çıkarması için size rahmet eden, **melekleri de** (bağışlanmanızı dileyen) Zât'tır. O (Allah) inananlara çok merhametlidir." (Ahzâb, 33/43).

اِنَّ اللّٰهَ وَمَلٰٓئِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِىِّ ط يَٓا اَيُّهَا الَّذٖينَ اٰمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلٖيمًا

"Doğrusu Allah ve **melekleri** Peygamber'e salavat getirirler. Ey iman etmiş olanlar! Siz de ona salavat getirin ve olabildiğince selamlayın." (Ahzâb, 33/56).

Meleklerin Şefaatlarının Yarar Sağlamasının Koşulu

وَكَمْ مِنْ مَلَكٍ فِى السَّمٰوَاتِ لَا تُغْنٖى شَفَاعَتُهُمْ شَيْـًٔا اِلَّا مِنْ بَعْدِ اَنْ يَأْذَنَ اللّٰهُ لِمَنْ يَشَٓاءُ وَيَرْضٰى

"Göklerde nice **melek** var ki, onların şefâatı sadece Allah'ın dileyip hoşnut kaldığı kimseler için izin vermesinden sonra yarar sağlar." (Necm, 53/26).

GAYB Konusu Kapsamında Ruh, Cin, Şeytan ve Nefs Kavramları ile İlgili Âyetler

Tanım ve Tesbitler

A) Gayb İle İlgili Âyetler

• Gayba İnananlar ve Allah'tan Korkanlar Övülüyor • Göklerin ve Yerin Gayıblarını Yalnız Allah Bilir • Gayb Haberleri Olarak Nitelendirilen Olaylar • İnsanlar da Cinler de Doğrudan Gaybı Bilemezler • Gayb Lafzının Çoğul Şekli Olan 'Guyûb' Lafzının Yer Aldığı Âyetler • Peygamberin Bile Gaybı Bilemeyeceğini Bildiren Âyetler • Gaybın Anahtarları Allah Katındadır • Gaybı Bilen O'dur •Gayb Allah'ın Tekelindedir • 'Ğayb' Lafzının İsm-i Fâil/Etken Ortaç Şeklinin Geçtiği Âyetler • Gayb Lafzının Gıyâb Anlamında İnsanlarla İlgili Olarak Geçtiği Âyetler.

B) Rûh

• Rûh ile Cebrâil'in Murad Edildiği Âyetler • Rûh'un Allah'a İsnâd Edildiği Âyetler • Rûh'un Emr-i Rabbânî Olduğunun Vurgulandığı Âyetler.

C) Cinler

• Cinlerin Yaratıldıkları Madde • Cinlere Tapanlar ve Bu Tapanların Âhiretteki Yakarışları • Bütün Peygamberlere Cin Düşmanlar da Tebelleş Edilmiştir • Cinler Âhirette Hesaba Çekilecekler • İnsanlar Gibi Cinler de Cehenneme Konulacaklar • Kur'an'da İnsanlar Gibi Cinlere de Meydan Okunuyor • İblis Cin Soyundandır • Hz. Süleyman ve Cinler • Cin Orduları • Cin İşçileri • Cinler Gaybı Bilmezler • Bir Grup Cin Hz. Peygamber'in Kur'an Okuyuşunu Dinlemişti • Cinlerin Allah'ı Kutsamaları • Erkek İnsanlar Erkek Cinlere Sığınıyorlardı • Cinler de Allah'ın Peygamber Göndermeyeceğini Sanmışlardı • Cinler de İbadetle Mükellef Tutulmuşlardır • Cinlerin de Cinsel Hayatlarının Olduğunun İpuçları • Cinlerin İkrarları ve Göklerden Bilgi Edinmeye Çalışmalarını İtirafları.

D) Şeytan

I) 'Şeytan' Lafzının Tekil Olarak Geçtiği Âyetler

Şeytana Bahşedilmiş İmkânlar

1) Vesvese Verme Gücü *• Âdem İle Eşini Fitleyip Cennet Nimetlerinden Mahrum Ettirmesi • Şeytan Uhud Savaşında Bazı Sahabeleri de Fitlemişti • Hz. Meryem'in Annesi de Şeytan'a Karşı Kızını Allah'a Ismarlamıştı • Hz. Peygamber de Dahil Şeytana, Bütün Peygamberleri Geçici Olarak Etkileme Gücü Verilmiş ve Ondan Kendisine Sığınılması Öngörülmüştür • Tekrar Küfre Dönenler Şeytanın Fitleri Yüzünden Dönmüşlerdir • Şeytanın Peşinden Gitmemeyi Emreden Âyetler • Ataların Körükörüne Taklidi Şeytanın Ardına Düşmek Demektir •* ***2) Şeytana Vaadlerle Aldatma Gücü Verilmiştir*** *• Şeytanın: 'Kullarını Saptıracağım' Diye Allah'a Meydan Okuması • Allah'ın da Ona Bu İmkânı Vermesi • Şeytan Çarpmışa Dönerler •* ***3) Şeytanın Dostlarına Korku Salma Gücü*** *• Şeytan Kötü Bir Arkadaştır • Şeytanın Amacı Sapıkların Sapıklıklarını Derinleştirmek ve Müslümanların Arasına Düşmanlık Sokmaktır • Şeytanın Tuzakları Abartılmamalı • Şeytanın Peşinden Gitmemek de Allah'ın Bir Lutfudur • Serkeş Şeytanın Ardına Düşenler • Şeytanın İşi Olarak Nitelendirilen Davranışlar • a) İçki, Kumar, Fal Okları, b) Cana Kıyma,* ***4) Şeytana İnsanların Yaptıkları Kötü Fiilleri Kendilerine Güzel Gösterme İmkânı Bahşedilmiştir*** *•* ***5) Unutturma Gücü*** *• Hz. Peygamberin Bir Şeyi Unutması da Şeytanın Etkisine Bağlanmıştır • Peygamberler Dışında İlâhî Lutuflara Mazhar Olan Kişilerin Şeytanın Ağına Düşmemelerinin Garantisi Yoktur • Şeytanın Pisliği • Şeytan İnsanoğlunun Düşmanıdır • Şeytanın Ikrarı • Gökler Şeytana Karşı Koruma Altına Alınmıştır • Hz. İbrahim'in Babasını Şeytana Karşı Uyarması •* ***6) Maddî Zarar Verme Gücü*** *• Eyüb Peygamber Fiziksel Hastalığının Şeytandan Olduğunu Söylemişti • Kur'ân Şeytanın Sözü Değildir,*

II) 'Şeytan' Lafzının Çoğul Olarak Geçtiği Âyetler

• Şeytanların İnsanları Ayartmaları • İnsan ve Cin Şeytanları • Şeytanların Dostlarına Telkinleri • Şeytanlar ve İnsanlar Cehennemin Çevresinde Dizüstü Bir Araya Toplanılacaklar • Şeytanlar Kâfirlere de Tebelleş Edilmişlerdir • Hz. Süleyman'ın Şeytan Dalgıçları ve Yapı Ustaları • Şeytanların Dürtüştürmeleri Bir Gerçektir

• Şeytanlar Kur'an'ın İndirilişinde Hiçbir Şekilde Müdâhil Olamamışlardır • Şeytanların Fitlerinin Etkili Olduğu Kişiler • Şeytanların Fiziksel Bünyeye Sahip Oldukları • Dünya Göğü Bile Şeytanlara Karşı Korunmuştur

III) 'Şeytan' Lafzının Tekil ve Çoğul Olarak Geçtiği Âyetler

• Şeytanların Dost ve Kardeşleri • Şeytanların Bizi Gördükleri Haber Veriliyor

IV) İnsan Şeytanları Olarak Nitelendirilenler

a) Münafıklar, b) Sihirbazlar.

V) Şeytanın Mürâdifi Olarak Kullanılan İsimler

a) İblis

• Farklı Sûrelerde İblis'in Âdem'e Secde Etmemesi Olayı • İblis'in Âdem'e Secde Etmeyişinin Gerekçeleri • İblis'in Cennetten Kovulması • İblis'e İnsanları Yoldan Çıkarma İmkânları Bahşedilmesi • İblis İnsanları Yoldan Çıkarmada Başarıya Ulaştı

b)Tâğût,

c)Hannâs,

d) Nefs

a) Tekil Olarak Geçtiği Yerler, b) 'Enfüs' Şeklinde Çoğul Olarak Geçtiği Yerler.

GAYB Konusu Kapsamında Ruh, Cin, Şeytan ve Nefs Kavramları ile İlgili Âyetler

Tanım ve Tesbitler

İslam'ın inanç temellerinden ikincisini oluşturan ve gaybî olguların somut misallerinden olan 'Meleklere İman' konusunu içeren âyetlerin yazılması dolayısıyla 'ğayb' lafzını kavram olarak vurgulayan âyetlerle, Kur'ân'da delâlet yoluyla 'ğayb' kapsamı çerçevesinde imanla irtibatlandırılan Ruh, Cin, İblis (Şeytan) Nefs gibi meşhur ğaybî kavramların ve bunlarla ilgili sıfatların yer aldığı âyetlerin de burada verilmesi uygun görülmüştür.

Sözlük anlamı bir şeyin gözden gizlenmesi, gözden gizlenen şey demek olan **'ğayb'** kelimesi, bu ve benzeri âyetlerde: Duyular alanına girmeyen, akıllarca da varlıkları ve mâhiyetleri hemen bilinmeyen, ancak peygamberlerin verdikleri haberler ile bilinen varlık ve olaylar demektir. Bu tanım çerçevesinde Allah da 'ğayb' kavramına girmekle birlikte O, kendini 'Zâhir ve Bâtın' olarak nitelendirdiğinden ğayb konusu teeddüben Allah'a iman maddesinin başında değil iman umdelerinin ikincisini oluşturan meleklere imanın eki olarak verilmiştir. Burada öncelikle şu üç noktaya dikkat çekmeyi gerekli görüyoruz:

1) Kâinât iki kısma ayrılır: a) Âlem-i gayb. B) Âlem-i şehâdet. Gözle görülmeyen, insanın yanında bulunmayan, duyulardan ve insanın ilim alanı dışında kalan anlamlarına gelen ve 'gayb' mefhumu ile yansıtılan olgular Allah'a göre değil, insanlara nisbetledir. Çünkü Hak Teâlâ'dan hiçbir şey gizli kalamaz. Âlem-i gayb duyuların sınırlarına girmeyen, akıllılarca da varlığı hemen bilinemeyen nesneler demektir. Âlem-i şehâdetle kasdedilen de görülen nesneler, insanların gözleri ile gördükleri veya işitme, tatma, dokunma, koklama gibi duyu organları ile kavradıkları tüm varlıklardır.

2) İnsan yaratılışı icâbı göremediği şeylerin varlığına inanmak zorundadır. İlk bakışta akıl alsa da almasa da bazı şeylerin mevcudiyetini itirâf mecburiyetindedir, bundan kurtulmasına imkân yoktur. Zira bir insanın, bir yerde bulunduğu sürece normal şartlarda diğer uzak mekânları görmesi muhaldir. Bu açıdan göremediği yerler kendisi için **gayb** (görünmez) varlıklar hükmündedir. Görünmemesine rağmen o yerlerin mevcudiyetini inkârı düşünülemez. Duyu organlarının da idrâk alanları sınırlıdır, muayyen sahaların dışına çıkamazlar. Mesela ses alma duyusunu düşünelim: İnsan normal şartlar altında ancak belli yükseklikteki sesleri duyabilir, bu yüksekliğin altına düşen sesleri duyamaz; görmesi de belli büyüklükteki cisimleri görmekle mukayyeddir. Cisimler küçülüp normal şartlar altında görülme haddini aştıklarında çıplak gözle görülemezler. Dokunma hâssesi de öyledir, ancak kesif, yoğun cisimleri tutabilir, onlara dokunabiliriz. Bunun gibi aklın da bağımsız algılama alanı sınırlıdır, bazı şeyleri kavraması doğru bir habercinin haberine bağlıdır. Bu sâdık, doğru söyleyen haberciler de peygamberlerdir. Yalnız burada şöyle bir incelik vardır: Akıl, peygamberlerin verdikleri haberlerin hikmet ve mahiyetlerini kavrayacak veya yorumlayacak bir istidatta yaratılmıştır.

3) İnsan aklı ve duyu organları vâsıtasıyla varlıklar hakkında bilgiler sağlar. Aklıyla ma'kûlâtı; duyu organları aracılığıyla görülen, duyulan, işitilen, koklanan ve tadılan maddî nesnelerin mevcudiyetlerini kavrar. Aklıyla doğru sözlülüğün faziletini, yalancılığın rezilliğini, bir şeyin imkânsızlığını, ortaya konmuş bir sanat eserinin bir sanatkâr tarafından yapıldığını idrâk eder. Bilgi araçları işte bunlardır: Akıl ve duyu organları. İnsan bir şeyi düşünür, sonra onunla alâkalı olarak müsbettir, menfidir, gereklidir, mümkündür, imkânsızdır gibi hükümleri verir. Bir şeye bakar, onun uzun, kısa, beyaz, siyah olduğuna karar verir; bir ses duyar 'şöyle şöyle bir sesti' der. Böylece insan, aklı ve duyu organları vasıtası ile görünen ve görünmeyen varlıklar hakkında bilgi sahibi olur.

Bazı varlıklar ve hâdiseler vardır ki bunlar 'gayb-i mahz' diye adlandırılırlar. Bunlar hakkında bilgi sahibi olmanın yolu ya işitmek veya var olduklarının delillerini görmektir. Sözgelimi bizden çok uzaklarda yaşayan ünlü bir simanın yolculuğa çıktığını veya yolculuktan döndüğünü yahut öldüğünü haber aldığımızda bir bilgi sahibi olmuş oluruz ve bu bilgiyi duymakla sağlamış oluruz. Bir yerden geçerken sellerin aktığını, vâdilerin dolup-taştığını görsek -kimse söylemese de- yağmurların yağdığını veya karların eridiğini anlarız. Bir yerden geçerken burnumuza gelen güzel kokular bize orada güzel koku satanların ya da hoş kokulu çeşit çeşit bitkilerin bulunduğunu gösterir. Dolayısıyla din nokta-i nazarından **'gayb'**a iman da bu açılardan düşünülmelidir. Gözlerimizle göremiyoruz diye inkâra kalkışmamalıyız, böyle bir yola sapmak mevcudiyetimizi inkâr anlamına gelir. Gözlerimizle göremiyoruz diye aklı, ruhu, yediğimiz bir şeyin tadını inkâr mı edeceğiz?

Bu ek bölümde sırasıyla: Gayb, Rûh, Cin, Şeytan (İblis) ve Nefs kavramları ele alınmıştır. **'Rûh'** kavramı,'Gayb' konusuna girdiği, soyut ve somut şekilleri ile çeşitli sûre ve âyetlerde geçtiği için burada aktarılmıştır. Âyetler incelendiğinde 'rûh' lafzının peygamberlere mesaj getiren Cebrâil anlamında kullanıldığı gibi Allah'a isnad edildiği, 'emr-i Rabbânî' olarak nitelendirildiği görülür. **"Ervâh-i habîse**=pis ruhlar" diye anılan Cin ve Şeytan kavramlarının geçtiği âyetleri de burada aktarıyoruz. Çünkü bu iki varlığın mevcudiyetlerine inanmak da gayba inanmanın şartlarından biridir. Gayba iman demek Allah ve Rasûlünü, haber verdikleri her hususta doğrulamak demektir. Bugün toplumumuzda cin ve şeytanları uydurma, mevhum yaratıklar, aslı-astarı olmayan safsata hılkatlar diye nitelendiren ve kendilerini müslüman sanan yığınla insan vardır. Cinleri ve

şeytanları çok güçlü varlıklar kabul edip onları tanrı edinenler nasıl sapık iseler; görülmüyor diye onları inkâr bataklığına saplananlar da aynı dalâlettedirler. İfrat ve tefriti, aşırı uçları doğuran koyu cehâlettir. Birisi Allah'a eş koşuyor, diğeri de inandığını söylediği Allah'ın verdiği haberi yalanlıyor.

Meleklere iman edenin cin ve şeytanlar âlemine inanmakta tereddüde düşmesi yersizdir. Çünkü her üç sınıf da 'gayb-i mahz' diye vasıflandırılan görünmez mahluklardır. Âyetler incelendiğinde onların da bizim mahiyetini bilemediğimiz bünyelere sahip bulundukları, insanlar gibi ibadetle mükellef tutuldukları, cinsel hayatlarının olduğu, aralarında hem Allah'a ortak koşanların hem de Allah'ı bir tanıyanların yer aldığı, insanlar tarafından işlenen -peygamberler de dahil- kötü fiillerin hepsinin Şeytana ve soyuna yıkıldığı, kendilerine peygamberler gönderildiği gözlemlenir.

A) Gayb ile İlgili Âyetler

Gayba İnananlar ve Görmeden Allah'tan Korkanlar Övülüyor

اَلَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ الصَّلٰوةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ

"Ki onlar **gayba** inanıp namazı dürüst kılarlar ve kendilerine verdiğimiz rızıktan başkalarına karşılıksız verirler." (Bakara, 2/3).

يَٓا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَيَبْلُوَنَّكُمُ اللّٰهُ بِشَيْءٍ مِنَ الصَّيْدِ تَنَالُهُٓ اَيْدِيكُمْ وَرِمَاحُكُمْ

لِيَعْلَمَ اللّٰهُ مَنْ يَخَافُهُ بِالْغَيْبِ فَمَنِ اعْتَدٰى بَعْدَ ذٰلِكَ فَلَهُ عَذَابٌ اَلِيمٌ

"Ey iman edenler! Allah, **gıyabında** (görmeden) kendisinden korkanları bilmesi için elbette sizi, ellerinizin ve mızraklarınızın kendisine erişeceği av türünden bir şeyle sınayacak. Kim bundan sonra sınırı aşarsa ona pek acı veren bir azap vardır" (Mâide, 5/94).

جَنَّاتِ عَدْنٍ اِلَّتِي وَعَدَ الرَّحْمٰنُ عِبَادَهُ بِالْغَيْبِ اِنَّهُ كَانَ وَعْدُهُ مَاْتِيًّا

"Rahman'ın kullarına **gıyapta** söz verdiği Adn cennetlerine (girerler). Şüphesiz O'nun va'di hep gerçekleşegelmiştir." (Meryem, 19/61).

اَلَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ بِالْغَيْبِ وَهُمْ مِنَ السَّاعَةِ مُشْفِقُونَ

"O müttakiler **gıyabında** (görmeden) Rablerine haşyet (endişeli bir saygı) beslerler ve o kıyametten titrer dururlar." (Enbiyâ, 21/49).

وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ اُخْرٰى وَاِنْ تَدْعُ مُثْقَلَةٌ اِلٰى حِمْلِهَا لَا يُحْمَلْ مِنْهُ شَيْءٌ وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبٰى اِنَّمَا تُنْذِرُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ بِالْغَيْبِ وَاَقَامُوا الصَّلٰوةَ وَمَنْ تَزَكّٰى فَاِنَّمَا يَتَزَكّٰى لِنَفْسِهِ وَاِلَى اللّٰهِ الْمَصِيرُ

"Hiçbir günahkâr bir başkasının günahını üstlenmez. Günah yükü altında ezilen birisi, yükünden birazının alınması için birisine yalvarsa kendisinden hiçbir şey yüklenilmez! Yalvardığı akrabası bile olsa! Sen ancak **gıyapta** Rablerinden ürperen kimseler ile namazı dosdoğru kılanları uyarırsın. Kim arınırsa sadece kendi yararına arınır. Son varış yalnız Allah'adır." (Fâtır, 35/18).

اِنَّمَا تُنْذِرُ مَنِ اتَّبَعَ الذِّكْرَ وَخَشِيَ الرَّحْمٰنَ بِالْغَيْبِ فَبَشِّرْهُ بِمَغْفِرَةٍ وَاَجْرٍ كَرِيمٍ

"Ancak Zikre uyan ve **gıyabında** Rahman'dan ürperen kimseyi uyarırsın. Öyle ise onu bir bağışlama ve pek değerli bir ücretle muştula." (Yâsîn, 36/11).

مَنْ خَشِيَ الرَّحْمٰنَ بِالْغَيْبِ وَجَاءَ بِقَلْبٍ مُنِيبٍ

"**Gıyabında** saygıyla Rahman'dan ürpermiş ve yönelen bir gönülle gelmiş kimse için (cennet yaklaştırılmıştır)." (Kâf, 50/33).

لَقَدْ اَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَاَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ وَاَنْزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ بَأْسٌ شَدِيدٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللّٰهُ مَنْ يَنْصُرُهُ وَرُسُلَهُ بِالْغَيْبِ اِنَّ اللّٰهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ

"Ululuğum hakkı için Biz peygamberlerimizi açık delillerle gönderdik ve beraberlerinde kitap ve ölçü indirdik ki insanlar adaletle tutunsunlar. Bir de içinde hem çetin bir sertlik hem de insanlar için bir çok yararlar bulunan demiri indirdik. Çünkü Allah kendisine ve peygamberlerine **gıyabında** yardım edenleri belli edecek. Kuşkusuz Allah pekâlâ güçlüdür, pekâlâ izzetlidir." (Hadîd, 57/25).

إِنَّ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ بِالْغَيْبِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ

"Çünkü Rablerine **gıyabında** (görmeden) saygı besleyenler yok mu, kesin bağışlanma ve büyük bir ücret onlar içindir." (Mülk, 67/12).

Göklerin ve Yerin Görünmezlerini Yalnız Allah Bilir

قَالَ يَا آدَمُ أَنْبِئْهُمْ بِأَسْمَائِهِمْ فَلَمَّا أَنْبَأَهُمْ بِأَسْمَائِهِمْ قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَكُمْ إِنِّي أَعْلَمُ غَيْبَ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ وَأَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ

"Allah: 'Ey Âdem onlara, adlarıyla haber ver,' buyurdu. Âdem onlara adlarıyla haber verdiği zaman Allah: 'Ben size, hakikaten Ben göklerin, yerin **gaybını** bilirim. Sizin açıkladıklarınızı ve gizleyegeldiklerinizi de bilirim dememiş miydim' buyurdu." (Bakara, 2/33).

قُلْ لَا يَعْلَمُ مَنْ فِي السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ الْغَيْبَ إِلَّا اللّٰهُ وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ يُبْعَثُونَ

"De ki: Allah dışında, göklerde ve yerdekilerden hiç kimse **gaybı** bilmez. Onlar ne zaman diriltileceklerini de bilmezler." (Neml, 27/65).

إِنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ غَيْبَ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللّٰهُ بَصِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ

"Kuşkusuz Allah, göklerin ve yerin **gaybını** (sırrını) bilir. Allah her ne yaparsanız pekâlâ görür." (Hucurât, 49/18).

Gayb Haberleri Olarak Nitelendirilen Olaylar

ذٰلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهِ إِلَيْكَ وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذْ يُلْقُونَ أَقْلَامَهُمْ أَيُّهُمْ يَكْفُلُ مَرْيَمَ وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذْ يَخْتَصِمُونَ

"Bunlar, sana vahyetmekte olduğumuz **gayb** haberlerindendir. Meryem'in bakımını hangisi üstlenecek diye kalemlerini attıklarında (ḳur'a çektiklerinde) yanlarında yoktun. Yine birbirleriyle çekişirlerken de yanlarında değildin." (Âl-i Imrân, 3/44).

تِلْكَ مِنْ اَنْبَٓاءِ الْغَيْبِ نُوح۪يهَٓا اِلَيْكَۚ مَا كُنْتَ تَعْلَمُهَٓا اَنْتَ وَلَا
قَوْمُكَ مِنْ قَبْلِ هٰذَاۚ فَاصْبِرْۚ اِنَّ الْعَاقِبَةَ لِلْمُتَّق۪ينَ

"İşte bunlar, sana vahyetmekte olduğumuz o **gayb** haberlerindendir. Bunları bundan önce sen de bilmiyordun, toplumun da! Haydi sabır göster, çünkü gerçekten sonuç takva sahiplerinindir." (Hûd, 11/49).

ذٰلِكَ مِنْ اَنْبَٓاءِ الْغَيْبِ نُوح۪يهِ اِلَيْكَۚ وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ اِذْ اَجْمَعُٓوا
اَمْرَهُمْ وَهُمْ يَمْكُرُونَ

"İşte bunlar sana vahyetmekte olduğumuz **gayb** haberlerindendir. Onlar işlerini karara bağlayıp tuzak kurarlarken yanlarında değildin." (Yûsuf, 12/102).

İnsanlar da Cinler de Doğrudan Gaybı Bilemezler

مَا كَانَ اللّٰهُ لِيَذَرَ الْمُؤْمِن۪ينَ عَلٰى مَٓا اَنْتُمْ عَلَيْهِ حَتّٰى يَم۪يزَ الْخَب۪يثَ مِنَ
الطَّيِّبِۜ وَمَا كَانَ اللّٰهُ لِيُطْلِعَكُمْ عَلَى الْغَيْبِ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ يَجْتَب۪ي مِنْ رُسُلِه۪
مَنْ يَشَٓاءُ فَاٰمِنُوا بِاللّٰهِ وَرُسُلِه۪ۚ وَاِنْ تُؤْمِنُوا وَتَتَّقُوا فَلَكُمْ اَجْرٌ عَظ۪يمٌ

"Allah, pisi temizden ayırıncaya kadar müminleri üzerinizde bulunduğunuz durum üzerinde bırakacak değildir. Allah sizi **gayba** muttali kılacak da değil. Ancak elçilerinden dilediğini seçer. Öyle ise Allah'a ve elçilerine iman edin. İnanırsanız, sakınırsanız size pek büyük bir ödül vardır." (Âl-i Imrân, 3/179).

اِرْجِعُٓوا اِلٰٓى اَب۪يكُمْ فَقُولُوا يَٓا اَبَانَٓا اِنَّ ابْنَكَ سَرَقَۚ وَمَا شَهِدْنَٓا اِلَّا
بِمَا عَلِمْنَا وَمَا كُنَّا لِلْغَيْبِ حَافِظ۪ينَ

"Babanıza dönün ve deyin: Babamız! Gerçekten oğlun hırsızlık yaptı. Biz sadece bildiğimize tanıklık ettik! Biz **gaybın** bekçileri değiliz." (Yûsuf, 12/81).

سَيَقُولُونَ ثَلٰثَةٌ رَابِعُهُمْ كَلْبُهُمْۚ وَيَقُولُونَ خَمْسَةٌ سَادِسُهُمْ كَلْبُهُمْ
رَجْمًا بِالْغَيْبِۚ وَيَقُولُونَ سَبْعَةٌ وَثَامِنُهُمْ كَلْبُهُمْۜ قُلْ رَبّ۪ٓي اَعْلَمُ
بِعِدَّتِهِمْ مَا يَعْلَمُهُمْ اِلَّا قَل۪يلٌۜ فَلَا تُمَارِ ف۪يهِمْ اِلَّا مِرَٓاءً ظَاهِرًاۖ
وَلَا تَسْتَفْتِ ف۪يهِمْ مِنْهُمْ اَحَدًا

"**Gaybı** taşlarcasına[1] diyecekler: 'Onlar üçtür, dördüncüleri köpekleridir.' Derler: 'Beştir, altıncıları köpekleridir.' Derler: Yedidir, sekizincileri köpekleridir.' De ki: 'Rabbim sayılarını en iyi bilendir.' Onları ancak pek az kimse bilir. Onlar konusunda sadece şeffâf bir tartışma yap, onlarla ilgili kendilerinden hiç kimesye bir şey sorma" (Kehf, 18/22).

وَقَدْ كَفَرُوا بِه۪ مِنْ قَبْلُۚ وَيَقْذِفُونَ بِالْغَيْبِ مِنْ مَكَانٍ بَع۪يدٍ

"Halbuki daha önce onu inkâr etmişlerdi. Uzak bir yerden **gayba** (taş) fırlatıyorlardı." (Sebe', 34/53).

اَطَّلَعَ الْغَيْبَ اَمِ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمٰنِ عَهْدًاۙ

"**Gaybı** mı görmüş? Yoksa Rahman katından bir söz mü almış?" (Meryem, 19/78).

فَلَمَّا قَضَيْنَا عَلَيْهِ الْمَوْتَ مَا دَلَّهُمْ عَلٰى مَوْتِه۪ٓ اِلَّا دَٓابَّةُ الْاَرْضِ تَأْكُلُ مِنْسَاَتَهُۚ
فَلَمَّا خَرَّ تَبَيَّنَتِ الْجِنُّ اَنْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ الْغَيْبَ مَا لَبِثُوا فِي الْعَذَابِ الْمُه۪ينِ

"Süleymanın ölümüne hükmettiğimizde cinleri onun ölümüne, asasını yemekte olan ağaç kurdundan başkası âgâh kılmadı. Derken (Süleyman) yüzü koyun yere kapanınca ortaya çıktı ki cinler **gaybı** bilmiş olsalardı o küçük düşüren azap içinde beklemezlerdi." (Sebe', 34/14).

---

[1] Boşa kürek çekercesine

أَمْ عِنْدَهُمُ الْغَيْبُ فَهُمْ يَكْتُبُونَ

"Yoksa **gayb** onların yanında da onlar mı yazıyorlar?" (Tûr, 52/41).

أَعِنْدَهُ عِلْمُ الْغَيْبِ فَهُوَ يَرٰى

"**Gaybın** bilgisi onun yanında da yoksa onu görüyor mu?" (Necm, 53/35).

أَمْ عِنْدَهُمُ الْغَيْبُ فَهُمْ يَكْتُبُونَ

"Yoksa **gayb** onların yanlarında da onlar mı yazıyorlar?" (Kalem, 68/47).

Gayb Lafzının Çoğul Şekli Olan 'Guyûb' Lafzının Yer Aldığı Âyetler

يَوْمَ يَجْمَعُ اللّٰهُ الرُّسُلَ فَيَقُولُ مَاذَٓا أُجِبْتُمْ قَالُوا لَا عِلْمَ لَنَا إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ

"Allah bütün peygamberleri topladığı günde: 'Size ne cevap verilmişti?' der. 'Bizde hiçbir bilgi yoktur, kuşkusuz **gayıpları** (gizlileri) çok iyi bilen Sensin Sen' derler." (Mâide, 5/109).

وَإِذْ قَالَ اللّٰهُ يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ ءَأَنْتَ قُلْتَ لِلنَّاسِ اتَّخِذُونِي وَأُمِّيَ إِلٰهَيْنِ مِنْ دُونِ اللّٰهِ قَالَ سُبْحَانَكَ مَا يَكُونُ لِي أَنْ أَقُولَ مَا لَيْسَ لِي بِحَقٍّ إِنْ كُنْتُ قُلْتُهُ فَقَدْ عَلِمْتَهُ تَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِي وَلَا أَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِكَ إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ

"Allah: Ey Meryem oğlu İsa! İnsanlara 'Allah'tan başka beni ve anamı da iki tanrı edinin,' diye sen mi söyledin? dediğinde şöyle der: Hâşâ! Hakkım olmayanı söylemem bana yaraşmaz! Onu söylemişsem Sen onu gerçekten bilirsin. Özbenliğimde olanı bilirsin, ama ben

Senin zatındakini bilmem. Cidden Sensin **gayıpları** çok iyi bilen, Sen." (Mâide, 5/116).

أَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ سِرَّهُمْ وَنَجْوٰيهُمْ وَأَنَّ اللّٰهَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ

"Gerçekten Allah'ın onların sırlarını ve fısıltılarını bildiğini hâlâ bilmediler mi? Cidden Allah **gayıpları** çok iyi bilendir." (Tevbe, 9/78).

قُلْ إِنَّ رَبِّي يَقْذِفُ بِالْحَقِّ عَلَّامُ الْغُيُوبِ

"De ki: Kuşkusuz Rabbim gerçeği iletir. (O) **gayıpları** çok iyi bilir." (Sebe', 34/48).

Peygamberin Bile Gaybı Bilemeyeceğini Bildiren Âyetler

قُلْ لَا أَقُولُ لَكُمْ عِنْدِي خَزَائِنُ اللّٰهِ وَلَا أَعْلَمُ الْغَيْبَ وَلَا أَقُولُ لَكُمْ
إِنِّي مَلَكٌ إِنْ أَتَّبِعُ إِلَّا مَا يُوحٰى إِلَيَّ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمٰى وَالْبَصِيرُ
أَفَلَا تَتَفَكَّرُونَ

"De ki: Size, Allah'ın hazineleri benim yanımda demiyorum. **Gaybı** da bilmiyorum. Size gerçekten ben meleğim demiyorum. Ben sadece bana vahyedilene uyarım. De ki: Kör ile gören eşit olur mu? Düşünmüyor musunuz? " (En'âm, 6/50).

قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا إِلَّا مَا شَاءَ اللّٰهُ وَلَوْ كُنْتُ أَعْلَمُ
الْغَيْبَ لَاسْتَكْثَرْتُ مِنَ الْخَيْرِ وَمَا مَسَّنِيَ السُّوءُ إِنْ أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ
وَبَشِيرٌ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ

"De ki: Allah'ın dilediğinden başka kendime ne bir yarar sağlayabilirim ne de bir zarar verebilirim. **Gaybı** bilseydim elbette hayır olan şeyleri çoğaltmak isterdim. Bana kötülük dokunmamıştır. Ben inanan bir toplum için sadece bir uyarıcı ve bir müjdeciyim." (A'râf, 7/188).

وَلَٓا اَقُولُ لَكُمْ عِنْدٖى خَزَٓائِنُ اللّٰهِ وَلَٓا اَعْلَمُ الْغَيْبَ وَلَٓا اَقُولُ اِنّٖى مَلَكٌ
وَلَٓا اَقُولُ لِلَّذٖينَ تَزْدَرٖٓى اَعْيُنُكُمْ لَنْ يُؤْتِيَهُمُ اللّٰهُ خَيْرًاۜ اَللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا
فٖٓى اَنْفُسِهِمْۚ اِنّٖٓى اِذًا لَمِنَ الظَّالِمٖينَ

"Size: 'Allah'ın hazineleri benim yanımda,' demiyorum. **Gaybı da** bilmem! 'Ben gerçekten meleğim' de demiyorum. Gözlerinizin hor gördüğü kimseler için de: 'Allah asla onlara bir hayır vermez' demem. Allah, onların benliklerindekini çok iyi bilendir. Böyle bir şey dersem o zaman gerçekten ben zâlimlerden olurum." (Hûd, 11/31).

وَمَا هُوَ عَلَى الْغَيْبِ بِضَنٖينٍۚ

"O **gayb** üzerinde kıskanç (cimri) değildir." (Tekvîr, 81/24).

Gaybın Anahtarları Allah Katındadır

وَعِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَٓا اِلَّا هُوَۜ وَيَعْلَمُ مَا فِى الْبَرِّ وَالْبَحْرِۜ
وَمَا تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ اِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا حَبَّةٍ فٖى ظُلُمَاتِ الْاَرْضِ
وَلَا رَطْبٍ وَلَا يَابِسٍ اِلَّا فٖى كِتَابٍ مُبٖينٍ

"**Gaybın** (gizli âlemlerin) anahtarları O'nun yanındadır, onları sadece O bilir. Karadakileri ve denizdekileri bilir. Bir yaprak düşmeye görsün muhakkak onu bilir. Ne yerin karanlıklarındaki bir dane, ne yaş ne kuru yoktur ki açık bir kitap içinde yer almasın." (En'âm, 6/59).

Gaybı Bilen O'dur

وَهُوَ الَّذٖى خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّۜ وَيَوْمَ يَقُولُ كُنْ
فَيَكُونُۜ قَوْلُهُ الْحَقُّۜ وَلَهُ الْمُلْكُ يَوْمَ يُنْفَخُ فِى الصُّورِۜ عَالِمُ
الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِۜ وَهُوَ الْحَكٖيمُ الْخَبٖيرُ

"O, gökleri ve yeri hak (gerçek) olarak yaratan Zat'tır. 'OL' diyeceği gün (herşey) hemen oluverir. Sözü haktır. Sûra üfleneceği

gün hükümranlık yalnız O'nundur. **Gaybı** (görünmeyeni) de görüneni de bilendir. O pek hikmetli ve her şeyden haberdardır." (En'âm, 6/73).

يَعْتَذِرُونَ اِلَيْكُمْ اِذَا رَجَعْتُمْ اِلَيْهِمْ قُلْ لَا تَعْتَذِرُوا لَنْ نُؤْمِنَ لَكُمْ قَدْ نَبَّانَا اللّٰهُ مِنْ اَخْبَارِكُمْ وَسَيَرَى اللّٰهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ ثُمَّ تُرَدُّونَ اِلٰى عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

"Kendilerine geri döndüğünüzde size mazeret gösterirler. De ki: Mazeret göstermeyin, size kesinlikle inanmayız, gerçekten Allah bize durumlarınızdan haber verdi. Allah yaptığınızı görür. Peygamberi de... Sonra **gaybı** (görünmeyeni) ve görüneni bilene döndürülürsünüz, artık O size yaptıklarınızı haber verir." (Tevbe, 9/94).

وَقُلِ اعْمَلُوا فَسَيَرَى اللّٰهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ وَسَتُرَدُّونَ اِلٰى عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

"De ki: 'Yapın! Yakında Allah yaptığınızı görür Peygamberi de, inananlar da!.. Sonra **gayb** ve şehâdet (âlemlerini) bilene döndürüleceksiniz. Artık O size yaptıklarınızı haber verir." (Tevbe, 9/105).

عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْكَبِيرُ الْمُتَعَالِ

"(O) **gaybı** (görünmeyeni) ve görüneni bilendir, çok büyüktür, çok yücedir." (Ra'd, 13/9).

عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَتَعَالٰى عَمَّا يُشْرِكُونَ

"**Gaybı** (görünmeyeni) de görüneni de bilen (Allah), öyle ise onların koştukları şirklerden çok yüksektir." (Mü'minûn, 23/92).

ذٰلِكَ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ

"İşte **gaybı** (görünmeyeni) de görüneni de bilen, çok güçlü, çok merhametli O'dur." (Secde, 32/6).

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَأْتِينَا السَّاعَةُ قُلْ بَلَى وَرَبِّي لَتَأْتِيَنَّكُمْ
عَالِمِ الْغَيْبِ لَا يَعْزُبُ عَنْهُ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ
وَلَا أَصْغَرُ مِنْ ذَلِكَ وَلَا أَكْبَرُ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ

"Küfre sapmış olanlar: 'Bize o saat (kıyamet) gelmez,' dediler. De ki: Hayır! **Gaybı** bilen Rabbime andolsun ki o size elbette, gelecek. Göklerde ve yerde zerre miktarı bir şey O'ndan kaçmaz; ne bundan daha küçük, ne daha büyük, illâ ki (her şey) apaçık bir kitaptadır." (Sebe', 34/3).

إِنَّ اللَّهَ عَالِمُ غَيْبِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ

"Kuşkusuz Allah, göklerin ve yerin **gaybını** (gizlisini) bilendir. Gerçekten O, sinelerin özünü çok iyi bilendir." (Fâtır, 35/38).

قُلِ اللَّهُمَّ فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ عَالِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ أَنْتَ
تَحْكُمُ بَيْنَ عِبَادِكَ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ

"De ki: Allah'ım! Ey gökleri ve yeri yoktan yaratan! Ey **gaybı** (görünmeyeni) ve görüneni bilen! Hakkında ihtilaf edip durdukları o şeyle ilgili olarak kulların arasında ancak Sen hüküm verirsin." (Zümer, 39/46).

هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ

"O, kendisinden başka ilah olmayan Allah'tır, **gaybı** (görünmeyeni) de bilir görüneni de. O öyle rahmetlidir, öyle merhametlidir." (Haşr, 59/22).

قُلْ إِنَّ الْمَوْتَ الَّذِي تَفِرُّونَ مِنْهُ فَإِنَّهُ مُلَاقِيكُمْ ثُمَّ تُرَدُّونَ إِلَى عَالِمِ
الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

"De ki: Haberiniz olsun, o kaçıp durduğunuz ölüm kesin gelip size çatacak, sonra o, bütün **gaybı** (görünmeyeni) ve görüneni bilene dön-

dürüleceksiniz de O size neler yaptığınızı haber verecektir". (Cumua, 62/8).

عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

"**Gaybı** (görünmeyeni) de görüneni de bilen, pekâlâ izzetli, pekâlâ hikmetlidir." (Teğâbun, 64/18).

عَالِمُ الْغَيْبِ فَلَا يُظْهِرُ عَلٰى غَيْبِهٖٓ اَحَدًاۙ

"**Gaybı** bilen. Hiç kimseyi gaybını bilmeye muvaffak kılmaz." (Cinn, 72/26).

Gayb Allah'ın Tekelindedir

وَيَوْمَ نَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ نَقُولُ لِلَّذِينَ اَشْرَكُوا مَكَانَكُمْ اَنْتُمْ
وَشُرَكَٓاؤُ۬كُمْۚ فَزَيَّلْنَا بَيْنَهُمْ وَقَالَ شُرَكَٓاؤُ۬هُمْ مَا كُنْتُمْ اِيَّانَا تَعْبُدُونَ

"Diyorlar: 'Kendisine Rabbinden bir mucize indirilmeli değil miydi?' De ki: '**Gayb** ancak Allah'ın tekelindedir. Bekleyin! Hakikaten ben de sizinle bekleyenlerdenim'." (Yûnus, 10/20).

وَلِلّٰهِ غَيْبُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَاِلَيْهِ يُرْجَعُ الْاَمْرُ كُلُّهُ فَاعْبُدْهُ
وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِۜ وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ

"Göklerin ve yerin **gaybı** Allah'ın tekelindedir. Bütün iş, tümüyle O'na döndürülür. Öyle ise O'na kulluk et, O'na dayan. Rabbin yapmakta olduklarınızdan gafil değildir." (Hûd, 11/123).

وَلِلّٰهِ غَيْبُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِۜ وَمَٓا اَمْرُ السَّاعَةِ اِلَّا كَلَمْحِ
الْبَصَرِ اَوْ هُوَ اَقْرَبُۜ اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

"Göklerin ve yerin **gaybı** Allah'ın tekelindedir. O sâatın (kıyametin) gerçekleşmesi olayı sadece bir göz kırpması gibidir veya ondan daha kısadır. Kuşkusuz Allah, her şeye karşı pek güçlüdür." (Nahl, 16/77).

قُلِ اللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا لَبِثُوا لَهُ غَيْبُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ اَبْصِرْ بِهٖ وَاَسْمِعْ مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهٖ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فٖى حُكْمِهٖٓ اَحَدًا

"De ki: 'Onların ne kadar kaldıklarını en iyi Allah bilir. Göklerin ve yerin **gaybı** O'nun tekelindedir. Ne yaman gördü! Ne yaman işitti! Onlar için O'ndan başka hiçbir dost yoktur. Ve hükmünde hiç kimseye ortaklık vermez." (Kehf, 18/26).

'Gayb' Lafzının İsm-i Fâil (Etken Ortaç) Şeklinin Geçtiği Âyetler

فَلَنَقُصَّنَّ عَلَيْهِمْ بِعِلْمٍ وَمَا كُنَّا غَٓائِبٖينَ

"Ve kendilerine (olup-biteni) bir bilgi ile anlatacağız. Biz **gâipler** (habersizler) değildik." (A'râf, 7/7).

وَتَفَقَّدَ الطَّيْرَ فَقَالَ مَا لِيَ لَٓا اَرَى الْهُدْهُدَ اَمْ كَانَ مِنَ الْغَٓائِبٖينَ

"Bir de kuşları teftiş etti ve dedi: Bana ne oluyor ki Hüdhüd'ü görmüyorum, yoksa **kayıp olanlardan mı** oldu?" (Neml, 27/20).

وَمَا مِنْ غَٓائِبَةٍ فِى السَّمَٓاءِ وَالْاَرْضِ اِلَّا فٖى كِتَابٍ مُبٖينٍ

"Yerde ve gökte hiçbir **gizli şey** yoktur ki açık bir kitapta olmasın." (Neml, 27/75).

وَمَا هُمْ عَنْهَا بِغَٓائِبٖينَ

"Oradan (cehennemden) **kaybolmayacaklar** (çıkarılmayacaklar)." (İnfitâr, 82/16).

'Gayb' Lafzının Gıyâb Anlamında İnsanlarla İlgili Olarak Geçtiği Âyetler

اَلرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَٓاءِ بِمَا فَضَّلَ اللّٰهُ بَعْضَهُمْ عَلٰى بَعْضٍ وَبِمَٓا اَنْفَقُوا مِنْ اَمْوَالِهِمْ فَالصَّالِحَاتُ قَانِتَاتٌ حَافِظَاتٌ

لِلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللّٰهُ وَالّٰت۪ي تَخَافُونَ نُشُوزَهُنَّ فَعِظُوهُنَّ وَاهْجُرُوهُنَّ فِي الْمَضَاجِعِ وَاضْرِبُوهُنَّ فَاِنْ اَطَعْنَكُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ سَب۪يلًا اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلِيًّا كَب۪يرًا

"Allah'ın kimilerini kimine üstün kılmasıyla, erkekler de mallarından bolca harcamaları sebebiyle kadınlara hakimdirler. Saliha kadınlar saygılıdırlar, Allah'ın korumasıyla **gıyapta** (kocalarının bulunmadığı sırada onları) korurlar. Hırçınlıklarından korktuğunuz o kadınlara öğüt verin (bu kâr etmezse) yataklarda kendilerini yalnız bırakın (bu da fayda vermezse) onları dövün. Size boyun eğerlerse o zaman aleyhlerinde bir yol aramayın. Kuşkusuz Allah yüceler yücesi, büyükler büyüğüdür." (Nisâ, 4/34).

ذٰلِكَ لِيَعْلَمَ اَنّ۪ي لَمْ اَخُنْهُ بِالْغَيْبِ وَاَنَّ اللّٰهَ لَا يَهْد۪ي كَيْدَ الْخَٓائِن۪ينَ

"Bu, benim gerçekten ona **gıyabında** (arkasındandandan) hainlik yapmadığımı bilmesi içindir. Kuşkusuz Allah hâinlerin tuzağını başarıya erdirmez." (Yûsuf, 12/52).

B) Rûh

Rûh ile Cebrâil'in Murad Edildiği Âyetler

وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَقَفَّيْنَا مِنْ بَعْدِه۪ بِالرُّسُلِ وَاٰتَيْنَا ع۪يسَى ابْنَ مَرْيَمَ الْبَيِّنَاتِ وَاَيَّدْنَاهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ اَفَكُلَّمَا جَٓاءَكُمْ رَسُولٌ بِمَا لَا تَهْوٰٓى اَنْفُسُكُمُ اسْتَكْبَرْتُمْ فَفَر۪يقًا كَذَّبْتُمْ وَفَر۪يقًا تَقْتُلُونَ

"Yemin olsun ki gerçekten Musa'ya o kitabı verdik, ardından izini takip edecek elçiler gönderdik. Meryemoğlu İsa'ya da apaçık delilller verdik ve kendisini **Rûhulkudüs** ile destekledik. Size her ne zaman bir elçi, nefislerinizin istemediği bir şeyle geldi ise kafa tutmuştunuz, bir kısmını yalanlamış bir kısmını da öldürmüştünüz değil mi?" (Bakara, 2/87).

تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلٰى بَعْضٍ مِنْهُمْ مَنْ كَلَّمَ اللّٰهُ وَرَفَعَ
بَعْضَهُمْ دَرَجَاتٍ وَاٰتَيْنَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ الْبَيِّنَاتِ وَاَيَّدْنَاهُ بِرُوحِ
الْقُدُسِ وَلَوْ شَٓاءَ اللّٰهُ مَا اقْتَتَلَ الَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَا جَٓاءَتْهُمُ
الْبَيِّنَاتُ وَلٰكِنِ اخْتَلَفُوا فَمِنْهُمْ مَنْ اٰمَنَ وَمِنْهُمْ مَنْ كَفَرَ وَلَوْ شَٓاءَ اللّٰهُ
مَا اقْتَتَلُوا وَلٰكِنَّ اللّٰهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ

“İşte şunlar o elçiler! Kimilerini kimisine üstün kıldık. İçlerinden kimine Allah konuştu, bazılarını derecelerle yükseltti. Meryem oğlu İsa'ya o apaçık âyetleri (mucizeleri) verdik, kendisini **Rûhulkudüs** ile destekledik. Allah dileseydi onların arkasından gelenler -kendilerine onca âyetler geldikten sonra- birbirlerini öldürmezlerdi. Ne var ki ihtilafa düştüler, içlerinden kimisi inandı, kimi de kâfir oldu. Allah dileseydi birbirlerini öldürmezlerdi. Ama Allah dilediğini yapıyor.” (Bakara, 2/253).

اِذْ قَالَ اللّٰهُ يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ اذْكُرْ نِعْمَتِي عَلَيْكَ وَعَلٰى وَالِدَتِكَ
اِذْ اَيَّدْتُكَ بِرُوحِ الْقُدُسِ تُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ وَكَهْلًا وَاِذْ عَلَّمْتُكَ
الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَالتَّوْرٰيةَ وَالْاِنْجِيلَ وَاِذْ تَخْلُقُ مِنَ الطِّينِ
كَهَيْـَٔةِ الطَّيْرِ بِاِذْنِي فَتَنْفُخُ فِيهَا فَتَكُونُ طَيْرًا بِاِذْنِي وَتُبْرِئُ
الْاَكْمَهَ وَالْاَبْرَصَ بِاِذْنِي وَاِذْ تُخْرِجُ الْمَوْتٰى بِاِذْنِي وَاِذْ
كَفَفْتُ بَنِي اِسْرَٓائِيلَ عَنْكَ اِذْ جِئْتَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَقَالَ
الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ اِنْ هٰذَٓا اِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ

“O zaman Allah buyurdu: ‘Ey Meryem oğlu İsa! Senin üzerindeki, annenin üzerindeki nimetimi hatırla. Hani seni **Rûhulkudüs** ile desteklemiştim de insanlara beşikte ve yetişkin iken konuşuyordun.

Sana Kitab'ı, hikmeti, Tevrât'ı ve İncil'i öğretmiştim. O çamurdan iznimle kuş görünümünde yaratıyor, sonra içine üflüyordun da iznimle bir kuş oluveriyordu, doğuştan körü ve abraşı iznimle iyileştiriyordun. Yine iznimle ölüleri (hayata) çıkarıyordun. İsrailoğullarını senden uzak tutmuştum, çünkü kendilerine apaçık belgelerle gelmiştin de içlerinden küfre sapanlar: 'Bu, açık bir büyüden başka şey değildir' demişti." (Mâide, 5/110).

قُلْ نَزَّلَهُ رُوحُ الْقُدُسِ مِنْ رَبِّكَ بِالْحَقِّ لِيُثَبِّتَ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَهُدًى وَبُشْرٰى لِلْمُسْلِمِينَ

"De ki: 'İman etmiş olanlara sebat vermesi, müslümanlara da bir hidayet ve bir müjde olması için onu **Rûhulkudüs,** Rabbinden gerçekle indirdi'." (Nahl, 16/102).

نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْاَمِينُ

"Onu güvenilir **Rûh** indirdi." (Şuarâ, 26/193).

Rûh'un Allah'a İsnâd Edildiği Âyetler

يَٓا اَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ وَلَا تَقُولُوا عَلَى اللّٰهِ اِلَّا الْحَقَّ اِنَّمَا الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ رَسُولُ اللّٰهِ وَكَلِمَتُهُ اَلْقٰيهَٓا اِلٰى مَرْيَمَ وَرُوحٌ مِنْهُ فَاٰمِنُوا بِاللّٰهِ وَرُسُلِهِ وَلَا تَقُولُوا ثَلٰثَةٌ اِنْتَهُوا خَيْرًا لَكُمْ اِنَّمَا اللّٰهُ اِلٰهٌ وَاحِدٌ سُبْحَانَهُٓ اَنْ يَكُونَ لَهُ وَلَدٌ لَهُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ وَكَفٰى بِاللّٰهِ وَكِيلًا

"Ey kitap ehli! Dininizde aşırı gitmeyin, Allah'a karşı sadece gerçeği söyleyin. Meryemin oğlu Mesih-İsa sadece Allah'ın peygamberidir, Meryem'e bıraktığı kelimesidir, O'ndan bir **ruhtur.** Öyle ise Allah'a ve peygamberlerine iman edin, 'Üçtür' demeyin. Kendi yararınıza buna son verin. Allah ancak bir tek tanrıdır. Hâşâ o çocuğu ol-

maktan beridir. Göklerdekiler de yerdekiler de yalnız O'nundur. Allah Vekîl olarak yeter." (Nisâ, 4/171).

فَاِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ

"Onu düzenleyip içine **ruhumdan** üflediğimde hemen kendisi için secdelere kapanın." (Hıcr, 15/29).

فَاتَّخَذَتْ مِنْ دُونِهِمْ حِجَابًا فَاَرْسَلْنَا اِلَيْهَا رُوحَنَا فَتَمَثَّلَ لَهَا بَشَرًا سَوِيًّا

"Onların önünden bir perde çekti. Derken kendisine **Rûhumuzu** (Cebrail'i) gönderdik de o, düzgün bir insan suretinde kendisine görünüverdi." (Meryem, 19/17).

وَالَّتِي اَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهَا مِنْ رُوحِنَا وَجَعَلْنَاهَا
وَابْنَهَا اٰيَةً لِلْعَالَمِينَ

"Ve o dişinin (Meryem'in) namusunu sağlam korudu da kendisine **Rûhumuzdan** üfledik, onu ve oğlunu âlemlere bir mu'cize yaptık." (Enbiyâ, 21/91).

ثُمَّ سَوّٰيهُ وَنَفَخَ فِيهِ مِنْ رُوحِهِ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْاَبْصَارَ وَالْاَفْئِدَةَ
قَلِيلًا مَا تَشْكُرُونَ

"Sonra onu biçimlendirdi, içine **Rûhundan** üfledi. Ve sizin için işitme duyusu, gözler ve gönüller halketti. Ne az şükrediyorsunuz!" (Secde, 32/9).

فَاِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ

"Ona biçim verip içine **Rûhumdan** üflediğimde hemen onun için secdelere kapanın." (Sâd, 38/72).

لَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ
وَلَوْ كَانُوا اٰبَاءَهُمْ اَوْ اَبْنَاءَهُمْ اَوْ اِخْوَانَهُمْ اَوْ عَشِيرَتَهُمْ اُولٰئِكَ كَتَبَ فِي
قُلُوبِهِمُ الْاِيمَانَ وَاَيَّدَهُمْ بِرُوحٍ مِنْهُ وَيُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا

الْاَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَاۜ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُۜ اُو۬لٰٓئِكَ حِزْبُ اللّٰهِۜ اَلَٓا اِنَّ حِزْبَ اللّٰهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

"Allah'a ve âhiret gününe iman eden hiçbir topluluğu, Allah ve Peygamberine karşı sınırlar koyma yarışına kalkışan kimselerle -babaları, oğulları, kardeşleri veya yakınları olsalar da- sevişir bulamazsın. İşte Allah öyle kimseleri sevmeyen bir toplumun kalplerine imanı yazmış ve kendilerini tarafından bir **Rûh** ile desteklemiştir. Onları altından ırmaklar akan cennetlere koyacak, içlerinde ebedî olarak kalacaklardır. Allah onlardan hoşnut olmuş, onlar da Allah'tan hoşnut kalmışlardır. İşte onlar Allah taraftarıdır. Uyanık ol ki Allah'ın taraftarı kesin olanlar, hep murada erenlerdir." (Mücâdele, 58/22).

وَمَرْيَمَ ابْنَتَ عِمْرٰنَ الَّت۪ٓي اَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا ف۪يهِ مِنْ رُوحِنَا وَصَدَّقَتْ بِكَلِمَاتِ رَبِّهَا وَكُتُبِه۪ وَكَانَتْ مِنَ الْقَانِت۪ينَ

"Bir de Imrân'ın kızı Meryem'i ki ırzını pek sağlam korudu, ama Biz ona **Rûh**umuzdan üfürdük. Hem Rabbinin sözlerini ve kitaplarını tasdik etmişti, hem de divan duranlardandı." (Tahrîm, 66/12).

Rûh'un Emr-i Rabbânî Olduğunun Vurgulandığı Âyetler

يُنَزِّلُ الْمَلٰٓئِكَةَ بِالرُّوحِ مِنْ اَمْرِه۪ عَلٰى مَنْ يَشَٓاءُ مِنْ عِبَادِه۪ٓ اَنْ اَنْذِرُٓوا اَنَّهُ لَٓا اِلٰهَ اِلَّٓا اَنَا فَاتَّقُونِ

"Emrinden **rûh** ile beraber kullarından dilediğine: 'Şöyle uyarın' diye melekleri indirir. Gerçek şu: Benden başka hiçbir tanrı yoktur, o halde benden korkun!." (Nahl, 16/2).

وَيَسْـَٔلُونَكَ عَنِ الرُّوحِۜ قُلِ الرُّوحُ مِنْ اَمْرِ رَبّ۪ي وَمَٓا اُو۫ت۪يتُمْ مِنَ الْعِلْمِ اِلَّا قَل۪يلًا

"Sana **Rûhtan** soruyorlar. De ki: **Rûh**, Rabbimin emrindendir. Size de ilimden sadece pek az verilmiştir." (İsrâ, 17/85).

رَفِيعُ الدَّرَجَاتِ ذُو الْعَرْشِۚ يُلْقِي الرُّوحَ مِنْ اَمْرِه۪ عَلٰى مَنْ يَشَٓاءُ مِنْ عِبَادِه۪ لِيُنْذِرَ يَوْمَ التَّلَاقِۙ

“Dereceleri yükseltendir, Arş’ın sahibidir. Kavuşma gününe karşı uyarması için, buyruğundan olan **Rûh**’u kullarından dilediğine indirir.” (Mü’min, 40/15).

وَكَذٰلِكَ اَوْحَيْنَٓا اِلَيْكَ رُوحاً مِنْ اَمْرِنَاۜ مَا كُنْتَ تَدْر۪ي مَا الْكِتَابُ وَلَا الْا۪يمَانُ وَلٰكِنْ جَعَلْنَاهُ نُوراً نَهْد۪ي بِه۪ مَنْ نَشَٓاءُ مِنْ عِبَادِنَاۜ وَاِنَّكَ لَتَهْد۪ٓي اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَق۪يمٍۙ

“İşte böylece sana da emrimizden bir **Rûh** vahyettik. Kitap nedir, iman nedir bilmiyordun! Ancak onu bir nur yaptık, kullarımızdan dileyeceğimiz kimseyi onunla doğru yola iletiriz. Kuşkusuz sen, elbette dosdoğru bir yola götürüyorsun.” (Şûrâ, 42/52).

Rûh’un Mücerred Olarak Geçtiği Âyetler

تَعْرُجُ الْمَلٰٓئِكَةُ وَالرُّوحُ اِلَيْهِ ف۪ي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْس۪ينَ اَلْفَ سَنَةٍۚ

“Melekler ve **Rûh** O’na süresi elli bin yıl tutan bir günde yükselir.” (Meâric, 70/4).

يَوْمَ يَقُومُ الرُّوحُ وَالْمَلٰٓئِكَةُ صَفّاًۜ لَا يَتَكَلَّمُونَ اِلَّا مَنْ اَذِنَ لَهُ الرَّحْمٰنُ وَقَالَ صَوَاباً

“O gün ki, **Rûh** ve melekler saf saf kıyama duracaklar. Rahman’ın izin verip de onun da doğruyu söylediği dışındakiler bir kelime söyleyemezler.” (Nebe’, 78/38).

تَنَزَّلُ الْمَلٰٓئِكَةُ وَالرُّوحُ ف۪يهَا بِاِذْنِ رَبِّهِمْۚ مِنْ كُلِّ اَمْرٍۙۛ

“Melekler ve **Rûh** onda (Kadir gecesinde) Rab’lerinin izniyle her bir iş için iner de iner. (Kadr, 97/4).

C) Cinler

Cinlerin Yaratıldıkları Madde

وَالْجَٓانَّ خَلَقْنَاهُ مِنْ قَبْلُ مِنْ نَارِ السَّمُومِ

"**Cini**, daha önceden de onu semûm[2] ateşinden yaratmıştık." (Hıcr, 15/27).

وَخَلَقَ الْجَٓانَّ مِنْ مَارِجٍ مِنْ نَارٍۚ

"**Cini** de dumansız ateşten yarattı." (Rahmân, 55/15).

Cinlere Tapanlar ve Bu Tapanların Âhiretteki Yakarışları

وَجَعَلُوا لِلّٰهِ شُرَكَٓاءَ الْجِنَّ وَخَلَقَهُمْ وَخَرَقُوا لَهُ بَنٖينَ وَبَنَاتٍ بِغَيْرِ عِلْمٍۜ سُبْحَانَهُ وَتَعَالٰى عَمَّا يَصِفُونَ۟

"Allah'a **cinlerden** ortaklar yaptılar. Oysa onları o yaratmıştır! Bilgisizce O'na oğullar, kızlar uydurdular. O münezzehtir! Niteleyegeldiklerinden yücedir!" (En'âm, 6/100).

قَالُوا سُبْحَانَكَ اَنْتَ وَلِيُّنَا مِنْ دُونِهِمْۚ بَلْ كَانُوا يَعْبُدُونَ الْجِنَّۚ اَكْثَرُهُمْ بِهِمْ مُؤْمِنُونَ

"Derler: Seni tenzih ederiz, onların berisinden Sensin sahibimiz! Bilakis onlar **cinlere** tapıyorlardı. Onların çoğunluğu onlara inananlardı." (Sebe', 34/41).

وَقَالَ الَّذٖينَ كَفَرُوا رَبَّـنَٓا اَرِنَا الَّذَيْنِ اَضَلَّانَا مِنَ الْجِنِّ وَالْاِنْسِ نَجْعَلْهُمَا تَحْتَ اَقْدَامِنَا لِيَكُونَا مِنَ الْاَسْفَلٖينَ

"Küfre sapmış olanlar dedi: Rabbimiz! O ikiyi, **cinlerden** ve insanlardan bizi saptırmış olanları bize göster, onları ayaklarımızın altına alalım da en aşağılıklardan olsunlar! " (Fussılet, 41/29).

---

[2] Semûm, vücudun gözeneklerine nüfûz eden dumansız ateş (Celâleyn, 212).

وَجَعَلُوا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجِنَّةِ نَسَبًا ۚ وَلَقَدْ عَلِمَتِ الْجِنَّةُ إِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ

"Allah ile **cinler** arasında bir soy bağı kurdular. Andolsun gerçekten cinler hakikaten kendilerinin huzura çıkarılacak (birer kul) olduklarını bilmişlerdir." (Sâffât, 37/158).

Bütün Peygamberlere Cin Düşmanlar da Tebelleş Edilmiştir

وَكَذَٰلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا شَيَاطِينَ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ يُوحِي
بَعْضُهُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ زُخْرُفَ الْقَوْلِ غُرُورًا ۚ وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ مَا
فَعَلُوهُ فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ

"Böylece, her peygambere insan ve **cin** şeytanlarını bir düşman yaptık. Bunlar birbirlerini aldatmak için kimileri kimine sözün yaldızlısını telkin ederler. Rabbin dileseydi bunu yapmazlardı! Öyle ise onları uydurageldikleri iftiralarıyla başbaşa bırak." (En'âm, 6/112).

Cinler Âhirette Hesaba Çekilecekler

وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا يَا مَعْشَرَ الْجِنِّ قَدِ اسْتَكْثَرْتُمْ مِنَ الْإِنْسِ
وَقَالَ أَوْلِيَاؤُهُمْ مِنَ الْإِنْسِ رَبَّنَا اسْتَمْتَعَ بَعْضُنَا بِبَعْضٍ وَبَلَغْنَا
أَجَلَنَا الَّذِي أَجَّلْتَ لَنَا ۚ قَالَ النَّارُ مَثْوَاكُمْ خَالِدِينَ فِيهَا إِلَّا مَا شَاءَ
اللَّهُ ۗ إِنَّ رَبَّكَ حَكِيمٌ عَلِيمٌ

"Onları, hepsini toplayacağı gün: 'Ey **cin** topluluğu! Gerçekten (telkinlerinizle) insanlardan çoğunu kendi tarafınıza geçirdiniz' (buyurur). Cinlerin insanlardan dostları der: 'Rabbimiz! Kimimiz kiminden yararlandı ve bizim için belirlediğin süreye ulaştık.' (Allah) buyurur: 'Konak yeriniz, içinde sürekli kalanlar olmak üzere -Allah'ın dilediği hariç- ateştir.' Cidden Rabbin çok hikmetli, çok iyi bilendir." (En'âm, 6/128).

يَا مَعْشَرَ الْجِنِّ وَالْاِنْسِ اَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِنْكُمْ يَقُصُّونَ عَلَيْكُمْ
اٰيَاتٖى وَيُنْذِرُونَكُمْ لِقَٓاءَ يَوْمِكُمْ هٰذَاۜ قَالُوا شَهِدْنَا عَلٰٓى اَنْفُسِنَا
وَغَرَّتْهُمُ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا وَشَهِدُوا عَلٰٓى اَنْفُسِهِمْ اَنَّهُمْ كَانُوا كَافِرٖينَ

"Ey **cin** ve insan topluluğu! Size içinizden, karşınızda âyetlerimi okuyan ve bugününüze kavuşmanız hususunda sizi uyaran peygamberler gelmedi mi? Derler: 'Kendi aleyhimize tanıklık ettik.' Onları dünya hayatı aldattı ve gerçekten kâfirler olduklarına dair kendi aleyhlerinde tanıklık ettiler." (En'âm, 6/130).

İnsanlar Gibi Cinler de Cehenneme Konulacaklar

اِلَّا مَنْ رَحِمَ رَبُّكَۜ وَلِذٰلِكَ خَلَقَهُمْۜ وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ لَاَمْلَئَنَّ
جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ اَجْمَعٖينَ

"Rabbinin rahmet ettiği kimseler hâriç. İşte bunun için onları yarattı ve Rabbinin: 'Elbette, kesinlikle cehennemi **cinlerden** ve insanlardan, hepsinden dolduracağım!' sözü tam yerine geldi." (Hûd, 11/119).

وَلَوْ شِئْنَا لَاٰتَيْنَا كُلَّ نَفْسٍ هُدٰيهَا وَلٰكِنْ حَقَّ الْقَوْلُ مِنّٖى لَاَمْلَئَنَّ
جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ اَجْمَعٖينَ

"Dileseydik her ferde hidayetini elbette verirdik. Ne var ki benden: 'Elbette, kesin cehennemi, **cinlerden** ve insanlardan, hepsinden dolduracağım' hükmü hak oldu." (Secde, 32/13).

اُولٰٓئِكَ الَّذٖينَ حَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ فٖٓى اُمَمٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمْ مِنَ الْجِنِّ
وَالْاِنْسِۜ اِنَّهُمْ كَانُوا خَاسِرٖينَ

"İşte bunlar, insanlardan ve **cinlerden** önlerinde geçen ümmetler içinde üzerlerine söz hak olmuş olan kimselerdir, çünkü bunlar hep hüsrana uğramışlardır." (Ahkâf, 46/18).

Kur'an'da İnsanlar Gibi Cinlere de Meydan Okunuyor

قُلْ لَئِنِ اجْتَمَعَتِ الْاِنْسُ وَالْجِنُّ عَلٰٓى اَنْ يَاْتُوا بِمِثْلِ هٰذَا الْقُرْاٰنِ لَا يَاْتُونَ بِمِثْلِه۪ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَه۪يرًا

"De ki: Andolsun eğer insanlar ve **cinler**, bu Kur'an'ın benzerini getirmeleri için bir araya gelseler -birbirlerine destek çıksalar bile- onun benzerini getiremezler." (İsrâ, 17/88).

يَا مَعْشَرَ الْجِنِّ وَالْاِنْسِ اِنِ اسْتَطَعْتُمْ اَنْ تَنْفُذُوا مِنْ اَقْطَارِ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ فَانْفُذُواؕ لَا تَنْفُذُونَ اِلَّا بِسُلْطَانٍۚ

"Ey **cin** ve insan topluluğu! Eğer göklerin ve yerin sınırlarından geçip gitmenize gücünüz yeterse geçin gidin. Ferman olmazsa geçemezsiniz." (Rahmân, 55/33).

İblis Cin Soyundandır

وَاِذْ قُلْنَا لِلْمَلٰٓئِكَةِ اسْجُدُوا لِاٰدَمَ فَسَجَدُٓوا اِلَّٓا اِبْل۪يسَؕ كَانَ مِنَ الْجِنِّ فَفَسَقَ عَنْ اَمْرِ رَبِّه۪ؕ اَفَتَتَّخِذُونَهُ وَذُرِّيَّتَهُٓ اَوْلِيَٓاءَ مِنْ دُون۪ي وَهُمْ لَكُمْ عَدُوٌّؕ بِئْسَ لِلظَّالِم۪ينَ بَدَلًا

"Bir zaman meleklere: 'Âdem için secde edin' demiştik de hemen secdeye varmışlardı. Ancak iblis secde etmemişti. O **cinlerdendi**, Rabbinin buyruğundan çıktı. Şimdi benim dışımda onu ve soyunu mu dost ediniyorsunuz? Oysa onlar size düşmandır. Zâlimler için ne kötü bir trampa (karşılık)!" (Kehf, 18/50).

Hz. Süleyman ve Cinler

Cin Orduları

وَحُشِرَ لِسُلَيْمٰنَ جُنُودُهُ مِنَ الْجِنِّ وَالْاِنْسِ وَالطَّيْرِ فَهُمْ يُوزَعُونَ

"Süleyman için **cinlerden**, insanlardan ve kuşlardan orduları toplandı. Bunlar zapt ile yönetiliyorlardı." (Neml, 27/17).

قَالَ عِفْرِيتٌ مِنَ الْجِنِّ اَنَا اٰتِيكَ بِهٖ قَبْلَ اَنْ تَقُومَ مِنْ مَقَامِكَۚ وَاِنّ۪ي عَلَيْهِ لَقَوِيٌّ اَم۪ينٌ

"**Cinlerden** bir ıfrît: 'Ben, onu sana, sen yerinden kalkmandan önce getiririm ve kesin benim buna yücüm yeter ve ben güvenilir bir kimseyim' dedi." (Neml, 27/39).

Cin İşçileri

وَلِسُلَيْمٰنَ الرّ۪يحَ غُدُوُّهَا شَهْرٌ وَرَوَاحُهَا شَهْرٌۚ وَاَسَلْنَا لَهُ عَيْنَ الْقِطْرِۜ وَمِنَ الْجِنِّ مَنْ يَعْمَلُ بَيْنَ يَدَيْهِ بِاِذْنِ رَبِّهٖۜ وَمَنْ يَزِغْ مِنْهُمْ عَنْ اَمْرِنَا نُذِقْهُ مِنْ عَذَابِ السَّع۪يرِ

"Süleyman'a da sabah gidişi bir ay, akşam dönüşü de bir ay olan o rüzgârı (vermiştik.) Ona kıtr (erimiş bakır, katran, petrol) kaynağını açıp akıtmıştık. **Cinlerden** kimi de Rabbinin izniyle onun önünde çalışıyordu. İçlerinden buyruğumuzdan sapana alevli ateşin azabından tattırırdık." (Sebe', 34/12).

يَعْمَلُونَ لَهُ مَا يَشَٓاءُ مِنْ مَحَار۪يبَ وَتَمَاث۪يلَ وَجِفَانٍ كَالْجَوَابِ وَقُدُورٍ رَاسِيَاتٍۜ اِعْمَلُٓوا اٰلَ دَاوُدَ شُكْراًۜ وَقَل۪يلٌ مِنْ عِبَادِيَ الشَّكُورُ

"Süleyman için mihraplardan, timsallerden, büyük havuzlar gibi çanaklardan ve sabit kazanlardan ne isterse yapıyorlardı. Ey Davud Hânedânı şükür için çalışın! Kullarımdan pek azdır çok şükreden." (Sebe', 34/13).

Cinler Gaybı Bilmezler

فَلَمَّا قَضَيْنَا عَلَيْهِ الْمَوْتَ مَا دَلَّهُمْ عَلٰى مَوْتِه۪ٓ اِلَّا دَٓابَّةُ الْاَرْضِ تَأْكُلُ مِنْسَاَتَهُۚ فَلَمَّا خَرَّ تَبَيَّنَتِ الْجِنُّ اَنْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ الْغَيْبَ مَا لَبِثُوا فِي الْعَذَابِ الْمُه۪ينِ

"Süleyman'ın ölümüne hükmettiğimizde cinler, onun ölümünü, asasını yemekte olan ağaç kurdu sayesinde fark etti. Çünkü (Süleyman) yüzü koyun yere kapanınca anlaşıldı ki **cinler** (gaybı bilmiyor-

larmış;) gaybı bilmiş olsalardı küçük düşüren azap içinde beklemezlerdi (o ağır işte çalışmayı sürdürmezlerdi.)" (Sebe', 34/14).

Bir Grup Cin Hz. Peygamber'in Kur'an Okuyuşunu • Dinlemişti

وَاِذْ صَرَفْنَٓا اِلَيْكَ نَفَراً مِنَ الْجِنِّ يَسْتَمِعُونَ الْقُرْاٰنَۚ فَلَمَّا حَضَرُوهُ قَالُٓوا
اَنْصِتُواۚ فَلَمَّا قُضِيَ وَلَّوْا اِلٰى قَوْمِهِمْ مُنْذِرٖينَ

"Bir de şu vakti anlat: Hani **cinlerden** bir grubu Kur'ân dinlemek üzere sana göndermiştik. Bu şekilde geldiklerinde: 'Susun, dinleyin' dediler. Sonra bitirildiğinde de döndüler, uyarmak üzere kavimlerine gittiler." (Ahkâf, 46/29).

قَالُوا يَا قَوْمَنَٓا اِنَّا سَمِعْنَا كِتَاباً اُنْزِلَ مِنْ بَعْدِ مُوسٰى مُصَدِّقاً لِمَا بَيْنَ
يَدَيْهِ يَهْدٖٓي اِلَى الْحَقِّ وَاِلٰى طَرٖيقٍ مُسْتَقٖيمٍ

"Dediler: Ey kavmimiz! Haberiniz olsun, bizler bir kitap dinledik, Musa'dan sonra indirilmiş, öncekini tasdik ediyor, hakka ve doğru bir yola iletiyor." (Ahkâf, 46/30).

يَا قَوْمَنَٓا اَجٖيبُوا دَاعِيَ اللّٰهِ وَاٰمِنُوا بِهٖ يَغْفِرْ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُجِرْكُمْ
مِنْ عَذَابٍ اَلٖيمٍ

"Ey kavmimiz! Allah'ın davetçisine uyun ve ona iman getirin ki bazı günahlarınızı bağışlasın ve sizi acı bir azaptan korusun." (Ahkâf, 46/31).

وَمَنْ لَا يُجِبْ دَاعِيَ اللّٰهِ فَلَيْسَ بِمُعْجِزٍ فِي الْاَرْضِ وَلَيْسَ لَهُ مِنْ دُونِهٖٓ
اَوْلِيَٓاءُۜ اُو۬لٰٓئِكَ فٖي ضَلَالٍ مُبٖينٍ

"Her kim Allah'ın davetçisine uymazsa yeryüzünde (Allah'ı) âciz bırakacak değildir ve ona, O'ndan başka kayıracak dostlar da yoktur. Öyleleri açık bir sapıklık içindedirler." (Ahkâf, 46/32).

قُلْ اُوحِيَ اِلَيَّ اَنَّهُ اسْتَمَعَ نَفَرٌ مِنَ الْجِنِّ فَقَالُوا اِنَّا سَمِعْنَا قُرْاٰنًا عَجَبًاۙ

"De ki: Bir grup **cinin** (Kur'ân) dinleyip şöyle dedikleri bana vahyolundu: 'Doğrusu biz ilginç bir Kur'ân dinledik." (Cinn, 72/1).

يَهْدِي اِلَى الرُّشْدِ فَاٰمَنَّا بِهِ وَلَنْ نُشْرِكَ بِرَبِّنَا اَحَدًاۙ

"Doğruya iletiyor. Biz de ona iman ettik. Rabbimize hiç kimseyi ortak koşmayacağız." (Cinn, 72/2).

وَاَنَّا لَمَّا سَمِعْنَا الْهُدٰى اٰمَنَّا بِهِ فَمَنْ يُؤْمِنْ بِرَبِّهِ فَلَا يَخَافُ بَخْسًا وَلَا رَهَقًاۙ

"Doğrusu biz o hidâyet rehberini dinlediğimizde ona iman ettik. Öyle ise kim Rabbine iman ederse ne (sevabının) eksiltilmesinden korkar, ne de haksızlıktan." (Cinn, 72/13).

Cinlerin Allah'ı Kutsamaları

وَاَنَّهُ تَعَالٰى جَدُّ رَبِّنَا مَا اتَّخَذَ صَاحِبَةً وَلَا وَلَدًاۙ

"Doğrusu Rabbimizin şanı çok yüksek! Ne bir kadın arkadaş edinmiş, ne de bir çocuk!" (Cinn, 72/3).

وَاَنَّا ظَنَنَّا اَنْ لَنْ نُعْجِزَ اللّٰهَ فِي الْاَرْضِ وَلَنْ نُعْجِزَهُ هَرَبًاۙ

"Doğrusu biz şunu anladık: Allah'ı yeryüzünde asla aciz bırakamayız, O'nu, kendisinden kaçarak da asla acze düşüremeyiz (Cinn, 72/12).

Erkek İnsanlar Erkek Cinlere Sığınıyorlardı

وَاَنَّهُ كَانَ رِجَالٌ مِنَ الْاِنْسِ يَعُوذُونَ بِرِجَالٍ مِنَ الْجِنِّ فَزَادُوهُمْ رَهَقًاۙ

"Doğrusu insanlardan bazı erkekler **cinlerden** bazı erkeklere sığınıyorlardı da onların taşkınlıklarını artırıyorlardı." (Cinn, 72/6).

Cinler de Allah'ın Peygamber Göndermeyeceğini Sanmışlardı

وَاَنَّهُمْ ظَنُّوا كَمَا ظَنَنْتُمْ اَنْ لَنْ يَبْعَثَ اللّٰهُ اَحَدًا

"Doğrusu onlar da sizin zannettiğiniz gibi Allah, asla hiç kimseyi peygamber göndermeyecek diye sanmışlardı." (Cinn, 72/7).

Cinler de İbadetle Mükellef Tutulmuşlardır

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْاِنْسَ اِلَّا لِيَعْبُدُونِ

"Ben, **cinleri** ve insanları ancak Bana kulluk etsinler diye yarattım." (Zâriyât, 51/56).

فَيَوْمَئِذٍ لَا يُسْـَٔلُ عَنْ ذَنْبِهِ اِنْسٌ وَلَا جَانٌّ

"Artık o gün insana da **cine** de (ne gibi) günah işlediği sorulmaz." (Rahmân, 55/39).

Cinlerin de Cinsel Hayatlarının Olduğunun İpuçları

فِيهِنَّ قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ لَمْ يَطْمِثْهُنَّ اِنْسٌ قَبْلَهُمْ وَلَا جَانٌّ

"O cennetlerde bakışlarını sadece (sahiplerine) hasreden dilberler vardır ki kendilerine onlardan önce ne insanlar dokunmuştur ne de **cinler!** " (Rahmân, 55/56).

لَمْ يَطْمِثْهُنَّ اِنْسٌ قَبْلَهُمْ وَلَا جَانٌّ

"Onlardan önce onlara ne insan dokunmuştur ne de **cinler**!" (Rahmân, 55/74).

Cinlerin İkrarları ve Göklerden Bilgi Edinmeye Çalışmalarını İtirafları

وَاَنَّهُ كَانَ يَقُولُ سَفِيهُنَا عَلَى اللّٰهِ شَطَطًا

"Doğrusu bizim beyinsiz Allah hakkında saçma şeyler söylüyormuş!" (Cinn, 72/4).

وَاَنَّا ظَنَنَّا اَنْ لَنْ تَقُولَ الْاِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا

"Doğrusu biz, insanlar ve **cinler** Allah hakkında kesinlikle yalan söylemez sanmışız." (Cinn, 72/5).

وَاَنَّا لَمَسْنَا السَّمَٓاءَ فَوَجَدْنَاهَا مُلِئَتْ حَرَسًا شَدٖيدًا وَشُهُبًا ٨

"Doğrusu biz göğü yokladık da onu yaman bekçiler ve şihâblar[3] ile doldurulmuş bulduk." (Cinn, 72/8).

وَاَنَّا كُنَّا نَقْعُدُ مِنْهَا مَقَاعِدَ لِلسَّمْعِ فَمَنْ يَسْتَمِعِ الْاٰنَ يَجِدْ لَهُ شِهَابًا رَصَدًا ٩

"Doğrusu biz dinlemek için bazı yerlere otururduk. Fakat şimdi her kim dinleyecek olursa kendisini gözeten bir şihâb buluyor." (Cinn, 72/9).

وَاَنَّا لَا نَدْرٖٓى اَشَرٌّ اُرٖيدَ بِمَنْ فِى الْاَرْضِ اَمْ اَرَادَ بِهِمْ رَبُّهُمْ رَشَدًا ١٠

"Doğrusu biz bilmiyoruz, yeryüzündeki kimselere bir kötülük mü murad edilmiştir yoksa Rab'leri onlara bir hayır mı murad etmiştir." (Cinn, 72/10).

وَاَنَّا مِنَّا الصَّالِحُونَ وَمِنَّا دُونَ ذٰلِكَ كُنَّا طَرَٓائِقَ قِدَدًا ١١

"Doğrusu bizlerden iyi olanlar da var, bunun altında bulunanlar da vardı. Çeşit çeşit yollara sapmıştık." (Cinn, 72/11).

وَاَنَّا مِنَّا الْمُسْلِمُونَ وَمِنَّا الْقَاسِطُونَ فَمَنْ اَسْلَمَ فَاُو۬لٰٓئِكَ تَحَرَّوْا رَشَدًا

"Doğrusu bizim içimizden Müslümanlar da var, zulmedenler de. Öyle ise kim Müslüman olursa işte onlar, doğruyu aramışlardır." (Cinn, 72/14).

وَاَمَّا الْقَاسِطُونَ فَكَانُوا لِجَهَنَّمَ حَطَبًا ١٥

"Zulmedenlere gelince onlar cehenneme odun oldular.'" (Cinn, 72/15).

---

[3] Şihâb lugatta ateş alevi demektir. Parıltılarından dolayı yıldızlara ve süngüye de bu ad verilir. Sonuç itibari ile bunlar göklere doğru yükselmek isteyen cin şeytanlarına atılan bir takım semâvî mermilerdir (bkz. E. H.Y.H.D.K.D.,X, 3050 vd). Günümüzde füzeler, ışınlar, lavlı silahlar da bu kapsamda görülebilir. S.G.

D) Şeytan

I) 'Şeytan' Lafzının Tekil Olarak Geçtiği Âyetler

Şeytana Bahşedilmiş İmkânlar

1) Vesvese Verme Gücü

Âdem ile Eşini Fitleyip Cennet Nimetlerinden Mahrum Ettirmesi

فَاَزَلَّهُمَا الشَّيْطَانُ عَنْهَا فَاَخْرَجَهُمَا مِمَّا كَانَا فِيهِ وَقُلْنَا اهْبِطُوا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ وَلَكُمْ فِي الْاَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ اِلَى حِينٍ

"Bunun üzerine **şeytan** onları (Âdem ile eşini) oradan kaydırdı, ikisini de bulundukları o yerden çıkardı. Bunun üzerine biz: 'Kiminiz kiminize düşman olarak aşağıya inin ve yeryüzünde bir zamana kadar bir bekleme ve bir yararlanma var,' dedik." (Bakara, 2/36).

فَوَسْوَسَ لَهُمَا الشَّيْطَانُ لِيُبْدِيَ لَهُمَا مَا وُرِيَ عَنْهُمَا مِنْ سَوْاٰتِهِمَا وَقَالَ مَا نَهٰيكُمَا رَبُّكُمَا عَنْ هٰذِهِ الشَّجَرَةِ اِلَّا اَنْ تَكُونَا مَلَكَيْنِ اَوْ تَكُونَا مِنَ الْخَالِدِينَ

"Derken **şeytan**, ikisinden gizlenmiş olan ayıp yerlerini kendilerine şöyle fit verdi: Sizi Rabbiniz bu ağaçtan, sıfr iki melek olursunuz veya ikiniz sonsuza değin kalanlardan olursunuz diye yasakladı" (A'râf, 7/20).

وَقَاسَمَهُمَا اِنِّي لَكُمَا لَمِنَ النَّاصِحِينَ

"Ve o ikisine: 'Elbette ben ikinize öğüt verenlerdenim,' diye yemin etti." (A'râf, 7/21).

فَدَلّٰيهُمَا بِغُرُورٍ فَلَمَّا ذَاقَا الشَّجَرَةَ بَدَتْ لَهُمَا سَوْاٰتُهُمَا وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ وَنَادٰيهُمَا رَبُّهُمَا اَلَمْ اَنْهَكُمَا عَنْ تِلْكُمَا الشَّجَرَةِ وَاَقُلْ لَكُمَا اِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمَا عَدُوٌّ مُبِينٌ

"Böylece o ikisini kandırarak aşağıya sarktırdı. İkisi ağacın meyvesinden tattıklarında ayıpları kendilerine açıldı. İkisi cennet yaprağından üzerlerine yamamağa başladılar. İkisinin Rabbi kendilerine: 'Size bu ağacı yasaklamamış mıydım? Size, cidden **şeytan** ikiniz için apaçık bir düşmandır' dememiş miydim?' diye seslendi." (A'râf, 7/22).

فَوَسْوَسَ اِلَيْهِ الشَّيْطَانُ قَالَ يَٓا اٰدَمُ هَلْ اَدُلُّكَ عَلٰى شَجَرَةِ الْخُلْدِ وَمُلْكٍ لَا يَبْلٰى

"Derken **şeytan** ona vesvese verdi ve: 'Ey Âdem, sana sonsuzluk ağacını ve ebedî saltanatı göstereyim mi?' dedi." (Tâhâ, 20/120).

Şeytan Uhud Savaşında Bazı Sahabeleri de Fitlemişti

اِنَّ الَّذٖينَ تَوَلَّوْا مِنْكُمْ يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِۙ اِنَّمَا اسْتَزَلَّهُمُ الشَّيْطَانُ
بِبَعْضِ مَا كَسَبُواۚ وَلَقَدْ عَفَا اللّٰهُ عَنْهُمْۜ اِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ حَلٖيمٌ

"Kuşkusuz, iki ordu karşılaştığı gün içinizden geri dönenler(i) gerçekten kazandıklarının bir kısmıyla **şeytan** kendilerini kandırmak istemişti. Hakikaten Allah onları bağışladı. Cidden Allah pek bağışlayıcı ve Halîm'dir." (Âl-i Imrân, 3/155).

Hz. Meryem'in Annesi de Şeytan'a Karşı Kızını Allah'a Ismarlamıştı

فَلَمَّا وَضَعَتْهَا قَالَتْ رَبِّ اِنّٖي وَضَعْتُهَٓا اُنْثٰىۜ وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا وَضَعَتْۜ
وَلَيْسَ الذَّكَرُ كَالْاُنْثٰىۚ وَاِنّٖي سَمَّيْتُهَا مَرْيَمَ وَاِنّٖٓي اُعٖيذُهَا بِكَ وَذُرِّيَّتَهَا
مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجٖيمِ

"Onu (Meryem'i) doğurunca -Allah ne doğurduğunu daha iyi bilirken- dedi: 'Rabbim cidden onu kız doğurdum, erkek kız gibi değildir, ona Meryem adını verdim, hakikat ben onu ve soyunu kovulmuş **şeytandan** sana emanet ediyorum." (Âl-i Imrân, 3/36).

Hz. Peygamber de Dahil Şeytana, Bütün Peygamberleri Geçici Olarak Etkileme Gücü Verilmiş ve Ondan Kendisine Sığınılması Öngörülmüştür

وَاِمَّا يَنْزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْغٌ فَاسْتَعِذْ بِاللّٰهِ اِنَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

"Sana, **şeytandan** bir fit dokunursa hemen Allah'a sığın. Cidden Allah pek iyi duyandır, pek iyi bilendir." (A'râf, 7/200).

وَاِمَّا يَنْزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْغٌ فَاسْتَعِذْ بِاللّٰهِ اِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

"**Şeytandan** bir dürtüş behemehal seni dürterse hemen Allah'a sığın. Gerçekten O'dur çok iyi duyan, çok iyi bilen!" (Fussılet, 41/36).

فَاِذَا قَرَاْتَ الْقُرْاٰنَ فَاسْتَعِذْ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

"Kur'an'ı okuduğunda kovulmuş **şeytandan** hemen Allah'a sığın!" (Nahl, 16/98).

وَمَا اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ وَلَا نَبِيٍّ اِلَّا اِذَا تَمَنّٰى اَلْقَى الشَّيْطَانُ فِى اُمْنِيَّتِهِ فَيَنْسَخُ اللّٰهُ مَا يُلْقِى الشَّيْطَانُ ثُمَّ يُحْكِمُ اللّٰهُ اٰيَاتِهِ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ

"Biz senden önce hiçbir Rasûl ve hiçbir nebi göndermedik ki bir temenni kurduğunda **şeytan** onun arzusuna bir şey bırakmış olmasın. Bunun üzerine Allah, **şeytanın** bıraktığını hemen siler. Sonra da Allah, âyetlerini sağlamlaştırır. Allah pekâlâ bilendir, pekâlâ hikmetlidir." (Hacc, 22/52).

لِيَجْعَلَ مَا يُلْقِى الشَّيْطَانُ فِتْنَةً لِلَّذِينَ فِى قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ وَالْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ وَاِنَّ الظَّالِمِينَ لَفِى شِقَاقٍ بَعِيدٍ

"Bu, **şeytanın** bırakacağı şeyleri, kalplerinde bir maraz bulunanlar ile yürekleri katılaşanlara bir fitne yapması içindir. Çünkü zâlimler derin bir sapıklık içindedirler." (Hacc, 22/53).

Şeytanın Fitlerine Karşı Tetikte Olanlar

إِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا إِذَا مَسَّهُمْ طَٓائِفٌ مِنَ الشَّيْطَانِ تَذَكَّرُوا فَإِذَا
هُمْ مُبْصِرُونَ

"Gerçekten sakınanlar, kendilerine **şeytandan** bir vesvese dokunduğunda (Allah'ı) hatırlarlar. İşte o anda onlar gerçegi görürler." (A'râf, 7/201).

Tekrar Küfre Dönenler Şeytanın Fitleri Yüzünden Dönmüşlerdir

إِنَّ الَّذِينَ ارْتَدُّوا عَلٰٓى أَدْبَارِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُدٰى
الشَّيْطَانُ سَوَّلَ لَهُمْ وَأَمْلٰى لَهُمْ

"Haberiniz olsun ki kendilerine doğru yol belli olduktan sonra gerisin geri küfre dönenlere **şeytan** fit vermiş ve onları uzun uzun emellere düşürmüştür." (Muhammed, 47/25).

Şeytanın Peşinden Gitmemeyi Emreden Âyetler

يَٓا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ
الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ

"Ey insanlar! Yeryüzündekilerden helal ve tertemiz olarak yeyin, **şeytanın** adımlarına uymayın. Kuşkusuz o sizin için apaçık bir düşmandır." (Bakara, 2/168).

يَٓا أَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا ادْخُلُوا فِي السِّلْمِ كَٓافَّةً وَلَا تَتَّبِعُوا
خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ

"Ey iman edenler! Topluca barışa girin ve şeytanın adımlarına uymayın; hiç kuşkusuz o sizin için apaçık bir düşmandır." (Bakara, 2/208).

وَمِنَ الْاَنْعَامِ حَمُولَةً وَفَرْشًا كُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللّٰهُ وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ اِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ

"Hayvanlardan yük taşıyanı da (tüyleriyle kılları ve derilerinden) sergi yapılanı da Allah'ın size rızık olarak verdiklerinden yiyin, **şeytanın** adımlarını izlemeyin. Cidden o sizin için açık bir düşmandır." (En'âm, 6/142).

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ وَمَنْ يَتَّبِعْ خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ فَاِنَّهُ يَاْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ مَا زَكٰى مِنْكُمْ مِنْ اَحَدٍ اَبَدًا وَلٰكِنَّ اللّٰهَ يُزَكّٖى مَنْ يَشَاءُ وَاللّٰهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

"Ey iman edenler! **Şeytanın** adımlarına uymayın. Her kim **şeytanın** adımlarına uyarsa şüphe yok ki o, çirkin ve kabul edilmez şeyler emreder. Eğer üzerinizde Allah'ın lutuf ve rahmeti olmasaydı içinizden hiçbiri hiçbir zaman temize çıkamazdı, ama Allah dilediğini temize çıkarır. Allah pekâlâ duyandır, pekâlâ bilendir." (Nûr, 24/21).

Ataların Körükörüne Taklidi Şeytanın Ardına Düşmek Demektir

وَاِذَا قٖيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَا اَنْزَلَ اللّٰهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ اٰبَاءَنَا اَوَلَوْ كَانَ الشَّيْطَانُ يَدْعُوهُمْ اِلٰى عَذَابِ السَّعٖيرِ

"Onlara: 'Allah'ın indirdiğine uyun' denildiğinde: 'Hayır, atalarımızı üzerinde bulduğumuz şeye uyarız' dediler. Peki **şeytan** onları alevli ateşin azabına çağırıyor olmuş olsa da mı? " (Lokmân, 31/21).

2) Şeytana Vaadlerle Aldatma Gücü Verilmiştir

اَلشَّيْطَانُ يَعِدُكُمُ الْفَقْرَ وَيَأْمُرُكُمْ بِالْفَحْشَاءِۚ وَاللّٰهُ يَعِدُكُمْ مَغْفِرَةً
مِنْهُ وَفَضْلًاۜ وَاللّٰهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌۚ

"**Şeytan** sizi fakirlikle korkutup size cimriliği emreder. Oysa Allah size kendisinden bir mağfiret, bir lutuf vadediyor. Allah Vâsi'dir, Alîm'dir." (Bakara, 2/268).

يَعِدُهُمْ وَيُمَنِّيهِمْۜ وَمَا يَعِدُهُمُ الشَّيْطَانُ اِلَّا غُرُورًا

"(**Şeytan**) onlara vaadlerde bulunur, kendilerine kuruntu verir. Oysa **şeytan** onlara aldanış dışında bir şey vadetmiyor." (Nisâ, 4/120).

Şeytanın: 'Kullarını Saptıracağım' Diye Allah'a Meydan Okuması, Allah'ın da Ona Bu İmkânı Vermesi

لَعَنَهُ اللّٰهُۢ وَقَالَ لَاَتَّخِذَنَّ مِنْ عِبَادِكَ نَصِيبًا مَفْرُوضًاۙ

"Allah ona lanet etti. (**Şeytan**) dedi: 'Elbette kullarından belirli bir pay alacağım," (Nisâ, 4/118).

وَلَاُضِلَّنَّهُمْ وَلَاُمَنِّيَنَّهُمْ وَلَاٰمُرَنَّهُمْ فَلَيُبَتِّكُنَّ اٰذَانَ الْاَنْعَامِ وَلَاٰمُرَنَّهُمْ
فَلَيُغَيِّرُنَّ خَلْقَ اللّٰهِۜ وَمَنْ يَتَّخِذِ الشَّيْطَانَ وَلِيًّا مِنْ دُونِ اللّٰهِ
فَقَدْ خَسِرَ خُسْرَانًا مُبِينًاۜ

Kesinlikle onları saptıracağım, onları kuruntulara kaptıracağım, kendilerine emredeceğim de davarların kulaklarını yaracaklar, kendilerine emredeceğim de Allah'ın yaratışını bozacaklar! Kim Allah'ı bırakıp **şeytanı** bir dost edinirse gerçekten apaçık bir hüsranla hüsrana uğramıştır." (Nisâ, 4/119).

وَاسْتَفْزِزْ مَنِ اسْتَطَعْتَ مِنْهُمْ بِصَوْتِكَ وَاَجْلِبْ عَلَيْهِمْ
بِخَيْلِكَ وَرَجِلِكَ وَشَارِكْهُمْ فِي الْاَمْوَالِ وَالْاَوْلَادِ وَعِدْهُمْۜ
وَمَا يَعِدُهُمُ الشَّيْطَانُ اِلَّا غُرُورًا

"İçlerinden gücünün yettiğini sesinle yerinden oynat, atlılarınla, yayalarınla haykırıp üzerlerine hücum et, mallarda ve evladlarda kendilerine ortak ol, onlara vaadde bulun. Ama **şeytan** onlara aldanıştan başka bir vaadde bulunmaz." (İsrâ, 17/64).

Şeytan Çarpmışa Dönerler

اَلَّذِينَ يَأْكُلُونَ الرِّبٰوا لَا يَقُومُونَ اِلَّا كَمَا يَقُومُ الَّذِى يَتَخَبَّطُهُ
الشَّيْطَانُ مِنَ الْمَسِّ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ قَالُوٓا اِنَّمَا الْبَيْعُ مِثْلُ الرِّبٰواۘ وَاَحَلَّ اللّٰهُ
الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبٰواۜ فَمَنْ جَٓاءَهُ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّه۪ فَانْتَهٰى فَلَهُ مَا سَلَفَۜ
وَاَمْرُهُٓ اِلَى اللّٰهِۜ وَمَنْ عَادَ فَاُو۬لٰٓئِكَ اَصْحَابُ النَّارِۚ هُمْ ف۪يهَا خَالِدُونَ

"Riba (faiz) yiyenler, **şeytanın** dokunup çarptığı kimsenin kalkacağı gibi kalkarlar (şeytan çarpanın ayakta durduğu gibi ayakta dururlar). Bu, onların: 'Alış-veriş de ancak riba gibidir' demeleri yüzündendir. Oysa Allah, alış-verişi helal kıldı, riba'yı yasakladı. Öyle ise, Rabbinden kendisine bir öğüt gelip de vaz geçenin geçmişi kendisine. İşi Allah'a kalmıştır. Kim (riba'ya) dönerse işte onlar ateşin halklarıdır, onlar orada ebedi kalanlardır." (Bakara, 2/275).

3) Şeytanın Dostlarına Korku Salma Gücü

اِنَّمَا ذٰلِكُمُ الشَّيْطَانُ يُخَوِّفُ اَوْلِيَٓاءَهُۖ فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُونِ اِنْ
كُنْتُمْ مُؤْمِن۪ينَ

"İşte size o **şeytan**! Ancak kendi dostlarını korkutuyor. Öyle ise eğer inananlarsanız onlardan korkmayın, Ben'den korkun." (Âl-i İmrân, 3/175).

Şeytan Kötü Bir Arkadaştır

وَالَّذ۪ينَ يُنْفِقُونَ اَمْوَالَهُمْ رِئَٓاءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَلَا بِالْيَوْمِ
الْاٰخِرِۜ وَمَنْ يَكُنِ الشَّيْطَانُ لَهُ قَر۪ينًا فَسَٓاءَ قَر۪ينًا

"Onlar ki Allah'a ve o son güne inanmadıkları halde mallarını insanlara gösteriş için harcarlar. **Şeytanın** kendisine arkadaş olduğu kimse için o ne kötü bir arkadaştır." (Nisâ, 4/38).

وَمَنْ يَعْشُ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمٰنِ نُقَيِّضْ لَهُ شَيْطَانًا فَهُوَ لَهُ قَرِينٌ

"Kim Rahman'ı zikirden yüz çevirirse ona bir **şeytanı** tebelleş ederiz. Artık o, onun için bir yanaşmadır." (Zuhruf, 43/36).

Şeytanın Amacı Sapıkların Sapıklıklarını Derinleştirmek ve Müslümanların Arasına Düşmanlık Sokmaktır

اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ اَنَّهُمْ اٰمَنُوا بِمَٓا اُنْزِلَ اِلَيْكَ
وَمَٓا اُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ يُرِيدُونَ اَنْ يَتَحَاكَمُوٓا اِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ
اُمِرُوٓا اَنْ يَكْفُرُوا بِهٖۜ وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ اَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا

"Bakmaz mısın sana indirilene, senden önce indirilene iman ettiklerini sanan şu kimselere ki kendisini inkar etmeleriyle emrolundukları Tâğut önünde muhakemeleşmelerini istiyorlar. Oysa **şeytan** onları pek uzak bir sapıklıkla saptırmak istiyor." (Nisâ, 4/60).

اِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ اَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَٓاءَ فِى الْخَمْرِ
وَالْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللّٰهِ وَعَنِ الصَّلٰوةِ فَهَلْ اَنْتُمْ مُنْتَهُونَ

"**Şeytan** ancak, şarapla (uyuşturucuyla), aranıza düşmanlığı, kini sokmak, sizi Allah'ı anmaktan ve namazdan çevirmek ister. Artık (bunlardan) vazgeçiyorsunuz değil mi?" (Mâide, 5/91).

وَرَفَعَ اَبَوَيْهِ عَلَى الْعَرْشِ وَخَرُّوا لَهُ سُجَّدًا وَقَالَ يَٓا اَبَتِ هٰذَا تَاْوِيلُ
رُءْيَایَ مِنْ قَبْلُ قَدْ جَعَلَهَا رَبّ۪ي حَقًّا وَقَدْ اَحْسَنَ ب۪ٓي اِذْ اَخْرَجَن۪ي
مِنَ السِّجْنِ وَجَٓاءَ بِكُمْ مِنَ الْبَدْوِ مِنْ بَعْدِ اَنْ نَزَغَ الشَّيْطَانُ بَيْن۪ي
وَبَيْنَ اِخْوَت۪ي اِنَّ رَبّ۪ي لَط۪يفٌ لِمَا يَشَٓاءُ اِنَّهُ هُوَ الْعَل۪يمُ الْحَك۪يمُ

"Ebeveynini tahtın üstüne çıkardı ve (kardeşleri) secde edenler olarak önünde yerlere kapandılar. (Yusuf:) 'Babacığım! Önceden gör-

düğüm rüyamın yorumu işte bu! Rabbim onu gerçekleştirdi. Hakikaten bana ihsanda bulundu, çünkü beni zindandan çıkardı, **şeytan** kardeşlerimle aramı bozduktan sonra sizi çölden getirdi. Hakikaten Rabbim, dilediği şeyi çok ince yapan bir Latif'tir. Gerçekten O, O'dur çok iyi bilen, pek hikmetli' dedi." (Yûsuf, 12/100).

إِنَّمَا النَّجْوٰى مِنَ الشَّيْطَانِ لِيَحْزُنَ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَلَيْسَ بِضَٓارِّهِمْ شَيْـًٔا
اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِۜ وَعَلَى اللّٰهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ

"O gizli konuşmalar (fiskos) iman etmiş olanları üzmek için sırf **şeytandandır**; oysa Allah'ın izni olmadan onlara bir şey zarar verecek değildir. Müminler de onun için yalnız hep Allah'a dayansınlar." (Mücâdele, 58/10).

Şeytanın Tuzakları Abartılmamalı

اَلَّذِينَ اٰمَنُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللّٰهِۚ وَالَّذِينَ كَفَرُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ
الطَّاغُوتِ فَقَاتِلُٓوا اَوْلِيَٓاءَ الشَّيْطَانِۚ اِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا

"İman edenler Allah yolunda savaşırlar. Küfredenler ise Tağut'un yolunda savaşırlar. Öyle ise **şeytanın** dostlarına karşı savaşın. Cidden **şeytanın** tuzağı pek zayıftır." (Nisâ, 4/76).

Şeytanın Peşinden Gitmemek de Allah'ın Bir Lutfudur

وَاِذَا جَٓاءَهُمْ اَمْرٌ مِنَ الْاَمْنِ اَوِ الْخَوْفِ اَذَاعُوا بِهٖۜ وَلَوْ رَدُّوهُ اِلَى
الرَّسُولِ وَاِلٰٓى اُو۬لِي الْاَمْرِ مِنْهُمْ لَعَلِمَهُ الَّذِينَ يَسْتَنْبِطُونَهُ مِنْهُمْۜ
وَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ لَاتَّبَعْتُمُ الشَّيْطَانَ اِلَّا قَلِيلًا

"Kendilerine korku veya güvenle ilgili bir haber geldiğinde onu yayıyorlar. Oysa onu Peygamber'e ve kendilerinden olan emir sahiplerine (ehliyetli, yetkili zatlara) sunsalar elbette bunların olayları değerlendirip sağlıklı sonuçlara ulaşabilenleri onu bilirlerdi. Siz Allah'ın lutfu ve rahmeti olmasaydı azınız hariç **şeytana** uyup gitmiştiniz." (Nisâ, 4/83).

Serkeş Şeytanın Ardına Düşenler

إِنْ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا إِنَاثًا وَإِنْ يَدْعُونَ إِلَّا شَيْطَانًا مَرِيدًا

"O'nun dışında sadece dişilere dua ederler, sadece inatçı bir **şeytana** dua ederler." (Nisâ, 4/117).

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّبِعُ كُلَّ شَيْطَانٍ مَرِيدٍ

"İnsanlardan kimileri de var ki Allah hakkında bilgisizce tartışır da her kaypak **şeytanın** ardına düşer." (Hacc, 22/3).

Şeytanın İşi Olarak Nitelendirilen Davranışlar

a) İçki, Kumar, Fal Okları

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ
مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

"Ey iman edenler! Şarap (uyuşturucu) kumar, tapınmak için dikilen taşlar, fal okları sadece **şeytanın** işinden birer pisliktir. Öyle ise ondan (pislikten) uzaklaşın ki iflâh olabilesiniz." (Mâide, 5/90).

b) Cana Kıyma

وَدَخَلَ الْمَدِينَةَ عَلَى حِينِ غَفْلَةٍ مِنْ أَهْلِهَا فَوَجَدَ فِيهَا رَجُلَيْنِ يَقْتَتِلَانِ
هَذَا مِنْ شِيعَتِهِ وَهَذَا مِنْ عَدُوِّهِ فَاسْتَغَاثَهُ الَّذِي مِنْ شِيعَتِهِ عَلَى الَّذِي
مِنْ عَدُوِّهِ فَوَكَزَهُ مُوسَى فَقَضَى عَلَيْهِ قَالَ هَذَا مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ
عَدُوٌّ مُضِلٌّ مُبِينٌ

"Bir de halkının habersiz olduğu bir sırada şehre girdi. Derken orada dövüşmekte olan iki adama rastladı. Biri kendi taraftarlarından, biri de düşmanından idi. Dolayısıyla kendi taraftarlarından olan ondan, düşmanından olana karşı yardım istedi. Musa da ona bir yumruk indirip işini bitiriverdi. Bu dedi, **şeytanın** işinden, gerçekten o, şaşırtıcı belli bir düşman." (Kasas, 28/15).

4) Şeytana, İnsanların Yaptıkları Kötü İşleri Kendilerine Güzel Gösterme İmkanı Bahşedilmiştir

فَلَوْلَٓا اِذْ جَٓاءَهُمْ بَأْسُنَا تَضَرَّعُوا وَلٰكِنْ قَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَزَيَّنَ لَهُمُ
الشَّيْطَانُ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

"Baskımız kendilerine geldiğinde yalvarmalı değil miydiler? Ne var ki kalpleri katılaşmıştı, **şeytan** onlara, yaptıkları işleri süslemişti." (En'âm, 6/43).

وَاِذْ زَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ اَعْمَالَهُمْ وَقَالَ لَا غَالِبَ لَكُمُ الْيَوْمَ
مِنَ النَّاسِ وَاِنّ۪ي جَارٌ لَكُمْۚ فَلَمَّا تَرَٓاءَتِ الْفِئَتَانِ نَكَصَ عَلٰى
عَقِبَيْهِ وَقَالَ اِنّ۪ي بَر۪ٓيءٌ مِنْكُمْ اِنّ۪ٓي اَرٰى مَا لَا تَرَوْنَ اِنّ۪ٓي اَخَافُ
اللّٰهَۜ وَاللّٰهُ شَد۪يدُ الْعِقَابِ

"**Şeytan** onlara yaptıklarını süsledi ve: 'Bugün insanlardan sizi yenecek hiç kimse yoktur, hem ben sizi destekliyorum' demişti. Ama ne zaman iki grup karşılıklı gözüktü, iki ökçesi üzerine geri döndü ve: 'Kesinlikle ben sizden uzağım, cidden ben sizin göremediğinizi görüyorum, hakikaten ben Allah'tan korkarım. Öyle ya Allah, pek yaman azaplıdır' dedi." (Enfâl, 8/48).

تَاللّٰهِ لَقَدْ اَرْسَلْنَٓا اِلٰٓى اُمَمٍ مِنْ قَبْلِكَ فَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ اَعْمَالَهُمْ
فَهُوَ وَلِيُّهُمُ الْيَوْمَ وَلَهُمْ عَذَابٌ اَل۪يمٌ

"Allah'a yemin olsun ki senden önceki ümmetlere de elçiler göndermiştik. Sonuçta **şeytan** onlara amellerini süsledi. O, bugün de onların dostudur. Onlara elem veren bir azap vardır." (Nahl, 16/63).

وَجَدْتُهَا وَقَوْمَهَا يَسْجُدُونَ لِلشَّمْسِ مِنْ دُونِ اللّٰهِ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ
اَعْمَالَهُمْ فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّب۪يلِ فَهُمْ لَا يَهْتَدُونَ

"Onu ve halkını Allah'a değil güneşe secde ediyorlar buldum. **Şeytan** onlara yaptıklarını allayıp-pullamış, böylece kendilerini yoldan saptırmış da doğru gidemiyorlar." (Neml, 27/24).

وَعَادًا وَثَمُودَاۨ وَقَدْ تَبَيَّنَ لَكُمْ مِنْ مَسَاكِنِهِمْ وَزَيَّنَ لَهُمُ
الشَّيْطَانُ اَعْمَالَهُمْ فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَكَانُوا مُسْتَبْصِرِينَ

"Âd ve Semûd'a da (peygamberler gönderdik) ki size bunlar meskenlerinden belli olmaktadır. **Şeytan** onlara yaptıklarını süslemişti de kendilerini yoldan çevirmişti. Oysa gözleri açık adamlardılar!" (Ankebût, 29/38).

5) Unutturma Gücü

Hz. Peygamberin Bir Şeyi Unutması da Şeytanın Etkisine Bağlanmıştır

وَاِذَا رَاَيْتَ الَّذِينَ يَخُوضُونَ فِى اٰيَاتِنَا فَاَعْرِضْ عَنْهُمْ حَتّٰى يَخُوضُوا فِى
حَدِيثٍ غَيْرِهِ وَاِمَّا يُنْسِيَنَّكَ الشَّيْطَانُ فَلَا تَقْعُدْ بَعْدَ الذِّكْرٰى مَعَ
الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ

"Âyetlerimize dalanları (âyetlerimiz hakkında ileri-geri konuşanları) gördüğünde başka bir söze dalmalarına (geçmelerine) değin kendilerinden yüz çevir. Eğer **şeytan** sana unutturursa hatırladıktan sonra artık o zalim toplulukla oturma." (En'âm, 6/68).

وَقَالَ لِلَّذِى ظَنَّ اَنَّهُ نَاجٍ مِنْهُمَا اذْكُرْنِى عِنْدَ رَبِّكَ فَاَنْسٰيهُ
الشَّيْطَانُ ذِكْرَ رَبِّهِ فَلَبِثَ فِى السِّجْنِ بِضْعَ سِنِينَ

"O iki kişiden, kurtulacağını sandığı şahsa diğeri: 'Beni efendinin yanında an' dedi. Ama **şeytan** ona, efendisine anmayı unutturdu. Böylece zindanda birkaç yıl kaldı." (Yûsuf, 12/42).

قَالَ اَرَاَيْتَ اِذْ اَوَيْنَٓا اِلَى الصَّخْرَةِ فَاِنّ۪ي نَس۪يتُ الْحُوتَۘ وَمَٓا اَنْسَان۪يهُ اِلَّا الشَّيْطَانُ اَنْ اَذْكُرَهُۚ وَاتَّخَذَ سَب۪يلَهُ فِي الْبَحْرِ عَجَبًا

"Gördün mü dedi, kayaya sığındığımızda gerçekten ben balığı unutmuştum. Bu durumu söylememi bana ancak **şeytan** unutturdu. (Balık) denizin içinde şaşılacak şekilde yolunu tuttu!" (Kehf, 18/63).

اِسْتَحْوَذَ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ فَاَنْسٰيهُمْ ذِكْرَ اللّٰهِۜ اُو۬لٰٓئِكَ حِزْبُ الشَّيْطَانِۜ اَلَٓا اِنَّ حِزْبَ الشَّيْطَانِ هُمُ الْخَاسِرُونَ

"**Şeytan** üzerlerine hâkimiyet kurmuş da kendilerine Allah düşüncesini unutturmuştur, onlar **şeytan** hizbidirler (şeytan taraftarıdırlar). Uyanık ol ki **şeytanın** taraftarı hep hüsrana düşenlerdir." (Mücâdele, 58/19).

Peygamberler Dışında İlâhî Lutuflara Mazhar Olan Kişilerin Şeytanın Ağına Düşmemelerinin Garantisi Yoktur

وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَاَ الَّذ۪ٓي اٰتَيْنَاهُ اٰيَاتِنَا فَانْسَلَخَ مِنْهَا فَاَتْبَعَهُ الشَّيْطَانُ فَكَانَ مِنَ الْغَاو۪ينَ

"Onlara o kişinin haberini oku ki ona âyetlerimizi vermiştik. Derken onlardan sıyrılmış, **şeytan** kendisini peşine takmıştı da azgınlardan olmuştu." (A'râf, 7/175).

Şeytanın Pisliği

اِذْ يُغَشّ۪يكُمُ النُّعَاسَ اَمَنَةً مِنْهُ وَيُنَزِّلُ عَلَيْكُمْ مِنَ السَّمَٓاءِ مَٓاءً لِيُطَهِّرَكُمْ بِه۪ وَيُذْهِبَ عَنْكُمْ رِجْزَ الشَّيْطَانِ وَلِيَرْبِطَ عَلٰى قُلُوبِكُمْ وَيُثَبِّتَ بِهِ الْاَقْدَامَۜ

"O zaman kendisinden bir güven olmak üzere sizi hafif bir uyku sarıyordu. Sayesinde sizi tertemiz yapması, sizden **şeytanın** mur-

darlığını gidermesi, kesin inancı ve sabrı gönüllerinize bağlaması ve onunla ayaklar(ınız)ı sağlamlaştırması için üzerinize gökten bir su indiriyordu." (Enfâl, 8/11).

Şeytan İnsanoğlunun Düşmanıdır

قَالَ يَا بُنَيَّ لَا تَقْصُصْ رُؤْيَاكَ عَلٰى اِخْوَتِكَ فَيَكِيدُوا لَكَ كَيْدًاؕ اِنَّ الشَّيْطَانَ لِلْاِنْسَانِ عَدُوٌّ مُبِينٌ

"(Yakup) dedi: Yavrum, rüyanı kardeşlerine anlatma; sonra sana bir tuzak kurarlar. Gerçekten **şeytan** insan için apaçık bir düşmandır." (Yûsuf, 12/5).

وَقُلْ لِعِبَادٖي يَقُولُوا الَّتٖي هِيَ اَحْسَنُؕ اِنَّ الشَّيْطَانَ يَنْزَغُ بَيْنَهُمْؕ اِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلْاِنْسَانِ عَدُوًّا مُبٖينًا

"Kullarıma, en güzel ne ise onu söylemelerini söyle. Kuşkusuz **şeytan** aralarına fesat sokar. Gerçekten şeytan, insan için apaçık bir düşman olmuştur." (İsrâ, 17/53).

لَقَدْ اَضَلَّنٖي عَنِ الذِّكْرِ بَعْدَ اِذْ جَٓاءَنٖيؕ وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِلْاِنْسَانِ خَذُولًا

"(Zalim kişi âhirette şöyle diyecek:) Zikir bana geldikten sonra andolsun beni ondan saptırdı. Öyle ya **şeytan** insanı yüzüstü bırakagelmiştir." (Furkân, 25/29).

اِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّاؕ اِنَّمَا يَدْعُوا حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ اَصْحَابِ السَّعٖيرِؕ

"Kuşkusuz **şeytan**, sizin için bir düşmandır, öyle ise onu düşman edinin. O, taraftarlarını sırf alevli ateşin halkından olmaları için çağırır." (Fâtır, 35/6).

اَلَمْ اَعْهَدْ اِلَيْكُمْ يَا بَنٖٓي اٰدَمَ اَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَۚ اِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبٖينٌ

"Ey Âdem oğulları! **Şeytana** kulluk etmeyin diye size tavsiyede bulunmadım mı? Cidden o, sizin için apaçık bir düşmandır." (Yâsîn, 36/60).

وَلَا يَصُدَّنَّكُمُ الشَّيْطَانُ اِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ

"Sakın **şeytan** sizi çevirmesin, hakikaten o, sizin için apaçık bir düşmandır." (Zuhruf, 43/62).

Şeytanın İkrarı

وَقَالَ الشَّيْطَانُ لَمَّا قُضِيَ الْاَمْرُ اِنَّ اللّٰهَ وَعَدَكُمْ وَعْدَ الْحَقِّ وَوَعَدْتُكُمْ فَاَخْلَفْتُكُمْ وَمَا كَانَ لِيَ عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ اِلَّا اَنْ دَعَوْتُكُمْ فَاسْتَجَبْتُمْ لِي فَلَا تَلُومُونِي وَلُومُوا اَنْفُسَكُمْ مَا اَنَا بِمُصْرِخِكُمْ وَمَا اَنْتُمْ بِمُصْرِخِيَّ اِنِّي كَفَرْتُ بِمَا اَشْرَكْتُمُونِ مِنْ قَبْلُ اِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ

"İş hükme bağlandığında **şeytan** dedi: 'Kuşkusuz Allah size gerçek bir sözle söz vermişti. Ben de size söz vermiştim ama size karşı sözümde durmadım. Hem benim, üzerinizde bir yaptırım gücüm yoktu, sadece size çağrıda bulunmuştum siz de çağrıma evet demiştiniz. Artık beni kınamayın da kendilerinizi kınayın. Şimdi ben sizi kurtaramam, siz de beni kurtaramazsınız! Gerçekten ben, önceden beni ortaklık aracı yapmış olmanıza karşı çıkmıştım. Gerçekten zâlimlere, elem veren bir azap vardır." (İbrâhîm, 14/22).

كَمَثَلِ الشَّيْطَانِ اِذْ قَالَ لِلْاِنْسَانِ اكْفُرْ فَلَمَّا كَفَرَ قَالَ اِنِّي بَرِيٓءٌ مِنْكَ اِنِّي اَخَافُ اللّٰهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ

"(Bir de onların durumu) tıpkı **şeytanın** durumu gibidir ki, hani insana 'küfret' dedi. Küfredince de: 'Ben senden ırağım, çünkü ben âlemlerin Rabbi olan Allah'tan korkarım' deyivermişti." (Haşr, 59/16).

Gökler Şeytana Karşı Koruma Altına Alınmıştır

وَحَفِظْنَاهَا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ

"Ve onu, kovulmuş her **şeytandan** koruduk." (Hıcr, 15/17).

وَحِفْظًا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ مَارِدٍ

"Saygısız her **şeytandan** koruyarak." (Sâffât, 37/7).

Hz. İbrahim'in Babasını Şeytana Karşı Uyarması

يَا اَبَتِ لَا تَعْبُدِ الشَّيْطَانَ اِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلرَّحْمٰنِ عَصِيًّا

"Babacığım! **Şeytana** tapma, çünkü şeytan Rahman'a karşı geldi." (Meryem, 19/44).

يَا اَبَتِ اِنّ۪ٓي اَخَافُ اَنْ يَمَسَّكَ عَذَابٌ مِنَ الرَّحْمٰنِ فَتَكُونَ لِلشَّيْطَانِ وَلِيًّا

"Babacığım! Gerçekten ben, Rahman'dan sana bir azabın dokunup da **şeytana** dost oluvermenden korkuyorum." (Meryem, 19/45).

6) Maddî Zarar Verme Gücü

Eyüb Peygamber Fiziksel Hastalığının Şeytandan Olduğunu Söylemişti

وَاذْكُرْ عَبْدَنَا اَيُّوبَ اِذْ نَادٰى رَبَّهُٓ اَنّ۪ي مَسَّنِيَ الشَّيْطَانُ بِنُصْبٍ وَعَذَابٍ

"Kulumuz Eyyub'u da an. Bir zaman Rabbine: 'Cidden ben (muztaribim) **şeytan** bana bir sıkıntı, bir acı dokundurdu!' diye seslenmişti." (Sâd, 38/41).

Kur'ân Şeytanın Sözü Değildir

وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَيْطَانٍ رَج۪يمٍ

"O, **kovulmuş** şeytanın sözü de değildir." (Tekvîr, 81/25).

II) 'Şeytan' Lafzının Çoğul Olarak Geçtiği Âyetler

Şeytanların İnsanları Ayartmaları

قُلْ اَنَدْعُوا مِنْ دُونِ اللّٰهِ مَا لَا يَنْفَعُنَا وَلَا يَضُرُّنَا وَنُرَدُّ عَلٰٓى اَعْقَابِنَا بَعْدَ اِذْ هَدٰينَا اللّٰهُ كَالَّذِى اسْتَهْوَتْهُ الشَّيَاطِينُ فِى الْاَرْضِ حَيْرَانَ لَهُٓ اَصْحَابٌ يَدْعُونَهُٓ اِلَى الْهُدَى ائْتِنَاۜ قُلْ اِنَّ هُدَى اللّٰهِ هُوَ الْهُدٰىۜ وَاُمِرْنَا لِنُسْلِمَ لِرَبِّ الْعَالَمِينَۙ

"De ki: Allah'ı bırakıp da bize fayda vermeyecek, bize zarar dokundurmayacak şeylerden mi isteyelim? **Şeytanların** kendisini ayartması yüzünden yeryüzünde şaşkın bir duruma düşmüşken arkadaşlarının: 'Bize gel' diye kendisini yola çağırdıkları kişi gibi ökçelerimiz üzerine geri mi çevriliriz? De ki: Kuşkusuz Allah'ın yoludur o yol! Âlemlerin Rabbine teslimiyet göstermemizle emrolunduk." (En'âm, 6/71).

İnsan ve Cin Şeytanları

وَكَذٰلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِىٍّ عَدُوًّا شَيَاطِينَ الْاِنْسِ وَالْجِنِّ يُوحِى بَعْضُهُمْ اِلٰى بَعْضٍ زُخْرُفَ الْقَوْلِ غُرُورًاۜ وَلَوْ شَٓاءَ رَبُّكَ مَا فَعَلُوهُ فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ

"Böylece, her peygambere insan ve cin **şeytanlarını** bir düşman yaptık. Bunlar birbirlerini aldatmak için kimileri kimine sözün yaldızlısını telkin ederler. Rabbin dileseydi bunu yapmazlardı! Öyle ise onları uydurageldikleri iftiralarıyla başbaşa bırak." (En'âm, 6/112).

Şeytanların Dostlarına Telkinleri

وَلَا تَاْكُلُوا مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ اسْمُ اللّٰهِ عَلَيْهِ وَاِنَّهُ لَفِسْقٌۜ وَاِنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ اِلٰٓى اَوْلِيَٓائِهِمْ لِيُجَادِلُوكُمْۚ وَاِنْ اَطَعْتُمُوهُمْ اِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ

"Üzerine Allah adı anılmamış olandan yemeyin, çünkü bu davranış yoldan çıkıştır. Kuşkusuz **şeytanlar**, sizinle mücadele etmeleri için dostlarına telkinlerde bulunurlar. Onlara boyun eğerseniz müşrik olmuşsunuzdur! " (En'âm, 6/121).

Şeytanlar ve İnsanlar Cehennemin Çevresinde Dizüstü Bir Araya Toplanacaklar

فَوَرَبِّكَ لَنَحْشُرَنَّهُمْ وَالشَّيَاطِينَ ثُمَّ لَنُحْضِرَنَّهُمْ حَوْلَ جَهَنَّمَ جِثِيًّا

"Evet Rabbine yemin ederim ki Biz onları ve o **şeytanları** kesinkes mahşere toplayacağız, sonra onları cehennemin etrafında dizüstü hazır bulunduracağız." (Meryem, 19/68).

Şeytanlar Kâfirlere de Tebelleş Edilmişlerdir

اَلَمْ تَرَ اَنَّا اَرْسَلْنَا الشَّيَاطِينَ عَلَى الْكَافِرِينَ تَؤُزُّهُمْ اَزًّا

"Görmedin mi? Biz **şeytanları** o kafirlerin üzerine salmışız, onları oynatıp kıvrandırıyorlar." (Meryem, 19/83).

Hz. Süleyman'ın Şeytan Dalgıçları ve Yapı Ustaları

وَمِنَ الشَّيَاطِينِ مَنْ يَغُوصُونَ لَهُ وَيَعْمَلُونَ عَمَلًا دُونَ ذٰلِكَ
وَكُنَّا لَهُمْ حَافِظِينَ

"**Şeytanlardan** da onun (Süleyman) için dalgıçlık edenleri ve daha başka iş için çalışanları emrine vermiştik ve hep onları zapteden Bizdik." (Enbiyâ, 21/82).

وَالشَّيَاطِينَ كُلَّ بَنَّاءٍ وَغَوَّاصٍ

"**Şeytanları** da (Süleyman'ın emrine verdik! Onlardan) alabildiğine bina inşâ eden, alabildiğine dalgıçlık yapan herkesi." (Sâd, 38/37).

Şeytanların Dürtüştürmeleri Bir Gerçektir

وَقُلْ رَبِّ اَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ

"Ve de ki: Rabbim! **Şeytanların** dürtüştürmelerinden Sana sığınırım." (Mü'minûn, 23/97).

Şeytanlar Kur'an'ın İndirilişinde Hiçbir Şekilde Müdâhil Olamamışlardır

وَمَا تَنَزَّلَتْ بِهِ الشَّيَاطِينُ

"Ve bunu **şeytanlar** indirmedi." (Şuarâ, 26/210).

وَمَا يَنْبَغِى لَهُمْ وَمَا يَسْتَطِيعُونَ

"Bu onlara hem yaraşmaz, hem güçleri yetmez." (Şuarâ, 26/211).

اِنَّهُمْ عَنِ السَّمْعِ لَمَعْزُولُونَ

"Çünkü onlar (yapılan vahyi) işitmekten kesin şekilde uzak tutulmuşlardır." (Şuarâ, 26/212).

Şeytanların Fitlerinin Etkili Olduğu Kişiler

هَلْ اُنَبِّئُكُمْ عَلٰى مَنْ تَنَزَّلُ الشَّيَاطِينُ

"**Şeytanların** kimin üzerine ineceklerini size haber vereyim mi?" (Şuarâ, 26/221).

تَنَزَّلُ عَلٰى كُلِّ اَفَّاكٍ اَثِيمٍ

"Vebâl yüklenici her bir sahtekâr üzerine inerler." (Şuarâ, 26/222).

Şeytanların Fiziksel Bünyeye Sahip Oldukları

طَلْعُهَا كَاَنَّهُ رُؤُسُ الشَّيَاطِينِ

"O ağacın tomurcuğu sanki, **şeytanların** başlarıdır." (Sâffât, 37/65).

Dünya Göğü Bile Şeytanlara Karşı Korunmuştur

وَلَقَدْ زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ وَجَعَلْنَاهَا رُجُومًا لِلشَّيَاطِينِ وَاَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابَ السَّعِيرِ

"Ululuğum hakkı için Biz o dünya göğünü takım takım kandillerle donattık ve onları **şeytanlar** için atış yapılan mermiler yaptık. Hem onlar için o çılgın ateş azabını hazırladık." (Mülk, 67/5).

III) 'Şeytan' Lafzının Tekil ve Çoğul Olarak Geçtiği Âyetler

Şeytanların Dost ve Kardeşleri

Şeytanların Bizi Gördükleri Haber Veriliyor

يَا بَنِي آدَمَ لَا يَفْتِنَنَّكُمُ الشَّيْطَانُ كَمَا أَخْرَجَ أَبَوَيْكُمْ مِنَ الْجَنَّةِ يَنْزِعُ عَنْهُمَا لِبَاسَهُمَا لِيُرِيَهُمَا سَوْآتِهِمَا إِنَّهُ يَرَاكُمْ هُوَ وَقَبِيلُهُ مِنْ حَيْثُ لَا تَرَوْنَهُمْ إِنَّا جَعَلْنَا الشَّيَاطِينَ أَوْلِيَاءَ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ

"Ey Âdemoğulları! **Şeytan**, anne ve babanızı, çirkin yerlerini kendilerine göstermek için elbiselerini soyarak cennetten çıkardığı gibi sizi de sakın fitneye sürüklemesin. Çünkü o, (evet) o ve askerleri sizi, sizin kendilerini görmediğiniz yerlerden görürler. Gerçekten biz, **şeytanları** imana gelmeyenler için dostlar yaptık." (A'râf, 7/27).

إِنَّ الْمُبَذِّرِينَ كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيَاطِينِ وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ كَفُورًا

"Kuşkusuz saçıp savuranlar **şeytanların** kardeşleri olmuşlardır. **Şeytan** ise Rabbine karşı pek nankörlük etmişti." (İsrâ, 17/27).

فَرِيقًا هَدَى وَفَرِيقًا حَقَّ عَلَيْهِمُ الضَّلَالَةُ إِنَّهُمُ اتَّخَذُوا الشَّيَاطِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ مُهْتَدُونَ

"Bir grubu doğruya iletti. Bir grup üzerine ise sapıklık hak oldu. Çünkü onlar Allah dışında **şeytanları** dostlar edindiler. Üstelik kendilerinin doğru yolda olduklarını sanıyorlar." (A'râf, 7/30).

IV) İnsan Şeytanları Olarak Nitelendirilenler

a) Münafıklar

وَإِذَا لَقُوا الَّذِينَ آمَنُوا قَالُوا آمَنَّا وَإِذَا خَلَوْا إِلَىٰ شَيَاطِينِهِمْ
قَالُوا إِنَّا مَعَكُمْ إِنَّمَا نَحْنُ مُسْتَهْزِئُونَ

"İman etmiş kişilere rastladıklarında: 'İman ettik' derler. **Şeytanlarının** yanına vardıklarında ise: 'Biz sizlerle beraberiz, biz sadece onları alaya alıp duruyoruz' derler." (Bakara, 2/14).

b) Sihirbazlar

وَاتَّبَعُوا مَا تَتْلُوا الشَّيَاطِينُ عَلَىٰ مُلْكِ سُلَيْمَانَ وَمَا كَفَرَ سُلَيْمَانُ
وَلَٰكِنَّ الشَّيَاطِينَ كَفَرُوا يُعَلِّمُونَ النَّاسَ السِّحْرَ وَمَا أُنْزِلَ
عَلَى الْمَلَكَيْنِ بِبَابِلَ هَارُوتَ وَمَارُوتَ وَمَا يُعَلِّمَانِ مِنْ
أَحَدٍ حَتَّىٰ يَقُولَا إِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلَا تَكْفُرْ فَيَتَعَلَّمُونَ مِنْهُمَا
مَا يُفَرِّقُونَ بِهِ بَيْنَ الْمَرْءِ وَزَوْجِهِ وَمَا هُمْ بِضَارِّينَ بِهِ مِنْ أَحَدٍ
إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَيَتَعَلَّمُونَ مَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَلَقَدْ عَلِمُوا
لَمَنِ اشْتَرَاهُ مَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلَاقٍ وَلَبِئْسَ مَا شَرَوْا بِهِ
أَنْفُسَهُمْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ

"Şeytanların, Süleyman'ın saltanatı hakkında okuyageldikleri şeye uydular. Oysa Süleyman küfre sapmamıştı. Ne var ki şeytanlar (şeytan ruhlu insanlar) küfre sapmışlardı, halka sihri ve Babil'de o iki meleğe Hârut ile Mârut'a indirileni öğretiyorlardı. Halbuki o iki melek: 'Biz bir imtihan aracıyız, sakın küfre sapma' demedikçe hiç kimseye öğretmiyorlardı. O iki melekten, sayesinde kişi ile eşinin arasını açacakları şeyi öğreniyorlardı. Bununla birlikte o öğrendikleriyle Allah'ın izni olmadıkça kimseye zarar veremediler. Kendilerine zarar verecek, kendilerine menfaatı dokunmayacak şeyi öğreniyorlardı. Yemin olsun ki her kim onu almışsa onun için ahirette hiç nasip olmayacağını gerçekten bilmişlerdi. Karşılığında canlarını sattıkları şey ne çirkindir! Keşke bilselerdi." (Bakara, 2/102).

V) Şeytanın Mürâdifi Olarak Kullanılan İsimler

a) İblis

Farklı Sûrelerde İblis'in Âdem'e Secde Etmemesi Olayı

وَاِذْ قُلْنَا لِلْمَلٰٓئِكَةِ اسْجُدُوا لِاٰدَمَ فَسَجَدُٓوا اِلَّٓا اِبْلِيسَۜ اَبٰى وَاسْتَكْبَرَ
وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ

"Ve o vakit meleklere: 'Âdem'e secde edin' dedik; hemen secde ettiler. Ancak **İblis** dayattı, kibirlenmek istedi. Zâten o kâfirlerdendi." (Bakara, 2/34).

وَلَقَدْ خَلَقْنَاكُمْ ثُمَّ صَوَّرْنَاكُمْ ثُمَّ قُلْنَا لِلْمَلٰٓئِكَةِ اسْجُدُوا لِاٰدَمَۗ فَسَجَدُوا
اِلَّٓا اِبْلِيسَۜ لَمْ يَكُنْ مِنَ السَّاجِدِينَ

"Gerçekten sizi yarattık, ardından sizi biçimlendirdik, sonra meleklere: 'Âdem'e secde edin' dedik. Hemen secde ettiler. Ancak **iblis**, secde edenlerden olmadı." (A'râf, 7/11).

اِلَّٓا اِبْلِيسَۜ اَبٰٓى اَنْ يَكُونَ مَعَ السَّاجِدِينَ

"**İblis** hâriç! O, secde edenlerle birlikte olmağa yanaşmadı." (Hıcr, 15/31).

وَاِذْ قُلْنَا لِلْمَلٰٓئِكَةِ اسْجُدُوا لِاٰدَمَ فَسَجَدُٓوا اِلَّٓا اِبْلِيسَۜ قَالَ ءَاَسْجُدُ
لِمَنْ خَلَقْتَ طِينًاۚ

"Bir zaman meleklere: Âdeme secde edin demiştik. Onlar da secde etmişlerdi. Ancak **İblis** (secde etmemiş şöyle) demişti: Çamurdan yarattığın bir kimseye mi secde edeceğim? " (İsrâ, 17/61).

وَاِذْ قُلْنَا لِلْمَلٰٓئِكَةِ اسْجُدُوا لِاٰدَمَ فَسَجَدُٓوا اِلَّٓا اِبْلِيسَۜ كَانَ مِنَ الْجِنِّ
فَفَسَقَ عَنْ اَمْرِ رَبِّهٖۜ اَفَتَتَّخِذُونَهُ وَذُرِّيَّتَهُٓ اَوْلِيَٓاءَ مِنْ دُونٖى وَهُمْ لَكُمْ
عَدُوٌّۜ بِئْسَ لِلظَّالِمِينَ بَدَلًا

"Bir zaman meleklere: 'Âdem'e secde edin' demiştik de hemen secdeye varmışlardı. Ancak **İblis** secde etmemişti. O cinlerdendi, Rabbinin buyruğundan çıktı. Şimdi beni bırakıp onu ve soyunu mu dostlar ediniyorsunuz? Oysa onlar size düşmandır. Zâlimler için ne kötü bir trampa!" (Kehf, 18/50).

وَاِذْ قُلْنَا لِلْمَلٰٓئِكَةِ اسْجُدُوا لِاٰدَمَ فَسَجَدُوٓا اِلَّٓا اِبْلِيسَ اَبٰى

"Ve o zamanı düşün ki meleklere: 'Âdeme secde edin' dedi, hemen secde ettiler. Ancak **İblis** dayattı (secde etmedi)." (Tâhâ, 20/116).

اِلَّٓا اِبْلِيسَ اِسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ

"Ancak **İblis** (secde) etmedi. Kibirlenmek istedi. Öyle ya o kâfirlerden idi." (Sâd, 38/74).

İblis'in Âdem'e Secde Etmeyişinin Gerekçeleri

قَالَ يَٓا اِبْلِيسُ مَا لَكَ اَلَّا تَكُونَ مَعَ السَّاجِدِينَ

"(Allah): 'Ey **İblis**! Secde edenlerle olmaman için gerekçen nedir?' buyurdu" (Hıcr, 15/32).

قَالَ مَا مَنَعَكَ اَلَّا تَسْجُدَ اِذْ اَمَرْتُكَ قَالَ اَنَا خَيْرٌ مِنْهُ خَلَقْتَنِى مِنْ نَارٍ وَخَلَقْتَهُ مِنْ طِينٍ

"(Allah) buyurdu: 'Sana emrettiğimde, secde etmemen için seni ne engelledi?' (**İblis**): 'Ben ondan hayırlıyım, beni bir ateşten yarattın, onu ise bir çamurdan yarattın' dedi." (A'râf, 7/12).

قَالَ يَٓا اِبْلِيسُ مَا مَنَعَكَ اَنْ تَسْجُدَ لِمَا خَلَقْتُ بِيَدَىَّ اَسْتَكْبَرْتَ اَمْ كُنْتَ مِنَ الْعَالِينَ

"(Allah) buyurdu: Ey **İblis!** İki elimle yarattığıma secde etmenden seni ne alıkoydu? Kibirlenmek mi istedin yoksa yücelerden mi oldun?" (Sâd, 38/75).

İblis'in Cennetten Kovulması

قَالَ فَاهْبِطْ مِنْهَا فَمَا يَكُونُ لَكَ اَنْ تَتَكَبَّرَ فٖيهَا فَاخْرُجْ اِنَّكَ مِنَ الصَّاغِرٖينَ

"(Allah) buyurdu: Hemen oradan in, orada büyüklük taslayamazsın, derhal çık, gerçekten sen alçaklardansın." (A'râf, 7/13).

قَالَ اخْرُجْ مِنْهَا مَذْؤُ۫مًا مَدْحُورًا لَمَنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْ لَاَمْلَـَٔنَّ جَهَنَّمَ مِنْكُمْ اَجْمَعٖينَ

"(Allah) buyurdu: Yerilmiş ve kovulmuş olarak çık oradan. Onlardan sana kim uyarsa kesin cehennemi hep sizlerle dolduracağım." (A'râf, 7/18).

İblis'e İnsanları Yoldan Çıkarma İmkânları Bahşedilmesi

قَالَ اَنْظِرْنٖٓى اِلٰى يَوْمِ يُبْعَثُونَ

"(**İblis**:) 'Diriltilecekleri bir güne değin bana süre ver' dedi." (A'râf, 7/14).

قَالَ اِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرٖينَ

"(Allah) buyurdu: Elbette sen süre verilenlerdensin." (A'râf, 7/15).

قَالَ فَبِمَٓا اَغْوَيْتَنٖى لَاَقْعُدَنَّ لَهُمْ صِرَاطَكَ الْمُسْتَقٖيمَ

"(**İblis**) dedi: Beni azdırmana karşılık onlar(ı saptırmak) için senin doğru yolun üzerine oturacağım." (A'râf, 7/16).

ثُمَّ لَاٰتِيَنَّهُمْ مِنْ بَيْنِ اَيْدٖيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ وَعَنْ اَيْمَانِهِمْ وَعَنْ شَمَٓائِلِهِمْ وَلَا تَجِدُ اَكْثَرَهُمْ شَاكِرٖينَ

"Sonra kendilerine, önlerinden, arkalarından, sağlarından ve sollarından sokulacağım. Çoklarını şükredenler bulmayacaksın." (A'râf, 7/17).

İblis'in Bütün Orduları da Tepeleri Üstüne Cehenneme Atılırlar

وَجُنُودُ اِبْلِيسَ اَجْمَعُونَ

"Ve **İblis**'in bütün orduları (cehenneme atılmışlardır)!" (Şuarâ, 26/95).

İblis İnsanları Yoldan Çıkarmada Başarıya Ulaştı

وَلَقَدْ صَدَّقَ عَلَيْهِمْ اِبْلِيسُ ظَنَّهُ فَاتَّبَعُوهُ اِلَّا فَرِيقًا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ

"Andolsun gerçekten **İblis,** onlarla ilgili sanısını doğru çıkardı. Çünkü inananlardan bir grup hariç hepsi kendisine uydular." (Sebe', 34/20).

b) Tâğût[4]

لَا اِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللّٰهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقٰى لَا انْفِصَامَ لَهَا وَاللّٰهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

"Dinde hiç zorlama yoktur, gerçekten doğruluk sapıklıktan ayrılmıştır. Artık **Tâğût**'a sırt çevirip Allah'a inanan hakikaten, kopmayacak en sağlam kulpa yapışmıştır. Allah pek iyi duyandır, pek iyi bilendir." (Bakara, 2/256).

اَللّٰهُ وَلِيُّ الَّذِينَ اٰمَنُوا يُخْرِجُهُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ اِلَى النُّورِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا اَوْلِيَاؤُهُمُ الطَّاغُوتُ يُخْرِجُونَهُمْ مِنَ النُّورِ اِلَى الظُّلُمَاتِ اُولٰئِكَ اَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

"Allah, iman edenlerin dostudur, kendilerini karanlıklardan aydınlığa çıkarır. Küfreden kimselere gelince onların dostları bütün

---

[4] Tâğût, isyankâr, azgın, din tanımayan, Allah'a kafa tutan manalarına gelir. Bu kavramın geçtiği âyetler dikkatle incelendiğinde bunun 'İblis' kavramıyla mürâdif olduğu yerler olduğu gibi, ondan farklı olarak da kullanıldığı görülür. Buna göre şeytan/şeytanlar, insanları hak yoldan saptıranlar, küfrün bayraktarlığını yapanlar, küfrü, şirki sembolize eden ideolojilerin birer Tâğût olduğunu söylemek mümkündür.

Tâğût'lardır, onları aydınlıktan karanlıklara çıkarırlar. İşte onlar ateşin halkıdır. Onlar orada hep kalacaklar." (Bakara, 2/257).

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيبًا مِنَ الْكِتَابِ يُؤْمِنُونَ بِالْجِبْتِ وَالطَّاغُوتِ
وَيَقُولُونَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا هٰؤُلَاءِ أَهْدٰى مِنَ الَّذِينَ اٰمَنُوا سَبِيلًا

"Kendilerine Kitap'tan bir pay verilenlere bakmadın mı? Cibte ve **Tâğût**'a inanıyorlar, küfre sapmış olanlar için: 'Bunlar o inanmışlardan daha doğru yoldadırlar' diyorlar." (Nisâ, 4/51).

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ اٰمَنُوا بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ
وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَنْ يَتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ
أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا

"Bakmaz mısın sana indirilene, senden önce indirilene iman ettiklerini sanan şu kimselere ki kendisini inkâr etmeleriyle emrolundukları **Tâğût** önünde muhakemeleşmelerini istiyorlar. Oysa şeytan onları pek uzak bir sapıklıkla saptırmak istiyor." (Nisâ, 4/60).

اَلَّذِينَ اٰمَنُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ
الطَّاغُوتِ فَقَاتِلُوا أَوْلِيَاءَ الشَّيْطَانِ إِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا

"İman edenler Allah yolunda savaşırlar. Küfredenler ise **Tâğût**'un yolunda savaşırlar. Öyle ise şeytanın dostlarına karşı savaşın. Cidden şeytanın tuzağı pek zayıftır." (Nisâ, 4/76).

قُلْ هَلْ أُنَبِّئُكُمْ بِشَرٍّ مِنْ ذٰلِكَ مَثُوبَةً عِنْدَ اللّٰهِ مَنْ لَعَنَهُ اللّٰهُ وَغَضِبَ عَلَيْهِ وَجَعَلَ
مِنْهُمُ الْقِرَدَةَ وَالْخَنَازِيرَ وَعَبَدَ الطَّاغُوتَ أُولٰئِكَ شَرٌّ مَكَانًا وَأَضَلُّ عَنْ سَوَاءِ السَّبِيلِ

"De ki: Size, ceza bakımından Allah katında bundan daha kötüsünü haber vereyim mi? Allah'ın kendisine lanet ettiği, kendisine gazap buyurduğu kimse ile kendilerinden maymun ve domuzlar yaptığı ve **Tâğût**'a perestişte bulunanlar. İşte onlar! Yerce en kötü durumda ve yolun düzünden en çok sapmış olanlardır." (Mâide, 5/60).

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِى كُلِّ اُمَّةٍ رَسُولاً اَنِ اعْبُدُوا اللّٰهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ
فَمِنْهُمْ مَنْ هَدَى اللّٰهُ وَمِنْهُمْ مَنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلَالَةُ فَسِيرُوا
فِى الْاَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ

"Andolsun her ümmet içinde: 'Allah'a kulluk edin, **Tâğût**'tan uzak durun' diye (tebliğle görevli) bir peygamber göndermişizdir. Onlardan kimine Allah hidâyet etmiş, içlerinden kimine de sapıklık hak olmuştu. Haydi yeryüzünde gezin ve o yalancıların sonu nasıl olmuş görün." (Nahl, 16/36).

وَالَّذِينَ اجْتَنَبُوا الطَّاغُوتَ اَنْ يَعْبُدُوهَا وَاَنَابُوا اِلَى اللّٰهِ لَهُمُ الْبُشْرٰى
فَبَشِّرْ عِبَادِ

"**Tâğût**'tan, ona kulluk yapmalarından kaçınmış olanlar ve Allah'a yönelmiş olanlar, onlara müjde vardır. Haydi muştula kullarımı." (Zümer, 39/17).

c) Hannâs[5]

مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ

"o **pek sinsi vesvesecinin** şerrinden," (Nâs, 114/4).

Şeytanın Fit Yöntemleri

فَوَسْوَسَ لَهُمَا الشَّيْطَانُ لِيُبْدِيَ لَهُمَا مَا وُرِيَ عَنْهُمَا مِنْ سَوْاٰتِهِمَا وَقَالَ مَا
نَهٰيكُمَا رَبُّكُمَا عَنْ هٰذِهِ الشَّجَرَةِ اِلَّا اَنْ تَكُونَا مَلَكَيْنِ اَوْ تَكُونَا مِنَ الْخَالِدِينَ

---

5 Sürekli kötülük telkin eden, işe yaramaz şeyler öneren, fit veren, alabildiğine fiskoslar verip insanı yoldan çıkarmaya uğraşan manalarına gelen bu lafızla 'şeytan'ın murad edildiği doğrultusundaki yorumlar dikkate alınarak bu lafza da şeytanın müradif isimleri arasında yer verilmiştir.

"Derken **şeytan**, ikisinden gizlenmiş olan ayıp yerlerini kendilerine açmak için ikisine **vesvese** verdi ve: 'Sizi Rabbiniz bu ağaçtan yemeyi, iki melek olursunuz veya ikiniz de burada sürekli kalanlardan olursunuz diye yasakladı' dedi." (A'râf, 7/20).

فَوَسْوَسَ اِلَيْهِ الشَّيْطَانُ قَالَ يَٓا اٰدَمُ هَلْ اَدُلُّكَ عَلٰى شَجَرَةِ الْخُلْدِ وَمُلْكٍ لَا يَبْلٰى

"Derken **şeytan** ona **vesvese** verdi ve: 'Ey Âdem sana, sonsuzluk ağacını, eskimeyecek ebedî saltanat(ın yolunu) göstereyim mi?' dedi" (Tâhâ, 20/120).

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ وَنَعْلَمُ مَا تُوَسْوِسُ بِهٖ نَفْسُهُ وَنَحْنُ اَقْرَبُ اِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ

"Hem ululuğuma yemin ederim ki gerçekten insanı Biz yarattık, nefsinin onu ne ile **vesveselendirdiğini** biliriz. Biz ona şah damarından daha yakınız." (Kâf, 50/16).

مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ

"o pek sinsi **vesvesecinin** şerrinden," (Nâs, 114/4).

اَلَّذٖى يُوَسْوِسُ فٖى صُدُورِ النَّاسِ

"Ki insanların sinelerinde **vesvese** verir durur." (Nâs, 114/5).

d) Nefs[6]

1) Tekil Olarak Geçtiği Yeler

فَطَوَّعَتْ لَهُ نَفْسُهُ قَتْلَ اَخِيهِ فَقَتَلَهُ فَاَصْبَحَ مِنَ الْخَاسِرِينَ

“Derken **nefsi** kendisi hesabına kardeşini öldürmeğe istek gösterdi, o da onu öldürdü ve hüsrana uğrayanlardan oldu.” (Mâide, 5/30).

وَاِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِمْ اٰيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَٓاءَنَا
ائْتِ بِقُرْاٰنٍ غَيْرِ هٰذَٓا اَوْ بَدِّلْهُ قُلْ مَا يَكُونُ لِٓي اَنْ اُبَدِّلَهُ مِنْ تِلْقَٓائِ
نَفْسِي اِنْ اَتَّبِعُ اِلَّا مَا يُوحٰٓى اِلَيَّ اِنِّٓي اَخَافُ اِنْ عَصَيْتُ رَبِّي
عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ

“Âyetlerimiz apaçık belgeler olarak kendilerine okunduğunda bize kavuşmayı ummayanlar: ‘Bize, bundan başka bir Kur’an getir veya bunu değiştir’ dediler. De ki: ‘Onu **nefsimden** (kendi arzuma göre) değiştirmem benim için olacak bir şey değildir. Ben sadece bana vahyedilene uyarım. Rabbime karşı gelirsem büyük bir günün azabından korkarım’.” (Yûnus, 10/15).

قَالَ هِيَ رَاوَدَتْنِي عَنْ نَفْسِي وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِنْ اَهْلِهَا اِنْ كَانَ
قَمِيصُهُ قُدَّ مِنْ قُبُلٍ فَصَدَقَتْ وَهُوَ مِنَ الْكَاذِبِينَ

“Yusuf: ‘O (kadın yanıma gidip-gelerek) **nefsimden** yararlanmak istedi’ dedi. Bunun üzerine kadının ailesinden bir erkek tanık şöyle tanıklık etti: Gömleği önden yırtıksa kadın doğru söylüyor, o (erkek yalancılardandır’.” (Yûsuf, 12/26).

وَقَالَ نِسْوَةٌ فِي الْمَدِينَةِ امْرَاَتُ الْعَزِيزِ تُرَاوِدُ فَتٰيهَا عَنْ نَفْسِهِ
قَدْ شَغَفَهَا حُبًّا اِنَّا لَنَرٰيهَا فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ

---

[6] Burada nefis/enfüs lafızlarının hevâ, keyif ve arzu anlamlarının ağır bastığı âyetlerle etkin bir varlık olarak nitelendirildiği âyetlere yer verilmiştir.

"Şehirde birtakım kadınlar: 'Aziz'in karısı gencine gidip-geliyor, **nefsinden** kam almak istiyormuş, sevgi yüreğinin zarına işlemiş! Gerçekten biz, elbette onu apaçık bir çılgınlık içinde görüyoruz' dedi." (Yûsuf, 12/30).

قَالَتْ فَذٰلِكُنَّ الَّذ۪ي لُمْتُنَّن۪ي ف۪يهِۜ وَلَقَدْ رَاوَدْتُهُ عَنْ نَفْسِه۪ فَاسْتَعْصَمَۜ
وَلَئِنْ لَمْ يَفْعَلْ مَٓا اٰمُرُهُ لَيُسْجَنَنَّ وَلَيَكُونًا مِنَ الصَّاغِر۪ينَ

"(Kadın) dedi: İşte size kendisiyle ilgili olarak beni kınadığınız kişi. Gerçekten **nefsinden** murat almak için ona yaklaştım. Ama o iffetli davrandı. Eğer kendisine emrettiğimi yapmazsa elbette zindana tıkılacak ve küçülenlerden olacak." (Yûsuf, 12/32).

قَالَ مَا خَطْبُكُنَّ اِذْ رَاوَدْتُنَّ يُوسُفَ عَنْ نَفْسِه۪ۜ قُلْنَ حَاشَ لِلّٰهِ مَا عَلِمْنَا
عَلَيْهِ مِنْ سُٓوءٍۜ قَالَتِ امْرَاَتُ الْعَز۪يزِ الْـٰٔنَ حَصْحَصَ الْحَقُّۘ اَنَا رَاوَدْتُهُ
عَنْ نَفْسِه۪ وَاِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِق۪ينَ

"(Melik) dedi: '(Ey kadınlar) Yusuf'u arzulayıp **nefsinden** kâm almak istediğinizde durumunuz ne idi?' Dediler: 'Hâşa! Allah için biz onda herhangi bir kötülük bilmedik.' Aziz'in kadını: 'İşte şimdi gerçek ortaya çıktı. Ben, onu arzulamış, **nefsinden** kâm almak istemiştim. Gerçekten o doğrulardandır' dedi." (Yûsuf, 12/51).

وَمَٓا اُبَرِّئُ نَفْس۪يۚ اِنَّ النَّفْسَ لَاَمَّارَةٌ بِالسُّٓوءِ اِلَّا مَا رَحِمَ رَبّ۪يۜ اِنَّ رَبّ۪ي
غَفُورٌ رَح۪يمٌ

"**Nefsimi** temize çıkarmam, çünkü **nefis** elbette hep kötülüğü emreder. Ancak Rabbimin esirgediği hariç. Cidden Rabbim çok bağışlayıcıdır, çok merhametlidir." (Yûsuf, 12/53).

قَالَ بَصُرْتُ بِمَا لَمْ يَبْصُرُوا بِه۪ فَقَبَضْتُ قَبْضَةً مِنْ اَثَرِ الرَّسُولِ
فَنَبَذْتُهَا وَكَذٰلِكَ سَوَّلَتْ ل۪ي نَفْس۪ي

"Sâmirî: 'Ben onların görmediklerini gördüm de Elçinin izinden bir avuç (toprak) avuçlayıp onu attım ve **nefsim** bana böyle hoş gösterdi, dedi." (Tâhâ, 20/96).

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ وَنَعْلَمُ مَا تُوَسْوِسُ بِهٖ نَفْسُهُ ۚ وَنَحْنُ اَقْرَبُ اِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ

"Hem ululuğuma yemin ederim ki gerçekten insanı Biz yarattık, **nefsinin** onu ne ile vesveselendirdiğini biliriz. Biz ona şah damarından daha yakınız." (Kâf, 50/16).

فَاتَّقُوا اللّٰهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ وَاسْمَعُوا وَاَطِيعُوا وَاَنْفِقُوا خَيْرًا لِاَنْفُسِكُمْ ۗ
وَمَنْ يُوقَ شُحَّ نَفْسِهٖ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

"Onun için gücünüz yettiği kadar Allah'a sığının, dinleyin, itâat edin, infak edin, kendileriniz için hayır yapın. Her kim de **nefsinin** hırsından korunursa işte onlar felâh bulanlardır." (Teğâbun, 64/16).

وَلَٓا اُقْسِمُ بِالنَّفْسِ اللَّوَّامَةِ

"Yine yoo.. Yemin ederim o **kendini kınayan kişiye** (nefs-i levvâme'ye)." (Kıyâme, 75/2).

وَاَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهٖ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوٰى

"Her kim de Rabbinin makamından korkmuş ve **nefsini** arzudan alıkoymuşsa," (Nâziât, 79/40).

يَٓا اَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ۗ

"Ey Rabbine saygı gösteren huzura **ermiş nefis**!" (Fecr, 89/27).

اِرْجِعٖٓي اِلٰى رَبِّكِ رَاضِيَةً مَرْضِيَّةً ۚ

"Hoşnut olarak ve hoşnut edilmiş olarak Rabbine dön." (Fecr, 89/28).

فَادْخُلٖي فٖي عِبَادٖي

"Gir kullarımın içine." (Fecr, 89/29).

وَادْخُلٖي جَنَّتٖي

"Gir cennetime." (Fecr, 89/30).

وَنَفْسٍ وَمَا سَوّٰيهَا

"Bir **nefse** ve onu düzenleyene," (Şems, 91/7).

فَاَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوٰيهَا

"Sonra da ona bozukluğunu ve korunmasını ilham edene!" (Şems, 91/8).

قَدْ اَفْلَحَ مَنْ زَكّٰيهَاۙ

"Onu temizlikle parlatan gerçekten felah bulmuştur." (Şems, 91/9).

وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسّٰيهَاۜ

"Onu kirletip gömen ise ziyan etmiştir." (Şems, 91/10).

2) 'Enfüs' Şeklinde Çoğul Olarak Geçtiği Yerler

وَاِنِ امْرَاَةٌ خَافَتْ مِنْ بَعْلِهَا نُشُوزًا اَوْ اِعْرَاضًا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَٓا اَنْ يُصْلِحَا بَيْنَهُمَا صُلْحًاۜ وَالصُّلْحُ خَيْرٌۜ وَاُحْضِرَتِ الْاَنْفُسُ الشُّحَّۜ وَاِنْ تُحْسِنُوا وَتَتَّقُوا فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا

"Eğer bir kadın, kocasının hırçınlığından veya yüz çevirmesinden ötürü kocasından korkarsa barışmak için kendi aralarını düzeltmelerinde üzerlerine bir günah yoktur. Barışmak daha hayırlıdır. **Nefisler** cimriliğe hazır edilmiştir. Güzellik sergilerseniz, sakınırsanız kuşkusuz Allah yapageldiklerinizden haberdardır." (Nisâ, 4/128).

لَقَدْ اَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنٖٓي اِسْرَٓائٖيلَ وَاَرْسَلْنَٓا اِلَيْهِمْ رُسُلًاۜ كُلَّمَا جَٓاءَهُمْ رَسُولٌ بِمَا لَا تَهْوٰٓى اَنْفُسُهُمْۙ فَرٖيقًا كَذَّبُوا وَفَرٖيقًا يَقْتُلُونَ

"Gerçekten İsrailoğullarının misakını aldık, kendilerine elçiler gönderdik. Her ne zaman bir peygamber kendilerine **nefislerinin** istemediği bir şeyi getirdiyse bir grubu onu yalanlamışlar, bir grubu da onu öldürmüşlerdi." (Mâide, 5/70).

تَرٰى كَثٖيرًا مِنْهُمْ يَتَوَلَّوْنَ الَّذٖينَ كَفَرُواۜ لَبِئْسَ مَا قَدَّمَتْ لَهُمْ اَنْفُسُهُمْ اَنْ سَخِطَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ وَفِي الْعَذَابِ هُمْ خَالِدُونَ

"İçlerinden pek çoğunun küfre sapanları dost edindiklerini görürsün. **Nefislerinin** kendileri için hazırlayıp sunduğu ne kötü! Allah onlara gazap etmiştir. Azap içinde ise onlar sürekli kalacaklar." (Mâide, 5/80).

وَجَٓاؤُ عَلٰى قَمٖيصِهٖ بِدَمٍ كَذِبٍۜ قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ اَنْفُسُكُمْ اَمْرًاۜ فَصَبْرٌ جَمٖيلٌۜ وَاللّٰهُ الْمُسْتَعَانُ عَلٰى مَا تَصِفُونَ

"Üzerinde uydurma bir kan bulunan gömleğini getirdiler. Dedi: Bilakis size, **nefisleriniz** bir işi süslemiş. Artık (benim görevim) güzel bir sabırdır. Sizin nitelendirdiklerinize karşı yardımı istenilecek Allah'tır." (Yûsuf, 12/18).

قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ اَنْفُسُكُمْ اَمْرًا فَصَبْرٌ جَمِيلٌ عَسَى اللّٰهُ
اَنْ يَأْتِيَنِي بِهِمْ جَمِيعًا اِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

"Dedi: Doğrusu **nefisleriniz** size bir işi süslemiş. Artık (bana düşen güzel bir sabırdır. İhtimal Allah hepsini birlikte bana getirir. Kuşkusuz O'dur çok iyi bilen, çok hikmetli'." (Yûsuf, 12/83).

لَا يَسْمَعُونَ حَسِيسَهَا وَهُمْ فِي مَا اشْتَهَتْ اَنْفُسُهُمْ خَالِدُونَ

"Onun uğultusunu bile duymazlar. Ve bunlar **nefislerinin** istediğinde ebedî kalacaklardır." (Enbiyâ, 21/102).

نَحْنُ اَوْلِيَاؤُكُمْ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَفِي الْاٰخِرَةِ وَلَكُمْ فِيهَا
مَا تَشْتَهِي اَنْفُسُكُمْ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَدَّعُونَ

"Biz, dünya hayatında da ahirette de dostlarınızız. Orada sizin **nefislerinizin** çekeceği şeyler vardır. Orada sizin isteyeceğiniz vardır." (Fussılet, 41/31).

يُطَافُ عَلَيْهِمْ بِصِحَافٍ مِنْ ذَهَبٍ وَاَكْوَابٍ وَفِيهَا مَا تَشْتَهِيهِ الْاَنْفُسُ
وَتَلَذُّ الْاَعْيُنُ وَاَنْتُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

"Üzerlerinde/çevrelerinde altın tepsiler ve kadehlerle dolaşılır. Orada **nefislerin** çekeceği, gözlerin zevk alacağı nimetler vardır. Siz orada sürekli kalacaklarsınız." (Zuhruf, 43/71).

اِنْ هِيَ اِلَّا اَسْمَاءٌ سَمَّيْتُمُوهَا اَنْتُمْ وَاٰبَاؤُكُمْ مَا اَنْزَلَ اللّٰهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ اِنْ
يَتَّبِعُونَ اِلَّا الظَّنَّ وَمَا تَهْوَى الْاَنْفُسُ وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مِنْ رَبِّهِمُ الْهُدٰى

"Onlar hiçbir şey değil, sırf sizin ve atalarınızın taktığınız birtakım kuru isimler... Allah onlara öyle bir saltanat indirmedi, yalnız zanna ve **nefislerinin** sevdasına uyuyorlar. Oysa Rab'lerinden kendilerine doğru yolu gösteren kılavuz geldi." (Necm, 53/23).

Üçüncü Bölüm

Kitaplara İman

1. Kur'an,

Kur'an'ın isim olarak Geçtiği Ayetler.

I. Kur'an'ın Kitap Lafzı ile Vurgulandığı Âyetler

II. Kitap Lafzı ile Kur'an'ın Murad Edildiği Yorumunun Yapıldığı Âyetler

III. Kur'an Âyet ve Sûrelerinin "Nüzûl" Masdarından Türemiş Fiiller ile Vurgulanması

IV. Kur'an'ın İsimleri

V. Kur'an'ın Okunması Konusunda Kullanılan Fiiller

2- Tevrat, Zebûr ve İncil

Diğer Semâvî Kitap ve Sayfalar.

I. Tevrat ve İncil

A) Tevrat ve İncil'in Açıkça Zikredildiği Âyetler

B) 'el-Kitâb' Lafzı ile Murad Edilen Eserler

C) Hz. Musa ile Harun'a Ortak Verilen Eser

D) Hz. Musa'ya Yazılı Levhalar Bahşedilmişti

II. Zebûr

III. Zübür ve Suhuf

III. Bölüm: Kitaplara İman

Tanım ve Tesbitler

1) Kur'ân

Kur'ân'ın İsim Olarak Geçtiği Âyetler

• Kur'ân Ramazan Ayında İndirildi • Kur'ân Üzerinde Düşünmüyorlar mı? • Üstlere Rastgele Sorular Sorulmasının İyi Olmayacağının İpuçları • Kur'ân'ın Evrenselliğinin Bir Belgesi • Okunmakta Olan Kur'ân'ı Dinleyin • Üç Büyük Kitapta İnananlara Gösterilen Bir Hedef ve Bunun Karşılığı • Kur'ân'ın Dışına Çıkılmasını Veya Kur'ân'ın Değiştirilmesini Teklif Edenlere Verilecek Cevap • Kur'ân Okuduğunuz Sırada da Tepenizde Bulunuruz • Kıssaların En Güzelini İçerir • Şifreli İfâdeler: 'Sayesinde Dağların Yürütüldüğü Bir Kur'ân Olsaydı!..' • Kur'ân Okumaya Başlanıldığında Bile Allah'a Sığınılması Emrediliyor • Kur'ân, İnsanlık Âlemi İçin En Doğru Yolun Ne Olduğunu Gösterir • Kur'ân'daki Tekrarların Esprisi • Kur'ân'dan Perdelenenler • Kur'ân'da Bazı Olaylara İnsanları Sınamak İçin Yer Verilmiştir • Kur'ân İnananlara Özgü (Ma'nevî) Şifâlar İçerir • Kur'ân Benzerinin Ortaya Konulamayacağı Hususunda Kâinâta Meydan Okuyor • Kur'ân'ın Âyetlere Ayrılmasının ve Parça Parça İndirilmesinin Nüktesi • Arapça Bir Kur'an • Toplumum Kur'ân'ı Dışladı • Semâvî Kitaplara İnanmayan Kafirlerin Sözleri • Bu Kur'ân'a Kulak Vermeyin • Kur'ân ile Öğüt Ver • Düşünen Var mı? • Kur'ân'dan Kolayınıza Geleni Okuyun • Hem İsim Hem de Okuyuş Anlamında Yorumlanmaya Elverişli Âyetler • Okuyuş Anlamında Yorumlanmaya Elverişli Âyetler.

I)Kur'ân'ın ' كتاب Kitâb Lafzı ile Vurgulandığı Âyetler

Kur'ân'ın Bir Hidâyet, Rehber Bir Kitap Olarak Nitelendirildiği Âyetler • Kur'ân'ın Önceki Kitapları Tasdik Eden Bir Kitap Olduğunun Yansıtıldığı Âyetler • Kur'ân'ın Hz. Peygamber Tarafından Öğretildiğinin Vurgulandığı Âyetler • Kitaba İman • Kitapla İndirilenler Üzerinde Düşünmeye Çağıran Âyetler • Kitab'ın Muhkem ve Müteşâbih Âyetlerden Oluştuğu • Kitabın İndiriliş Amacı • Kitabı Sana Allah İndirdi • Kitapta Hükümler • Allah'ın Âyetlerine Küfredilen Yerde Durmayın • Detaylı Bir Kitap • Mübarek Bir Kitap • Uyarı ve Öğüt Kitabı • Kitaba Sarılanlar Övülüyor • Pek Hikmetli Kitap • Açıklayan Kitap • Rabbinden İndirilmiş Gerçek • Eğriliği Olmayan Bir Kitap • Okunması Emredilen ve Okunan Kitap • Kitapta İsimleri Anılanlar • Size Şan Sağlayan Kitap • Sana Kitap İndirilmişken Kâfirlere Arka Çıkma • Kitap Kimin Katından İndirilmiştir • Kitaba Vâris Kılınanlar • Pek İzzetli Bir Kitap.

II) ' كتاب =Kitâb Lafzı ile Kur'ân'ın Murad Edildiği Yorumunun Yapıldığı Âyetler

III) ' قرآن =Kur'ân' Âyet ve Sûrelerinin ' نزول = nüzûl' Masdarından Türemiş Fiiller ile Vurgulanması

*A) İlâhî Mesajların '**Nezele, Enzele, Yünezzilü**' Fiillerinin İkisinin veya Üçünün Birlikte Geçtiği Âyetler ile İndirildiklerinin Yansıtılması • İnkâr Sebebi Kıskançlık • Hak Olarak İndirdik.*

B) İlâhî Mesajların 'Nezzele=parça parça indirdi/Nezzelnâ=parça parça indirdik' Fiilleri ve 'Tenzîl=parça parça indirme' Masdarı ile Bildirildiğinin Vurgulandığı Âyetler.

*a)'**Nezzelnâ**=indirdik' Fiili ile Yansıtılanlar • Kulumuza İndirdiğimizde Şüpheniz Varsa,*

*b) '**Tünezzel/Yünezzil**=indirilir/indirir' Filleri ile Aksettirilenler • İnanmasalar da Yine de Endişe Duyuyorlardı • Kuluna Apaçık Âyetleri İndirendir,*

*c) '**Tenzîl**=indirilme' Masdarı ile Vurgulananlar,*

*d) '**Nüzzile/Nüzzilet**=indirildi' Fiili ile Gündeme Getirilenler • Muhammed'e İndirilene ve Bu Konuda Bir Sûre İndirilse.*

*e) '**Nezzele**=indirdi' Fiili ile Bildirilenler • Allah Bir Şey İndirmedi Dedik,*

*C) İlâhî Mesajların '**İnzâl**=indirme' Masdarından Türeyen Fiiller ile Yansıtılmaları,*

*a) '**Enzeltü**=indirdim' Fiili ile İlâhî Mesajların İndirildiğinin Yansıtıldığı Âyetler • İndirdiğime İnanın,*

b) 'Enzelnâ=indirdik' Fiili ile İlâhî Mesajların İndirildiğinin Yansıtıldığı Âyetler • Sana İndirdik,

*c) '**Enzelt**e=indirdin' Fiili ile İlâhî Mesajların İndirildiğinin Yansıtıldığı Âyetler • İndirdiğine,*

*d) '**Enzel**e=indirdi' Fiili ile İlâhî Mesajların İndirildiğinin Yansıtıldığı Âyetler • Allah'ın İndirdiğine İnanın Denildiğinde • Sana İndirdiğine • Kim Allah'ın İndirdiği ile Hüküm Vermezse • Allah'ın İndirdiği ile Hüküm Ver • Hz. Peygambere: 'Allah'ın İndirdiğinin Benzerini Ben de İndireceğim' Diyenler Olmuştu,*

*e) '**Ünzile/Ünzilet**=indirildi' Fiili ile İlâhî Mesajların İndirildiğinin Yansıtıldığı Âyetler • Sana İndirilene, Ona İndirilene • Ona İndirilmeli Değil mi İdi • Peygambere İndirilene • Bir Sûre İndirildiğinde • Size İndirilene Uyun • Allah'ın Bilgisi Dahilinde İndirilmiştir.*

Kitaplara İman

Tanım ve Tesbitler

'Kitâb' sözcüğü 'yazdı' anlamına gelen 'ketebe' fiilinin masdarıdır. Çeşitli düşünceleri ihtivâ eden, birbirleri ile irtibatlı kelime ve cümlelerden oluşan bir yazıya 'kitap' dendiği gibi; bir mektuba da 'kitap' denilebilir. Çoğulu 'kütüb'dür. Bazı araştırmacıların açıklamalarına bakılırsa 'kütüb' ve 'kitâb', iki meşin ve sahtiyânî iki sırım ile birbirine çatmak manasına konu olup daha sonra örfte yazı ile harfleri birbirine zam ve cem eylemek anlamında kullanılmıştır. Kur'ân-ı Kerim'de her ikisi de zikredilmiştir. 'İlâhî kitaplara iman etmek' sözü ile Allah Teâlâ'nın peygamberlerine vahyettiği 'suhuf=sayfalar'a iman vurgulanır.

Suhuf' yazılı nesne anlamına gelen 'sahîfe' kelimesinin çoğuludur. Bu bakımdan Allah tarafından vahyedilen kitaplara ve Kur'an'a 'suhuf' adı da verilir. Nitekim Abese: "O Kur'ân, yüksek tutulan, tertemiz değerli sayfalardadır" buyurulmuştur.

Allah Teâlâ'nın indirdiği kitaplara inanmak Şerîat ve akıl açısından bir zorunluluktur. Şeriat açısından zorunluluktur; çünkü Allah Teâlâ Kur'ân'ın değişik âyetlerinde bunu emretmiştir. Akıl açısından da bir zorunluluktur, zira izan sahibi bunun zaruretini kavramakta güçlük çekmez. En şerefli bir varlık olarak yaratılan insan daha kendisi yaratılmadan düşmanı yaratılmış, varlık âlemine getirilince de bünyesine nefsi yerleştirilmiştir. Böylece iç ve dış düşmanlara boy hedefi yapılmıştır. Dolayısıyla bu düşmanlara karşı koyabilmesi için Allah ona saadet yollarını gösteren, kemal mertebelerini bildiren mukaddes kitaplar göndermiş, emirler vermiş, yasaklar koymuştur.

Allah Teâla her topluma elçiler, sayfalar, kitaplar[1] ve mesajlar göndermiştir. Bunların bazısı günümüze kadar ulaşmış bazıları da ulaşmamıştır. Bize semâvî kitapların genel muhtevâlarını bildiren tek kaynak Kur'ân'dır. Çünkü hakkıyla korunmuş, fazlalıktan, ek-

---

[1] Akaid ve ilmihal nevindeki eserlerde semâvî kitap ve sayfalar ile alâkalı olarak şu özet malumat verilir: Allah Teâlâ dört büyük kitap ile yüz sayfa indirmiştir. Tevrâtı Musa'ya, Zebûr'u Davud'a, İncil'i İsa'ya, Kur'ân'ı peygamberimiz Muhammed'e; yüz aded sayfadan onunu Âdem'e, ellisini Şît'e, onunu İbrahim'e, otuzunu da İdris'e indirmiştir.

siklikten, tebdil ve tağyirden masûn ve mahfûz, Allah'tan telakki edildiği şekli ile elimizde bulunan yegâne İlâhî kitap odur. Yeryüzüne indirilmeye başlandığı andan itibaren satırlara geçirilmiş, sinelere nakşedilmiş, indirilen ilk âyetleri ile son âyetleri arasında geçen yirmi üç sene zarfında onlarca hafız tarafından ezberlenmiş, kısa süre sonra bu onlar yüzlere, yüzler binlere, binler on binlere, onbinler yüzbinlere yükselmiş, kabileler, kavimler, milletler, devletler, cihan imparatorlukları hizmetine koşmuş.

1) Kur'ân[2]

Kur'ân'ın İsim Olarak Geçtiği Âyetler

Kur'ân Ramazan Ayında İndirildi

شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ
مِنَ الْهُدَى وَالْفُرْقَانِ فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ
وَمَنْ كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ يُرِيدُ
اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ وَلِتُكْمِلُوا الْعِدَّةَ
وَلِتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَى مَا هَدَاكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

---

[2] Sözcük olarak 'gufrân' kalıbında 'kırâat=okuma' anlamında masdardır. Kur'ân, Allah Teâlâ tarafından Hz. Muhammed -sallallahu aleyhi ve selem-'e Arapça olarak indirilip bize tevâtüren (kendisinde hiç kuşku bulunmayan bir haberle) ulaştırılan kitabın adıdır. Kur'ân lafzı âyetlerde isim olarak geçtiği gibi okuma anlamında masdar olarak da geçer. Kitap niteliğine 'kitâb' lafzı ile işâret edildiği gibi farklı isim ve sıfatlarla da anılır. İsim olarak yer aldığı âyetlerde kendisi üzerinde düşünülmeye, evrenselliğine, mesajlarının iyi algılanmasına, gündeme getirdiklerine kulak verilmesine, akılların işletilmesine, taklitçilikten kaçınılmasına çağırır. Biz Kur'ân'ın bu ve benzeri vurgularını arabaşlıklarla yansıtmaya çalıştık. Sûre ve sûrelerdeki tertibe göre Kur'ân'ın anıldığı ve niteliklerinin vurgulandığı âyetleri şöyle sıralayabiliriz: (Bakara, 2/3, 99, 121, 136, 174, 176, 213; Nisâ, 4/47, 82, 105,113, 116, 174; Mâide, 5/15, 16, 48, 49, 67, 68; En'âm, 6/19, 50, 66, 155, 156, 157; A'râf, 7/2, 3, 52, 170, 203, 204; Ra'd, 13/1, 3, 31, 37; İbrâhîm,14/52; Hıcr,15/9; Nahl,16/43, 44, 64, 89; Yûnus 10/108; Hûd 11/17; Yûsuf 12/102, 104; el-İsrâ 17/19; Tâhâ 20/99, 100; Enbiyâ, 21/50; Furkân 25/1, 33; Şuarâ' 26/2, 192, 210; Neml 27/1, 92, 93; Kasas 28/51, 52,53, 85; Ankebût 29/45; Rûm 30/58; Lokmân 31/2; Sebe' 34/6; Sâd 38/29, 55; Mü'min, 40/2; Fussılet 41/2, 3, 4, 41, 42, 44, 52; Şûrâ 42/3, 7, 17, 52; Zuhruf 43/3, 4, 43; Duhân 44/3, 58; Câsiye, 45/2; Ahkâf, 46/1, 12, 29, 30, 31; Muhammed 47/2, 24; Kamer 54/17, 22, 32, 40; Vâkıa 56/77, 78, 79, 80; Haşr, 59/31; Teğâbun 64/8; Talâk 65/10, 11; Kalem 68/52; Hâkka 69/40, 41, 42, 43, 48, 50, 51; Cinn 72/1, 2; Muzzemmil, 73/4, 20; Muddessir, 74/55; Kıyâme 75/16, 17, 18, 19; İnsân 76/23; Abese 80/11, 12, 13, 14, 15, 16; Tekvîr 81/19, 25, 27; Burûc 85/22; Alak, 96/1; Beyyine 98/3).

O Ramazan ayı ki, **Kur'ân**, insanları irşad için hidayet ile hak ile batılı ayıran apaçık belgelerle onda indirildi. Artık içinizden kim bu aya şahit olursa onu oruçla geçirsin. Kim hasta olur veya bir yolculukta bulunursa tutamadığı günler sayısınca (başka günlerde tutsun). Allah size kolaylık diler, size zorluk dilemez. (Bu kolaylığı istemesinin sebebi) o sayılı günleri tamamlamanız ve sizi ilettiği doğru yolda Allah'ı ululamanız içindir. Belki siz şükredersiniz." (Bakara, 2/185).

Kur'ân Üzerinde Düşünmüyorlar mı?

أَفَلَا يَتَدَبَّرُونَ الْقُرْآنَ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللّٰهِ لَوَجَدُوا فِيهِ
اخْتِلَافًا كَثِيرًا

"Hâlâ **Kur'ân**'ı iyice düşünmüyorlar mı? Eğer o Allah'tan başkasının katından olsaydı içinde elbette pek çok çelişkili sözler bulurlardı." (Nisâ, 4/82).

أَفَلَا يَتَدَبَّرُونَ الْقُرْآنَ أَمْ عَلٰى قُلُوبٍ أَقْفَالُهَا

"Öyle olmasa **Kur'ân'ı** bir düşünmezler mi? Yoksa kalpler üzerinde üst üste kilitleri mi var?" (Muhammed, 47/24).

Üstlere Rastgele Sorular Sorulmasının İyi Olmayacağının İpuçları

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَسْـَٔلُوا عَنْ أَشْيَاءَ إِنْ تُبْدَ لَكُمْ تَسُؤْكُمْ وَإِنْ تَسْـَٔلُوا
عَنْهَا حِينَ يُنَزَّلُ الْقُرْاٰنُ تُبْدَ لَكُمْ عَفَا اللّٰهُ عَنْهَا وَاللّٰهُ غَفُورٌ حَلِيمٌ

"Ey iman edenler! Size açıklanması durumunda fenanıza gidecek şeylerden sormayın. **Kur'an** indirildiği sırada onlardan sorarsanız size açıklanır. Allah onlardan geçti. Allah pek bağışlayıcıdır, çok yumuşak davranandır." (Mâide, 5/101).

Kur'ân'ın Evrenselliğinin Bir Belgesi

قُلْ أَيُّ شَيْءٍ أَكْبَرُ شَهَادَةً قُلِ اللّٰهُ شَهِيدٌ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَأُوحِيَ إِلَيَّ هٰذَا الْقُرْاٰنُ
لِأُنْذِرَكُمْ بِهِ وَمَنْ بَلَغَ أَئِنَّكُمْ لَتَشْهَدُونَ أَنَّ مَعَ اللّٰهِ اٰلِهَةً أُخْرٰى قُلْ لَا
أَشْهَدُ قُلْ إِنَّمَا هُوَ إِلٰهٌ وَاحِدٌ وَإِنَّنِي بَرِيءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَ

"De ki: 'Şâhitlik noktasından hangi şey daha büyüktür?' De ki: 'Allah, benimle aranızda bir şâhittir. Bu Kur'an bana, sizi ve **ulaştığı herkesi**[3] onunla uyarayım diye vahyolundu. Cidden siz, Allah ile birlikte başka tanrıların bulunduğuna gerçekten tanıklık mı ediyorsunuz?' De ki: 'Ben böyle bir tanıklık yapmam!' De ki: 'O, ancak bir tek tanrıdır ve doğrusu ben sizin ortak koştuklarınızdan uzağım!" (En'âm, 6/19).

Okunmakta Olan Kur'ân'ı Dinleyin

وَاِذَا قُرِئَ الْقُرْاٰنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَاَنْصِتُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ

"**Kur'ân** okunduğunda onu dinleyin ve susun ki rahmete mazhar kılınasınız." (A'râf, 7/204).

وَاِذَا قُرِئَ عَلَيْهِمُ الْقُرْاٰنُ لَا يَسْجُدُونَ

"Karşılarında **Kur'ân** okunduğunda secde etmiyorlar?!" (İnşikâk, 84/21).

Üç Büyük Kitapta İnananlara Gösterilen Bir Hedef ve Bunun Karşılığı

اِنَّ اللّٰهَ اشْتَرٰى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اَنْفُسَهُمْ وَاَمْوَالَهُمْ بِاَنَّ لَهُمُ الْجَنَّةَ
يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ وَعْدًا عَلَيْهِ حَقًّا
فِي التَّوْرٰيةِ وَالْاِنْجِيلِ وَالْقُرْاٰنِ وَمَنْ اَوْفٰى بِعَهْدِهِ مِنَ اللّٰهِ
فَاسْتَبْشِرُوا بِبَيْعِكُمُ الَّذِي بَايَعْتُمْ بِهِ وَذٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

"Kuşkusuz Allah, müminlerden canlarını ve mallarını cennet kendilerinin olmak üzere satın aldı. Allah yolunda savaşırlar, öldürürler, öldürülürler. (Bu), Tevrat'ta, İncil'de ve **Kur'an**'da üstlendiği gerçek bir vaaddir. Ahdine, Allah'tan daha vefalı kimdir? Haydi yaptığınız bu alış verişinizle sevinin. İşte bu, odur o büyük kurtuluş." (Tevbe, 9/111).

---

[3] Bu ifâdeler Kur'ân'ın evrenselliğine yorumlanmayacak da başka neye yorumlanacak?!

Kur'ân Dışına Çıkılmasını veya Kur'ân'ın Değiştirilmesini Teklif Edenlere Verilecek Cevap

وَاِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِمْ اٰيَاتُنَا بَيِّنَاتٍۙ قَالَ الَّذٖينَ لَا يَرْجُونَ لِقَٓاءَنَا
ائْتِ بِقُرْاٰنٍ غَيْرِ هٰذَٓا اَوْ بَدِّلْهُۜ قُلْ مَا يَكُونُ لٖٓي اَنْ اُبَدِّلَهُ مِنْ تِلْقَٓائِ
نَفْسٖيۚ اِنْ اَتَّبِعُ اِلَّا مَا يُوحٰٓى اِلَيَّۚ اِنّٖٓي اَخَافُ اِنْ عَصَيْتُ رَبّٖي
عَذَابَ يَوْمٍ عَظٖيمٍ

"Âyetlerimiz apaçık belgeler olarak kendilerine okunduğunda bize kavuşmayı ummayanlar: 'Bize, bundan başka bir **Kur'an** getir veya bunu değiştir' dediler. De ki: 'Onu kendi tarafımdan değiştirmem benim için olacak bir şey değildir. Ben sadece bana vahyedilene uyarım. Rabbime karşı gelirsem büyük bir günün azabından korkarım'." (Yûnus, 10/15).

وَمَا كَانَ هٰذَا الْقُرْاٰنُ اَنْ يُفْتَرٰى مِنْ دُونِ اللّٰهِ وَلٰكِنْ تَصْدٖيقَ الَّذٖي بَيْنَ يَدَيْهِ
وَتَفْصٖيلَ الْكِتَابِ لَا رَيْبَ فٖيهِ مِنْ رَبِّ الْعَالَمٖينَ

"Bu **Kur'an,** Allah'tan başkası tarafından uydurulacak bir şey değildir. O, ancak öncesindekinin tasdiki ve âlemlerin Rabbi tarafından olduğu hususunda hiç kuşku bulunmayan o Kitab'ın ayrıntısıdır." (Yûnus, 10/37).

Kur'ân Okuduğunuz Sırada da Tepenizde Bulunuruz

وَمَا تَكُونُ فٖي شَاْنٍ وَمَا تَتْلُوا مِنْهُ مِنْ قُرْاٰنٍ وَلَا تَعْمَلُونَ مِنْ عَمَلٍ
اِلَّا كُنَّا عَلَيْكُمْ شُهُودًا اِذْ تُفٖيضُونَ فٖيهِۜ وَمَا يَعْزُبُ عَنْ رَبِّكَ مِنْ
مِثْقَالِ ذَرَّةٍ فِي الْاَرْضِ وَلَا فِي السَّمَٓاءِ وَلَٓا اَصْغَرَ مِنْ ذٰلِكَ وَلَٓا اَكْبَرَ
اِلَّا فٖي كِتَابٍ مُبٖينٍ

"Sen hangi işte bulunsan, **Kur'an**'dan ne okusan ve sizler ne iş yaparsanız yapın, onun içine daldığınızda muhakkak üzerinizde göz-

cülerizdir! Ne yerde ne gökte zerre ağırlınca bir şey ne bundan daha küçüğü ne de daha büyüğü Rabbinden gizli değildir, illâ ki apaçık bir kitaptadır." (Yûnus, 10/61).

Kıssaların En Güzelini İçerir

نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ اَحْسَنَ الْقَصَصِ بِمَٓا اَوْحَيْنَٓا اِلَيْكَ هٰذَا الْقُرْاٰنَۗ
وَاِنْ كُنْتَ مِنْ قَبْلِه۪ لَمِنَ الْغَافِل۪ينَ

"Sana, bu **Kur'ân'**ı vahyetmemizle ***kıssaların en güzelini*** sana anlatıyoruz. Oysa sen Kur'ân'ın indirilmesi öncesinden elbette habersizlerden idin." (Yûsuf, 12/3).

Şifreli İfâdeler

'Sayesinde Dağların Yürütüldüğü Bir Kur'ân Olsaydı!..'

وَلَوْ اَنَّ قُرْاٰناً سُيِّرَتْ بِهِ الْجِبَالُ اَوْ قُطِّعَتْ بِهِ الْاَرْضُ اَوْ كُلِّمَ بِهِ الْمَوْتٰىۜ بَلْ
لِلّٰهِ الْاَمْرُ جَم۪يعاًۜ اَفَلَمْ يَا۬يْـَٔسِ الَّذ۪ينَ اٰمَنُٓوا اَنْ لَوْ يَشَٓاءُ اللّٰهُ لَهَدَى
النَّاسَ جَم۪يعاًۜ وَلَا يَزَالُ الَّذ۪ينَ كَفَرُوا تُص۪يبُهُمْ بِمَا صَنَعُوا قَارِعَةٌ اَوْ
تَحُلُّ قَر۪يباً مِنْ دَارِهِمْ حَتّٰى يَأْتِيَ وَعْدُ اللّٰهِۜ اِنَّ اللّٰهَ لَا يُخْلِفُ الْم۪يعَادَ

"Eğer, kendisiyle dağların yürütüldüğü veya kendisiyle yerin paramparça edildiği yahut kendisiyle ölülerin konuşturulduğu bir **Kur'an** olsaydı[4] (yine inanmazlardı!). Daha doğrusu bütünüyle iş Allah'ın tekelindedir. İman etmiş olanlar (o kafirlerin imana girmeyeceklerinden) hâlâ umut kesmediler mi ki Allah dileseydi bütün insanları hidâyete erdirirdi! O küfredip duranlar var ya onlara, yaptıkları yüzünden büyük bir bela çarpacak veya (büyük bela) yurtlarının yakınına konacak. Derken Allah'ın vaadi gelecek. Kuşkusuz Allah, belirlenmiş süreden caymaz." (Ra'd, 13/31).

الٓرٰ تِلْكَ اٰيَاتُ الْكِتَابِ وَقُرْاٰنٍ مُب۪ينٍ

"Elif. Lâm. Râ. İşte şunlar sana! O Kitâb'ın âyetleri, açıklayıcı **Kur'ân'ın**." (Hıcr, 15/1).

---

[4] Bu ifâdelerin zahirî anlamları dışında bazı güç şifrelerini içerdiğini düşünüyorum.

وَلَقَدْ اٰتَيْنَاكَ سَبْعًا مِنَ الْمَثَانٖى وَالْقُرْاٰنَ الْعَظٖيمَ

"Andolsun sana ikişerlerden yedi ve o büyük **Kur'ân'ı** verdik." (Hıcr, 15/87).

اَلَّذٖينَ جَعَلُوا الْقُرْاٰنَ عِضٖينَ

"Onlar ki **Kur'an'ı** parça parça yaptılar." (Hıcr, 15/91).

Kur'ân Okumaya Başlanıldığında Bile Allah'a Sığınılması Emrediliyor

فَاِذَا قَرَاْتَ الْقُرْاٰنَ فَاسْتَعِذْ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجٖيمِ

"**Kur'an'ı** okuduğunda o kovulmuş şeytandan hemen Allah'a sığın!" (Nahl, 16/98).

Kur'ân, İnsanlık Alemi İçin En Doğru Yolun Ne Olduğunu Gösterir

اِنَّ هٰذَا الْقُرْاٰنَ يَهْدٖى لِلَّتٖى هِىَ اَقْوَمُ وَيُبَشِّرُ الْمُؤْمِنٖينَ الَّذٖينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ اَنَّ لَهُمْ اَجْرًا كَبٖيرًا

"Kuşkusuz bu **Kuran** en doğru bir yola iletir ve iyi işleri yapan müminlere, gerçekten onlara büyük bir ödül olduğunu müjdeler." (İsrâ, 17/9).

Kur'ân'daki Tekrarların Esprisi

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فٖى هٰذَا الْقُرْاٰنِ لِيَذَّكَّرُوا وَمَا يَزٖيدُهُمْ اِلَّا نُفُورًا

"Andolsun, öğüt alsınlar diye bu **Kur'ân**'da, türlü türlü açıklamalarda bulunduk (tekrarlar yaptık), oysa bu onların sadece uzaklaşmalarını artırıyor." (İsrâ, 17/41).

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا لِلنَّاسِ فٖى هٰذَا الْقُرْاٰنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ فَاَبٰى اَكْثَرُ النَّاسِ اِلَّا كُفُورًا

"Andolsun gerçekten bu **Kur'ân**'da insanlar için her örnekten irad edip açıkladık. Ama insanların çoğunluğu illâ ki yaman kâfir olarak diretti." (İsrâ, 17/89).

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِى هٰذَا الْقُرْاٰنِ لِلنَّاسِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍؕ وَكَانَ الْاِنْسَانُ اَكْثَرَ شَىْءٍ جَدَلًا

"Andolsun bu **Kur'an**'da insanlar için her örnekten türlü türlü açıklama yaptık. Oysa insan, varlığın tartışmaya en düşkünü oldu." (Kehf, 18/54).

وَلَقَدْ ضَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِى هٰذَا الْقُرْاٰنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍؕ وَلَئِنْ جِئْتَهُمْ بِاٰيَةٍ لَيَقُولَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوٓا اِنْ اَنْتُمْ اِلَّا مُبْطِلُونَ

"Andolsun gerçekten bu **Kur'an**'da insanlara her örneği verdik. Yemin olsun onlara herhangi bir mucize getirsen küfre sapmış olanlar elbette: 'Siz başka değil sadece iptalcilersiniz' derler·" (Rûm, 30/58).

وَلَقَدْ ضَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِى هٰذَا الْقُرْاٰنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ

"Andolsun gerçekten bu **Kur'an**'da insanlar için her örnekten verdik. Belki onlar öğüt alırlar." (Zümer, 39/27).

Kur'ân'dan Perdelenenler

وَاِذَا قَرَاْتَ الْقُرْاٰنَ جَعَلْنَا بَيْنَكَ وَبَيْنَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ حِجَابًا مَسْتُورًا

"**Kur'ân'ı** okuduğunda, senin ile âhirete inanmayanlar arasına gizli bir perde çekeriz." (İsrâ, 17/45).

وَجَعَلْنَا عَلٰى قُلُوبِهِمْ اَكِنَّةً اَنْ يَفْقَهُوهُ وَفِىٓ اٰذَانِهِمْ وَقْرًاؕ وَاِذَا ذَكَرْتَ رَبَّكَ فِى الْقُرْاٰنِ وَحْدَهُ وَلَّوْا عَلٰٓى اَدْبَارِهِمْ نُفُورًا

"Ve onu (Kur'ân'ı) anlamalarını engellemek için kalplerinin üzerine örtüler, kulaklarının içine de bir ağırlık koyarız. **Kur'ân'da** Rabbini, birliğini andığında uzaklaşarak arkalarını dönüp giderler." (İsrâ, 17/46).

وَلَوْ جَعَلْنَاهُ قُرْاٰنًا اَعْجَمِيًّا لَقَالُوا لَوْلَا فُصِّلَتْ اٰيَاتُهُ ءَاَعْجَمِيٌّ وَعَرَبِيٌّ
قُلْ هُوَ لِلَّذِينَ اٰمَنُوا هُدًى وَشِفَاءٌ وَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ فِى اٰذَانِهِمْ وَقْرٌ
وَهُوَ عَلَيْهِمْ عَمًى اُولٰئِكَ يُنَادَوْنَ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ

"Eğer onu yabancı (dilden) bir **Kur'ân** yapsaydık: 'Âyetleri ayrıntılı açıklanmış olmalı değil miydi? Yabancı dilden mi? Oysa (peygamber) Arap' derlerdi. De ki: 'O, inanmış kimseler için bir rehber ve bir şifadır.' İman etmeyenlere gelince, onların kulaklarında bir ağırlık vardır ve **Kur'ân** onlara bir zulmettir. İşte onlar, uzak bir yerden sesleniliyorlar." (Fussılet, 41/44).

Kur'ân'da Bazı Olaylara İnsanları Sınamak İçin Yer Verilmiştir

وَاِذْ قُلْنَا لَكَ اِنَّ رَبَّكَ اَحَاطَ بِالنَّاسِ وَمَا جَعَلْنَا الرُّءْيَا الَّتِى اَرَيْنَاكَ
اِلَّا فِتْنَةً لِلنَّاسِ وَالشَّجَرَةَ الْمَلْعُونَةَ فِى الْقُرْاٰنِ وَنُخَوِّفُهُمْ فَمَا
يَزِيدُهُمْ اِلَّا طُغْيَانًا كَبِيرًا

"Bir zaman sana: 'Kuşkusuz Rabbin insanları çepçevre kuşatmıştır' demiştik. Sana gösterdiğimiz o temâşâyı da, **Kur'ân'da** lanetlenmiş o ağacı da insanlar için bir sınav olmak üzere yapmıştık. Kendilerini korkutuyoruz, bu da sadece onların, büyük oranda taşkınlıklarını artırıyor." (İsrâ, 17/60).

Kur'ân İnananlara Özgü (Ma'nevî) Şifâlar İçerir

وَنُنَزِّلُ مِنَ الْقُرْاٰنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ وَلَا يَزِيدُ
الظَّالِمِينَ اِلَّا خَسَارًا

"Kur'an'dan, müminler için bir şifâ ve bir rahmet olan şeyi peyder pey indiriyoruz. Bu da, o zâlimlerin sadece hüsranlarını artırıyor." (İsrâ, 17/82).

Kur'ân, Bir Benzerinin Ortaya Konulamayacağı Hususunda Kâinâta Meydan Okuyor[5]

قُلْ لَئِنِ اجْتَمَعَتِ الْاِنْسُ وَالْجِنُّ عَلٰٓى اَنْ يَاْتُوا بِمِثْلِ هٰذَا الْقُرْاٰنِ
لَا يَاْتُونَ بِمِثْلِهٖ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا

"De ki: Andolsun eğer insanlar ve cinler, bu Kur'an'ın benzerini getirmeleri için bir araya gelseler -birbirlerine destek çıksalar bile- onun benzerini getiremezler." (İsrâ, 17/88).

Kur'ân'ın Âyetlere Ayrılmasının ve Parça Parça İndirilmesinin Nüktesi

وَقُرْاٰنًا فَرَقْنَاهُ لِتَقْرَاَهُ عَلَى النَّاسِ عَلٰى مُكْثٍ وَنَزَّلْنَاهُ تَنْزِيلًا

"Ve bir **Kur'an** olmak üzere, ki kendisini insanlara ağır ağır okuman için onu (âyetlere) ayırdık ve onu peyder pey indirdik." (İsrâ, 17/106).

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ الْقُرْاٰنُ جُمْلَةً وَاحِدَةً كَذٰلِكَ لِنُثَبِّتَ
بِهٖ فُؤَادَكَ وَرَتَّلْنَاهُ تَرْتِيلًا

"Küfre sapmış olanlar: '**Kur'ân**, kendisine toptan bir defada indirilmeli değil miydi?' dediler. Onunla gönlünü iyice sağlamlaştıralım diye böyle yaptık ve onu aheste bir okuyuşla tane tane okuduk." (Furkân, 25/32).

Arapça Bir Kur'ân

اِنَّٓا اَنْزَلْنَاهُ قُرْاٰنًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ

"Gerçekten biz onu, aklınızı işletesiniz diye Arapça bir **Kur'ân** olarak indirdik." (Yûsuf, 12/2).

---

[5] Buna din literatüründe 'Tehaddî Mu'cizesi denilir. Cenâb-ı Hakk'ın Hz. Muhammed'in peygamberliğini ve O'na bahşettiği Kur'ân'ın İlâhî bir burhan, şüphe taşımaz ebedî bir mucize olduğunu göstermesi, şüphesi olanlara karşı açıktan bir müsâbaka, bir yarış ilân etmesidir. Hz. Peygamberin mucizeleri pek çoktur. Ama maddî ve zamanla kayıtlı mucizelerin kuvveti ve faydası evrensel değildir. Onun kuvveti bulunduğu zamana ve çevreye münhasır kalır. Sonradan işitenler 'bu, akıl dışıdır' diye inkâr da edebilirler. Bunun için Kur'ân'ın mucizevî yönünün muhtevasında, orijinal mesajlarında olduğuna dikkat çekilmiştir.

وَكَذٰلِكَ اَنْزَلْنَاهُ قُرْاٰناً عَرَبِيًّا وَصَرَّفْنَا فِيهِ مِنَ الْوَعِيدِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ اَوْ يُحْدِثُ لَهُمْ ذِكْرًا

"İşte böyle Biz sana onu Arapça bir **Kur'ân** olarak indirip onda çeşitli tehditlerde bulunduk ki korunup takva yolunu tutarlar yahut da o, onlar için yeniden bir öğüt gerçekleştirir diye." (Tâhâ, 20/113).

قُرْاٰناً عَرَبِيًّا غَيْرَ ذِى عِوَجٍ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ

"Eğriliği olmayan (pürüzsüz) Arapça bir **Kur'an** olarak... Belki onlar sakınırlar, diye." (Zümer, 39/28).

وَكَذٰلِكَ اَوْحَيْنَا اِلَيْكَ قُرْاٰناً عَرَبِيًّا لِتُنْذِرَ اُمَّ الْقُرٰى وَمَنْ حَوْلَهَا وَتُنْذِرَ يَوْمَ الْجَمْعِ لَا رَيْبَ فِيهِ فَرِيقٌ فِى الْجَنَّةِ وَفَرِيقٌ فِى السَّعِيرِ

"Kentlerin anasını ve onun çevresindekileri uyarman ve yine kendisinde hiç kuşku bulunmayan toplantı günü hakkında onları uyarman için sana Arapça bir **Kur'an** indirdik. Bir grup cennette, bir grup da alevli cehennemdedir." (Şûrâ, 42/7).

اِنَّا جَعَلْنَاهُ قُرْءٰناً عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ

"Cidden biz onu Arapça bir **Kur'an** yaptık ki belki siz düşünür, anlar ve aklınızı işletirsiniz diye." (Zuhruf, 43/3).

وَقَالُوا لَوْلَا نُزِّلَ هٰذَا الْقُرْاٰنُ عَلٰى رَجُلٍ مِنَ الْقَرْيَتَيْنِ عَظِيمٍ

"Dediler: Bu **Kur'an,** iki kentin birinden pek ulu bir adama indirilmeli değil miydi? " (Zuhruf, 43/31).

Toplumum Kur'ân'ı Dışladı

وَقَالَ الرَّسُولُ يَا رَبِّ اِنَّ قَوْمِى اتَّخَذُوا هٰذَا الْقُرْاٰنَ مَهْجُورًا

"Peygamber de: 'Rabbim! Kavmim bu **Kur'ân'ı** dışladılar' dedi." (Furkân, 25/30).

طٰسٓ تِلْكَ اٰيَاتُ الْقُرْاٰنِ وَكِتَابٍ مُبِينٍ

"Tâ, Sîn. Bunlar sana **Kur'ân'ın** ve açıklayan bir kitabın âyetleridir. " (Neml, 27/1).

وَاِنَّكَ لَتُلَقَّى الْقُرْاٰنَ مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ عَلِيمٍ

"Ve inan ki sen bu **Kur'ân'a,** bilgisine son olmayan pekâlâ bir hikmetlinin katından erdiriliyorsun." (Neml, 27/6).

اِنَّ هٰذَا الْقُرْاٰنَ يَقُصُّ عَلٰى بَنٖٓى اِسْرَٓائٖلَ اَكْثَرَ الَّذٖى هُمْ فٖيهِ يَخْتَلِفُونَ

"Haberiniz olsun ki bu **Kur'ân** İsrâîloğullarına hakkında çekişip durdukları şeylerin çoğunu anlatır." (Neml, 27/76).

وَاَنْ اَتْلُوَا الْقُرْاٰنَ فَمَنِ اهْتَدٰى فَاِنَّمَا يَهْتَدٖى لِنَفْسِهٖ وَمَنْ ضَلَّ فَقُلْ اِنَّمَا اَنَا مِنَ الْمُنْذِرٖينَ

"Bir de **Kur'ân**'ı okumakla emrolundum. Bunun üzerine her kim hidâyeti kabul ederse sırf kendi yararına eder, kim de doğru yoldan sapıp giderse de ki: Ben sırf tehlikeyi haber verenlerdenim." (Neml, 27/92).

اِنَّ الَّذٖى فَرَضَ عَلَيْكَ الْقُرْاٰنَ لَرَٓادُّكَ اِلٰى مَعَادٍ قُلْ رَبّٖٓى اَعْلَمُ مَنْ جَٓاءَ بِالْهُدٰى وَمَنْ هُوَ فٖى ضَلَالٍ مُبٖينٍ

"Kuşkusuz sana **Kur'ân'ı** farz kılan, seni muhakkak döndürülecek yere kadar geri getirecektir. De ki: Rabbim kimin hidâyetle geldiğini ve kimin de apaçık bir sapıklık içinde bulunduğunu daha iyi bilir." (Kasas, 28/85).

Semâvî Kitaplara İnanmayan Kâfirlerin Sözleri

وَقَالَ الَّذٖينَ كَفَرُوا لَنْ نُؤْمِنَ بِهٰذَا الْقُرْاٰنِ وَلَا بِالَّذٖى بَيْنَ يَدَيْهِ وَلَوْ تَرٰٓى اِذِ الظَّالِمُونَ مَوْقُوفُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ يَرْجِعُ بَعْضُهُمْ اِلٰى بَعْضٍ الْقَوْلَ يَقُولُ الَّذٖينَ اسْتُضْعِفُوا لِلَّذٖينَ اسْتَكْبَرُوا لَوْلَٓا اَنْتُمْ لَكُنَّا مُؤْمِنٖينَ

"O küfre sapmış olanlar dedi: Ne bu **Kur'ân'a** ne de öncesindekine asla inanmayız. O zâlimler, Rablerinin katında dururken onları bir görsen! Onların kimisi kimine sözü döndürür iken hor görülmüş kimseler ululuk taslamış olanlara: 'Siz olmasaydınız elbette biz inananlar olmuştuk,' derler." (Sebe', 34/31).

وَالْقُرْاٰنِ الْحَكِيمِۙ

"Pek hikmetli **Kur'ân**'a andolsun." (Yâsîn, 36/2).

وَمَا عَلَّمْنَاهُ الشِّعْرَ وَمَا يَنْبَغِي لَهُۜ اِنْ هُوَ اِلَّا ذِكْرٌ وَقُرْاٰنٌ مُبِينٌۙ

"Ona şiiri öğretmedik, hem ona yaraşmaz da! O (vahyedilen) sadece bir öğüt ve apaçık bir **Kur'ân**'dır." (Yâsîn, 36/69).

صٓ وَالْقُرْاٰنِ ذِي الذِّكْرِۜ

"Sâd. Hatırlatma dolu olan **Kur'an**'a andolsun." (Sâd, 38/1).

قٓ وَالْقُرْاٰنِ الْمَجِيدِۚ

"Kaf. Şanlı **Kur'ân** hakkı için." (Kâf, 50/1).

"Bu Kur'ân'a Kulak Vermeyin!"

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَسْمَعُوا لِهٰذَا الْقُرْاٰنِ وَالْغَوْا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَغْلِبُونَ

"Küfre sapmış kimseler dediler ki: Bu **Kur'an'ı** dinlemeyin, okunduğunda gürültü edin; belki siz onu bastırırsınız." (Fussılet, 41/26).

Kur'ân'ı Dinleyip Anlayan ve Anlamınca Uyaranlar

وَاِذْ صَرَفْنَا اِلَيْكَ نَفَراً مِنَ الْجِنِّ يَسْتَمِعُونَ الْقُرْاٰنَۚ فَلَمَّا حَضَرُوهُ قَالُوا
اَنْصِتُواۚ فَلَمَّا قُضِيَ وَلَّوْا اِلٰى قَوْمِهِمْ مُنْذِرِينَ

"Bir de şu vakti anlat: Hani cinlerden bir grubunu **Kur'ân** dinlemek üzere sana göndermiştik. Bu şekilde geldiklerinde: 'Susun dinleyin,' dediler. Sonra bitirildiğinde de döndüler, uyarmak üzere kavimlerine gittiler." (Ahkâf, 46/29).

Kur'ân ile Öğüt Ver

نَحْنُ اَعْلَمُ بِمَا يَقُولُونَ وَمَٓا اَنْتَ عَلَيْهِمْ بِجَبَّارٍ فَذَكِّرْ بِالْقُرْاٰنِ مَنْ يَخَافُ وَعِيدِ

"Biz ne söylemekte olduklarını pekâlâ biliyoruz. Bununla birlikte sen onlara karşı bir zorba değilsin. Şimdi sen Benim tehditlerimden korkacaklara bu **Kur'ân** ile öğüt ver." (Kâf, 50/45).

Düşünen Var mı?

وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْاٰنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ

"Şanım adına yemin ederim ki, Biz, **Kur'ân'ı** düşünmek için kolaylaştırdık! Fakat düşünen mi var?" (Kamer, 54/17).

وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْاٰنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ

"Şanım adına **Kur'ân'ı** düşünmek için kolaylaştırdık! Fakat düşünen mi var?" (Kamer, 54/22).

وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْاٰنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ

"Şanım adına yemin ederim ki, Biz, **Kur'ân'ı** düşünmek için kolaylaştırdık! Fakat düşünen mi var?" (Kamer, 54/32).

وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْاٰنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ

"Şanım adına yemin ederim ki, Biz, **Kur'ân'ı** düşünmek için kolaylaştırdık! Fakat düşünen mi var?" (Kamer, 54/40).

عَلَّمَ الْقُرْاٰنَ

"**Kur'ân'ı** öğretti." (Rahmân, 55/2).

اِنَّهُ لَقُرْاٰنٌ كَرِيمٌ

"Hakikaten o, keremli bir **Kur'ân'dır**." (Vâkıa, 56/77).

لَوْ اَنْزَلْنَا هٰذَا الْقُرْاٰنَ عَلٰى جَبَلٍ لَرَاَيْتَهُ خَاشِعًا مُتَصَدِّعًا مِنْ خَشْيَةِ اللّٰهِ وَتِلْكَ الْاَمْثَالُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ

"Biz bu **Kur'ân'ı** bir dağın üzerine indirseydik sen onu Allah korkusundan çatlamış görürdün. Biz bu temsilleri insanlar için getiriyoruz ki belki düşünürler!" (Haşr, 59/21).

أَوْ زِدْ عَلَيْهِ وَرَتِّلِ الْقُرْاٰنَ تَرْتِيلًاؕ

"Yahut ona artır ve **Kur'ân**'ı ağır bir okuyuşla tane tane oku." (Müzzemmil, 73/4).

Kur'ân'dan Kolayınıza Geleni Okuyun

اِنَّ رَبَّكَ يَعْلَمُ اَنَّكَ تَقُومُ اَدْنٰى مِنْ ثُلُثَيِ الَّيْلِ وَنِصْفَهُ وَثُلُثَهُ وَطَٓائِفَةٌ مِنَ الَّذ۪ينَ
مَعَكَؕ وَاللّٰهُ يُقَدِّرُ الَّيْلَ وَالنَّهَارَؕ عَلِمَ اَنْ لَنْ تُحْصُوهُ فَتَابَ عَلَيْكُمْ فَاقْرَؤُا
مَا تَيَسَّرَ مِنَ الْقُرْاٰنِؕ عَلِمَ اَنْ سَيَكُونُ مِنْكُمْ مَرْضٰىۙ وَاٰخَرُونَ يَضْرِبُونَ فِي الْاَرْضِ
يَبْتَغُونَ مِنْ فَضْلِ اللّٰهِۙ وَاٰخَرُونَ يُقَاتِلُونَ ف۪ي سَب۪يلِ اللّٰهِ فَاقْرَؤُا مَا تَيَسَّرَ مِنْهُۙ
وَاَق۪يمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ وَاَقْرِضُوا اللّٰهَ قَرْضًا حَسَنًاؕ وَمَا تُقَدِّمُوا لِاَنْفُسِكُمْ
مِنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِنْدَ اللّٰهِ هُوَ خَيْرًا وَاَعْظَمَ اَجْرًاؕ وَاسْتَغْفِرُوا اللّٰهَؕ اِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَح۪يمٌ

"Gerçekten Rabbin, senin muhakkak gecenin üçte ikisine yakınını, yarısını ve üçte birini ibadetle geçirdiğini, seninle birlikte olanlardan bir grubun da böyle yaptığını biliyor. Oysa geceyi ve gündüzü Allah takdir eder. Sizin bundan ötesini başaramayacağınızı bildiği için size tevbe bahşetti. Bundan böyle **Kur'ân'dan** kolayınıza geleni okuyun. İçinizden hastalar olacağını, diğer bir takımlarının Allah'ın lutfundan bir kâr aramak üzere yeryüzünde yol tepeceklerini, diğer bir grubun da Allah yolunda çarpışacaklarını bildi. O halde ondan kolayınıza geleni okuyun, namazı kılın, zekâtı verin ve Allah'a güzel bir borç verin. Kendilerinizin hesabına hayır olarak önceden ne sunarsanız onu Allah yanında daha hayırlı ve karşılıkça daha büyük olarak bulacaksınız. Hem de Allah'tan bağışlanma dileyin. Şüphesiz Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir." (Müzzemmil, 73/20).

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْاٰنَ تَنْزِيلًا

"Gerçekten Biz sana **Kur'ân'ı** parça parça indirdik de indirdik." (İnsân, 76/23).

بَلْ هُوَ قُرْاٰنٌ مَجِيدٌ

"Fakat o, şanlı bir **Kur'ân'dır,**" (Burûc, 85/21).

Hem İsim Hem de Okuyuş Anlamında Yorumlanmaya Elverişli Âyetler

اَقِمِ الصَّلٰوةَ لِدُلُوكِ الشَّمْسِ اِلٰى غَسَقِ الَّيْلِ وَقُرْاٰنَ الْفَجْرِ اِنَّ قُرْاٰنَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا

"Güneşin kaymasından gecenin kararmasına değin namazı dosdoğru kıl. Sabah **kuranına** (namazına) da (özen göster). Çünkü sabahın **kuranı** tanıklıdır." (İsrâ, 17/78).

فَتَعَالَى اللّٰهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ وَلَا تَعْجَلْ بِالْقُرْاٰنِ مِنْ قَبْلِ اَنْ يُقْضٰى اِلَيْكَ وَحْيُهُ وَقُلْ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا

"Demek ki Allah, O hak hükümdar yüksek, çok yüksektir. Bununla birlikte (okunmasının) vahyi sana hükmedilmeden (gönlündeki Kur'ân'ı) **okumakta** acele etme ve: "Rabbim ilmimi artır" de." (Tâhâ, 20/114).

كِتَابٌ فُصِّلَتْ اٰيَاتُهُ قُرْاٰنًا عَرَبِيًّا لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ

"Anlayan bir toplum için âyetleri, Arapça bir **kur'an (okuyuş)** olarak ayrıntılandırılmış bir Kitap." (Fussılet, 41/3).

قُلْ اُوحِيَ اِلَيَّ اَنَّهُ اسْتَمَعَ نَفَرٌ مِنَ الْجِنِّ فَقَالُوا اِنَّا سَمِعْنَا قُرْاٰنًا عَجَبًا

"De ki: Bir grup cinnin (Kur'ân) dinleyip şöyle dedikleri bana vahyolundu: 'Doğrusu biz ilginç bir **Kur'ân** dinledik." (Cinn, 72/1).

Okuyuş Anlamında Yorumlanmaya Elverişli Âyetler

إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ وَقُرْآنَهُ

"Çünkü Bize aittir onun derlenmesi ve **okunması.**" (Kıyâme, 75/17).

فَإِذَا قَرَأْنَاهُ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ

"Biz onu **okuduğumuzda** izle okunuşunu. " (Kıyâme, 75/18).

*
**

I) Kur'ân'ın ' كتاب =Kitâb[6] Lafzı ile Vurgulandığı Âyetler

Kur'ân'ın Bir Hidâyet, Rehber Bir Kitap Olarak Nitelendirildiği Âyetler

ذٰلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِلْمُتَّقِينَ

"İşte sana **kitap**! Onda hiç kuşku yok, o korunacaklar için bir yol göstericidir." (Bakara, 2/1-2).

ذٰلِكَ بِاَنَّ اللّٰهَ نَزَّلَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ وَاِنَّ الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِي
الْكِتَابِ لَفِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ

"Bu azabın sebebi şudur: Kuşkusuz Allah **kitabı**[7] gerçekle indirmiştir. Oysa o **kitapta**[8] ayrılığa düşenler pek uzak bir ayrılık içindedirler." (Bakara, 2/176).

مَا كَانَ لِبَشَرٍ اَنْ يُؤْتِيَهُ اللّٰهُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ ثُمَّ يَقُولَ
لِلنَّاسِ كُونُوا عِبَادًا لِي مِنْ دُونِ اللّٰهِ وَلٰكِنْ كُونُوا رَبَّانِيِّنَ بِمَا كُنْتُمْ
تُعَلِّمُونَ الْكِتَابَ وَبِمَا كُنْتُمْ تَدْرُسُونَ

"Allah'ın kendisine **kitabı**, hükmü ve peygamberliği verdiği hiçbir beşerin insanlara: 'Allah dışında bana kul olun' demesi olacak şey değildir. (Böyle birisi sadece şunu) söyler: 'Öğrenegeldiğiniz kitap ve ders alıp-veregeldikleriniz sayesinde Rabbinize bağlılar olunuz'." (Âl-i Imrân, 3/79).

---

[6] Fıkıh Usûlü âlimleri 'kitâb'ı şöyle tanımlarlar: Allah Teâlâ tarafından Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'e Cebrâil adındaki melek aracılığıyla indirilmiş olan ve mana ile yüce metninden ibâret bulunan Kur'ân âyetlerinin yekûnudur."

[7] Kur'ân'ı.

[8] Tevrat'ta.

اَللّٰهُ نَزَّلَ اَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابًا مُتَشَابِهًا مَثَانِيَۗ تَقْشَعِرُّ مِنْهُ جُلُودُ
الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْۚ ثُمَّ تَلِينُ جُلُودُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ اِلٰى ذِكْرِ اللّٰهِۜ ذٰلِكَ
هُدَى اللّٰهِ يَهْدِي بِهِ مَنْ يَشَٓاءُۜ وَمَنْ يُضْلِلِ اللّٰهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ

"Allah, sözün en güzelini benzeşik ve ikişerli bir **kitap** olarak indirdi. Karşısında, Rablerinden yürekten korkanların derileri ürperir. Sonra derileri ve gönülleri Allah'ın zikrine yumuşar. İşte bu, Allah'ın kılavuzudur ki dilediği kimseleri onun sayesinde hidayete erdirir. Allah kimi saptırırsa onun için hiçbir kılavuz yoktur." (Zümer, 39/23).

Kur'ân'ın Önceki Kitapları Tasdik Eden Bir Kitap Olduğunun Yansıtıldığı Âyetler

وَلَمَّا جَٓاءَهُمْ كِتَابٌ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَهُمْۙ وَكَانُوا
مِنْ قَبْلُ يَسْتَفْتِحُونَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُواۚ فَلَمَّا جَٓاءَهُمْ مَا عَرَفُوا
كَفَرُوا بِهِۘ فَلَعْنَةُ اللّٰهِ عَلَى الْكَافِرِينَ

"Onlara, Allah katından yanlarındakini doğrulayan[9] bir **kitap** geldiğinde -ki oysa daha önce inkârcılara karşı zafer istiyorlardı- evet kendilerine tanıdıkları gelince onu inkâr ettiler. Artık Allah'ın laneti kâfirler üzerinedir." (Bakara, 2/89).

نَزَّلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَاَنْزَلَ التَّوْرٰيةَ وَالْاِنْجِيلَۙ

"Sana **kitabı,** önündekini doğrulayan olarak gerçekle indirdi. Tevrat'ı ve İncil'i de indirmişti." (Âl-i Imrân, 3/3).

وَاَنْزَلْنَٓا اِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ
وَمُهَيْمِنًا عَلَيْهِ فَاحْكُمْ بَيْنَهُمْ بِمَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُ وَلَا تَتَّبِعْ اَهْوَٓاءَهُمْ عَمَّا جَٓاءَكَ

---

9 Ezilen Yahudiler Arap müşriklerine karşı âhir zaman peygamberinin ortaya çıkmasının yakın olduğunu, onu ve gönderileceği dönemi iyi bildiklerini, onun gelmesi ile güç kazanıp kendilerini yeneceklerini söylüyorlardı. Ama Peygamber, beklentilerinin aksine kendilerinden gönderilmeyince çok iyi bildikleri vasıflarını bilmezlikten geldiler. İşte âyette bu duruma vurgular yapılmaktadır.

مِنَ الْحَقِّ لِكُلٍّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا وَلَوْ شَاءَ اللّٰهُ لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلٰكِنْ لِيَبْلُوَكُمْ فِي مَا اٰتٰيكُمْ فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ اِلَى اللّٰهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ

"Sana, önündeki **kitabı**/kitaptan bir bölümünü doğrulayıcı ve ona şahit olan **kitabı** gerçekle indirdik. Öyle ise aralarında Allah'ın indirdiğiyle hüküm verin, sana gelmiş olan haktan sapıp kendi heveslerine uyma. Sizden her biriniz için bir şeriat, bir yol yaptık. Allah dileseydi elbette sizi bir tek ümmet yapardı. Ancak, size verdiklerinde sizi sınayacak. Öyle ise o hayırlara koşun. Hepinizin dönüşü sadece Allah'adır, anlaşmazlığa düşegeldiğiniz hususlarda gerçeğin ne olduğunu size haber verecek." (Mâide, 5/48).

وَهٰذَا كِتَابٌ اَنْزَلْنَاهُ مُبَارَكٌ مُصَدِّقُ الَّذٖى بَيْنَ يَدَيْهِ وَلِتُنْذِرَ اُمَّ الْقُرٰى وَمَنْ حَوْلَهَا وَالَّذٖينَ يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ يُؤْمِنُونَ بِهٖ وَهُمْ عَلٰى صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ

"Bu, önündekini tasdik eden ve senin Ümmülkurâ'yı ve çevresindekileri uyarman için indirdiğimiz feyizli bir **kitaptır.** Ahirete inananlar ona inanırlar ve onlar namazlarına devam ederler." (En'âm, 6/92).

وَمَا كَانَ هٰذَا الْقُرْاٰنُ اَنْ يُفْتَرٰى مِنْ دُونِ اللّٰهِ وَلٰكِنْ تَصْدٖيقَ الَّذٖى بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصٖيلَ الْكِتَابِ لَا رَيْبَ فٖيهِ مِنْ رَبِّ الْعَالَمٖينَ

"Bu Kur'an, Allah'tan başkası tarafından uydurulacak bir şey değildir. O, ancak önündekinin tasdiki ve âlemlerin Rabbi tarafından olduğu hususunda hiç kuşku bulunmayan o **Kitab**'ın ayrıntısıdır." (Yûnus, 10/37).

وَالَّذٖى اَوْحَيْنَا اِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ هُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ اِنَّ اللّٰهَ بِعِبَادِهٖ لَخَبٖيرٌ بَصٖيرٌ

“**Kitaptan** sana vahyettiğimiz o şey önündekini tasdik eden gerçektir. Hakikaten Allah kullarını çok iyi bilen, çok iyi görendir.” (Fâtır, 35/31).

وَمِنْ قَبْلِهٖ كِتَابُ مُوسٰٓى اِمَامًا وَرَحْمَةً وَهٰذَا كِتَابٌ مُصَدِّقٌ لِسَانًا عَرَبِيًّا
لِيُنْذِرَ الَّذٖينَ ظَلَمُوا وَبُشْرٰى لِلْمُحْسِنٖينَ

Öncesinde bir rehber ve rahmet olmak üzere Musa’nın **kitabı** var. Bu da zulmedenleri uyarmak ve güzellik sergileyenler için de bir müjde olmak üzere dili Arapça doğrulayan bir **kitaptır**.” (Ahkâf, 46/12).

قَالُوا يَا قَوْمَنَٓا اِنَّا سَمِعْنَا كِتَابًا اُنْزِلَ مِنْ بَعْدِ مُوسٰى مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ
يَدَيْهِ يَهْدٖٓى اِلَى الْحَقِّ وَاِلٰى طَرٖيقٍ مُسْتَقٖيمٍ

“Dediler: Ey kavmimiz! Haberiniz olsun, bizler bir **kitap** dinledik, Musa’dan sonra indirilmiş, öncekini tasdik ediyor, hakka ve doğru bir yola iletiyor.” (Ahkâf, 46/30).

Kur’ân’ın Hz. Peygamber Tarafından Öğretildiğinin Vurgulandığı Âyetler

كَمَٓا اَرْسَلْنَا فٖيكُمْ رَسُولًا مِنْكُمْ يَتْلُوا عَلَيْكُمْ اٰيَاتِنَا وَيُزَكّٖيكُمْ
وَيُعَلِّمُكُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُعَلِّمُكُمْ مَا لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ

“Nitekim aranıza, içinizden, size ayetlerimizi okuyan, sizi tertemiz yapan, size **kitap** ile hikmeti öğreten, size bilmediklerinizi bildiren bir peygamber gönderdik.” (Bakara, 2/151).

لَقَدْ مَنَّ اللّٰهُ عَلَى الْمُؤْمِنٖينَ اِذْ بَعَثَ فٖيهِمْ رَسُولًا مِنْ اَنْفُسِهِمْ يَتْلُوا
عَلَيْهِمْ اٰيَاتِهٖ وَيُزَكّٖيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَاِنْ كَانُوا مِنْ
قَبْلُ لَفٖى ضَلَالٍ مُبٖينٍ

“Gerçekten Allah müminlere lutufta bulunmuştur, çünkü aralarına kendilerinden onlara âyetlerini okuyan, onları aklayan, onlara ki-

tabı ve hikmeti öğreten bir elçi gönderdi. Oysa daha önce onlar, apaçık bir sapıklık içindeydiler." (Âl-i Imrân, 3/164).

هُوَ الَّذ۪ي بَعَثَ فِي الْاُمِّيّٖنَ رَسُولًا مِنْهُمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ اٰيَاتِه۪ وَيُزَكّ۪يهِمْ
وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَاِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَف۪ي ضَلَالٍ مُب۪ينٍ

"O, ümmîler içinde kendilerinden olup karşılarında O'nun âyetlerini okuyan, onları temize çıkarıp parlatan, onlara **kitap** ve hikmet öğreten bir peygamber gönderen zat'tır. Oysa bundan öne açık bir sapıklık içinde idiler." (Cumua, 62/2).

Kitaba İman

لَيْسَ الْبِرَّ اَنْ تُوَلُّوا وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلٰكِنَّ
الْبِرَّ مَنْ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَالْمَلٰٓئِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيّٖنَ وَاٰتَى
الْمَالَ عَلٰى حُبِّه۪ ذَوِي الْقُرْبٰى وَالْيَتَامٰى وَالْمَسَاك۪ينَ وَابْنَ السَّب۪يلِ
وَالسَّٓائِل۪ينَ وَفِي الرِّقَابِ وَاَقَامَ الصَّلٰوةَ وَاٰتَى الزَّكٰوةَ وَالْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ
اِذَا عَاهَدُوا وَالصَّابِر۪ينَ فِي الْبَأْسَٓاءِ وَالضَّرَّٓاءِ وَح۪ينَ الْبَأْسِ اُولٰٓئِكَ الَّذ۪ينَ
صَدَقُوا وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ

"Yüzlerinizi doğu ve batı yönüne çevirmeniz birr (iyilik), erginlik değildir. Ama asıl iyilik Allah'a, son güne, meleklere, **Kitab'a,** peygamberlere inanan, mala olan sevgisine karşın malını akrabalarına, öksüzlere, yoksullara, yolda kalmışa, isteyene veren ve esirleri kurtarmaya harcayan; namazı dosdoğru kılan, zekâtı veren ile sözleştiklerinde ahitlerine vefalı olanlar, sıkıntıda, hastalıkta ve şiddet anında sabredenlerin iyiliğidir asıl iyilik. İşte onlardır sadakat gösterenler! İşte onlardır müttakiler." (Bakara, 2/177).

هَٓا اَنْتُمْ اُولَٓاءِ تُحِبُّونَهُمْ وَلَا يُحِبُّونَكُمْ وَتُؤْمِنُونَ بِالْكِتَابِ كُلِّه۪ وَاِذَا
لَقُوكُمْ قَالُٓوا اٰمَنَّا وَاِذَا خَلَوْا عَضُّوا عَلَيْكُمُ الْاَنَامِلَ مِنَ الْغَيْظِ قُلْ
مُوتُوا بِغَيْظِكُمْ اِنَّ اللّٰهَ عَل۪يمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ

"İşte siz onlarsınız ki onları seversiniz, ancak onlar sizi sevmezler. Siz **Kitab**'ın tümüne inanırsınız. Onlar size rastladıklarında: 'İnandık' derler. Ama yalnız kaldıklarında öfkeden aleyhinizde parmak uçlarını ısırırlar. De ki: 'Öfkenizle geberin' Kuşkusuz Allah sinelerin özünü pek iyi bilendir." (Âl-i Imrân, 3/119).

وَكَذٰلِكَ اَنْزَلْنَٓا اِلَيْكَ الْكِتَابَۜ فَالَّذٖينَ اٰتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يُؤْمِنُونَ
بِهٖۚ وَمِنْ هٰٓؤُ۬لَٓاءِ مَنْ يُؤْمِنُ بِهٖۜ وَمَا يَجْحَدُ بِاٰيَاتِنَٓا اِلَّا الْكَافِرُونَ

"İşte böylece **kitabı** sana indirdik. Kendilerine o kitabı verdiklerimiz de ona inanırlar. Şunlardan da ona iman eden varıdr. Bizim âyetlerimizi ancak kâfirler inkâr eder." (Ankebût, 29/47).

Kitapla İndirilenler Üzerinde Düşünmeye Çağıran Âyetler

وَاِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَٓاءَ فَبَلَغْنَ اَجَلَهُنَّ فَاَمْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ اَوْ سَرِّحُوهُنَّ
بِمَعْرُوفٍۖ وَلَا تُمْسِكُوهُنَّ ضِرَارًا لِتَعْتَدُواۚ وَمَنْ يَفْعَلْ ذٰلِكَ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُۜ
وَلَا تَتَّخِذُٓوا اٰيَاتِ اللّٰهِ هُزُوًاۘ وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَمَٓا اَنْزَلَ عَلَيْكُمْ مِنَ
الْكِتَابِ وَالْحِكْمَةِ يَعِظُكُمْ بِهٖۜ وَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاعْلَمُٓوا اَنَّ اللّٰهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلٖيمٌ

"Kadınları boşadığınızda bekleme sürelerini tamamladılar mı artık onları ya iyilikle tutun ya da kendilerini iyilikle salın. (Haklarını) çiğneyesiniz diye zarar vermek için onları tutmayın. Bunu yapan gerçekten kendine zulmetmiştir. Allah'ın ayetlerini eğlence edinmeyin. Hem Allah'ın üzerinizdeki nimetini, kendisiyle size öğüt vermek için **kitap** ve hikmetten size indirdiklerini düşünün. Allah'tan korkun ve bilin ki kuşkusuz Allah her şeyi pek iyi bilendir." (Bakara, 2/231).

Kitab'ın Muhkem ve Müteşâbih Âyetlerden Oluştuğu

هُوَ الَّذٖٓي اَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ اٰيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنَّ اُمُّ الْكِتَابِ
وَاُخَرُ مُتَشَابِهَاتٌۜ فَاَمَّا الَّذٖينَ فٖي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ
ابْتِغَٓاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَٓاءَ تَأْوٖيلِهٖۚ وَمَا يَعْلَمُ تَأْوٖيلَهُٓ اِلَّا اللّٰهُۢ وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ
يَقُولُونَ اٰمَنَّا بِهٖۙ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ رَبِّنَاۚ وَمَا يَذَّكَّرُ اِلَّٓا اُو۬لُوا الْاَلْبَابِ

"O Zât ki sana o Kitab'ı indirdi. Ondan bir kısmı muhkem[10] âyetlerdir, onlar Kitab'ın anasıdır/temel unsurlarıdır. Ötekiler de müteşâbih[11]/benzeşik olanlardır. Kalplerinde eğrilik/yamukluk bulunanlar fitne aramak, (keyiflerince) tevilini yapmak için ondan müteşabihler/anlamı benzeşikler ardına düşerler. Oysa (gerçek) tevilini Allah'tan başkası bilmez. İlimde kökleşenler/derinleşenler ise: 'Ona inandık, hepsi Rabbimiz katından' derler. Temiz ve duru akıl sahiplerinden başkası iyice düşünmez." (Âl-i Imrân, 3/7).

Kitabın İndiriliş Amacı

إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِتَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ بِمَا أَرَيكَ اللّٰهُ
وَلَا تَكُنْ لِلْخَائِنِينَ خَصِيمًا

"Gerçekten biz sana **kitabı** insanlar arasında, Allah'ın sana gösterdiğiyle hüküm veresin diye gerçekle indirdik. Hainler için bir savunucu olma." (Nisâ, 4/105).

الٓرٰ كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ لِتُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ
بِإِذْنِ رَبِّهِمْ إِلٰى صِرَاطِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ

"Elif, Lâm, Râ. Bir **kitap** ki, onu, insanları Rablerinin izniyle karanlıklardan aydınlığa, Azîz ve Hamîd'in yoluna çıkarman için indirdik." (İbrâhîm, 14/1).

وَمَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ إِلَّا لِتُبَيِّنَ لَهُمُ الَّذِي اخْتَلَفُوا فِيهِ وَهُدًى
وَرَحْمَةً لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ

"Sana **kitabı** sırf kendilerine, hakkında ayrılığa düştükleri şeyi açıklaman için ve bir de iman edecek bir topluma bir hidâyet, bir rahmet olsun diye indirdik." (Nahl, 16/64).

---

10 Muhkem âyetler: Anlamları açık, yoruma ihtiyaç bırakmayan, başka anlamlara çekilmeleri mümkün olmayan âyetler.

11 Müteşâbih âyetler: Birbirine benzeyen, çeşitli manalara alınabilecek, yoruma açık benzeşik âyetlerdir. Bir başka ifade ile: Sözünden özü hemen anlaşılamayan, özünün anlaşılması cehd ve çaba gerektiren âyetlerdir.

وَيَوْمَ نَبْعَثُ فِى كُلِّ اُمَّةٍ شَهِيدًا عَلَيْهِمْ مِنْ اَنْفُسِهِمْ وَجِئْنَا بِكَ شَهِيدًا عَلٰى هٰٓؤُلَٓاءِۜ وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تِبْيَانًا لِكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً وَبُشْرٰى لِلْمُسْلِمِينَ

"Gün olur, her ümmete kendi içlerinden üzerlerine bir tanık gönderiririz ve seni de onların üzerine tanık olarak getiririz. Sana, her şey için bir açıklama, bir kılavuz, bir rahmet ve müslümanlara da bir müjde olmak üzere **Kitab**'ı indirdik." (Nahl, 16/89).

كِتَابٌ اَنْزَلْنَاهُ اِلَيْكَ مُبَارَكٌ لِيَدَّبَّرُوٓا اٰيَاتِه۪ وَلِيَتَذَكَّرَ اُو۬لُوا الْاَلْبَابِ

"**Bereketli** bir kitap; ayetlerini iyice düşünsünler, temiz akıl sahipleri öğüt alsınlar diye onu sana indirdik." (Sâd, 38/29).

اِنَّٓا اَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ لِلنَّاسِ بِالْحَقِّۚ فَمَنِ اهْتَدٰى فَلِنَفْسِه۪ۚ وَمَنْ ضَلَّ فَاِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَاۚ وَمَٓا اَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَك۪يلٍ

"Cidden biz bu **Kitab**'ı sana, insanların yararına gerçekle indirdik. Öyle ise kim doğru yolu seçerse kendi yararınadır, kim sapıtırsa ancak kendi zararına sapıtır. Sen onların üzerinde vekil değilsin." (Zümer, 39/41).

Kitabı Sana Allah İndirdi

وَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكَ وَرَحْمَتُهُ لَهَمَّتْ طَٓائِفَةٌ مِنْهُمْ اَنْ يُضِلُّوكَۜ وَمَا يُضِلُّونَ اِلَّٓا اَنْفُسَهُمْ وَمَا يَضُرُّونَكَ مِنْ شَيْءٍۜ وَاَنْزَلَ اللّٰهُ عَلَيْكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَكَ مَا لَمْ تَكُنْ تَعْلَمُۜ وَكَانَ فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكَ عَظ۪يمًا

"Sana, Allah'ın lutfu ve rahmeti olmasaydı içlerinden bir grup elbette seni saptırmağa yeltenmişti. Oysa onlar sadece kendilerini saptırırlar, sana hiçbir şekilde zarar veremezler. Allah sana **kitabı**,

hikmeti indirdi, sana bilmediğini öğretti. Sana Allah'ın lutfu pek azametli oldu." (Nisâ, 4/113).

اِنَّ وَلِيِّـيَ اللّٰهُ الَّذٖى نَزَّلَ الْكِتَابَۘ وَهُوَ يَتَوَلَّى الصَّالِحٖينَ

"Benim dostum bana **kitap** indiren Allah'tır. O, bütün iyi kişileri görüp-gözetir." (A'râf, 7/196).

Kitapta Hükümler

وَيَسْتَفْتُونَكَ فِى النِّسَٓاءِۜ قُلِ اللّٰهُ يُفْتٖيكُمْ فٖيهِنَّۙ وَمَا يُتْلٰى عَلَيْكُمْ
فِى الْكِتَابِ فٖى يَتَامَى النِّسَٓاءِ الّٰتٖى لَا تُؤْتُونَهُنَّ مَا كُتِبَ لَهُنَّ
وَتَرْغَبُونَ اَنْ تَنْكِحُوهُنَّ وَالْمُسْتَضْعَفٖينَ مِنَ الْوِلْدَانِۙ وَاَنْ
تَقُومُوا لِلْيَتَامٰى بِالْقِسْطِۜ وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِهٖ عَلٖيمًا

"Senden, kadınlar hakkında fetva istiyorlar. De ki: Onlar hakkında size Allah fetva veriyor, yazılmış haklarını kendilerine vermeyip kendilerini nikâhlamak istediğiniz o kadınların yetimleri, zavallı çocuklar ve öksüzler için adaleti ayakta tutmanız hakkında **kitapta** size okunuyor. Ne hayır yaparsanız kuşkusuz Allah onu pek iyi bilendir." (Nisâ, 4/127).

وَالَّذٖينَ اٰمَنُوا مِنْ بَعْدُ وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا مَعَكُمْ فَاُو۬لٰٓئِكَ مِنْكُمْۜ
وَاُو۬لُوا الْاَرْحَامِ بَعْضُهُمْ اَوْلٰى بِبَعْضٍ فٖى كِتَابِ اللّٰهِۜ اِنَّ اللّٰهَ بِكُلِّ
شَيْءٍ عَلٖيمٌ

"Sonradan imana girmekle birlikte hicret edenler, yanınızda cihada katılanlar; işte onlar sizdendir. Rahim sahipleri ise, Allah'ın **kitabına** göre birbirlerine daha yakındırlar. Kuşkusuz Allah her şeyi pek iyi bilendir." (Enfâl, 8/75).

اَلنَّبِيُّ اَوْلٰى بِالْمُؤْمِنٖينَ مِنْ اَنْفُسِهِمْ وَاَزْوَاجُهُٓ اُمَّهَاتُهُمْۜ وَاُو۬لُوا
الْاَرْحَامِ بَعْضُهُمْ اَوْلٰى بِبَعْضٍ فٖى كِتَابِ اللّٰهِ مِنَ الْمُؤْمِنٖينَ وَالْمُهَاجِرٖينَ
اِلَّٓا اَنْ تَفْعَلُٓوا اِلٰٓى اَوْلِيَٓائِكُمْ مَعْرُوفًاۜ كَانَ ذٰلِكَ فِى الْكِتَابِ مَسْطُورًا

"Peygamber müminlere kendilerinden evlâdır. Onun eşleri onların analarıdır. Allah'ın **kitabına** göre anne tarafından akrabalar, onların kimisi kimine müminler ile mühacirlerden daha yakındır. Ancak dostlarınıza bir iyilik yapmanız hâriç. Bu, Kitap'ta yazılmıştır." (Ahzâb, 33/6).

Allah'ın Âyetlerine Küfredilen Yerde Durmayın

وَقَدْ نَزَّلَ عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ أَنْ إِذَا سَمِعْتُمْ آيَاتِ اللَّهِ يُكْفَرُ بِهَا
وَيُسْتَهْزَأُ بِهَا فَلَا تَقْعُدُوا مَعَهُمْ حَتَّى يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ
إِنَّكُمْ إِذًا مِثْلُهُمْ إِنَّ اللَّهَ جَامِعُ الْمُنَافِقِينَ وَالْكَافِرِينَ فِي جَهَنَّمَ جَمِيعًا

"Gerçekten (Allah) size (bu) **kitapta**: 'Allah'ın ayetlerine küfredildiğini, onların alaya alındığını duyduğunuzda onun dışında bir söze dalmalarına değin kendileriyle oturmayın. Çünkü o taktirde siz de onlar gibi sayılırsınız' diye indirmişti. Cidden Allah o iki yüzlüleri ve o kâfirleri cehennemde topluca bir araya getirecektir." (Nisâ, 4/140).

Detaylı Bir kitap

أَفَغَيْرَ اللَّهِ أَبْتَغِي حَكَمًا وَهُوَ الَّذِي أَنْزَلَ إِلَيْكُمُ الْكِتَابَ مُفَصَّلًا
وَالَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْلَمُونَ أَنَّهُ مُنَزَّلٌ مِنْ رَبِّكَ بِالْحَقِّ فَلَا
تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ

"O, size **Kitab**'ı **detaylandırılmış** olarak indirmiş bir zat iken Allah'tan başkasını mı hakem olarak arayacağım? Kendilerine o **Kitab**'ı verdiklerimiz gerçekten onun (Kur'an'ın) Rabb'inden gerçekle indirilmiş bulunduğunu biliyorlar. O halde sakın kuşkuya düşelerden olma." (En'âm, 6/114).

وَلَقَدْ جِئْنَاهُمْ بِكِتَابٍ فَصَّلْنَاهُ عَلَى عِلْمٍ هُدًى وَرَحْمَةً لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ

"Gerçekten onlara; inanan bir toplum için kendisini bir bilgi çerçevesinde **ayrıntılarıyla** açıkladığımız bir **kitabı**, bir rehber ve bir rahmet olarak getirdik." (A'râf, 7/52).

الٓرٰ كِتَابٌ اُحْكِمَتْ اٰيَاتُهُ ثُمَّ فُصِّلَتْ مِنْ لَدُنْ حَك۪يمٍ خَب۪يرٍۙ

"Elif, Lâm, Râ. Bu, pek hikmetli ve her şeyden haberdâr olan tarafından âyetleri **sağlamlaştırılmış** sonra ayrıntılandırılmış bir **Kitap**'tır." (Hûd, 11/1).

كِتَابٌ فُصِّلَتْ اٰيَاتُهُ قُرْاٰناً عَرَبِيّاً لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَۙ

"Bilen bir toplum için âyetleri, Arapça bir okuyuş olarak **ayrıntılandırılmış** bir **Kitap**." (Fussılet, 41/3).

Mübarek Bir Kitap

وَهٰذَا كِتَابٌ اَنْزَلْنَاهُ مُبَارَكٌ فَاتَّبِعُوهُ وَاتَّقُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَۙ

"Bu, indirdiğimiz **mübarek**[12] bir **kitaptır**. Öyle ise buna uyun, (Allah'tan) korkun, belki rahmete mazhar kılınırsınız." (En'âm, 6/155).

Uyarı ve Öğüt Kitabı

كِتَابٌ اُنْزِلَ اِلَيْكَ فَلَا يَكُنْ ف۪ي صَدْرِكَ حَرَجٌ مِنْهُ لِتُنْذِرَ بِه۪ وَذِكْرٰى لِلْمُؤْمِن۪ينَ

"Kendisiyle uyarıda bulunman ve müminlere bir öğüt olmak üzere sana indirilen bir **kitap!** Bundan dolayı sinende bir sıkıntı olmasın." (A'râf, 7/2).

Kitaba Sarılanlar Övülüyor

وَالَّذ۪ينَ يُمَسِّكُونَ بِالْكِتَابِ وَاَقَامُوا الصَّلٰوةَۜ اِنَّا لَا نُض۪يعُ اَجْرَ الْمُصْلِح۪ينَ

"**Kitaba** sarılan ve namazı dosdoğru kılanlar(a gelince) gerçekten biz ıslahatçıların ecrini ziyan etmeyiz." (A'râf, 7/170).

---

[12] Ayrıca bkz. 6/92, 38/29.

Pek Hikmetli Kitap

الٓرٰ تِلْكَ اٰيَاتُ الْكِتَابِ الْحَكِيمِ

"Elif, Lâm, Râ. İşte bunlar o pek hikmetli **Kitab**'ın âyetleri." (Yûnus, 10/1).

تِلْكَ اٰيَاتُ الْكِتَابِ الْحَكِيمِۙ

"İşte şunlar o çok hikmetli **Kitab**'ın âyetleri." (Lokmân, 31/2).

Açıklayan Kitap

الٓرٰ تِلْكَ اٰيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ

"İşte bunlar, açıklayıcı **Kitab'ın** âyetleridir." (Yûsuf, 12/1).

الٓرٰ تِلْكَ اٰيَاتُ الْكِتَابِ وَقُرْاٰنٍ مُبِينٍ

"Elif, Lâm, Râ." İşte şunlar sana! **Kitâb**'ın âyetleri, açıklayıcı Kur'ân'ın." (Hıcr, 15/1).

تِلْكَ اٰيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ

"Bunlar sana açıklayan **kitabın** âyetleri." (Şuarâ, 26/2).

تِلْكَ اٰيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ

"Bunlar sana açıklayan **kitabın** âyetleridir." (Kasas, 28/2).

وَالْكِتَابِ الْمُبِينِۙ

"Açıklayan o **Kitab'**a andolsun! " (Zuhruf, 43/2).

وَالْكِتَابِ الْمُبِينِۙ

"Açıklayan **kitaba** andolsun." (Duhân, 44/2).

Rabbinden İndirilmiş Gerçek

الٓمٓرٰ تِلْكَ اٰيَاتُ الْكِتَابِۜ وَالَّذٓى اُنْزِلَ اِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ الْحَقُّ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ

"Elif, Lâm, Mîm, Râ. İşte bunlar sana, **Kitab**'ın âyetleridir ve sana Rabbinden indirilmiş olan **haktır**, ama insanların çoğunluğu inanmazlar." (Ra'd, 13/1).

اِنَّٓا اَنْزَلْنَٓا اِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ فَاعْبُدِ اللّٰهَ مُخْلِصًا لَهُ الدّ۪ينَۜ

"Gerçekten **Kitab'ı** sana hak ile indirdik. Öyle ise dini kendisine özgüleyerek Allah'a kulluk eyle." (Zümer, 39/2).

اَللّٰهُ الَّذ۪ٓي اَنْزَلَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ وَالْم۪يزَانَۜ وَمَا يُدْر۪يكَ
لَعَلَّ السَّاعَةَ قَر۪يبٌ

"Allah, **Kitab**'ı ve Mîzân'ı/adalet ölçüsünü hak ile indirmiş olan o Zât'tır. Ne biliyorsun belki de o saat (kıyamet) anı yakındır!" (Şûrâ, 42/17).

Eğriliği Olmayan Bir Kitap

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذ۪ٓي اَنْزَلَ عَلٰى عَبْدِهِ الْكِتَابَ وَلَمْ يَجْعَلْ لَهُ عِوَجًاۜ

"Hamd, O Allah'a ki kuluna o **Kitab**'ı indirdi ve ona hiçbir eğrilik yapmadı." (Kehf, 18/1).

Okunması Emredilen ve Okunan Kitap

وَاتْلُ مَٓا اُو۫حِيَ اِلَيْكَ مِنْ كِتَابِ رَبِّكَۚ لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِه۪ وَلَنْ تَجِدَ
مِنْ دُونِه۪ مُلْتَحَدًا

"Sana, Rabbinin **kitabından** vahyedilmiş olanı oku. Hiç yoktur O'nun kelimelerini değiştirecek! O'nun dışında bir sığınak asla bulamazsın." (Kehf, 18/27).

اُتْلُ مَٓا اُو۫حِيَ اِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ وَاَقِمِ الصَّلٰوةَۜ اِنَّ الصَّلٰوةَ تَنْهٰى
عَنِ الْفَحْشَٓاءِ وَالْمُنْكَرِۜ وَلَذِكْرُ اللّٰهِ اَكْبَرُۜ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ

"Sana vahyolunan **kitabı** güzel güzel oku ve namazı kıl. Gerçekten namaz edepsizlikten, uygunsuzluktan alıkoyar. Elbette Allah'ın

anılması en büyük iştir. Ve Allah her ne işlerseniz bilir." (Ankebût, 29/45).

اَوَلَمْ يَكْفِهِمْ اَنَّٓا اَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ يُتْلٰى عَلَيْهِمْ اِنَّ فٖى ذٰلِكَ لَرَحْمَةً وَذِكْرٰى لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ

"Bizim, karşılarında okunup duran **Kitabı** sana indirmemiz onlara yetmedi mi? Şüphesiz onda iman edecek bir kavim için kesin bir rahmet ve bir anış vardır." (Ankebût, 29/51).

اِنَّ الَّذٖينَ يَتْلُونَ كِتَابَ اللّٰهِ وَاَقَامُوا الصَّلٰوةَ وَاَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً يَرْجُونَ تِجَارَةً لَنْ تَبُورَ

"Kuşkusuz Allah'ın **kitabını** okumakta olanlar, namazı dosdoğru kılmış olanlar, kendilerini rızıklandırdığımız şeyden gizli ve açık bir şekilde harcama yapmış bulunanlar asla batmayacak bir ticareti umarlar." (Fâtır, 35/29).

Kitapta İsimleri Anılanlar

وَاذْكُرْ فِى الْكِتَابِ مَرْيَمَ اِذِ انْتَبَذَتْ مِنْ اَهْلِهَا مَكَانًا شَرْقِيًّا

"**Kitap**'ta Meryem'i de an. Hani o, âilesinden ayrılıp doğu tarafında bir yere çekilmişti." (Meryem, 19/16).

وَاذْكُرْ فِى الْكِتَابِ اِبْرٰهٖيمَ اِنَّهُ كَانَ صِدّٖيقًا نَبِيًّا

"**Kitap**'ta İbrahim'i de an, çünkü o, pek doğru biri, bir peygamberdi." (Meryem, 19/41).

وَاذْكُرْ فِى الْكِتَابِ مُوسٰى اِنَّهُ كَانَ مُخْلَصًا وَكَانَ رَسُولًا نَبِيًّا

"**Kitap**'ta Musa'yı da an, çünkü o ihlaslı biriydi ve bir elçi, bir peygamberdi." (Meryem, 19/51).

وَاذْكُرْ فِى الْكِتَابِ اِسْمٰعٖيلَ اِنَّهُ كَانَ صَادِقَ الْوَعْدِ وَكَانَ رَسُولًا نَبِيًّا

"**Kitap**'ta İsmail'i de an, çünkü o gerçekten verdiği sözünde doğruydu ve bir elçi, bir peygamberdi." (Meryem, 19/54).

وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ اِدْرِيسَ اِنَّهُ كَانَ صِدِّيقًا نَبِيًّا

"**Kitap**'ta İdris'i de an, çünkü o bir sıddîk, bir peygamberdi." (Meryem, 19/56).

Size Şan Sağlayan Kitap

لَقَدْ اَنْزَلْنَا اِلَيْكُمْ كِتَابًا فِيهِ ذِكْرُكُمْ اَفَلَا تَعْقِلُونَ

"Şanım hakkı için size bir **kitap** indirdik ki bütün şanınız onda! Hâlâ akıllanmayacak mısınız? " (Enbiyâ, 21/10).

Sana Kitap İndirilmişken Kâfirlere Arka Çıkma

وَمَا كُنْتَ تَرْجُوا اَنْ يُلْقٰى اِلَيْكَ الْكِتَابُ اِلَّا رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ ظَهِيرًا لِلْكَافِرِينَ

"Sen, sana **kitap** indirileceğini umuyor değildin. Ancak Rabbinden bir rahmet olarak indi. Öyle ise sakın kâfirlere arka çıkan olma!" (Kasas, 28/86).

Kitap Kimin Katından İndirilmiştir

تَنْزِيلُ الْكِتَابِ لَا رَيْبَ فِيهِ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ

"**K**endisinde hiç kuşku bulunmayan **Kitab**'ın indirilişi âlemlerin Rabbindendir." (Secde, 32/2).

تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللّٰهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ

"Bu Kitab'ın indirilişi çok güçlü, çok hikmetli Allah'tandır." (Zümer, 39/1).

تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللّٰهِ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ

"Bu **Kitab**'ın indirilişi çok güçlü, çok bilen Allah'tandır." (Mü'min, 40/2).

تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللّٰهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ

"**Kitab'**ın indirilişi çok güçlü, çok hikmetli Allah'tandır." (Câsiye, 45/2).

تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللّٰهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ

"Bu **kitabın** indirilişi pek izzetli, pek hikmetli Allah'tandır." (Ahkâf, 46/2).

Kitaba Vâris Kılınanlar

ثُمَّ اَوْرَثْنَا الْكِتَابَ الَّذِينَ اصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَاۚ فَمِنْهُمْ ظَالِمٌ لِنَفْسِهِۚ وَمِنْهُمْ مُقْتَصِدٌۚ وَمِنْهُمْ سَابِقٌ بِالْخَيْرَاتِ بِاِذْنِ اللّٰهِۜ ذٰلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُۜ

"Sonra o **Kitab**'a kullarımızdan süzüp seçtiğimiz kimseleri varis yaptık. Artık onlardan kendine zulmeden var. İçlerinden orta yolu izleyen var. Onlardan, Allah'ın izniyle hayırlarda öne geçen var. İşte budur o pek büyük lutuf!" (Fâtır, 35/32).

Pek İzzetli Bir Kitap

اِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالذِّكْرِ لَمَّا جَاءَهُمْۚ وَاِنَّهُ لَكِتَابٌ عَزِيزٌۙ

"Kuşkusuz o kimseler ki o **Zikr**'e, kendilerine gelince küfrettiler. Oysa o, elbette çok yüce (çok izzetli) bir **Kitap**'tır." (Fussılet, 41/41).

II) ' كتاب =Kitâb Lafzı ile Kur'ân'ın Murad Edildiği Yorumunun Yapıldığı Âyetler

رَبَّنَا وَابْعَثْ فِيهِمْ رَسُولاً مِنْهُمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ اٰيَاتِكَ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُزَكِّيهِمْ اِنَّكَ اَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

"Rabbimiz, onlara içlerinden kendilerine senin âyetlerini okuyacak, onlara o **kitabı**, o hikmeti öğretecek ve onları tertemiz yapacak bir elçi gönder. Kuşkusuz Sensin izzet sahibi, hikmet sahibi." (Bakara, 2/129).

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَسْتَ مُرْسَلاً قُلْ كَفٰى بِاللّٰهِ شَهِيدًا بَيْنِى وَبَيْنَكُمْ وَمَنْ عِنْدَهُ عِلْمُ الْكِتَابِ

"O küfredenler: 'Sen, gönderilmiş bir elçi değilsin' diyor. De ki: 'Benimle aranızda şâhid olarak Allah ve bir de yanında o **Kitab**'ın bilgisi bulunanlar yeter." (Ra'd, 13/43).

وَكِتَابٍ مَسْطُورٍ

"Ve yazılmış bir **kitaba** (yemin olsun)." (Tûr, 52/2).

III) 'قرآن = Kur'ân' Âyet ve Sûrelerinin 'نزول =nüzûl' Masdarından Türemiş Fiiller ile Vurgulanması[13]

A) İlâhî Mesajların 'Nezele, Enzele, Yünezzilü' Fiillerinin İkisinin veya Üçünün Birlikte Geçtiği Âyetler ile İndirildiklerinin Yansıtılması[14]

İnkâr Sebebi Kıskançlık

بِئْسَمَا اشْتَرَوْا بِهٖٓ اَنْفُسَهُمْ اَنْ يَكْفُرُوا بِمَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُ بَغْيًا اَنْ يُنَزِّلَ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهٖ عَلٰى مَنْ يَشَٓاءُ مِنْ عِبَادِهٖۚ فَبَٓاؤُ۫ بِغَضَبٍ عَلٰى غَضَبٍۜ وَلِلْكَافِر۪ينَ عَذَابٌ مُه۪ينٌ

"Allah'ın, kullarından dilediğine lutfuyla **indirmesini** küstahça **çekemeyerek** Allah'ın **indirdiği şeyi inkâr etmeleri** için kendilerini sattıkları o şey ne çirkindir! Bunun üzerine gazap üzerine gazaba uğradılar. Kâfirler için aşağılayan bir azap vardır." (Bakara, 2/90).

Hak Olarak İndirdik

وَبِالْحَقِّ اَنْزَلْنَاهُ وَبِالْحَقِّ نَزَلَۜ وَمَٓا اَرْسَلْنَاكَ اِلَّا مُبَشِّرًا وَنَذ۪يرًاۘ

"Onu (Kur'ân'ı) hak ile **indirdik**, (Kur'ân) hak ile **indi**. Seni sadece bir müjdeci, bir uyarıcı olarak gönderdik." (İsrâ, 17/105).

نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْاَم۪ينُۙ

"Onu güvenilir ruh **indirdi**." (Şuarâ, 26/193).

---

[13] Burada Kur'ân, Kitap, Zikir maddelerinde geçen ilgili masdarın fiillerine yer verilmemiştir.

[14] Burada tekrardan kaçınmak için (6/114; 16/44, 57/16) âyetleri aktarılmamıştır.

B) İlâhî Mesajların 'Nezzele=parça parça indirdi/ Nezzelnâ=parça parça indirdik Fiilleri ve 'Tenzîl=parça parça indirme' Masdarı ile Bildirildiğinin Vurgulandığı Âyetler[15]

a) 'Nezzelnâ=indirdik' Fiili ile Yansıtılanlar

Kulumuza İndirdiğimizde Şüpheniz Varsa

وَاِنْ كُنْتُمْ فٖى رَيْبٍ مِمَّا نَزَّلْنَا عَلٰى عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِنْ مِثْلِهٖ
وَادْعُوا شُهَدَٓاءَكُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقٖينَ

"Kulumuza **parça parça indirdiğimizden** kuşku içindeyseniz onun gibisinden bir sure getirin; ve doğru söyleyenlerseniz Allah dışında destekçilerinizi çağırın." (Bakara, 2/23).

وَلَوْ نَزَّلْنَاهُ عَلٰى بَعْضِ الْاَعْجَمٖينَ

"Eğer onu yabancı dilden konuşan birine **indirseydik de;**" (Şuarâ, 26/198).

b) 'Tünezzel/Yünezzil=indirilir/indirir' Fiilleri ile Aksettirilenler

İnanmasalar da Yine de Endişe Duyuyorlardı

يَحْذَرُ الْمُنَافِقُونَ اَنْ تُنَزَّلَ عَلَيْهِمْ سُورَةٌ تُنَبِّئُهُمْ بِمَا فٖى قُلُوبِهِمْ
قُلِ اسْتَهْزِؤُاۚ اِنَّ اللّٰهَ مُخْرِجٌ مَا تَحْذَرُونَ

"Münafıklar, kalplerinde olanı kendilerine haber verecek bir surenin tepelerine **indirilmesinden** çekiniyorlar. De ki: 'Alay edin! Kuşkusuz Allah, çekinegeldiklerinizi ortaya çıkarandır'." (Tevbe, 9/64).

---

[15] Burada da Kur'ân, Kitap, Zikir, Nur.. gibi ayrı başlıklar altında verilen (2/97, 176; 3/3; 4/47,136,140,153; 6/7,137; 7/196; 15/6,9; 16/89; 17/82,93,106; 25/1,32; 32/2; 39/1,23; 40/2; 43/31; 45/2; 46/2; 76/1) âyetleri kaydedilmemiştir.

Kuluna Apaçık Âyetleri İndirendir

هُوَ الَّذٖى يُنَزِّلُ عَلٰى عَبْدِهٖٓ اٰيَاتٍ بَيِّنَاتٍ لِيُخْرِجَكُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ اِلَى النُّورِۜ وَاِنَّ اللّٰهَ بِكُمْ لَرَؤُ۫فٌ رَحٖيمٌ

"O, sizi karanlıklardan aydınlığa çıkarsın diye kuluna parlak parlak âyetler **indirmekte** olan Zât'tır. Kuşkusuz Allah size elbette öyle şefkatli, öyle merhametlidir." (Hadîd, 57/9).

c) 'Tenzîl=indirilme' **Masdarı ile Vurgulananlar**

تَنْزٖيلًا مِمَّنْ خَلَقَ الْاَرْضَ وَالسَّمٰوَاتِ الْعُلٰىۜ

"Hem yeri hem de yüksek yüksek gökleri yaratmış olandan **peyderpey bir indirilişle** (indirdik)." (Tâhâ, 20/4).

وَاِنَّهُ لَتَنْزٖيلُ رَبِّ الْعَالَمٖينَۜ

"Ve gerçekten bu (Kur'ân) âlemlerin Rabbinin **şüphesiz bir indirmesidir**." (Şuarâ, 26/192).

تَنْزٖيلٌ مِنَ الرَّحْمٰنِ الرَّحٖيمِۚ

"Rahman ve Rahîm'den **bir indirilme**." (Fussılet, 41/2).

تَنْزٖيلٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمٖينَ

"Âlemlerin Rabbinden **indirilmedir**." (Vâkıa, 56/80).

تَنْزٖيلٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمٖينَ

"O, âlemlerin Rabbinden bir **indirilmedir**." (Hâkka, 69/43).

d) 'Nüzzile/Nüzzilet=indirildi' **Fiili ile Gündeme Getirilenler**

Muhammed'e İndirilene

وَالَّذٖينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَاٰمَنُوا بِمَا نُزِّلَ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَهُوَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْۙ كَفَّرَ عَنْهُمْ سَيِّـَٔاتِهِمْ وَاَصْلَحَ بَالَهُمْ

"İman edip yararlı işler yapmakta ve hakkın ta kendisi olarak **Muhammed'e indirilene** iman etmekte bulunan kimselere gelince, onlardan kötülüklerini silmekte ve durumlarını düzeltmektedir." (Muhammed, 47/2).

Bu Konuda Bir Sûre İndirilse

وَيَقُولُ الَّذِينَ اٰمَنُوا لَوْلَا نُزِّلَتْ سُورَةٌ فَاِذَٓا اُنْزِلَتْ سُورَةٌ مُحْكَمَةٌ وَذُكِرَ فِيهَا الْقِتَالُ رَاَيْتَ الَّذِينَ فِى قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ يَنْظُرُونَ اِلَيْكَ نَظَرَ الْمَغْشِيِّ عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ فَاَوْلٰى لَهُمْ

"İman edenler: 'Bir sûre **indirilmeli** değil miydi?' diyorlar. Derken kesin hükümlü bir sûre indirilip onda savaş anılınca kalplerinde bir hastalık bulunanları, tıpkı ölüm baygınlığında olan kimsenin bakışı gibi sana baktıklarını görürsün. O da onlara pek yakındır." (Muhammed, 47/20).

e) 'Nezzele=indirdi' Fiili ile Bildirilenler

ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ قَالُوا لِلَّذِينَ كَرِهُوا مَا نَزَّلَ اللّٰهُ سَنُطِيعُكُمْ فِى بَعْضِ الْاَمْرِ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ اِسْرَارَهُمْ

"Öyledir, çünkü bunlar Allah'ın **indirdiğinden** hoşlanmayanlara: 'Biz size bazı şeylerde itâat edeceğiz' demişlerdi. Allah ise onların o gizli konuşmalarını bilip duruyor." (Muhammed, 47/26).

"Allah Bir Şey İndirmedi Dedik"

قَالُوا بَلٰى قَدْ جَٓاءَنَا نَذِيرٌ فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا مَا نَزَّلَ اللّٰهُ مِنْ شَيْءٍ اِنْ اَنْتُمْ اِلَّا فِى ضَلَالٍ كَبِيرٍ

"Evet, doğrusu bize uyarıcı bir peygamber geldi, fakat biz ona inanmadık ve Allah hiçbir şey **indirmedi**, siz büyük bir şaşkınlık içindesiniz diye yalanladık, derler." (Mülk, 67/9).

C) İlâhî Mesajların 'İnzâl=indirme' Masdarından Türeyen Fiiller ile Yansıtılmaları[16]

a) 'Enzeltü=indirdim' Fiili ile İlâhî Mesajların İndirildiğinin Yansıtıldığı Âyetler

İndirdiğime İnanın

وَاٰمِنُوا بِمَٓا اَنْزَلْتُ مُصَدِّقاً لِمَا مَعَكُمْ وَلَا تَكُونُوٓا اَوَّلَ كَافِرٍ بِهٖۖ
وَلَا تَشْتَرُوا بِاٰيَاتٖي ثَمَناً قَلٖيلاًۘ وَاِيَّايَ فَاتَّقُونِ

"Ve yanınızdaki şeyi doğrulayıcı olarak **indirdiğime inanın**, onu hemen inkâr eden olmayın, âyetlerimi az bir paraya satmayın ve sadece Ben'den sakının Ben'den." (Bakara, 2/41).

b) 'Enzelnâ=indirdik' Fiili ile İlâhî Mesajların İndirildiğinin Yansıtıldığı Âyetler

Sana İndirdik

وَلَقَدْ اَنْزَلْنَٓا اِلَيْكَ اٰيَاتٍ بَيِّنَاتٍۚ وَمَا يَكْفُرُ بِهَٓا اِلَّا الْفَاسِقُونَ

"Yemin olsun sana gerçekten apaçık ayetler **indirdik**, onları yoldan çıkmışlardan başkası inkâr etmez." (Bakara, 2/99).

وَاعْلَمُوٓا اَنَّمَا غَنِمْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَاَنَّ لِلّٰهِ خُمُسَهُ وَلِلرَّسُولِ
وَلِذِي الْقُرْبٰى وَالْيَتَامٰى وَالْمَسَاكٖينِ وَابْنِ السَّبٖيلِۙ اِنْ كُنْتُمْ
اٰمَنْتُمْ بِاللّٰهِ وَمَٓا اَنْزَلْنَا عَلٰى عَبْدِنَا يَوْمَ الْفُرْقَانِ يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِۜ
وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدٖيرٌ

---

[16] Burada da tekrarlardan kaçınmak için bu bölümde başka başlıklar altında yazılan (2/159,174,185,213,231; 3/4,7,72,199; 4/105,113,174; 5/44,48,59,68; 6/91,92,155,156,157; 7/2,152; 10/94; 12/2; 13/1,36; 14/1; 18/1; 20/2,113; 21/50; 29/46,47,51; 38/8,29; 39/2,41; 42/15,17; 44/3; 46/30; 57/25; 59/21; 64/8; 65/10) âyetler kaydedilmemiştir.

"Allah'a, hak ve bâtılın ayrılış gününe ve iki topluluğun karşılaştığı günde kulumuza **indirdiğimize** inanmışsanız bilin ki ganimet olarak aldığınız herhangi bir şeyin beşte biri Allah'ın, Peygamberin, yakınlık sahibinin, yetimlerin, yoksulların, yolda kalmışlarındır. Allah her şeye karşı pek güçlüdür." (Enfâl, 8/41).

وَكَذٰلِكَ اَنْزَلْنَاهُ حُكْمًا عَرَبِيًّاۜ وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ اَهْوَٓاءَهُمْ بَعْدَ مَا جَٓاءَكَ
مِنَ الْعِلْمِۙ مَا لَكَ مِنَ اللّٰهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا وَاقٍ۟

"İşte böylece onu (Kur'an'ı) Arapça bir hüküm olarak **indirdik**. Sana ilimden bir pay gelmesinden sonra tutar onların heveslerine uyarsan sana Allah'tan ne bir dost vardır ne de bir koruyucu!" (Ra'd, 13/37).

وَمَٓا اَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ اِلَّا لِتُبَيِّنَ لَهُمُ الَّذِى اخْتَلَفُوا فِيهِۙ وَهُدًى
وَرَحْمَةً لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ

"Sana kitabı sırf kendilerine, hakkında ayrılığa düştükleri şeyi açıklaman için ve bir de iman edecek bir topluma bir hidâyet, bir rahmet olsun diye **indirdik."** (Nahl, 16/64).

وَكَذٰلِكَ اَنْزَلْنَاهُ اٰيَاتٍ بَيِّنَاتٍۙ وَاَنَّ اللّٰهَ يَهْدِى مَنْ يُرِيدُ

"Ve işte Biz onu böyle apaçık âyetler olarak **indirdik.** çünkü Allah istediğine hidâyet eder." (Hacc, 22/16).

سُورَةٌ اَنْزَلْنَاهَا وَفَرَضْنَاهَا وَاَنْزَلْنَا فِيهَٓا اٰيَاتٍ بَيِّنَاتٍ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ

"Kendisini **indirdiğimiz**, kendisin(deki hükümler)i farz kıldığımız bir sûre. İçinde açık açık âyetler indirdik, gerek ki belleyip tutarsınız." (Nûr, 24/1).

وَلَقَدْ اَنْزَلْنَٓا اِلَيْكُمْ اٰيَاتٍ مُبَيِّنَاتٍ وَمَثَلًا مِنَ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِكُمْ
وَمَوْعِظَةً لِلْمُتَّقِينَ

"Yemin olsun ki size açıklayıcı âyetler ve sizden önce geçenlerinki kabilinden bir örnek ve takva sahipleri için bir öğüt **indirdik**." (Nûr, 24/34).

لَقَدْ اَنْزَلْنَٓا اٰيَاتٍ مُبَيِّنَاتٍۜ وَاللّٰهُ يَهْد۪ي مَنْ يَشَٓاءُ اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَق۪يمٍ

"Yemin olsun ki gerçekten açıklayan âyetler **indirdik** ve Allah kimi dilerse onu doğru bir caddeye iletir." (Nûr, 24/46).

خَلَقَ السَّمٰوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا وَاَلْقٰى فِي الْاَرْضِ رَوَاسِيَ اَنْ تَم۪يدَ بِكُمْ وَبَثَّ ف۪يهَا مِنْ كُلِّ دَٓابَّةٍۜ وَاَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَٓاءِ مَٓاءً فَاَنْبَتْنَا ف۪يهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ كَر۪يمٍ

"Allah gökleri direksiz yarattı, onları(n direksiz olduğunu görüyorsunuz, sizi çalkalar diye yeryüzüne de sabiteler/ağırlıklar bıraktı ve orada her debelenenden/canlıdan yaydı. Gökten bir su **indirdik** de orada her hoş çiftten bitirdik." (Lokmân, 31/10).

اِنَّ الَّذ۪ينَ يُحَٓادُّونَ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ كُبِتُوا كَمَا كُبِتَ الَّذ۪ينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَقَدْ اَنْزَلْنَٓا اٰيَاتٍ بَيِّنَاتٍۜ وَلِلْكَافِر۪ينَ عَذَابٌ مُه۪ينٌۚ

"Muhakkak ki Allah ve Peygamberine sınır koyma yarışına kalkışanlar, tıpkı kendilerinden öncekilerin çarpıldıkları gibi çarpıldılar. Oysa açık açık âyetler de **indirmiştik**. Kâfirlere de küçük düşüren bir azap var." (Mücâdele, 58/5).

اِنَّٓا اَنْزَلْنَاهُ ف۪ي لَيْلَةِ الْقَدْرِۚ

Doğrusu Biz onu (Kur'ân'ı) kadir gecesinde **indirdik**." (Kadr, 97/1).

c) 'Enzelte=indirdin' Fiili ile İlâhî Mesajların İndirildiğinin Yansıtıldığı Âyetler

İndirdiğine

رَبَّنَٓا اٰمَنَّا بِمَٓا اَنْزَلْتَ وَاتَّبَعْنَا الرَّسُولَ فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِد۪ينَ

"Rabbimiz, **indirdiğine** inandık ve elçiye uyduk, bizi şahitlerle yaz." (Âl-i Imrân, 3/53).

d) 'Enzele=indirdi' Fiili ile İlâhî Mesajların İndirildiğinin Yansıtıldığı Âyetler

Allah'ın İndirdiğine İnanın Denildiğinde

وَاِذَا ق۪يلَ لَهُمْ اٰمِنُوا بِمَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُ قَالُوا نُؤْمِنُ بِمَٓا اُنْزِلَ عَلَيْنَا
وَيَكْفُرُونَ بِمَا وَرَٓاءَهُ وَهُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقًا لِمَا مَعَهُمْ قُلْ فَلِمَ
تَقْتُلُونَ اَنْبِيَٓاءَ اللّٰهِ مِنْ قَبْلُ اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِن۪ينَ

"Onlara: 'Allah'ın indirdiğine **inanın**' denildiğinde: 'Bize indirilene inanırız' derler ve onun ötesindekini inkâr ederler. Oysa o, yanlarındakini tasdik eden bir gerçektir. De ki: 'Müminler idiyseniz önceden ne diye peygamberleri öldürüyordunuz?" (Bakara, 2/91).

وَاِذَا ق۪يلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَٓا اَلْفَيْنَا عَلَيْهِ
اٰبَٓاءَنَا اَوَلَوْ كَانَ اٰبَٓاؤُ۬هُمْ لَا يَعْقِلُونَ شَيْـًٔا وَلَا يَهْتَدُونَ

"Kendilerine: 'Allah'ın **indirdiğine** uyun' denildiği zaman derler: 'Hayır biz, atalarımızı üzerinde bulduğumuza uyarız.' Peki ya ataları bir şeye akıl erdirmiyor ve doğru yola ermiyor idiyseler?" (Bakara, 2/170).

وَاِذَا ق۪يلَ لَهُمْ تَعَالَوْا اِلٰى مَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُ وَاِلَى الرَّسُولِ رَاَيْتَ الْمُنَافِق۪ينَ
يَصُدُّونَ عَنْكَ صُدُودًاۚ

"Onlara: 'Allah'ın **indirdiğine**, Peygambere gelin' denildiğinde o iki yüzlülerin senden alabildiğine yüz çevirmekte olduklarını görürsün." (Nisâ, 4/61).

وَاِذَا ق۪يلَ لَهُمْ تَعَالَوْا اِلٰى مَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُ وَاِلَى الرَّسُولِ قَالُوا حَسْبُنَا مَا وَجَدْنَا
عَلَيْهِ اٰبَٓاءَنَا اَوَلَوْ كَانَ اٰبَٓاؤُ۬هُمْ لَا يَعْلَمُونَ شَيْـًٔا وَلَا يَهْتَدُونَ

"Onlara: 'Alah'ın **indirdiğine** ve Peygambere gelin' denildiğinde; 'Atalarımızı üzerinde bulduğumuz şey bize yeter' derler. Peki ataları hiçbir şey bilmiyor, doğru yolda gitmiyor idiyseler de mi?" (Mâide, 5/104).

وَاِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ اٰبَٓاءَنَاۜ
اَوَلَوْ كَانَ الشَّيْطَانُ يَدْعُوهُمْ اِلٰى عَذَابِ السَّع۪يرِ

"Onlara: 'Allah'ın **indirdiğine uyun**' denildiğinde: 'Hayır, atalarımızı üzerinde bulduğumuz şeye uyarız' dediler. Peki şeytan onları alevli ateşin azabına çağırıyor olmuş olsa da mı?" (Lokmân, 31/21).

Sana İndirdiğine

لٰكِنِ اللّٰهُ يَشْهَدُ بِمَٓا اَنْزَلَ اِلَيْكَ اَنْزَلَهُ بِعِلْمِه۪ۚ وَالْمَلٰٓئِكَةُ يَشْهَدُونَۜ
وَكَفٰى بِاللّٰهِ شَه۪يدًاۜ

"Ne var ki Allah, sana **indirdiğine**, onu ilmiyle indirdiğine tanıklık eder. Melekler de tanıklık ederler. Kaldı ki Allah pek iyi bir tanık olarak yetmiştir." (Nisâ, 4/166).

Kim Allah'ın İndirdiği ile Hüküm Vermezse

وَكَتَبْنَا عَلَيْهِمْ ف۪يهَٓا اَنَّ النَّفْسَ بِالنَّفْسِۙ وَالْعَيْنَ بِالْعَيْنِ وَالْاَنْفَ
بِالْاَنْفِ وَالْاُذُنَ بِالْاُذُنِ وَالسِّنَّ بِالسِّنِّۙ وَالْجُرُوحَ قِصَاصٌۜ فَمَنْ
تَصَدَّقَ بِه۪ فَهُوَ كَفَّارَةٌ لَهُۜ وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُ فَاُو۬لٰٓئِكَ
هُمُ الظَّالِمُونَ

"Orada (Tevrat'ta) üzerlerine şunu yazdık: Cidden cana can, göze göz, buruna burun, kulağa kulak, dişe diş ve yaralar kısastır (ödeşmedir). Kim onu (hakkını) sadakasına sayarsa bu kendisi için bir keffârettir. Kim Allah'ın **indirdiğiyle** hükmetmezse işte onlar; onlardır o zâlimler!" (Mâide, 5/45).

وَلْيَحْكُمْ اَهْلُ الْاِنْجِيلِ بِمَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُ فِيهِؕ وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُ فَاُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ

"İncil bağlıları, Allah'ın İncil içinde indirdiğiyle hüküm versin. (Ona uygun hareket etsin.) Kim Allah'ın **indirdiğiyle** hüküm vermezse işte onlardır o fasıklar." (Mâide, 5/47).

Allah'ın İndirdiği ile Hüküm Ver

وَاَنِ احْكُمْ بَيْنَهُمْ بِمَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُ وَلَا تَتَّبِعْ اَهْوَٓاءَهُمْ وَاحْذَرْهُمْ اَنْ يَفْتِنُوكَ عَنْ بَعْضِ مَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُ اِلَيْكَۜ فَاِنْ تَوَلَّوْا فَاعْلَمْ اَنَّمَا يُر۪يدُ اللّٰهُ اَنْ يُص۪يبَهُمْ بِبَعْضِ ذُنُوبِهِمْۜ وَاِنَّ كَث۪يرًا مِنَ النَّاسِ لَفَاسِقُونَ

"Aralarında, Allah'ın **indirdiğiyle** hükmet, onların heveslerine uyma, Allah'ın sana **indirdiklerinin** bir kısmından onların seni şaşırtmalarından sakın. Yüz çevirirlerse bil ki Allah onları bazı günahları yüzünden musibete uğratmak istiyor. Gerçekten insanlardan pek çoğu elbette fasık, doğru yoldan çıkmış kişilerdir." (Mâide, 5/49).

Hz. Peygambere: 'Allah'ın İndirdiğinin Benzerini Ben de İndireceğim' Diyenler Olmuştu

وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا اَوْ قَالَ اُو۫حِيَ اِلَيَّ وَلَمْ يُوحَ اِلَيْهِ شَيْءٌ وَمَنْ قَالَ سَاُنْزِلُ مِثْلَ مَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُۜ وَلَوْ تَرٰٓى اِذِ الظَّالِمُونَ ف۪ي غَمَرَاتِ الْمَوْتِ وَالْمَلٰٓئِكَةُ بَاسِطُٓوا اَيْد۪يهِمْۚ اَخْرِجُٓوا اَنْفُسَكُمْۜ اَلْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ الْهُونِ بِمَا كُنْتُمْ تَقُولُونَ عَلَى اللّٰهِ غَيْرَ الْحَقِّ وَكُنْتُمْ عَنْ اٰيَاتِه۪ تَسْتَكْبِرُونَ

"Allah'a karşı bir yalan uyduran veya kendisine hiçbir şey vahyedilmemişken: 'Bana vahyolundu!' diyenden ve bir de: 'Allah'ın **in-**

dirdiğinin benzerini yakında ben de indireceğim!' diyen kimseden daha zalim kim olabilir? O zalimler, ölümün dalgaları içinde ve melekler ellerini uzatmış bir halde: 'Haydi canlarınızı çıkarın! Allah'a karşı gerçek dışı şeyleri söyleyegelmeniz ve büyüklük taslayıp onun âyetlerinden yüz çevirmeniz yüzünden bugün horluk azabına çarptırılacaksınız' (dediklerinde o zalimleri) bir görsen!" (En'âm, 6/93).

اَلْاَعْرَابُ اَشَدُّ كُفْرًا وَنِفَاقًا وَاَجْدَرُ اَلَّا يَعْلَمُوا حُدُودَ مَٓا اَنْزَلَ
اللّٰهُ عَلٰى رَسُولِهٖۜ وَاللّٰهُ عَلٖيمٌ حَكٖيمٌ

"Bedeviler küfür ve nifakça daha beterdirler. Bundan başka Allah'ın peygamberine **indirdiğinin** sınırlarını bilmemeye de daha müsaittirler. Allah çok iyi bilendir, pek hikmetlidir." (Tevbe, 9/97).

وَاِذَا قٖيلَ لَهُمْ مَاذَٓا اَنْزَلَ رَبُّكُمْۙ قَالُٓوا اَسَاطٖيرُ الْاَوَّلٖينَۙ

"Onlara: 'Rabbiniz **ne indirmiş**?' diye sorulduğunda dediler: 'Öncekilerin masalları!'." (Nahl, 16/24).

وَقٖيلَ لِلَّذٖينَ اتَّقَوْا مَاذَٓا اَنْزَلَ رَبُّكُمْۜ قَالُوا خَيْرًاۜ لِلَّذٖينَ اَحْسَنُوا
فٖي هٰذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌۜ وَلَدَارُ الْاٰخِرَةِ خَيْرٌۜ وَلَنِعْمَ دَارُ الْمُتَّقٖينَۙ

"Korkup korunan kimselere: 'Rabbiniz **ne indirdi?**' denildi de 'Hayrı!' dediler. Bu dünyada güzellik sergileyenlere bir iyilik vardır. Elbette âhiret yurdu daha hayırlıdır. Gerçekten müttakilerin yurdu ne güzeldir!" (Nahl, 16/30).

قُلْ اَنْزَلَهُ الَّذٖي يَعْلَمُ السِّرَّ فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِۜ اِنَّهُ كَانَ غَفُورًا رَحٖيمًا

"De ki: Onu, o göklerde ve yerde bulunanların sırrını bilen o Zat **indirdi**. Gerçekten O, pekâlâ bağışlayan, pekâlâ merhamet edendir." (Furkân, 25/6).

ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ كَرِهُوا مَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُ فَاَحْبَطَ اَعْمَالَهُمْ

"Öyle, çünkü onlar Allah'ın **indirdiğini** hoş karşılamadılar, O da onların bütün çalışmalarını boşa çıkardı." (Muhammed, 47/9).

ذٰلِكَ اَمْرُ اللّٰهِ اَنْزَلَهُٓ اِلَيْكُمْۜ وَمَنْ يَتَّقِ اللّٰهَ يُكَفِّرْ عَنْهُ سَيِّـَٔاتِه۪ وَيُعْظِمْ لَهُٓ اَجْرًا

"İşte bu (anlatılan hükümler) Allah'ın emridir, onu size **indirdi**. Her kim Allah'tan korkarsa Allah onun kabahatlarını örter ve ücretini büyütür." (Talâk, 65/5).

e) 'Ünzile/Ünzilet=indirildi' Fiili ile İlâhî Mesajların İndirildiğinin Yansıtıldığı Âyetler

Sana İndirilene

وَالَّذ۪ينَ يُؤْمِنُونَ بِمَٓا اُنْزِلَ اِلَيْكَ وَمَٓا اُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَۚ وَبِالْاٰخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَۜ

"Ve onlar hem **sana indirilene** hem de senden önce **indirilenlere** inanırlar. Ve onlar âhireti kesin şekilde kavrarlar." (Bakara, 2/4).

اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذ۪ينَ يَزْعُمُونَ اَنَّهُمْ اٰمَنُوا بِمَٓا اُنْزِلَ اِلَيْكَ
وَمَٓا اُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ يُر۪يدُونَ اَنْ يَتَحَاكَمُٓوا اِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ
اُمِرُٓوا اَنْ يَكْفُرُوا بِه۪ۜ وَيُر۪يدُ الشَّيْطَانُ اَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَع۪يدًا

"Bakmaz mısın şu cidden **sana indirilene**, senden önce **indirilene** iman ettiklerini sanan şu kimselere ki kendisini inkâr etmeleriyle emrolundukları Tağut önünde muhakemeleşmelerini istiyorlar. Oysa şeytan onları pek uzak bir sapıklıkla saptırmak istiyor." (Nisâ, 4/60).

لٰكِنِ الرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ مِنْهُمْ وَالْمُؤْمِنُونَ يُؤْمِنُونَ بِمَٓا اُنْزِلَ اِلَيْكَ
وَمَٓا اُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ وَالْمُق۪يم۪ينَ الصَّلٰوةَ وَالْمُؤْتُونَ الزَّكٰوةَ وَالْمُؤْمِنُونَ
بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِۜ اُو۬لٰٓئِكَ سَنُؤْت۪يهِمْ اَجْرًا عَظ۪يمًا

"Ancak , içlerinden ilimde derinleşenler, sana **indirilene**, senden önce **indirilmiş** olanlara inanan müminler, namazı dosdoğru kılanlar, zekâtı verenler, Allah'a ve o son güne inananlar; işte onlar, onlara pek azametli bir ödül vereceğiz." (Nisâ, 4/162).

وَقَالَتِ الْيَهُودُ يَدُ اللّٰهِ مَغْلُولَةٌ غُلَّتْ اَيْدٖيهِمْ وَلُعِنُوا بِمَا قَالُوا بَلْ يَدَاهُ
مَبْسُوطَتَانِ يُنْفِقُ كَيْفَ يَشَٓاءُ وَلَيَزٖيدَنَّ كَثٖيرًا مِنْهُمْ مَٓا اُنْزِلَ اِلَيْكَ
مِنْ رَبِّكَ طُغْيَانًا وَكُفْرًا وَاَلْقَيْنَا بَيْنَهُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَٓاءَ اِلٰى يَوْمِ
الْقِيٰمَةِ كُلَّمَٓا اَوْقَدُوا نَارًا لِلْحَرْبِ اَطْفَاَهَا اللّٰهُ وَيَسْعَوْنَ فِى الْاَرْضِ فَسَادًا
وَاللّٰهُ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدٖينَ

"Yahudiler 'Allah'ın eli bağlıdır' dediler. Dedikleri yüzünden elleri bağlandı ve lanete uğradılar! Bilakis O'nun iki eli açıktır, nasıl dilerse infakta bulunur. Rabbinden sana **indirilen** gerçekten onlardan pek çoğunun azgınlığını ve küfrünü artıracak. Aralarına kıyamet gününe değin düşmanlığı ve kini bıraktık. Her ne zaman harp için bir ateş tutuşturururlarsa Allah onu söndürür. Yeryüzünde bozgunculuğa koşarlar. Allah fesatçıları sevmez." (Mâide, 5/64).

يَٓا اَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَٓا اُنْزِلَ اِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَاِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ
رِسَالَتَهُ وَاللّٰهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِى الْقَوْمَ الْكَافِرٖينَ

"Ey peygamber! Sana Rabbinden **indirilmiş** olanı duyur. Bunu yapmazsan O'nun elçiliğini yerine getirmemiş olursun. Allah seni insanlara karşı korur. Cidden Allah küfre sapmış o topluluğu doğruya iletmez." (Mâide, 5/67).

اَفَمَنْ يَعْلَمُ اَنَّمَٓا اُنْزِلَ اِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ الْحَقُّ كَمَنْ هُوَ اَعْمٰى اِنَّمَا يَتَذَكَّرُ
اُولُوا الْاَلْبَابِ

"Sana, Rabbinden **indirilenin** hakikaten gerçek olduğunu bilen, hiç kendisi kör olan kimse gibi midir?.. Ancak akıl sahipleri iyice düşünürler." (Ra'd, 13/19).

وَلَا يَصُدُّنَّكَ عَنْ اٰيَاتِ اللّٰهِ بَعْدَ اِذْ اُنْزِلَتْ اِلَيْكَ وَادْعُ اِلٰى رَبِّكَ
وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكٖينَ

"Sakın seni -sana **indirilmelerinden** sonra- Allah'ın âyetlerinden çevirmesinler. Sadece Rabbinden iste ve sakın müşriklerden olma." (Kasas, 28/87).

وَيَرَى الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ الَّذِي أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ هُوَ الْحَقَّ وَيَهْدِي إِلَى صِرَاطِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ

"Kendilerine bilgi verilmiş kimseler ise, sana Rabbinden **indirilenin**, onun gerçeğin ta kendisi olduğunu, pek güçlünün, pek övülmüşün yoluna ilettiğini görürler." (Sebe', 34/6).

Ona İndirilene

وَلَوْ كَانُوا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالنَّبِيِّ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مَا اتَّخَذُوهُمْ أَوْلِيَاءَ وَلَكِنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ فَاسِقُونَ

"Eğer Allah'a, Peygambere ve ona **indirilene** inanıyor olsalardı onları dostlar edinmezlerdi. Ne var ki içlerinden pek çoğu hak yoldan çıkmış kimselerdir." (Mâide, 5/81).

Ona İndirilmeli Değil miydi?

وَيَقُولُونَ لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ فَقُلْ إِنَّمَا الْغَيْبُ لِلَّهِ فَانْتَظِرُوا إِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ

"Diyorlar: 'Kendisine Rabbinden bir mucize **indirilmeli değil miydi**?' De ki: 'Gayb ancak Allah'ın tekelindedir. Bekleyin! Hakikaten ben de sizinle bekleyenlerdenim'." (Yûnus, 10/20).

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ إِنَّمَا أَنْتَ مُنْذِرٌ وَلِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ

"O küfredenler: 'Kendisine Rabbinden bir mucize **indirilmeli değil miydi?**' diyorlar. Sen sadece bir uyarıcısın. Her toplum için bir rehber vardır." (Ra'd, 13/7).

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ اٰيَةٌ مِنْ رَبِّهِ قُلْ اِنَّ اللّٰهَ يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي اِلَيْهِ مَنْ اَنَابَ

"Küfredenler diyor: 'Rabbinden kendisine bir mucize indirilmeli değil miydi?' De ki: 'Kuşkusuz Allah, dilediğini saptırır, dönüş yapanı da Kendisine iletir'." (Ra'd, 13/27).

وَقَالُوا لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ اٰيَاتٌ مِنْ رَبِّهِ قُلْ اِنَّمَا الْاٰيَاتُ عِنْدَ اللّٰهِ وَاِنَّمَا اَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ

"Nitekim: 'Ona Rabbinden mu'cizeler **indirilse ya'** dediler. De ki: 'O mu'cizeler hep Allah katındadır, ben sadece apaçık bir uyarıcıyım'." (Ankebût, 29/50).

Peygambere İndirileni

وَاِذَا سَمِعُوا مَا أُنْزِلَ اِلَى الرَّسُولِ تَرَى اَعْيُنَهُمْ تَفِيضُ مِنَ الدَّمْعِ مِمَّا عَرَفُوا مِنَ الْحَقِّ يَقُولُونَ رَبَّنَا اٰمَنَّا فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ

"Peygambere **indirileni** duyduklarında tanıdıkları gerçekten ötürü gözlerinin yaşla dolup taştığını görürsün. Derler' 'Rabbimiz! İman ettik, öyle ise bizi (gerçeğe) tanıklık edenlerle yaz'." (Mâide, 5/83).

Bir Sûre İndirildiğinde

وَاِذَا أُنْزِلَتْ سُورَةٌ اَنْ اٰمِنُوا بِاللّٰهِ وَجَاهِدُوا مَعَ رَسُولِهِ اسْتَأْذَنَكَ اُولُوا الطَّوْلِ مِنْهُمْ وَقَالُوا ذَرْنَا نَكُنْ مَعَ الْقَاعِدِينَ

"Allah'a iman edin ve Peygamberi maiyyetinde cihadda bulunun, diye bir bölüm indirildiğinde içlerinden servet sahipleri senden izin isteyip şöyle dediler: 'Bırak bizi, oturanlarla birlikte olalım!'" (Tevbe, 9/86).

وَاِذَا مَا أُنْزِلَتْ سُورَةٌ فَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ اَيُّكُمْ زَادَتْهُ هٰذِهِ اِيمَانًا فَاَمَّا الَّذِينَ اٰمَنُوا فَزَادَتْهُمْ اِيمَانًا وَهُمْ يَسْتَبْشِرُونَ

"Bir **sure indirildiğinde** aralarından kimi: 'Bu sure, hanginizin imanını artırdı?' der. İman etmiş olanlara gelince onların imanlarını artırmıştır ve onlar bununla sevinirler." (Tevbe, 9/124).

وَاِذَا مَٓا اُنْزِلَتْ سُورَةٌ نَظَرَ بَعْضُهُمْ اِلٰى بَعْضٍۜ هَلْ يَرٰيكُمْ مِنْ
اَحَدٍ ثُمَّ انْصَرَفُواۜ صَرَفَ اللّٰهُ قُلُوبَهُمْ بِاَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ

"Bir sûre **indirildiğinde:** 'Sizi gören var mı?' diye birbirlerine bakarlar, sonra sıvışırlar. Allah, kalplerini çevirmiştir. Çünkü onlar, anlamaz bir topluluktur." (Tevbe, 9/127).

قُولُٓوا اٰمَنَّا بِاللّٰهِ وَمَٓا اُنْزِلَ اِلَيْنَا وَمَٓا اُنْزِلَ اِلٰٓى اِبْرٰهيمَ وَاِسْمٰعيلَ
وَاِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَ وَالْاَسْبَاطِ وَمَٓا اُوتِيَ مُوسٰى وَعيسٰى وَمَٓا اُوتِيَ
النَّبِيُّونَ مِنْ رَبِّهِمْۚ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ اَحَدٍ مِنْهُمْۘ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ

"Allah'a iman ettik, bize **indirilene**, İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Yakub'a, torunlara **indirilene**; Musa ile İsa'ya verilen ile (diğer) peygamberlere Rab'lerinden verilene inandık. Onlardan hiçbiri arasında ayırım yapmayız, biz sadece O'na teslim olanlarız." (Bakara, 2/136).

قُلْ اٰمَنَّا بِاللّٰهِ وَمَٓا اُنْزِلَ عَلَيْنَا وَمَٓا اُنْزِلَ عَلٰٓى اِبْرٰهيمَ وَاِسْمٰعيلَ
وَاِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَ وَالْاَسْبَاطِ وَمَٓا اُوتِيَ مُوسٰى وَعيسٰى
وَالنَّبِيُّونَ مِنْ رَبِّهِمْۖ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ اَحَدٍ مِنْهُمْۘ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ

"De ki: Allah'a, bize **indirilene**, İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Yakub'a ve Sıbtlara (Yakup soyundan gelen torunlara) **indirilene**; Musa ile İsa 'ya ve (diğer) peygamberlere Rablerinden verilene de iman ettik. İçlerinden hiç kimse arasında bir ayırım yapmayız. Biz ancak O'na teslim olanlarız." (Âl-i Imrân, 3/84).

Size İndirilene Uyun

اِتَّبِعُوا مَٓا اُنْزِلَ اِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا مِنْ دُونِه۪ٓ اَوْلِيَٓاءَۜ قَل۪يلًا مَا تَذَكَّرُونَ

"Size, Rabbinizden **indirilene** uyun, ondan başka dostları izlemeyin. Ne kadar az öğüt alıyorsunuz." (A'râf, 7/3).

وَاتَّبِعُٓوا اَحْسَنَ مَٓا اُنْزِلَ اِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ مِنْ قَبْلِ اَنْ يَاْتِيَكُمُ
الْعَذَابُ بَغْتَةً وَاَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَۙ

"O azap size, ansızın, sizin hiç sezmeyeceğiniz bir sırada gelmeden önce, Rabbinizden **size indirilmiş olanın** en güzeline uyun." (Zümer, 39/55).

Allah'ın Bilgisi Dahilinde İndirilmiştir

فَاِلَّمْ يَسْتَج۪يبُوا لَكُمْ فَاعْلَمُٓوا اَنَّمَٓا اُنْزِلَ بِعِلْمِ اللّٰهِ وَاَنْ لَٓا اِلٰهَ
اِلَّا هُوَۚ فَهَلْ اَنْتُمْ مُسْلِمُونَ

"Eğer size cevap ver(e)mezlerse o zaman: (Onun) ancak Allah'ın bilgisiyle **indirildiğini,** O'ndan başka hiçbir tanrı olmadığını bilin. Artık var mısınız müslümanlar olmağa?" (Hûd, 11/14).

IV) Kur'ân'ın İsimleri

Önbilgiler

•Âyât-i Mübeyyinât • Ahsen-i Hadîs • el-Hak • Zikr-i Hakîm • es-Sıdk • el-Furkân • el-Kur'ân • Kur'ân-ı Hakîm • Kur'ân-ı Azîm • el-Kitâb • Kitâb-ı Hakîm • Kitâb-ı Mubîn • el-Vahy • Nebe-i Azîm • Büşrâ • Beşîr • Besâir • Tezkire • Tenzîl • Hükm-i Arabiyy • Hikmet-i Bâliğa • Zikir • Zikr-i Mübârek • Rahmet • Rûh • Şifâ • Suhuf-ı Mutahhara • Kur'ân-ı Kerîm • Kur'ân-ı Mübîn • Kur'ân-ı Mecîd • Kur'ân-ı Arabiyy • Kavl • Kavl-ı Fasl • Kavl-ı Sakîl • Kayyim • Kitâbullah • Kitâb-ı Azîz • Kitâb-ı Mubârek • Kitâb-ı Mestûr • Kitâb-ı Meknûn • Kitâb-ı Müteşâbih • Kelâmullah • Lisân-ı Arabiyy • Mübârek • Mesânî • Musaddik • Müheymin • Mev'ıza • Nezîr • Nûr • Nûr-i Mübîn • el-Hüdâ.

Kur'ân ve Âyetleri Kimlere Yol Gösterir

a) Müttakilere, b) İnananlara, c) Müslümanlara.

• Rablerinden Hidâyet Üzerindedirler • Sapıklığı Satın Aldılar • Doğru Yol Allah Yoludur • Allah Dilese İdi Hidâyet Çerçevesinde Bir Araya Getirirdi • İşte Allah'ın Hidâyete Erdirdikleri • Hidâyete Çağırsanız da Sizi Duymazlar • Hidâyetle Gönderilen • İnsanların Doğru Yola Girmemelerinin Sebebi • Allah Doğru Yola Girenleri Daha İlerilere Götürür • İstikametin Doğru • Başarı Allah'ın Rehberliğine Bağlıdır • Biz mi Sizi Doğru Yoldan Çevirdik • İşte Bu (Kur'ân) Bir Rehberdir • Cinlerin İkrarı.

V) Kur'ân'ın Okunması Konusunda Kullanılan Fiiller

a) ' قَرَأَ =*karae' Gibi 'kırâat' Masdarından Türeyen Fiiller,*

b) Kur'ân'ın/Kitab'ın ' تلا =*telâ' gibi '* تِلاوة =*tilâvet' Masdarından Türemiş Olan Fiillerle Okunmasının Vurgulanması,*

c) Kur'ân'ın Seslendirilmesinde ' رَتَّلَ = *rattele=tertîl ile okudu' Fiilinin Kullanılması*

IV) Kur'ân'ın İsimleri

Önbilgiler

Tesbitlerimize göre Kur'ân, isim veya isim-sıfat olarak elli kadar isim ile anılmıştır. Bunlardan bazıları bir veya birkaç âyette, bazıları da onlarca âyette yer alır. Topluca bilinmelerinin faydalı olacağı düşüncesi ile bu isim/isim-sıfatların hepsini yazdık. Yazarken de tekrarlardan kaçınmak için iki yol izledik: a) Ön plandaki isim ağırlıklı olanlardan bu bölümde 'el-Kitâb', 'el-Kur'ân' ve 'inzâl-nüzûl' masdarları başlıkları altında aktarılanlar dışındaki âyetlerin hepsine yer verdik, oralarda geçenlere de dipnotlarda işâret ettik. b) İsim-sıfat nitelikli olanlarında ise ilk geçtiği âyeti kaydedip diğerlerini dipnotlarda gösterdik. c) İkili isimleri günümüzde de kullanılan Osmanlıca terkiple yazdık. d) Tek isimleri ise âyet metinlerinde 'el' takısı ile geçenleri bu takıları ile, başlarında 'el' takısı bulunmayanları da o şekilleri ile verdik.

آيَاتٍ مُبَيِّنَاتٍ **=Âyât-i Mübeyyinât** (Açıklayıcı Âyetler)

وَلَقَدْ اَنْزَلْنَا اِلَيْكُمْ اٰيَاتٍ مُبَيِّنَاتٍ وَمَثَلًا مِنَ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِكُمْ وَمَوْعِظَةً لِلْمُتَّقِينَ

"Yemin olsun ki size **açıklayıcı âyetler** ve sizden önce geçenlerinki kabilinden bir örnek ve takva sahipleri için bir öğüt indirdik. (Nûr, 24/34).

أَحْسَنَ الْحَدِيثِ **=Ahsen-i Hadîs** (Sözün En Güzeli)

اَللّٰهُ نَزَّلَ اَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابًا مُتَشَابِهًا مَثَانِيَ تَقْشَعِرُّ مِنْهُ جُلُودُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ ثُمَّ تَلِينُ جُلُودُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ اِلٰى ذِكْرِ اللّٰهِ ذٰلِكَ هُدَى اللّٰهِ يَهْدِي بِهِ مَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُضْلِلِ اللّٰهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ

"Allah, **sözün en güzelini** benzeşik ve ikişerli bir kitap olarak indirdi. Karşısında, Rablerinden yürekten korkanların derileri ürperir.

Sonra derileri ve gönülleri Allah'ın zikrine yumuşar. İşte bu, Allah'ın kılavuzudur ki dilediği kimseleri sayesinde hidayete erdirir. Allah kimi saptırırsa onun için hiçbir rehber yoktur." (Zümer, 39/23).

الْحَقُّ = **el-Hak**[1] (Gerçek)

وَمَا لَنَا لَا نُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَمَا جَٓاءَنَا مِنَ الْحَقِّ وَنَطْمَعُ اَنْ يُدْخِلَنَا رَبُّنَا مَعَ الْقَوْمِ الصَّالِحِينَ

"Hem, Rabbimizin bizi salih kişiler olan o toplulukla birlikte (cennete) sokmasını bizler umarken ne diye Allah'a ve **bize gelen Hakka** inanmayacak mışız?" (Mâide, 5/84).

الذِّكْرِ الْحَكِيمِ =**Zikr-i Hakîm** (Pek Hikmetli Zikir)

ذٰلِكَ نَتْلُوهُ عَلَيْكَ مِنَ الْاٰيَاتِ وَالذِّكْرِ الْحَكِيمِ

"İşte bu! Onu sana o âyetlerden ve hikmetli zikirden okuyoruz." (Âl-i Imrân, 3/58).

الصِّدْقِ =**es-Sıdk**[2] (Doğru)

فَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنْ كَذَبَ عَلَى اللّٰهِ وَكَذَّبَ بِالصِّدْقِ اِذْ جَٓاءَهُ اَلَيْسَ فِى جَهَنَّمَ مَثْوًى لِلْكَافِرِينَ

"Allah üzerine yalan söylemiş ve kendisine gelmiş bulunan doğruyu yalanlamış kimseden daha zâlim kimdir? Kafirler için durulacak yer cehennem değil midir?" (Zümer, 39/32).

الْفُرْقَانُ =**el-Furkân**[3] (Hak ile Bâtılı Ayıran)

الْقُرْآنُ =**el-Kur'ân**[4]

---

[1] On dokuz yerde geçmektedir. Diğerleri (En'âm, 6/5,66,), (Hûd, 11/17), (Ra'd, 13/1,19), (Hacc, 22/45), (Mü'minûn, 23/70), (Secde, 32/3), (Sebe', 34/6,43), (Fâtır, 35/31), (Sâffât, 37/37), (Zuhruf, 43/29,30), (Ahkâf, 46/7), (Muhammed, 47/2),(Kâf, 50/5), (Hadîd, 57/16).

[2] Bu anlamda iki yerde geçmektedir. Diğeri de aynı sûrenin 33. âyetidir.

[3] Bkz. (Bakara, 2/185), (Âl-i Imrân, 3/4), (Furkân, 25/1).

[4] Bkz. Kitaplara İman, Kur'ân maddesi. Kur'ân ismi altmış üç yerde geçmektedir: (Bakara, 2/185), (Nisâ, 4/8), (Mâide, 5/101), (En'âm, 6/19), (A'râf, 7/04), (Tevbe, 9/111), (Yûnus, 10/15,37,61), (Yûsuf, 12/2,3), (Hıcr, 15/87,91), (Nahl, 16/98), (İsrâ, 17/9,41,45,46,60,82, 88,89,106,), (Kehf, 18/54), (Tâhâ, 20/2,113,114), (Furkân, 25/30,32), (Neml, 27/1,6,76,92), (Kasas, 28/85), (Rûm, 30/58), (Yâsîn, 36/2, 69), (Sâd, 38/1), (Zümer, 39/27,28), (Fussılet, 41/3,26,44), (Şûrâ, 42/7), (Zuhruf, 43/3,31), (Ahkâf, 46/29), (Muhammed, 47/24), (Kâf, 50/1,45),

القرآن الحكيم =**Kur'ân-ı Hakîm**[5] (Pek Hikmetli Kur'ân)

القرآن العظيم =**Kur'ân-ı Azîm**[6] (Pek Azametli Kur'ân)

الكتاب =**el-Kitâb**[7] (Kitap)

الكتاب الحكيم =**Kitâb-ı Hakîm** (Pek Hikmetli Kitap)

الٓرٰ تِلْكَ اٰيَاتُ الْكِتَابِ الْحَكِيمِ

"Elif, Lâm, Râ. İşte bunlar o **pek hikmetli** Kitab'ın âyetleri." (Yûnus, 10/1).

الكتاب المبين =**Kitâb-i Mubîn**[8] (Açıklayan Kitap)

الوحي =**el-Vahy**

قُلْ اِنَّمَٓا اُنْذِرُكُمْ بِالْوَحْيِ وَلَا يَسْمَعُ الصُّمُّ الدُّعَٓاءَ اِذَا مَا يُنْذَرُونَ

"De ki: 'Ben sizi, ancak **vahy** ile uyarıyorum.' Ama ne kadar uyarılsalar sağırlar daveti işitmezler!" (Enbiyâ, 21/45).

النبإ العظيم =**Nebe-i Azîm** (Pek Azametli Haber)

عَنِ النَّبَاِ الْعَظِيمِ

"(Birbirlerine) O **büyük haberden** (soruyorlar)." (Nebe', 78/2).

بشرى =**Büşrâ**[9] (Müjde)

بشير =**Beşîr** (Müjdeci)

بَشِيرًا وَنَذِيرًا فَاَعْرَضَ اَكْثَرُهُمْ فَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ

(Kamer, 54/17,22,32,40), (Vâkıa, 56/77), (Hadîd, 57/21), (Cinn, 72/1), (Muzzemmil, 73/4,20), (İnşikâk, 84/21), (Burûc, 85/21).

5 Bkz. Kur'ân maddesi.

6 Bkz. Kur'ân maddesi.

7 Bkz.Kitaplara iman, 'Kitâb' maddesi.Yüce Kitabımızın ismi olarak altmış bir yerde geçmektedir: (Bakara, 2/2,89,129,151,176,231), (Âl-i Imrân, 3/3,7,23,144,164), (Nisâ, 4/105,113,127,136,140), (Mâide, 5/48), (En'âm, 6/92,114,155), (A'râf, 7/2,52,196), (Yûnus, 10/1), (Hûd, 11/1), (Yûsuf, 12/1), (Ra'd, 13/1), (İbrâhîm, 14/1), (Hıcr, 15/1), (Nahl, 16/64,89), (Kehf, 18/1,27), (Meryem, 19/16), (Enbiyâ, 21/15), (Şuarâ, 26/2), (Kasas, 28/2,86), (Ankebût, 29/45, 51), (Lokmân, 31/2), (Secde, 32/2), (Fâtır, 35/29,31,32), (Sâd, 38/29), (Zümer, 39/1,2,23,41), (Mü'min, 40/2,70), (Fussılet, 41/3,41), (Şûrâ, 42/17,52), (Zuhruf, 43/2), (Duhân, 44/2), (Câsiye, 45/2), (Ahkâf 46/2,12,30).

8 Bkz. (Mâide, 5/15), (Yûsuf, 12/1).

9 Bkz. (Bakara, 2/97), (Neml, 27/2).

"Bir müjdeci, bir uyarıcı olarak. Ama çoğunluğu yüz çevirdi, onlar işitmezler." (Fussılet, 41/4).

بَصائِر =**Besâir**[10] (Basiretler)

قَدْ جَٓاءَكُمْ بَصَٓائِرُ مِنْ رَبِّكُمْۚ فَمَنْ اَبْصَرَ فَلِنَفْسِه۪ۚ وَمَنْ عَمِيَ فَعَلَيْهَاۜ وَمَٓا اَنَا۬ عَلَيْكُمْ بِحَف۪يظٍ

"Gerçekten size Rabbinizden basiretler/gerçekleri gösterenler geldi. Kim görürse kendi yararına, kim de kör kalırsa o da zararına. Ben, üzerinizde bir bekçi değilim." (En'âm, 6/104).

تَذْكِرَةٌ =**Tezkire** (Hatırlatma)

وَاِنَّهُ لَتَذْكِرَةٌ لِلْمُتَّق۪ينَ

"Muhakkak ki o Kur'an Takva sahipleri için faydalanacakları bir öğüttür." (Hakka, 69/48).

تنزيل =**Tenzîl**[11] (indirilme)

حكم عربى =**Hükm-i Arabiyy** (Arapça Hikmetli Bir Hüküm)

وَكَذٰلِكَ اَنْزَلْنَاهُ حُكْماً عَرَبِياًّۜ وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ اَهْوَٓاءَهُمْ بَعْدَ مَا جَٓاءَكَ مِنَ الْعِلْمِۙ مَا لَكَ مِنَ اللّٰهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا وَاقٍ

"İşte böylece onu (Kur'an'ı) **Arapça bir hüküm olarak indirdik**. Sana ilimden bir pay gelmesinden sonra tutar onların heveslerine uyarsan sana Allah'tan ne bir dost vardır ne de bir koruyucu!" (Ra'd, 13/37).

حكمة بالغة =**Hikmet-i Bâliğa**(Üstün Bir Hikmet)

حِكْمَةٌ بَالِغَةٌ فَمَا تُغْنِ النُّذُرُۙ

"Üstün bir hikmet, ama uyarılar fayda vermiyor." (Kamer, 54/5).

---

10 Bkz. (A'râf, 7/203).

11 Bkz. Kur'an'ın İndirilmesi. (Tâhâ, 20/4,), (Fussılet 41/2), (Vâkıa, 56/80).

Zikir[12]

Kutlu Bir Zikir

وَقَالُوا يَٓا اَيُّهَا الَّذٖى نُزِّلَ عَلَيْهِ الذِّكْرُ اِنَّكَ لَمَجْنُونٌۜ

"Dediler: 'Hey o kendisine **Zikir** (Kur'an/hatırlatma) indirilen sen elbette delisin'." (Hıcr, 15/6).

اِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَاِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ

"Cidden Biz, **Zikri** (Kur'an'ı) indirdik, gerçekten Biziz onu koruyanlar." (Hıcr, 15/9).

وَمَٓا اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ اِلَّا رِجَالًا نُوحٖٓى اِلَيْهِمْ فَسْـَٔلُٓوا اَهْلَ الذِّكْرِ
اِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَۙ

"Ey Rasûlüm, Senden önce de, kendilerine vahiyde bulunduğumuz erkeklerden başkasını peygamber olarak göndermedik. Eğer siz bilmiyorsanız, **Zikir** (kitap) ehline sorun." (Nahl, 16/43).

بِالْبَيِّنَاتِ وَالزُّبُرِۜ وَاَنْزَلْنَٓا اِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ اِلَيْهِمْ
وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ

"Apaçık delillerle, kitaplarla (göndermiştik.) Sana da **Zikri** (Kur'an'ı) indirdik ki insanlara, kendilerine indirilmiş olanı açıklayasın, belki onlar tefekkürde bulunurlar." (Nahl, 16/44).

كَذٰلِكَ نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ اَنْـبَٓاءِ مَا قَدْ سَبَقَۚ وَقَدْ اٰتَيْنَاكَ مِنْ لَدُنَّا ذِكْرًاۚ

"İşte böyle -ya Muhammed- sana geçmişin önemli haberlerinden kıssa aktarıyoruz. Şüphe yok ki sana katımızdan bir **Zikir** verdik." (Tâhâ, 20/99).

---

12 Burada 'zikir' sözcüğü ile Kur'ân'ın ve özellikle onun "hatırlatıcı" anlamının murad edildiği âyetler kaydedilmiştir. Bunlar: (Âl-i Imrân, 3/8), (Hıcr, 15/6,9), (Nahl, 16/14), (Tâha, 20/99), (Enbiyâ, 21/2,50), (Furkân, 25/29), (Şuarâ, 26/5), (Yâsîn, 36/69), (Sâd, 38/87), (Fussılet, 41/41), (Zuhruf, 43/5,44), (Talâk, 65/10), (Kalem, 68/51,52), (Tekvîr, 81/27) âyetleridir.

وَهٰذَا ذِكْرٌ مُبَارَكٌ اَنْزَلْنَاهُ اَفَاَنْتُمْ لَهُ مُنْكِرُونَ

"İşte bu -Kur'ân- Bizim indirdiğimiz kutlu bir **Zikir** (hatırlatma)dır. Şimdi siz bunu inkâr mı ediyorsunuz?" (Enbiyâ, 21/50).

لَقَدْ اَضَلَّنِي عَنِ الذِّكْرِ بَعْدَ اِذْ جَاءَنِي وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِلْاِنْسَانِ خَذُولًا

"Vallahi bana gelmişken beni **Zikirden** (Kur'ân'dan) o saptırdı. Öyle ya şeytan insanı hep yüzüstü bırakan bulunuyor." (Furkân, 25/29).

اِنَّمَا تُنْذِرُ مَنِ اتَّبَعَ الذِّكْرَ وَخَشِيَ الرَّحْمٰنَ بِالْغَيْبِ فَبَشِّرْهُ بِمَغْفِرَةٍ وَاَجْرٍ كَرِيمٍ

"Ancak **Zikr**'e (Kur'an'a) uyan ve gıyabında Rahman'dan ürperen kimseyi uyarırsın. Öyle ise onu bir bağışlama ve pek değerli bir ücretle muştula." (Yâsîn, 36/11).

Zikir (Kur'ân) Aramızdan Ona mı İndirilmiş?

ءَاُنْزِلَ عَلَيْهِ الذِّكْرُ مِنْ بَيْنِنَا بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ مِنْ ذِكْرِي بَلْ لَمَّا يَذُوقُوا عَذَابِ

"O **Zikir** (Kur'an) aramızdan ona mı indirilmiş?! Doğrusu onlar **Zikrimden** bir kuşku içindeler. Hayır! Azabımı henüz tatmadılar!" (Sâd, 38/8).

هٰذَا ذِكْرٌ وَاِنَّ لِلْمُتَّقِينَ لَحُسْنَ مَاٰبٍ

"İşte bu bir **Zikirdir**. Kuşkusuz müttakiler için elbette güzel bir akibet vardır." (Sâd, 38/49).

اَفَمَنْ شَرَحَ اللّٰهُ صَدْرَهُ لِلْاِسْلَامِ فَهُوَ عَلٰى نُورٍ مِنْ رَبِّهِ فَوَيْلٌ لِلْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ مِنْ ذِكْرِ اللّٰهِ اُولٰئِكَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ

"Ya Allah'ın göğsünü İslama açtığı kimse? İşte o, Rabbinden bir nur üzerindedir. Kalpleri, Allah'ın **Zikrinden** uzaklaşıp katılaşanlara yazıklar olsun! İşte onlar apaçık bir sapıklık içindedirler." (Zümer, 39/22).

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالذِّكْرِ لَمَّا جَاءَهُمْ وَإِنَّهُ لَكِتَابٌ عَزِيزٌ ٤١

"Kuşkusuz o kimseler kendilerine gelen **Zikr**'i inkâr ettiler. Oysa o, çok izzetli bir Kitap'tır." (Fussılet, 41/41).

أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا فَاتَّقُوا اللَّهَ يَا أُولِي الْأَلْبَابِ الَّذِينَ آمَنُوا قَدْ أَنْزَلَ اللَّهُ إِلَيْكُمْ ذِكْرًا ١٠

"Allah öyleleri için pek şiddetli bir azap hazırlamıştır. Ondan dolayı ey halis özü, temiz aklı olanlar Allah'tan korkun da korunun. İşte Allah size bir **Zikir** indirdi." (Talâk, 65/10).

وَإِنْ يَكَادُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَيُزْلِقُونَكَ بِأَبْصَارِهِمْ لَمَّا سَمِعُوا الذِّكْرَ وَيَقُولُونَ إِنَّهُ لَمَجْنُونٌ ٥١

"Ve gerçekten o küfredenler o **Zikri** duydukları vakit az daha seni gözleriyle kaydıracaklardı. Bir de tutmuş: 'O bir delidir' diyorlar. " (Kalem, 68/51).

ذِكْرٌ مُبَارَكٌ =**Zikr-i Mübârek**[13] (Kutlu Bir Zikir)

رَحْمَةٌ =**Rahmet**[14]

رُوحٌ =**Rûh**[15]

وَكَذَٰلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ رُوحًا مِنْ أَمْرِنَا مَا كُنْتَ تَدْرِي مَا الْكِتَابُ وَلَا الْإِيمَانُ وَلَٰكِنْ جَعَلْنَاهُ نُورًا نَهْدِي بِهِ مَنْ نَشَاءُ مِنْ عِبَادِنَا وَإِنَّكَ لَتَهْدِي إِلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ٥٢

"İşte böylece sana da emrimizden **bir ruh** vahyettik. Kitap nedir, iman nedir bilmiyordun! Ancak onu bir nur yaptık, kullarımızdan dileyeceğimiz kimseyi onunla doğru yola iletiriz. Kuşkusuz sen de onları dosdoğru bir yola götürüyorsun." (Şûrâ, 42/52).

---

[13] Bkz. (Enbiyâ, 21/50).

[14] Kur'ân'ın ismi olarak: (A'râf, 7/203), (Yûnus, 10/57), (Yûsuf, 12/111), (Nahl, 16/64,89), (Neml, 27/77), (Kasas, 28/86), (Lokmân, 31/3), (Câsiye, 45/20) âyetlerinde geçmektedir.

[15] Bkz. (Şûrâ 42/52),

شفاء =**Şifâ**[16]

صُحُف مُطَهَّرَة =**Suhuf-ı Mutahhara**[16/a] (Tertemiz sayfalar)

قُرْآن كَرِيم =**Kur'ân-ı Kerîm**[17] (Pek Şerefli Bir Kur'ân)

قُرْآنٍ مُبِين =**Kur'ân-ı Mübîn**[18] (Açık/Açıklayan Bir Kur'ân)

قُرْآن مَجِيد =**Kur'ân-ı Mecîd**[19] (Şanlı Bir Kur'ân)

قُرْآن عَرَبِي =**Kur'ân-ı Arabiyy**[20] (Arapça Bir Kur'ân)

قَوْل =**Kavl**=Söz

وَهُدُوا اِلَى الطَّيِّبِ مِنَ الْقَوْلِ وَهُدُوا اِلٰى صِرَاطِ الْحَمِيدِ

"Hem **Sözün** güzeline iletilmişlerdir, hem pek övülenin yoluna iletilmişlerdir." (Hacc, 22/24).

قَوْل فَصْل =**Kavl-i Fasl** (Çözümleyen/Yanlışı Doğrudan Ayıran Bir Söz)

اِنَّهُ لَقَوْلٌ فَصْلٌ

"Kuşkusuz o **sorunu çözümleyen bir Sözdür**." (Târık, 86/13).

قَوْل ثَقِيل =**Kavl-i Sakîl** (Pek Ağır Bir Söz)

اِنَّا سَنُلْقِى عَلَيْكَ قَوْلاً ثَقِيلاً

"Çünkü Biz senin üzerine **ağır bir Söz** bırakacağız." (Müzzemmil, 73/5).

قَيِّم =**Kayyim** (Dosdoğru)

قَيِّماً لِيُنْذِرَ بَاْساً شَدِيداً مِنْ لَدُنْهُ وَيُبَشِّرَ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ اَنَّ لَهُمْ اَجْراً حَسَناً

"**Dosdoğru** bir kitap ki Allah tarafından (gelecek) yaman bir azaptan insanları uyarması ve iyi işleri yapan müminlere güzel bir ödül müjdelemesi için." (Kehf, 18/2).

---

16 Bkz. (Yûnus, 10/57), (Fussılet, 41/44).

16/a (Beyyine, 98/2).

17 (Vâkıa, 56/77).

18 (Hıcr, 15/1).

19 (Burûc, 85/26).

20 Bkz. Kitaplara İman, Kur'ân maddesi; (Tâhâ, 20/113), (Şûrâ, 42/7).

كتَابَ الله =**Kitâbullah** (Allah'ın Kitabı)[21]

كتَابٌ عزيزٌ =**Kitâb-ı Azîz**[22] (Pek izzetli/Güçlü Bir Kitap)

كتَاب مُبارَك =**Kitâb-ı Mubârek**[23] (Kutlu Bir Kitap)[24]

كتَاب مَسْطُور =**Kitâb-ı Mestûr**[25] (Satırlara Dökülmüş Bir Kitap)

كتَاب مَكْنون =**Kitâb-ı Meknûn**[26] (Saklı/Korunmuş Bir Kitap)

كتَاب مُتشَابه =**Kitâb-ı Müteşâbih**[27] (Çeşitli Anlamlara Gelen Kitap)

كَلَامَ الله =**Kelâmullah** (Allah'ın Sözü)

وَاِنْ اَحَدٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ اسْتَجَارَكَ فَاَجِرْهُ حَتّٰى يَسْمَعَ كَلَامَ اللّٰهِ ثُمَّ
اَبْلِغْهُ مَاْمَنَهُ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْلَمُونَ

"Müşriklerden biri senden güvence isterse, kendisine, **Allah'ın sözünü** dinleyip anlayıncaya değin güvence ver, sonra onu güvenli bulduğu yere ulaştır. Çünkü onlar bilmeyen bir toplumdur." (Tevbe, 9/6).

لِسَانٌ عَرَبِىٌّ =**Lisân-i Arabiyy** (Dili Arapça)

وَلَقَدْ نَعْلَمُ اَنَّهُمْ يَقُولُونَ اِنَّمَا يُعَلِّمُهُ بَشَرٌ لِسَانُ الَّذٖى
يُلْحِدُونَ اِلَيْهِ اَعْجَمِىٌّ وَهٰذَا لِسَانٌ عَرَبِىٌّ مُبٖينٌ

"Andolsun ki Biz onların: 'Ona bunları bir insan öğretiyor' demekte olduklarını biliyoruz. Halbuki nisbete kalkıştıkları adamın dili yabancıdır. Oysa bu (Kur'ân'ın dili) apaçık **Arapça** bir dildir." (Nahl, 16/103).

مُبَارَك =**Mübârek**[28] (Pek Feyizli, Bereketli.

مَثَانى =**Mesânî**[29] (İkili, İki Yönü (Zâhiri ve Bâtını) Kapsayan)

مُصَدِّق =**Musaddik**[30] (Doğrulayan/Onayan)

---

21 Bkz. Kitaplara iman, Kitap maddesi; (Fâtır, 35/29).
22 (Fussılet, 41/41).
23 (En'âm, 6/92).
24 Çoğunluğun görüşüne göre. S.G.
25 (Tûr, 52/2).
26 (Vâkıa, 56/78).
27 Bkz. 'Ahsen-i Hadîs'; (Zümer, 39/23),
28 (En'âm, 6/92).
29 Bkz. 'Ahsen-i Hadîs'; (Zümer, 39/23).
30 Bkz. (Bakara, 2/89,91,97), , (Âl-i Imrân, 3/3), (Nisâ, 4/47), (Mâide, 5/48), (En'âm, 6/92), (Fâtır, 35/31), (Ahkâf, 46/12,30).

وَاٰمِنُوا بِمَٓا اَنْزَلْتُ مُصَدِّقاً لِمَا مَعَكُمْ وَلَا تَكُونُوٓا اَوَّلَ كَافِرٍ بِهٖۖ
وَلَا تَشْتَرُوا بِاٰيَاتٖى ثَمَناً قَلٖيلاًۘ وَاِيَّايَ فَاتَّقُونِ

"Ve yanınızdaki şeyi doğrulayıcı olarak indirdiğime inanın, onu ilk inkâr eden olmayın, âyetlerimi az bir paraya satmayın ve sadece Ben'den sakının, Ben'den." (Bakara, 2/41).

مُهَيْمِن =**Müheymin**[31] (Gözeten, Kontrol Eden)

مَوْعِظَة =**Mev'ıza**[32] (Bir Öğüt)

نَذِير =**Nezîr**[33] (Bir Uyarıcı)

نُور =**Nûr**[34]

Size Nûr İndirdik

يَٓا اَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَٓاءَكُمْ بُرْهَانٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَاَنْزَلْنَٓا اِلَيْكُمْ نُوراً مُبٖيناً

"Ey insanlar! Gerçekten size Rabbinizden bir delil geldi ve size açıkça gösteren bir **nur** indirdik." (Nisâ, 4/174).

İndirdiğimiz Nura İman Edin

فَاٰمِنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهٖ وَالنُّورِ الَّذٖٓى اَنْزَلْنَاۜ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبٖيرٌ

"Onun için siz Allah'a, Peygamberine ve indirdiğimiz **nura** iman ediniz. Allah her ne yaparsanız pekâlâ haberlidir." (Teğâbun, 64/8).

Allah Nurunu Tamamlayacak

يُرٖيدُونَ اَنْ يُطْفِؤُا نُورَ اللّٰهِ بِاَفْوَاهِهِمْ وَيَاْبَى اللّٰهُ اِلَّٓا اَنْ يُتِمَّ
نُورَهُ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ

---

31 Bkz. Kitap; (Mâide, 5/48).

32 Bkz. el-Hüdâ; , (Âl-i Imrân, 3/138).

33 Bkz. (Furkân, 25/1).

34 Burada Kitap ve Kur'ân maddelerinde geçen (Mâide, 5/15), (En'âm, 6/91) ile Tevrât maddesinde geçen (A'râf, 7/157), ayetlerine yer verilmediği gibi, yine bu anlamda olmayan (Zümer, 39/22,69) âyetlerine de yer verilmemiştir.

"Allah'ın **nurunu** ağızlarıyla söndürmek istiyorlar. Kâfirler hoşlanmasa da Allah nurunu tamamlamak ister" (Tevbe, 9/32).

يُرِيدُونَ لِيُطْفِؤُا نُورَ اللّٰهِ بِاَفْوَاهِهِمْ وَاللّٰهُ مُتِمُّ نُورِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ

"İstiyorlar ki Allah'ın **nurunu** ağızlarıyla söndürsünler. Ancak Allah kafirler hoşlanmasalar da nurunu tamamlayacaktır." (Saff, 61/8).

وَكَذٰلِكَ اَوْحَيْنَا اِلَيْكَ رُوحًا مِنْ اَمْرِنَاۜ مَا كُنْتَ تَدْرِى مَا الْكِتَابُ وَلَا الْاِيمَانُ وَلٰكِنْ جَعَلْنَاهُ نُورًا نَهْدِى بِهِ مَنْ نَشَاۤءُ مِنْ عِبَادِنَاۜ وَاِنَّكَ لَتَهْدِۤى اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ

"İşte böylece sana da emrimizden bir ruh vahyettik. Kitap nedir, iman nedir bilmiyordun! Ancak onu bir **nur** yaptık, kullarımızdan dileyeceğimiz kimseyi onunla doğru yola iletiriz. Kuşkusuz sen, elbette dosdoğru bir yola götürüyorsun." (Şûrâ, 42/52).

نُورٌ مُبِينٌ =**Nûr-i Mübîn**[35] (Açığa Çıkaran Bir Aydınlık)

الْهُدَى =**el-Hüdâ'**[36] İsmi[37]

---

35 Bkz. (Nisâ, 4/174).

36 'el-Hüdâ' lafzı Kur'an'da lam-i tarifli olarak ' الْهُدَى ' ve lam-i tarifsiz olarak ' هُدًى =hüden' şekillerinde geçer. Her ikisi de isim ve masdar konumlarında kullanılmıştır. Doğru yol, doğru yola iletme, tanıtma, yol gösterme, rehber, rehberlik eden anlamları yanında sık sık rastlanılan fiil kipleri değişik anlamlarda yorumlanmıştır. Hatta es-Suyûtî **'el-İtkân'** adlı eserinde (I, 241) 'el-Hüdâ' lafzı için on sekiz mana tesbit etmiştir. Fakat el-Hûfî'nin de işâret ettiği gibi verilen bu farklı manalar incelenip irdelendiğinde bunların şu anlamlarda yoğunlaştıkları gözlenir: a) Yol gösterme, açıklama, rehberlik etme; b) Başarılı kılma, destekleme ve yardım etme, c) Kur'ân'ın ismi. Aslında Kelamullah'a isim olması da ilk iki mana ile irtibatlıdır.

37 Burada da diğer başlıklar altında yazılan veya konu ile ilintisi bulunmayan (2/159,185; 3/4,96, 5/44,46; 6/35; 12/111; 17/2; 22/8; 28/85; 31/20; 39/23; 41/44) gibi âyetlere yer verilmemiştir.

Kur'ân ve Âyetleri Kimlere Yol Gösterir

a) Müttakilere

ذٰلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِلْمُتَّقِينَ

"İşte şu **kitap**! Onda hiç kuşku yok, o korunacaklar için bir yol göstericidir." (Bakara, 2/2).

هٰذَا بَيَانٌ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةٌ لِلْمُتَّقِينَ

"Bu, insanlara bir açıklama, müttakilere **bir yol gösterme** ve bir öğüttür." (Âl-i Imrân, 3/138).

b) İnananlara

وَاِذَا لَمْ تَأْتِهِمْ بِاٰيَةٍ قَالُوا لَوْلَا اجْتَبَيْتَهَا قُلْ اِنَّمَا اَتَّبِعُ مَا يُوحٰى اِلَيَّ
مِنْ رَبّ۪ي هٰذَا بَصَٓائِرُ مِنْ رَبِّكُمْ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ

"Kendilerine istekleri doğrultusunda bir ayet getirmediğinde 'Onu derleseydin ya' derler. De ki: Ben, ben ancak Rabbimden bana gelene uyarım. Bu Kur'an, Rabbinizden gelen basiretlerdir, inanan bir toplum için **bir kılavuz**, bir rahmettir." (A'râf, 7/203).

يَٓا اَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَٓاءَتْكُمْ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَشِفَٓاءٌ لِمَا فِي الصُّدُورِ
وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ

"Ey insanlar! Gerçekten Rabbinizden size bir öğüt, sinelerdekine bir şifa, müminlere **bir rehber,** bir rahmet geldi." (Yûnus, 10/57).

لَقَدْ كَانَ ف۪ي قَصَصِهِمْ عِبْرَةٌ لِاُو۬لِي الْاَلْبَابِ مَا كَانَ حَد۪يثًا يُفْتَرٰى
وَلٰكِنْ تَصْد۪يقَ الَّذ۪ي بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْص۪يلَ كُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً
لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ

"Andolsun ki o peygamberlerin kıssalarında akıl sahipleri için bir ibret vardır. Bu (Kur'an) uydurulacak bir söz değildir, sadece kendinden önceki vahiylerin tasdiki, her şeyin ayrıntısıdır; inanan bir toplum için **bir kılavuz**, bir rahmettir." (Yûsuf, 12/111).

هُدًى وَبُشْرٰى لِلْمُؤْمِنٖينَ

"Birer **hidâyet** ve müjde olmak üzere o müminlere." (Neml, 27/2).

وَاِنَّهُ لَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنٖينَ

"Gerçekten o, **doğruyu gösteren** kesin bir hidâyet ve müminler için sırf bir rahmettir." (Neml, 27/77).

هٰذَا بَصَٓائِرُ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ

"Bu (Kur'an) basiretler ve kesin bilgi edinecek bir kavim için de **hidayet** ve rahmetin ta kendisidir." (Câsiye, 45/20).

c) Müslümanlara

وَيَوْمَ نَبْعَثُ فٖي كُلِّ اُمَّةٍ شَهٖيدًا عَلَيْهِمْ مِنْ اَنْفُسِهِمْ وَجِئْنَا بِكَ
شَهٖيدًا عَلٰى هٰٓؤُلَٓاءِ وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تِبْيَانًا لِكُلِّ شَيْءٍ
وَهُدًى وَرَحْمَةً وَبُشْرٰى لِلْمُسْلِمٖينَ

"Gün olur, her ümmetin kendi içinden üzerlerine bir tanık göndeririz ve seni de onların üzerine tanık olarak getiririz. Sana, her şey için bir açıklama, **bir kılavuz**, bir rahmet ve müslümanalara da bir müjde olmak üzere Kitab'ı indirdik." (Nahl, 16/89).

قُلْ نَزَّلَهُ رُوحُ الْقُدُسِ مِنْ رَبِّكَ بِالْحَقِّ لِيُثَبِّتَ الَّذٖينَ اٰمَنُوا
وَهُدًى وَبُشْرٰى لِلْمُسْلِمٖينَ

"De ki: 'İman etmiş olanlara sebat vermesi, müslümanlara da **bir hidayet** ve bir müjde olması için onu Rabbinden, Ruhulkudüs gerçekle indirdi'." (Nahl, 16/102).

هُدًى وَرَحْمَةً لِلْمُحْسِنٖينَ

"Güzellik sergileyenlere **bir hidayet**, bir rahmet olmak üzere." (Lokmân, 31/3).

Rablerinden Hidâyet Üzerindedirler

اُولٰٓئِكَ عَلٰى هُدًى مِنْ رَبِّهِمْ وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

"Sana söylüyorum: İşte onlar[38] Rablerinden **bir hidâyet** üzerindedir ve işte onlar murada eren kurtulmuşlar." (Bakara, 2/5).

اُولٰٓئِكَ عَلٰى هُدًى مِنْ رَبِّهِمْ وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

"İşte onlar, Rablerinden **bir hidayet üzerindedirler** ve işte onlardır murada erenler." (Lokmân, 31/5).

Sapıklığı Satın Aldılar

اُولٰٓئِكَ الَّذِينَ اشْتَرَوُا الضَّلَالَةَ بِالْهُدٰى فَمَا رَبِحَتْ تِجَارَتُهُمْ
وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ

"İşte sana söylüyorum bunlar **doğruluğa** bedel olarak sapıklığı satın aldılar da ticaretleri kazanç sağlamadı ve doğru yolu bulmadılar." (Bakara, 2/16).

اُولٰٓئِكَ الَّذِينَ اشْتَرَوُا الضَّلَالَةَ بِالْهُدٰى وَالْعَذَابَ بِالْمَغْفِرَةِ
فَمَٓا اَصْبَرَهُمْ عَلَى النَّارِ

"İşte onlar, **doğru yola** karşılık sapıklığı, mağfirete bedel de azabı satın alan kimselerdir. Ateşe karşı ne de sabırlı şeylermiş!" (Bakara, 2/175).

Doğru Yol Allah Yoludur

وَلَنْ تَرْضٰى عَنْكَ الْيَهُودُ وَلَا النَّصَارٰى حَتّٰى تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمْ قُلْ اِنَّ هُدَى
اللّٰهِ هُوَ الْهُدٰى وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ اَهْوَٓاءَهُمْ بَعْدَ الَّذ۪ي جَٓاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ
مَا لَكَ مِنَ اللّٰهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَص۪يرٍ

[38] Gayba inananlar, namazlarını kılanlar, mallarından hayır yollarında harcama yapanlar.

"Sen onların milletine (dinlerine) uyuncaya kadar ne yahudiler ne de hıristiyanlar senden asla hoşnut kalmazlar. De ki: Cidden Allah'ın **hidayeti,** işte odur **hidayet**. Yemin olsun sana o ilim geldikten sonra onların heveslerine uyarsan sana, Allah'tan ne himayeci bir dost ne de gerçek yardımcı olur." (Bakara, 2/120).

وَلَا تُؤْمِنُوٓا اِلَّا لِمَنْ تَبِعَ دِينَكُمْ قُلْ اِنَّ الْهُدٰى هُدَى اللّٰهِ اَنْ يُؤْتٰىٓ اَحَدٌ مِثْلَ مَآ اُوتِيتُمْ اَوْ يُحَآجُّوكُمْ عِنْدَ رَبِّكُمْ قُلْ اِنَّ الْفَضْلَ بِيَدِ اللّٰهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَآءُ وَاللّٰهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ

"Yalnız dininize uyana inanın. De ki: **'Kuşkusuz hidayet, Allah'ın hidayetidir**. Size verilmiş olanın aynısının başka birine verilmesi veya Rabbiniz katında aleyhinizde delil gösterecekler (diye mi bütün bunlar). De ki: Kuşkusuz fazilet Allah'ın elindedir, onu dilediğine verir. Allah Vâsi'dir, peki iyi bilendir." (Âl-i Imrân, 3/73).

قُلْ اَنَدْعُوا مِنْ دُونِ اللّٰهِ مَا لَا يَنْفَعُنَا وَلَا يَضُرُّنَا وَنُرَدُّ عَلٰىٓ اَعْقَابِنَا بَعْدَ اِذْ هَدٰينَا اللّٰهُ كَالَّذِى اسْتَهْوَتْهُ الشَّيَاطِينُ فِى الْاَرْضِ حَيْرَانَ لَهُٓ اَصْحَابٌ يَدْعُونَهُٓ اِلَى الْهُدَى ائْتِنَا قُلْ اِنَّ هُدَى اللّٰهِ هُوَ الْهُدٰى وَاُمِرْنَا لِنُسْلِمَ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ

"De ki: 'Allah'ı bırakıp da bize fayda vermeyecek, bize zarar dokundurmayacak şeylere mi dua edelim? Şeytanların kendisini ayartması yüzünden yeryüzünde şaşkın bir duruma düşmüşken arkadaşlarının: 'Bize gel' diye kendisini yola çağırdıkları kişi gibi ökçelerimiz üzerine geri mi dönelim? De ki: Kuşkusuz **Allah'ın yoludur o yol**! Âlemlerin Rabbine teslimiyet göstermekle emrolunduk." (En'âm, 6/71).

ذٰلِكَ هُدَى اللّٰهِ يَهْدِى بِهٖ مَنْ يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهٖ وَلَوْ اَشْرَكُوا لَحَبِطَ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

"İşte bu, Allah'ın kullarından dilediklerini kendisiyle hidayete ilettiği **rehberliğidir.** Eğer ortak koşsalardı işleyedurdukları elbette boşa gitmişti." (En'âm, 6/88).

Allah Dileseydi Hidâyet Çerçevesinde Bir Araya Getirirdi

وَاِنْ كَانَ كَبُرَ عَلَيْكَ اِعْرَاضُهُمْ فَاِنِ اسْتَطَعْتَ اَنْ تَبْتَغِيَ نَفَقًا فِى الْاَرْضِ
اَوْ سُلَّمًا فِى السَّمَٓاءِ فَتَاْتِيَهُمْ بِاٰيَةٍ وَلَوْ شَٓاءَ اللّٰهُ لَجَمَعَهُمْ عَلَى الْهُدٰى فَلَا
تَكُونَنَّ مِنَ الْجَاهِلِينَ

"Yüz çevirmeleri ağırına gitti ise ve yerin derinliklerinde bir delik veya gökte bir merdiven araman da elinden geliyorsa (bunu yap ki) kendilerine bir mucize getiriveresin! Allah dileseydi elbette onları **hidayet üzerinde toplardı**. Öyle ise sakın cahillerden olma." (En'âm, 6/35).

İşte Allah'ın Hidâyete Erdirdikleri

اُولٰٓئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللّٰهُ فَبِهُدٰيهُمُ اقْتَدِهْ قُلْ لَٓا اَسْـَٔلُكُمْ عَلَيْهِ اَجْرًا
اِنْ هُوَ اِلَّا ذِكْرٰى لِلْعَالَمِينَ

"İşte onlar, Allah'ın hidayet verdiği kimselerdir. Öyle ise onların yolunu izle. De ki: Buna karşılık sizden bir ücret istemiyorum. Bu sadece ve sadece âlemlere bir öğüttür." (En'âm, 6/90).

Hidâyete Çağırsanız da Size Uymazlar/Sizi Duymazlar

وَاِنْ تَدْعُوهُمْ اِلَى الْهُدٰى لَا يَتَّبِعُوكُمْ سَوَٓاءٌ عَلَيْكُمْ اَدَعَوْتُمُوهُمْ
اَمْ اَنْتُمْ صَامِتُونَ

"Kendilerini doğru yola çağırırsanız size **uymazlar**! Onları ha çağırmışsınız ha siz susmuşsunuz size (karşı durumları) birdir." (A'râf, 7/193).

وَاِنْ تَدْعُوهُمْ اِلَى الْهُدٰى لَا يَسْمَعُوا وَتَرٰيهُمْ يَنْظُرُونَ اِلَيْكَ
وَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ

"Onları **doğru yola** çağırırsanız duymazlar. Onları sana bakıyorlar (gibi) görürsün, oysa görmezler." (A'râf, 7/198).

Hidâyetle Gönderilen

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى
الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ

"O müşrikler beğenmeseler de onu bütün dinlerin üstüne çıkarması için Peygamberini **hidayetle** ve hak dini ile gönderen Zat'tır." (Tevbe, 9/33).

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ
وَكَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا

"O, onu her dinin üstüne çıkarması için peygamberini **hidâyet rehberi** ve hak din ile gönderen Zât'tır. Allah şahit olarak yeter." (Feth, 48/28).

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ
الْمُشْرِكُونَ

"O Allah'tır ki, Peygamberini **hidâyet kanunu** ve hak din ile göderdi ki -müşrikler hoşlanmasalar da- onu her dinin üstüne çıkarsın." (Saff, 61/9).

İnsanların Doğru Yola Girmemelerinin Sebebi

وَمَا مَنَعَ النَّاسَ أَنْ يُؤْمِنُوا إِذْ جَاءَهُمُ الْهُدَى إِلَّا أَنْ قَالُوا أَبَعَثَ اللَّهُ
بَشَرًا رَسُولًا

"Kendilerine **hidâyet** (rehberi) geldiğinde insanların iman etmelerine sadece: Allah, bir insanı mı elçi olarak göndermiş,' demeleri engel olmuştur." (İsrâ, 17/94).

وَمَا مَنَعَ النَّاسَ أَنْ يُؤْمِنُوا إِذْ جَاءَهُمُ الْهُدَى وَيَسْتَغْفِرُوا رَبَّهُمْ
إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمْ سُنَّةُ الْأَوَّلِينَ أَوْ يَأْتِيَهُمُ الْعَذَابُ قُبُلًا

"İnsanları, kendilerine **hidayet** geldiğinde imana girmelerinden ve Rab'lerinden mağfiret istemelerinden engelleyen şey, ancak ve ancak ya onlara da öncekilerin sünnetinin gelmesi veya azabın göz göre göre kendilerine bindirmesi (beklentileri)dir." (Kehf, 18/55).

وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بِاٰيَاتِ رَبِّهٖ فَاَعْرَضَ عَنْهَا وَنَسِيَ مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُۜ اِنَّا جَعَلْنَا عَلٰى قُلُوبِهِمْ اَكِنَّةً اَنْ يَفْقَهُوهُ وَف۪ٓي اٰذَانِهِمْ وَقْراًۜ وَاِنْ تَدْعُهُمْ اِلَى الْهُدٰى فَلَنْ يَهْتَدُٓوا اِذاً اَبَداً

"Rabbinin âyetleriyle öğütlendiği halde hemen onlardan yüz çeviren, iki elinin önceden gönderdiğini unutan kimseden daha zalim kimdir? Cidden biz, Kur'ân'ı anlamalarını engellemek için kalplerinin üzerine örtüler, kulaklarının içine de bir ağırlık koymuşuzdur. Onları **hidâyete** çağırsan da onlar bu durumda ebediyyen asla hidâyete ermezler." (Kehf, 18/57).

Allah Doğru Yola Girenleri Daha İlerilere Götürür

وَيَز۪يدُ اللّٰهُ الَّذ۪ينَ اهْتَدَوْا هُدًىۜ وَالْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَاباً وَخَيْرٌ مَرَدّاً

"**Hidâyeti kabul edenlere** ise Allah daha çok hidâyet verir ve kalıcı olan salih ameller (yararlı işler) Rabbin katında sevapça da daha hayırlıdır, sonuç bakımından da daha hayırlıdır." (Meryem, 19/76).

İstikametin Doğru

لِكُلِّ اُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكاً هُمْ نَاسِكُوهُ فَلَا يُنَازِعُنَّكَ فِي الْاَمْرِ وَادْعُ اِلٰى رَبِّكَۜ اِنَّكَ لَعَلٰى هُدًى مُسْتَق۪يمٍ

"Biz her ümmet için bir ibadet şekli yapmışızdır ki onlar onunla ibadet ederler. Öyle ise bu işte seninle çekişmesinler ve Rabbine çağır. Çünkü sen gerçekten hakka götüren **doğru bir yol üzerindesin."** (Hacc, 22/67).

Başarı Allah'ın Rehberliğine Bağlıdır

فَاِنْ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَكَ فَاعْلَمْ اَنَّمَا يَتَّبِعُونَ اَهْوَٓاءَهُمْ وَمَنْ اَضَلُّ
مِمَّنِ اتَّبَعَ هَوٰيهُ بِغَيْرِ هُدًى مِنَ اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

"Eğer yine teklifini kabule yanaşmazlarsa artık bil ki onlar sırf kendi arzuları peşinde gidiyorlar. Oysa Allah'tan **doğru bir delil olmadan** sadece kendi keyfi peşinde giden kimselerden daha şaşkın kim olabilir? Doğrusu Allah, o zâlimler gürûhunu başarıya ulaştırmaz." (Kasas, 28/50).

وَقَالُٓوا اِنْ نَتَّبِعِ الْهُدٰى مَعَكَ نُتَخَطَّفْ مِنْ اَرْضِنَا اَوَلَمْ نُمَكِّنْ لَهُمْ
حَرَمًا اٰمِنًا يُجْبٰٓى اِلَيْهِ ثَمَرَاتُ كُلِّ شَيْءٍ رِزْقًا مِنْ لَدُنَّا وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ
لَا يَعْلَمُونَ

"Bir de: 'Doğrusun ama, biz o **doğru yolu** tutar, seninle birlikte olursak hemen yerimizden, yurdumuzdan olur çarpılırız,' dediler. Peki Biz onlara, katımızdan rızık olarak her şeyin ürünlerinin kendisinde toplanıp devşirileceği güvenli saygın bir yeri mekân kılmadık mı? Ne var ki çoğu bilmezler." (Kasas, 28/57).

Biz mi Sizi Doğru Yoldan Çevirdik

قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا لِلَّذِينَ اسْتُضْعِفُٓوا اَنَحْنُ صَدَدْنَاكُمْ عَنِ الْهُدٰى
بَعْدَ اِذْ جَٓاءَكُمْ بَلْ كُنْتُمْ مُجْرِمِينَ

"Büyüklük taslamış olanlar da hor görülmüş kişilere der: Size hidayet geldikten sonra **sizi hidayetten biz mi çevirdik**? Hayır sizdiniz suçlular! " (Sebe', 34/32).

İşte Bu/Kur'ân Bir Rehberdir

هٰذَا هُدًى وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِاٰيَاتِ رَبِّهِمْ لَهُمْ عَذَابٌ مِنْ رِجْزٍ اَلِيمٌ

"İşte bu (Kur'ân) **bir hidâyettir**. Rablerinin âyetlerine küfretmiş olanlara, onlara en pisinden elemli bir azap vardır." (Câsiye, 45/11).

إِنْ هِيَ إِلَّا أَسْمَاءٌ سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ مَا أَنْزَلَ اللّٰهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ إِنْ
يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَمَا تَهْوَى الْأَنْفُسُ وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مِنْ رَبِّهِمُ الْهُدٰى

"Onlar hiçbir şey değil, sırf sizin ve atalarınızın taktığınız kuru isimler; Allah onlara öyle bir saltanat indirmedi, yalnız zanna ve nefislerinin sevdasına uyuyorlar. Oysa Rab'lerinden kendilerine **doğru yolu** gösteren geldi." (Necm, 53/23).

Cinlerin İkrarı

وَأَنَّا لَمَّا سَمِعْنَا الْهُدٰى آمَنَّا بِهِ فَمَنْ يُؤْمِنْ بِرَبِّهِ فَلَا يَخَافُ بَخْسًا وَلَا رَهَقًا

"Doğrusu biz o hidâyet rehberini dinlediğimizde ona iman ettik. Her kim O Rabbine iman ederse artık ne hakkı yenmek ne de istilâ olunmak korkusu kalır." (Cinn, 72/13).

إِنَّ عَلَيْنَا لَلْهُدٰى

"Kesin, **doğruyu** göstermek Bize aittir." (Leyl, 92/12).

أَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ عَلَى الْهُدٰى

"Gördün mü, ya (o) **hidâyet** üzere gider..." (Alak, 96/11).

V) Kur'ân'ın/Kitabın Okunması/Seslendirilmesi[39] Konusunda Kullanılan Fiiller[40]

a) ' قَرَأَ =Karae' Gibi 'Kırâat' Masdarından Türeyen Fiiller[41]

وَاِذَا قُرِئَ الْقُرْاٰنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَاَنْصِتُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ

"Kur'an **okunduğunda** onu dinleyin ve susun ki rahmete mazhar olasınız." (A'râf, 7/204).

وَاِذَا قَرَاْتَ الْقُرْاٰنَ جَعَلْنَا بَيْنَكَ وَبَيْنَ الَّذ۪ينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ حِجَاباً مَسْتُوراًۙ

"Kur'ân'ı **okuduğunda,** senin ile âhirete inanmayanlar arasına seni saklayan bir perde çekeriz." (İsrâ, 17/45).

اَوْ يَكُونَ لَكَ بَيْتٌ مِنْ زُخْرُفٍ اَوْ تَرْقٰى فِي السَّمَٓاءِۜ وَلَنْ نُؤْمِنَ لِرُقِيِّكَ حَتّٰى تُنَزِّلَ عَلَيْنَا كِتَاباً نَقْرَؤُ۬هُۜ قُلْ سُبْحَانَ رَبّ۪ي هَلْ كُنْتُ اِلَّا بَشَراً رَسُولاً

"Veya altından bir evin olmasına kadar yahut gökte yükselmene değin. Ama göğe yükselişine de bize kendisini **okuyacağımız** bir kitap indirmene değin kesinlikle inanmayız! De ki: Hâşâ/münezzehtir Rabbim! Ben sadece bir insan, bir elçi olmadım mı?" (İsrâ, 17/93).

وَقُرْاٰناً فَرَقْنَاهُ لِتَقْرَاَهُ عَلَى النَّاسِ عَلٰى مُكْثٍ وَنَزَّلْنَاهُ تَنْز۪يلاً

"Ve bir Kur'an olmak üzere, ki kendisini insanlara ağır **okuman için** onu ayırdık ve peyder pey indirdik." (İsrâ, 17/106).

---

39 Burada kaydedilen fiiller, Kur'ân'ın okunması açısından önemli olduklarından ayrı bir başlık altında verilmeleri uygun görülmüştür. 'Kırâat' ve 'tilâvet' masdarlarından türeyen fiiller Kur'an'ın ve diğer kitapların seslendirilmelerinde, şeytanın okumalarında kullanılmalarına karşın 'tertîl' masdarından türetilmiş fiilin Kur'ân'ın seslendirilmesine özgü olduğunu sezinlediğimize dikkat çekmeliyiz.

40 Burada 'karae, yakrau, ıkra' gibi fiil ve emirlerin geçtiği âyetlerin hepsine -mef'ullerine bakılmaksızın- yer verilmiştir

41 Bkz. Kur'ân.

فَقَرَاَهُ عَلَيْهِمْ مَا كَانُوا بِهٖ مُؤْمِنٖينَ

"O, kendilerine **okusaydı** yine iman etmeyeceklerdi." (Şuarâ, 26/199).

فَاَمَّا مَنْ اُوتِيَ كِتَابَهُ بِيَمٖينِهٖ فَيَقُولُ هَاؤُمُ اقْرَؤُا كِتَابِيَهْ

"İşte o zaman kitabı sağından verilmiş olan: 'İşte, alın **okuyun** kitabımı!' der. " (Hâkka, 69/19).

اِنَّ رَبَّكَ يَعْلَمُ اَنَّكَ تَقُومُ اَدْنٰى مِنْ ثُلُثَيِ الَّيْلِ وَنِصْفَهُ وَثُلُثَهُ وَطَٓائِفَةٌ مِنَ الَّذٖينَ مَعَكَ وَاللّٰهُ يُقَدِّرُ الَّيْلَ وَالنَّهَارَ عَلِمَ اَنْ لَنْ تُحْصُوهُ فَتَابَ عَلَيْكُمْ فَاقْرَؤُا مَا تَيَسَّرَ مِنَ الْقُرْاٰنِ عَلِمَ اَنْ سَيَكُونُ مِنْكُمْ مَرْضٰى وَاٰخَرُونَ يَضْرِبُونَ فِي الْاَرْضِ يَبْتَغُونَ مِنْ فَضْلِ اللّٰهِ وَاٰخَرُونَ يُقَاتِلُونَ فٖي سَبٖيلِ اللّٰهِ فَاقْرَؤُا مَا تَيَسَّرَ مِنْهُ وَاَقٖيمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ وَاَقْرِضُوا اللّٰهَ قَرْضًا حَسَنًا وَمَا تُقَدِّمُوا لِاَنْفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِنْدَ اللّٰهِ هُوَ خَيْرًا وَاَعْظَمَ اَجْرًا وَاسْتَغْفِرُوا اللّٰهَ اِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحٖيمٌ

"Gerçekten Rabbin, senin muhakkak gecenin üçte ikisine yakınını, yarısını ve üçte birini ibadetle geçirdiğini, seninle birlikte olanlardan bir grubun da böyle yaptığını biliyor. Oysa geceyi gündüzü Allah takdir eder. Sizin bundan ötesini başaramayacağınızı bildiği için size lutufla tevbe bahşetti. Bundan böyle Kur'ân'dan kolayınıza geleni **okuyun.** İçinizden hastalar olacağını, diğer bir takımlarının Allah'ın lutfundan bir kâr aramak üzere yeryüzünde yol tepeceklerini, diğer bir grubun da Allah yolunda çarpışacaklarını bildi. O halde ondan ne kolayınıza gelirse **okuyun**, namazı kılın, zekatı verin ve Allah'a güzel bir borç verin. Kendilerinizin hesabına hayır olarak önceden ne sunarsanız onu Allah yanında daha hayırlı ve karşılıkça daha büyük olarak bulacaksınız. Hem de Allah'tan bağışlanma dileyin. şüphesiz Allah pekâlâ bağışlayandır, pekâlâ merhametlidir." (Müzzemmil, 73/20).

فَاِذَا قَرَاْنَاهُ فَاتَّبِعْ قُرْاٰنَهُ

“Biz onu **okuduğumuzda** izle okunuşunu.” (Kıyâme, 75/18).

وَاِذَا قُرِئَ عَلَيْهِمُ الْقُرْاٰنُ لَا يَسْجُدُونَ

“Karşılarında Kur’ân **okunduğunda** secde etmiyorlar?!” (İnşikâk, 84/21).

سَنُقْرِئُكَ فَلَا تَنْسٰى

“Bundan böyle sana **okutacağız** da unutmayacaksın.” (A’lâ, 87/6).

اِقْرَاْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذٖى خَلَقَ

“Yaratmış olan O rabbinin adıyla **oku.**” (Alak, 96/1).

اِقْرَاْ وَرَبُّكَ الْاَكْرَمُ

“**Oku,** O cömertliğine son olmayan Rabbindir.” (Alak, 96/3).

b) Kur’ân’ın/Kitabın ‘ تلا = telâ’ gibi ‘ تلاوة =tilâvet’[42] Masdarından Türemiş Olan Fiillerle Okunmasının Vurgulanması[43]

اَتَاْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنْسَوْنَ اَنْفُسَكُمْ وَاَنْتُمْ تَتْلُونَ الْكِتَابَ اَفَلَا تَعْقِلُونَ

“Aceba insanlara bol bol iyilik etmeyi emrederken kendinizi unutuyor musunuz? Oysa siz **Kitab’ı okuyup duruyorsunuz!** Hâlâ akıllanmayacak mısınız? ” (Bakara, 2/44).

---

[42] ‘Tilâvet’ sözcük olarak takip etmek, arkasına düşmektir. Râğıb’ın açıklamasına göre özellikle Allah Teâlâ’nın kitaplarını ya seslendirip okumak ya da bunların içindeki emirleri, yasakları, güzelliklere yönelik özendirmeleri, sakındırılan kötülükleri izlemek anlamındadır. Buna göre tilâvet bu açıdan ‘kırâat’dan daha özel bir anlamı içerir. (H.D.K. D. Osmanlıca nüsha, VII, 386,387). Âyetler incelendiğinde bu kelimenin ‘kırâat/seslendirme’ anlamında kullanıldığı gibi, anlatma, hikaye etme anlamlarında da kullanıldığı görülür. Bu açıdan da ‘kırâat’tan farklılığı seziliyor.

[43] Burada da yoğun tekrarlara fırsat vermemek için Kur’an ve Kitâb maddelerinde yer alan âyetler zikredilmemiştir.

وَاتَّبَعُوا مَا تَتْلُوا الشَّيَاطِينُ عَلٰى مُلْكِ سُلَيْمٰنَۚ وَمَا كَفَرَ سُلَيْمٰنُ
وَلٰكِنَّ الشَّيَاطِينَ كَفَرُوا يُعَلِّمُونَ النَّاسَ السِّحْرَۗ وَمَٓا اُنْزِلَ
عَلَى الْمَلَكَيْنِ بِبَابِلَ هَارُوتَ وَمَارُوتَۜ وَمَا يُعَلِّمَانِ مِنْ
اَحَدٍ حَتّٰى يَقُولَٓا اِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلَا تَكْفُرْۜ فَيَتَعَلَّمُونَ مِنْهُمَا
مَا يُفَرِّقُونَ بِه۪ بَيْنَ الْمَرْءِ وَزَوْجِه۪ۜ وَمَا هُمْ بِضَٓارّ۪ينَ بِه۪ مِنْ اَحَدٍ
اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِۜ وَيَتَعَلَّمُونَ مَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْۜ وَلَقَدْ عَلِمُوا
لَمَنِ اشْتَرٰيهُ مَا لَهُ فِي الْاٰخِرَةِ مِنْ خَلَاقٍۜ وَلَبِئْسَ مَا شَرَوْا بِه۪
اَنْفُسَهُمْۜ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ

"Şeytanların, Süleyman'ın saltanatı hakkında **okuyageldikleri** şeye uydular. Oysa Süleyman küfre sapmamıştı. Ne var ki şeytanlar (şeytan ruhlu insanlar) küfre sapmışlardı, halka sihri ve Babil'de o iki meleğe Harut ile Marut'a indirileni öğretiyorlardı. Halbuki o iki melek: 'Biz bir imtihan aracıyız, sakın küfre sapma' demedikçe hiç kimseye öğretmiyorlardı. O iki melekten sayesinde kişi ile eşinin arasını açacakları şeyi öğreniyorlardı. Bununla birlikte o öğrendikleriyle Allah'ın izni olmadıkça kimseye zarar verici değillerdi. Kendilerine zarar verecek, kendilerine menfaatı dokunmayacak şeyi öğreniyorlardı. Yemin olsun ki her kim onu almışsa onun için ahirette hiç nasip olmayacağını gerçekten bilmişlerdi. Karşılığında canlarını sattıkları şey, ne çirkindir! Keşke bilselerdi." (Bakara, 2/102).

تِلْكَ اٰيَاتُ اللّٰهِ نَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّۜ وَاِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَل۪ينَ

"İşte şunlar Allah'ın ayetleri. Onları sana gerçekle **okuyoruz**. Kuşkusuz sen elbette gönderilmiş elçilerdensin." (Bakara, 2/252).

ذٰلِكَ نَتْلُوهُ عَلَيْكَ مِنَ الْاٰيَاتِ وَالذِّكْرِ الْحَك۪يمِ

"İşte bu! Onu sana o ayetlerden ve hikmetli zikirden **okuyoruz**." (Âl-ı Imrân, 3/58).

وَكَيْفَ تَكْفُرُونَ وَاَنْتُمْ تُتْلٰى عَلَيْكُمْ اٰيَاتُ اللّٰهِ وَفٖيكُمْ رَسُولُهُۜ وَمَنْ
يَعْتَصِمْ بِاللّٰهِ فَقَدْ هُدِيَ اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقٖيمٍ

"Size, karşınızda Allah'ın ayetleri **okunup dururken** ve içinizde elçisi varken nasıl inkâr ediyorsunuz? Kim Allah'a sığınırsa gerçekten dosdoğru yola iletilmiştir." (Âl-i Imrân, 3/101).

تِلْكَ اٰيَاتُ اللّٰهِ نَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّۜ وَمَا اللّٰهُ يُرٖيدُ ظُلْمًا لِلْعَالَمٖينَ

"İşte bunlar Allah'ın, sana gerçekle **okuyageldiğimiz** ayetleridir. Allah, âlemlere zulüm etmek isteyen biri değildir." (Âl-i Imrân, 3/108).

يَٓا اَيُّهَا الَّذٖينَ اٰمَنُٓوا اَوْفُوا بِالْعُقُودِۜ اُحِلَّتْ لَكُمْ بَهٖيمَةُ الْاَنْعَامِ اِلَّا مَا
يُتْلٰى عَلَيْكُمْ غَيْرَ مُحِلِّي الصَّيْدِ وَاَنْتُمْ حُرُمٌۜ اِنَّ اللّٰهَ يَحْكُمُ مَا يُرٖيدُ

"Ey o iman edenler! Akitleri yerine getirin. İhramlı olduğunuz halde avlanmayı helal görmemek şartıyla ve size (ileride) **okunacaklar** dışında kalan en'am denilen hayvanlar size helal kılındı. Kuşkusuz Allah ne isterse ona hükmeder." (Mâide, 5/1).

وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَاَ ابْنَيْ اٰدَمَ بِالْحَقِّۢ اِذْ قَرَّبَا قُرْبَانًا فَتُقُبِّلَ مِنْ اَحَدِهِمَا
وَلَمْ يُتَقَبَّلْ مِنَ الْاٰخَرِۜ قَالَ لَاَقْتُلَنَّكَۜ قَالَ اِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللّٰهُ مِنَ الْمُتَّقٖينَ

"(Ey Muhammed) onlara Âdem'in iki oğlunun haberini gerçeğiyle **oku**. Bir zaman ikisi birer kurban (yakınlık) etmişlerdi de birinden kabul edilmiş, diğerinden edilmemişti. (Kurbanı -yakınlığı- kabul edilmeyen) 'Seni kesinlikle öldüreceğim' dedi. (Öteki) dedi: 'Allah ancak takva sahiplerinden kabul eder'." (Mâide, 5/27).

قُلْ تَعَالَوْا اَتْلُ مَا حَرَّمَ رَبُّكُمْ عَلَيْكُمْ اَلَّا تُشْرِكُوا بِهٖ شَيْـًٔا وَبِالْوَالِدَيْنِ
اِحْسَانًاۚ وَلَا تَقْتُلُٓوا اَوْلَادَكُمْ مِنْ اِمْلَاقٍۜ نَحْنُ نَرْزُقُكُمْ وَاِيَّاهُمْۚ

وَلَا تَقْرَبُوا الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللّٰهُ اِلَّا بِالْحَقِّ ذٰلِكُمْ وَصّٰيكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ

"De ki: Gelin size, Rabbinizin neleri haram kıldığını yüzünüze karşı **okuyayım**: O'na bir şeyi eş koşmanızı haram kıldı. Anaya-babaya iyilik yapmanızı emretti. Yoksulluk korkusuyla çocuklarınızı öldürmeyin. Size de onlara da biz rızık veriyoruz. Çirkef işlerin açığına da gizlisine de yaklaşmayın, Allah'ın dokunulmasını haram kıldığı cana haksız yere kıymayın. İşte O, size bunu tavsiye etti belki aklınızı çalıştırırsınız." (En'âm, 6/151).

وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَاَ الَّذ۪ي اٰتَيْنَاهُ اٰيَاتِنَا فَانْسَلَخَ مِنْهَا فَاَتْبَعَهُ الشَّيْطَانُ فَكَانَ مِنَ الْغَاو۪ينَ

"Onlara o kişinin haberini **oku** ki ona âyetlerimizi vermiştik. Derken onlardan sıyrılmış, şeytan kendisini peşine takmıştı da azgınlardan olmuştu." (A'râf, 7/175).

اِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذ۪ينَ اِذَا ذُكِرَ اللّٰهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَاِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ اٰيَاتُهُ زَادَتْهُمْ ا۪يمَانًا وَعَلٰى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ

"Müminler ancak o kimselerdir ki Allah anıldığında kalpleri ürperir, karşılarında ayetleri **okunduğunda** imanlarını artırır ve yalnız Rab'lerine güvenirler." (Enfâl, 8/2).

وَاِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِمْ اٰيَاتُنَا قَالُوا قَدْ سَمِعْنَا لَوْ نَشَاءُ لَقُلْنَا مِثْلَ هٰذَا اِنْ هٰذَا اِلَّا اَسَاط۪يرُ الْاَوَّل۪ينَ

"Karşılarında âyetlerimiz **okunduğunda** şöyle demişlerdi: 'Gerçekten dinledik, istesek bunun aynısını biz de söyleriz. Bu öncekilerin masallarından başka bir şey değil!" (Enfâl, 8/31).

قُلْ لَوْ شَاءَ اللّٰهُ مَا تَلَوْتُهُ عَلَيْكُمْ وَلَا اَدْرٰيكُمْ بِه۪ فَقَدْ لَبِثْتُ ف۪يكُمْ عُمُرًا مِنْ قَبْلِه۪ اَفَلَا تَعْقِلُونَ

"De ki: 'Allah dileseydi onu (Kur'an'ı) size **okumazdım** ve O da size onu bildirmezdi. Gerçekten içinizde bundan önce bir ömür kalmıştım. Hiç düşünmez misiniz?' " (Yûnus, 10/16).

وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَاَ نُوحٍ اِذْ قَالَ لِقَوْمِه۪ يَا قَوْمِ اِنْ كَانَ كَبُرَ عَلَيْكُمْ مَقَام۪ي
وَتَذْك۪ير۪ي بِاٰيَاتِ اللّٰهِ فَعَلَى اللّٰهِ تَوَكَّلْتُ فَاَجْمِعُوٓا اَمْرَكُمْ وَشُرَكَٓاءَكُمْ ثُمَّ
لَا يَكُنْ اَمْرُكُمْ عَلَيْكُمْ غُمَّةً ثُمَّ اقْضُوٓا اِلَيَّ وَلَا تُنْظِرُونِ

"Onlara Nuh'un haberini de **oku**. Hani bir zaman toplumuna şöyle demişti: 'Ey toplumum! Eğer benim aranızda bulunmam ve Allah'ın âyetlerini size hatırlatışım size ağır geldiyse, öyleyse ben Allah'a dayandım. Siz de ortaklarınızla birlikte işinizi derleyip toplayın, ne yapacağınıza karar verin, sonra işiniz başınıza dert olmasın, sonra hükmünüzü bana uygulayın, göz açtırmayın bana." (Yûnus, 10/71).

كَذٰلِكَ اَرْسَلْنَاكَ ف۪ٓي اُمَّةٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهَٓا اُمَمٌ لِتَتْلُوَا عَلَيْهِمُ
الَّذ۪ٓي اَوْحَيْنَٓا اِلَيْكَ وَهُمْ يَكْفُرُونَ بِالرَّحْمٰنِۜ قُلْ هُوَ رَبّ۪ي لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَۚ
عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَاِلَيْهِ مَتَابِ

"İşte böylece seni, kendilerinden önce nice ümmetlerin gelip geçtiği bir ümmet içine gönderdik, ki onlar Rahman'a küfrederlerken sana vahyettiğimizi karşılarında **okuyasın**. De ki: 'O'dur Rabbim! O'ndan başka hiçbir tanrı yoktur. Ancak O'na dayandım, dönüşüm yalnız O'nadır." (Ra'd, 13/30).

قُلْ اٰمِنُوا بِه۪ٓ اَوْ لَا تُؤْمِنُواۜ اِنَّ الَّذ۪ينَ اُو۫تُوا الْعِلْمَ مِنْ قَبْلِه۪ٓ اِذَا يُتْلٰى عَلَيْهِمْ
يَخِرُّونَ لِلْاَذْقَانِ سُجَّدًاۙ

"De ki: O'na ister iman edin, ister iman etmeyin. Kuşkusuz daha önceden kendilerine ilim verilen kimseler, karşılarında (**Kur'ân**) **okunduğunda** secde ederek çeneleri üzerine yere kapanırlar." (İsrâ, 17/107).

وَيَسْـَٔلُونَكَ عَنْ ذِي الْقَرْنَيْنِۜ قُلْ سَاَتْلُوا عَلَيْكُمْ مِنْهُ ذِكْرًاۜ

"Bir de sana Zulkarneyn'den soruyorlar. De ki: Size ondan bir hatıra **okuyacağım**." (Kehf, 18/83).

أُولٰئِكَ الَّذِينَ اَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّنَ مِنْ ذُرِّيَّةِ اٰدَمَ وَمِمَّنْ حَمَلْنَا مَعَ
نُوحٍ وَمِنْ ذُرِّيَّةِ اِبْرٰهِيمَ وَاِسْرَٓائِلَ وَمِمَّنْ هَدَيْنَا وَاجْتَبَيْنَاۜ اِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِمْ
اٰيَاتُ الرَّحْمٰنِ خَرُّوا سُجَّدًا وَبُكِيًّا

"İşte bunlar, Allah'ın kendilerine nimet bahşettiği peygamberlerden, Âdem soyundan ve Nûh ile birlikte taşıdıklarımızdan, İbrahim ve İsrâîl soyundan, hidâyete erdirdiğimiz ve seçtiğimiz kimselerdendir. Kendilerine Rahman'ın âyetleri **okunduğu** zaman ağlayarak secdelere kapanırlardı." (Meryem, 19/58).

وَاِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِمْ اٰيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ اٰمَنُوٓا اَيُّ الْفَرِيقَيْنِ
خَيْرٌ مَقَامًا وَاَحْسَنُ نَدِيًّا

"Âyetlerimiz kendilerine açık açık **okunduğunda** o küfredenler iman edenlere: 'Bu iki grubun hangisinin makamı daha iyi ve meclisi daha güzel?' dediler." (Meryem, 19/73).

ذٰلِكَ وَمَنْ يُعَظِّمْ حُرُمَاتِ اللّٰهِ فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ عِنْدَ رَبِّهِۜ وَاُحِلَّتْ لَكُمُ
الْاَنْعَامُ اِلَّا مَا يُتْلٰى عَلَيْكُمْ فَاجْتَنِبُوا الرِّجْسَ مِنَ الْاَوْثَانِ
وَاجْتَنِبُوا قَوْلَ الزُّورِ

"Emir budur: Her kim Allah'ın kutsallarına saygı gösterirse bu, kendisi için Rabbi katında kesin hayırdır. Size ise karşınızda **okunup** duranlar açıkça söylenenler müstesna olmak üzere bütün büyük ve küçük baş hayvanlar helal kılındı. Öyle ise o putlardan, o pislikten ve yalan sözden kaçının." (Hacc, 22/30).

وَاِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِمْ اٰيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ تَعْرِفُ فٖي وُجُوهِ الَّذِينَ كَفَرُوا الْمُنْكَرَۜ
يَكَادُونَ يَسْطُونَ بِالَّذِينَ يَتْلُونَ عَلَيْهِمْ اٰيَاتِنَاۜ قُلْ اَفَاُنَبِّئُكُمْ بِشَرٍّ مِنْ
ذٰلِكُمْۜ اَلنَّارُۜ وَعَدَهَا اللّٰهُ الَّذِينَ كَفَرُواۜ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ

“Kendilerine karşı âyetlerimiz birer açık kanıt olarak **okunduğunda** da o kâfirlerin yüzlerinden inkârcılıklarını tanırsın. Karşılarında âyetlerimizi okuyanlara nerede ise saldırıverecek gibi olurlar. De ki: Şimdi size ondan daha kötü olanını haber vereyim mi? Ateş!.. Allah onu, küfredenlere vaad buyurdu ki o ne kötü sondur!” (Hacc, 22/72).

قَدْ كَانَتْ اٰيَاتٖي تُتْلٰى عَلَيْكُمْ فَكُنْتُمْ عَلٰٓى اَعْقَابِكُمْ تَنْكِصُونَۙ

“Karşınızda âyetlerim **okunuyordu** da siz ardınıza dönüyordunuz.” (Mü’minûn, 23/66).

اَلَمْ تَكُنْ اٰيَاتٖي تُتْلٰى عَلَيْكُمْ فَكُنْتُمْ بِهَا تُكَذِّبُونَ

“Âyetlerim size **okunuyordu** da siz onlara yalan diyordunuz, değil mi?” (Mü’minûn, 23/105).

وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَاَ اِبْرٰهٖيمَۘ

“Onlara İbrahim’in kıssasını da **oku**.” (Şuarâ, 26/69).

نَتْلُوا عَلَيْكَ مِنْ نَبَاِ مُوسٰى وَفِرْعَوْنَ بِالْحَقِّ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ

“Sana Musa ile Firavun’un kıssasından bir bölümünü iman edecek bir topluluğa ders olsun diye hakkıyla **okuyacağız**.” (Kasas, 28/3).

وَلٰكِنَّٓا اَنْشَاْنَا قُرُونًا فَتَطَاوَلَ عَلَيْهِمُ الْعُمُرُۚ وَمَا كُنْتَ ثَاوِيًا فٖٓي
اَهْلِ مَدْيَنَ تَتْلُوا عَلَيْهِمْ اٰيَاتِنَاۙ وَلٰكِنَّا كُنَّا مُرْسِلٖينَ

“Ama Biz bir çok kuşaklar meydana getirdik de onların ömürleri uzadı. Sen Medyen halkı arasında ikamet ederek âyetlerimizi onlardan **okuyup** öğrenmedin de! Ancak Biz peygamberlik verip gönderenler olduk.” (Kasas, 28/45).

وَاِذَا يُتْلٰى عَلَيْهِمْ قَالُٓوا اٰمَنَّا بِهٖٓ اِنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّنَٓا اِنَّا كُنَّا مِنْ قَبْلِهٖ
مُسْلِمٖينَ

"Kendilerine **okunur okunmaz**: 'Buna iman ettik. Bu şüphesiz gerçektir ve Rabbimizden gelmiştir. Doğrusu biz ondan önce de hakkı teslim eden kimselerdik,' dediler." (Kasas, 28/53).

وَمَا كَانَ رَبُّكَ مُهْلِكَ الْقُرٰى حَتّٰى يَبْعَثَ فٖٓى اُمِّهَا رَسُولًا يَتْلُوا عَلَيْهِمْ اٰيَاتِنَاۚ وَمَا كُنَّا مُهْلِكِى الْقُرٰٓى اِلَّا وَاَهْلُهَا ظَالِمُونَ

"Bir de Rabbin memleketleri, oraların ana noktasında kendilerine âyetlerimizi **okuyan** bir peygamber göndermeden helak etmemiştir. Biz o memleketleri sadece halkları zulüm yaptıkları için helak etmişizdir." (Kasas, 28/59).

وَاِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِ اٰيَاتُنَا وَلّٰى مُسْتَكْبِرًا كَاَنْ لَمْ يَسْمَعْهَا كَاَنَّ فٖٓى اُذُنَيْهِ وَقْرًاۚ فَبَشِّرْهُ بِعَذَابٍ اَلٖيمٍ

"Karşısında âyetlerimiz **okunduğunda** sanki onları hiç duymamış gibi, gûya iki kulağında bir ağırlık varmış gibi kibirlenerek geri döner. Artık onu elemli bir azapla muştula." (Lokmân, 31/7).

وَاذْكُرْنَ مَا يُتْلٰى فٖى بُيُوتِكُنَّ مِنْ اٰيَاتِ اللّٰهِ وَالْحِكْمَةِۜ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ لَطٖيفًا خَبٖيرًا

"Evlerinizde Allah'ın âyetlerinden ve hikmetten **okunanları** hatırlayın. Kuşkusuz Allah Latîf'tir, haberdardır." (Ahzâb, 33/34).

وَاِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِمْ اٰيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالُوا مَا هٰذَٓا اِلَّا رَجُلٌ يُرٖيدُ اَنْ يَصُدَّكُمْ عَمَّا كَانَ يَعْبُدُ اٰبَٓاؤُ۬كُمْۚ وَقَالُوا مَا هٰذَٓا اِلَّٓا اِفْكٌ مُفْتَرًىۜ وَقَالَ الَّذٖينَ كَفَرُوا لِلْحَقِّ لَمَّا جَٓاءَهُمْ اِنْ هٰذَٓا اِلَّا سِحْرٌ مُبٖينٌ

"Karşılarında açık açık âyetlerimiz **okunduğunda** dediler: Bu, sadece sizi atalarınızın tapıp durduklarından çevirmek isteyen bir adam! Ve dediler: Bu (Kur'ân) yalnız uydurulmuş bir yalandır! Yine o küfre sapmış olanlar kendilerine hak geldiğinde şöyle dediler: Bu, ancak apaçık bir büyüdür." (Sebe', 34/43).

فَالتَّالِيَاتِ ذِكْرًا

"Zikir **okuyanlara** (da yemin olsun)." (Sâffât, 37/3).

وَسِيقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَى جَهَنَّمَ زُمَرًا حَتَّى إِذَا جَاؤُهَا فُتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِنْكُمْ يَتْلُونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِ رَبِّكُمْ وَيُنْذِرُونَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَذَا قَالُوا بَلَى وَلَكِنْ حَقَّتْ كَلِمَةُ الْعَذَابِ عَلَى الْكَافِرِينَ

"Küfre sapmış olanlar bölükler halinde cehenneme sürülmüştür. Nihayet oraya vardıklarında cehennemin kapıları açılır ve bekçileri onlara: 'Size, içinizden, karşınızda Rabbinizin ayetlerini **okuyan** ve sizi bugününüze ulaşma hususunda uyaran elçiler gelmedi mi?' der. 'Evet' derler. Ne var ki o kâfirlere azap sözü hak olmuştur." (Zümer, 39/71).

تِلْكَ آيَاتُ اللّٰهِ نَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ فَبِأَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَ اللّٰهِ وَآيَاتِهِ يُؤْمِنُونَ

"İşte Allah'ın âyetleri, onları sana gerçek olarak **okuyoruz**. Peki Allah'tan ve âyetlerinden sonra hangi söze inanacaklar?" (Câsiye, 45/6).

يَسْمَعُ آيَاتِ اللّٰهِ تُتْلَى عَلَيْهِ ثُمَّ يُصِرُّ مُسْتَكْبِرًا كَأَنْ لَمْ يَسْمَعْهَا فَبَشِّرْهُ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ

"Allah'ın, karşısında **okunmakta olan** âyetlerini dinliyor sonra sanki onları hiç duymamış gibi kibirlenerek direniyor. Öyle ise onu elemli bir azapla muştula." (Câsiye, 45/8).

وَإِذَا تُتْلَى عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ مَا كَانَ حُجَّتَهُمْ إِلَّا أَنْ قَالُوا ائْتُوا بِآبَائِنَا إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

"Karşılarında ayetlerimiz açık açık **okunduğunda** onların: 'Doğru sözlülerseniz atalarımızı getirin,' demelerinden başka delilleri olmamıştır." (Câsiye, 45/25).

وَاَمَّا الَّذٖينَ كَفَرُواۜ اَفَلَمْ تَكُنْ اٰيَاتٖى تُتْلٰى عَلَيْكُمْ فَاسْتَكْبَرْتُمْ وَكُنْتُمْ قَوْماً مُجْرِمٖينَ

"Küfretmiş kimselere gelince (onlara denilir:) Âyetlerim karşınızda **okunmuyor** muydu? Ama kibirlendiniz! Suçlular toplumu oldunuz." (Câsiye, 45/31).

وَاِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِمْ اٰيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذٖينَ كَفَرُوا لِلْحَقِّ لَمَّا جَاۤءَهُمْۙ هٰذَا سِحْرٌ مُبٖينٌۜ

"Karşılarında âyetlerimiz açık açık **okunurken** de o inkâr edenler kendilerine gerçek geldiği zaman: Bu apaçık bir büyüdür dediler." (Ahkâf, 46/7).

رَسُولاً يَتْلُوا عَلَيْكُمْ اٰيَاتِ اللّٰهِ مُبَيِّنَاتٍ لِيُخْرِجَ الَّذٖينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنَ الظُّلُمَاتِ اِلَى النُّورِۜ وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللّٰهِ وَيَعْمَلْ صَالِحاً يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرٖى مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ خَالِدٖينَ فٖيهَٓا اَبَداًۜ قَدْ اَحْسَنَ اللّٰهُ لَهُ رِزْقاً

"Bir Peygamber gönderdi, Allah'ın nurlar saçan, yollar açan âyetlerini sizlere karşı **okuyor** ki iman edip de yararlı işler yapanları karanlıklardan aydınlığa çıkarsın. Her kim Allah'a iman edip dürüstlükle çalışırsa Allah onu altından ırmaklar akan cennetlere koyacak, orada ebedî kalacaklar. Allah ona gerçekten güzel bir rızık ihsan etmiştir." (Talâk, 65/11).

اِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِ اٰيَاتُنَا قَالَ اَسَاطٖيرُ الْاَوَّلٖينَ

"Karşısında âyetlerimiz **okunurken** 'eskilerin masalları' dedi." (Kalem, 68/15).

اِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِ اٰيَاتُنَا قَالَ اَسَاطٖيرُ الْاَوَّلٖينَۜ

"Karşısında âyetlerimiz **okunurken** 'öncekilerin masalları' dedi." (Mutaffifîn, 83/13).

رَسُولٌ مِنَ اللّٰهِ يَتْلُوا صُحُفًا مُطَهَّرَةً

"(O delil de) Allah'tan gelen bir Peygamber, tertemiz **sayfalar okur**." (Beyyine, 98/2).

c) Kur'ân'ın Seslendirilmesinde ' رتّل =rattele[44]=tertîl ile okudu' Fiilinin Kullanılması

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ الْقُرْاٰنُ جُمْلَةً وَاحِدَةً كَذٰلِكَ لِنُثَبِّتَ
بِهِ فُؤَادَكَ وَرَتَّلْنَاهُ تَرْتِيلًا

"Yine o küfredenler: 'O Kur'ân, ona hepsi birden indirilseydi ya!' dediler. Biz onu, gönlüne iyi yerleştirelim diye böyle indirdik ve onu **ağır ağır okuduk**.' (Furkân, 25/32).

اَوْ زِدْ عَلَيْهِ وَرَتِّلِ الْقُرْاٰنَ تَرْتِيلًا

"Yahut ona artır ve **Kur'ân**'ı ağır bir okuyuşla tane tane **oku**." (Müzzemmil, 73/4).

44 'Tertîl', bir şeyi güzelce düzenleyip kusursuz olarak açık açık hakkını vererek açıklamaktır. Aralarında çok değil biraz açıklık bulunmakla birlikte gayet güzel bir nizamda görünen parlak ön dişlere 'suğar-i ratel' derler. Sözü öyle tane tane, yavaş yavaş mühlet ile güzel telif ve beyan ile söylemeye de 'tertîl-i kelâm' derler. Kur'ân'ın tertîli de böyle harflerinin, uygulanışının, nazmının, manasının hakkını doyura doyura vererek okunmasıdır. (Tecvid ilminde şöyle tanımlanmıştır:) Hurûf-i mürekkebe beynindeki tevâliye riâyet, mehâric-i hurûfa ve merâtib-i vukûfa riâyet (peşpeşe sıralanan harflerin sıralanışına, çıkış noktalarına ve vakıf mertebelerine özen göstererek), hafif bir ses ile ağır ağır okumaktır. (Elmalılı, Istılahat, yazma nüsha. S.G)

2) Tevrât, Zebûr ve İncîl

Diğer Semâvî Kitap ve Sayfalar

I) Tevrât ve İncîl

A) Tevrât ve İncîl'in Açıkça Zikredildiği Âyetler

a) Tevrat ve İncil'in Birlikte Geçtiği Âyetler,

b) Tevrât'ın İncil'den Bağımsız Olarak Geçtiği Âyetler,

c) İncil'in, Tevrat'tan bağımsız Olarak Geçtiği Yerler.

B) 'el-Kitâb' Lafzı ile Murad Edilen Eserler

a) ' كتاب **=Kitâb Lafzı ile Hz. Musa'ya İndirilen Tevrât'ın Murad Edildiği Âyetler** • *Yahudilere Sor Bakalım: Musa'nın Getirdiği Kitabı Kim İndirmişti,*

b) Tevratın/İncilin /veya her ikisinin kasdedildiği ayetler.

c) ' كتاب **=Kitâb Lafzı ile İncil'in Kasdedildiği Bir Âyet,**

d) ' كتاب **=Kitâb Lafzı ile Diğer Peygamberlere Verilen Kitapların Kasdedildiği Âyetler** • *Gönderilen Her Peygamberle Birlikte Bir Kitap da İndirilmiştir* • *İbrahim ile Nuh'un Soylarına da Kitap Bahşedilmişti* • *Yahya Peygambere de Kitap Verilmişti,*

e) ' كتاب **=Kitâb Lafzı ile Levh-i Mahfuz ve Amel Defteri'nin Murad Edildiği Âyetler** • *Levh-i Mahfuzun Kasdedildiği Âyetler* • *Her Şey Açıklayan Kitaptadır* • *Ana Kitap* • *Kitapla Amel Defterinin Kasdedildiği Âyetler* • *Herkesin Önüne Amel Defteri Yayılır* • *Amel Defterleri Sağlarından Verilenlerin Başları Diktir! Sollarından Verilenleri ise Sormayın!* • *Kim Ne Yapmışsa Hepsini Amel Defterinde Yazılı Bulur* • *Her Ümmet İçin Özel Kayıt Tutulmuştur,*

f) كتاب **=Kitap Lafzı ile Kaderin Murad Edildiği Ayetler** • *Ölüm, Süresi Belirlenmiş Bir Yazgıdır* • *Yazgı Felaketleri de Erteletir* • *Her Şey İlâhî Yazıya Göredir,*

g) ' كتاب **=Kitâb Lafzı ile 'Kitap' Dışındaki Manaların Murad Edildiği Âyetler,**

g/a) Farz Anlamında Kullanıldığı Yorumu Yapılan Âyetler,

g/b) Mükâteb Akdi Anlamında,

g/c) Mektup/Mesaj Anlamında,

h) ' كتاب **=Kitâb Lafzı ile Mutlak'Kitap' Anlamının Murad Edildiği Âyetler** • *Ümmi Kitap Bilmezler* • *İnanmak İstemeyen Gökten Somut Kitap İndiğini Görse ve Eliyle Dokunsa Bile İnanmaz* • *Tartışmalar Aydınlatıcı Kitap Gibi Yol Gösteren Belgelere Dayanmalıdır*

Müşriklerden İddiaları İçin Kitap İsteniyor • *Daha Doğru Bir Kitap Getirin* • *Putlarını Diktiklerinize Bir Kitap mı Vermişiz?* • *Hz. Peygambere Daha Önce Kitapla İlgisi Olmadığı Hatırlatılıyor.*

i)' كتاب **=Kitâb Lafzı'nın Çoğul Şekli Olan '** كتب **=kütüb' Kelimesinin Geçtiği Âyetler**

i/a) Semâvî Kitaplara İşâret Edilenler • *Kitaplara imanda aslolan kitapların hepsine inanmaktır.*

i/b Mutlak Anlamda Kitaplara İşaret Edenler

C) Hz. Musa ile Harun'a Ortak Verilen Eser

D) Hz. Musa'ya Yazılı Levhalar Bahşedilmişti

II) Zebûr

III) Zübür ve Suhuf

2) Tevrât[1], Zebûr ve İncîl[2]

Diğer Semâvî Kitap ve Sayfalar[3]

İslâm'ın inanılmasını şart koştuğu diğer semâvî kitap ve sayfalar da vardır. Bunlar Tevrât, Zebûr ve İncil adlı kitaplar ile aşağıda kimlere verildiği aktarılacak sayfalardır. Bunlara inanmak demek bu ki-

---

1 'Tevrât' Arapçaya geçmiş İbrânice bir kelimedir. Kur'ân'ın seslendirilmesini konu alan kırâat ilminde 'fetih, beyne ve imâle' denilen seslendirme şekillerinin her üçü ile telaffuz edilmesi de bunun bir işâreti sayılır. Şerîat, dînî talimler anlamına gelen bu kelime, İslâm öncesi Yahudilerin bütün kültürel metinleri için kullanıldığı biliniyorsa da Kur'ân'da Hz. Musa'ya indirilen kutsal metinler için kullanılmıştır. Bir Ahd-i Kadîm vardır bir de Ahd-i Cedîd. Ahd-i Atîk ile Yahudilerin otuz bölümden oluşan ve Tevrât'ı da kapsayan eski inanç ve kültür metinleri kasdedilir. Bu otuz bölümden beş tanesi: Tekvîn, Çıkış, Tensiye, Leviller ve Sayılardır (bkz. Benû İsrâîl Fi'l-Qur'ân ve's-Sünne, s.64; Kur'ân-ı Kerîm'de Yahudiler ve Hıristiyanlar, Doç. Dr. M. Fatih Kesler, s.185).

2 İncîl, Süryanice veya İbrânice kaynaklı Arapçalaşmış bir sözcük olup 'müjde veren' demektir. Bu konuda geniş bilgi edinmek için Elmalı'lı Merhum'un tarafımızdan sadeleştirilen H.D.K.Dili adlı tefsirinde el-Hadîd sûresinin 27. âyetinin açıklamalarına bakılması tavsiye edilir.

3 Burada genellikle lafızlar esas alındığından muhteva ile ilgili arabaşlıklara gerekli görülen yerlerde yer verilmiştir.

tapların Allah tarafından indirildiğini kabullenmek ve bunu itiraf etmek demektir. Böyle bir kitaba inanmak farz olduğu gibi, hükümlerinin Kur'ân doğrultusunda tashih edilmesi gerektiğine inanmak da bir zorunluluktur.

I) Tevrât ve İncîl

A) Tevrât ve İncîl'in Açıkça Zikredildiği Âyetler

a) Tevrat ve İncil'in Birlikte Geçtiği Âyetler[4]

نَزَّلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقاً لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَاَنْزَلَ التَّوْرٰيةَ وَالْاِنْجِيلَ ۙ

"Sana o kitabı, önündekini/öncesindekini doğrulayıcı olarak gerçekle indirdi. **Tevrat'ı ve İncil'i** de öyle indirmişti." (Âl-i Imrân, 3/3).

وَيُعَلِّمُهُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَالتَّوْرٰيةَ وَالْاِنْجِيلَ ۚ

"Ona kitabı (yazıyı) hikmet'i, **Tevrat'ı ve İncil'i** öğretecek." (Âl-i Imrân, 3/48).

يَٓا اَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تُحَٓاجُّونَ فِٓى اِبْرٰهِيمَ وَمَٓا اُنْزِلَتِ التَّوْرٰيةُ
وَالْاِنْجِيلُ اِلَّا مِنْ بَعْدِهِ ۜ اَفَلَا تَعْقِلُونَ

"Ey kitap ehli! İbrahim hakkında neden tartışıyorsunuz? Oysa **Tevrat ve İncil** kesinlikle ondan sonra indirilmişti. Akıl erdirmiyor musunuz?" (Âl-i Imrân, 3/65).

وَقَفَّيْنَا عَلٰٓى اٰثَارِهِمْ بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ مُصَدِّقاً لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرٰيةِ ۖ
وَاٰتَيْنَاهُ الْاِنْجِيلَ فِيهِ هُدًى وَنُورٌ ۙ وَمُصَدِّقاً لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرٰيةِ
وَهُدًى وَمَوْعِظَةً لِلْمُتَّقِينَ

[4] Tevrât ve İncil'i konu alan âyetlerin hemen hepsinde mensuplarının kitaplarının gereklerini yerine getirmeleri, kitaplarında yazılanları doğru aktarmaları, dolaylı olarak Hz. Peygamberi muştulayan haberleri gizlememeleri istenerek kendilerine müdhiş bir psikolojik baskı uygulandığı seziliyor.

“Onların (peygamberlerin) izleri üzerinde Meryem oğlu İsa ile önündeki **Tevrat**'ı/veya Tevrat'ın bir bölümünü doğrulayıcı olarak iz sürdürdük, ona hidayet ve nur içeren, önündeki **Tevrat**'ı/veya Tevrat'ın bir bölümünü doğrulayan, takva sahipleri için bir rehber ve bir öğüt olmak üzere **İncil**'i verdik.” (Mâide, 5/46).

وَلَوْ اَنَّهُمْ اَقَامُوا التَّوْرٰيةَ وَالْاِنْج۪يلَ وَمَٓا اُنْزِلَ اِلَيْهِمْ مِنْ رَبِّهِمْ
لَاَكَلُوا مِنْ فَوْقِهِمْ وَمِنْ تَحْتِ اَرْجُلِهِمْۜ مِنْهُمْ اُمَّةٌ مُقْتَصِدَةٌۜ
وَكَث۪يرٌ مِنْهُمْ سَٓاءَ مَا يَعْمَلُونَ۟

“Eğer onlar gerçekten **Tevrat'ı**, **İncil**'i ve kendilerine indirilenleri ayakta tutsalardı (bunların gereklerini yerine getirselerdi) elbette üstlerinden, ayaklarının altından nimetlere boğulurlardı. İçlerinden, orta yolu izleyen (adaletli) bir topluluk var. Ama onlardan pek çoğunun yapageldikleri ne kötü!” (Mâide, 5/66).

قُلْ يَٓا اَهْلَ الْكِتَابِ لَسْتُمْ عَلٰى شَيْءٍ حَتّٰى تُق۪يمُوا التَّوْرٰيةَ
وَالْاِنْج۪يلَ وَمَٓا اُنْزِلَ اِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْۜ وَلَيَز۪يدَنَّ كَث۪يرًا مِنْهُمْ مَٓا اُنْزِلَ
اِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ طُغْيَانًا وَكُفْرًاۚ فَلَا تَأْسَ عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِر۪ينَ

“De ki ey kitap ehli! **Tevrat'ı**, **İncil**'i ve Rabbinizden size indirilmiş olanları ayakta tutmanıza değin hiçbir değer üzerinde değilsiniz! Sana Rabbinden indirilen elbette ve kesinlikle onlardan pek çoğunun azgınlığını ve küfrünü artıracak. Artık sen küfre sapmış o topluluk için tasalanma.” (Mâide, 5/68).

اِذْ قَالَ اللّٰهُ يَا ع۪يسَى ابْنَ مَرْيَمَ اذْكُرْ نِعْمَت۪ي عَلَيْكَ وَعَلٰى وَالِدَتِكَۢ
اِذْ اَيَّدْتُكَ بِرُوحِ الْقُدُسِ تُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ وَكَهْلًاۚ وَاِذْ عَلَّمْتُكَ
الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَالتَّوْرٰيةَ وَالْاِنْج۪يلَۚ وَاِذْ تَخْلُقُ مِنَ الطّ۪ينِ
كَهَيْـَٔةِ الطَّيْرِ بِاِذْن۪ي فَتَنْفُخُ ف۪يهَا فَتَكُونُ طَيْرًا بِاِذْن۪ي وَتُبْرِئُ

الْاَكْمَهَ وَالْاَبْرَصَ بِاِذْنٖى وَاِذْ تُخْرِجُ الْمَوْتٰى بِاِذْنٖى وَاِذْ
كَفَفْتُ بَنٖٓى اِسْرَٓائٖلَ عَنْكَ اِذْ جِئْتَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَقَالَ
الَّذٖينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ اِنْ هٰذَٓا اِلَّا سِحْرٌ مُبٖينٌ

"O zaman Allah buyurur: "Ey Meryem oğlu İsa! Senin üzerindeki, annenin üzerindeki nimetimi hatırla. Hani seni Ruhulkudüs ile desteklemiştim de insanlara beşikte ve yetişkin iken konuşuyordun. Sana Kitab'ı, hikmeti, **Tevrat'ı** ve **İncil**'i öğretmiştim. O çamurdan kuş görünümünde benim iznimle yaratıyor, sonra içine üflüyordun da benim iznimle bir kuş oluveriyordu. Doğuştan körü ve abraşı iznimle iyileştiriyordun. Yine iznimle ölüleri (mezardan) çıkarıp geçici bir süre hayata döndürüyordun. İsrailoğullarını senden uzak tutmuştum, çünkü kendilerine apaçık delillerle gelmiştin de içlerinden küfre sapanlar: 'Bu açık bir büyüden başka şey değildir' demişlerdi." (Mâide, 5/110).

اَلَّذٖينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِىَّ الْاُمِّىَّ الَّذٖى يَجِدُونَهُ مَكْتُوبًا
عِنْدَهُمْ فِى التَّوْرٰيةِ وَالْاِنْجٖيلِ يَاْمُرُهُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهٰيهُمْ
عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَٓائِثَ
وَيَضَعُ عَنْهُمْ اِصْرَهُمْ وَالْاَغْلَالَ الَّتٖى كَانَتْ عَلَيْهِمْ فَالَّذٖينَ
اٰمَنُوا بِهٖ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا النُّورَ الَّذٖٓى اُنْزِلَ مَعَهُٓ اُولٰٓئِكَ
هُمُ الْمُفْلِحُونَ

"Yanlarındaki **Tavrat** ve **İncil**'de kendisini(n vasıflarını yazılmış) bulacakları ümmi peygamber elçiye uyarlar. O, kendilerine iyiliği emreder, kötülükten sakındırır, tertemiz nesneleri helal eder, onlara murdar olanları haram kılar, sırtlarındaki ağırlıklarını, üzerlerindeki bağları söker. Ona iman etmiş, ona saygı göstermiş, ona yardım etmiş olanlar, onunla indirilmiş nura uyanlar; işte onlar! Onlardır muratlarına erenler." (A'râf, 7/157).

إِنَّ اللّٰهَ اشْتَرٰى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اَنْفُسَهُمْ وَاَمْوَالَهُمْ بِاَنَّ لَهُمُ الْجَنَّةَ
يُقَاتِلُونَ فِى سَبِيلِ اللّٰهِ فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ وَعْدًا عَلَيْهِ حَقًّا
فِى التَّوْرٰيةِ وَالْاِنْجِيلِ وَالْقُرْاٰنِ وَمَنْ اَوْفٰى بِعَهْدِهِ مِنَ اللّٰهِ
فَاسْتَبْشِرُوا بِبَيْعِكُمُ الَّذِى بَايَعْتُمْ بِهِ وَذٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

"Kuşkusuz Allah, müminlerden canlarını ve mallarını cennetin kendilerinin olmasına karşılık satın aldı. Onlar, Allah yolunda savaşırlar, öldürürler, öldürülürler. (Bu) **Tevrat'ta, İncil'de** ve Kur'an'da Allah'ın üstlendiği bir borçtur. Ahdine, Allah'tan daha vefalı kimdir? Haydi yaptığınız bu alış verişinizle sevinin. İşte budur o büyük kurtuluş." (Tevbe, 9/111).

مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللّٰهِ وَالَّذِينَ مَعَهُٓ اَشِدَّٓاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَٓاءُ بَيْنَهُمْ
تَرٰيهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللّٰهِ وَرِضْوَانًا سِيمَاهُمْ فِى
وُجُوهِهِمْ مِنْ اَثَرِ السُّجُودِ ذٰلِكَ مَثَلُهُمْ فِى التَّوْرٰيةِ وَمَثَلُهُمْ فِى الْاِنْجِيلِ
كَزَرْعٍ اَخْرَجَ شَطْـَٔهُ فَاٰزَرَهُ فَاسْتَغْلَظَ فَاسْتَوٰى عَلٰى سُوقِهِ يُعْجِبُ
الزُّرَّاعَ لِيَغِيظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ وَعَدَ اللّٰهُ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْهُمْ
مَغْفِرَةً وَاَجْرًا عَظِيمًا

"Muhammed Allah'ın peygamberidir, O'nun yanındakiler ise kafirlere karşı çok çetin, kendi aralarında son derecede merhametlidirler. Onları rükû edenler, secde edenler olarak görürsün. Allah'tan lutuf ve hoşnutluk isterler. Secde izinden kaynaklanan nişanları yüzlerindedir. Bu, onların **Tevrât'taki** nitelikleri. **İncil'**deki benzetilmeleri de (şöyle) bir ekin gibidir: Filizini çıkarmış, derken onu güçlendirmiş, ardından kalınlaşmış ve çiftçilerin hoşuna gidecek şekilde sapları üzerinde dümdüz dikilmiştir. (Bu temsil) onlarla kâfirleri öfke-

lendirmek içindir. Onlardan iman edip yararlı yararlı işler yapanlara Allah bir bağışlama ve büyük bir mükâfât vaadetti." (Feth, 48/29).

b) Tevrât'ın İncil'den Bağımsız Olarak Geçtiği Âyetler

وَمُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرٰيةِ وَلِاُحِلَّ لَكُمْ بَعْضَ الَّذٖى
حُرِّمَ عَلَيْكُمْ وَجِئْتُكُمْ بِاٰيَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاَطٖيعُونِ

"**Tevrât**'tan önümde olanı doğrulayıcı olarak, size haram kılınanlardan bazılarını size helal kılayım diye. Size Rabbinizden bir mucize ile geldim. Öyle ise korkun Allah'tan ve saygı gösterin bana." (Âl-i Imrân, 3/50).

كُلُّ الطَّعَامِ كَانَ حِلًّا لِبَنٖٓى اِسْرَٓائٖيلَ اِلَّا مَا حَرَّمَ اِسْرَٓائٖيلُ عَلٰى نَفْسِهٖ
مِنْ قَبْلِ اَنْ تُنَزَّلَ التَّوْرٰيةُ قُلْ فَاْتُوا بِالتَّوْرٰيةِ فَاتْلُوهَٓا اِنْ كُنْتُمْ صَادِقٖينَ

"**Tevrât** indirilmeden önce İsrail'in kendine haram kıldığı şeyler dışındaki yiyeceklerin tümü İsrailoğullarına helal idi. De ki: 'Doğru söyleyenler iseniz haydi getirin **Tevrat**'ı ve okuyun onu." (Âl-i Imrân, 3/93).

وَكَيْفَ يُحَكِّمُونَكَ وَعِنْدَهُمُ التَّوْرٰيةُ فٖيهَا حُكْمُ اللّٰهِ ثُمَّ
يَتَوَلَّوْنَ مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ وَمَٓا اُو۬لٰٓئِكَ بِالْمُؤْمِنٖينَ

'İçinde Allah'ın hükmü bulunan **Tevrât** yanlarında iken seni nasıl hakem yapıyorlar? Sonra da bunun ardından dönüyorlar. İşte onlar müminler değil." (Mâide, 5/43).

اِنَّٓا اَنْزَلْنَا التَّوْرٰيةَ فٖيهَا هُدًى وَنُورٌ يَحْكُمُ بِهَا النَّبِيُّونَ الَّذٖينَ
اَسْلَمُوا لِلَّذٖينَ هَادُوا وَالرَّبَّانِيُّونَ وَالْاَحْبَارُ بِمَا اسْتُحْفِظُوا
مِنْ كِتَابِ اللّٰهِ وَكَانُوا عَلَيْهِ شُهَدَٓاءَ فَلَا تَخْشَوُا النَّاسَ وَاخْشَوْنِ
وَلَا تَشْتَرُوا بِاٰيَاتٖى ثَمَنًا قَلٖيلًا وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُ
فَاُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ

"Gerçekten, içinde bir hidayet ve nur bulunan **Tevrat**'ı Biz indirdik. Hakka teslim olmuş peygamberler onunla Yahudilere hükmediyorlardı. Rabbânî âlimler ile Allah'ın kitabını ezberleyip korumakla görevli kılınmış âlimler de bunun tanıkları olarak onunla hüküm veriyorlardı. Öyle ise insanlardan korkmayın Ben'den korkun, âyetlerimi pek az bir bahaya satmayın. Kim Allah'ın indirdiğiyle hükmetmezse işte onlardır kâfirlerin ta kendileri!.." (Mâide, 5/44).

وَاِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ يَا بَنِى اِسْرَآئِيلَ اِنِّى رَسُولُ اللّٰهِ اِلَيْكُمْ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ
يَدَىَّ مِنَ التَّوْرٰيةِ وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَاْتِى مِنْ بَعْدِى اسْمُهُ اَحْمَدُ فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ
قَالُوا هٰذَا سِحْرٌ مُبِينٌ

"Bir zaman da Meryem'in oğlu İsa: 'Ey İsrâiloğulları! Ben size Allah tarafından gönderilmiş bir elçiyim, önümdeki **Tevrât**'ın doğrulayıcısı ve benden sonra gelecek, adı Ahmet olan bir peygamberin müjdecisi olarak geldim' dedi. Sonra o onlara apaçık delillerle gelince: 'Bu, apaçık bir büyü' dediler." (Saff, 61/6).

مَثَلُ الَّذِينَ حُمِّلُوا التَّوْرٰيةَ ثُمَّ لَمْ يَحْمِلُوهَا كَمَثَلِ الْحِمَارِ يَحْمِلُ اَسْفَارًا
بِئْسَ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِ اللّٰهِ وَاللّٰهُ لَا يَهْدِى الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

"Kendilerine **Tevrât** yükletilip de sonra onu taşımayanların durumu ciltlerle kitap taşıyan eşeğin durumuna benzer. Allah'ın âyetlerine yalan diyen toplumun örneği ne çirkin! Allah zâlimler güruhunu doğru yola çıkarmaz." (Cum'a, 62/5).

c) İncil'in, Tevrat'tan bağımsız Olarak Geçtiği Yerler

وَلْيَحْكُمْ اَهْلُ الْاِنْجِيلِ بِمَا اَنْزَلَ اللّٰهُ فِيهِ وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا اَنْزَلَ
اللّٰهُ فَاُولٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ

"**İncil** bağlıları onun içinde Allah'ın indirdiğiyle hüküm versin. (Ona uygun hareket etsin.) Kim Allah'ın indirdiğiyle hüküm vermezse işte onlardır o fasıklar." (Mâide, 5/47).

ثُمَّ قَفَّيْنَا عَلٰٓى اٰثَارِهِمْ بِرُسُلِنَا وَقَفَّيْنَا بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَاٰتَيْنَاهُ الْاِنْجِيلَ وَجَعَلْنَا فٖى قُلُوبِ الَّذٖينَ اتَّبَعُوهُ رَاْفَةً وَرَحْمَةًؕ وَرَهْبَانِيَّةً ابْتَدَعُوهَا مَا كَتَبْنَاهَا عَلَيْهِمْ اِلَّا ابْتِغَٓاءَ رِضْوَانِ اللّٰهِ فَمَا رَعَوْهَا حَقَّ رِعَايَتِهَاۚ فَاٰتَيْنَا الَّذٖينَ اٰمَنُوا مِنْهُمْ اَجْرَهُمْۚ وَكَثٖيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ

"Sonra onların izinden ardarda elçilerimizi gönderdik. Onların arkasından Meryem oğlu İsa'yı gönderdik; ona **İncil**'i verdik, onun peşinden gidenlerin kalplerinde bir yufkalık, bir merhamet yarattık. Bir de ruhbanlık ki onu onlar uydurdular, Biz onu üzerlerine yazmamıştık, ancak Allah rızasını aramak için yaptılar, sonra da ona gerektiği gibi özen göstermediler. Biz de içlerinden iman etmiş olanlara ücretlerini verdik. Fakat onların çoğu yoldan çıkmış fasıklardır." (Hadîd, 57/27).

B) 'el-Kitâb' Lafzı İle Murad Edilen Eserler

a) 'كتاب =Kitâb Lafzı ile Hz. Musa'ya İndirilen Tevrât'ın Murad Edildiği Âyetler[5]

اَتَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنْسَوْنَ اَنْفُسَكُمْ وَاَنْتُمْ تَتْلُونَ الْكِتَابَؕ اَفَلَا تَعْقِلُونَ

"Acaba insanlara bol bol iyilik etmeyi emrederken kendinizi unutuyor musunuz? Oysa siz **Kitab**'[6]ı okuyup duruyorsunuz! Hâlâ düşünüp anlamayacak mısınız?" (Bakara, 2/44).

وَاِذْ اٰتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَالْفُرْقَانَ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ

"Yine hatırlayın o zamanı ki doğru yolu bulursunuz diye Musa'ya **Kitab**'ı ve Furkan'ı[7] vermiştik." (Bakara, 2/53).

---

[5] İlgili âyetlerin hepsinde Musa'ya verilen kitapla İsrailoğullarının doğru yola iletilmesinin hedeflendiği yansıtılır. Bir âyette de (bkz.37/117) işaret edilen kitabın Musa ile Harun'a birlikte verildiği vurgulanır ki bu da Harun'un peygamber olduğunun bir delilidir.

[6] Tevrât'ı. Kurtubî, el-Câmi', I, 369

[7] Burada 'Furkan' ile kasdedilen Hz. Musa'ya Tevrat dışında Tur dönüşünde bahşedilen imtiyazlar/çok özel vahiyler, mesajlardır.

ثُمَّ اَنْتُمْ هٰٓؤُلَٓاءِ تَقْتُلُونَ اَنْفُسَكُمْ وَتُخْرِجُونَ فَرِيقًا مِنْكُمْ
مِنْ دِيَارِهِمْۘ تَظَاهَرُونَ عَلَيْهِمْ بِالْاِثْمِ وَالْعُدْوَانِۜ وَاِنْ يَاْتُوكُمْ
اُسَارٰى تُفَادُوهُمْ وَهُوَ مُحَرَّمٌ عَلَيْكُمْ اِخْرَاجُهُمْۜ اَفَتُؤْمِنُونَ
بِبَعْضِ الْكِتَابِ وَتَكْفُرُونَ بِبَعْضٍۚ فَمَا جَزَٓاءُ مَنْ يَفْعَلُ ذٰلِكَ
مِنْكُمْ اِلَّا خِزْيٌ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَاۚ وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ يُرَدُّونَ اِلٰٓى
اَشَدِّ الْعَذَابِۜ وَمَا اللّٰهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ

"Sonra siz o kimselersiniz ki, birbirinizi öldürüyor, içinizden bir grubu yurtlarından çıkarıyorsunuz, onlara karşı günah ve zulümde birbirinize destek çıkıyorsunuz. Size esirler olarak gelirlerse kendileriyle fidyeleşmeğe yelteniyorsunuz. Oysa yurtlarından çıkarılmaları size haram kılınmıştı. Yoksa **Kitab'ın**[8] bir kısmına inanıyor bir kısmını da inkâr mı ediyorsunuz? Sizden bunu yapanın cezası dünya hayatında rezillikten başka bir şey değildir. Kıyamet gününde ise azabın en ağırına itilirler. Allah yapmakta olduklarınızdan habersiz değil." (Bakara, 2/85).

وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَقَفَّيْنَا مِنْ بَعْدِهٖ بِالرُّسُلِ وَاٰتَيْنَا عِيسَى
ابْنَ مَرْيَمَ الْبَيِّنَاتِ وَاَيَّدْنَاهُ بِرُوحِ الْقُدُسِۜ اَفَكُلَّمَا جَٓاءَكُمْ رَسُولٌ
بِمَا لَا تَهْوٰٓى اَنْفُسُكُمُ اسْتَكْبَرْتُمْۚ فَفَرِيقًا كَذَّبْتُمْۘ وَفَرِيقًا تَقْتُلُونَ

"Yemin olsun ki gerçekten Musa'ya o **Kitab'ı** verdik, ardından izini takip edecek elçiler gönderdik. Meryemoğlu İsa'ya da apaçık deliller verdik ve kendisini Ruhulkudüs ile destekledik. Buna rağmen size her ne zaman bir elçi nefislerinizin istemediği bir şeyle geldiğinde büyüklük taslamadınız mı? Bir kısmını yalanlıyor bir kısmını da öldürüyordunuz?" (Bakara, 2/87).

---

[8] Tevrât'ın. a.g. II, 22.

إِنَّآ أَنْزَلْنَا التَّوْرٰيةَ فِيهَا هُدًى وَنُورٌ يَحْكُمُ بِهَا النَّبِيُّونَ الَّذِينَ
أَسْلَمُوا لِلَّذِينَ هَادُوا وَالرَّبَّانِيُّونَ وَالْأَحْبَارُ بِمَا اسْتُحْفِظُوا
مِنْ كِتَابِ اللّٰهِ وَكَانُوا عَلَيْهِ شُهَدَآءَ فَلَا تَخْشَوُا النَّاسَ وَاخْشَوْنِ
وَلَا تَشْتَرُوا بِاٰيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَآ أَنْزَلَ اللّٰهُ
فَأُولٰٓئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ

"Gerçekten, içinde bir hidayet ve nur bulunan **Tevrat**'ı Biz indirdik. Hakka teslim olmuş peygamberler onunla Yahudilere hükmediyorlardı. Rabbânî âlimler ile Allah'ın kitabını ezberleyip korumakla görevli kılınmış âlimler de bunun tanıkları olarak onunla hüküm veriyorlardı. Öyle ise insanlardan korkmayın Ben'den korkun, âyetlerimi pek az bir bahaya satmayın. Kim Allah'ın indirdiğiyle hükmetmezse işte onlardır kâfirlerin ta kendileri!." (Mâide, 5/44).

Yahudilere Sor Bakalım: Musa'nın Getirdiği Kitabı Kim İndirmişti

وَمَا قَدَرُوا اللّٰهَ حَقَّ قَدْرِهِ إِذْ قَالُوا مَآ أَنْزَلَ اللّٰهُ عَلٰى بَشَرٍ مِنْ شَيْءٍ قُلْ مَنْ أَنْزَلَ
الْكِتَابَ الَّذِي جَآءَ بِهِ مُوسٰى نُورًا وَهُدًى لِلنَّاسِ تَجْعَلُونَهُ قَرَاطِيسَ
تُبْدُونَهَا وَتُخْفُونَ كَثِيرًا وَعُلِّمْتُمْ مَا لَمْ تَعْلَمُوٓا أَنْتُمْ وَلَآ اٰبَآؤُكُمْ قُلِ اللّٰهُ
ثُمَّ ذَرْهُمْ فِي خَوْضِهِمْ يَلْعَبُونَ

"Allah'ı, değerinin gerektirdiği şekilde değerlendirmediler! Çünkü şöyle dediler: 'Allah, insana hiçbir şey indirmemiştir!' De ki: 'Musa'nın insanlara bir ışık ve bir rehber olarak getirip sizin de kendisini sayfalar haline getirerek gösterdiğiniz ve çoğunu da gizlemekte olduğunuz, sizin ve babalarınızın bilmediği şeyleri size öğreten o **Kitab**'ı kim indirmişti?' De ki: 'Allah!'. Sonra bırak onları saplantılarında oynayadursunlar." (En'âm, 6/91).

ثُمَّ اٰتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ تَمَامًا عَلَى الَّذ۪ٓي اَحْسَنَ وَتَفْص۪يلًا
لِكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً لَعَلَّهُمْ بِلِقَٓاءِ رَبِّهِمْ يُؤْمِنُونَ

"Sonra güzellik sergileyene (nimetimizi) tamamlamak, her şeyi detaylandırmak, bir rehber ve bir rahmet olmak üzere Musa'ya o **Kitab**'ı verdik, ki belki onlar Rab'lerine kavuşmağa inanırlar." (En'âm, 6/154).

وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَاخْتُلِفَ ف۪يهِۜ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ
مِنْ رَبِّكَ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْۜ وَاِنَّهُمْ لَف۪ي شَكٍّ مِنْهُ مُر۪يبٍ

"Andolsun Musa'ya o **Kitab'ı** verdik. Sonuçta onda ihtilafa düşüldü. Rabbinden geçmiş bir söz olmasaydı elbette aralarında hüküm verilip bitirilmişti. Geçekten onlar bundan işkillendiren bir kuşku içindeler." (Hûd, 11/110).

وَاٰتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَجَعَلْنَاهُ هُدًى لِبَن۪ٓي اِسْرَٓائ۪يلَ اَلَّا تَتَّخِذُوا مِنْ
دُون۪ي وَك۪يلًاۜ

"Musa'ya o **Kitab'ı** verdik ve kendisini, Benim dışımda bir vekil tutmasınlar diye İsrailoğullarına rehber yaptık." (İsrâ, 17/2).

وَقَضَيْنَٓا اِلٰى بَن۪ٓي اِسْرَٓائ۪يلَ فِي الْكِتَابِ لَتُفْسِدُنَّ فِي الْاَرْضِ مَرَّتَيْنِ
وَلَتَعْلُنَّ عُلُوًّا كَب۪يرًا

"İsrailoğullarına o **Kitap'**ta şöyle hükmettik: Kesinlikle o yerde iki kere fesat çıkaracaksınız ve elbette büyük bir yükselişle yükseleceksiniz! " (İsrâ, 17/4).

وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ

"Şanım hakkı için doğru yolu tutabilsinler diye Musa'ya o **Kitab'ı** da verdik." (Mü'minûn, 23/49).

وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَجَعَلْنَا مَعَهُٓ اَخَاهُ هٰرُونَ وَزٖيرًاۚ

"Yüceliğim hakkı için Musa'ya o **Kitab'ı** verdik, kardeşi Harun'u da yanında vezir yaptık." (Furkân, 25/35).

وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ مِنْ بَعْدِ مَٓا اَهْلَكْنَا الْقُرُونَ الْاُو۫لٰى بَصَٓائِرَ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَرَحْمَةً لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ

"Yüceliğim hakkı için Biz Musa'ya -ilk kuşakları helak etmemizden sonra- o **Kitab'ı**, insanların vicdanlarını aydınlatacak görüşler ve bir hidâyet ve rahmet olmak üzere verdik, gerekir ki düşünüp öğüt alsınlar." (Kasas, 28/43).

وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَلَا تَكُنْ فٖي مِرْيَةٍ مِنْ لِقَٓائِهٖ وَجَعَلْنَاهُ هُدًى لِبَنٖٓي اِسْرَٓاءٖيلَۚ

"Andolsun gerçekten Musa'ya, o **Kitab'ı** verdik. Sakın Musa'nın Allah ile buluşmasından bir kuşku içinde olma. Onu, İsrailoğullarına bir rehber yaptık." (Secde, 32/23).

وَاٰتَيْنَاهُمَا الْكِتَابَ الْمُسْتَبٖينَۚ

"O ikisine de (Musa ile Harun'a) açıkça anlaşılan o **Kitab**'ı verdik." (Sâffât, 37/117).

وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوسَى الْهُدٰى وَاَوْرَثْنَا بَنٖٓي اِسْرَٓاءٖيلَ الْكِتَابَۙ

"Andolsun gerçekten Musa'ya o Kılavuz'u verdik ve İsrailoğullarını o **Kitab'a** vâris yaptık." (Mü'min, 40/53).

وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَاخْتُلِفَ فٖيهِۜ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْۜ وَاِنَّهُمْ لَفٖي شَكٍّ مِنْهُ مُرٖيبٍ

"Andolsun gerçekten Musa'ya o **Kitab**'ı vermiştik. Sonuçta onda ihtilafa düşüldü. Rabbinden geçmiş bir söz olmasaydı elbette arala-

rında hüküm verilmişti. Cidden onlar ondan (Kur'an'dan) kesin bir kuşku içindeler." (Fussılet, 41/45).

وَمِنْ قَبْلِهِ كِتَابُ مُوسٰى اِمَامًا وَرَحْمَةً وَهٰذَا كِتَابٌ مُصَدِّقٌ لِسَانًا عَرَبِيًّا
لِيُنْذِرَ الَّذِينَ ظَلَمُوا وَبُشْرٰى لِلْمُحْسِنِينَ

"Onun önünden bir rehber ve rahmet olmak üzere Musa'nın **kitabı** var. Bu da zulmedenleri uyarmak ve güzellik sergileyenler için de bir müjde olmak üzere dili Arapça, doğrulayan bir kitaptır." (Ahkâf, 46/12).

b) Tevratın/İncilin veya her ikisinin kasdedildiği ayetler

وَقَالَتِ الْيَهُودُ لَيْسَتِ النَّصَارٰى عَلٰى شَيْءٍ وَقَالَتِ النَّصَارٰى لَيْسَتِ الْيَهُودُ
عَلٰى شَيْءٍ وَهُمْ يَتْلُونَ الْكِتَابَ كَذٰلِكَ قَالَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ مِثْلَ
قَوْلِهِمْ فَاللّٰهُ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ

"Yahudiler: 'Hıristiyanlar bir şey (bir temel) üzerinde değil' dedi; hıristiyanlar da: 'Yahudiler bir şey üzerinde değildir' dedi. Oysa onlar o **kitabı** okuyup duruyorlar. Bilmeyenler de onların sözünün aynısını söyledi. Artık Allah, ayrılığa düştükleri o hususta kıyamet günü aralarında hüküm verir." (Bakara, 2/113).

اِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا اَنْزَلَ اللّٰهُ مِنَ الْكِتَابِ وَيَشْتَرُونَ بِهِ ثَمَنًا
قَلِيلًا اُولٰٓئِكَ مَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ اِلَّا النَّارَ وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللّٰهُ
يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ

"Allah'ın indirdiği o **kitaptan** bir şeyi gizleyip onunla biraz bir şey satın alanlar; işte onlar içlerine ateşten başka bir şey almıyorlar. Kıyamet günü Allah onlara konuşmayacak ve onları arındırmayacak. Onlara sadece pek elem veren bir azap vardır." (Bakara, 2/174).

ذٰلِكَ بِاَنَّ اللّٰهَ نَزَّلَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ وَاِنَّ الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِى الْكِتَابِ لَفِى شِقَاقٍ بَعِيدٍ

"Bu azabın sebebi şudur: Kuşkusuz Allah **kitabı**[9] gerçekle indirmiştir. Oysa o **kitapta**[10] gerçekten ayrılığa düşenler pek uzak bir ayrılık içindedirler." (Bakara, 2/176).

وَاِنَّ مِنْهُمْ لَفَرِيقًا يَلْوُنَ اَلْسِنَتَهُمْ بِالْكِتَابِ لِتَحْسَبُوهُ مِنَ الْكِتَابِ وَمَا هُوَ مِنَ الْكِتَابِ وَيَقُولُونَ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ وَمَا هُوَ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ وَيَقُولُونَ عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ وَهُمْ يَعْلَمُونَ

"İçlerinden bir grup var ki onu o **kitap**'tan sanasınız diye dillerini o **kitapla** eğip büküyorlar. Oysa o, o **kitap**'tan değildir. Onun Allah katından olduğunu söylüyorlar halbuki o Allah katından değildir. Bilip durdukları halde Allah'a karşı o yalanı söylüyorlar." (Âl-i Imrân, 3/78).

c) ' كتاب =Kitâb Lafzı ile İncil'in Kasdedildiği Bir Âyet

قَالَ اِنِّى عَبْدُ اللّٰهِ اٰتَانِىَ الْكِتَابَ وَجَعَلَنِى نَبِيًّا

"(Beşikteki çocuk İsa:): 'Haberiniz olsun, ben Allah'ın kuluyum, O bana **kitap** verdi ve beni peygamber yaptı' dedi." (Meryem, 19/30).

[9] Kur'ân'ı.

[10] Tevrat'ta.

d) ' كتاب =Kitâb Lafzı ile Diğer Peygamberlere Verilen Kitapların Kasdedildiği Âyetler

Gönderilen Her Peygamberle Birlikte Bir Kitap da İndirilmiştir

كَانَ النَّاسُ اُمَّةً وَاحِدَةً فَبَعَثَ اللّٰهُ النَّبِيّٖنَ مُبَشِّرٖينَ وَمُنْذِرٖينَ
وَاَنْزَلَ مَعَهُمُ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِيَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ فٖيمَا اخْتَلَفُوا فٖيهِ
وَمَا اخْتَلَفَ فٖيهِ اِلَّا الَّذٖينَ اُوتُوهُ مِنْ بَعْدِ مَا جَٓاءَتْهُمُ الْبَيِّنَاتُ بَغْيًا
بَيْنَهُمْ فَهَدَى اللّٰهُ الَّذٖينَ اٰمَنُوا لِمَا اخْتَلَفُوا فٖيهِ مِنَ الْحَقِّ بِاِذْنِهٖ
وَاللّٰهُ يَهْدٖى مَنْ يَشَٓاءُ اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقٖيمٍ

"İnsanlar bir tek ümmetti de Allah o peygamberleri müjdeciler ve uyarıcılar olarak gönderdi, anlaşmazlığa düştükleri hususlarda insanlar arasında hükmetsin(ler) diye kendileriyle birlikte **kitabı** gerçekle indirdi. Onda (o kitapta) da yalnız kendilerine o kitap verilenler, kendilerine apaçık kanıtlar geldikten sonra sırf aralarındaki kıskançlık yüzünden anlaşmazlığa düştüler. Bunun üzerine Allah izniyle, iman edenleri, onların anlaşmazlığa düştükleri Hakk'a doğrudan ulaştırdı. Öyle ya Allah dilediği kimseyi dosdoğru yola iletir." (Bakara, 2/213).

وَاِذْ اَخَذَ اللّٰهُ مٖيثَاقَ النَّبِيّٖنَ لَمَٓا اٰتَيْتُكُمْ مِنْ كِتَابٍ وَحِكْمَةٍ ثُمَّ
جَٓاءَكُمْ رَسُولٌ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَكُمْ لَتُؤْمِنُنَّ بِهٖ وَلَتَنْصُرُنَّهُ قَالَ
ءَاَقْرَرْتُمْ وَاَخَذْتُمْ عَلٰى ذٰلِكُمْ اِصْرٖى قَالُٓوا اَقْرَرْنَا قَالَ
فَاشْهَدُوا وَاَنَا مَعَكُمْ مِنَ الشَّاهِدٖينَ

Bir vakit Allah peygamberlerden: 'Yemin olsun ki size **kitaptan** ve hikmetten verdim. Sonra size, beraberinizdekini doğrulayan bir peygamber geldi mi kesinlikle ona inanacak, elbette ona yardımda

bulunacaksınız' diye misaklarını almış ve: 'Bunu kabul ettiniz mi? Bu ağır yükümü üzerinize aldınız mı?' demişti. 'Kabul ettik' dediler. (Allah da:) 'Şahit olun ben de sizinle birlikte şahitlerdenim' buyurmuştu." (Âl-i Imrân, 3/81).

لَقَدْ اَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَاَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ
لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِۚ وَاَنْزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ بَاْسٌ شَدِيدٌ وَمَنَافِعُ
لِلنَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللّٰهُ مَنْ يَنْصُرُهُ وَرُسُلَهُ بِالْغَيْبِۜ اِنَّ اللّٰهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ

"Ululuğum hakkı için Biz peygamberlerimizi açık delillerle görderdik ve beraberlerinde **kitap** ve ölçü indirdik ki insanlar adaletle tutunsunlar. Bir de içinde hem çetin bir sertlik hem de insanlar için bir çok yararlar bulunan demiri indirdik. Çünkü Allah kendisine ve peygamberlerine gıyabında yardım edenleri belli edecek. Kuşkusuz Allah pekâlâ güçlüdür, pekâlâ izzetlidir." (Hadîd, 57/25).

İbrahim ile Nuh'un Soylarına da Kitap Bahşedilmişti

اَمْ يَحْسُدُونَ النَّاسَ عَلٰى مَٓا اٰتٰيهُمُ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهِۚ فَقَدْ اٰتَيْنَٓا اٰلَ اِبْرٰهٖيمَ
الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَاٰتَيْنَاهُمْ مُلْكًا عَظٖيمًا

"Yoksa Allah'ın lutfundan kendilerine ihsanda bulunduğu insanları kıskanıyorlar mı? Gerçekten biz İbrahim Hânedanına **kitabı,** hikmeti vermiştik, onlara azametli bir saltanat vermiştik." (Nisâ, 4/54).

وَوَهَبْنَا لَهُٓ اِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَ وَجَعَلْنَا فٖى ذُرِّيَّتِهِ النُّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ
وَاٰتَيْنَاهُ اَجْرَهُ فِى الدُّنْيَاۚ وَاِنَّهُ فِى الْاٰخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحٖينَ

"Biz de ona (İbrahim'e) İshak ile Yakub'u lutfettik ve peygamberlikle **kitabı** soyunda bıraktık. Kendisine dünyada mükâfâtını verdik. Kuşkusuz o, âhirette de elbette iyilerdendir." (Ankebût, 29/27).

وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا نُوحًا وَاِبْرٰهٖيمَ وَجَعَلْنَا فٖى ذُرِّيَّتِهِمَا النُّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ
فَمِنْهُمْ مُهْتَدٍۚ وَكَثٖيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ

"Ululuğum hakkı için Nuh'u ve İbrahim'i gönderdik, soylarına da peygamberliği ve **kitabı** bahşettik. Öyle iken içlerinden kimisi hidâyeti kabul etmiş, çokları ise yoldan çıkmış fasıklardır." (Hadîd, 57/26).

Yahya Peygambere de Kitap Verilmişti

يَا يَحْيٰى خُذِ الْكِتَابَ بِقُوَّةٍ وَاٰتَيْنَاهُ الْحُكْمَ صَبِيًّا

"Ey Yahya! **Kitabı** kuvvetle tut (dedik) ve daha çocuk iken ona hikmeti verdik." (Meryem, 19/12).

e) 'كتاب =Kitâb Lafzı ile Levh-i Mahfuz ve Amel Defteri'nin Murad Edildiği Âyetler

Levh-i Mahfuzun Kastedildiği Âyetler

Her Şey Açıklayan Kitaptadır

وَعِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَا اِلَّا هُوَ وَيَعْلَمُ مَا فِى الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَا تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ اِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا حَبَّةٍ فِى ظُلُمَاتِ الْاَرْضِ وَلَا رَطْبٍ وَلَا يَابِسٍ اِلَّا فِى كِتَابٍ مُبِينٍ

"Gaybın (gizli âlemlerin) anahtarları O'nun yanındadır, onları sadece O bilir. Karadakileri ve denizdekileri bilir. Bir yaprak düşmeye dursun muhakkak onu bilir. Ne yerin karanlıklarındaki bir dane, ne yaş, ne kuru yoktur ki açıklayan **bir kitap** içinde yer almasın." (En'âm, 6/59).

وَمَا مِنْ دَآبَّةٍ فِى الْاَرْضِ اِلَّا عَلَى اللّٰهِ رِزْقُهَا وَيَعْلَمُ مُسْتَقَرَّهَا وَمُسْتَوْدَعَهَا كُلٌّ فِى كِتَابٍ مُبِينٍ

"Yeryüzünde hiçbir yürüyen yoktur ki rızkı sadece Allah'a ait olmasın.Bilir onun karargâhını ve emanet bırakıldığı yeri. Her şey apaçık bir **Kitap'tadır**." (Hûd, 11/6).

Ana Kitap

يَمْحُوا اللّٰهُ مَا يَشَٓاءُ وَيُثْبِتُ وَعِنْدَهُٓ اُمُّ الْكِتَابِ

"Allah, dilediğini siler, dilediğini sâbit tutar. O **kitab'ın anası** (Ana Kitap) O'nun katındadır." (Ra'd, 13/39).

وَاِنَّهُ فٖٓي اُمِّ الْكِتَابِ لَدَيْنَا لَعَلِيٌّ حَكٖيمٌ

"Kuşkusuz o, katımızdaki **Ana kitapta** elbette çok yücedir, çok hikmetlidir." (Zuhruf, 43/4).

قَالَ الَّذٖي عِنْدَهُ عِلْمٌ مِنَ الْكِتَابِ اَنَا اٰتٖيكَ بِهٖ قَبْلَ اَنْ يَرْتَدَّ اِلَيْكَ طَرْفُكَ فَلَمَّا
رَاٰهُ مُسْتَقِرًّا عِنْدَهُ قَالَ هٰذَا مِنْ فَضْلِ رَبّٖي لِيَبْلُوَنٖٓي ءَاَشْكُرُ اَمْ اَكْفُرُ وَمَنْ
شَكَرَ فَاِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهٖ وَمَنْ كَفَرَ فَاِنَّ رَبّٖي غَنِيٌّ كَرٖيمٌ

"Yanında **kitaptan**[12] bir ilim bulunan kişi ise: 'Ben onu sana, gözünü kırpmadan evvel getiririm' dedi. Derken onu yanında duruyor görünce (Süleyman): 'Bu, Rabbimin lutfundandır; şükür mü yoksa nankörlük mü edeceğim diye beni sınamak istedi. Her kim şükrederse sırf kendi yararına şükreder, her kim de nankörlük ederse bilmeli ki Rabbim gerçekten müstağnidir, çok keremlidir' dedi." (Neml, 27/40).

وَمَا مِنْ غَٓائِبَةٍ فِي السَّمَٓاءِ وَالْاَرْضِ اِلَّا فٖي كِتَابٍ مُبٖينٍ

"Yerde ve gökte hiçbir gizli şey yoktur ki açıklayan bir **kitapta** olmasın." (Neml, 27/75).

وَقَالَ الَّذٖينَ كَفَرُوا لَا تَأْتٖينَا السَّاعَةُ قُلْ بَلٰى وَرَبّٖي لَتَأْتِيَنَّكُمْ
عَالِمِ الْغَيْبِ لَا يَعْزُبُ عَنْهُ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ فِي السَّمٰوَاتِ وَلَا فِي الْاَرْضِ
وَلَٓا اَصْغَرُ مِنْ ذٰلِكَ وَلَٓا اَكْبَرُ اِلَّا فٖي كِتَابٍ مُبٖينٍ

---

[12] Burada 'kitaptan bir ilim' anlamındaki lafızla kasdedilenin Levh-i Mahfuz olduğu yorumunu yapanların görüşleri bize daha isabetli geldi. Bkz. Kurtubî, el-Câmi', XIII, 204-206.

"Küfre sapmış olanlar: 'Bize o saat (kıyamet) gelmez' dedi. De ki: Hayır! Gaybı bilen Rabbime andolsun ki o size elbette gelecek. Göklerde ve yerde zerre miktarı O'ndan kaçmaz ne bundan daha küçük ne daha büyük illâ ki her şey apaçık **bir kitaptadır**." (Sebe', 34/3).

وَاللّٰهُ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ جَعَلَكُمْ اَزْوَاجاًۜ وَمَا تَحْمِلُ مِنْ اُنْثٰى وَلَا تَضَعُ اِلَّا بِعِلْمِهٖۜ وَمَا يُعَمَّرُ مِنْ مُعَمَّرٍ وَلَا يُنْقَصُ مِنْ عُمُرِهٖ اِلَّا فٖى كِتَابٍۜ اِنَّ ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ يَسٖيرٌ

"Allah sizi bir topraktan yarattı, sonra bir nutfeden sonra sizi eşler yaptı. O'nun bilgisi dışında hiçbir dişi ne gebe kalır ne de doğurur. Ömrü uzatılmış olanın ömrünün uzatılması da ömrünün kısaltılması da muhakkak **bir kitaptadır**. Kuşkusuz bu, Allah'a çok kolaydır." (Fâtır, 35/11).

قَدْ عَلِمْنَا مَا تَنْقُصُ الْاَرْضُ مِنْهُمْۚ وَعِنْدَنَا كِتَابٌ حَفٖيظٌ

"Fakat biz, yerin onlardan neyi eksilttiğini bilmekteyiz ve yanımızda pekâlâ muhafaza eden bir **kitap** vardır." (Kâf, 50/4).

فٖى كِتَابٍ مَكْنُونٍۙ

"Korunan bir **kitaptadır**." (Vâkıa, 56/78).

مَٓا اَصَابَ مِنْ مُصٖيبَةٍ فِى الْاَرْضِ وَلَا فٖٓى اَنْفُسِكُمْ اِلَّا فٖى كِتَابٍ مِنْ قَبْلِ اَنْ نَبْرَاَهَاۜ اِنَّ ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ يَسٖيرٌۚ

"Yeryüzünde ve kendinizde herhangi bir musibet başa gelmez ki Biz onu fi'le çıkarmadan önce bir **kitapta** yazılmış olmasın. Şüphesiz bu Allah'a göre kolaydır." (Hadîd, 57/22).

Kitapla Amel Defterinin Kastedildiği Âyetler

Herkesin Önüne Amel Defteri Yayılır

وَكُلَّ اِنْسَانٍ اَلْزَمْنَاهُ طَٓائِرَهُ فٖى عُنُقِهٖۜ وَنُخْرِجُ لَهُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ كِتَابًا يَلْقٰيهُ مَنْشُورًا

Her insanı, boynundaki kendi kuşuna ilzam (ezeldeki takdirine icbar) etmişizdir. Kıyamet günü de önüne açılıp yayılmış olarak bulacağı bir **kitap** çıkaracağız." (İsrâ, 17/13).

اِقْرَاْ كِتَابَكَۜ كَفٰى بِنَفْسِكَ الْيَوْمَ عَلَيْكَ حَسٖيبًاۜ

"**Kitabını** oku. Bugün nefsin, seni hesaba çekmek için sana yeter." (İsrâ, 17/14).

Amel Defterleri Sağlarından Verilenlerin Başları Diktir! Sollarından Verilenleri ise Sormayın!

يَوْمَ نَدْعُوا كُلَّ اُنَاسٍ بِاِمَامِهِمْۚ فَمَنْ اُو۫تِىَ كِتَابَهُ بِيَمٖينِهٖ فَاُو۬لٰٓئِكَ يَقْرَؤُ۫نَ كِتَابَهُمْ وَلَا يُظْلَمُونَ فَتٖيلًا

"Günün birinde insan gruplarından her birini önderleriyle çağırırız. Artık kime **kitabı** sağ eliyle verilirse işte onlar **kitaplarını** okurlar ve zerrece haksızlığa uğratılmazlar." (İsrâ, 17/71).

فَاَمَّا مَنْ اُو۫تِىَ كِتَابَهُ بِيَمٖينِهٖۙ فَيَقُولُ هَٓاؤُ۬مُ اقْرَؤُ۫ا كِتَابِيَهْۚ

"İşte o zaman **kitabı** sağından verilmiş olan der: 'İşte, alın okuyun kitabımı!" (Hâkka, 69/19).

كِتَابٌ مَرْقُومٌۜ

"Terkîm olunmuş (yazılmış) **bir kitaptır**." (Mutaffifîn, 83/20).

فَاَمَّا مَنْ اُو۫تِىَ كِتَابَهُ بِيَمٖينِهٖۙ

"O zaman **kitabı** sağ eline verilen," (İnşikâk, 84/7).

فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا

"kolay bir hesapla hesaba çekilir," (İnşikâk, 84/8).

وَيَنْقَلِبُ اِلٰٓى اَهْلِهِ مَسْرُورًا

"Ve sevinerek neşeyle cennetteki ailesine dönecektir." (İnşikâk, 84/9).

وَاَمَّا مَنْ اُوتِيَ كِتَابَهُ بِشِمَالِهِ فَيَقُولُ يَا لَيْتَنِي لَمْ اُوتَ كِتَابِيَهْ

"Ama **kitabı** sol tarafından verilmiş olan da der ki: 'Eyvah! Keşke bana kitabım hiç verilmeseydi." (Hâkka, 69/25).

وَاَمَّا مَنْ اُوتِيَ كِتَابَهُ وَرَٓاءَ ظَهْرِهِ

"Ama **kitabı** arkasından verilen," (İnşikâk, 84/10).

فَسَوْفَ يَدْعُوا ثُبُورًا

"helak' diye çağırır!" (İnşikâk, 84/11).

وَيَصْلٰى سَعِيرًا

"Ve çılgın ateşe yaslanır." (İnşikâk, 84/12).

اِنَّهُ كَانَ فِيٓ اَهْلِهِ مَسْرُورًا

"Çünkü ailesi içinde keyifliydi," (İnşikâk, 84/13).

اِنَّهُ ظَنَّ اَنْ لَنْ يَحُورَ

"zira hiç inkılap (değişim) görmeyecek sanmıştı." (İnşikâk, 84/14).

بَلٰٓى اِنَّ رَبَّهُ كَانَ بِهِ بَصِيرًا

"Hayır! Çünkü Rabbi onu gözetiyordu." (İnşikâk, 84/15).

Kim Ne Yapmışsa Hepsini Amel Defterinde Yazılı Bulur

وَوُضِعَ الْكِتَابُ فَتَرَى الْمُجْرِمِينَ مُشْفِقِينَ مِمَّا فِيهِ وَيَقُولُونَ يَا وَيْلَتَنَا مَالِ هٰذَا الْكِتَابِ لَا يُغَادِرُ صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً اِلَّا اَحْصٰيهَا وَوَجَدُوا مَا عَمِلُوا حَاضِرًا وَلَا يَظْلِمُ رَبُّكَ اَحَدًا

"**Kitap** (amel defteri) ortaya konulmuştur. O suçluları, onun içindekilerden korkup ürpererek şöyle dediklerini görürsün: 'Eyvah bize! Nesi var bu defterin? Ne küçük ne büyük hiçbir şey bırakmamış onları sayıp dökmüş!' Yaptıklarını hazır bulmuşlardır. Ama Rabbin hiç kimseye haksızlık etmez." (Kehf, 18/49).

وَاَشْرَقَتِ الْاَرْضُ بِنُورِ رَبِّهَا وَوُضِعَ الْكِتَابُ وَجِيءَ بِالنَّبِيِّنَ وَالشُّهَدَاءِ وَقُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ

"Yeryüzü Rabbinin nuruyla parlamış, **Kitap** konulmuş, peygamberler ile tanıklar getirilmiş ve aralarında hak ile hüküm verilmiştir! Onlar haksızlığa uğratılmazlar." (Zümer, 39/69).

Her Ümmet İçin Özel Kayıt Tutulmuştur

وَتَرٰى كُلَّ اُمَّةٍ جَاثِيَةً كُلُّ اُمَّةٍ تُدْعٰى اِلٰى كِتَابِهَا اَلْيَوْمَ تُجْزَوْنَ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

"Her ümmeti diz çökmüş görürsün. Her ümmet **kitabına** çağrılır. Bugün, yapmakta olduklarınıza çarptırılacaksınız." (Câsiye, 45/28).

هٰذَا كِتَابُنَا يَنْطِقُ عَلَيْكُمْ بِالْحَقِّ اِنَّا كُنَّا نَسْتَنْسِخُ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

"İşte bu **kitabımız**, aleyhinizde gerçeği söylüyor. Cidden biz, yapmakta olduklarınızı kaydediyorduk." (Câsiye, 45/29).

وَكُلَّ شَيْءٍ اَحْصَيْنَاهُ كِتَابًا

"Oysa her şeyi Biz (sayısal olarak) bir **kitaba** geçirmişiz." (Nebe', 78/29).

كَلَّا اِنَّ كِتَابَ الْفُجَّارِ لَفِي سِجِّينٍ

"Hayır, hayır! Çünkü fâcirlerin **kitabı** (kayıtları) Siccîn'dedir." (Mutaffifîn, 83/7).

وَمَٓا اَدْرٰيكَ مَا سِجّ۪ينٌۜ

"Bildin mi Siccîn nedir?" (Mutaffifîn, 83/8).

كِتَابٌ مَرْقُومٌۜ

"Sayısal olarak yazılmış bir **kitaptır**." (Mutaffifîn, 83/9).

كَلَّٓا اِنَّ كِتَابَ الْاَبْرَارِ لَف۪ي عِلِّيّ۪ينَۜ

"Hayır, hayır! Çünkü iyilerin **kitabı** (kayıtları) Illiyyîn'dedir." (Mutaffifîn, 83/18).

وَمَٓا اَدْرٰيكَ مَا عِلِّيُّونَۜ

"Bildin mi Illiyyîn nedir?" (Mutaffifîn, 83/19).

كِتَابٌ مَرْقُومٌۙ

O, güzel amellerin yazıldığı kitaptır. (Mutaffifîn, 83/20).

f) ' كتاب =Kitâb Lafzı ile Kaderin/AlınYazgısının Murad Edildiği Âyetler

Ölüm, Süresi Belirlenmiş Bir Yazgıdır

وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ اَنْ تَمُوتَ اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِ كِتَابًا مُؤَجَّلًاۜ وَمَنْ يُرِدْ
ثَوَابَ الدُّنْيَا نُؤْتِه۪ مِنْهَاۚ وَمَنْ يُرِدْ ثَوَابَ الْاٰخِرَةِ نُؤْتِه۪ مِنْهَاۜ
وَسَنَجْزِي الشَّاكِر۪ينَ

"Allah'ın izni olmadıkça hiç kimse ölemez. (Ölüm) süresi belirlenmiş **bir yazıdır.** Kim dünya nimetini isterse ona ondan veririz, kim de ahiret sevabını isterse ona da ondan veririz. O şükredenleri mükâfatlandıracağız." (Âl-i Imrân, 3/145).

فَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا اَوْ كَذَّبَ بِاٰيَاتِهٖۜ اُو۬لٰٓئِكَ يَنَالُهُمْ نَص۪يبُهُمْ
مِنَ الْكِتَابِۜ حَتّٰٓى اِذَا جَٓاءَتْهُمْ رُسُلُنَا يَتَوَفَّوْنَهُمْۙ قَالُٓوا اَيْنَ مَا كُنْتُمْ تَدْعُونَ
مِنْ دُونِ اللّٰهِۜ قَالُوا ضَلُّوا عَنَّا وَشَهِدُوا عَلٰٓى اَنْفُسِهِمْ اَنَّهُمْ كَانُوا كَافِر۪ينَ

"Allah'a bir yalanı iftira atandan veya O'nun âyetlerini yalan sayanlardan daha zâlim kimdir? İşte onlar! Onlara, **kitaptan** (yazılan kaderlerinden)[13] nasipleri erişecek. Derken elçilerimiz kendilerine gelerek canlarını alırlarken: 'Allah'tan başka yakarıp durduklarınız nerede?' derler. 'Bizden kayboldular' derler ve kendilerinin gerçekten kâfir olduklarına dâir nefisleri onlar aleyhinde tanıklık eder." (A'râf, 7/37).

Yazgı Felaketleri de Erteletir

لَوْلَا كِتَابٌ مِنَ اللّٰهِ سَبَقَ لَمَسَّكُمْ ف۪يمَٓا اَخَذْتُمْ عَذَابٌ عَظ۪يمٌ

"Eğer Allah'tan (ezelde) geçmiş **bir yazı** olmasaydı aldığınız şey(fidye)den ötürü size elbette büyük bir azap dokunurdu." (Enfâl, 8/68).

وَمَٓا اَهْلَكْنَا مِنْ قَرْيَةٍ اِلَّا وَلَهَا كِتَابٌ مَعْلُومٌ

"Biz, hiçbir yerleşim birimini **belirlenmiş bir yazgısı** olmadan helak etmedik." (Hıcr, 15/4).

Her Şey İlâhî Yazıya Göredir

اِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ عِنْدَ اللّٰهِ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا ف۪ي كِتَابِ اللّٰهِ
يَوْمَ خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ مِنْهَٓا اَرْبَعَةٌ حُرُمٌۜ ذٰلِكَ الدّ۪ينُ
الْقَيِّمُ فَلَا تَظْلِمُوا ف۪يهِنَّ اَنْفُسَكُمْ وَقَاتِلُوا الْمُشْرِك۪ينَ
كَٓافَّةً كَمَا يُقَاتِلُونَكُمْ كَٓافَّةًۜ وَاعْلَمُٓوا اَنَّ اللّٰهَ مَعَ الْمُتَّق۪ينَ

"Gerçekten Allah katında ayların sayısı, gökleri ve yeri yarattığı gündeki Allah'ın **yazısına** göre on iki aydır. Bunlardan dördü haram

---

[13] Bkz Kurtubî, el-Câmi', VII,203.

aylardır. İşte budur dostdoğru din. Öyle ise onlarda (yasakları çiğneyerek) kendinize zulmetmeyin. Size karşı topyekün nasıl savaşıyorlarsa siz de müşriklerle topyekün savaşın. Bilin ki kesinkes Allah takva sahipleriyledir." (Tevbe, 9/36).

وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا رُسُلاً مِنْ قَبْلِكَ وَجَعَلْنَا لَهُمْ اَزْوَاجاً وَذُرِّيَّةً وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ اَنْ يَاْتِيَ بِاٰيَةٍ اِلاَّ بِاِذْنِ اللّٰهِ لِكُلِّ اَجَلٍ كِتَابٌ

"Gerçekten senden önce de peygamberler gönderdik, onlara da eşler ve zürriyet verdik. Allah'ın izni olmadıkça hiçbir peygamberin bir mucize getirmesi olmamıştır. Her süre için bir **yazı** vardır." (Ra'd, 13/38).

وَقَالَ الَّذِينَ اُوتُوا الْعِلْمَ وَالْاِيمَانَ لَقَدْ لَبِثْتُمْ فِى كِتَابِ اللّٰهِ اِلٰى يَوْمِ الْبَعْثِ فَهٰذَا يَوْمُ الْبَعْثِ وَلٰكِنَّكُمْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ

"Kendilerine bilgi ve iman verilmiş kimseler ise derler: 'Andolsun ki hakikaten siz, Allah'ın **yazgısınca** diriliş gününe değin durdunuz! İşte bu, o diriliş günü! Ancak siz bilmiyordunuz.'" (Rûm, 30/56).

اَلَّذِينَ كَذَّبُوا بِالْكِتَابِ وَبِمَا اَرْسَلْنَا بِهِ رُسُلَنَا فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ

"Onlar ki **Kitab'ı/kaderi/alınyazgısını** ve kendisiyle elçilerimizi gönderdiğimizi tekzip ettiler. İleride bilirler." (Mü'min, 40/70).

g) ' كتاب =Kitâb' Lafzı ile 'Kitap' Dışındaki Manaların Murad Edildiği Âyetler

g/a) Farz Anlamında Kullanıldığı Yorumu Yapılan Âyetler

وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا عَرَّضْتُمْ بِهِ مِنْ خِطْبَةِ النِّسَاءِ اَوْ اَكْنَنْتُمْ فِى اَنْفُسِكُمْ عَلِمَ اللّٰهُ اَنَّكُمْ سَتَذْكُرُونَهُنَّ وَلٰكِنْ لَا تُوَاعِدُوهُنَّ سِرًّا اِلَّا اَنْ تَقُولُوا قَوْلاً مَعْرُوفاً وَلَا تَعْزِمُوا عُقْدَةَ النِّكَاحِ حَتّٰى يَبْلُغَ الْكِتَابُ اَجَلَهُ وَاعْلَمُوا اَنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ مَا فِى اَنْفُسِكُمْ فَاحْذَرُوهُ وَاعْلَمُوا اَنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ حَلِيمٌ

"Size, (İddet beklemekteki) kadınlara namzetlik çıtlatmanızda veya bunu içinizde saklamanızda hiçbir günah yoktur. Allah, gerçekten sizin yakında kendilerini anacağınızı bilmiştir. Ancak onlarla -meşru bir söz söyleme dışında- gizlice buluşmak için sözleşmeyin. **Kitap** (Farz olan iddet) süresinin sonuna kadar da nikâh bağı bağlamağa kalkışmayın. Bilin ki kuşkusuz Allah içinizdekileri biliyor. Öyle ise O'ndan sakının. Yine bilin ki kuşkusuz Allah Gafur'dur, Halim'dir." (Bakara, 2/235).

وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ النِّسَاءِ اِلَّا مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُكُمْ كِتَابَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ
وَاُحِلَّ لَكُمْ مَا وَرَاءَ ذٰلِكُمْ اَنْ تَبْتَغُوا بِاَمْوَالِكُمْ مُحْصِنِينَ
غَيْرَ مُسَافِحِينَ فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهِ مِنْهُنَّ فَاٰتُوهُنَّ اُجُورَهُنَّ
فَرِيضَةً وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا تَرَاضَيْتُمْ بِهِ مِنْ بَعْدِ الْفَرِيضَةِ
اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا

"Bir de, sağlarınızın sahip olduğu (cariyeler) müstesna olmak üzere evli kadınlar (ile ilişki) Allah'ın **kitabı** (farzı) olarak üzerinize (haram kılındı). Size bu anlatılanların dışında kalanları ise iffetli, zinaya sapmadan yaşamak şartiyle mallarınızla istemeniz size helal kılındı. Öyle ise onlardan hangisiyle yararlandınızsa kendilerine ücretlerini (mehirlerini) belirlendiği şekilde verin. (O mehrin miktarı) belirlendikten sonra birbirinizi razı ettiğiniz hususta (karşılıklı rıza ile mehrin miktarını düşürmekte veya artırmakta) size bir günah yoktur. Gerçekten Allah pek iyi bilendir, Hakîm'dir." (Nisâ, 4/24).

فَاِذَا قَضَيْتُمُ الصَّلٰوةَ فَاذْكُرُوا اللّٰهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلٰى جُنُوبِكُمْ
فَاِذَا اطْمَاْنَنْتُمْ فَاَقِيمُوا الصَّلٰوةَ اِنَّ الصَّلٰوةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ
كِتَابًا مَوْقُوتًا

"Namazı bitirdiğinizde artık Allah'ı ayakta, oturarak ve yanlarınız üzerinde anın. Sükun bulduğunuzda ise namazı dosdoğru kılın.

Çünkü namaz müminlere vakti belirlenmiş bir **kitap** (farz) olmuştur." (Nisâ, 4/103).

g/b) Mükâteb[14] Akdi Anlamında

وَلْيَسْتَعْفِفِ الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ نِكَاحًا حَتّٰى يُغْنِيَهُمُ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهِۜ
وَالَّذِينَ يَبْتَغُونَ الْكِتَابَ مِمَّا مَلَكَتْ اَيْمَانُكُمْ فَكَاتِبُوهُمْ اِنْ عَلِمْتُمْ فِيهِمْ
خَيْرًاۗ وَاٰتُوهُمْ مِنْ مَالِ اللّٰهِ الَّذ۪ٓي اٰتٰيكُمْۜ وَلَا تُكْرِهُوا فَتَيَاتِكُمْ عَلَى الْبِغَٓاءِ
اِنْ اَرَدْنَ تَحَصُّنًا لِتَبْتَغُوا عَرَضَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَاۜ وَمَنْ يُكْرِهْهُنَّ فَاِنَّ اللّٰهَ
مِنْ بَعْدِ اِكْرَاهِهِنَّ غَفُورٌ رَح۪يمٌ

"Nikâh imkânı bulamayanlar, Allah kendilerine lutfundan bir zenginlik verinceye kadar namuslu kalmağa çalışsınlar. Sahibi bulunduğunuz köle ve cariyelerinizden **kitap** (mükâtebe=kendi bedellerini ödeyip âzâd edilmek için anlaşma yapmak) isteyenleri de -eğer kendilerinde bir hayır biliyorsanız- hemen kitâbet anlaşması yapın ve Allah'ın size verdiği malından siz de onlara verin. Dünya hayatının geçici gelirini elde edeceksiniz diye namuslu kalmak isteyen cariyelerinizi fuhuşa zorlamayın. Kim onları zorlarsa Allah, onların zorlanmasından sonra da (onlara karşı) çok bağışlayandır, çok merhametlidir." (Nûr, 24/33).

g/c) Mektup (Mesaj) Anlamında

اِذْهَبْ بِكِتَاب۪ي هٰذَا فَاَلْقِهْ اِلَيْهِمْ ثُمَّ تَوَلَّ عَنْهُمْ فَانْظُرْ مَاذَا يَرْجِعُونَ

"Şu **mektubumu** götürüp onlara bırak, sonra kendilerinden biraz geri çekil de bak, neye başvuracaklar?" (Neml, 27/28).

---

[14] Bir köle veya bir cariyenin kendi bedelini ödeyip âzâd edilmek üzere efendisi ile âzâdlık sözleşmesi yapması.

h) ' كتاب =Kitâb Lafzı ile Mutlak 'Kitap' Anlamının Murad Edildiği Âyetler

Ümmidirler Kitap Bilmezler

وَمِنْهُمْ اُمِّيُّونَ لَا يَعْلَمُونَ الْكِتَابَ اِلَّٓا اَمَانِيَّ وَاِنْ هُمْ اِلَّا يَظُنُّونَ

"Onların bir kısmı ümmidirler, **kitabı** bilmezler, sadece kuruntular bilirler, onlar yalnız zannederler." (Bakara, 2/78).

فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ يَكْتُبُونَ الْكِتَابَ بِاَيْدِيهِمْ ثُمَّ يَقُولُونَ هٰذَا مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ لِيَشْتَرُوا بِهٖ ثَمَنًا قَلِيلًاؕ فَوَيْلٌ لَهُمْ مِمَّا كَتَبَتْ اَيْدِيهِمْ وَوَيْلٌ لَهُمْ مِمَّا يَكْسِبُونَ

"Artık vay haline o kimselerin ki **kitabı** elleriyle yazıyorlar sonra onunla biraz para almak için: 'Bu Allah katındandır' diyorlar. Yine ellerinin yazdıklarından ötürü onlara yazıklar olsun, kazanıp durdukları yüzünden onlara yazıklar olsun." (Bakara, 2/79).

اِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَٓا اَنْزَلْنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَالْهُدٰى مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَّاهُ لِلنَّاسِ فِى الْكِتَابِۙ اُولٰٓئِكَ يَلْعَنُهُمُ اللّٰهُ وَيَلْعَنُهُمُ اللَّاعِنُونَۙ

"İndirdiğimiz apaçık delillerle hidayeti **kitap**'ta[15] insanlara açıkladıktan sonra onları insanlardan saklayan, gerçeği açıklamayan kimseler var ya, işte onlar, onlara Allah lanet eder, onlara lanetçiler de lanet eder." (Bakara, 2/159).

İnanmak İstemeyen Gökten Somut Kitap İndiğini Görse ve Eliyle Dokunsa Yine İnanmaz

يَسْـَٔلُكَ اَهْلُ الْكِتَابِ اَنْ تُنَزِّلَ عَلَيْهِمْ كِتَابًا مِنَ السَّمَٓاءِ فَقَدْ سَاَلُوا مُوسٰٓى اَكْبَرَ مِنْ ذٰلِكَ فَقَالُٓوا اَرِنَا اللّٰهَ جَهْرَةً فَاَخَذَتْهُمُ الصَّاعِقَةُ

[15] Semâvî kitapların hepsi bkz. Kurtubî, el-Câmi', II, 186.

بِظُلْمِهِمْ ثُمَّ اتَّخَذُوا الْعِجْلَ مِنْ بَعْدِ مَا جَاۤءَتْهُمُ الْبَيِّنَاتُ فَعَفَوْنَا
عَنْ ذٰلِكَ وَاٰتَيْنَا مُوسٰى سُلْطَانًا مُبِينًا

“**Kitap ehli** senden kendilerine gökten bir **kitap** indirmeni istiyorlar; gerçek şu ki, Musa’dan daha fazlasını istemişler ve: ‘Bize, Allah’ı açıkça göster’ demişlerdi. Haksızlıklarından ötürü kendilerini yıldırım yakalamıştı. Sonra kendilerine apaçık belgelerin gelmesinden sonra o buzağıyı (tanrı) edinmişlerdi. Bu suçlarını da affettik ve Musa’ya açıklayan bir belge verdik.” (Nisâ, 4/153).

وَلَوْ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ كِتَابًا فِي قِرْطَاسٍ فَلَمَسُوهُ بِاَيْدِيهِمْ لَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا
اِنْ هٰذَا اِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ

“Eğer sana kağıtlara yazılmış bir **kitap** indirseydik de elleriyle ona dokunsalardı o inkârcılar elbette: ‘Bu, açık bir büyüden başka bir şey değildir’ derlerdi.” (En’âm, 6/7).

اَوْ يَكُونَ لَكَ بَيْتٌ مِنْ زُخْرُفٍ اَوْ تَرْقٰى فِي السَّمَاۤءِ وَلَنْ نُؤْمِنَ لِرُقِيِّكَ
حَتّٰى تُنَزِّلَ عَلَيْنَا كِتَابًا نَقْرَؤُهُ قُلْ سُبْحَانَ رَبّ۪ي هَلْ كُنْتُ اِلَّا بَشَرًا رَسُولًا

“Veya altından bir evin olmasına kadar yahut gökte yükselmene değin. Ama göğe yükselişine de bize kendisini okuyacağımız bir **kitap** indirmene değin kesinlikle inanmayız! De ki: Hâşâ, Rabbim bundan münezzehtir. Ben sadece elçilikle görevlendirilmiş bir beşer değil miyim?” (İsrâ, 17/93).

اَنْ تَقُولُوا اِنَّمَا اُنْزِلَ الْكِتَابُ عَلٰى طَاۤئِفَتَيْنِ مِنْ قَبْلِنَا وَاِنْ كُنَّا عَنْ
دِرَاسَتِهِمْ لَغَافِلِينَ

“**Kitap**, bizden önce ancak iki topluluk (Musevî ve İsevîler) üzerine indirilmişti, biz ise onların okuduklarından kesinlikle gafillerdik dememeniz için (size de Kur’an indirildi).” (En’âm, 6/156).

Tartışmalar Aydınlatıcı Kitap Gibi Yol Gösteren Belgelere Dayanmalıdır

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِى اللّٰهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى وَلَا كِتَابٍ مُنِيرٍ

"İnsanlardan kimi de vardır ki ne bir bilgiye, ne bir kılavuza, ne de aydınlatıcı bir **kitaba** dayanmaksızın Allah hakkında tartışır." (Hacc, 22/8).

اَلَمْ تَرَوْا اَنَّ اللّٰهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَا فِى السَّمٰوَاتِ وَمَا فِى الْاَرْضِ وَاَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعَمَهُ ظَاهِرَةً وَبَاطِنَةً وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِى اللّٰهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى وَلَا كِتَابٍ مُنِيرٍ

"Görmediniz mi? Hakikaten Allah, göklerdekini, yerdekini emrinize verdi, açık ve gizli nimetlerini üstünüze tamamladı. İnsanlardan kimi ise bilgisiz, rehbersiz ve aydınlatıcı bir **kitap** olmaksızın Allah hakkında tartışıyorlar." (Lokmân, 31/20).

Müşriklerden İddiaları İçin Kitap İsteniyor

Daha Doğru Bir Kitap Getirin

قُلْ فَاْتُوا بِكِتَابٍ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ هُوَ اَهْدٰى مِنْهُمَا اَتَّبِعْهُ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

"De ki: O halde eğer doğru söyleyenler iseniz Allah katından bu ikisinden daha doğru bir **kitap** getirin, ben de ona uyayım!" (Kasas, 28/49).

Müşriklere Bir Kitap mı Vermişiz?

قُلْ اَرَاَيْتُمْ شُرَكَاءَكُمُ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ اَرُونِى مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْاَرْضِ اَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِى السَّمٰوَاتِ اَمْ اٰتَيْنَاهُمْ كِتَابًا فَهُمْ عَلٰى بَيِّنَةٍ مِنْهُ بَلْ اِنْ يَعِدُ الظَّالِمُونَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا اِلَّا غُرُورًا

"De ki: 'Allah'tan başka yalvarıp durduğunuz şu ortaklarınızı gördünüz mü? Gösterin bana yerden neler yaratmışlar? Yoksa onların göklerde bir ortağı mı var? Yahut kendilerine bir **kitap** vermişiz de ondan apaçık bir kanıtları mı var?' Hayır o zâlimler, onların kimisi kimine ancak aldatıcı bir vaadde bulunurlar." (Fâtır, 35/40).

فَأْتُوا بِكِتَابِكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

"Eğer doğru sözlüler iseniz haydi **kitabınızı** getirin." (Sâffât, 37/157).

أَمْ آتَيْنَاهُمْ كِتَابًا مِنْ قَبْلِهِ فَهُمْ بِهِ مُسْتَمْسِكُونَ

"Yoksa onlara, daha önce bir **kitap** vermişiz de onlar ona mı tutunuyorlar? " (Zuhruf, 43/21).

قُلْ أَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ أَرُونِي مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ أَمْ لَهُمْ
شِرْكٌ فِي السَّمٰوَاتِ ائْتُونِي بِكِتَابٍ مِنْ قَبْلِ هٰذَا أَوْ أَثَارَةٍ مِنْ عِلْمٍ
إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

"De ki: Şimdi baksanıza şu sizin Allah'tan başka yalvarıp durduklarınıza! Gösterin bana onlar yeryüzünden hangi parçayı yaratmışlar? Yoksa onların göklerde bir ortaklıkları mı var? Haydi, eğer doğru söyleyenler iseniz bana (kanıt olarak) bundan önce (indirilmiş) bir **kitap** veya bir bilgi kalıntısı getirin." (Ahkâf, 46/4).

أَمْ لَكُمْ كِتَابٌ فِيهِ تَدْرُسُونَ

"Yoksa size özgü bir **kitap** var da, ondan ders mi okuyorsunuz?" (Kalem, 68/37).

Hz. Peygamber'e Daha Önce Kitapla İlgisi Olmadığı Hatırlatılıyor

وَمَا كُنْتَ تَتْلُو مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ وَلَا تَخُطُّهُ بِيَمِينِكَ إِذًا لَارْتَابَ
الْمُبْطِلُونَ

"Sen bundan önce bir **kitaptan** okur değildin, şimdi de elinle yazı yazmazsın. Öyle olsaydı elbette bâtıl peşinde gidenler kuşkulanabilirlerdi." (Ankebût, 29/48).

وَكَذٰلِكَ اَوْحَيْنَٓا اِلَيْكَ رُوحاً مِنْ اَمْرِنَاۜ مَا كُنْتَ تَدْر۪ي مَا الْكِتَابُ وَلَا
الْا۪يمَانُ وَلٰكِنْ جَعَلْنَاهُ نُوراً نَهْد۪ي بِه۪ مَنْ نَشَٓاءُ مِنْ عِبَادِنَاۜ وَاِنَّكَ
لَتَهْد۪ٓي اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَق۪يمٍۙ

"İşte böylece sana da emrimizden bir ruh vahyettik. **Kitap** nedir, iman nedir bilmiyordun! Ancak onu bir nur yaptık, kullarımızdan dileyeceğimiz kimseyi onunla doğru yola iletiriz. Kuşkusuz sen, elbette dosdoğru bir yola götürüyorsun." (Şûrâ, 42/52).

i) ' كتاب =Kitâb'ın Çoğul Şekli ' كتب =kütüb' Kelimesinin Geçtiği Âyetler

i/a) Semâvî Kitaplara İşâret Edilenler

Kitaplara İmanda Aslolan Kitapların Hepsine İnanmaktır

اٰمَنَ الرَّسُولُ بِمَٓا اُنْزِلَ اِلَيْهِ مِنْ رَبِّه۪ وَالْمُؤْمِنُونَۜ كُلٌّ اٰمَنَ بِاللّٰهِ
وَمَلٰٓئِكَتِه۪ وَكُتُبِه۪ وَرُسُلِه۪ۜ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ اَحَدٍ مِنْ رُسُلِه۪ۜ وَقَالُوا
سَمِعْنَا وَاَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَاِلَيْكَ الْمَص۪يرُ

"O elçi, Rabbinden kendisine indirilene inandı. Müminler de. Hepsi Allah'a, meleklerine, **kitaplarına** ve elçilerine inandı. Elçilerinden hiçbiri arasında ayırım yapmayız. 'Dinledik itaat ettik. Rabbimiz, bağışlamanı isteriz, dönüş yalnız sanadır,' dediler." (Bakara, 2/285).

يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُٓوا اٰمِنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِه۪ وَالْكِتَابِ الَّذ۪ي نَزَّلَ عَلٰى
رَسُولِه۪ وَالْكِتَابِ الَّذ۪ٓي اَنْزَلَ مِنْ قَبْلُۜ وَمَنْ يَكْفُرْ بِاللّٰهِ وَمَلٰٓئِكَتِه۪
وَكُتُبِه۪ وَرُسُلِه۪ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالاً بَع۪يداً

"Ey iman edenler! Allah'a, Peygamberine, Peygamberine indirdiği **kitaba** ve daha önce indirmiş bulunduğu o **kitaba** inanın. Kim Allah'ı, meleklerini, **kitaplarını**, peygamberlerini ve o son günü inkâr ederse gerçekten pek uzak bir sapıklıkla sapıtmıştır." (Nisâ, 4/136).

وَمَرْيَمَ ابْنَتَ عِمْرٰنَ الَّت۪ٓي اَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا ف۪يهِ مِنْ
رُوحِنَا وَصَدَّقَتْ بِكَلِمَاتِ رَبِّهَا وَكُتُبِه۪ وَكَانَتْ مِنَ الْقَانِت۪ينَ

"Bir de Imran'ın kızı Meryem'i ki ırzını pek sağlam korudu, ama Biz ona ruhumuzdan üfürdük. Hem Rabbinin sözlerini ve **kitaplarını** tasdik etmişti, hem de gönülden itaat edenlerdendi." (Tahrîm, 66/12).

ف۪يهَا كُتُبٌ قَيِّمَةٌۜ

"Onlardadır bütün **değerli yazılar**." (Beyyine, 98/3).

i/b) Mutlak Anlamda Kitaplara İşâret Edenler

يَوْمَ نَطْوِي السَّمَٓاءَ كَطَيِّ السِّجِلِّ لِلْكُتُبِۜ كَمَا بَدَاْنَٓا اَوَّلَ خَلْقٍ
نُع۪يدُهُۜ وَعْدًا عَلَيْنَاۜ اِنَّا كُنَّا فَاعِل۪ينَ

"O gün ki göğü **kitaplar** için defter dürer gibi düreceğiz, ilk yaratmağa başladığımız gibi onu yeniden yaratacağız. Bu üstlendiğimiz bir vaaddir. Şüphe yok ki bütün işleri işleyen Biziz." (Enbiyâ, 21/104).

C) Hz. Musa ile Harun'a Ortak Verilen Eser

وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوسٰى وَهٰرُونَ الْفُرْقَانَ وَضِيَٓاءً وَذِكْرًا لِلْمُتَّق۪ينَۙ

"Yüceliğim hakkı için Biz Musa ile Harun'a **Furkan**'ı ve müttakiler için bir ışık, bir öğüt vermiştik." (Enbiyâ, 21/48).

D) Hz. Musa'ya Yazılı Levhalar Bahşedilmişti

وَكَتَبْنَا لَهُ فِي الْاَلْوَاحِ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ مَوْعِظَةً وَتَفْص۪يلًا لِكُلِّ شَيْءٍۚ
فَخُذْهَا بِقُوَّةٍ وَاْمُرْ قَوْمَكَ يَاْخُذُوا بِاَحْسَنِهَاۜ سَاُر۪يكُمْ دَارَ الْفَاسِق۪ينَ

"Onun için **levhalarda** her şeyi, öğüt olarak ve ayrıntılı bir şekilde yazdık. Haydi onları sıkıca tut, toplumuna da emret, onları en güzel şekliyle tutsunlar. Yakında size o fasıkların yurdunu göstereceğim." (A'râf, 7/145).

وَلَمَّا سَكَتَ عَنْ مُوسَى الْغَضَبُ اَخَذَ الْاَلْوَاحَ وَفِى نُسْخَتِهَا هُدًى وَرَحْمَةٌ لِلَّذِينَ هُمْ لِرَبِّهِمْ يَرْهَبُونَ

"Musa'nın öfkesi dinince **levhaları aldı.** Onların bir nüshasında Rab'leri karşısında ürperenler için bir hidayet ve bir rahmet (yazısı) vardı." (A'râf, 7/154).

II) Zebûr[16]

اِنَّٓا اَوْحَيْنَٓا اِلَيْكَ كَمَٓا اَوْحَيْنَٓا اِلٰى نُوحٍ وَالنَّبِيّٖنَ مِنْ بَعْدِهٖۚ وَاَوْحَيْنَٓا
اِلٰٓى اِبْرٰهٖيمَ وَاِسْمٰعٖيلَ وَاِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَ وَالْاَسْبَاطِ وَعٖيسٰى
وَاَيُّوبَ وَيُونُسَ وَهٰرُونَ وَسُلَيْمٰنَۚ وَاٰتَيْنَا دَاوُ۫دَ زَبُوراًۚ

“Gerçekten biz, tıpkı Nuh’a ve ondan sonraki peygamberlere vahyettiğimiz gibi sana vahiyde bulunduk. İbrahim’e, İsmail’e, İshak’a, Yakub’a, sıbtlara (torunlarına), İsa’ya, Eyyub’e, Yunus’a, Harun’a, Süleyman’a vahyettik ve **Davud’a bir Zebûr** verdik.” (Nisâ, 4/163).

وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ اَنَّ الْاَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ
الصَّالِحُونَ

“Şanım hakkı için Zikir’den (Tevrat’tan) sonra **Zebûr’da** da şunu yazmıştık: Kesinlikle yeryüzüne ancak Benim salih kullarım varis olacaktır.” (Enbiyâ, 21/105).

16 Dört büyük kitaptan biri olup Hz. Davud’a indirilmiştir. Hz. Davud İbrahim peygamberin soyundandır. Zebûr İbranice ile gönderilmiş olup içinde yüz elli sûre yer almaktadır. Helal, haram ve ahkâm ile ilgili âyetler yoktur. Genellikle öğüt ve hikmetler ihtivâ eden bir kitaptır. Hz. Davud, dillere destan sesi ile Zebûr’u okumaya başladığında kuşlar başı ucunda uçuşurlarmış.

III) Zübür[17] ve Suhuf[18]

فَاِنْ كَذَّبُوكَ فَقَدْ كُذِّبَ رُسُلٌ مِنْ قَبْلِكَ جَٓاؤُ بِالْبَيِّنَاتِ وَالزُّبُرِ وَالْكِتَابِ الْمُنِيرِ

"Seni yalanladılarsa gerçekten senden önce de birtakım peygamberler apaçık belgelerle, **sayfalarla** ve aydınlatıcı kitapla gelmişlerdi." (Âl-i Imrân, 3/184).

بِالْبَيِّنَاتِ وَالزُّبُرِ وَاَنْزَلْنَٓا اِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ اِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ

"Apaçık delillerle, **zübür** ile (sayfalarla) göndermiştik. Sana da **Zikri** (Kur'an'ı) indirdik ki insanlara, kendileri için indirilmiş olanı açıklayasın ve belki onlar düşünür, anlarlar." (Nahl, 16/44).

وَقَالُوا لَوْلَا يَاْتِينَا بِاٰيَةٍ مِنْ رَبِّهٖ اَوَلَمْ تَاْتِهِمْ بَيِّنَةُ مَا فِى الصُّحُفِ الْاُو۫لٰى

"Bir de: 'Rabbinden bir mucize getirse ya!' dediler. Peki kendilerine önceki **sayfalarda bulunan** kanıt gelmedi mi?" (Tâhâ, 20/133).

وَاِنَّهُ لَفٖى زُبُرِ الْاَوَّلٖينَ

"Hem o şüphesiz öncekilerin **sayfalarında** da var." (Şuarâ, 26/196).

وَاِنْ يُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَ الَّذٖينَ مِنْ قَبْلِهِمْ جَٓاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ وَبِالزُّبُرِ وَبِالْكِتَابِ الْمُنٖيرِ

"Seni yalanlıyorlarsa gerçek şu ki, onlardan öncekiler de yalanlamıştı. Elçileri kendilerine apaçık kanıtlarla, **sayfalarla** ve aydınlatıcı kitapla gelmişlerdi." (Fâtır, 35/25).

---

[17] Kitaplar anlamına da gelmekle birlikte genellikle sayfalar manasında kullanılır.

[18] Sayfalar demektir. Buna göre bir bakıma 'zübür' ile eş anlamlıdır.

أَمْ لَمْ يُنَبَّأْ بِمَا فِى صُحُفِ مُوسٰى

"Yoksa Musa'nın **sayfalarında bulunanlar onlara** haber verilmedi mi?" (Necm, 53/36).

بَلْ يُرِيدُ كُلُّ امْرِئٍ مِنْهُمْ اَنْ يُؤْتٰى صُحُفًا مُنَشَّرَةً

"Yok, onlardan her kişi kendisine ayrı **sayfalarla** uyarılar dağıtılmasını istiyor." (Müddessir, 74/52).

فِى صُحُفٍ مُكَرَّمَةٍ

"Değerli **sayfalarda**," (Abese, 80/13).

وَاِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ

"**Sayfalar** açıldığında," (Tekvîr, 81/10).

اِنَّ هٰذَا لَفِى الصُّحُفِ الْاُولٰى

"Haberiniz olsun ki bu önceki **sayfalarda** vardır," (A'lâ, 87/18).

صُحُفِ اِبْرٰهِيمَ وَمُوسٰى

"İbrahim ve Musa'nın **sayfalarında**." (A'lâ, 87/19).

رَسُولٌ مِنَ اللّٰهِ يَتْلُوا صُحُفًا مُطَهَّرَةً

"Allah'tan gelen bir peygamber, tertemiz **sayfalar** okur." (Beyyine, 98/2).

* * *

Dördüncü Bölüm

Peygamberlere İman

Önbilgiler ve Tesbitler

Peygamberlerin Genel Özellikleri

Vahy Nedir?

A) Peygamberlere "İman Edin" Emirlerini de İçeren Âyetler

B) Peygamberler Gönderildiğini Vurgulayan Âyetler

Peygamberlerin Görevleri

A) Allah'a Davet

B) Peygamberlerin Topluluklarını Yönetirken Kullandıkları Argumanları

C) Peygamberler Toplumlarına Hangi Müjdeleri Vermişlerdi ve Onları Hangi Konularda Uyarmışlardı?

Kur'an'da Açıkca İsimleri Geçen Peygamberler

Peygamber Olup-Olmadıkları Kestirilemeyen Üç Salih Zat.

Peygamberimiz Hz. Muhammed

1) Cahiliyye Dönemi ve Belli-Başlı Özellikleri

2) Peygamberlerin Hz. Muhammed'in Gönderileceğini Müjdelemeleri

3) Çocukluğu ve Gençliği

4) Hz. Muhammed'e Peygamberlik Verildiğini Vurgulayan Âyetler

5) Mekke Dönemi

I. Dine Açıkça Davet Emri

Peygamberlere İman

Önbilgiler ve Tesbitler

Peygamberlerin Genel Özellikleri

Peygamberlik Çalışma ile Elde Edilmez

Vahy Nedir?

‘ وَحْي =Vahy’ Kavramının İçinde Geçtiği Âyetler

a) Peygamberlere Yapılan Vahyi İçeren Âyetler,

b) Peygamberler Dışındaki Şahıslara Yapılan Vahyi İçeren Âyetler,

c) Vahy’in İnsan ve Şeytan Cinlerinin Birbirlerine Telkinde Bulundukları Anlamında Kullanıldığı,

d) Meleklere Vahy,

e) Hayvanlara Vahy,

f) Kâinât’a Vahy.

A) Peygamberlere ‘İman Edin’ Emirlerini de İçeren Âyetler

• Peygamberlere İnanan ve Peygamberler Arasında Ayırım Yapmayanlara Vaad edilenler • Peygamberler Arasındaki Farlılık Mertebe Yönündendir • Peygamberleri Tanımayanlar da Derin Bir Sapıklığa Düşmüşlerdir • Allah ile Peygamberlerinin Arasını Ayırmak İsteyenler.

B) Peygamberler Gönderildiğini Vurgulayan Âyetler

I) Peygamberliğin ‘ رُسُل/رَسُول =Resûl/ Rusul=elçiler’ **Lafızları ile Vurgulanması**

Apaçık Belgelerle Gönderilmelerine Rağmen Peygamberlere ‘Yalan Söylüyorsunuz’ Diye Karşı Çıkılmıştı • Senden Önce de Peygamberlere ‘Yalan Söylüyorsunuz’ Denilmişti • Allah Gönderdiği Peygamberlerin Sadece Bir Bölümünü Bildirmiştir • Her Peygambere İtâat Gösterilmesi Emredilmiştir • Peygamberler Birer Müjdeci ve Uyarıcı Olarak Gönderilmişlerdir • İsrailoğullarına da Pek Çok Peygamber Gönderilmiştir • Peygamberler de

Sorgulanacak • Peygamberlerle Alay Etmişlerdi Ama Cezalarını da Bulmuşlardı • Cinlerin ve İnsanların Peygamberler Konusunda Âhirette Azarlanmaları • Âhirette Şu İtiraf Yapılacak: 'Peygamberler Gerçeklerle Gelmişler!' • Kendilerine Peygamber Gönderilen Bazı Toplumlar • Helak Edilmelerinin Suçu Toplumların Kendilerinde İdi • Her Ümmete Bir Peygamber • Yalan Saydıklarına İnanacak Değillerdi • Peygamberler de Başarıya Ulaşamayacaklar Diye Umutsuzluğa Düşmüşlerdi • Peygamberler -Bazı İstisnalar Dışında- Soylu-Soplu Yapılmıştır • Her Peygamber Toplumunun Dili İle Gönderilmiştir • Peygamberler Ne Demişlerdi • Kâfirlerin Peygamberlere Mukabeleleri • Peygamberlerin Görevi Sadece Tebliğdir • Peygamber Göndermedikçe Azap Etmedik • Gönderilen Her Peygamber Vahye Mazhar Olmuştur • Şeytanların Peygamberler Üzerinde Sürekli Etkili Olmalarına İmkan Verilmemiştir • Meleklerden de Peygamberler Seçilmiştir • Peygamberlere Helal Şeylerden Yemeleri Emri Verilmiştir • Peygamberlerimize ve İnananlara Yardım Ederiz • Rabbimiz İsteseydi Meleklerden Peygamber Gönderirdi • Sana Söylenenler Senden Önceki Peygamberler İçin Söylenmiş Olanlardır • Bizi Bir İnsan mı Yola Getirecek? • Peygamberler Mevkıfte.

II) ' مُرْسَلْ/مُرْسَلُونْ =Mürsel/Mürselûn=gönderilmiş elçi/ elçiler' Lafızları ile Peygamberlerin Gönderilmiş Olduğunun Vurgulanması

Peygamberler de Ümmetleri de Sorgulanacak, Peygamberleri Nasıl Karşıladıkları Sorulacak

III) Yalnız ' أُرْسِلَ/أَرْسَلْنَا =Erselnâ/Ursile =gönderdik/ gönderildi' Fiilleri ile Peygamberlerin Gönderildiğinin Vurgulandığı Âyetler

Peygamber Olarak Erkekleri Gönderdik

IV) Peygamberliğin ' رِسَالَة/رِسَالاَت =Risâlet/Risâlât= mesaj/mesajlar' Lafzı ile Yansıtıldığı Âyetler

Allah Mesajını Kimin Aracılığıyla Göndereceğini Daha İyi Bilir

V) Peygamberliğin ‘نَبِى =nebiyy, أَنْبِيَاء =enbiyâ’, نَبِيُّون =nebiyyûn, نُبُوَّة =nübüvvet’ Lafızları ile Vurgulanması

a) Peygamberliğin ‘Nebiyyûn ve Enbiyâ’ Lafızları İle Yansıtılması

• Peygamberleri Öldürmüşlerdi • Peygamberler Arasında Ayırım Yapmayız • İyi İnsan Olmanın Koşullarından Biri de Haberci Peygamberlere İnanmaktır • Allah Peygamberleri Müjdeci ve Uyarıcı Olarak Gönderdi • Peygamberleri Tanrı Edinmenizi Emretmemiştir • Allah'ın Vahiyde Bulunduğu • Nimetler Bahşettiği Peygamberler • Peygamberlerden Kimini Kimine Üstün Kıldık • Muhammed En Son Peygamberdir • Âhirette Peygamberler de Huzura Getirilir.

b) Peygamberliğin ‘Nebiyy’ Lafzı ile Yansıtılması

Salih Kişilerden Bir Peygamber • Peygamberler Fi'len savaşlara Katılmışlardı • Kamuya Ait Mala Peygamber Bile El Koyamaz • Peygamberlere Düşman Yapılanlar • Bir Peygamberin Esir Almasının Koşulu.

VI) Peygamberliğin ‘Nübüvvet’ Lafzı ile Vurgulanması

Hiçbir Peygamber Kendisini Allah Yerine Koymamıştır • Peygamberliğe Mazhar Kılınan Bir Âile.

Peygamberlere İman

Önbilgiler ve Tesbitler

Farsça bir isim olan peygamberlik **'nübüvvet'** kelimesinin karşılığıdır. Din terminolojisinde nübüvvet: "Allah Teâlâ'nın dünya ve âhiret ile alâkalı murat buyurduğu işleri insanlardan seçtiği kimselere bildirmesidir."

'Nebî'-nebiyy' kelimesi de **'nübüvvet'** kelimesinden türetilmiş bir sıfattır. Yalnız 'nübüvvet' kelimesini **'peygamberlik'** sözcüğü ile karşıladığımız halde **'nebiyy'** kelimesinin tam karşılığının 'peygamber' olduğunu söyleyemiyoruz. Peygamber **'rasûl'** kelimesinin karşılığıdır. Bu ifâdeler **'nebiyy'** ile **'rasûl'** kelimeleri arasında bir fark olduğunu gösteriyor. Bu fark Akaid kitaplarımızda şöyle açıklanır: "Nebiyy, Allah Teâlâ'nın Âdem oğullarından kendisine herhangi bir emrini vahyettiği erkek bir zattır. Eğer o nebi, aldığı emri insanlara iletmekle de mükellef tutulursa 'rasûl' unvanını da alır. Demek ki rasûl vahye mazhar kılındığı gibi kendisine vahyedilenleri halka tebliğ ile de yükümlü olandır. Nebi ise, vahye mazhar kılınan fakat tebliğe memur olmayandır. Öyle ise bu açıklamalardan sonra: 'Her rasûl nebi'dir, fakat her nebi rasûl değildir' sonucuna varabiliriz. Meselâ Yûşa'[1] -aleyhisselâm- nebidir, fakat rasûl değildir. Hem rasûl hem de nebi'nin seçkin örneği Peygamberimiz Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'dir.

Peygamberlerin Genel Özellikleri

Peygamberlere iman denildiğinde, ilgili eserlerde peygamberlerin Allah tarafından seçilmeleri[2], Allah'ın peygamberlerin doğru söyle-

---

[1] Yûşa' -aleyhisselam- Hz. Musa'dan sonra O'nun yerine geçmiştir. Onun vefatından üç gün sonra İsrâiloğullarını çölden çıkararak Şeria nehri kenarına getirmiş, köprü ve kayık olmadığı halde mucize olarak İsrailoğullarını nehrin diğer yakasına geçirmiş ve ilerleyerek Erihe beldesini fethetmiştir. (Ahmet Cevdet Paşa, Kısas-ı Enbiya).

[2] Bu bağlamda şu âyetlere bkz. (Bakara, 2/124; Âl-i Imrân, 3/33, 39, 45, 159, 161, 179; En'âm, 6/83, 84, 85, 86, 87, 89, 124; A'râf, 7/61, 63, 67, 68, 69, 73, 85, 103, 105, 144; Yûsuf 12/6, 23, 24, 109; İbrâhîm, 14/11; Nahl, 16/2, 121; Meryem, 19/58; Tâhâ, 20/41; Enbiyâ, 21/85,

diklerine dair tanıklığı[3], peygamberlerin toplumları hakkında tanıklık yapacakları[4], peygamberlerin genel özellikleri[5], peygamberlere mucize verilmesinin hikmeti[6], insanların mucizeler karşısındaki tu-

---

86; Hacc 22/75; Şuarâ, 26/13, 114; Kasas 28/14, 26; Sâd 38/47, 48; Mü'min 40/15; Şûrâ 42/13; Cuma, 62/2; Kalem 68/50; Tekvîr 81/24; Duhâ 93/7).

[3] Şu âyetlere bkz. (Nisâ, 4/79, 166; Ra'd 13/43; İsrâ, 17/96; Feth, 48/28).

[4] Bkz. (Nisâ, 4/41, 159; Nahl, 16/84, 89).

[5] **Peygamberlerin İnsanlardan gönderilmesi** (bkz. Âl-i Imrân, 3/79, 144, 164; Nisâ, 4/171; Mâide, 5/75; En'âm, 6/50; A'râf, 7/63, 69, 150, 154, 188; Tevbe 9/43, 128; Yûnus 10/2; Hûd 11/31, 50; Yûsuf 12/109; Ra'd 13/38; İbrâhîm 14/10, 11; Nahl 16/43; İsrâ , 17/93, 94, 95; Kehf 18/110; Tâhâ 20/67; Enbiyâ, 21/7, 8, 34; Mü'minûn, 23/24, 25, 33, 34, 47, 51; Furkân, 25/7, 20; Şuarâ, 26/154, 186; Neml, 27/10; Kasas, 28/18, 33; Ankebût, 29/33; Yâsîn, 36/15; Zümer, 39/30; Fussılet, 41/6; Şûrâ, 42/51; Zuhruf, 43/59; Kâf, 50/2; Kamer, 54/24; Cum'a, 62/2; Teğâbun, 64/6); **Her peygambere kendi toplumunun konuştuğu dille vahy indirilmesi** (bkz. (İbrâhîm 14/4; Tâhâ 20/28); **Belalara maruz kalmaları** (bkz. Bakara, 2/87, 91; Âl-i Imrân, 3/54; Mâide, 5/49, 110; En'âm, 6/10, 25, 33, 34, 112; A'râf, 7/60, 61, 66, 67, 77, 82, 88, 90, 109, 127, 131; Enfâl, 8/30; Tevbe 9/40, 61; Yûnus, 10/65, 71, 76, 78; Hûd, 11/12, 27, 32, 53, 54, 55, 88; Yûsuf, 12/23, 25, 26, 27, 28, 32, 33, 35,42, 77, 110; Ra'd, 13/32; İbrâhîm, 14/9, 12, 13; Hıcr, 15/6, 11, 68, 71, 80, 90, 95,97; Nahl, 16/101, 126, 127; İsrâ, 17/47, 48, 59, 73, 76, 96, 101, 103; Kehf, 18/106; Meryem, 19/46; Tâhâ, 20/45, 57, 58, 63, 64, 67, 130; Enbiyâ, 21/3, 5, 36, 41, 55, 61, 68, 74, 76, 87; Hacc, 22/40, 42, 43, 44, 68; Mü'minûn, 23/24, 25, 33, 34, 38, 70; Furkân, 25/4, 5, 7, 8, 9, 20, 31, 37, 41, 42, 52; Şuarâ', 26/14, 27, 29, 34, 35, 111, 112, 116, 117, 141, 153, 154, 160, 167, 169, 176, 185, 186, 187; Neml, 27/13, 47, 49, 56, 70; Kasas, 28/24, 36, 48; Ankebût, 29/24, 29, 30; Ahzâb, 33/69; Sebe', 34/34, 43; Fâtır, 35/4, 25; Yâsîn, 36/14, 15, 18, 30, 69; Sâffât, 37/36, 97, 106; Sâd, 38/4, 6, 7, 8, 14; Mü'min, 40/5, 24, 25, 26, 28, 37; Zuhruf, 43/7, 30, 52, 53; Duhân, 44/14; Ahkâf, 46/8, 22; Kâf, 50/12, 13, 14; Zâriyât, 51/39, 52; Tûr, 52/30, 33; Kamer, 54/2, 9, 18, 23, 24, 25, 33; Mumtehıne, 60/1; Saff 61/5; Kalem, 68/2, 51; Hâkka, 69/41, 42; Cinn, 72/19; Tekvîr, 81/22; Şems, 91/14; Alak, 96/9, 10, 11; Kevser, 108/3; Tebbet, 111/4); **Büyücü ve deli olarak yaftalanmaları** (bkz. Mâide, 5/110; A'râf, 7/109; Hûd, 11/54; İsrâ, 17/101; Mü'minûn, 23/25; Şuarâ', 26/27, 34, 35, 49, 153, 185; Kasas, 28/36, 48; Kamer, 54/9; Saff, 61/6); **Belalara sabır göstermeleri** (bkz. Âl-i Imrân, 3/21, 184; Mâide, 5/41, 49, 170; Yûsuf, 12/18, 32, 33, 42, 50, 83, 110; Ra'd, 13/32; İbrâhîm, 14/12; İsrâ, 17/47, 48, 74; Kehf, 18/69; Tâhâ, 20/56, 130; Enbiyâ, 21/84, 85; Furkân, 25/20; Kasas, 28/24; Kalem, 68/49); **Peygamberlerin mucizelerle desteklenmeleri** (bkz. Bakara, 2/60, 87, 92, 99; Âl-i Imrân, 3/49, 50, 55, 183, 184; Mâide, 5/110, 115; A'râf, 7/73, 85, 101, 103, 105, 106, 107, 108, 117, 160, 171; Tevbe 9/70; Yûnus, 10/13, 74, 75; Hûd, 11/64, 96; Yûsuf, 12/93, 96; İbrâhîm, 14/5, 11; Hıcr, 15/81; Nahl, 16/44; İsrâ, 17/59, 101; Tâhâ, 20/17, 18, 19, 20,21, 22, 47, 69, 77; Mü'minûn, 23/45; Şuarâ', 26/15, 30, 32, 33, 45, 63, 155, 156; Neml, 27/10, 12, 36, 37; Kasas, 28/32; Fâtır 35/25; Mü'min, 40/22, 23, 28, 34, 50, 78, 83; Zuhruf, 43/46, 48; Duhân, 44/19, 33; Zâriyât, 51/38; Kamer, 54/27, 28; Hadîd, 57/25; Mücâdele, 58/5; Saff 61/6; Teğâbun, 64/6; Cinn, 72/27; Nâziât, 79/20; Şems, 91/13); **Allah'ın peygamberlere özel lutufları** (bkz. En'âm, 6/84; Hûd, 11/63; Meryem, 19/49, 50, 53; Enbiyâ', 21/72, 90; Ankebût 29/27; Sâd 38/30, 43); **Her peygambere gönülden bağlı kişilerin, yardımcıların lutfedilmesi** (bkz. Âl-i Imrân, 3/52, 53, 68, 146; En'âm, 6/52; Yûnus, 10/83, 85; Fâtır, 35/18; Hadîd, 57/27; Mumtehıne, 60/4); **Bütün peygamberlerin soylu âilelerden seçildikleri** (bkz. Âl-i Imrân, 3/33, 34; Nisâ, 4/54; En'âm, 6/84, 85, 86, 87; Yûsuf, 12/6, 38; Meryem, 19/58; Ankebût, 29/27; Sâd, 38/30, 45; Hadîd, 57/26) gibi konular hep peygamberlerin genel özellikleri bağlamında ele alınır.

[6] Bkz. (Bakara, 2/118, 248; Âl-i Imrân, 3/49, 50; İbrâhîm, 14/5; İsrâ, 17/59; Şuarâ', 26/67; Kasas, 28/32; Duhân, 44/19, 33; Kamer, 54/5).

tumları[7] Allah'ın peygamberleri tesellisi[8], peygamberlerin birbirlerinden üstünlükleri[9], Allah'ın peygamberlerden aldığı sözler[10], vahy, vahyin nasıl indiği[11], peygamberlerin şeriatlarının farklılıkları[12], ulu'l-azm peygamberler[13] ve peygamber kıssaları[14] gibi konular ele alınır. Bu konuların her biri ile ilgili âyetler peygamberlerin tek tek ele alındığı yerlerde kaydedildiğinden burada atıflar yapılmakla yetinilmiştir.

Peygamberlik Çalışma ile Elde Edilmez

Peygamberlik çalışıp-çabalamakla elde edilmez, o, İlâhî bir lutuftur, Rabbânî bir bağıştır. Bir kişi bütün mesaisini ibadetlere hasretse, nefsânî isteklerinden, şehevî arzularından sıyrılsa, dünyevî zevklerden uzaklaşsa yine ne nebi ne de rasûl olabilir. Peygamberlik husûsi bir lutuftur, Allah onu mümin kullarından ehil gördüklerine bahşeder ve peygamberliğe seçtiği kulunu buna hazırlar, onu nefsinin kötülüğünden, aklının sapıtmasından, ahlakının bozulmasından korur, onu, bu şerefli makama ehil bir halde yetiştirir.

Vahy Nedir?

Peygamberlik ve peygamberlerle ilgili âyetleri aktarmadan önce Peygamberliğin ilk şartı sayılan 'vahy' ile alâkalı âyetleri yazmayı ve vahy konusunda bazı bilgiler vermeyi uygun gördük. Şu bir gerçektir ki peygambere gelen vahyin keyfiyetini yine peygamberlerden başkası bilemez. Ahmed Naim'in dediği gibi: 'Başkalarının vahy'i tarife kalkışmaları körlerin renklerden bahsetmeleri kadar abestir.' Bizim bu hususta söyleyebileceklerimiz vahy'in tarifini yapmak ve derecelerini açıklamaktan ibaret olacaktır. Buna göre: 'Vahy, bir şeyi herhangi bir vâsıtayla gizlice ve süratle bildirmektir.' Burada vahyedilenle vahyolunan arasında yakınlık, uzaklık, sözle olup-olmaması, her ikisinin aynı cinsten bulunması sözkonusu değildir. Vahy'in pek çok çeşidi vardır; kâh söz ile kâh yazı ile

---

7 Bkz. (Bakara, 2/87, 92, 99; Âl-i Imrân, 3/86, 184; Nisâ, 4/153; Mâide, 5/110; En'âm, 6/4, 5, 21, 25; A'râf, 7/77, 103, 109, 111, 112, 123, 132, 136, 146; Tevbe, 9/70; Yûnus, 10/13, 38, 39, 74, 75, 76, 77; Ra'd, 13/27; Hıcr, 15/15, 81; Rûm, 30/58; Zuhruf, 43/47, 48; Mücâdele, 58/5; Teğâbun 64/6; Nebe', 78/28; Nâziât, 79/21, 22).

8 Bkz. (Hûd, 11/36; İsrâ, 17/74; Şuarâ, 26/15, 52, 62, 63; Kasas, 28/35).

9 Bkz. (Bakara, 2/253; Âl-i Imrân, 3/33; İsrâ , 17/55).

10 Bkz. (Âl-i Imrân, 3/81; Ahzâb, 33/7).

11 Bkz. (Şûrâ, 42/51; Necm, 53/4, 9). Bu bölümde bkz. 'Vahy' maddesi.

12 Şu âyetler bu bağlamda değerlendirilmiştir: (Âl-i Imrân, 3/35, 50, 183; En'âm, 6/146; A'râf, 7/157; Meryem, 19/26; Hacc, 22/34, 67; Hadîd, 57/27).

13 Bkz. (Ahzâb, 33/7; Ahkâf, 46/35).

14 Bkz. isim isim peygamberler.

kâh kalbe inen kesin bir duygu, kâh doğru rüya görmek sureti ile olur.

Allah Teâlâ'nın arıya bal yapmasını öğretmesi, çocuğa meme emme hissini vermesi, şeytanın insanı dürtüklemesi, nefsin kötüyü güzel göstermesi hep vahy'in lugat manasının hatıra getirdiği gerçeklerdir.

Peygamber -sallallahu aleyhi ve selem-'e gelen vahy'in başlangıç sırasına göre belli-başlı altı mertebesi vardır:

Birinci Mertebesi: Allah Rasûlü'nün doğru çıkan rüyalarıdır.

İkinci Mertebesi: Peygamber -sallallahu aleyhi ve selem-'e uyanık iken meleğin görünmeden vahy'i doğrudan kalbine bırakmasıdır.

Üçüncü Mertebesi: Meleğin bir insan suretinde inerek peygamberimize hitap etmesi, Hz. Peygamber'in de meleğin söylediklerini eksiksiz alması şeklindedir.

Dördüncü Mertebesi: Meleğin çan çıngırtısını andırır bir sesle Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve selem-'e hitap etmesidir. Bu ses, ya meleğin bizzat kendi sesidir ya da kanatlarının sesidir. Vahy'in en ağır şeklinin bu olduğu bildirilmiştir.

Beşinci Mertebesi: Cebrâil adlı meleğin asıl sûret ve heyeti ile ve her biri gökyüzünü kaplayacak şekilde altıyüz kanadını açarak Peygamber -sallallahu aleyhi ve selem-'e gelip vahyi iletmesidir.

Altıncı Mertebesi: Allah Rasûlü Mi'râc gecesi göklerin üstünde iken doğrudan hitâb-ı izzete mazhar kılınmasıdır. Beş vakit namaz işte o demde ve bu yolla farz kılınmıştır.

Vahy'in en meşhur ve en çok vuku bulanı meleğin getirdiği vahylerdir. Kur'ân'ın tamamı bu sûretle indirilmiştir. Buna vahy-i celî (açık vahy) denir.

Vahy'in derecelerini kısaca açıkladıktan sonra vahy'in zaruri oluşu ile ilgili bazı bilgiler sunalım: İlâhî vahy muhtelif açılardan zaruridir. İnsan yeryüzüne ayak bastığı andan itibaren bu zorunluluğu hissetmiştir. Öteki dünyaya giden şu uzun yolculuğu sürdüğü sürece de bu zorunluluğu hissedecektir. Zira hayatının tanzimi Rabb'in talimlerine vâbestedir. İnsan ruh ve cesetten oluşan bir varlık olduğu gibi âlem (kâinât) de iki kısımdır: Ulvî (yüce), süflî (bayağı) âlem. Hayat da iki çeşittir: a) Sona erecek hayat b) Sonsuz, sürekli hayat. Bu iki hayat arasında da 'Berzah' diye anılan ve ruhların belli bir süre cesetten ayrılacağı kabir yaşantısı vardır.

Diğer bir ifâde ile kabir hayatı, ikinci ve ebedî hayata geçişi sağlayan bir geçit mahallidir.

Ruhun ne olduğunu, niteliklerini, kemal ve eksiklik sebeplerini, saadet ve şekavetini sağlayacak şartları öğrenmek İlahî vahye muhtaçtır. İnsanın fizik yapısı da İlahî vahyi gerektirir. Zira insanı yaratan Allah, onun cismini en güzel ve en mükemmel şekilde koruyacak esasları da bilendir. Nitekim herhangi bir makineyi imal eden biri, o makineden uzun süre faydalanılması, makinenin uzun ömürlü olmasını sağlamak amacıyla müşterilerine bazı tavsiyeleri içeren bir broşür takdim eder. Müşteri bu uyarılara verdiği önem nisbetinde aracından yararlanır. Bunun gibi insanın salah ve huzur içinde yaşaması, bahtiyar bir hayat sürdürmesi, kendisini yaratanın emirlerine kulak vermesi ile mümkündür. Bu açıdan baktığımızda da vahy'in zarureti kendiliğinden ortaya çıkar. Yine âlemin, yukarıda işaret edildiği gibi ikiye ayrılması duyu organlarımız vasıtasıyla mahiyetlerini kavrayamadığımız birtakım varlıkların mevcudiyeti vahyi gerekli kılmaktadır. Vahy olmasa o âlemler hakkında hiçbir bilgi sahibi olamayız, bunları akılla idrâk etmemiz imkân dışıdır.

'وَحْى =Vahy' Kavramının İçinde Geçtiği Âyetler[15]

a) Peygamberlere Yapılan Vahyi İçeren Âyetler

وَمَا اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ اِلَّا رِجَالًا نُوحِىٓ اِلَيْهِمْ مِنْ اَهْلِ الْقُرٰىؕ
اَفَلَمْ يَسِيرُوا فِى الْاَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ
مِنْ قَبْلِهِمْؕ وَلَدَارُ الْاٰخِرَةِ خَيْرٌ لِلَّذِينَ اتَّقَوْاؕ اَفَلَا تَعْقِلُونَ

"Senden önce de elçi olarak kentler halkından kendilerine **vahiyde bulunduğumuz** birtakım erkekleri* göndermiştik. Yeryüzünde gezip-dolaşmadılar mı ki kendilerinden öncekilerin sonunu görsünler! Elbette âhiret yurdu sakınanlar için daha hayırlıdır. Hâlâ aklınızı işletmiyor musunuz?'" (Yûsuf, 12/109).

---

[15] Hz. Muhammed, Hz. İsa, Hz. Musa gibi muayyen zatlarla ilgili vahy kavramları kendilerine âit müstakil başlıklarda yazıldığından burada da sözkonusu âyetler ayıklanarak verilmiştir.

* "Âyet metninde geçen **'rical'** kelimesi erkek ve kadın cinsinden belli bir olgunluk seviyesine gelmiş, görev ve sorumluluk yüklenecek nitelikte her kişiye şamildir," diyenler varsa da **'rical'** lafzı ve türevlerinin Arapça'da böyle bir anlamının olmadığına dikkat çekmek istedik.

وَمَٓا اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ اِلَّا رِجَالًا نُوحٖٓي اِلَيْهِمْ فَسْـَٔلُوٓا اَهْلَ الذِّكْرِ اِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَۙ

"Senden önce de ancak kendilerine **vahiyde bulunduğumuz** erkekler göndermişizdir.Bilmiyorsanız haydi zikir ehline sorun." (Nahl, 16/43).

وَمَٓا اَرْسَلْنَا قَبْلَكَ اِلَّا رِجَالًا نُوحٖٓي اِلَيْهِمْ فَسْـَٔلُوٓا اَهْلَ الذِّكْرِ اِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ

"Hem senden önce de Biz sırf kendilerine **vahiyde bulunduğumuz** birtakım erkekler gönderdik, bilmiyorsanız zikir ehline sorun." (Enbiyâ, 21/7).

وَمَٓا اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ اِلَّا نُوحٖٓي اِلَيْهِ اَنَّهُ لَٓا اِلٰهَ اِلَّٓا اَنَا فَاعْبُدُونِ

"Senden önce hiçbir peygamber göndermedik ki ona: 'Gerçek, Benden başka İlah yoktur, onun için hep Bana ibadet edin' diye **vahyetmiş olmayalım**." (Enbiyâ, 21/25).

فَلَمَّا ذَهَبُوا بِهٖ وَاَجْمَعُوٓا اَنْ يَجْعَلُوهُ فٖي غَيَابَتِ الْجُبِّۚ وَاَوْحَيْنَٓا اِلَيْهِ لَتُنَبِّئَنَّهُمْ بِاَمْرِهِمْ هٰذَا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ

"Kendisini götürüp onu kuyunun dibine atmağa karar verdiklerinde ona: 'Gerçekten sen kendilerine hiç farkına varmadıkları bir sırada işlerini haber vereceksin' diye **vahyettik.**" (Yûsuf, 12/15).

وَقَالَ الَّذٖينَ كَفَرُوا لِرُسُلِهِمْ لَنُخْرِجَنَّكُمْ مِنْ اَرْضِنَٓا اَوْ لَتَعُودُنَّ فٖي مِلَّتِنَاۜ فَاَوْحٰٓى اِلَيْهِمْ رَبُّهُمْ لَنُهْلِكَنَّ الظَّالِمٖينَۙ

"Küfredenler peygamberlerine: 'Ya sizi behemehal toprağımızdan çıkaracağız ya da çare yok dinimize döneceksiniz!' dediler. Bunun üzerine onlara Rableri şöyle **vahiyde** bulundu: 'Elbette o zalimleri helak edeceğiz." (İbrâhîm, 14/13).

وَجَعَلْنَاهُمْ اَئِمَّةً يَهْدُونَ بِاَمْرِنَا وَاَوْحَيْنَا اِلَيْهِمْ فِعْلَ الْخَيْرَاتِ
وَاِقَامَ الصَّلٰوةِ وَاِيتَاءَ الزَّكٰوةِ وَكَانُوا لَنَا عَابِدِينَ

"Hepsini emrimizle yol gösteren rehberler yaptık, kendilerine hayırlar işlemeyi, namaz kılmayı ve zekât vermeyi **vahyettik.** Hepsi bize ibadet edenlerdiler." (Enbiyâ, 21/73).

وَمَا كَانَ لِبَشَرٍ اَنْ يُكَلِّمَهُ اللّٰهُ اِلَّا وَحْيًا اَوْ مِنْ وَرَائِ حِجَابٍ اَوْ يُرْسِلَ
رَسُولًا فَيُوحِيَ بِاِذْنِهِ مَا يَشَاءُ اِنَّهُ عَلِيٌّ حَكِيمٌ

"Hiçbir insan için Allah'ın ona, **vahy (yöntemi)** veya bir perdenin arkasından olması yahut dileyeceğini izniyle vahyedecek bir elçi göndermesi dışında konuşması olmamıştır. Gerçekten O, çok yücedir, çok hikmetlidir." (Şûrâ, 42/51).

b) Peygamberler Dışındaki Şahıslara Yapılan Vahyi İçeren Âyetler

وَاِذْ اَوْحَيْتُ اِلَى الْحَوَارِيِّنَ اَنْ اٰمِنُوا بِى وَبِرَسُولِى قَالُوا اٰمَنَّا وَاشْهَدْ
بِاَنَّنَا مُسْلِمُونَ

"Bir zaman Havârilere: 'Bana ve peygamberime iman edin' diye de **vahyetmiştim** de onlar da: 'İman ettik ve şahit ol ki gerçekten biz müslümanlarız' demişlerdi." (Mâide, 5/111).

وَاَوْحَيْنَا اِلٰى اُمِّ مُوسٰى اَنْ اَرْضِعِيهِ فَاِذَا خِفْتِ عَلَيْهِ فَاَلْقِيهِ فِى
الْيَمِّ وَلَا تَخَافِى وَلَا تَحْزَنِى اِنَّا رَادُّوهُ اِلَيْكِ وَجَاعِلُوهُ مِنَ الْمُرْسَلِينَ

"O sırada Musa'nın annesine: 'Onu emzir, ona bir zarar gelmesinden endişe duyduğunda kendisini denize bırakıver, hem korkma ve üzülme, Biz kesin onu sana geri getireceğiz ve onu peygamberlerden yapacağız' diye **vahyetttik.**" (Kasas, 28/7).

c) Vahy'in İnsan ve Şeytan Cinlerinin Birbirlerine Telkinde Bulundukları Anlamında Kullanıldığı

وَكَذٰلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا شَيَاطِينَ الْاِنْسِ وَالْجِنِّ يُوحِى بَعْضُهُمْ اِلٰى بَعْضٍ زُخْرُفَ الْقَوْلِ غُرُورًاۜ وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ مَا فَعَلُوهُ فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ

"Böylece, her peygambere insan ve cin şeytanlarını bir düşman yaptık. Bunlar birbirlerini aldatmak için kimileri kimine sözün yaldızlısını **vahyederler.** Rabbin dileseydi bunu yapmazlardı! Öyle ise onları uydurageldikleri iftiralarıyla başbaşa bırak." (En'âm, 6/112).

d) Meleklere Vahy

اِذْ يُوحِى رَبُّكَ اِلَى الْمَلٰٓئِكَةِ اَنّى مَعَكُمْ فَثَبِّتُوا الَّذِينَ اٰمَنُواۜ سَاُلْقِى فِى قُلُوبِ الَّذِينَ كَفَرُوا الرُّعْبَ فَاضْرِبُوا فَوْقَ الْاَعْنَاقِ وَاضْرِبُوا مِنْهُمْ كُلَّ بَنَانٍۜ

"O zaman Rabbin meleklere **vahyediyordu**: 'Hakikaten Ben sizinleyim, haydi iman edenleri pekiştirin, o küfredenlerin yüreklerine korku salacağım! Haydi, vurun boyunlarının üstüne, vurun onların bütün parmaklarına." (Enfâl, 8/12).

e) Hayvanlara Vahy

وَاَوْحٰى رَبُّكَ اِلَى النَّحْلِ اَنِ اتَّخِذِى مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا وَمِنَ الشَّجَرِ وَمِمَّا يَعْرِشُونَۙ

"Rabbin bal arısına **vahyetti:** 'Dağlardan, ağaçlardan ve kuracakları çardaklardan göz göz evler edin." (Nahl, 16/68).

f) Kâinâta Vahy

فَقَضٰيهُنَّ سَبْعَ سَمٰوَاتٍ فٖى يَوْمَيْنِ وَاَوْحٰى فٖى كُلِّ سَمَٓاءٍ اَمْرَهَاۜ
وَزَيَّنَّا السَّمَٓاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابٖيحَۗ وَحِفْظًاۜ ذٰلِكَ تَقْدٖيرُ الْعَزٖيزِ الْعَلٖيمِ

"Böylece gökleri yedi gök olarak tamamladı ve her göğe kendi işini **vahyetti.** En yakın göğü kandillerle ve koruyarak bezedik. İşte bu, çok güçlünün, çok bilenin takdiridir." (Fussılet, 41/12).

بِاَنَّ رَبَّكَ اَوْحٰى لَهَاۜ

"Çünkü Rabbin ona (yeryüzüne) **vahyetmiştir.**" (Zilzâl, 99/5).

A) Peygamberlere 'İman Edin' Emirlerini de İçeren Âyetler

مَا كَانَ اللّٰهُ لِيَذَرَ الْمُؤْمِنٖينَ عَلٰى مَٓا اَنْتُمْ عَلَيْهِ حَتّٰى يَمٖيزَ الْخَبٖيثَ مِنَ
الطَّيِّبِۜ وَمَا كَانَ اللّٰهُ لِيُطْلِعَكُمْ عَلَى الْغَيْبِ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ يَجْتَبٖى مِنْ رُسُلِهٖ
مَنْ يَشَٓاءُ فَاٰمِنُوا بِاللّٰهِ وَرُسُلِهٖۚ وَاِنْ تُؤْمِنُوا وَتَتَّقُوا فَلَكُمْ اَجْرٌ عَظٖيمٌ

"Allah, pisi temizden ayırıncaya kadar müminleri üzerinizde bulunduğunuz durum üzerinde bırakacak değildir. Allah sizi gayba muttali kılacak da değil. Ancak elçilerinden dilediğini seçer. Öyle ise **Allah'a ve elçilerine iman edin**. İnanırsanız, sakınırsanız size pek büyük bir ödül vardır." (Âl-i Imrân, 3/179).

يَٓا اَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا فٖى دٖينِكُمْ وَلَا تَقُولُوا عَلَى اللّٰهِ اِلَّا الْحَقَّۜ
اِنَّمَا الْمَسٖيحُ عٖيسَى ابْنُ مَرْيَمَ رَسُولُ اللّٰهِ وَكَلِمَتُهُۚ اَلْقٰيهَٓا
اِلٰى مَرْيَمَ وَرُوحٌ مِنْهُۘ فَاٰمِنُوا بِاللّٰهِ وَرُسُلِهٖۚ وَلَا تَقُولُوا ثَلٰثَةٌۜ

اِنْتَهُوا خَيْراً لَكُمْۜ اِنَّمَا اللّٰهُ اِلٰهٌ وَاحِدٌۜ سُبْحَانَهُٓ اَنْ يَكُونَ لَهُ وَلَدٌۢ
لَهُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِۜ وَكَفٰى بِاللّٰهِ وَك۪يلاً

"Ey Ehlikitap! Dininizde aşırılık yapmayın, Allah'a karşı sadece gerçeği söyleyin. Meryem'in oğlu Mesih-İsa sadece Allah'ın peygamberidir, Meryem'e bıraktığı kelimesidir, O'ndan bir ruhtur. Öyle ise Allah'a ve **peygamberlerine iman edin,** 'Üçtür' demeyin. Kendi yararınıza buna son verin. Allah ancak bir tek tanrıdır. Hâşâ o çocuğu olmaktan beridir. Göklerdekiler de yerdekiler de yalnız O'nundur. Allah Vekîl olarak yeter." (Nisâ, 4/171).

Peygamberlere İnanan ve Aralarında Ayırım Yapmayanlara Vaad edilenler

اٰمَنَ الرَّسُولُ بِمَٓا اُنْزِلَ اِلَيْهِ مِنْ رَبِّه۪ وَالْمُؤْمِنُونَۜ كُلٌّ اٰمَنَ بِاللّٰهِ
وَمَلٰٓئِكَتِه۪ وَكُتُبِه۪ وَرُسُلِه۪ۜ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ اَحَدٍ مِنْ رُسُلِه۪ۗ وَقَالُوا
سَمِعْنَا وَاَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَاِلَيْكَ الْمَص۪يرُ

"O elçi, Rabbinden kendisine indirilene inandı. Müminler de. Hepsi Allah'a, meleklerine, kitaplarına ve elçilerine **inandı**. Elçilerinden hiçbiri arasında ayırım yapmayız. 'Dinledik itaat ettik, Rabbimiz bağışlamanı isteriz, dönüş yalnız sanadır' dediler." (Bakara, 2/285).

وَالَّذ۪ينَ اٰمَنُوا بِاللّٰهِ وَرُسُلِه۪ وَلَمْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ اَحَدٍ مِنْهُمْ اُو۬لٰٓئِكَ سَوْفَ
يُؤْت۪يهِمْ اُجُورَهُمْۜ وَكَانَ اللّٰهُ غَفُوراً رَح۪يماً

"O kimseler ki Allah'a ve **peygamberlerine iman ettiler**, içlerinden hiçbiri arasında **bir ayırım yapmadılar**; işte onlar, yakında onlara ödüllerini verecek. Allah pek bağışlayandır, pek merhametlidir." (Nisâ, 4/152).

Peygamberler Arasındaki Farklılık Mertebe Yönündendir

تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلٰى بَعْضٍ مِنْهُمْ مَنْ كَلَّمَ اللّٰهُ وَرَفَعَ
بَعْضَهُمْ دَرَجَاتٍ وَاٰتَيْنَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ الْبَيِّنَاتِ وَاَيَّدْنَاهُ بِرُوحِ
الْقُدُسِ وَلَوْ شَاءَ اللّٰهُ مَا اقْتَتَلَ الَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمُ
الْبَيِّنَاتُ وَلٰكِنِ اخْتَلَفُوا فَمِنْهُمْ مَنْ اٰمَنَ وَمِنْهُمْ مَنْ كَفَرَ وَلَوْ شَاءَ اللّٰهُ
مَا اقْتَتَلُوا وَلٰكِنَّ اللّٰهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ

"İşte o **elçiler**! Kimilerini kimisine üstün kıldık. İçlerinden kimi-kimine Allah konuştu, bazılarını derecelerle yükseltti. Meryem oğlu İsa'ya o apaçık âyetleri (mucizeleri) verdik, kendisini Rûhulkudüs ile destekledik. Allah dileseydi onların arkasından gelenler -kendilerine onca âyetler geldikten sonra- birbirlerini öldürmezlerdi. Ne var ki ihtilafa düştüler, içlerinden kimisi inandı, içlerinden kimi de kâfir oldu. Allah dileseydi birbirlerini öldürmezlerdi. Ama Allah dilediğini yapıyor." (Bakara, 2/253).

وَالَّذِينَ اٰمَنُوا بِاللّٰهِ وَرُسُلِهِ اُولٰئِكَ هُمُ الصِّدِّيقُونَ وَالشُّهَدَاءُ عِنْدَ
رَبِّهِمْ لَهُمْ اَجْرُهُمْ وَنُورُهُمْ وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا اُولٰئِكَ
اَصْحَابُ الْجَحِيمِ

"Allah'a ve **Peygamberine iman edenler**, işte onlar sıddıklar ve şehitlerdir. Rableri katında onlara onların ödülleri ve nurları vardır. Âyetlerimize yalan diyenlere gelince işte onlar hep cehennemin halklarıdır." (Hadîd, 57/19).

سَابِقُوا اِلٰى مَغْفِرَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا كَعَرْضِ السَّمَاءِ وَالْاَرْضِ
اُعِدَّتْ لِلَّذِينَ اٰمَنُوا بِاللّٰهِ وَرُسُلِهِ ذٰلِكَ فَضْلُ اللّٰهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ
وَاللّٰهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ

"Siz, Rabbinizden bir bağışlanmaya ve eni yerle göğün eni gibi bir cennete yarışın ki bu, Allah'a ve **peygamberlerine iman edenler** için hazırlanmıştır. O, Allah'ın lutfudur, onu dilediği kimselere verir ve Allah çok büyük lutuf sahibidir." (Hadîd, 57/21).

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَآمِنُوا بِرَسُولِهِ يُؤْتِكُمْ كِفْلَيْنِ مِنْ رَحْمَتِهِ
وَيَجْعَلْ لَكُمْ نُورًا تَمْشُونَ بِهِ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ

"Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve **Peygamberine iman edin** ki sizlere Rahmetinden iki pay versin ve size sayesinde yürüyeceğiniz bir nur bahşetsin ve sizi bağışlasın. Allah öyle bağışlayan, öyle merhametlidir." (Hadîd, 57/28).

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا آمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي نَزَّلَ عَلَى
رَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي أَنْزَلَ مِنْ قَبْلُ وَمَنْ يَكْفُرْ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ
وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا

"Ey iman edenler! Allah'a, peygamberine, peygamberine indirdiği kitaba ve daha önce indirmiş bulunduğu o kitaba inanın. Kim Allah'ı, meleklerini, kitaplarını, **peygamberlerini** ve o son günü inkâr ederse gerçekten pek uzak bir sapıklıkla sapıtmıştır." (Nisâ, 4/136).

Allah ile Peygamberlerinin Arasını Ayırmak İsteyenler

إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيُرِيدُونَ أَنْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ اللَّهِ وَرُسُلِهِ
وَيَقُولُونَ نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ وَيُرِيدُونَ أَنْ يَتَّخِذُوا بَيْنَ
ذَلِكَ سَبِيلًا

"Kuşkusuz o kimseler ki Allah'ı, **peygamberlerini** inkâr ediyorlar, Allah ile peygamberlerinin arasını ayırmak istiyorlar; 'kimine inanırız, kimini inkâr ederiz' diyorlar, ikisi arasında bir yol tutmak istiyorlar." (Nisâ, 4/150)

B) Peygamberler Gönderildiğini Vurgulayan Âyetler

I) Peygamberliğin 'رُسُل/رَسُول =Rasûl/Rusul=elçi/elçiler' Lafızları ile Vurgulanması

Apaçık Belgelerle Gönderilmelerine Rağmen Peygamberlere 'Yalan Söylüyorsunuz' Diye Karşı Çıkılmıştı

اَلَّذِينَ قَالُوٓا اِنَّ اللّٰهَ عَهِدَ اِلَيْنَآ اَلَّا نُؤْمِنَ لِرَسُولٍ حَتّٰى يَأْتِيَنَا
بِقُرْبَانٍ تَأْكُلُهُ النَّارُ قُلْ قَدْ جَٓاءَكُمْ رُسُلٌ مِنْ قَبْلٖى بِالْبَيِّنَاتِ
وَبِالَّذٖى قُلْتُمْ فَلِمَ قَتَلْتُمُوهُمْ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقٖينَ

"Onlar: 'Cidden Allah bize, ateşin yiyeceği bir kurban getirinceye kadar hiçbir peygambere iman etmeyeceğiz' dediler. De ki: Size benden önce de **birtakım peygamberler** apaçık delilleri ve o dediğinizi getirmişti. O halde eğer doğru sözlülerseniz niye onları öldürdünüz?" (Âl-i Imrân, 3/183).

Senden Önce de Peygamberlere 'Yalan Söylüyorsunuz' Denilmişti

فَاِنْ كَذَّبُوكَ فَقَدْ كُذِّبَ رُسُلٌ مِنْ قَبْلِكَ جَٓاؤُ بِالْبَيِّنَاتِ
وَالزُّبُرِ وَالْكِتَابِ الْمُنٖيرِ

"Seni yalanladılarsa gerçekten senden önce de birtakım peygamberler apaçık belgelerle, sayfalarla ve aydınlatıcı kitapla gelmelerine karşın kendilerine **yalan söylüyorsunuz denilmişti**." (Âl-i Imrân, 3/184).

وَلَقَدْ كُذِّبَتْ رُسُلٌ مِنْ قَبْلِكَ فَصَبَرُوا عَلٰى مَا كُذِّبُوا وَاُو۫ذُوا حَتّٰٓى
اَتٰيهُمْ نَصْرُنَا وَلَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِ اللّٰهِ وَلَقَدْ جَٓاءَكَ مِنْ نَبَاِ۬ى الْمُرْسَلٖينَ

“Elbette senden önce de peygamberler **yalan sayıldılar** da kendilerine yardımımız gelinceye kadar **yalancı sayılmalarına** ve eziyet edilmelerine sabır gösterdiler. Allah’ın sözlerini değiştirecek hiçbir güç yoktur. Elbette gerçekten sana peygamberlerin haberinden geldi.” (En’âm, 6/34).

تِلْكَ الْقُرٰى نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ اَنْبَٓائِهَاۚ وَلَقَدْ جَٓاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ
بِالْبَيِّنَاتِۚ فَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا بِمَا كَذَّبُوا مِنْ قَبْلُۜ كَذٰلِكَ يَطْبَعُ اللّٰهُ
عَلٰى قُلُوبِ الْكَافِرِينَ

“İşte o yerleşim birimleri. Sana haberlerinden bir bölümünü anlatıyoruz. Gerçekten **peygamberleri onlara apaçık belgeler getirmişti**. Ama önceden yalan saydıkları gerekçelerle inanacak değillerdi. Allah o kâfirlerin kalplerine işte böyle mühür basar.” (A’râf, 7/101).

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ اُمَّةٍ رَسُولاً اَنِ اعْبُدُوا اللّٰهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَۚ
فَمِنْهُمْ مَنْ هَدَى اللّٰهُ وَمِنْهُمْ مَنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلَالَةُۜ فَسِيرُوا
فِي الْاَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ

“Andolsun her ümmet içinde: ‘Allah’a kulluk edin, Tâğût’tan uzak durun’ diye (tebliğle görevli) bir **peygamber göndirmişizdir**. Onlardan kimine Allah hidâyet etmiş, içlerinden kimine de sapıklık hak olmuştu. Haydi yeryüzünde gezin ve **onlara yalan söylüyorsunuz diyenlerin** sonu nasıl olmuş görün.” (Nahl, 16/36).

وَلَقَدْ جَٓاءَهُمْ رَسُولٌ مِنْهُمْ فَكَذَّبُوهُ فَاَخَذَهُمُ الْعَذَابُ
وَهُمْ ظَالِمُونَ

“Andolsun kendilerine **içlerinden bir peygamber gelmişti** de tutup onu yalanlamışlardı. Bunun üzerine onları, zulüm yaptıkları bir sırada o azap yakalayıvermişti.” (Nahl, 16/113).

سُنَّةَ مَنْ قَدْ اَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنْ رُسُلِنَا وَلَا تَجِدُ لِسُنَّتِنَا تَحْوِيلًا ۟

"Senden önce gönderdiğimiz **elçilerimiz**(e uygulanan) sünnete (yasaya) göre. Sünnetimiz için herhangi bir değişme bulamazsın." (İsrâ, 17/77).

فَاَرْسَلْنَا فٖيهِمْ رَسُولًا مِنْهُمْ اَنِ اعْبُدُوا اللّٰهَ مَا لَكُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَيْرُهُ ؕ اَفَلَا تَتَّقُونَ ۟

"Onlara da kendi aralarından: 'Allah'a ibadet edin, O'ndan başka bir tanrınız yok. Artık korunmaz mısınız?' diyen **bir peygamber gönderdik**." (Mü'minûn, 23/32).

ثُمَّ اَرْسَلْنَا رُسُلَنَا تَتْرَا ؕ كُلَّمَا جَٓاءَ اُمَّةً رَسُولُهَا كَذَّبُوهُ فَاَتْبَعْنَا بَعْضَهُمْ بَعْضًا وَجَعَلْنَاهُمْ اَحَادٖيثَ ۚ فَبُعْدًا لِقَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ

"Sonra ardı ardına **peygamberlerimizi gönderdik**. Her ümmete peygamberi geldikçe onu yalanladılar. Biz de onları birbiri ardınca yuvarladık ve hepsini birer efsane yaptık. Artık imana gelmez öyle bir topluluk defolsun!" (Mü'minûn, 23/44).

اَوَلَمْ يَسٖيرُوا فِي الْاَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذٖينَ مِنْ قَبْلِهِمْ ؕ كَانُٓوا اَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَاَثَارُوا الْاَرْضَ وَعَمَرُوهَٓا اَكْثَرَ مِمَّا عَمَرُوهَا وَجَٓاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ ؕ فَمَا كَانَ اللّٰهُ لِيَظْلِمَهُمْ وَلٰكِنْ كَانُٓوا اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ؕ

"Yeryüzünde gezmediler mi ki baksınlar kendilerinden öncekilerin sonu nasıl olmuş?! Onlar, onlardan kuvvetçe daha yaman idiler, yeryüzünü alt-üst etmişler, orasını bunlardan daha çok imar etmişlerdi. **Peygamberleri de onlara apaçık kanıtlar getirmişti.** Öyleyken Allah onlara zulmetmiyordu, ancak onlar kendilerine zulüm yapıyorlardı." (Rûm, 30/9).

وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ رُسُلاً اِلٰى قَوْمِهِمْ فَجَٓاؤُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَانْتَقَمْنَا مِنَ الَّذِينَ اَجْرَمُواۜ وَكَانَ حَقّاً عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ

"Andolsun gerçekten senden önce **toplumlarına peygamberler gönderdik**. Onlara apaçık kanıtlar getirdiler. Neticede cürüm işlemiş kimselerden intikam aldık. İnananlara yardım etmek üzerimize hak olmuştu." (Rûm, 30/47).

وَكَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْۙ وَمَا بَلَغُوا مِعْشَارَ مَٓا اٰتَيْنَاهُمْ فَكَذَّبُوا رُسُلِيۗ فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ

"Onlardan öncekiler de yalanlamışlardı. Oysa (bunlar) onlara verdiklerimizin onda birine bile erişmemişlerdir. **Sonuçta elçilerimizi yalanlamış,** inkâr etmişlerdi. Bunun üzerine Benim inkârım (azabım, yüzlerine bakmamam) nasıl olmuştu?" (Sebe', 34/45).

وَاِنْ يُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كُذِّبَتْ رُسُلٌ مِنْ قَبْلِكَۜ وَاِلَى اللّٰهِ تُرْجَعُ الْاُمُورُ

"Eğer seni yalanlıyorlarsa gerçekten senden önce de **elçiler yalanlanmışlardı**. Bütün işler sadece Allah'a döndürülür." (Fâtır, 35/4).

وَاِنْ يُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْۚ جَٓاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ وَبِالزُّبُرِ وَبِالْكِتَابِ الْمُنِيرِ

"Seni yalanlıyorlarsa gerçekten onlardan öncekiler de yalanlamıştı. **Elçileri** kendilerine apaçık kanıtlarla, sayfalarla ve aydınlatıcı kitapla gelmişlerdi." (Fâtır, 35/25).

اِنْ كُلٌّ اِلَّا كَذَّبَ الرُّسُلَ فَحَقَّ عِقَابِ

"İstisnasız hepsi o **peygamberleri yalanladı.** Bunun için azabım onlara hak oldu." (Sâd, 38/14).

ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ كَانَتْ تَأْتِيهِمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَكَفَرُوا فَاَخَذَهُمُ اللّٰهُۜ اِنَّهُ قَوِيٌّ شَدِيدُ الْعِقَابِ

"Bu böyle, çünkü onlar, **peygamberleri kendilerine açık kanıtlar** getirdiği halde onlar inkâr etmişlerdi. Bu yüzden Allah onları yakalamıştı. Cidden O, pek güçlüdür, pek yaman azaplıdır." (Mü'min, 40/22).

اَلَّذِينَ كَذَّبُوا بِالْكِتَابِ وَبِمَٓا اَرْسَلْنَا بِهِ رُسُلَنَا فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ

"Onlar ki Kitab'ı ve kendisiyle **elçilerimizi gönderdiğimizi** tekzip ettiler. İleride bilirler." (Mü'min, 40/70).

لَقَدْ اَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَاَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ
لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ وَاَنْزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ بَأْسٌ شَدِيدٌ وَمَنَافِعُ
لِلنَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللّٰهُ مَنْ يَنْصُرُهُ وَرُسُلَهُ بِالْغَيْبِ اِنَّ اللّٰهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ

"Ululuğum hakkı için **Biz peygamberlerimizi açık delillerle gönderdik** ve beraberlerinde kitap ve ölçü indirdik ki insanlar adaletle tutunsunlar. Bir de içinde hem çetin bir sertlik hem de insanlar için birçok yararlar bulunan demiri indirdik. Çünkü Allah kendisine ve peygamberlerine gıyabında yardım edenleri belli edecek. Kuşkusuz Allah çok güçlüdür, çok izzetlidir." (Hadîd, 57/25).

ثُمَّ قَفَّيْنَا عَلٰٓى اٰثَارِهِمْ بِرُسُلِنَا وَقَفَّيْنَا بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَاٰتَيْنَاهُ
الْاِنْجِيلَ وَجَعَلْنَا فِى قُلُوبِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ رَأْفَةً وَرَحْمَةً وَرَهْبَانِيَّةً
اِبْتَدَعُوهَا مَا كَتَبْنَاهَا عَلَيْهِمْ اِلَّا ابْتِغَٓاءَ رِضْوَانِ اللّٰهِ فَمَا رَعَوْهَا
حَقَّ رِعَايَتِهَا فَاٰتَيْنَا الَّذِينَ اٰمَنُوا مِنْهُمْ اَجْرَهُمْ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ

"Sonra onların izleri üzerinde **elçilerimizi gönderdik.** Arkalarından, Meryem oğlu İsa'yı da gönderdik, ona İncil'i verdik, onun peşinden gidenlerin kalplerinde bir yufkalık, bir merhamet yarattık. Bir de ruhbanlık ki onu onlar uydurdular, Biz onu üzerlerine yazmamıştık, ancak Allah rızasını aramak için yaptılar, sonra da ona gerektiği gibi özen göstermediler. Biz de içlerinden iman etmiş olanlara ücretlerini verdik. Çokları ise yoldan çıkmış fasıklardır." (Hadîd, 57/27).

وَكَاَيِّنْ مِنْ قَرْيَةٍ عَتَتْ عَنْ اَمْرِ رَبِّهَا وَرُسُلِه۪ فَحَاسَبْنَاهَا حِسَابًا شَد۪يدًاۙ وَعَذَّبْنَاهَا عَذَابًا نُكْرًا

"Nice memleket Rabbinin ve **peygamberlerinin emrinden** çıkıp azdı da Biz onu yaman bir hesaba çektik ve görülmedik bir azaba uğrattık." (Talâk, 65/8).

Allah Peygamberlerine Verdiği Sözünden Dönmez[16]

رَبَّنَا وَاٰتِنَا مَا وَعَدْتَنَا عَلٰى رُسُلِكَ وَلَا تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيٰمَةِۜ اِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْم۪يعَادَ

"Rabbimiz! Bize, **elçilerin karşısında vaadettiğini ver**. Kıyamet günü bizi rezil etme. Cidden sen caymazsın o sözden." (Âl-i Imrân, 3/194).

فَلَا تَحْسَبَنَّ اللّٰهَ مُخْلِفَ وَعْدِه۪ رُسُلَهُۜ اِنَّ اللّٰهَ عَز۪يزٌ ذُوانْتِقَامٍۜ

"**Sakın Allah'ı, peygamberlerine verdiği sözünden cayan sanma**! Kuşkusuz Allah pek güçlüdür, intikam sahibidir." (İbrâhîm, 14/47).

Allah Gönderdiği Peygamberlerin Sadece Bir Bölümünü Bildirmiştir

وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنَاهُمْ عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ وَرُسُلًا لَمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَۜ وَكَلَّمَ اللّٰهُ مُوسٰى تَكْل۪يمًاۚ

"Gerçekten daha önce kendilerinden sana bahsettiğimiz **elçilerle** kendilerinden sana söz etmediğimiz **elçilere** (de vahyetmiştik) Allah Musa'ya gerçekten konuşmuştu." (Nisâ, 4/164).

وَكُلًّا نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ اَنْبَٓاءِ الرُّسُلِ مَا نُثَبِّتُ بِه۪ فُؤَادَكَۚ وَجَٓاءَكَ ف۪ي هٰذِهِ الْحَقُّ وَمَوْعِظَةٌ وَذِكْرٰى لِلْمُؤْمِن۪ينَ

[16] Verdiği sözleri de peygamberlerine vermiştir. Dolayısıyla Allah hiçbir sözünden caymaz.

"**Peygamberlerin haberlerinden**, sayesinde yüreğini sağlamlaştıracağımız her şeyi sana anlatıyoruz! Bu hususta sana gerçek, müminlere de bir öğüt, bir ibret geldi!" (Hûd, 11/120).

وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا رُسُلًا مِنْ قَبْلِكَ مِنْهُمْ مَنْ قَصَصْنَا عَلَيْكَ وَمِنْهُمْ
مَنْ لَمْ نَقْصُصْ عَلَيْكَؕ وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ اَنْ يَأْتِيَ بِاٰيَةٍ اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِۚ
فَاِذَا جَٓاءَ اَمْرُ اللّٰهِ قُضِيَ بِالْحَقِّ وَخَسِرَ هُنَالِكَ الْمُبْطِلُونَ۟

"Andolsun gerçekten senden önce de **elçiler gönderdik**. Onlardan sana anlattığımız kimseler de var içlerinden sana anlatmadığımız kimseler de var. Allah'ın izni olmadıkça hiçbir peygamber bir âyet getirmiş değildir. Allah'ın buyruğu geldiğinde hak ile hüküm verilir ve işte orada bâtılın ardına düşenler hüsrana uğrar!" (Mü'min, 40/78).

Her Peygambere İtâat Gösterilmesi Emredilmiştir

وَمَٓا اَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ اِلَّا لِيُطَاعَ بِاِذْنِ اللّٰهِؕ وَلَوْ اَنَّهُمْ اِذْ
ظَلَمُٓوا اَنْفُسَهُمْ جَٓاؤُ۫كَ فَاسْتَغْفَرُوا اللّٰهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ
لَوَجَدُوا اللّٰهَ تَوَّابًا رَح۪يمًا

"Hiçbir peygamberi Allah'ın izniyle **kendisine itaat edilmesi dışında** başka bir amaçla göndermedik. Gerçekten onlar kendilerine zulmettiklerinde sana gelselerdi de Allah'tan mağfiret dileselerdi peygamber de onlar için istiğfarda bulunsaydı elbette Allah'ı çok tevbe kabul eden, çok merhametli bulurlardı." (Nisâ, 4/64).

Peygamberler Birer Müjdeci ve Uyarıcı Olarak Gönderilmişlerdir

رُسُلًا مُبَشِّر۪ينَ وَمُنْذِر۪ينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللّٰهِ حُجَّةٌ بَعْدَ
الرُّسُلِؕ وَكَانَ اللّٰهُ عَز۪يزًا حَك۪يمًا

"Müjdeleyici ve uyarıcı olan **elçilere**! Ki o elçilerden sonra insanların Allah'a karşı bir bahaneleri olmasın. Allah Azîz'dir, Hakîmdir." (Nisâ, 4/165).

وَمَا نُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ اِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ فَمَنْ اٰمَنَ وَاَصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

"**Peygamberleri sadece müjdeci ve uyarıcılar** olarak göndeririz. Artık kim iman etmiş, (halini) düzeltmişse artık onlara bir korku yoktur ve onlar üzülecek de değiller." (En'âm, 6/48).

وَمَا نُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ اِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ وَيُجَادِلُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالْبَاطِلِ لِيُدْحِضُوا بِهِ الْحَقَّ وَاتَّخَذُوا اٰيَاتِى وَمَا اُنْذِرُوا هُزُوًا

"**Peygamberleri** sadece müjdeci, uyarıcılar olarak gönderdik. İnkârcı olanlar ise bâtıla sarılarak bâtılla hakkı ortadan kaldırmak için mücadele ediyorlar. Âyetlerimi ve uyarıldıkları şeyi bir eğlence edindiler." (Kehf, 18/56).

İsrailoğullarına da Pek Çok Peygamberler Gönderilmiştir

مِنْ اَجْلِ ذٰلِكَ كَتَبْنَا عَلٰى بَنِى اِسْرَٓائِيلَ اَنَّهُ مَنْ قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ اَوْ فَسَادٍ فِى الْاَرْضِ فَكَاَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا وَمَنْ اَحْيَاهَا فَكَاَنَّمَٓا اَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا وَلَقَدْ جَٓاءَتْهُمْ رُسُلُنَا بِالْبَيِّنَاتِ ثُمَّ اِنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ بَعْدَ ذٰلِكَ فِى الْاَرْضِ لَمُسْرِفُونَ

"Bundan dolayı İsrailoğullarına şunu yazdık: 'Cidden kim bir cana, bir can mükabilinde olmaksızın veya yeryüzünde fesat çıkarmamışken öldürürse sanki bütün insanları öldürmüştür; kim de bir cana hayat verirse bütün insanlara hayat vermiş gibidir.' Gerçekten onlara, **peygamberlerimiz apaçık belgelerle geldi** sonra içlerinden pek çoğu bunun ardından yeryüzünde taşkınlık yapmaktadırlar." (Mâide, 5/32).

لَقَدْ اَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِٓى اِسْرَٓائِيلَ وَاَرْسَلْنَٓا اِلَيْهِمْ رُسُلًا كُلَّمَا جَٓاءَهُمْ رَسُولٌ بِمَا لَا تَهْوٰٓى اَنْفُسُهُمْ فَرِيقًا كَذَّبُوا وَفَرِيقًا يَقْتُلُونَ

"Gerçekten İsrailoğullarının misakını aldık, **kendilerine elçiler gönderdik**. Her ne zaman bir peygamber kendilerine canlarının istemediği bir şeyi getirdiyse bir grubu yalanlamışlar, bir grubu da öldürüyorlardı." (Mâide, 5/70).

Peygamberler de Sorgulanacak

يَوْمَ يَجْمَعُ اللّٰهُ الرُّسُلَ فَيَقُولُ مَاذَٓا اُجِبْتُمْۜ قَالُوا لَا عِلْمَ لَنَاۜ اِنَّكَ اَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ

"Allah bütün **peygamberleri topladığı günde:** 'Size ne cevap verilmişti?' der. 'Bizde hiçbir bilgi yoktur, kuşkusuz gayıpları çok iyi bilen Sensin Sen derler." (Mâide, 5/109).

Peygamberlerle Alay Etmişlerdi Ama Cezalarını da Bulmuşlardı

وَلَقَدِ اسْتُهْزِئَ بِرُسُلٍ مِنْ قَبْلِكَ فَحَاقَ بِالَّذِينَ سَخِرُوا مِنْهُمْ مَا كَانُوا بِهٖ يَسْتَهْزِؤُنَ

"Elbette hakikaten **senden önceki peygamberler ile de eğlenildi,** ama kendisiyle eğlenegeldikleri hak onlardan eğlenenleri çepeçevre kuşattı." (En'âm, 6/10).

وَلَقَدِ اسْتُهْزِئَ بِرُسُلٍ مِنْ قَبْلِكَ فَاَمْلَيْتُ لِلَّذِينَ كَفَرُوا ثُمَّ اَخَذْتُهُمْ قف فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ

"Gerçekten, kesinlikle senden önceki **peygamberler ile de alay edildi**. Sonuçta o küfredenlere süre tanıdım ardından kendilerini yakaladım. Azabım nasıldı?" (Ra'd, 13/32).

وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ اِلَّا كَانُوا بِهٖ يَسْتَهْزِؤُنَ

"Kendilerine herhangi bir elçi gelmeye dursun muhakkak **onunla alay ederlerdi**." (Hıcr, 15/11).

ذٰلِكَ جَزَٓاؤُهُمْ جَهَنَّمُ بِمَا كَفَرُوا وَاتَّخَذُٓوا اٰيَاتٖى وَرُسُلٖى هُزُوًا

"İşte böyle, onların cezası cehennemdir. Çünkü inkâr etmişler, Benim âyetlerimi ve **peygamberlerimi alaya almışlardır**." (Kehf, 18/106).

وَلَقَدِ اسْتُهْزِئَ بِرُسُلٍ مِنْ قَبْلِكَ فَحَاقَ بِالَّذِينَ سَخِرُوا
مِنْهُمْ مَا كَانُوا بِهٖ يَسْتَهْزِؤُنَ

"Yemin olsun ki senden önce **birçok peygamberlerle alay** edildi de kendisiyle eğlenegeldikleri hak onlardan eğlenenleri çepeçevre kuşattı." (Enbiya, 21/41).

يَا حَسْرَةً عَلَى الْعِبَادِ مَا يَأْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ اِلَّا كَانُوا بِهٖ يَسْتَهْزِؤُنَ

"Yazıklar olsun o kullara! Kendilerine herhangi **bir elçi** gelmeye görsün muhakkak onu alaya alırlardı." (Yâsîn, 36/30).

فَلَمَّا جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَرِحُوا بِمَا عِنْدَهُمْ مِنَ الْعِلْمِ
وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهٖ يَسْتَهْزِؤُنَ

"Onlara **elçileri, açık belgelerle geldiğinde** yanlarındaki bilgi ile (istihza ile gülüp) sevindiler. Ve onları, **kendisiyle alay edip durdukları** şey kuşattı." (Mü'min, 40/83).

Cinlerin ve İnsanların Peygamberler Konusunda Âhirette Azarlanmaları

يَا مَعْشَرَ الْجِنِّ وَالْاِنْسِ اَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِنْكُمْ يَقُصُّونَ عَلَيْكُمْ
اٰيَاتٖى وَيُنْذِرُونَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هٰذَا قَالُوا شَهِدْنَا عَلٰٓى اَنْفُسِنَا
وَغَرَّتْهُمُ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا وَشَهِدُوا عَلٰٓى اَنْفُسِهِمْ اَنَّهُمْ كَانُوا كَافِرِينَ

"Ey cin ve insan topluluğu! Size içinizden, karşınızda âyetlerimi okuyan ve bugününüze kavuşmanız hususunda sizi uyaran **peygamberler gelmedi mi** (diye sorar)? Derler: 'Kendi aleyhimize tanıklık ettik.' Onları dünya hayatı aldattı ve gerçeği inkâr etmiş olduklarına dair kendi aleyhlerinde tanıklık ettiler." (En'âm, 6/130).

وَسِيقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَى جَهَنَّمَ زُمَرًا حَتَّى إِذَا جَاءُوهَا فُتِحَتْ أَبْوَابُهَا
وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِنْكُمْ يَتْلُونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِ
رَبِّكُمْ وَيُنْذِرُونَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَذَا قَالُوا بَلَى وَلَكِنْ حَقَّتْ كَلِمَةُ
الْعَذَابِ عَلَى الْكَافِرِينَ

"İnkâr etmiş olanlar bölük bölük cehenneme sürülmüştür. Nihayet oraya vardıklarında cehennemin kapıları açılır ve bekçileri onlara: 'Size, içinizden, karşınızda Rabbinizin âyetlerini okuyan ve sizi bugününüze ulaşma hususunda uyaran **elçiler gelmedi mi?'** der. 'Evet geldi' derler. Ne var ki o inkârcılara azap sözü hak olmuştur." (Zümer, 39/71).

قَالُوا أَوَلَمْ تَكُ تَأْتِيكُمْ رُسُلُكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا بَلَى قَالُوا
فَادْعُوا وَمَا دُعَاءُ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ

"Cehennem bekçileri derler: 'Size, **elçileriniz apaçık belgelerle gelmiyorlar mıydı?'** 'Evet (geliyorlardı)' derler. 'Öyle ise yalvarın!' derler. Oysa kafirlerin yakarışı başka değil sadece hüsrandadır." (Mü'min, 40/50).

يَا بَنِي آدَمَ إِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ رُسُلٌ مِنْكُمْ يَقُصُّونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِي فَمَنِ اتَّقَى
وَأَصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

"Ey Âdemoğulları! Size, karşınızda âyetlerimi anlatan kendi **içinizden peygamberler gelir de** kim sakınır ve dürüst davranırsa artık onlara korku yoktur ve onlar üzülecek de değiller." (A'râf, 7/35).

Âhirette Şu İtiraf Yapılacak: 'Peygamberler Gerçeklerle Gelmişler!'

وَنَزَعْنَا مَا فِى صُدُورِهِمْ مِنْ غِلٍّ تَجْرِى مِنْ تَحْتِهِمُ الْاَنْهَارُۚ وَقَالُوا الْحَمْدُ
لِلّٰهِ الَّذِى هَدٰينَا لِهٰذَاۗ وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِىَ لَوْلَٓا اَنْ هَدٰينَا اللّٰهُۚ لَقَدْ جَٓاءَتْ
رُسُلُ رَبِّنَا بِالْحَقِّۜ وَنُودُٓوا اَنْ تِلْكُمُ الْجَنَّةُ اُورِثْتُمُوهَا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

"Göğüslerinde kinden ne varsa çekip çıkarmışızdır. Altlarından ırmaklar akar. 'Bizi buna ileten Allah'a hamdolsun. Allah bize kılavuzluk etmeseydi biz bunu bulamazdık! Gerçekten **Rabbimizin elçileri gerçeği getirmiş**' derler. 'İşte size, yapageldiklerinize karşılık kendisine mirasçılar kılındığınız cennet!' diye seslenilirler." (A'râf, 7/43).

هَلْ يَنْظُرُونَ اِلَّا تَأْوِيلَهُۜ يَوْمَ يَأْتِى تَأْوِيلُهُ يَقُولُ الَّذِينَ نَسُوهُ مِنْ قَبْلُ
قَدْ جَٓاءَتْ رُسُلُ رَبِّنَا بِالْحَقِّۚ فَهَلْ لَنَا مِنْ شُفَعَٓاءَ فَيَشْفَعُوا لَنَٓا
اَوْ نُرَدُّ فَنَعْمَلَ غَيْرَ الَّذِى كُنَّا نَعْمَلُۜ قَدْ خَسِرُٓوا اَنْفُسَهُمْ وَضَلَّ
عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ

"Sadece ve sadece onun tevilini mi bekliyorlar. Onun tevili geldiği gün, önceden onu unutmuş olanlar: 'Hakikaten **Rabbimizin elçileri gerçeği getirmiş**! Bizim için şefaatçılar var mı ki bize şefaat etsinler veya tekrar geri döndürülebilir miyiz ki önceden yapageldiklerimizden başkasını yapalım?' derler. Gerçekten kendilerini hüsrana uğrattılar ve uydurageldikleri şey kendilerinden kayboldu." (A'râf, 7/53).

وَاَنْذِرِ النَّاسَ يَوْمَ يَأْتِيهِمُ الْعَذَابُ فَيَقُولُ الَّذِينَ ظَلَمُوا رَبَّنَٓا اَخِّرْنَٓا
اِلٰٓى اَجَلٍ قَرِيبٍۙ نُجِبْ دَعْوَتَكَ وَنَتَّبِعِ الرُّسُلَۜ اَوَلَمْ تَكُونُٓوا
اَقْسَمْتُمْ مِنْ قَبْلُ مَا لَكُمْ مِنْ زَوَالٍۙ

"İnsanları, o azabın kendilerine geleceği güne karşı uyar ki o zulmetmiş olanlar: 'Rabbimiz! Bizi yakın bir süreye değin ertele de davetine evet diyelim, **peygamberlere uyalım**' diyecekler. Siz daha önce, sizler için hiçbir zeval olmadığına dair yemin etmiş değil miydiniz?" (İbrâhîm, 14/44).

Kendilerine Peygamber Gönderilen Bazı Toplumlar

أَلَمْ يَأْتِهِمْ نَبَأُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَقَوْمِ
إِبْرٰهِيمَ وَأَصْحَابِ مَدْيَنَ وَالْمُؤْتَفِكَاتِ أَتَتْهُمْ رُسُلُهُمْ
بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانَ اللّٰهُ لِيَظْلِمَهُمْ وَلٰكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ

"Onlara, kendilerinden öncekilerin **Nuh'un toplumunun, Ad'ın, Semud'un, İbrahim toplumunun, Medyen halklarının ve Mü'tefikelerin** haberi gelmedi mi? Kendilerine **peygamberleri apaçık belgelerle gelmişti.** Allah onlara zulmediyor değildi, ama onlar kendilerine zulmediyorlardı." (Tevbe, 9/70).

وَتِلْكَ عَادٌ جَحَدُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ وَعَصَوْا رُسُلَهُ وَاتَّبَعُوا أَمْرَ كُلِّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ

"İşte **Âd** toplumu! İnadına, Rablerinin âyetlerini inkar ettiler, **peygamberlerine karşı geldiler** ve inatçı her zorbanın buyruğuna uydular." (Hûd, 11/59).

أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَبَؤُا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَالَّذِينَ
مِنْ بَعْدِهِمْ لَا يَعْلَمُهُمْ إِلَّا اللّٰهُ جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ
فَرَدُّوا أَيْدِيَهُمْ فِي أَفْوَاهِهِمْ وَقَالُوا إِنَّا كَفَرْنَا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ
وَإِنَّا لَفِي شَكٍّ مِمَّا تَدْعُونَنَا إِلَيْهِ مُرِيبٍ

"Sizden öncekilerin haberi, **Nuh toplumunun, Âd'ın, Semûd'un** ve onlardan sonrakilerin -ki Allah'tan başkası bilmez onları- haberi gelmedi mi? **Peygamberleri apaçık belgelerle kendilerine gelmişlerdi de** ellerini ağızlarına itmişler ve: 'Gerçekten biz sizin kendisiyle gönderildiğiniz şeye küfrettik, bizi kendisine çağırmakta ol-

duğunuz şeyden işkillendiren bir kuşku içindeyiz' demişlerdi." (İbrâhîm, 14/9).

كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَالْاَحْزَابُ مِنْ بَعْدِهِمْ وَهَمَّتْ كُلُّ اُمَّةٍ
بِرَسُولِهِمْ لِيَأْخُذُوهُ وَجَادَلُوا بِالْبَاطِلِ لِيُدْحِضُوا بِهِ الْحَقَّ فَاَخَذْتُهُمْ
فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ

"Onlardan önce de Nuh toplumu ile arkalarından gelen gruplar da yalanladı. Her ümmet kendi **peygamberini** yakalayıp esir etmeye yeltendi. Sayesinde hakkı yok etmek için batıl uğrunda mücadele ettiler. Sonunda onları yakaladım. Azabım nasıl oldu?" (Mü'min, 40/5).

Helak Edilmelerinin Suçu Toplumların Kendilerinde İdi

وَلَقَدْ اَهْلَكْنَا الْقُرُونَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَمَّا ظَلَمُوا وَجَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ
بِالْبَيِّنَاتِ وَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا كَذٰلِكَ نَجْزِي الْقَوْمَ الْمُجْرِمِينَ

"Gerçekten sizden önceki kuşakları, kendilerine peygamberleri apaçık belgelerle gelmelerine rağmen zulmettikleri **ve iman edecek olmadıkları için helak etmiştik**. Suçlular toplumunu böyle cezalandırırız." (Yûnus, 10/13).

Her Ümmete Bir Peygamber

وَلِكُلِّ اُمَّةٍ رَسُولٌ فَاِذَا جَاءَ رَسُولُهُمْ قُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ

"Her ümmet için **bir peygamber vardır**. Peygamberleri geldiğinde aralarında adaletle hüküm verilir, onlar zulüm görmezler." (Yûnus, 10/47).

كَذٰلِكَ مَا اَتَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ رَسُولٍ اِلَّا قَالُوا سَاحِرٌ اَوْ مَجْنُونٌ

"Böyle, bunlardan öncekilere, **bir peygamber gelince** mutlakaya büyücü ya da deli dediler." (Zâriyât, 51/52).

Yalan Saydıklarına İnanacak Değillerdi

ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهٖ رُسُلًا اِلٰى قَوْمِهِمْ فَجَٓاؤُ۫هُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانُوا
لِيُؤْمِنُوا بِمَا كَذَّبُوا بِهٖ مِنْ قَبْلُۜ كَذٰلِكَ نَطْبَعُ عَلٰى قُلُوبِ الْمُعْتَدٖينَ

"Sonra ardından pek çok elçiyi toplumlarına gönderdik, onlara **apaçık belgelerle vardılar**. Ama önceden yalan saydıklarına inanacak değillerdi. İşte böyle mühür basarız o mütecâvizlerin kalplerine." (Yûnus, 10/74).

ثُمَّ نُنَجّٖي رُسُلَنَا وَالَّذٖينَ اٰمَنُوا كَذٰلِكَۚ حَقًّا عَلَيْنَا نُنْجِ الْمُؤْمِنٖينَ

"Sonra, elçilerimizi ve iman edenleri kurtarırız. İşte böyle. Üzerimize bir borç olarak müminleri kurtarırız." (Yûnus, 10/103).

Peygamberler de Başarıya Ulaşamayacağız Diye Umutsuzluğa Düşmüşlerdi

حَتّٰٓى اِذَا اسْتَيْـَٔسَ الرُّسُلُ وَظَنُّٓوا اَنَّهُمْ قَدْ كُذِبُوا جَٓاءَهُمْ نَصْرُنَاۙ
فَنُجِّيَ مَنْ نَشَٓاءُۜ وَلَا يُرَدُّ بَأْسُنَا عَنِ الْقَوْمِ الْمُجْرِمٖينَ

"Sonunda o peygamberler **umutsuzluğa düşüp** gerçekten kendilerinin yalancı çıkarıldıklarını sandıkları bir sırada onlara yardımımız geldi ve dilediklerimiz kurtuldu. Azabımız o suçlular topluluğundan geri çevrilmez." (Yûsuf, 12/110).

Peygamberler -Bazı İstisnalar Dışında- Soylu-Soplu Yapılmıştır

وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا رُسُلًا مِنْ قَبْلِكَ وَجَعَلْنَا لَهُمْ اَزْوَاجًا وَذُرِّيَّةًۜ وَمَا كَانَ
لِرَسُولٍ اَنْ يَأْتِيَ بِاٰيَةٍ اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِۜ لِكُلِّ اَجَلٍ كِتَابٌ

"Gerçekten senden önce de **peygamberler gönderdik,** onlara da eşler ve zürriyet verdik. Allah'ın izni olmadıkça hiçbir peygamberin bir mucize getirmesi olmamıştır. Her süre için bir yazı vardır." (Ra'd, 13/38).

Her Peygamber (Elçi) Kendi Toplumunun Dili ile Gönderilmiştir

وَمَٓا اَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ اِلَّا بِلِسَانِ قَوْمِه۪ لِيُبَيِّنَ لَهُمْۜ فَيُضِلُّ اللّٰهُ مَنْ يَشَٓاءُ وَيَهْد۪ي مَنْ يَشَٓاءُۜ وَهُوَ الْعَز۪يزُ الْحَك۪يمُ

"Biz, her elçiyi kendi **toplumunun diliyle göndermişizdir** ki kendilerine açık-seçik anlatsın. Bunun sonucunda Allah dilediklerini saptırır, dilediklerini de hidâyete erdirir. O, pek güçlüdür, çok hikmetlidir." (İbrâhîm, 14/4).

Peygamberler Ne Demişlerdi

قَالَتْ رُسُلُهُمْ اَفِي اللّٰهِ شَكٌّ فَاطِرِ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِۜ يَدْعُوكُمْ لِيَغْفِرَ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُؤَخِّرَكُمْ اِلٰٓى اَجَلٍ مُسَمًّىۜ قَالُٓوا اِنْ اَنْتُمْ اِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَاۜ تُر۪يدُونَ اَنْ تَصُدُّونَا عَمَّا كَانَ يَعْبُدُ اٰبَٓاؤُ۬نَا فَأْتُونَا بِسُلْطَانٍ مُب۪ينٍ

"Peygamberleri kendilerine: 'Göklerin ve yerin yaratıcısı Allah hakkında mı kuşku duyuyorsunuz? Sizi, günahlarınızı bağışlaması için çağırıyor, sizi belirlenmiş bir süreye değin erteliyor,' dediler. Onlar cevap verdiler: 'Siz de sadece bizim gibi insanlarsınız, bizi, atalarımızın tapındıklarından döndürmek istiyorsunuz, haydi açık bir delil getirin'." (İbrâhîm, 14/10).

قَالَتْ لَهُمْ رُسُلُهُمْ اِنْ نَحْنُ اِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ يَمُنُّ عَلٰى مَنْ يَشَٓاءُ مِنْ عِبَادِه۪ۜ وَمَا كَانَ لَنَٓا اَنْ نَأْتِيَكُمْ بِسُلْطَانٍ اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِۜ وَعَلَى اللّٰهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ

"Peygamberleri de onlara: 'Biz de sizin gibi birer insandan başka bir şey değiliz, ancak Allah, kullarından dilediklerine tulufta bulunur. Allah'ın izni olmadan size bir kanıt getirmemiz bizim için mümkün değildir ve müminler yalnız Allah'a dayanmalıdır' dediler." (İbrâhîm, 14/11).

Kâfirlerin Peygamberlere Karşılığı

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِرُسُلِهِمْ لَنُخْرِجَنَّكُمْ مِنْ اَرْضِنَا اَوْ لَتَعُودُنَّ
فِى مِلَّتِنَا فَاَوْحٰى اِلَيْهِمْ رَبُّهُمْ لَنُهْلِكَنَّ الظَّالِمِينَ

"Küfredenler, peygamberlerine: 'Ya sizi toprağımızdan çıkaracağız ya da çare yok dinimize döneceksiniz!' dediler. Bunun üzerine onlara Rableri şöyle vahyetti: 'Elbette o zalimleri helak edeceğiz." (İbrâhîm, 14/13).

Peygamberlerin Görevi Sadece Tebliğdir

وَقَالَ الَّذِينَ اَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللّٰهُ مَا عَبَدْنَا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ نَحْنُ
وَلَا اٰبَاؤُنَا وَلَا حَرَّمْنَا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ كَذٰلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ
فَهَلْ عَلَى الرُّسُلِ اِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ

"Ortak koşanlar şöyle dedi: 'Allah dileseydi, O'ndan başka hiçbir şeye tapmazdık! Ne biz, ne de atalarımız! O'ndan ayrı olarak bir şeyi haram kılmazdık!' Onlardan öncekiler de böyle yapmıştı. **Peygamberlere düşen sadece apaçık tebliğ değil mi?** " (Nahl, 16/35).

Peygamber Göndermedikçe Azap Etmedik

مَنِ اهْتَدٰى فَاِنَّمَا يَهْتَدِى لِنَفْسِهِ وَمَنْ ضَلَّ فَاِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا وَلَا تَزِرُ
وَازِرَةٌ وِزْرَ اُخْرٰى وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتّٰى نَبْعَثَ رَسُولًا

"Yola gelen kendi için yola gelmiştir, sapıtan da kendi aleyhine sapıtmıştır. Hiçbir günâhkar başka birinin günahını yüklenmez. **Bir peygamber göndermemize** değin azap edenler olmadık." (İsrâ, 17/15).

وَلَوْ اَنَّا اَهْلَكْنَاهُمْ بِعَذَابٍ مِنْ قَبْلِهِ لَقَالُوا رَبَّنَا لَوْلَا اَرْسَلْتَ اِلَيْنَا رَسُولًا
فَنَتَّبِعَ اٰيَاتِكَ مِنْ قَبْلِ اَنْ نَذِلَّ وَنَخْزٰى

"Eğer Biz onları bundan önce azap ile helâk etmiş olsaydık: 'Â Rabbimiz! Ne olurdu bize **bir peygamber gönderseydin** de biz zelil ve rezil olmadan önce âyetlerine uysaydık,' derlerdi." (Tâhâ, 20/134).

وَلَوْلَا أَنْ تُصِيبَهُمْ مُصِيبَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ فَيَقُولُوا رَبَّنَا لَوْلَا
أَرْسَلْتَ إِلَيْنَا رَسُولًا فَنَتَّبِعَ آيَاتِكَ وَنَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ

"Ellerinin önceden gönderdiği günahlar yüzünden başlarına birer musibet gelip de o zaman: '**Rabbimiz bize de bir peygamber gönderseydi** de âyetlerine uyup inananlardan olsaydık ya' diyecek olmasalardı! " (Kasas, 28/47).

وَمَا كَانَ رَبُّكَ مُهْلِكَ الْقُرَى حَتَّى يَبْعَثَ فِي أُمِّهَا رَسُولًا يَتْلُو
عَلَيْهِمْ آيَاتِنَا وَمَا كُنَّا مُهْلِكِي الْقُرَى إِلَّا وَأَهْلُهَا ظَالِمُونَ

"Bir de Rabbbin memleketleri, oraların ana noktasında kendilerine âyetlerimizi okuyan **bir peygamber göndermedikçe helâk eden olmamıştır**. Biz o memleketleri hep halkları zulüm yaparlarken helâk etmişizdir." (Kasas, 28/59).

Gönderilen Her Peygamber Vahye Mazhar Olmuştur

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ

"Senden önce hiçbir peygamber göndermedik ki ona: 'Gerçek, Benden başka İlah yoktur, onun için hep Bana ibadet edin,' diye **vahyetmiş olmayalım**." (Enbiyâ, 21/25).

Şeytanların Peygamberler Üzerinde Sürekli Etkili Olmalarına İmkan Verilmemiştir

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ وَلَا نَبِيٍّ إِلَّا إِذَا تَمَنَّى أَلْقَى
الشَّيْطَانُ فِي أُمْنِيَّتِهِ فَيَنْسَخُ اللَّهُ مَا يُلْقِي الشَّيْطَانُ ثُمَّ يُحْكِمُ
اللَّهُ آيَاتِهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ

"Biz senden önce **ne bir rasûl ve ne de bir nebi göndermedik** ki bir temenni kurduğunda şeytan onun arzusuna bir şey bırakmış olmasın. Bunun üzerine Allah, şeytanın bıraktığını hemen siler. Sonra da Allah, âyetlerini sağlamlaştırır. Allah pekâlâ bilendir, pekâlâ hikmetlidir." (Hacc, 22/52).

Meleklerden de Elçiler Seçilmiştir

اَللّٰهُ يَصْطَف۪ي مِنَ الْمَلٰٓئِكَةِ رُسُلًا وَمِنَ النَّاسِۜ اِنَّ اللّٰهَ سَم۪يعٌ بَص۪يرٌۚ

"Allah hem meleklerden **elçiler** seçer, hem insanlardan. Gerçekten Allah tek işiten, tek görendir." (Hacc, 22/75).

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ فَاطِرِ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ جَاعِلِ الْمَلٰٓئِكَةِ رُسُلًا اُو۬ل۪ٓي اَجْنِحَةٍ
مَثْنٰى وَثُلٰثَ وَرُبَاعَۜ يَز۪يدُ فِي الْخَلْقِ مَا يَشَٓاءُۜ اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَد۪يرٌ

"Hamd, gökleri ve yeri yaratan, melekleri ikişer, üçer, dörder kanatlı **elçiler** yapan Allah'a olsun. Yaratmada dilediğini artırır. Doğrusu Allah her şeye pekala güç yetirendir." (Fâtır, 35/1).

Peygamberlere Güzel Şeylerden Yemeleri Emri Verilmiştir[17]

يَٓا اَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًاۜ اِنّ۪ي بِمَا تَعْمَلُونَ عَل۪يمٌۜ

"Ey elçiler! **Helal ve hoş şeylerden yiyin** ve güzel işler yapın. Çünkü Ben, ne yaparsanız onu tamamen bilirim." (Mü'minûn, 23/51).

وَمَٓا اَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنَ الْمُرْسَل۪ينَ اِلَّٓا اِنَّهُمْ لَيَأْكُلُونَ الطَّعَامَ
وَيَمْشُونَ فِي الْاَسْوَاقِۜ وَجَعَلْنَا بَعْضَكُمْ لِبَعْضٍ فِتْنَةًۜ اَتَصْبِرُونَۚ
وَكَانَ رَبُّكَ بَص۪يرًا ع

[17] Bu ve benzeri âyetlerden, savurganlığa kaçmayan meşru tüketimi, bunun için üretim ve tüketim toplumu olmayı hedef gösteren anlamlar seziyoruz.

"Biz senden önce de **peygamberleri** başka türlü göndermedik, şüphesiz onlar da yemek yiyorlar, çarşılarda geziyor, sokaklarda yürüyorlardı. Bir de kiminizi kiminiz için bir sınama aracı yaptık ki bakalım sabır gösterecek misiniz? Öyle ya Rabbin pekâlâ görür. (Furkân, 25/20).

Peygamberlerimize ve İnananlara Yardım Ederiz

اِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ اٰمَنُوا فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْاَشْهَادُ

"Cidden biz **elçilerimize ve inanmış kimselere** hem dünya hayatında hem de şahitlerin ayağa kalkacağı günde elbette yardım ederiz." (Mü'min, 40/51).

كَتَبَ اللّٰهُ لَاَغْلِبَنَّ اَنَا وَرُسُلِيۜ اِنَّ اللّٰهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ

"Allah yazdı: Ululuğum hakkı için Ben yenerim, Ben ve **peygamberlerim**.' Şüphe yok ki Allah pekâlâ güçlü, pekâlâ izzetlidir." (Mücâdele, 58/21).

Rabbimiz İsteseydi Meleklerden Peygamber Gönderirdi

اِذْ جَٓاءَتْهُمُ الرُّسُلُ مِنْ بَيْنِ اَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ اَلَّا تَعْبُدُٓوا اِلَّا اللّٰهَۜ قَالُوا لَوْ شَٓاءَ رَبُّنَا لَاَنْزَلَ مَلٰٓئِكَةً فَاِنَّا بِمَٓا اُرْسِلْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ

"Hani onlara: 'Allah'tan başkasına tapmayın' diye önlerinden ve arkalarından **elçiler** gelmişti de şöyle demişlerdi: 'Rabbimiz dileseydi bize elçi olarak melekler gönderirdi. Bunun için biz sizin kendisiyle gönderildiğiniz şeyi inkâr ediyoruz." (Fussılet, 41/14).

Sana Söylenenler Senden Önceki Peygamberler İçin Söylenmiş Olanlardır

مَا يُقَالُ لَكَ اِلَّا مَا قَدْ قِيلَ لِلرُّسُلِ مِنْ قَبْلِكَۜ اِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ وَذُو عِقَابٍ اَلِيمٍ

"Senin için de, sadece senden **önceki elçiler** için gerçekten ne söylenmişse o söyleniyor! Kuşkusuz Rabbin, elbette mağfiret sahibidir, pek elem veren bir azabın sahibidir." (Fussılet, 41/43).

وَسْـَٔلْ مَنْ اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رُسُلِنَاۗ اَجَعَلْنَا مِنْ دُونِ الرَّحْمٰنِ اٰلِهَةً يُعْبَدُونَ۟

"**Elçilerimizden**, senden önce gönderdiklerimize sor, Rahman'dan başka tapınılan tanrılar yaptık mı?" (Zuhruf, 43/45).

Bizi Bir İnsan mı Yola Getirecek?

ذٰلِكَ بِاَنَّهُ كَانَتْ تَاْتِيهِمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَقَالُوٓا اَبَشَرٌ يَهْدُونَنَاۘ فَكَفَرُوا وَتَوَلَّوْا وَاسْتَغْنَى اللّٰهُۜ وَاللّٰهُ غَنِيٌّ حَمِيدٌ

"Çünkü onlara **peygamberleri** apaçık mu'cizelerle geliyorlardı da onlar: **'Bizi bir insan mı yola getirecek?'** deyip küfretmişler ve tersine gitmişlerdi. Allah da ihtiyaçsız olduğunu gösterdi. Öyle ya Allah çok zengindir, her türlü övgüye layıktır." (Teğâbun, 64/6).

Peygamberler Mevkıfte

وَاِذَا الرُّسُلُ اُقِّتَتْۜ

"O **elçiler** bekleme yerlerine vardırıldığı vakit." (Murselât, 77/11).

II) ' مُرْسَلُونَ/مُرْسَلٍ =Mürsel/Mürselûn=gönderilmiş elçi/elçiler' Lafızları ile Peygamberlerin Gönderilmiş Olduğunun Vurgulanması[18]

Peygamberler de Ümmetleri de Sorgulanacak

فَلَنَسْـَٔلَنَّ الَّذِينَ اُرْسِلَ اِلَيْهِمْ وَلَنَسْـَٔلَنَّ الْمُرْسَلِينَۙ

"Hem elbette kendilerine peygamber gönderilenlere soracağız, yine kesinlikle **o peygamberleri sorgulayacağız.**" (A'râf, 7/6).

Peygamberleri Nasıl Karşıladıkları Sorulacak

وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ مَاذَٓا اَجَبْتُمُ الْمُرْسَلِينَ

"Hele onlara haykırıp da 'gönderilen **peygamberlere ne cevap verdiniz**?' diyeceği gün!" (Kasas, 28/65).

وَلَقَدْ كَذَّبَ اَصْحَابُ الْحِجْرِ الْمُرْسَلِينَۙ

"Andolsun Hıcr halkı da **gönderilmişlere** (elçilere) yalancı demişlerdi." (Hıcr, 15/80).

وَاضْرِبْ لَهُمْ مَثَلاً اَصْحَابَ الْقَرْيَةِۢ اِذْ جَٓاءَهَا الْمُرْسَلُونَۚ

"Onlara o şehir halkını örnek ver. Hani oraya **elçiler** gelmişti." (Yâsîn, 36/13).

قَالُوا رَبُّنَا يَعْلَمُ اِنَّٓا اِلَيْكُمْ لَمُرْسَلُونَ

"Dediler: Rabbimiz biliyor. Hakikaten biz size **elçi olarak gönderilmişleriz.**" (Yâsîn, 36/16).

وَجَٓاءَ مِنْ اَقْصَا الْمَدِينَةِ رَجُلٌ يَسْعٰى قَالَ يَا قَوْمِ اتَّبِعُوا الْمُرْسَلِينَۙ

"Bir adam şehrin öbür ucundan koşarak geldi ve: 'Ey millet, **elçilere uyun,'** dedi." (Yâsîn, 36/20).

---

[18] Tekrarlardan kaçınmak için âyetler olabildiğince ayıklanarak verilmiştir.

قَالُوا يَا وَيْلَنَا مَنْ بَعَثَنَا مِنْ مَرْقَدِنَا هٰذَا مَا وَعَدَ الرَّحْمٰنُ وَصَدَقَ الْمُرْسَلُونَ

"Derler: 'Eyvah bize! Kim bizi uyuduğumuz yerden kaldırdı? İşte bu, Rahman'ın vaad ettiğidir. **Gönderilen elçiler doğru söylemiş**." (Yâsîn, 36/52).

وَلَقَدْ سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ

"Andolsun gerçekten **elçi gönderilmiş kullarımız** için şu sözümüz geçti..." (Sâffât, 37/171).

وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ

"**Elçilere** selam!" (Sâffât, 37/181).

اَمْرًا مِنْ عِنْدِنَا اِنَّا كُنَّا مُرْسِلِينَ

"Katımızdan bir emir olarak. Çünkü **biz elçiler gönderen olduk**." (Duhân, 44/5).

III) Yalnız ‘أُرْسِلَ/أَرْسَلْنَا =Erselnâ/ursile =gönderdik/gönderildi’ Fiilleri ile Peygamberlerin Gönderildiğinin Vurgulandığı Âyetler[19]

وَلَقَدْ اَرْسَلْنَٓا اِلٰٓى اُمَمٍ مِنْ قَبْلِكَ فَاَخَذْنَاهُمْ بِالْبَاْسَٓاءِ وَالضَّرَّٓاءِ
لَعَلَّهُمْ يَتَضَرَّعُونَ

“Gerçekten, senden önce de ümmetlere **peygamberler** gönderdik. (Peygamberlerin uyarılarına kulak asmadıklarından) sonunda kendilerini yakarsınlar diye aman vermez fakirlikle, afetle (üzüntü ve sıkıntılarla) cezalandırdık.” (En’âm, 6/42).

وَمَٓا اَرْسَلْنَا فٖى قَرْيَةٍ مِنْ نَبِيٍّ اِلَّٓا اَخَذْنَٓا اَهْلَهَا بِالْبَاْسَٓاءِ وَالضَّرَّٓاءِ
لَعَلَّهُمْ يَضَّرَّعُونَ

“Hangi yerleşim yerine **bir peygamber** göndermişsek (peygamberleri dinlemediklerinde) yakarsınlar diye muhakkak halkını ağır yoksulluk ve hastalıkla cezalandırmışızdır.” (A’râf, 7/94).

Peygamber Olarak Erkekleri Gönderdik

وَمَٓا اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ اِلَّا رِجَالًا نُوحٖٓى اِلَيْهِمْ مِنْ اَهْلِ الْقُرٰىۜ
اَفَلَمْ يَسٖيرُوا فِى الْاَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذٖينَ
مِنْ قَبْلِهِمْۜ وَلَدَارُ الْاٰخِرَةِ خَيْرٌ لِلَّذٖينَ اتَّقَوْاۜ اَفَلَا تَعْقِلُونَ

“Senden önce de (peygamber olarak) başkasını değil kentler halkından kendilerine vahiyde bulunduğumuz **birtakım erkekleri göndermiştik**. Yeryüzünde gezip-dolaşmadılar mı ki kendilerinden öncekilerin sonunu görsünler! Elbette âhiret yurdu sakınanlar için daha hayırlıdır. Hâlâ aklınızı işletmiyor musunuz?’” (Yûsuf, 12/109).

---

[19] Burada ‘erselnâ=gönderdik; yursilu=gönderir; nursilu=göndeririz’ fiilinin ‘rasûl’ ve ‘rusul’ kelimeleri ile birlikte geçtiği âyetlere -tekrardan kaçınmak için- yer verilmemiştir.

وَمَٓا اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ اِلَّا رِجَالًا نُوحٖٓي اِلَيْهِمْ فَسْـَٔلُٓوا اَهْلَ الذِّكْرِ اِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَۙ

"Senden önce de ancak kendilerine vahiyde bulunduğumuz **erkekler göndermişizdir**. Bilmiyorsanız haydi zikir ehline sorun." (Nahl, 16/43).

وَمَٓا اَرْسَلْنَا قَبْلَكَ اِلَّا رِجَالًا نُوحٖٓي اِلَيْهِمْ فَسْـَٔلُٓوا اَهْلَ الذِّكْرِ اِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ

"Hem senden önce de Biz sırf kendilerine vahiyde bulunduğumuz **birtakım erkekler gönderdik.** Bilmiyorsanız zikir ehli olanlara sorun." (Enbiyâ, 21/7).

وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فٖي شِيَعِ الْاَوَّلٖينَ

"Andolsun ki senden önce, o öncekilerin grupları içinden de **elçiler** göndermiştik." (Hıcr, 15/10).

وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا فٖيهِمْ مُنْذِرٖينَ

"Andolsun gerçekten onların içinden de kendilerine **uyarıcılar** göndermiştik." (Sâffât, 37/72).

وَكَمْ اَرْسَلْنَا مِنْ نَبِيٍّ فِي الْاَوَّلٖينَ

"Öncekiler içinden de nice **haber veren elçiler** gönderdik." (Zuhruf, 43/6).

تَاللّٰهِ لَقَدْ اَرْسَلْنَٓا اِلٰٓى اُمَمٍ مِنْ قَبْلِكَ فَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ اَعْمَالَهُمْ فَهُوَ وَلِيُّهُمُ الْيَوْمَ وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلٖيمٌ

"Allah'a yemin olsun ki senden önceki ümmetlere de **elçiler göndermiştik.** Sonuçta şeytan onlara amellerini süsleyip güzel gösterdi. O, bugün de onların dostudur. Onlara elem veren bir azap vardır." (Nahl, 16/63).

بَلْ قَالُوا اَضْغَاثُ اَحْلَامٍ بَلِ افْتَرٰيهُ بَلْ هُوَ شَاعِرٌ فَلْيَاْتِنَا بِاٰيَةٍ كَمَا اُرْسِلَ الْاَوَّلُونَ

"Onlar: 'Hayır onlar karışık rüya demetleri! Yok onu uydurdu, yok o bir şâir. Böyle değilse o zaman bize **öncekilerin gönderildikleri** gibi bir mu'cize getirsin' dediler." (Enbiyâ, 21/5).

وَكَذٰلِكَ مَا اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِى قَرْيَةٍ مِنْ نَذِيرٍ اِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَا اِنَّا وَجَدْنَا اٰبَاءَنَا عَلٰى اُمَّةٍ وَاِنَّا عَلٰى اٰثَارِهِمْ مُقْتَدُونَ

"Yine böyle, senden önce bir kente ne zaman **bir uyarıcı göndermişsek** muhakkak oranın zengin şımarıkları demişlerdir: Kesin biz atalarımızı bir ümmet üzerinde bulduk ve doğrusu biz onların izinden gideriz." (Zuhruf, 43/23).

قَالَ اَوَلَوْ جِئْتُكُمْ بِاَهْدٰى مِمَّا وَجَدْتُمْ عَلَيْهِ اٰبَاءَكُمْ قَالُوا اِنَّا بِمَا اُرْسِلْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ

"Uyarıcı: 'Ya size, atalarınızı üzerinde bulduğunuz şeyden daha doğrusunu getirmişsem?' dedi. Onlar: 'Cidden biz, kendisiyle **gönderildiğiniz** şeyi inkâr edenleriz!' dediler." (Zuhruf, 43/24).

وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا نُوحًا وَاِبْرٰهِيمَ وَجَعَلْنَا فِى ذُرِّيَّتِهِمَا النُّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ فَمِنْهُمْ مُهْتَدٍ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ

"Ululuğum hakkı için **Nuh'u ve İbrahim'i gönderdik**, soylarına da peygamberliği ve kitabı bahşettik. Öyle iken içlerinden kimisi hidâyeti kabul etmiş, çokları ise yoldan çıkmış fasıklardır." (Hadîd, 57/26).

IV) Peygamberliğin ' رِسَالَة / رِسَالَاتِ =risâlet/risâlât= mesaj/mesajlar' Lafzı İle Yansıtıldığı Âyetler[20]

Allah Mesajını Kimin Aracılığıyla Göndereceğini Daha İyi Bilir

وَاِذَا جَٓاءَتْهُمْ اٰيَةٌ قَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ حَتّٰى نُؤْتٰى مِثْلَ مَٓا اُو۫تِيَ رُسُلُ اللّٰهِۜ اَللّٰهُ اَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُۜ سَيُص۪يبُ الَّذ۪ينَ اَجْرَمُوا صَغَارٌ عِنْدَ اللّٰهِ وَعَذَابٌ شَد۪يدٌ بِمَا كَانُوا يَمْكُرُونَ

"Onlara bir âyet geldiğinde: 'Allah elçilerine verilenin aynısı bize de verilinceye değin asla iman etmeyeceğiz!' dediler. Allah, nereye **peygamberliğini koyacağını** (kime peygamberlik vereceğini) en iyi bilendir. Suç işlemiş olanlara, kurageldikleri tuzaklar yüzünden yakında Allah katında(n) bir zillet ve çetin bir azap ilişecek." (En'âm, 6/124).

اِلَّا بَلَاغًا مِنَ اللّٰهِ وَرِسَالَاتِه۪ۜ وَمَنْ يَعْصِ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ فَاِنَّ لَهُ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِد۪ينَ ف۪يهَٓا اَبَدًاۜ

"Ancak Allah'tan ve **risâletlerinden** (mesajlarından) **bir tebliğ yapabilirim**. Her kim de Allah'a ve Peygamberine isyan ederse kuşkusuz ona içinde ebedî kalacakları cehennem ateşi var." (Cinn, 72/23).

لِيَعْلَمَ اَنْ قَدْ اَبْلَغُوا رِسَالَاتِ رَبِّهِمْ وَاَحَاطَ بِمَا لَدَيْهِمْ وَاَحْصٰى كُلَّ شَيْءٍ عَدَدًا

"Rab'lerinin **mesajlarını** hakkıyla ulaştırdıklarını, O'nun onların yanındakini kuşattığını ve her şeyi sayısıyla bir bir saydığını bilsin diye." (Cinn, 72/27).

---

[20] Bu lafız/lafızlar da ayıklanarak verilmiş, muayyen bir peygamberin konu edinildiği âyetlerde yer alanları oralarda kaydedilmiştir.

V) Peygamberliğin ‘ نَبِي =nebiyy, أَنْبِيَاء =enbiyâ’, نَبِيُّونَ =nebiyyûn, نُبُوَّة =nübüvvet’ Lafızları ile Vurgulanması[21]

a) Peygamberliğin ‘Nebiyyûn ve Enbiyâ’[22] Lafızları ile Yansıtılması

Peygamberleri Öldürmüşlerdi

وَاِذْ قُلْتُمْ يَا مُوسٰى لَنْ نَصْبِرَ عَلٰى طَعَامٍ وَاحِدٍ فَادْعُ لَنَا رَبَّكَ
يُخْرِجْ لَنَا مِمَّا تُنْبِتُ الْاَرْضُ مِنْ بَقْلِهَا وَقِثَّٓائِهَا وَفُومِهَا
وَعَدَسِهَا وَبَصَلِهَاۜ قَالَ اَتَسْتَبْدِلُونَ الَّذ۪ي هُوَ اَدْنٰى بِالَّذ۪ي هُوَ
خَيْرٌۜ اِهْبِطُوا مِصْرًا فَاِنَّ لَكُمْ مَا سَاَلْتُمْۜ وَضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الذِّلَّةُ
وَالْمَسْكَنَةُ وَبَٓاؤُ۫ بِغَضَبٍ مِنَ اللّٰهِۜ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ كَانُوا يَكْفُرُونَ بِاٰيَاتِ
اللّٰهِ وَيَقْتُلُونَ النَّبِيّ۪نَ بِغَيْرِ الْحَقِّۜ ذٰلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ ۟ع

“Yine hatırlayın şöyle demiştiniz: ‘Ey Musa! Asla bir tek yemeğe katlanamayız, öyle ise bizim için Rabbine yalvar, bize yerin bitirdiği sebzesinden, kabağından, acurundan, sarımsağından, mercimeğinden ve soğanından çıkarıversin.’ Musa: ‘Daha aşağı bir nimete daha hayırlı olanı değişmek mi istiyorsunuz? Bir kasabaya inin muhakkak sizin için orada istediğiniz vardır’ dedi. Üzerlerine zillet ve yoksulluk damgası vuruldu ve Allah’tan gelen bir gazaba uğradılar. Sana söylüyorum bu, Allah’ın ayetlerini inkâr ediyor ve **peygamberleri haksızca öldürüyor olmaları yüzündendi**. Sana söylüyorum bu, isyan etmeleri ve aşırı gidiyor olmaları yüzündendi.” (Bakara, 2/61).

---

21 Burada ‘rasûl’ maddesinde geçen âyetlere yer verilmemiştir. S.G.

22 Bkz. Önbilgiler.

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ آمِنُوا بِمَا أَنْزَلَ اللّٰهُ قَالُوا نُؤْمِنُ بِمَا أُنْزِلَ عَلَيْنَا
وَيَكْفُرُونَ بِمَا وَرَاءَهُ وَهُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقًا لِمَا مَعَهُمْ قُلْ فَلِمَ
تَقْتُلُونَ أَنْبِيَاءَ اللّٰهِ مِنْ قَبْلُ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ

"Onlara: 'Allah'ın indirdiğine inanın' denildiğinde: 'Bize indirilene inanırız' derler ve onun ötesindekini inkâr ederler. Oysa o, yanlarındakini tasdik eden gerçektir. De ki: 'Müminler idiyseniz önceden ne diye **peygamberleri öldürüyordunuz**?" (Bakara, 2/91).

إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللّٰهِ وَيَقْتُلُونَ النَّبِيِّينَ بِغَيْرِ حَقٍّ وَيَقْتُلُونَ
الَّذِينَ يَأْمُرُونَ بِالْقِسْطِ مِنَ النَّاسِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ

"Cidden, Allah'ın ayetlerini inkâr edenler ile **peygamberleri haksızca katledenler** ve insanlardan adaletle emredenlerin canlarına kıyanlar var ya, onları pek elem veren bir azapla muştula." (Âl-i Imrân, 3/21).

ضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الذِّلَّةُ أَيْنَ مَا ثُقِفُوا إِلَّا بِحَبْلٍ مِنَ اللّٰهِ وَحَبْلٍ
مِنَ النَّاسِ وَبَاؤُ بِغَضَبٍ مِنَ اللّٰهِ وَضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الْمَسْكَنَةُ ذٰلِكَ
بِأَنَّهُمْ كَانُوا يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللّٰهِ وَيَقْتُلُونَ الْأَنْبِيَاءَ بِغَيْرِ
حَقٍّ ذٰلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ

"Allah'tan bir ipe ve insanlardan bir ipe sarılmaları dışında nerede bulunurlarsa bulunsunlar üzerlerine horluk (damgası) vurulmuştur. Allah'tan bir gazaba uğramışlar ve üzerlerine miskinlik (damgası) basılmıştır. Çünkü onlar Allah'ın âyetlerini inkâr ediyorlar, o peygamberleri **haksızca öldürüyorlardı**. Bir de bunun sebebi isyan etmeleri ve aşırı gidiyor olmalarıydı." (Âl-i Imrân, 3/112).

لَقَدْ سَمِعَ اللّٰهُ قَوْلَ الَّذٖينَ قَالُوٓا اِنَّ اللّٰهَ فَقٖيرٌ وَنَحْنُ اَغْنِيَٓاءُۢ سَنَكْتُبُ مَا قَالُوا وَقَتْلَهُمُ الْاَنْبِيَٓاءَ بِغَيْرِ حَقٍّۙ وَنَقُولُ ذُوقُوا عَذَابَ الْحَرٖيقِ

"Gerçekten Allah: 'Allah fakirdir, biz zenginleriz' diyenlerin sözlerini işitti. Bu sözlerini ve **peygamberleri haksız yere öldürmelerini** yazacağız ve: 'Tadın o yakıcı azabı' diyeceğiz." (Âl-i Imrân, 3/181).

فَبِمَا نَقْضِهِمْ مٖيثَاقَهُمْ وَكُفْرِهِمْ بِاٰيَاتِ اللّٰهِ وَقَتْلِهِمُ الْاَنْبِيَٓاءَ بِغَيْرِ حَقٍّ وَقَوْلِهِمْ قُلُوبُنَا غُلْفٌۜ بَلْ طَبَعَ اللّٰهُ عَلَيْهَا بِكُفْرِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُونَ اِلَّا قَلٖيلًاۖ

"Başlarına gelenler, verdikleri sözü tutmamaları, Allah'ın ayetlerini inkâr etmeleri, **o peygamberleri haksız yere öldürmeleri** ve 'kalplerimiz perdelidir' demeleri yüzündendir. Daha doğrusu Allah kalplerini mühürlemiştir. Bu bakımdan pek azı hariç imana gelmezler." (Nisâ, 4/155).

Peygamberler Arasında Ayırım Yapmayız

قُولُوٓا اٰمَنَّا بِاللّٰهِ وَمَٓا اُنْزِلَ اِلَيْنَا وَمَٓا اُنْزِلَ اِلٰٓى اِبْرٰهٖيمَ وَاِسْمٰعٖيلَ وَاِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَ وَالْاَسْبَاطِ وَمَٓا اُوتِيَ مُوسٰى وَعٖيسٰى وَمَٓا اُوتِيَ النَّبِيُّونَ مِنْ رَبِّهِمْۚ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ اَحَدٍ مِنْهُمْۘ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ

"Allah'a iman ettik, bize indirilene, İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Yakub'a, torunlara indirilene; Musa ile İsa'ya verilen ile **diğer peygamberlere** Rab'lerinden verilene inandık. Onlardan hiçbiri arasında ayırım yapmayız, biz sadece O'na teslim olanlarız." (Bakara, 2/136).

قُلْ اٰمَنَّا بِاللّٰهِ وَمَٓا اُنْزِلَ عَلَيْنَا وَمَٓا اُنْزِلَ عَلٰٓى اِبْرٰهٖيمَ وَاِسْمٰعٖيلَ

وَاِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَ وَالْاَسْبَاطِ وَمَٓا اُو۫تِيَ مُوسٰى وَعِيسٰى
وَالنَّبِيُّونَ مِنْ رَبِّهِمْۖ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ اَحَدٍ مِنْهُمْۘ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ

"De ki: Allah'a, bize indirilene, İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Yakub'a ve Sıbtlara (Yakup soyundan gelen kabile torunlara) indirilene; Musa ile İsa'ya ve (diğer) **peygamberlere** Rablerinden verilene de iman ettik. İçlerinden hiç kimse arasında bir ayırım yapmayız. Biz ancak O'na teslim olanlarız." (Âl-i Imrân, 3/84).

İyi İnsan Olmanın Koşullarından Biri de Haberci Peygamberlere İnanmaktır

لَيْسَ الْبِرَّ اَنْ تُوَلُّوا وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلٰكِنَّ
الْبِرَّ مَنْ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَالْمَلٰٓئِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّنَۚ وَاٰتَى
الْمَالَ عَلٰى حُبِّه۪ ذَوِي الْقُرْبٰى وَالْيَتَامٰى وَالْمَسَاكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ
وَالسَّٓائِلِينَ وَفِي الرِّقَابِۚ وَاَقَامَ الصَّلٰوةَ وَاٰتَى الزَّكٰوةَۚ وَالْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ
اِذَا عَاهَدُواۚ وَالصَّابِرِينَ فِي الْبَاْسَٓاءِ وَالضَّرَّٓاءِ وَح۪ينَ الْبَاْسِۜ اُو۬لٰٓئِكَ الَّذ۪ينَ
صَدَقُواۜ وَاُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ

"Yüzlerinizi doğu ve batı yönüne çevirmeniz iyilik, erginlik (Allah'a yakınlık) değildir. Ama asıl iyilik Allah'a, son güne, meleklere, Kitab'a, **peygamberlere** inanan, mala olan tutkusuna karşın malını akrabalarına, öksüzlere, yoksullara, yolda kalmışa, isteyenlere veren ve esirleri kurtarma uğrunda harcayan; namazı dosdoğru kılan, zekâtı veren ile sözleştiklerinde âhitlerine vefalı olanlar, sıkıntıda, hastalıkta ve şiddet anında sabredenlerin iyiliğidir asıl iyilik. İşte onlardır sadakat gösterenler! İşte onlardır müttakiler." (Bakara, 2/177).

Allah Peygamberleri Müjdeci ve Uyarıcı Olarak Gönderdi

كَانَ النَّاسُ اُمَّةً وَاحِدَةً فَبَعَثَ اللّٰهُ النَّبِيِّنَ مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ وَاَنْزَلَ مَعَهُمُ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِيَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ فِيمَا اخْتَلَفُوا فِيهِ وَمَا اخْتَلَفَ فِيهِ اِلَّا الَّذِينَ اُوتُوهُ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمُ الْبَيِّنَاتُ بَغْيًا بَيْنَهُمْ فَهَدَى اللّٰهُ الَّذِينَ اٰمَنُوا لِمَا اخْتَلَفُوا فِيهِ مِنَ الْحَقِّ بِاِذْنِهِ وَاللّٰهُ يَهْدِى مَنْ يَشَاءُ اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ

"İnsanlar bir tek ümmetti. Derken Allah müjdeci ve uyarıcılar olarak **peygamberler** gönderdi. Anlaşmazlığa düştükleri hususlarda insanlar arasında karar versinler diye kendileriyle birlikte gerçekleri bildiren kitap indirdi. Kitap verilenler, kendilerine apaçık kanıtlar geldikten sonra sırf aralarındaki kıskançlık yüzünden o kitap üzerinde anlaşmazlığa düştüler. Bunun üzerine Allah izniyle, iman edenleri, onların anlaşmazlığa düştükleri işin hakikatına doğrudan ulaştırdı. Öyle ya Allah dilediği kimseyi dosdoğru yola iletir." (Bakara, 2/213).

Peygamberleri Tanrı Edinmenizi Emretmemiştir

وَلَا يَاْمُرَكُمْ اَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلٰٓئِكَةَ وَالنَّبِيِّنَ اَرْبَابًا اَيَاْمُرُكُمْ بِالْكُفْرِ بَعْدَ اِذْ اَنْتُمْ مُسْلِمُونَ

"Size, melekleri ve peygamberleri **tanrılar edinmenizi de emretmez**. Siz, müslümanlar olduktan sonra size hiç inkârı emreder mi?" (Âl-i Imrân, 3/80).

Allah'ın Vahiyde Bulunduğu, Nimetler Bahşettiği Peygamberler

اِنَّا اَوْحَيْنَا اِلَيْكَ كَمَا اَوْحَيْنَا اِلٰى نُوحٍ وَالنَّبِيِّنَ مِنْ بَعْدِهِ وَاَوْحَيْنَا اِلٰى اِبْرٰهِيمَ وَاِسْمٰعِيلَ وَاِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَ وَالْاَسْبَاطِ وَعِيسٰى وَاَيُّوبَ وَيُونُسَ وَهٰرُونَ وَسُلَيْمٰنَ وَاٰتَيْنَا دَاوُدَ زَبُورًا

"Gerçekten biz, tıpkı Nuh'a ve ondan sonraki **peygamberlere** vahyettiğimiz gibi sana vahiyde bulunduk. İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Yakub'a, sıbtlara, İsa'ya, Eyyub'e, Yûnus'a, Harun'a, Süleyman'a vahyettik ve Davud'a bir Zebûr verdik." (Nisâ, 4/163).

أُولٰٓئِكَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّنَ مِنْ ذُرِّيَّةِ اٰدَمَ وَمِمَّنْ حَمَلْنَا مَعَ
نُوحٍ وَمِنْ ذُرِّيَّةِ اِبْرٰهِيمَ وَاِسْرَٓائِيلَ وَمِمَّنْ هَدَيْنَا وَاجْتَبَيْنَا اِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِمْ
اٰيَاتُ الرَّحْمٰنِ خَرُّوا سُجَّدًا وَبُكِيًّا

"İşte bunlar, Allah'ın kendilerine nimet bahşettiği **peygamberlerden**, Âdem soyundan ve Nûh ile birlikte taşıdıklarımızdan, İbrahim ve İsrâîl soyundan, hidâyete erdirdiğimiz ve seçtiğimiz kimselerdendir. Kendilerine Rahman'ın âyetleri okunduğu zaman ağlayarak secdelere kapanırlardı." (Meryem, 19/58).

وَاِذْ اَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّنَ مِيثَاقَهُمْ وَمِنْكَ وَمِنْ نُوحٍ وَاِبْرٰهِيمَ وَمُوسٰى
وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَاَخَذْنَا مِنْهُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا

"Bir zaman **peygamberlerden** kesin söz almıştık. Senden, Nuh'tan, İbrahim'den, Musa'dan, Meryem oğlu İsa'dan... Onlardan pek ağır kesin bir söz aldık." (Ahzâb, 33/7).

اِنَّٓا اَنْزَلْنَا التَّوْرٰيةَ فِيهَا هُدًى وَنُورٌ يَحْكُمُ بِهَا النَّبِيُّونَ الَّذِينَ
اَسْلَمُوا لِلَّذِينَ هَادُوا وَالرَّبَّانِيُّونَ وَالْاَحْبَارُ بِمَا اسْتُحْفِظُوا
مِنْ كِتَابِ اللّٰهِ وَكَانُوا عَلَيْهِ شُهَدَٓاءَ فَلَا تَخْشَوُا النَّاسَ وَاخْشَوْنِ
وَلَا تَشْتَرُوا بِاٰيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُ
فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ

"Gerçekten, içinde bir hidayet ve nur bulunan Tevrat'ı Biz indirdik. Hakka teslim olmuş **peygamberler** onunla Yahudilere hükmediyorlardı. Rabbânî âlimler ile Allah'ın kitabını ezberleyip korumakla gö-

revli kılınmış âlimler de bunun tanıkları olarak onunla hüküm veriyorlardı. Öyle ise insanlardan korkmayın, Ben'den korkun, âyetlerimi pek az bir bahaya satmayın. Kim Allah'ın indirdiğiyle hükmetmezse işte onlardır kâfirlerin ta kendileri!. " (Mâide, 5/44).

Peygamberlerden Kimini Kimine Üstün Kıldık

وَرَبُّكَ اَعْلَمُ بِمَنْ فِى السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَلَقَدْ فَضَّلْنَا بَعْضَ النَّبِيّٖنَ
عَلٰى بَعْضٍ وَاٰتَيْنَا دَاوُ۫دَ زَبُورًا

"Rabbin, göklerde ve yerdeki kimseleri en iyi bilendir. Hakikaten **peygamberlerden kimini kimine üstün kıldık**. Davud'a Zebûr verdik." (İsrâ, 17/55).

Muhammed En Son Peygamberdir

مَا كَانَ مُحَمَّدٌ اَبَٓا اَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ وَلٰكِنْ رَسُولَ اللّٰهِ وَخَاتَمَ النَّبِيّٖنَ
وَكَانَ اللّٰهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلٖيمًا

"Muhammed, erkeklerinizden hiç kimsenin babası değildir, sadece Allah'ın elçisi ve **peygamberlerin mührü (sonuncusu)dur**. Allah her şeyi çok iyi bilendir." (Ahzâb, 33/40).

Âhirette Peygamberler de Huzura Getirilir

وَاَشْرَقَتِ الْاَرْضُ بِنُورِ رَبِّهَا وَوُضِعَ الْكِتَابُ وَجِٓيءَ بِالنَّبِيّٖنَ وَالشُّهَدَٓاءِ
وَقُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ

"Yeryüzü Rabbinin nuruyla parlamış, Kitap konulmuş, **peygamberler** ile tanıklar getirilmiş ve aralarında hak ile hüküm verilmiştir! Onlar haksızlığa uğratılmazlar." (Zümer, 39/69).

وَاِذْ قَالَ مُوسٰى لِقَوْمِهٖ يَا قَوْمِ اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ اِذْ جَعَلَ فٖيكُمْ
اَنْبِيَٓاءَ وَجَعَلَكُمْ مُلُوكًا وَاٰتٰيكُمْ مَا لَمْ يُؤْتِ اَحَدًا مِنَ الْعَالَمٖينَ

"Bir zaman Musa kavmine şöyle demişti: Ey kavmim! Allah'ın üzerinizdeki nimetini hatırlayın, çünkü içinizde **peygamberler** yarattı, sizi krallar yaptı, âlemlerden hiç kimseye vermediğini size verdi." (Mâide, 5/20).

b) Peygamberliğin 'Nebiyy' Lafzı ile Yansıtılması[23]

أَلَمْ تَرَ إِلَى الْمَلَإِ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ مِنْ بَعْدِ مُوسَى إِذْ قَالُوا
لِنَبِيٍّ لَهُمُ ابْعَثْ لَنَا مَلِكًا نُقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ قَالَ هَلْ
عَسَيْتُمْ إِنْ كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ أَلَّا تُقَاتِلُوا قَالُوا
وَمَا لَنَا أَلَّا نُقَاتِلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَقَدْ أُخْرِجْنَا مِنْ دِيَارِنَا
وَأَبْنَائِنَا فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ تَوَلَّوْا إِلَّا قَلِيلًا
مِنْهُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ

"Musa'nın ardından gelen İsrailoğullarının ileri gelenlerini görmedin mi? Bir vakit bir **peygamberlerine**: 'Bize bir kral gönder, Allah yolunda savaşalım' dediler. Peygamber dedi: 'Üzerinize savaş yazılırsa savaşmamanız acaba umulabilir mi?' Dediler: 'Yurtlarımızdan ve oğullarımız (arasın)dan çıkarılmışken neyimiz varmış ki Allah yolunda savaşmayalım?' Derken üzerlerine savaş yazılınca içlerinden pek azı hariç yüz çevirdiler. Allah o zalimleri pek iyi bilir." (Bakara, 2/246).

وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ إِنَّ اللَّهَ قَدْ بَعَثَ لَكُمْ طَالُوتَ مَلِكًا قَالُوا أَنَّى
يَكُونُ لَهُ الْمُلْكُ عَلَيْنَا وَنَحْنُ أَحَقُّ بِالْمُلْكِ مِنْهُ وَلَمْ يُؤْتَ سَعَةً
مِنَ الْمَالِ قَالَ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاهُ عَلَيْكُمْ وَزَادَهُ بَسْطَةً فِي الْعِلْمِ
وَالْجِسْمِ وَاللَّهُ يُؤْتِي مُلْكَهُ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ

"**Peygamberleri** onlara dedi: 'Kuşkusuz Allah gerçekten size Talut'u kral olarak gönderdi.' Dediler: 'Onun üzerimize krallığı nasıl olabilir? Biz krallığa ondan daha layıkız, kaldı ki ona bir mal genişliği de verilmemiş.' Peygamber dedi: 'Cidden Allah onu üstünüze seçti; hem onun bilgisini ve fiziğini genişçe artırmıştır. Şu da var: Allah saltanatını dilediğine verir. Allah Vâsi'dir, Alîm'dir." (Bakara, 2/247).

---

23 'Nebiyy' lafzının içinde yer aldığı ve o lafızla işâret edilen peygamber isminin geçtiği âyetler de ilgili peygamberin isminin yazıldığı maddede verilmiştir.

وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ اِنَّ اٰيَةَ مُلْكِهٖٓ اَنْ يَاْتِيَكُمُ التَّابُوتُ فِيهِ
سَكِينَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَبَقِيَّةٌ مِمَّا تَرَكَ اٰلُ مُوسٰى وَاٰلُ هٰرُونَ
تَحْمِلُهُ الْمَلٰٓئِكَةُ اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَةً لَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ

“Peygamberleri onlara: ‘Kuşkusuz onun krallığının alâmeti, size, içinde Rabbiniz’den bir huzur ve Musa Hanedanı ile Harun Hanedanı’nın bıraktıklarından bir kalıntı bulunan meleklerin taşıdığı o sandığın gelmesidir. İnananlarsanız kuşkusuz bunda elbette sizin için bir ibret vardır’ dedi.” (Bakara, 2/248).

Salih Kişilerden Bir Peygamber

فَنَادَتْهُ الْمَلٰٓئِكَةُ وَهُوَ قَٓائِمٌ يُصَلِّي فِي الْمِحْرَابِ اَنَّ اللّٰهَ يُبَشِّرُكَ بِيَحْيٰى
مُصَدِّقًا بِكَلِمَةٍ مِنَ اللّٰهِ وَسَيِّدًا وَحَصُورًا وَنَبِيًّا مِنَ الصَّالِحِينَ

“Derken, o Mihrap’ta divan durmuş namaz kılarken melekler kendisine: ‘Kuşkusuz Allah sana, Allah’tan bir kelimeyi doğrulayıcı olarak Yahya’yı, bir efendiyi, bir zahidi, **salihlerden bir peygamberi** muştuluyor,’ diye seslendi.” (Âl-i Imrân, 3/39).

Peygamberler Fi’len Savaşlara Katılmışlardı

وَكَاَيِّنْ مِنْ نَبِيٍّ قَاتَلَ مَعَهُ رِبِّيُّونَ كَثِيرٌ فَمَا وَهَنُوا لِمَٓا اَصَابَهُمْ فِي
سَبِيلِ اللّٰهِ وَمَا ضَعُفُوا وَمَا اسْتَكَانُوا وَاللّٰهُ يُحِبُّ الصَّابِرِينَ

“Nice **peygamber vardı ki** maiyetinde Rabbani eğitim görmüşler **çarpışmış**, Allah yolunda başlarına gelenlerden ötürü gevşememişler, zayıflık göstermemişler, miskinlik yapmamışlardı. Allah o sabırlıları sever.” (Âl-i Imrân, 3/146).

Kamuya Ait Mala Peygamber Bile El Koyamaz

وَمَا كَانَ لِنَبِيٍّ اَنْ يَغُلَّ وَمَنْ يَغْلُلْ يَاْتِ بِمَا غَلَّ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ ثُمَّ
تُوَفّٰى كُلُّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ

"Bir **peygamberin ganimet malından (kamu malından) bir şey aşırması olacak şey değil**. Kim ganimet malından aşırırsa, aşırdığını kıyamet günü (yüklenip) getirir, sonra da herkese kazandığı tastamam ödenir ve onlar haksızlığa uğratılmazlar." (Âl-i Imrân, 3/161).

Peygamberlere Düşman Yapılanlar

وَكَذٰلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا شَيَاطِينَ الْاِنْسِ وَالْجِنِّ يُوحِي بَعْضُهُمْ اِلٰى بَعْضٍ زُخْرُفَ الْقَوْلِ غُرُورًاۜ وَلَوْ شَٓاءَ رَبُّكَ مَا فَعَلُوهُ فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ

"Böylece, **her peygambere** insan ve cin şeytanlarını düşman yaptık. Bunlar birbirlerini aldatmak için kimileri kimine sözün yaldızlısını telkin ederler. Rabbin dileseydi bunu yapamazlardı! Öyle ise onları uydurageldikleri iftiralarıyla başbaşa bırak." (En'âm, 6/112).

وَكَذٰلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا مِنَ الْمُجْرِمِينَۜ وَكَفٰى بِرَبِّكَ هَادِيًا وَنَصِيرًا

"İşte böyle Biz **her peygamber** için suçlulardan bir düşman yapmışızdır. Bununla birlikte yol gösterici ve yardım edici olarak da Rabbin yeter. (Furkân, 25/31).

Bir Peygamberin Esir Almasının Koşulu

مَا كَانَ لِنَبِيٍّ اَنْ يَكُونَ لَهُٓ اَسْرٰى حَتّٰى يُثْخِنَ فِي الْاَرْضِۜ تُرِيدُونَ عَرَضَ الدُّنْيَاۗ وَاللّٰهُ يُرِيدُ الْاٰخِرَةَۜ وَاللّٰهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

"Hiçbir **peygamber için**, yeryüzünde yoğunluk kazanıncaya (tam hakimiyet kuruncaya) değin esirler almak uygun değildir. Dünya menfaatı istiyorsunuz, oysa Allah ahireti istiyor. Allah Aziz'dir, Hakim'dir." (Enfâl, 8/67).

وَمَا يَاْتِيهِمْ مِنْ نَبِيٍّ اِلَّا كَانُوا بِهٖ يَسْتَهْزِؤُنَ

"Kendilerine **bir peygamber** gelmeye görsün, muhakkak onu alaya alırlardı." (Zuhruf, 43/7).

VI) Peygamberliğin 'Nübüvvet=peygamberlik' Lafzı ile Vurgulanması

Hiçbir Peygamber Kendisini Allah Yerine Koymamıştır

مَا كَانَ لِبَشَرٍ اَنْ يُؤْتِيَهُ اللّٰهُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ ثُمَّ يَقُولَ
لِلنَّاسِ كُونُوا عِبَادًا لٖى مِنْ دُونِ اللّٰهِ وَلٰكِنْ كُونُوا رَبَّانِيّٖنَ بِمَا كُنْتُمْ
تُعَلِّمُونَ الْكِتَابَ وَبِمَا كُنْتُمْ تَدْرُسُونَ

"Hiçbir beşer için, Allah kendisine kitabı, hükmü ve **peygamberliği versin** de sonra insanlara: 'Allah dışında bana kul olun' demesi olacak şey değildir. Ancak 'öğrenegeldikleriniz sayesinde, ders alıp veregeldikleriniz sayesinde Rabbânîler olun' (der)." (Âl-i Imrân, 3/79).

اُولٰٓئِكَ الَّذٖينَ اٰتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ فَاِنْ يَكْفُرْ بِهَا
هٰٓؤُلَٓاءِ فَقَدْ وَكَّلْنَا بِهَا قَوْمًا لَيْسُوا بِهَا بِكَافِرٖينَ

"İşte bunlar, kendilerine Kitab'ı, hükmetmeyi, **peygamberliği** verdiğimiz kimselerdir. Şunlar/Kureyş kavmi bunları inkâr ederse gerçekten Biz onlara, onları inkâr etmeyen bir topluluğu vekil ederiz." (En'âm, 6/89).

Peygamberliğe Mazhar Kılınan Bir Âile

وَوَهَبْنَا لَهُٓ اِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَ وَجَعَلْنَا فٖى ذُرِّيَّتِهِ النُّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ
وَاٰتَيْنَاهُ اَجْرَهُ فِى الدُّنْيَا وَاِنَّهُ فِى الْاٰخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحٖينَ

"Biz de ona (İbrahim'e) İshak ile Yakub'u lutfettik ve **peygamberlikle** kitabı soyunda bıraktık, kendisine dünyada mükâfâtını verdik. Kuşkusuz o, âhirette de elbette iyilerdendir." (Ankebût, 29/27).

وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا نُوحًا وَاِبْرٰهٖيمَ وَجَعَلْنَا فٖى ذُرِّيَّتِهِمَا النُّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ
فَمِنْهُمْ مُهْتَدٍ وَكَثٖيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ

"Ululuğum hakkı için Nuh'u ve İbrahim'i gönderdik, soylarına da **peygamberliği** ve kitabı bahşettik. Öyle iken içlerinden kimisi hidâyeti kabul etmiş, çokları ise yoldan çıkmış fasıklardır." (Hadîd, 57/26).

İçlerinden Peygamber Gönderilmekle Üstün Kılınan Bir Kavim

وَلَقَدْ اٰتَيْنَا بَنٖٓي اِسْرَٓائٖيلَ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ وَرَزَقْنَاهُمْ
مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى الْعَالَمٖينَۚ

"Andolsun gerçekten İsrailoğullarına o Kitab'ı, hükmü ve **peygamberliği** vermiş, kendilerini tertemizlerden rızıklandırmış, onları âlemlere üstün kılmıştık." (Câsiye, 45/16).

* * *

İÇİNDEKİLER

VI) YARATICI OLDUĞUNU YANSITAN İSİM-SIFATLARI GRUBU

İkinci Bölüm
Meleklere İman

Üçüncü Bölüm
Kitaplara İman

Dördüncü Bölüm
Peygamberler İman